

Редакција

Др Радош ЉУШИЋ, др Андреј МИТРОВИЋ, уредник, др Бранко ПЕТРАНОВИЋ, др Борђе СТАНКОВИЋ, др Владета ТЕШИЋ, др Драгутин ТОШИЋ и др Љубинка ТРГОВЧЕВИЋ

Рецензенти

Др Василије КРЕСТИЋ и мр Милорад РАДЕВИЋ

Издавачи

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ

За издавача — проф. др Јован ТОДОРОВИЋ, проректор

„САВРЕМЕНА АДМИНИСТРАЦИЈА“

За издавача — др Милутин СРДИЋ, директор ООУР „Савремена издања“

Уредници

Душан ТАТИЋ и Борђе УСКОКОВИЋ

Лектура

Нада МИТРОВИЋ

Корице

Александар ПАЈВАНЧИЋ

Издавање ове књиге помогла је
РЕПУБЛИЧКА ЗАЈЕДНИЦА НАУКЕ СРБИЈЕ

Штампа

БЕОГРАДСКИ ИЗДАВАЧКО-ГРАФИЧКИ ЗАВОД

Београд, Булевар војводе Мишића 17

Тираж: 1500 примерака

АРХИВСКА ГРАЂА О УНИВЕРЗИТЕТУ У БЕОГРАДУ

Књига I

ЛИЦЕЈ 1838–1863

ЗБОРНИК ДОКУМЕНАТА

Приредио

Радош Љушић

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
САВРЕМЕНА АДМИНИСТРАЦИЈА

Београд, 1988.

САДРЖАЈ

	Страна
ПРЕДГОВОР — — — — —	XXIX
СПИСАК СКРАБЕНИЦА — — — — —	XXXIV
1. Крагујевац, 5. [17] марта 1835. Предлози владе кнезу Милошу о отварању Академије, гимназије и основних школа, о подизању школских зграда и о материјалним трошковима за све њих — —	3
2. Крагујевац, 19. јуна [1. јула] 1838. Кнез Милош министру просвете — саопштава намеру о отварању Лицеја — — — — —	8
3. Крагујевац, 19. јуна [1. јула] 1838. Министар просвете кнезу Милошу — обавештава га о предузетим мерама ради довођења професора и инжењера за потребе Лицеја — — — — —	8
4. Крагујевац, 19. јуна [1. јула] 1838. Димитрије Исаиловић Јакову Гершићу — упућује му позив да дође за професора и ректора Лицеја — — — — —	9
5. Крагујевац, 19. јуна [1. јула] 1838. Димитрије Исаиловић Атанасију Николићу — нуди му професуру на Лицеју — — — — —	10
6. Крагујевац, 19. [31] јула 1838. Јаков Гершић Исидору Стојановићу — не може да прихвати позив професора и указује му на лица која би требало позвати за предаваче на Лицеју — — — — —	11
7. Крагујевац, 2. [14] августа 1838. Министар просвете кнезу Милошу — подноси рапорт о подизању зграде, довођењу професора и оснивању библиотеке Лицеја — — — — —	12
8. Крагујевац, 2. [14] августа 1838. Министар просвете кнезу Милошу — предлаже да се обезбеде стипендије сиромашним лицејцима — — — — —	13
9. Шиманда, 11. [23] августа 1838. Атанасије Николић министру просвете — тражи да му се обезбеде путни трошкови и моли кнеза да помогне у добијању пасоша како би на време прешао у Србију — — — — —	14
10. Крагујевац, 8. [20] септембра 1838. Министарство просвете кнезу Милошу — предлаже Топаловићеву кућу за интернат стипендиста и моли да се на време почне са давањем стипендија — — — — —	16
11. Крагујевац, 11. [23] септембра 1838. Саветовање о образовању фонда за стипендирање гимназијалаца и лицејаца и његовим обавезама према држави — — — — —	17
12. Крагујевац, 12. [24] септембра 1838. Предлог нове комисије о повећању школског фонда — — — — —	19
13. Крагујевац, 13. [25] септембра 1838. Министар просвете кнезу Милошу — предлаже начине за издавање и прикупљање средстава ради оснивања школског фонда — — — — —	20

	Страна
14. Крагујевац, 18. [30] септембра 1838. Министар просвете кнезу Милошу — подноси му наставни план за прву класу, прве школске године на Лицеју — — — — —	22
15. Крагујевац, 20. септембра [2. октобра] 1838. Димитрије Исаиловић Атанасију Николићу — позива га да што пре дође у Србију и обавештава га о томе како ће му се новац доставити — — — — —	23
16. Крагујевац, 12. септембра [3. октобра] 1838. Министарство просвете Димитрију Исаиловићу — поставља га за надзорника Лицеја и прописује му обавезе — — — — —	24
17. Крагујевац, 12. септембра [3. октобра] 1838. Министарство просвете професорима Лицеја — обавештава их да је за надзорника Лицеја постављен Д. Исаиловић и указује им на обавезе у настави — — — — —	25
18. Крагујевац, 26. септембра [8. октобра] 1838. Кнез Милош министру просвете — потврђује избор двојице првих професора Лицеја и одобрава да се А. Николићу по други пут упути позив — — — — —	26
19. Крагујевац, 26. септембра [8. октобра] 1838. Казначејство Министарству просвете — о начину уплате новца за школски фонд — — — — —	27
20. Крагујевац, 29. септембра [11. октобра] 1838. Кнез Милош Министарству просвете — захтева да изради правила о коришћењу новца из школског и болесничког фонда — — — — —	27
21. Крагујевац, 6. [18] октобра 1838. Државни савет кнезу Милошу — износи мишљење о школском фонду на основу поднетих му аката — — — — —	28
22. Крагујевац, 8. [20] октобра 1838. Списак ученика који су 1838. год. у Војеној школи били, и који се за ученике новозаведеног Лицеума примити могу — — — — —	30
23. Крагујевац, 10. [22] октобра 1838. Кнез Милош Министарству просвете — одлучује да са 60.000 форинти потпомогне више образовање у земљи — — — — —	32
24. Крагујевац, 14. [26] октобра 1838. Министар просвете професорима гимназије и Лицеја — указује им на дане када се настава мора обављати и на празничне дане — — — — —	33
25. Крагујевац, 15. [27] октобра 1838. Професори Лицеја и гимназије Министарству просвете — придржаваће се предлога о радним и празничним данима — — — — —	34
26. Крагујевац, 6. [18] новембра 1838. Кнез Милош Министарству просвете — одобрава да се инжењер Франц Јанке позове за привременог предавача на Лицеју — — — — —	34
27. Крагујевац, 11. [23] новембра 1838. Слушатељи философије, који су немачке букваре узели — — — — —	35
28. Крагујевац, 15. [27] децембра 1838. Признаница о пријему тромесечне плате проф. А. Теодоровића — — — — —	35
29. Крагујевац, 15. [27] априла 1839. Министарство просвете професорима Лицеја и гимназије — да „побудителним словом“ подстичу ученике у учењу и да уредно подносе месечне извештаје о раду — — — — —	36
30. Крагујевац, 16. [28] априла 1839. Професори Лицеја и гимназије Министарству просвете — бринуће о учењу и васпитању ученика и подносиће месечне извештаје — — — — —	37
31. Крагујевац, 11. [23] маја 1839. Професори Лицеја министру просвете — да се заузме за њих код Савета приликом утврђивања чиновничких плата, сходно њиховим обавезама на Лицеју — — — — —	38

	Страна
32. Крагујевац, 22. маја [3. јуна] 1839. Професори Лицеја Министарству просвете — подноси први једномесечни рапорт о раду Лицеја — — — — —	39
33. Крагујевац, 28. маја [9. јуна] 1839. Петар Радовановић министру просвете — упознао је ученике гимназије и Лицеја са његовим упутствима — — — — —	40
34. Крагујевац, 3. [15] јуна 1839. Министар просвете Исидору Стојановићу — да пресели лицејску библиотеку у просторије Министарства просвете — — — — —	40
35. Крагујевац, 4. [16] јуна 1839. Константин Бранковић Министарству просвете — подноси извештај о успеху ученика — — — — —	41
36. Београд, 9. [21] јуна 1839. Указ Намесништва о начину примања у државну службу лицејаца и младића школованих изван Србије — — — — —	44
37. Београд, 24. јуна [6. јула] 1839. Министарство просвете Намесништву — предлаже пресељење Лицеја и гимназије у Београд — — — — —	45
38. Београд, 18. [30] јуна 1839. Намесништво Министарству просвете — одлуком Савета одлаже се пресељење Лицеја у Београд — — — — —	45
39. Београд, 22. јула [3. августа] 1839. Министарство просвете Намесништву — предлаже да се Лицеј и гимназија уселе у зграду у којој је живео Јеврем Обреновић — — — — —	46
40. Крагујевац, 26. јула [2. августа] 1839. Професори Лицеја и гимназије Министарству просвете — примили су плате и упућују квите — — — — —	47
41. Крагујевац, 29. јула [10. августа] 1839. Професори Лицеја и гимназије Министарству просвете — траже печат и два протокола и предлажу да се испитне класификације штампају. У прилогу „Слово ободравајуће“ — — — — —	48
42. Крагујевац, 1. [13] августа 1839. Професори Лицеја Министарству просвете — о побољевању ученика и о успеху — — — — —	50
43. Крагујевац, 2. [14] августа 1839. Исидор Стојановић Министарству просвете — о школској згради и распореду просторија — — — — —	51
44. Београд, 7. [19] августа 1839. Намесништво Министарству просвете — извештава га да је бивши кнез Милош одбио да уплати новац у школски фонд — — — — —	52
45. Београд, 13. [25] августа 1839. Димитрије Исаиловић Министарству просвете — подноси извештај о годишњем успеху на првој школској години на Лицеју. У прилозима наставни програми предмета и класификација успеха лицејаца — — — — —	53
46. Београд, 17. [29] августа 1839. Аврам Петронијевић Министарству просвете — проверити способност Алексе Околског за професора француског језика пре пријема у српско грађанство — — — — —	56
47. Београд, 28. септембра [10. октобра] 1839. Министар просвете професорима Лицеја — одређује им предмете, висину плате и поставља А. Николића за ректора — — — — —	56
48. Београд, 29. септембра [11. октобра] 1839. Министар просвете ректору — поставља Гаврила Поповића за учитеља „науке хришћанске“ — — — — —	57
49. Београд, 3. [15] октобра 1839. Уредба о управљању Лицејом и гимназијом — — — — —	58
50. Београд, 4. [16] октобра 1839. Министар просвете ректору — доставља спискове и новац за благодјејанце — — — — —	60
51. Крагујевац, 4. [16] октобра 1839. Алекса Романовић ректору — моли да му се допусти истовремено праћење наставе и у гимназији и на Лицеју — — — — —	62

	Страна
52. Крагујевац, 5. [17] октобра 1839. Ректор Министарству просвете — о држању засебних главних седница Лицеја и гимназије, о свечаном почетку школске године, о распореду часова и о посети комисије за тумачење устава — — — — —	62
53. Крагујевац, 6. [18] октобра 1839. Слушатељи филозофије прве године, у Књажества србског Лицејуму у Крагујевцу, теченија II. 1839.	66
54. Крагујевац, 13. [25] октобра 1839. Ректор Министарству просвете — о начину преузимања часова оболелог професора Исидора Стојановића — — — — —	68
55. Крагујевац, 13. [25] октобра 1839. Ректор Министарству просвете — предлаже да се бивша зграда Крагујевачке гимназије претвори у интернат за сиромашне лицејце — — — — —	68
56. Крагујевац, 23. октобра [4. новембра] 1839. Ректор Министарству просвете — о оздрављењу професора Стојановића и о проблемима у вези с превозењем уџбеника и припрема за држање наставе — —	69
57. Крагујевац, 24. октобра [5. новембра] 1839. Ректор Министарству просвете — ученици из гимназије долазе на Лицеј са slabим знањем и предлаже начин како би се оно могло поправити — — —	70
58. Крагујевац, 24. октобра [5. новембра] 1839. Ученици филозофије прве године — — — — —	72
59. Крагујевац, 5. [17] новембра 1839. Ректор Министарству просвете — критикује дотадашњи начин школовања у гимназији и предлаже промене. У прилогу „План“ новог школског система, у коме се залаже за увођење треће године студија на Лицеју — — — — —	74
60. [Београд, новембар 1839]. Плата за месец новембар 1839. год. гл. професорима Лицејума крагујевачког — — — — —	78
61. Београд, 8. [20] децембра 1839. Намесништво Министарству просвете — уместо главног школског надзиратеља оснива се Школска комисија — — — — —	79
62. Београд, 13. [25] децембра 1839. Министарство просвете ректору — поставља Арнота за професора физике, Бранковића за професора филозофије, а Стојановића за професора историје — — — — —	80
63. Београд, 14. [26] децембра 1839. Министарство просвете Савету — подноси предлог ректора да се св. Сава прогласи патроном Лицеја и гимназије — — — — —	80
64. Крагујевац, 14. [26] децембра 1839. Ректор Министарству просвете — предлаже оснивање музичке школе — — — — —	81
65. Крагујевац, 14. [26] децембра 1839. Ректор Министарству просвете — предлаже да при Лицеју ради „школа фехтовања“ — — — — —	82
66. Крагујевац, 17. [29] децембра 1839. Професори Лицеја о учењу италијанског и немачког језика — — — — —	82
67. Крагујевац, 30. децембра 1839. [11. јануара 1840]. Ректор Министарству просвете — добила су прибор за цртање — — — — —	83
68. [Београд, (?) крај 1839]. Списак ученика који су благодетјаније уживали, за год. школску 1839/40. — — — — —	84
69. Крагујевац, [крајем јануара 1840]. Опис прославе св. Саве, школског патрона — — — — —	85
70. Крагујевац, 29. јануара [10. фебруара] 1840. Исидор Стојановић Министарству просвете — да би професори могли писати прилоге за <i>Новине србске</i> неопходно је основати библиотеку при Лицеју — —	87

	Страна
71. [Почетак 1840]. Имена слушатеља филозофије II-е године, у Лицејуму Књажества србског, који уживају благодетјаније — — — —	88
72. Београд, 7. [19] фебруара 1840. Министар просвете Савету — предлаже да се прими Јанко Шафарик за професора историје словенских језика и књижевности. Он би истовремено припремао оне студенте права који би хтели да наставе студије из медицине и био би надзорник интерната — — — — —	89
73. Београд, 8. [20] фебруара 1840. Министарство просвете ректору — прописује редослед којим ће професори потписивати протоколе седница — — — — —	91
74. Крагујевац, 7. [19] марта 1840. Професори износе разлоге о пресељењу Лицеја у Београд — — — — —	92
75. Београд, 22. марта [3. априла] 1840. Георгије Зорић Министарству просвете — критикује уџбенике <i>Алгебру</i> Атанасија Николића — —	94
76. Крагујевац, 23. марта [4. априла] 1840. Ректор Министарству просвете — о међусобном опхођењу лицејцаца — — — — —	96
77. Београд, 8. [20] априла 1840. Атанасије Николић Министарству просвете — одговара на критику Георгија Зорића на његов уџбеник — — — — —	96
78. Београд, 10. [22] априла 1840. Атанасије Николић Георгију Зорићу — позива га „на међан књижевни из математике“ — — — — —	97
79. Крагујевац, 27. априла [5. маја] 1840. Атанасије Николић Министарству просвете — описује како је окончан спор са његовим критичарем Зорићем пред Школском комисијом — — — — —	98
80. Крагујевац, 17. [29] маја 1840. Ректор Лицеја и директор гимназије Министарству просвете — описују посету кнеза Михаила — — —	99
81. Крагујевац, 10. [22] јула 1840. Ректор Министарству просвете — о изгледу и резану печата и о штампању сведочанстава — — — — —	100
82. Крагујевац, 31. јула [12. августа] 1840. Избор ректора за школску 1840/41. годину — — — — —	102
83. Топчидер, 1. [13] августа 1840. Конкурс за професора права на Лицеју — — — — —	103
84. Вршац, 20. августа [1. септембра] 1840. Јован Стерија Поповић Министарству просвете — конкурише за професора права на Лицеју — —	104
85. Крагујевац, 2. [14] септембра 1840. Савет Министарству просвете — прихвата предлог о поновном избору ректора, али не одобрава да овом чину присуствује чиновник министарства — — — — —	105
86. Крагујевац, 6. [18] септембра 1840. Кнез Михаило Министарству просвете — одобрава отварање прве године правних студија на Лицеју — — — — —	106
87. Крагујевац, 10. [22] септембра 1840. Министарство просвете Исидору Стојановићу — захтева да напише уџбеник из опште историје према немачком историчару Тешнеру — — — — —	106
88. Крагујевац, 12. [24] септембра 1840. Атанасије Николић Министарству просвете — урадио је уџбеник из елементарне геометрије и предаје га за штампу. У прилогу рецензија Димитрија Исановића — — — — —	107
89. Крагујевац, 15. [27] септембра 1840. Ректор Министарству просвете — обавештава га о начину избора ректора Исидора Стојановића за наредну школску годину — — — — —	108
90. Крагујевац, 22. септембра [4. октобра] 1840. Професорски колегијум предлаже укидање једномесечних извештаја и двомесечних испита — — — — —	109

Страна

91. Крагујевац, 22. септембра [4. октобра] 1840. Атанасије Николић др- жаће факултативно предавања из земљорадње — — — — —	111
92. Крагујевац, 11. [23] октобра 1840. Министар просвете Алекси Окол- ском — додељује му новчану награду за написани уџбеник — —	112
93. Нови Сад, 12. [24] новембра 1840. Јован Рајић Министарству про- свете — излаже план рада правног одељења на Лицеју — — —	112
94. Крагујевац, 13. [25] новембра 1840. Министарство просвете кнезу — о способностима Игњата Станимировића који ће привремено заме- њивати Јована Рајића и о распореду професора на Правном оде- љењу Лицеја — — — — —	114
95. Крагујевац, 23. новембра [5. децембра] 1840. Министарство просвете Јовану Рајићу — тражи да изради програм правних студија — —	115
96. Крагујевац, 29. новембра [11. децембра] 1840. Реверс ректора којим потврђује да је добио печат Лицеја — — — — —	116
97. Крагујевац, 30. новембра [12. децембра] 1840. Заклетва професора Игњата Станимировића — — — — —	116
98. Крагујевац, 11 [23] фебруара 1841. Министар просвете Лицеју — одаје признање за постигнути успех — — — — —	117
99. Крагујевац, 3. [15] марта 1841. Министарство просвете ректору — одобрава средства проф. Николићу ради извођења практичних веж- би из земљорадње — — — — —	118
100. Крагујевац, 7. [19] марта 1841. Кнез Михаило Министарству просвете — повећава стипендије. У прилогу спискови благадејанаца — — —	119
101. Крагујевац, 8. [20] марта 1841. Указ о постављању депутације глав- ног школског фонда — — — — —	120
102. Београд, 7. [19] априла 1841. Кнез Михаило Министарству просвете — одобрава увођење звања суплента и утврђује његове обавезе — —	120
103. Београд, 27. маја [8. јуна] 1841. Министар просвете ректору — кнез је одобрио да се стипендисти могу лечити о државном трошку — —	121
104. Крагујевац, 7. [19] јуна 1841. Ректор Министарству просвете — до- ставља му израбени Закон школски за младеж Лицеја — — — —	122
105. Београд, 17. [29] јуна 1841. Министар просвете ректору — избор рек- тора одложити до јесени, док се не донесе одлука о оснивању Прав- ног факултета — — — — —	127
106. Београд, 25. јуна [7. јула] 1841. Кнез Михаило Министарству про- свете — одобрава пресељење Лицеја из Крагујевца у Београд — —	128
107. Крагујевац, 29. јуна [11. јула] 1841. Професори Лицеја подносе спи- скове о успеху студената Филозофског одељења и наставне про- граме другог семестра филозофских и правних студија — — —	129
108. Београд, 11. [23] августа 1841. Министар просвете Савету — о пре- растању Лицеја у Академију са четворогодишњим студијама и начину избора ректора — — — — —	146
109. Београд, 20. августа [1. септембра] 1841. Јован Рајић Министарству просвете — о свом раду на изради уџбеника за потребе Лицеја и о признавању бесплатне службе од августа 1839. до априла 1841. године	147
110. Београд, 1. [13] септембра 1841. Професори Лицеја о начину избора ректора и о употреби средстава која се додељују за обављање ове дужности — — — — —	148
111. Београд, 13. [25] септембра 1841. Министар просвете ректору — по- ставља за суплента Саву Јовановића — — — — —	149

Страна

112. Београд, 17. [29] септембра 1841. Кнез Михаило Министарству про- свете — о запошљавању првих правника који су завршили студије на Лицеју — — — — —	150
113. Београд, 19. септембра [1. октобра] 1841. Савет Министарству просвете — о издавању уџбеника и материјалној надокнади про- фесорима — — — — —	152
114. Београд, 22. септембра [4. октобра] 1841. Кнез Михаило Савету — не прихвата предлог о уздизању Лицеја у ранг Академије — —	153
115. Београд, [?] 1841. Одговор Савета кнезу о потреби промене назива Лицеја у Академију, односно Велику школу — — — — —	155
116. Београд, 28. септембра [10. октобра] 1841. Списак ученика Лицеума Књажевства србског за I школско теченије 1841/2. год. — — —	158
117. Београд, 28. септембра [10. октобра] 1841. Професори Лицеја Мини- старству просвете — предлажу оснивање Српске академије наука. У прилогу нацрти — — — — —	164
118. Београд, 14. [26] октобра 1841. Кнез Михаило Министарству про- свете — одобрава оснивање научног друштва, али под именом „Друштво србске словесности“ — — — — —	171
119. Београд, 1. [13] децембра 1841. Министар просвете ректору — одо- брава увођење немачког језика на студијама права — — — —	172
120. Београд, 13. [25] јануара 1842. Министар просвете ректору — изра- жава незадовољство због слабог успеха из статистике — — — —	173
121. Београд, 28. фебруара [11. марта] 1842. Министар просвете ректору — професор Рајић постављен је за секретара овог министарства, а заменења га суплент Јовановић — — — — —	173
122. Београд, 3. [15] маја 1842. Ректор Министарству просвете — о заду- живању студената и начину наплаћивања дуга — — — — —	174
123. Београд, 25. маја [6. јуна] 1842. О могућности да студенти посећују позоришне представе — — — — —	175
124. Београд, 10. [22] јуна 1842. Ректор Министарству просвете — тражи зграду са више просторија за смештај Лицеја — — — — —	176
125. Београд, 17. [29] јуна 1842. Јован Стерија Поповић Министарству просвете — предлаже увођење римског права на студијама — —	177
126. Београд, 1. [13] јула 1842. Димитрије Исидоровић Министарству про- свете — подноси класификације о успеху студената — — — —	178
127. Београд, 29. јуна [11. јула] 1842. Призаница на исплаћену стипен- дију за јуни 1842. године — — — — —	181
128. Београд, 27. јула [8. августа] 1842. Атанасије Николић Министарству просвете — подноси извештај о плацевима на којима би се поди- гла зграда Лицеја. У прилогу скица — — — — —	182
129. Београд, 6. [18] октобра 1842. Привремена управа ректорату — утвр- ђује годишњу плату професорима Лицеја — — — — —	184
130. Београд, 27. септембра [9. октобра] 1842. Привремена управа Ректо- рату — поставља за професоре права Сергија Николића и Георгија Петровића и потврђује Игњата Станимировића — — — — —	185
131. Београд, 29. октобра [10. новембра] 1842. Министар просвете Ректо- рату — укида „школу начертанија“, која је радила при Лицеју —	186
132. Београд, 9. [21] новембра 1842. Министар просвете Ректорату — психологију предавати у оквиру филозофских наука — — — —	186

Страна

133. Београд, 19. новембра [1. децембра] 1842. Министар просвете Ректорату — да професори Лицеја сачине општи пројекат о свим школама — — — — —	187
134. Београд, 30. децембра 1842. [11. јануара 1843]. Министар просвете Ректорату — да професор Сима Прица преузме предавања из политичких наука — — — — —	187
135. Београд, 30. децембра 1842. [11. јануара 1843]. Министар просвете Ректорату — позива професоре Лицеја на сарадњу у „Подунавци“ — — — — —	188
136. Београд, 3. [15] јануара 1843. Министар просвете Савету — предлаже изградњу зграда за Лицеј и гимназију — — — — —	189
137. Београд, 4. [16] јануара 1843. Ректор Министарству просвете — подноси пројекат општег школског плана. У прилогу достављен план — — — — —	190
138. Београд, 28. априла [10. маја] 1843. Министар просвете Ректорату — Правно одељење Лицеја добија другу годину и у складу с тим утврђује му распоред предмета — — — — —	193
139. Београд, 24. јуна [6. јула] 1843. Министар просвете Савету — увођењем друге године права неопходна је пространија зграда за Лицеј, па предлаже да се исти пресели у кнежег двор — — — — —	194
140. Београд, 2. [14] јула 1843. Конкурс за професора политичких наука — — — — —	195
141. Београд, 12. [24] јула 1843. Ректор Министарству просвете — подноси годишњу класификацију студената Лицеја — — — — —	195
142. Београд, 11. [23] септембра 1843. Министар просвете Ректорату — дозвољава проф. Јанку Шафарику да држи предавања из словенске историје и литературе недељом и празничним данима — — — — —	198
143. Београд, 18. [30] септембра 1843. Министар просвете Ректорату — обустављати трећину плате проф. Симеоновићу ради наплате дуга штампарији због објављивања <i>Српског улака</i> — — — — —	198
144. Београд, 23. септембра [5. октобра] 1843. Министар просвете Ректорату — проф. Сима Прица објавио је уџбеник <i>Рачуницу</i> за основне школе, па се умољава да напише исти уџбеник и за гимназију — — — — —	199
145. Београд, 5. [17] новембра 1843. Ректор Министарству просвете — хоће ли студенти права учити латински или немачки језик? — — — — —	200
146. Београд, 11. [23] новембра 1843. Професор Симеоновић Министарству просвете — тражи одобрење да може држати предавања правницима о уставу — — — — —	200
147. Београд, 18. [30] децембра 1843. Министар просвете Ректорату — доставља књиге за лицејску библиотеку — — — — —	201
148. Београд, 31. јануара [12. фебруара] 1844. Министар просвете Ректорату — уместо римског права увести као предмет грађански законик — — — — —	202
149. Београд, 1. [13] фебруара 1844. Класификација студената Лицеја за први семестар — — — — —	203
150. Београд, 1. [13] јуна 1844. Министар просвете Ректорату — о француском буквару са чланком А. Околског — — — — —	205
151. Београд, 14. [26] јуна 1844. Министар просвете Ректорату — поштрава критерије за добијање стипендија — — — — —	206
152. Бања, 30. јула [11. августа] 1844. Кнез Александар Министарству просвете — Лицеј преселити у бивше здање Савета и Министарства финансија — — — — —	207

Страна

153. Београд, 12. [24] августа 1844. Министар просвете Ректорату — предаје Лицеју минералошку збирку барона Хердера — — — — —	207
154. Београд, 16. [28] септембра 1844. Министар просвете Ректорату — синови страних поданика могу слободно учити на Лицеју, али не могу добити државну службу — — — — —	208
155. Београд, 23. септембра [5. октобра] 1844. Устројеније јавног училишног наставленија — — — — —	209
156. Београд, 27. септембра [9. октобра] 1844. Ректор Министарству просвете — подноси списак студената који траже стипендију или повећање благодејања — — — — —	212
157. Београд, 29. октобра [10. новембра] 1844. Министар просвете Ректорату — доставља му Устројеније јавног училишног наставленија и одређује предаваче за поједине предмете — — — — —	213
158. Београд, 2. [14] фебруара 1845. Читуља о смрти проф. Симеона Прише — — — — —	213
159. Београд, 7. [19] фебруара 1845. Министар просвете Ректорату — да му достави списак лицејаца који би факултативно учили грчки језик — — — — —	214
160. Беч, 10. [22] априла 1845. Емил Јосимовић Министарству просвете — пријављује се на конкурс за професора математике и архитектуре — — — — —	214
161. Београд, 28. фебруара [11. марта] 1845. Ректор Министарству просвете — подноси извештај о полугодишњим испитима — — — — —	215
162. Београд, 18. [30] јуна 1845. Ред испита, који ће се држати у Лицеуму Књажевства србског из наука, другог училишног теченија 1845. г. предавани — — — — —	217
163. Београд, 6. [18] јула 1845. Министар просвете Ректорату — сви професори су дужни да напишу уџбеник из свог предмета — — — — —	218
164. Београд, 12. [24] септембра 1845. Просветни одбор Министарству просвете — препоручује Е. Јосимовића за професора „практичног земљомера“ — — — — —	218
165. Београд, 22. септембра [4. октобра] 1845. Доделивање стипендија лицејцима — — — — —	220
166. Београд, 4. [16] октобра 1845. Ректор Министарству просвете — подноси месечни извештај у ком предлаже да се отвори затвор, уведе телесно вежбање и оснује студентска читаоница — — — — —	223
167. Београд, 23. октобра [4. новембра] 1845. Ректор Министарству просвете — доставља извештаје професора о раду на уџбеницима — — — — —	224
168. Београд, 9. [21] марта 1846. Ректор Министарству просвете — тражи сагласност да лицејци могу слободно одазити у београдско читалиште — — — — —	231
169. Београд, 30. марта [11. априла] 1846. О ослобађању од наставе студената и професора за време Божића и Ускрса — — — — —	231
170. Београд, 2. [14] априла 1846. Кнез Александар Министарству просвете — дозвољава проф. Околском једногодишње одсуство ради лечења уз надокнаду од 100 талира — — — — —	233
171. Београд, 5. [17] јуна 1846. Министар просвете Ректорату — о припадности лицејаца појединим политичким струјама — — — — —	233
172. Београд, 12. [24] јуна 1846. Министар просвете Ректорату — опоменути професоре да уредно држе наставу — — — — —	234
173. Београд, 12. [24] јула 1846. Ректор Министарству просвете — подноси извештај и класификацију лицејаца за школску 1845/6. годину — — — — —	234

	Страна
174. Београд, 30. августа [11. септембра] 1846. О исељењу Просветног одбора из здања Лицеја — — — — —	239
175. Београд, 16. [28] септембра 1846. Исидор Стојановић Министарству просвете — о разлозима неуспеха недељне школе, коју су покренули професори Лицеја — — — — —	239
176. Београд, 19. септембра [1. октобра] 1846. Ректор Министарству просвете — подноси предлог за доделу стипендија лицејцима — — — — —	240
177. Београд, 2. [14] маја 1847. Просветни одбор Министарству просвете — предлаже штампање уџбеника проф. Бранковића „Основно мударословије“ — — — — —	245
177а. Београд, 21. јуна [5. јула] 1847. Правила Дружине младежи српске — — — — —	246
178. Београд, 5. [17] септембра 1847. Борбе Берисављевић Министарству просвете — моли да буде уписан у Лицеј — — — — —	250
179. Београд, 19. септембра [1. октобра] 1847. Ректор Министарству просвете — подноси предлог о благодетицима за наредну школску годину — — — — —	251
180. Београд, 16. [28] септембра 1847. Ректор Министарству просвете — извештава га о времену ступања у српско грађанство професора Лицеја — — — — —	255
181. Београд, 14. [26] новембра 1847. Председник владе Министарству просвете — тражи мишљење о новинама које намерава да издаје проф. Сергеје Николић — — — — —	257
182. Београд, 23. новембра [5. децембра] 1847. Министарство просвете кнезу — подржава предлог проф. Николића и предлаже да му се дозволи издавање новина — — — — —	257
183. Београд, 23. фебруара [6. марта] 1848. Министар просвете Ректорату — уместо умрлог проф. Околског предаваће француски језик Константин Ранос — — — — —	258
184. Београд, 21. марта [2. априла] 1848. Лицејци Министарству просвете — траже да им се дозволи ношење униформе и сабље — — — — —	259
185. Београд, 1. [13] маја 1848. Коста Цукић кнезу Александару — обавештава га да је окончао студије и тражи службу — — — — —	260
186. Београд, 6. [18] маја 1848. Министар просвете Ректорату — лицејци се неће кажњавати за учињене преступе без знања министарства — — — — —	260
187. Београд, 25. маја [5. јуна] 1848. Министар просвете Ректорату — док не буде изграђена зграда богословије не могу се пронаћи две собе за литерарну дружину лицејаца — — — — —	261
188. Београд, 29. маја [10. јуна] 1848. Ректор Министарству просвете — због револуционарних гмбања почети испитни рок раније — — — — —	262
189. Београд, 2. [14] јуна 1848. Ректор Министарству просвете — допустити професорима Лицеја да имају свог представника на Народним скупштинама, а учитељима да бирају и да буду бирани за посланике — — — — —	262
190. Београд, 4. [16] јуна 1848. Министар просвете Ректорату — лицејце који би учинили какву кривицу саслушава полиција и са описом кривице упућује министарству — — — — —	263
190а. Београд, 6. [18] јуна 1848. III Додатак к правилима Дружине младежи К[нежевско] србског Лицеума од 30. новембра 1847. год[ине] — — — — —	264
191. Београд, 22. јуна [4. јула] 1848. Класификација питомаца К. С. Лицеума за II-го училиштно теченије 1847/8. школ. године — — — — —	266

	Страна
192. Београд, 2. [14] јула 1848. Министар просвете Ректорату — кнез и Савет нису прихватили предлог лицејаца да их на Скупштинама представља њихова депутација — — — — —	268
193. Београд, 21. јула [2. августа] 1848. Министар просвете Савету — предлаже отварање нове катедре политичке и народне економије, а Косту Цукића за професора — — — — —	269
194. Београд, 4. [16] августа 1848. Министар просвете Ректорату — кнез је указом поставио Димитрија Матића за професора државног права и судског поступка — — — — —	270
195. Београд, 23. августа [4. септембра] 1848. Министарство просвете ректору и професорима — износи слабости у дотадашњем начину извођења наставе, прописује другачији (јавна предавања), распоређује предмете по годинама и мења систем испитивања — — — — —	271
196. Београд, 28. августа [9. септембра] 1848. Ректор Министарству просвете — начин извођења наставе није једина слабост у раду Лицеја, већ и недостатак наставних средстава и друго. Неки професори траже изузеће од тек добијених упутстава — — — — —	278
197. Београд, 28. августа [9. септембра] 1848. Ректор Министарству просвете — да школске столове замене катедрима, јер ће професори почети да држе јавна предавања — — — — —	282
198. Београд, 16. [28] септембра 1848. Исидор Стојановић професорима Лицеја — извештава их о предлозима поднетим кнезу на Петровској скупштини — — — — —	282
199. Београд, 7. [19] октобра 1848. Студенти права Министарству просвете — траже разрешење од слушања наставе из француског језика због нередовног држања предавања — — — — —	284
200. Београд, 8. [20] октобра 1848. Министар просвете Ректорату — не уважава захтев студената права II године о ослобађању учења француског језика — — — — —	285
201. Београд, 28. октобра [9. новембра] 1848. Министар просвете Ректорату — извештава га о кнежевим одлукама у погледу захтева поднетих на Петровској скупштини — — — — —	286
202. Београд, 25. новембра [7. децембра] 1848. Министарство просвете ректору и професорима — незадовољно понашањем лицејаца на јавним местима прописало је нови школски закон, којег се морају придржавати. У прилогу „Училишни закони за питомце К. С. Лицеума“ — — — — —	288
203. Београд, 27. новембра [9. децембра] 1848. Ректор Министарству просвете — о незадовољству лицејаца прописаним школским законом — — — — —	292
204. Београд, 5. [17] децембра 1848. Ректор Министарству просвете — подноси на одобрење измењен школски закон — — — — —	292
205. Београд, 10. [22] децембра 1848. Министар просвете Савету — предлаже продужење студија права на три године, отварање још једне катедре и утврђује распоред предмета према годинама студија — — — — —	295
206. Београд, 2. [14] јануара 1849. Дружина младежи српске Министарству просвете — траже одобрење да може описмењавати кафе и шегрте у недељним школама — — — — —	298
207. Београд, 11. [23] јануара 1849. Министар просвете Ректорату — не одобрава предлог Дружине младежи српске о раду у недељним школама док се годишњи испити не заврше — — — — —	299

	Страна
208. Београд, 10. [22] марта 1849. Димитрије Матић Министарству просвете — замолити Кнежеву канцеларију да му изда јавно-правна акта о настанку српске државности ради писања уџбеника „Јавно право Србије“ — — — — —	300
209. Београд, 21. јуна [3. јула] 1849. Лицејци Министарству просвете — моле за повећање стипендије на пет талира — — — — —	301
210. Београд, 11. [23] августа 1849. Министар правде Ректорату — упућује нацрт закона о поступку у грађанским парницама на разматрање и тражи да му се доставе примедбе професора Лицеја — —	302
211. Београд, 19. [31] августа 1849. Министар просвете Ректорату — лицејцима није допуштено да поново полажу испите ради боље оцене	302
212. Београд, 19. [31] августа 1849. Министар просвете Ректорату — доставља делимично измењен школски закон. У прилогу „Училишни закони“ — — — — —	303
213. Београд, 30. августа [11. септембра] 1849. Димитрије Матић професорском колегијуму — предлаже да се Лицеј назове Академијом и указује на значај тог чина — — — — —	307
214. Београд, 9. [21] септембра 1849. Ректор Министарству просвете — доставља предлог проф. Матића да се Лицеј назове Академијом. Неки професори сматрају да би претходно требало снабдети ову установу свим неопходним наставним средствима и увести нове предмете — — — — —	308
215. Београд, 25. септембра [7. октобра] 1849. Ректор Министарству просвете — подноси предлоге за добијање или повећање стипендија. У прилогу свих лицејаца — — — — —	309
216. Београд, 28. октобра [9. новембра] 1849. Министарство просвете Ректорату — изражава незадовољство у погледу рада Дружине младежи српске, који прелази оквире прописаних правила — —	315
217. Београд, 23. новембра [5. децембра] 1849. Министар просвете Ректорату — доставља буџетом предвиђену своту новца за потребе Лицеја за школску 1849/50. годину — — — — —	315
218. [Београд, крај 1849]. Списак г.г. професора при К. С. Лицејуму —	316
219. Београд, 23. јануара [4. фебруара] 1850. Стојан Бошковић Министарству просвете — услед болести одсуствовао из наставе, па моли да буде уписан у другу годину филозофије и тражи повећање благодетељања — — — — —	320
220. Београд, 25. јануара [6. фебруара] 1850. Ректор Министарству просвете — препоручује молбу Стојана Бошковића, једног од најбољих лицејаца — — — — —	321
221. Београд, 1. [13] фебруара 1850. Ректор Министарству просвете — предлаже да држава плаћа фамулуса а не лицејци, којима је то велико оптерећење, поготову сиромашнијим благодетељцима — —	321
222. Београд, 24. фебруара [2. априла] 1850. Кнез Александар Министарству просвете — благодетељцима дати на коришћење Зборнике закона и уредаба, који ће се набавити трошком државе — — — — —	323
223. Београд, 14. [26] марта 1850. Кнез Александар Министарству просвете — одобрава штампање преведене књиге „Часови благоговенија“ лицејца Георгија Стефановића Којанова и ослобађа га плаћања трошкова штампарии — — — — —	323
224. Београд, 14. [26] марта 1850. Студенти права Министарству просвете — износе узрок тешког стања на Лицеју који су довели до опадања броја лицејаца на студијама — — — — —	324

	Страна
225. Београд, 20. маја [1. јуна] 1850. Константин Бранковић Министарству просвете — подноси на рецензију, уџбеник „Милословље“ —	327
226. Београд, 30. августа [11. септембра] 1850. Димитрије Матић Министарству просвете — подноси за штампање уџбеник „Јавно право Књажевства Србије“ — — — — —	327
227. Београд, 31. августа [12. септембра] 1850. Министар просвете Ректорату — поставља Рајка Лешјанина за професора римског права —	328
228. Београд, 31. августа [12. септембра] 1850. Министар просвете Ректорату — поставља Матију Бана за професора француског језика —	329
229. Београд, 12. [24] септембра 1850. Радивоје Милојковић Министарству просвете — сиромаштво га нагони да моли за повећање стипендије — — — — —	329
230. Београд, 20. септембра [2. октобра] 1850. Министар просвете Ректорату — повећава број часова седмично неким професорима — —	330
231. Београд, 29. септембра [11. октобра] 1850. Владимир Јовановић Ректорату — моли да му се продужи давање стипендије, која му је из непознатих разлога обустављена — — — — —	331
232. Београд, 5. [16] октобра 1850. Министар просвете ректору — одобрава му држање ванредних часова из јестествене повеснице лицејцима друге године филозофије — — — — —	332
233. Београд, 2. [14] новембра 1850. Министар просвете Савету — Јовану Ристићу, који се спрема за професора историје на Лицеју, поверити истраживање о српској прошлости у архивима Млетачке Републике — — — — —	332
234. Београд, 9. [21] новембра 1850. Школска комисија Министарству просвете — хвали и препоручује за штампање уџбеник проф. Бранковића „Милословље или Логика“ — — — — —	333
235. Београд, 13. [25] новембра 1850. Школска комисија Министарству просвете — предлаже да се штампају уџбеници Д. Матића „Умно државно право“ и „Јавно право Србије“ — — — — —	334
236. Београд, 20. новембра [2. децембра] 1850. Стефан Стојановић Ректорату — поклања лицејској библиотеци сто деведесет и једну књигу и броштуру — — — — —	335
237. Београд, 27. новембра [9. децембра] 1850. Школска комисија Министарству просвете — предлаже да се штампа уџбеник В. Маринковића „Начела физике“ — — — — —	335
238. Београд, 12. [24] децембра 1850. Министар просвете Ректорату — доставља указ о данима обавезног ношења униформи — — — — —	337
239. [Београд, 1850]. Књига у којој су членови Дружине српске својеручно подписани — — — — —	338
240. Београд, 9. [21] јануара 1851. Школска комисија Министарству просвете — предлаже за штампање уџбеник проф. Цукића „Народна економија“ — — — — —	341
241. Београд, 9. [21] јануара 1851. Школска комисија Министарству просвете — одобрава Симићеве „Разговоре француско-српске“ за штампање — — — — —	342
242. Београд, 11. [23] јануара 1851. Министар просвете Ректорату — о аустријском школском законодавству и о разликама и подударностима у српском и аустријском средњем и вишем образовању —	342
243. Београд, 24. јануара [5. фебруара] 1851. Министар просвете Ректорату — проф. Николић није уредно држао предавања из „права народа“, па тражи извештај о томе — — — — —	345

	Страна
244. Београд, 13. [25] фебруара 1851. Ректор Министарству просвете — доставља изјаву проф. Николића о држању наставе из поверених предмета и одговоре студената треће године права на постављена питања са тим у вези. У прилогу изјаве проф. Николића и студента Жељезковића — — — — —	346
245. Београд, 23. фебруара [6. марта] 1851. Министар просвете Ректорату — изражава незадовољство због начина на који је ректор иследио рад проф. Николића — — — — —	353
246. Београд, 22. марта [3. априла] 1851. Кнез Александар Министарству просвете — одобрава накнадна новчана средства ради штампања лицејских уџбеника — — — — —	353
247. Београд, 18. [30] јуна 1851. Министар иностраних дела Министарству просвете — тражи основне податке о Дружини младежи српске која је на својој скупштини критиковала владину политику — —	355
248. Београд, 21. јуна [3. јула] 1851. Министар просвете Ректорату — забрањује рад Друштва младежи српске све док не добије нов статут — — — — —	356
249. Београд, 25. јуна [7. јула] 1851. Министар просвете Министарству иностраних дела — извештава га да је забранио рад Дружине младежи српске — — — — —	356
250. Београд, 29. јуна [11. јула] 1851. Класификација питомаца Лицеума К. С. у Београду, оцењени по успеху на јавним испитима приказаном године 1851. — — — — —	358
251. Београд, 7. [19] августа 1851. Министар просвете Савету — доставља му списак справа, неопходних за нормално извођење наставе из физике и указује му на значај наставних средстава у образовању — — — — —	360
252. Загреб, 20. августа [1. септембра] 1851. Анте Старчевић Министарству просвете — пријављује се на конкурс за професора математике — — — — —	361
253. Београд, 21. августа [2. септембра] 1851. Матија Бан Министарству просвете — предлаже оснивање катедре француског језика и књижевности. У прилогу „План“ — — — — —	362
254. Београд, 31. августа [12. септембра] 1851. Училишни закони за слушаатеље наука у Лицеуму Књажевства србског — — — — —	365
255. Београд, 7. [19] септембра 1851. Министар просвете Ректорату — искључити из Лицеја све оне који не прихватају школски закон — — — — —	369
256. Београд, 7. [19] септембра 1851. Ректор Министарству просвете — део лицејаца не прихвата прописани школски закон — — — — —	370
257. Београд, 7. [19] септембра 1851. Лицејци Министарству просвете — образлажу због чега не могу да прихвате школски закон и траже измену појединих чланова — — — — —	372
258. Београд, 10. [22] септембра 1851. Ректор Министарству просвете — лицејци су остали упорни у одбијању уписа у предстојећу школску годину због прописаног школског закона, па су искључени из Лицеја — — — — —	374
259. Београд, 12. [24] септембра 1851. Управа вароши Београда Министарству просвете — о одласку лицејаца из Београда. У прилогу списак — — — — —	377
260. Београд, 12. [24] септембра 1851. Владимир Јовановић Министарству просвете — одустаје од бојкота и моли да му се дозволи упис у наредну годину студија. У прилогу запис министра на Јовановићеву молбу — — — — —	378
261. Београд, 27. септембра [9. октобра] 1851. Кнез Александар Министарству просвете — лицејцима који се кају за учињени преступ дозвољити упис — — — — —	379

	Страна
262. Београд, 22. септембра [4. октобра] 1851. Школска комисија Министарству просвете — прихвата план проф. Бана о изучавању француске књижевности, али уз извесне промене — — — — —	380
263. Београд, 29. септембра [11. октобра] 1851. Ректор Министарству просвете — о подели упражњених предмета међу преосталим професорима — — — — —	382
264. [Београд, октобар 1851]. Питомци Лицеума које заседаније лицеумско препоручује за получење правитељственог благодјејанија, године школске 1851/2. — — — — —	383
265. Београд, 27. октобра [8. новембра] 1851. Министар просвете Савету — предлаже отварање „изванредне“ катедре немачког језика и указује на потребу учења овог језика — — — — —	384
266. Београд, 23. новембра [5. децембра] 1851. Министар просвете Савету — указује на значај изучавања националне историје и књижевности и предлаже отварање катедре за историју народа и књижевности српске — — — — —	386
267. Београд, 20. децембра 1851. [1. јануара 1852] Министар просвете Ректорату — обавештава га о оснивању и о раду ванредне Катедре за немачки језик. У прилогу списак лицејаца који су се уписали да слушају предавања из немачког језика — — — — —	388
268. Београд, 27. фебруара [10. марта] 1852. Ректор Министарству просвете — В. Јовановић и Ј. Пецић желе ванредно да полагају испите из I године права, а ради уписа у II годину студија. Тражи одобрење и упутство за овакве случајеве — — — — —	390
269. Београд, 14. [26] марта 1852. Ректор Министарству просвете — подноси извештај о држању наставе професора Станимировића и Николића за предмете накнадно додељене — — — — —	390
270. Београд, 10. [22] априла 1852. Министарство просвете Савету — тражи новчана средства за проф. Вукомановића који жели да истражује у Старој Србији и тако се припреми за предавања из националне историје и књижевности — — — — —	392
271. Београд, 30. јуна [12. јула] 1852. Класификација питомаца Лицеума К. С. у Београду, оцењени по успеху на јавним испитима приказаном године 1852. — — — — —	393
272. Београд, 2. [14] јула 1852. Група лицејаца Министарству просвете — жали се на рад и оцењивање проф. Матије Бана — — — — —	395
273. Београд, 12. [24] августа 1852. Ректор Министарству просвете — жалба лицејаца на професора француског језика је претерана и често неоснована. Дух револуционарне 1848. сећа се још код лицејаца — — — — —	397
274. Београд, 24. августа [5. септембра] 1852. Указ о постављању Владимира Јакшића за професора народне економије и финансија — — — — —	399
275. Београд, 23. септембра [5. октобра] 1852. Ученици Лицеума Књажевства србског за годину училишћну 1852/3. — — — — —	401
276. Београд, 5. [17] новембра 1852. Буџет свију расхода Ректората Лицеума за 1853. рачунску годину — — — — —	401
277. [Београд, 1852]. Списак професора у Лицеуму србском — — — — —	402
278. Београд, 8. [20] јануара 1853. Школска комисија Министарству просвете — о учењу француског језика и књижевности — — — — —	403
279. Београд, 26. јануара [7. фебруара] 1853. Министар просвете Ректорату — Платон Симоновић постављен је за главног школског инспектора — — — — —	404

	Страна
280. Београд, 10. [22] марта 1853. Министар просвете Ректорату — лицејску библиотеку уредиће проф. Вукомановић — — — — —	405
281. Београд, 20. марта [1. априла] 1853. Ректор Министарству просвете — тражи средства за опремање лицејске библиотеке — — — — —	405
282. Београд, 28. јуна [10. јула] 1853. Класификација питомца Лицеума К. С. у Београду, оцењени по успеху на јавним испитима показаном године 1853. — — — — —	407
283. Београд, 1. [13] августа 1853. Министар просвете Савету — износи примедбе на нацрт устројства о Лицеју главног школског инспектора. У прилогу „Објављење на Устројење Лицеума“ Платона Симоновића — — — — —	409
284. Београд, 5. [17] септембра 1853. Школска комисија Савету — износи примедбе на нацрт устројства Лицеја Платона Симоновића и на предлоге Министарства просвете — — — — —	422
285. Београд, 15. [27] септембра 1853. Устројеније Књажеско-србског Лицеја — — — — —	427
286. Београд, 16. [28] септембра 1853. Ректор главном инспектору — подноси извештај о упису лицејаца и даје распоред предмета према годинама студија са назнаком седмичног броја часова — — — — —	436
287. Београд, 17. [29] септембра 1853. Главни инспектор ректору — упућује молбу Јосифа Панчића ради збора за професора јестествене историје и агрономије — — — — —	439
288. Београд, 18. [30] септембра 1853. Главни инспектор Министарству просвете — о избору Михаила Рашковића за проф. хемије и технологије — — — — —	440
289. Београд, 22. септембра [4. октобра] 1853. Главни инспектор Министарству просвете — предлаже да потврди избор Николе Крстића за професора „Енциклопедије права и теорија законознања“ — — — — —	440
290. [Београд, октобар 1853]. Списак слушатеља Лицеума, који правитељ благодетјаније уживају — — — — —	441
291. Београд, 1. [23] новембра 1853. Главни инспектор Министарству просвете — о старој и новој процедури избора ректора — — — — —	443
292. Београд, 12. [24] децембра 1854. Главни инспектор ректорату — проф. Јакшић предаваће статистику, науку о трговини и политичку рачуницу, а Цукић државну економију и финансије — — — — —	444
293. [Београд, крај 1853]. Преглед предавајемо предмета у Књажеско-србском Лицеју, године школске 1853/4. — — — — —	446
294. Београд, 3. [15] марта 1854. Главни инспектор Министарству просвете — о обустављању плате проф. Бану због неизвршених обавеза — — — — —	447
295. Београд, 15. [27] марта 1854. Главни инспектор Министарству просвете — дозволити проф. Крстићу да раније заврши испите ради одласка у Пешту, где ће полагати докторски испит — — — — —	447
296. Београд, 28. априла [10. маја] 1854. Кнез Александар Министарству просвете — поставља за чланове Школске комисије професора Јовшића, Лешјанина и Крстића — — — — —	448
297. Београд, 7. [19] јуна 1854. Филип Хрстовић Савету Лицеја — моли да му се одобри летње одсуство ради одласка у Беч — — — — —	448
298. Београд, 11. [23] јуна 1854. Главни инспектор Министарству просвете — препоручује Карла Арена за професора француског језика — — — — —	449

	Страна
298а. Београд, 26. августа [7. септембра] 1854. Списак благодетјанаца лицејски за школ. годину 1854/5. — — — — —	450
299. Београд, 12. [24] октобра 1854. Главни инспектор ректору — тражи да му поднесе план, новчане издатке и устројство болнице за ученике Лицеја — — — — —	452
300. Београд, 6. [18] октобра 1854. Владимир Јакшић Савету Лицеја — тражи ослобођење од наставе у школској 1854/5. години ради научног усавршавања у земљама западне Европе — — — — —	452
301. Београд, 2. [14] новембра 1854. Главни инспектор Савету Лицеја — о избору најбољих лицејаца из Јестествено-техничког одељења за чиновнике у новозаведеном телеграфу — — — — —	454
302. Београд, 4. [16] октобра 1854. Професори Лицеја главном инспектору — изнесе разлоге због којих би требало повећати летњи распуст на два месеца — — — — —	455
303. Београд, 12. [24] децембра 1854. Ректор главном инспектору — указује на значај природних наука за развој земље и тражи од Министарства просвете 10.000 форинти за набавку наставних средстава и опрему кабинета — — — — —	457
304. Београд, 16. [28] фебруара 1855. Сима Живковић Министарству просвете — моли да буде упућен на продужење студија у иностранству. У прилогу „Свидетелство“ Љубе Ненадовића о Живковићевом раду у „Шумадинци“ — — — — —	459
305. Београд, 18. фебруара [1. марта] 1855. Главни инспектор Министарству просвете — преостали новац Дружине младежи српске, који се налази код Андрије Стаменковића, употребити за куповину књига за лицејску библиотеку — — — — —	460
306. Београд, 19. фебруар [1. март] 1855. Главни инспектор Министарству просвете — Савет Лицеја предлаже да се најбољи радови или преводи лицејаца штампају о трошку државе — — — — —	461
307. Београд, 2. [14] априла 1855. Никола Крстић Матици српској — предлаже да штампа дело Маџијевског „Историја словенских права“ у његовом преводу — — — — —	462
308. Београд, 2. [14] јуна 1855. Лицејци Министарству просвете — жале се на ректора што им није примио обавезна „сочиненија“ — — — — —	464
309. Београд, 5. [21] јуна 1855. Кнез Александар Министарству просвете — продужава се летњи школски распуст на месец и по, а укида се у време бербе и предлажу се промене Устројства Лицеја и Наставленија главног инспектора — — — — —	465
310. Београд, 5. [17] августа 1855. Главни инспектор Министарству просвете — о златној и сребрној медаљи, које ће се додељивати лицејцима за најбоље „научне задатке“ — — — — —	466
311. Београд, 5. [17] августа 1855. Ректор Министарству просвете — подноси први годишњи извештај. У прилогу резултати годишњих испита — — — — —	467
312. Београд, 7. [19] августа 1855. Кнез Александар Министарству просвете — одобрава, али нешто умањена средства за развој наставе природних наука у Лицеју — — — — —	478
313. Београд, 8. [20] септембра 1855. Главни инспектор ректору — часови се не могу одлагати због фамилијарних обавеза — — — — —	479
314. Београд, 8. [20] септембра 1855. Главни инспектор ректору — одсуствовања професора од наставе редовно пријавити вишим властима — — — — —	480

	Страна
315. Београд, 15. [27] септембра 1855. Главни инспектор Савету Лицеја — проф. Лешјанин не предаје све оно што обухвата предмет римско право — — — — —	480
316. Београд, 20. септембра [8. октобра] 1855. Рајко Лешјанин Савету Лицеја — одговара детаљно на оптужбе главног инспектора у вези са држањем наставе из римског права — — — — —	481
317. Београд, 18. [30] октобра 1855. Комисија бивших лицејаца Министарству просвете — подноси извештај о новцу који је преостао после укидања Дружине младежи српске — — — — —	484
318. Београд, 19. [31] октобра 1855. Кнез Александар Министарству просвете — о отпуштању из службе главног инспектора Симоновића	486
319. Београд, 24. октобра [5. новембра] 1855. Ректор Министарству просвете — тражи одсуство од једног месеца за проф. Вукомановића, ради лечења у Бечу	486
320. Београд, 11. [23] новембра 1855. Буџет расхода Лицеја за 1856. рачунску годину — — — — —	487
321. [Београд, 12. [24] октобра 1855]. Правила за сачување имања Лицеја	488
322. Београд, 10. [22] децембра 1855. Кнез Александар Министарству просвете — повећава плату послужитеља Лицеја који истовремено обавља дужност лаборанта — — — — —	489
323. Београд, 26. јануара [7. фебруара] 1856. Стојан Ј. Вељковић кнезу Александару — пријављује се на упражњено место професора римског и криминалног права — — — — —	489
324. Београд, 31. јануара [12. фебруара] 1856. Константин Бранковић кнезу Александару — моли да буде постављен за начелника у Министарству просвете и износи своје заслуге у области образовања	490
325. Београд, 31. јануара [12. фебруара] 1856. Милован Јанковић кнезу Александару — подноси молбу за упражњено место професора народне економије. — У прилогу „Програм народне економије“ — —	492
326. Београд, 3. [15] фебруара 1856. Рајко Лешјанин професорима Лицеја напушта их с топлим осећајем пријатељства — — — — —	494
327. Београд, 6. [18] марта 1856. Ректор Министарству просвете — распитује се о поднетом предлогу за оснивање лицејске болнице — —	495
328. Београд, 23. маја [4. јуна] 1856. Министар просвете Ректорату — тражи извештај о томе да ли врше метеоролошка осматрања — —	495
328a. Београд, 8. [20] јуна 1856. Кнез Александар Министарству просвете — одобрава новчана средства за истраживање јестествословаца по Србији — — — — —	496
329. Београд, 14. [26] јуна 1856. Кнез Александар Министарству просвете одобрава продужење школског распуста на два месеца — — — —	496
330. Београд, 30. јуна [12. јула] 1856. Ректор Министарству просвете — подноси класификације лицејаца и указује на општи успех — —	497
331. Београд, 28. августа [9. септембра] 1856. Кнез Александар Министарству финансија — одобрава новчана средства Јосифу Панчићу ради одласка у Беч на скуп европских проучавалаца природе — — —	502
332. Београд, 1. [13] септембра 1856. Милован Јанковић подноси „Програм народне економије“ — — — — —	503
333. Београд, 1. [13] септембра 1856. Милован Јанковић подноси „Програм народне економије“ — — — — —	503

	Страна
334. Београд, 10. [22] септембра 1856. Списак питомаца Лицеја К. С. које Совјет лицејски за правитељствено благоделије препоручује — — —	505
335. Београд, 25. септембра [7. октобра] 1856. Ректор Министарству просвете — подноси годишњи извештај о раду Савета Лицеја — — —	505
336. Београд, 21. децембра 1856. [2. јануара 1857]. Министар унутрашњих дела Министарству просвете — о ослобађању од поштарине метеоролошких извештаја окружних бележника упућиваних проф. Јакшићу — — — — —	511
337. Београд, 5. [17] децембра 1856. Списак по ком је процент од професора књаж. србс. Лицеја за м. новембар наплаћен и фонду ујавичком предат — — — — —	511
338. Београд, 8. [20] јула 1857. Владимир Јакшић Министарству просвете моли да му се доделе новчана средства за учење на међународном конгресу статистичара у Бечу — — — — —	512
339. Београд, 10. [22] јануара 1858. Ректор Министарству просвете — подноси годишњи извештај и класификацију лицејаца — — — — —	513
340. Београд, 7. [19] јула 1857. Ректор Министарству просвете — о распри међу професорима око реформе Лицеја — — — — —	517
341. Београд, 8. [20] јула 1857. Ректор Министарству просвете — излаже основне идеје према којима би требало преуредити Лицеј и доставља му нацрт „остројенија“ урађен у Савету — — — — —	519
342. Београд, 10. [22] јула 1857. Владимир Јакшић Министарству просвете — излаже ток седнице на којој је дошло до распре са професорима пореклом из Аустрије око реформе Лицеја — — — — —	529
343. [Београд, јула 1857]. Изјава проф. Николића о сукобу између Јакшића и осталих професора — — — — —	534
344. Београд, 5. [17] августа 1857. Школска комисија Министарству просвете — подноси извештај о реформи гимназије и Лицеја на основу предлога професора ових установа — — — — —	534
345. Београд, 26. августа [7. септембра] 1857. Министар просвете Савету — указује на нужност измене претходног и допушење новог „Устројенија гимназије и Лицеја“. У прилогу пројекат „Устројенија“ — —	539
346. Београд, 4. [16] септембра 1857. Рајко Лешјанин Савету — критикује нацрт „Устројенија Лицеја и гимназије“ који је поднело Министарство просвете и износи своје погледе на организацију вишег образовања у Србији — — — — —	545
347. Београд, 26. новембра [8. децембра] 1857. Министар просвете ректору — услед скупоће додељује се додаток на плату професорима Лицеја — — — — —	550
348. Београд, 28. новембра [10. децембра] 1857. Ректор Министарству просвете — Лицејски савет одбио је Борба Бана, који се пријавио за професора математике, јер не испуњава услове — — — — —	551
349. Београд, 11. [23] фебруара 1858. Министар просвете ректору — на захтев студената започети предавања из новог предмета — „званичног слога“ — — — — —	552
350. Београд, 21. фебруара [4. марта] 1858. Сергије Николић Савету Лицеја — износи проблеме око увођења новог предмета — „званичног слога“ и прихвата се држања наставе, али само за започету школску годину — — — — —	553
351. Београд, 24. априла [6. маја] 1858. Ректор Министарству просвете — о сукобу проф. Јанковића и студената права око испитних питања и бележака са предавања — — — — —	555

	Страна
352. Београд, 15. [27] маја 1858. Министар просвете ректору — да проф. Јанковић да испитна питања студентима, али не и рукопис предавања из народне економије и да се казне непослушни лицејци — — — — —	557
353. [Београд, мај—јуни? 1858]. Списак благодјеланаца књаж. срб. Лицеја за школску годину 1857/8. — — — — —	558
354. [Београд, септембар 1858]. Владимир Јовановић Савету Лицеја — подноси програме предавања за предмете политичку рачуницу и народну привреду — — — — —	559
355. Београд, 6. [18] октобра 1858. Алекса Вукомановић Савету Лицеја — тражи једногодишње одсуство ради лечења очију — — — — —	562
356. Београд, 1. [13] новембра 1858. Ректор Министарству просвете — подноси предлог за додељивање стипендија лицејцима — — — — —	563
357. Београд, 27. новембра [9. децембра] 1858. Ректор Министарству просвете — подноси годишњи извештај и списак уписаних лицејаца — — — — —	569
358. Београд, 28. новембра [10. децембра] 1858. Лицејци I и II године Министарству просвете — жале се на начин извођења наставе професора немачког језика — — — — —	568
359. Београд, 26. марта [7. априла] 1859. Стојан Вељковић Министарству просвете — о подношењу оставке старог и избору новог ректора — — — — —	570
360. Београд, 20. јуна [2. јула] 1859. Ректор Министарству просвете — о пружању помоћи проф. Панчићу и групи лицејаца на истраживањима у источној Србији — — — — —	571
361. Београд, 21. јула [2. августа] 1859. Кнез Милош Министарству просвете — продати две златне и четири сребрне медаље набављене 1856. године као неодговарајуће, а новац предати Министарству финансија — — — — —	571
362. Београд, јула 1859. Ректор Министарству просвете — подноси годишњи извештај и класификацију лицејаца — — — — —	572
363. Београд, 27. августа [8. септембра] 1859. Иван Касабов Министарству просвете — моли да му се додели стипендија — — — — —	576
364. Београд, 21. августа [2. септембра] 1859. Савет кнезу Милошу — подноси нацрт Устројенија гимназија, полугимназија и Лицеја — — — — —	577
365. Београд, 1 [13] септембра 1859. Ректор Министарству просвете — о распоређивању професора Рашковића и Панчића, уколико остане на снази старо или се уведе ново Устројеније Лицеја — — — — —	578
366. Беч, 2. [14] септембра 1859. Коста Алковић Министарству просвете — пријављује се за професора математике и физике на Лицеју — — — — —	579
367. Београд, 11. [23] септембра 1859. Називи предмета и број часова на Лицеју — — — — —	579
368. Београд, 20. септембра [2. октобра] 1859. Ректор Министарству просвете — извештава га о броју уписаних лицејаца — — — — —	580
369. Београд, 20. септембра [2. октобра] 1859. Ректор Министарству просвете — обавештава га да се математички предмети неће предавати текуће школске године у трећем разреду Јестественог одељења — — — — —	581
370. Београд, 21. септембра [3. октобра] 1859. Списак питомаца лицејски, препоручени Попечитељству просвештенија за правитељствено благодјеланије за 1859/60. годину — — — — —	581

	Strana
371. Београд, 16. [28] октобра 1859. Ректор Министарству просвете — извештава га о извршавању наставних обавеза проф. Станимировића — — — — —	582
372. Београд, 11. [23] децембра 1859. Лицејци III године права Министарству просвете — предлажу да се аванзовање обавља према школској спреми и способностима и да ступањем у службу буду изравнати са млађим писарима — — — — —	583
373. Београд, 7. [19] јануара 1860. Кнез Милош Министарству просвете — о ступању у државну службу лицејаца — — — — —	585
374. Београд, 17. фебруара [1. марта] 1860. Кондуитна листа гг професора Лицеја Књажества србскон с почетком године 1860. — — — — —	586
375. Београд, 27. фебруара [10. марта] 1860. Ректор Главној контроли — подноси извештај о финансијском пословању Лицеја — — — — —	592
376. Београд, 7. [19] марта 1860. Никола Крстић Министарству просвете — моли да му се, преко капућехаје, набави турски трговачки закон и коментари — — — — —	594
377. Београд, 17. [29] марта 1860. Јосиф Панчић Министарству просвете — тражи да му се године проведене у лекарској струци урачунају у професорску службу и износи укратко свој рад у области науке, а посебно у погледу оснивања научне збирке — — — — —	594
378. Београд, 18. [30] марта 1859. Ректор Министарству просвете — прослеђује молбу проф. Панчића и указује на значај његовог научног рада — — — — —	596
379. Београд, 20. јуна [2. јула] 1860. Борбе Малетић Министарству просвете — предлаже да се ученици гимназије са слабијим успехом не примају у Лицеј — — — — —	597
380. Београд, 21. јуна [3. јула] 1860. Ректор Министарству просвете — указује на вредност ботаничке збирке проф. Панчића и препоручује његову молбу — — — — —	598
381. Београд, 1. [13] јула 1860. Ректор Министарству просвете — подноси годишњи извештај — — — — —	599
382. Београд, 1. [13] јула 1860. Владимир Јакшић Министарству просвете — моли да му се у професорску службу урачунају и године које је провео као практикант и сходно томе додели припадајућа материјална надокнада — — — — —	603
383. Београд, 12. [24] јула 1860. Ректор Министарству просвете — пријем гимназијалаца у Лицеј, сем у једном случају, био је исправан, па се стога не могу прихватити оптужбе директора београдске гимназије — — — — —	604
384. Београд, 26. августа [7. септембра] 1860. Јосиф Панчић Министарству просвете — о надокнађивању материјалних и других права ступањем у професорску службу — — — — —	605
385. Београд, 6. [18] септембра 1860. Ректор Министарству просвете — позвати проф. Јосимовића за хонорарног предавача математике на Јестественом одељењу — — — — —	606
386. [Београд, септембар (?) 1860]. Списак ученика лицејски, препоручени Попечитељству просвете за правит. благодјеланије за текућу школску годину — — — — —	607
387. Београд, 1. [13] октобра 1860. Ректор Министарству просвете — извештава га о броју уписаних лицејаца — — — — —	608

Strana

388. Београд, 13. [25] јануара 1861. Сергије Николић Управи просвете — тражи да му се године службе у канцеларији Митрополије учунају у професорску службу — — — — — 608
389. Београд, 25. јануара [6. фебруара] 1861. Управник просвете ректору — о преступу лицејца Милана Лукића — — — — — 611
390. Београд, 6. [18] фебруара 1861. Студенти III године Савету Лицеја — моле да се искљученом лицејцу Јанићију Кујунџићу опрости грешка и врати у наставу — — — — — 612
391. Београд, 2. [14] марта 1861. Коста Јовановић Управи просвете — подноси рукопис књиге „Популарна народна економија“ ради штампања — — — — — 613
392. Београд, 15. [27] марта 1861. Порез на имовину професора Лицеја — — — — — 615
393. Београд, 3. [15] маја 1861. Школска комисија Управи просвете — предлаже да се о државном трошку штампа II део Цукићеве „Државне економије“ — — — — — 616
394. Београд, 12. [24] маја 1861. Јанко Шафарик управнику просвете — износи своје идеје у погледу уређења Народне библиотеке и Народног музеја и моли да буде постављен за њиховог управника — — — — — 616
395. Београд, 8. [20] јуна 1861. Управник просвете Савету — предлаже да се на место упражњених катедара доводе супленти и одређује им плату — — — — — 619
396. Београд, 5. [17] јула 1861. Ректор Управи просвете — подноси годишњи извештај о раду Савета Лицеја — — — — — 620
397. [Београд, јули 1861]. Класификација питомаца Лицеја Књажевства србског за ш. г. 1860/1. — — — — — 622
398. Београд, 14. [26] јула 1861. Управник просвете ректору — не прихвата његов предлог о повећању почетне основе професорских плата — — — — — 627
399. Београд, 23. септембра [5. октобра] 1861. Ректор Управи просвете — подноси предлог за доделу стипендија и тражи повећање средстава сразмерио повећању броја лицејаца — — — — — 627
400. Београд, 15. [27] октобра 1861. Ректор Управи просвете — услед учесталих и неоправданих изостајака лицејаца предлаже промену чл. 35. Устројенија Лицеја ради поштравања дисциплине — — — — — 629
401. Београд, 17. [29] октобра 1861. Емилијан Јосимовић Управи просвете — предаје за штампу рукопис лицејског уџбеника — „Механику“ — — — — — 631
402. Београд, 9. [21] новембра 1861. Кнез Михаило Управи просвете — уважава предлог о измени 35. члана Устројенија Лицеја — — — — — 632
403. Београд, 13. [25] новембра 1861. Стипендисти Лицеја Ректорату — траже да се благоделицима дају књиге на коришћење као и раније — — — — — 633
404. Београд, 14. [26] новембра 1861. Лицејци природних наука Ректорату — моле да буду ослобођени слушања наставе из трговачког законика — — — — — 633
405. Београд, 15. [27] децембра 1861. Лицејци кнезу Михаилу — изражавају незадовољство поштравањем дисциплине изменом Устројенија Лицеја — — — — — 634
406. Београд, 18. [30] децембра 1861. Ректор Управи просвете — подноси му наставне програме за све предмете на Лицеју — — — — — 637

407. Београд, 28. децембра 1861. [9. јануар 1862]. Омладина лицејска Управи просвете — жале се на цензурну која је забранила штампање неких текстова у „Лицејки“, подnose исте на преглед и моле допуст за штампање — — — — — 643
408. Београд, 29. децембра 1861. [10. јануара 1862]. Ректор Управи просвете — одговара на акт у вези са штампањем прве књиге „Лицејке“ — — — — — 646
409. Београд, 30. децембра 1861. [11. јануара 1862]. Ректор Управи просвете — услед повећања броја лицејаца неопходно је да се Лицеју уступи зграда трговачке школе за кабинете, а здање лицејско оправу — — — — — 647
410. Београд, 24. јануара [5. фебруара] 1862. Инспектор типографије ректору — упућује му књиге за сиромашне а одличне лицејце — — — — — 647
411. Београд, 5. [17] фебруара 1862. Управник Београда ректору — предлаже кажњавање тројице лицејаца због нереди у кафани — — — — — 648
412. Београд, 29. маја [10. јуна] 1862. Министар просвете ректору — да забрани лицејцима сакупљање у случају српско-турских сукоба — — — — — 649
413. Београд, 29. маја [10. јуна] 1862. Испитне оцене из финансије, статистике и народне трговине — — — — — 650
414. Београд, 25. августа [6. септембра] 1862. Владимир Јовановић министру просвете — коиктурише за професора финансија, трговине и статистике — — — — — 650
415. Београд, 3. [15] септембар 1862. Владимир Јовановић министру просвете — објашњава разлог због ког се на првој молби онако потписао и моли да му се додели професура — — — — — 651
416. Београд, 13. [25] септембра 1862. Ректор Министарству просвете — о подели упражњених предмета међу професорима — — — — — 652
417. Београд, 9. [21] октобра 1862. Стојан Марковић: Програм енциклопедије права и историје права (законознања) — — — — — 653
418. Београд, 11. [23] октобра 1862. Ректор Министарству просвете — извештава га о избору Стојана Марковића за професора Лицеја — — — — — 654
419. Београд, 28. октобар [9. новембар] 1862. Списак питомаца Лицеја, које Савет лицејски сходио предпису Министарства просвете и црквени дела од 25. окт. т. г. ПНо 2442 предлаже истоме Министарству за правитељствене благоделице 1862/3. — — — — — 655
420. Београд, 1. [13] новембра 1862. Заступник министра просвете ректору — кнез је потврдио избор суплената Косте Алковића и Димитрија Нешаћа — — — — — 656
421. Београд, 3. [15] новембра 1862. Заступник министра просвете Савету — указује на извршеној прерасподели упражњених предмета и предлаже да се статистика не предаје текуће школске године — — — — — 656
422. Београд, 5. [17] новембра 1862. Заступник министра просвете ректору — враћа му сведочанства групе лицејаца који нису изабрани за продужетак студија у иностранству — — — — — 657
423. Београд, 28. децембра 1862. [9. јануара 1863]. Управник Београда ректору — о неучтивом понашању двојице лицејаца у театру — — — — — 658
424. Београд, 6. [18] марта 1863. Заступник министра просвете ректору — о постављању професора Станимировића и Вељковића у Правни одбор Министарства финансија — — — — — 659

425. Београд, 14. [26] марта 1863. Списак професора Лицеја, од који се данак на имање за митровско 1862/3. полугодије наплатити има —	659
426. Београд, 19. [31] марта 1863. Ректор Министарству просвете — моли да се проф. Вељковићу обезбеде сва неопходна судска акта ради припрема предавања из криминалног права — — — — —	660
427. Београд, 18. [30] маја 1863. Јестаственици III године Савету Лицеја — моле да буду ослобођени од полагања испита из трговачког законика — — — — —	661
428. Београд, 27. маја [8. јула] 1863. Пројект Буџета расхода Лицеја за рачунску годину 1864. — — — — —	663
429. Београд, 11. [23] јуна 1863. Ректор Министарству просвете — указује на недостатке досадашњег уређења Лицеја, подноси нови нацрт и даје нека објашњења о њему. У прилогу „Пројект за устројење Универзитета К. С.“ — — — — —	664
430. Београд, 30. августа [11. септембра] 1863. Заступник министра просвете Савету — подноси му нацрте о уређењу гимназије и Академије (Велике школе) и даје основна обавештења. У прилогу „Пројект устројенија Академије“ — — — — —	674
431. Београд, 7. [19] септембра 1863. Комисија за преглед нацрта Савету — износи своје мишљење о пројекту министра просвете — — — — —	683
432. Београд, 17. [29] септембра 1863. Коста Бранковић Димитрију Матићу — даје допунска објашњења у погледу распореда предмета на факултетима у новом нацрту — — — — —	684
433. Београд, 17. [29] септембра 1863. Комисија за преглед нацрта Савету — извештава га о новим изменама у пројекту о Великој школи — — — — —	689
434. Београд, 18. [20] септембра 1863. Комисија за преглед нацрта Савету — предлаже још једном допуне у погледу распореда предмета на факултете Велике школе — — — — —	690
435. Београд, 21. септембра [3. октобра] 1863. Комисија за преглед нацрта Савету — предлаже да нови члан о кажњавању студената уђе у закон о Великој школи — — — — —	691
436. Београд, 24. септембра [6. октобра] 1863. Закон о устројству Велике школе (Академије) — — — — —	692
РЕГИСТАР ЛИЧНИХ ИМЕНА — — — — —	699
ПРЕДМЕТНИ РЕГИСТАР — — — — —	711

ПРЕДГОВОР

Зборник докумената о Лицеју (1838—1863) је прва књига из планиране серије архивске грађе која би требало да обухвати целокупан развитак Универзитета у Београду. У наредним књигама биће објављен архивски материјал о Великој школи (1863—1905), Универзитету у Београду (1905—1918, 1918—1941, 1941—1945, 1945—1988). Сваки од наведених периода биће „покривен“ једним или са више томова докумената.

Разлози за покретање ове едиције су следећи: 1) о Универзитету у Београду, од његових зачетака, оних најдаљих 1808, кад је почела да ради устаничка Велика школа, а особито од 1838. године, тј. од оснивања Лицеја до данас, сачувано је обиље архивске грађе. Та грађа је великим делом још неистражена и само спорадично је објављивана. То огромно богатство које се чува у нашим архивима требало је учинити приступачним ширем кругу научних, просветних и културних прегалаца. Једноставно, требало им је омогућити приступ грађи о развоју високошколске наставе у Београду.

2) Публикована архивска грађа олакшала би рад на писању историје Универзитета у Београду. Кад је требало обележити ову годишњицу, тј. 150 година од оснивања Лицеја, једном историјом Универзитета у Београду, увидело се да је готово немогуће обавити тај посао ваљано због тога што немамо добрих монографија и студија о развоју Универзитета, о факултетима и о појединим наукама и што је архивска грађа обимна и неприступачна, нарочито за послератни период. Дакле, ова серија грађе има за циљ да подстакне и убрза појаву монографије о свеукупном раду Универзитета у Београду.

3) Том основном циљу требало би да послужи и Зборник радова о историји Универзитета у Београду, у редакцији проф. др Андреја Митровића. Оба зборника рађена су упоредо.

Зборник докумената о Лицеју (1838—1863) јесте прва књига ове едиције. Она је на провери пред васколиким читалачким и научним светом. Колико је наша замисао ваљана, шта је све у њој добро или лоше, чиме би се све могла допунити или изменити — стоји пред судом читалачке публике. Дужни смо да читаоцима дамо неколико објашњења.

Приређивач је прионуо на истраживање и сакупљање архивске грађе у јуну, а завршио их крајем септембра 1987. године. За то време сабрао је огроман материјал. Када би се у целини објавио, не би стао у неколико оваквих томова. Одбир сакупљених архивалија, писање регеста, напомена, објашњења и предговора приређивач је обавио у јануару и фебруару 1988. године.

Приређивач је био пред више дилема, али је основна — одбир докумената. Трудили смо се да књига грађе, што је могуће више, буде разноврсна, тј. да обухвати све видове делатности Лицеја — законодавство, наставу, наставно особље, студенте, развитак научних дисциплина, појаву уџбеника, поједине облике културног рада професора и лицејаца и т. сл. Одлучити се за овај или онај документ, ако за оба нема места, није лако. Приређивач сноси сву одговорност ако је у таквим случајевима његов осећај био недовољно истанчан. Да би од те врсте одговорности побегао, ипак, где је било могуће, он је или у напоменама или у објашњењима указивао на постојање и таквог документа и давао је његову сигнатуру, чиме је марљивом истраживачу омогућио да у нашим архивима лакше дође до њега. Ми смо се још трудили да један предмет, уколико је обиман, а тога је увек било, представимо са једним или са два документа, а да све остало, и то врло сажето, дамо у напоменама или у објашњењима. Када су се на исту тему односила два или више предмета, ми смо их састављали и бирали највердније, али смо при томе увек имали на уму да објављена грађа мора бити разноврсна. Све остало из тих предмета стављали смо у напомене или смо просто указивали на њихово постојање, уз обавезно навођење сигнатура. Ако у напомени или објашњењу нема сигнатуре, то значи да за све наведене податке важи сигнатура дата испод документа. Тиме смо хтели да избегнемо понављање. Када се у научном апарату нађе више сигнатура, то значи: 1) да се та грађа налази у тим фасциклама и 2) да све што је наведено испред сигнатуре припада том предмету.

Ако се један предмет протезао кроз више месеци или година, а ми смо били уверени да би га требало објавити, увек смо указивали на његов наставак. Мада ређе, упућивали смо и на документа која су претходила, нарочито при коментарисању годишњих извештаја ректора Лицеја. Тиме смо повезивали само она документа која су била у непосредној вези, али не и сва остала која су се односила на један проблем.

Од постављеног начела одбира грађе приређивач је свесно направио једно одступање. За прве две школске године одбир није био тако строг као за касније време. Разлог је тај што смо хтели да покажемо како је настајала ова високошколска установа, с каквим се све проблемима суочавала и сл. Из истих побуда придодали смо овој збирци четири документа из 1835. године који хронолошки претходе оснивању Лицеја,

али су посебно значајни за изучавање друштвених прилика у време када се мислило и радило на организовању високошколске наставе у Србији.

Нека документа, због свог значаја, морала су добити предност при одбиру за објављивање. То су: извештаји о положеним испитима студената (класификације), спискови благодетељанаца, годишњи извештаји ректора (од када их је упућивао министру) и документа о лицејском законодавству. Све сачуване класификације и годишње извештаје објавили смо док смо код законодавства одстрањивали само оно што није доносило особито ново. Поред спискова благодетељанаца уврстили смо у књигу и понеку молбу лицејаца, али смо тада бирали оне интересантније међу познатим личностима будућег политичког и културног живота Србије. Трудили смо се да дамо предност грађи која је на било који начин указивала на развој науке, као нпр.: изрази уџбеника, полемикама о томе, увођењу нових наука као обавезних предмета и друго. Приређивач је обавезан да посебно нагласи да је због обима ове књиге, као и због бројности самих предмета, био принуђен да у највећој мери изостави наставне програме, нарочито оне из педесетих и шездесетих година. Кад би се сви они објавили, била би то књига то обиму, а можда и значају, равни овој. Ми смо одабрали понешто, више као пример, а на остало смо указали у напоменама. Исто тако морали су бити изостављени студентски наградни темати, извештаји студената и професора (нарочито Ј. Панчића) са тзв. „научних екскурзија”, светосавски говори... Указујемо и на богату оставштину прерано преминулог проф. Лицеја Алексе Вукмановића, која се чува у Архиву САНУ, бр. 9261. Она је обимна и врло корисна за изучавање високошколске наставе. У њој се могу наћи испитна питања, преводи, родословне таблице, предавања из свих предмета која је држао и разне друге забелешке. Слично је и са оставштином Јосифа Панчића (Архив САНУ).

Као пример начина одбира грађе, наводимо још и ово. У почетку рада Лицеја, професори, па и ректори, морали су достављати министру просвете месечне извештаје. Само неколико најинтересантнијих укључили смо у књигу, све остале смо изоставили. Избор и потврду избора ректора, ако су протекли без расправе или поновног избора, сматрали смо сувишним, с обзиром на то да су познате личности које су управљале Лицејом. Мислимо да смо навели довољно примера о начину избора архивске грађе за ову књигу. Ипак, нисмо могли, и поред свих настојања, да радикалним избором смањимо обим књиге. Све наведено указује на огромно богатство докумената о прошлости Универзитета у Београду.

Документа су поређана хронолошки, према календарским годинама. Само зато што је овај начин постао уобичајен у историографији при публикавању грађе, одустали смо од њеног сређивања према школским годинама. Датуми су извучени испред докумената и наведени су према

јулијанском и грегоријанском календару. У документима датуми нису дирани, али су у напоменама и објашњењима исписани увек по „новом“ начину рачунања времена. Документа која су падала у крај једне, по „старом“, односно у почетак наредне, по „новом“ календару, задржана су у претходној години. Место и датум у угластим заградама испред документа су наши. Хронологија је нарушена само у једном случају, код документа бр. 339. У напомени истог документа дали смо објашњење због чега смо се одлучили на такво померање.

Архивска грађа коју смо објавили потиче, углавном, из Архива Србије. У три фонда ове установе налази се највише грађе — Министарству просвете, Лицеју и Државном савету. Ми смо прегледали и остале фондове овог архива, али смо у њима пронашли мање документа. То исто важи и за Архив САНУ, Историјски архив Шумадије у Крагујевцу, Рукописна одељења Универзитетске библиотеке и Народне библиотеке у Београду, и Матице српске у Новом Саду.

Трудили смо се да архивска грађа буде научно приређена. Сваки документ пропратили смо регестом и сигнатуром, а где је било неопходно и напоменом и објашњењима. Настојали смо да регест буде што сажетији и да указује на оно битно у документу. Изузетно ретко, допуштали смо да као регест послужи „наслов“ неких аката да бисмо избегли понављање. При навођењу сигнатура редовно смо наглашавали да ли је документ сачуван у оригиналу, концепту или копији. Уколико су нам биле познате, исписивали смо сигнатуре и оригинала и концепта. У почетку смо давали основне податке о првим професорима Лицеја, али касније нисмо, јер су се почеле правити тзв. кондуит листе, од којих смо неке уврстили у ову збирку грађе. У њима се могу наћи основни подаци из живота и рада професора Лицеја, па је стога непотребно давати још и објашњења о истим личностима. Сматрали смо да би писање објашњења за лицејце, макар и за најистакнутије потоње српске државнике, књижевнике и сл., књигу сувише оптеретило. Ограничили смо се на састављање објашњења о другим познатим или непознатим личностима, о догађајима који се помињу, али нису довољно јасни, као и о свему што је недоречено, нејасно или погрешно. На литературу смо упућивали само онда ако се дотични документ непосредно односио на проблем о коме имамо написан рад. Само неколико објављених документа М. Радевића уврстили смо у ову књигу, због њиховог значаја, што смо навели на одговарајућем месту.

У текст нисмо дирани без велике потребе. Сва документа транскрибовали смо Вуковом азбуком. У погледу правописа извршили смо уједначења код употребе великог слова и донекле слова ј. Имену Јоај и презимену Јоановић, додавали смо слово — в. У интерпункцији изbacили смо сувишне, а дописали одговарајуће знаке. Архаичност је таква да би

понегде требало избрисати све знаке интерпункције и поново их распоредити. Држимо да је то недопустиво, па смо текст радије остављали таквим, или га делимично дотеривали. Ако се део неког документа није односио на Лицеј, ми смо га испуштали и то означили угластом заградом са три тачке. Морали смо често да „затварамо“ наводнице, јер су на њих састављачи аката заборављали. Било је и других ситнијих интервенција, али све не можемо навести.

У документима има много скраћивања речи и појмова. Кад се скраћеница први пут појавила, ми смо је разрешили и то обележили угластим заградама. Ако се иста скраћеница и даље јављала у том документу, нисмо више дописивали разрешења без преке потребе. Нисмо свуда разрешавали скраћенице за називе наставних предмета, поготову у списковима и класификацијама, јер је то због простора било, углавном, немогуће. То нисмо радили и због тога што је њих лако разрешити. Ипак, дајемо читаоцима у прилогу списак учесталих скраћеница.

На крају, дугујемо захвалност рецензентима (Милораду Радевићу и Василију Крестићу) на корисним примедбама и саветима, члановима редакције на подршци, Ненаду Хавелки и Војиславу Шуловићу на труду око покретања ове едиције грађе на Универзитету у Београду, а Милки Радовић што је марљиво прекуцала документа за овај зборник.

У Београду 1. марта 1988.

Радош ЉУШИЋ

СПИСАК СКРАЋЕНИЦА

АС — Архив Србије
АСАНУ — Архив Српске академије наука и уметности
ДС — Државни савет
Л — Лицеј
МПс — Министарство просвете
ПО — Поклони и откупи
РО МС — Рукописно одељење Матице српске
бл. и благ. — благодејање
В-сл и вс. — Високославног
г — господин
г.г — господа
д — дана
и. м. — истог месеца
лиц. — лицејски
К. с. — Књажевства србског
о. м. — овог месеца
о. г. — ове године
о. или окр. — округ
окр. ист. им. — округ истог имена
пол. исп. — полагао испит
попеч. — попечитељ
похв. — похваљено
предпох. — предпохваљено
пр. м. — прошлог месеца
пр. г. — прошле године
прив. и пр. — привремен
т. и тек. — текућег
т. м. — текућег месеца
т. г. — текуће године
тал. — талира
ф. с. или фор. ср. — форинти сребра
ц. к. или цес. кр. — цесарско краљевски
7-вра — септемврија
8-вра — октомврија
(Нису дате скраћенице за наставне предмете).

ЛИЦЕЈ 1838-1863

1835.

1.

Крагујевац, 5. [17] марта 1835.

Предлози владе кнезу Милошу о отварању Академије, гимназије и основних школа, о подизању школских зграда и о материјалним трошковима за све њих.

Попечитељ просвештенија¹ предлаже за школска заведенија, покрај предложеног у заседанију од 28-ог февр[уарна] т[екуће] г[одине] Но 41/Е. 5 плана под А, — план, по коме би се Академија завести могла, под Б, — даље план за грабење нуждни како окружни нормални школа, тако и Академије под В, — напоследку и биланц годишњи трошкова на учитеље између плана А и Б заједно са нуждним школским потребама под Г.

Повереној ми од Његовога Височанства, свемилостивејшег Господина и Књаза² нашег дужности, да се о многоважној струци просвештенија и изображенија народног постарам, и најбоља средства, таково у отечеству нашем завести и разпространити, изобретем: по могућству моме удовлестворити желећи, држао сам ово дана с наодећим се ове ученим, и у делу воспитанија народног искусним мужевима неколико приватни заседанија, и по дугом советованију и довољном разсужденију нашао сам, да је необходимо нужно, да се у нашем отечеству, по жељи височајшег Књаза, осим окружни школа више какво учебно заведеније оснује, у ком би се србска наша јуност оним наукама извикнути могла, које су како за човечество вообште, тако и нарочито за род, отечество и државне потребе, нуждне и изискуеме. У почетку смо, имавши призреније по највише на економију, мислили, да ће се нужди нашој помоћи, ако се по предложеном за Но 41/Е. 5 у Државног секретаријата протоколу уведеном плану А окружне школе, гимназија, а после ове непременно и правословна школа и богословија заведу и установе, по чему би из ови школски заведенија приличне окружне судејске писаре, судије и свештенике имати могли: но поздније узевши у призреније славу и чест имена србског и Књаза нашег, и расудивши то, да благо и корист народна, која из просвештенија и изображенија произходе, сваку економију и бојазљиво штедење превозвишају, судио сам, ако би височајше одобре-

није следовало, нужно и полезно, да се у држави нашој по приложеном овде под Б плану, место гореизложеног мањег гимназијалног заведенија, Академија с нешто мало и незнатно већим трошком, као што ће се из нижестављеног биланца увидити, завести може, из које би по кратком времену, ако би нас србске славе срећа послужила, добре ораторе и стихотворце, славне историке, веште из војене школе инцинире, архитекте, хидраулике, топције, добро упражнене у војеној тактики офицере, искусне правдослове, полезне дипломате за посиланија, чудесно приправљене за Кабинет, попечитељства и Државниј совјет секретаре, вообште за сваку струку државни дела употребителне членове од наше дече, нетражећи их из страни држава, а најпосле много изображеније како мирско, тако и монашеско духовенство, имати могли. — Височајше одобреније предложеног под Б заведенија академическог, судим, да ће покрај други преполезни урежденија сјајно већ име и заслуге Књаза нашег Милоша Теодоровића Обреновића, коме ће и зданије ово посвећено бити, јошт за живота славом безсмртија увенчати.

Оба ова плана под А и Б високославном Државном совјету србском на тај конац предлагем, да би како устројеније и важност њнову, а тако и ползу и много већу корист, која би од академическог заведенија за државу нашу произходити могла, размотрити благоволио, с прикљученијем под В плана, по којима би се зданија за окружне нормалне школе у определеним местима, а тако исто за гимназију или Академију подићи млога, равним начином под Г излаганијем учитељског, професорског и директорског персонала, и њнове награде, по којима би се биланц свију трошкова, које ће држава годишње за преднаведену струку просвештенија жртвовати, увидити могао.

У Крагујевцу 5. марта 1835.
Но 76/Е. 7.

Предлаже Попечитељство просвештенија план здања 15 окружни нормални школа, који ће се школа учитељи из државне касе плаћати, а тако исто план зидања гимназије или Академије, гди јој место определено буде.

По представљеним кратким изводима планова школски за Но 41—75 реферата предложени, које би се у отечеству нашем завести могле, и учебни предмета, које би у истим школама преподавати требало, налази Попечитељство просвештенија за нужно, да се зданија, како државни окружни школа, тако и гимназије или Академије за раније подигну. Окружне државне школе мисли Попечитељство просвештенија, да би свако окружије за себе о свом трошку подићи могло, да не би зидањем државни окружни зданија школски већи терет на државу пао: а гимназијално или академическо зданије нека би се трошком државним подигло.

Тога ради Попечитељство просвештенија по воспоследовавшем височајшем одобренију, налази за нужно, да би Попечитељство внутрени дела што пре уредбе учинити изволило, да се јапија, на определена места за школска окружна зданија сноси, и по том да би наложити изволило, да се настоји, да та зданија до Дмитрова дне т. г. са свим готова буду,

како би младеж с почетка године тј. о Дмитрову дне, у школу поћи могла. Те исто предлаже старанију П[опечитељства] в[нутрењи] д[ела] и гимназијално или академично зданије.

Ваше Височество,
Милостивејшиј Господару!

По препорученој ми од Вашег Височества дужности, старао сам се, колико у моим силама стоји, да прво и прво план школског заведенија, као темељ народног просвештенија и изображенија посредством Високославног Државног совјета србског Вашем Височеству час пре на одобреније, или, може бити, на преиначеније у гди којим точками предложим, и тога ради држао сам више приватни заседанија са искусним у овој струки просвештенија особама. Но будући састав Високославног Државног совјета није сада овде сав, а да би на собраније његово очекивао, бојим се одоцнићу се с приведенијем у дејство неки струка, то сам принуђен с рефератима мојима у призренију дејанија моји управо на Височество Ваше однести се, да би сте благоизволили одобреније или преиначеније милостивејше објавити ми.—

Као што смо дакле за најбоље и за најполезније за нашу државу изнаћи могли, стављам овде под Но 75/Е. 6 реферата мога, под писменом А и Б два плана школски заведенија, прво А план за гимназију, који је мислим сходан устмено учињеној ми препоруци Вашег Височества; а друго Б план за Академију, који се мени и другима овде сходни за државу нашу види бити, као што ћете из примечанија у истом реферату Но 75/Е. 6 увидити моћи, а трошкови годишњи између А и Б разликују само у 1500 талира, као што се из к томе прикљученог биланца Г види. — Што се пак зданија гимназијалног или академическог и нормални окружни школа тиче по плану В, неговорећи о нормалним ништа више, за ово веће зданије судим, да би се на свакиј начин подићи морало, или била одобрена гимназија или Академија. — Даље, у надежди, да ће се од предложена ова моја два плана, један ма који (а волео би последњи) одобрити, дам и приложени овде план зидања 15 окружни нормални школа и гимназије или Академије под Но 76/Е. 7, о ком се толико несумњам, да одобрен бити неће. После поводом и првог и другог моих овде приложени реферата, видећи да је нужно, представим у реферату под Но 77/Е. 8, да се таки провинцијални директор од представљена два лица у истом реферату, ако не на свагда, а оно привремено засад постави, који би изложеној овде прву и најнужднију услугу у ово доба учинити могао. — А напоследку, да нам је и за хуманијалну школу³ необходимо један професор од Бурђева дне т.г. нуждан, за кога сам г. Исидора Стојановића⁴ представио, и по гласу истога реферата, да се из Пеште позове, изложио.

Све ово у овој просвештенија струци ако и јесам наодећим се овде високославнога Државног совјета србског членовима представљао, опет шиљем Височеству Вашем, као што горе наводим, са молбом, да би милостивејше одобрити, и мене о том известити благоизволили, шта ми радити ваља.

С особитим страхопочитанијем јесам

у Крагујевцу
6. марта 1835.

Вашега Височества
покорнејшиј слуга
Аврам Петронијевић¹

Изјасненије плана по нумерама, гди ће која школа у гимназији или у Академији, и у окружним нормалним школским зданијама бити:

I. У гимназији или Академији

- Нумера 1. означује школу за две граматикалне класе
Нумера 2. означује школу за старије две граматикалне класе
Нумера 3. означује школу за хуманијалну прву класу
Нумера 4. означује школу за хуманијалну другу класу
Нумера 5. означује школу за богословске класе
Нумера 6. означује библиотеку
Нумера 7. означује арест
Нумера 8. означује канцеларију и архиву
Нумера 9. означује салу за сбирнице
Нумера 10. означује школу правословија
Нумера 11. означује школу прву философије
Нумера 12. означује школу другу философије
Нумера 13. означује школу војену
Нумера 14. означује собу за чувара
Нумера 15. означује музеум.

II. У државним нормалним школама

- Нумера 1. означује прву класу
Нумера 2. означује другу класу
Нумера 3 и 4. означује собе за једног учитеља
Нумера 5 и 6. означује собе за другог учитеља
Нумера 7. означује авлију
Нумера 8. означује проход за учитеље
Нумера 9. означује проход за децу
Нумера 10. означује баштицу за једног учитеља
Нумера 11. означује баштицу за другог учитеља

Биланц

од персонала целог учитељског хора у отечеству и годишње њиове награде, скупа са годишњим трошковима за књиге и школске остале потребе између плана А и Б.

I. По плану А.

талири

1. За окружне нормалне школе 15 млађи учитеља сваки по 100 талира — 1500

2. За окружне нормалне школе 15 старији учитеља сваки по 150 талира — 2250
3. За гимназију два граматикална професора сваки по 300 талира — 600
4. За исто заведеније два хуманијална професора: млађи са 350 талира — 750
а старији са 400 талира —
5. Два директора један провинцијални а други гимназијални, сваки по 500 талира — 1000
Провинцијалном путни трошак 100 талира — 100
6. Осим ови школа, непремено је нуждно, имати к гимназији причислену правословну школу са једним професором и платом од 500 талира — 500
7. За књиге, инштрумента и остале потребе школске — 1000 7700
Ако би се дакле Академија завела, прелази трошак на другој страни по плану Б изложени годишње само — 1500.

II. По плану Б.

талири

1. За окружне школе млађи учитељи — 1500
2. За окружне школе старији учитељи — 2250
3. За гимназију два граматикална професора — 600
4. У гимназији за хуманијалног једног 350 талира
У гимназији за хуманијалног другог професора који ће и сењор бити 400 талира — 750
5. За философију два професора сваки 450 — 900
6. Професор школе правословија 500 — 500
7. Професор војене школе 500 — 500
8. Ректор целог Академическог заведенија, који ће и советник Попечитељства овог бити 600 — 600
9. Директор провинцијални са путним своим трошком 600 — 600
10. На књиге и инштрумента 100 — 1000 9200.

Оригинал. АС, КК, XXXVIII, 201.

¹ Министар просвете био је Лазар Тодоровић. У време настанка ових аката, пошто је био одсутан, замењивао га је Димитрије Давидовић.

² Милош Теодоровић Обреновић (1783—1860), кнез Србије (1815—1839. и 1858—1860).

³ Реч је о увођењу још једног разреда у крагујевачкој Гимназији, која је од те године постала четвороразредна, са две граматичке и две хуманистичке класе. Дакле, требало је довести професора за други хуманистички разред.

⁴ Исидор Стојановић (1809—1849), професор гимназије у Крагујевцу и Лицеја.

⁵ Аврам Петронијевић (1791—1852), био је књажевски представник и попечитељиностраних дела 1835. године. Истакнут је уставобранитељски првак и дугогодишњи председник владе и министар спољних послова (1842—1852)

1838.

2.

Крагујевац, 19. јуна [1. јула] 1838.

Кнез Милош министру просвете — саопштава намеру о отварању Лицеја.

Нашему попечитељу просвештенија верховному надзиратељу карантина, генерал мајору, кавалеру Стефану Стефановићу,¹

Имајући у намеренију гимназију нашу на степен Лицеума возвисити, а к достиженију ове цели потребно ће бити једно способно лице, које ће најстарији професор, а у исто време и директор Лицеума бити, препоручујемо вам, да се постарате час пре набавити таковог човека, да би што пређе желајемо намереније наше у дејство произвести могли.

И будући ће при Лицеуму потребан бити и један инцинир, то побрините се благовремено и способног инцинира наћи, како ће и он у једно време с прочим професорима у званије своје професорско ступити моћи.

С благоволењем јесмо Вам благонаклон

В. Но 1851.

Милош Обреновић,
Књаз србски

По заповести Књажеској
Паун Јанковић,
секретар књажески

Оригинал. АС, МПс, 1838, 21.
Концепт, АС, А, 1.

¹ Стефан Стефановић — Тенка (1797—1865), био је члан и председник Савета, министар просвете од 1838. и правде од 1839. до 1840. године.

3.

Крагујевац, 19. јуна [1. јула] 1838.

Министар просвете кнезу Милошу — обавештава га о предузетим мерама ради довођења професора и инжењера за потребе Лицеја.

Његовој Светлости,
Милостивејшему Господару Књазу Србскому
Милошу Т. Обреновићу,

Примивши Височајши налог Ваше Светлости под данашњим даном т. м. ВНо 1851. да се за возвисити се имајући Лицеум за једно способно

лице, које ће најстарији професор, а у исто време и директор Лицеума бити, час пре набавити постарам; не мање и да једног способног инцинира благовремено наћем, како ће и он у једно време с прочим професорима у званије своје професорско ступити моћи, покорнејше јављам, да је по смислу Височајшег налога овог одма по такове особе и писано, као што ће се Ваша Светлост из прикључени овде копија милостивејше уверити.

П. Но 54.

Попечитељ просвештенија,
верховни надзиратељ карантина,
генерал-мајор,
Стефан Стефановић

Оригинал. АС, А, 1.

4.

Крагујевац, 19. јуна [1. јула] 1838.

Димитрије Исаиловић Јакову Гершићу — упућује му позив да дође за професора и ректора Лицеја.

Благородни господине,
мени високопочитајемо!

Књажеско-србска гимназија овдашња, скорашњим решенијем књажеским на степен Лицеума србског узвишена, потребује неколико одабрани, у Књажеству србском преимуштествено откликовавши се људи, који би у философским класама прописане учебне предмете с ползом преподавати могли. Светли Књаз дакле, разумевши за отмене способности и досадашње заслуге Ваше у делу школском, благоизволио је наложити ми, да Вас у име Његово учтивејше понудим, не би ли се ви решили, с дозволењем надлежни власти тамошњи прећи у Србију, и једну од катедра у философским класама новог Лицеума овдашњег примити? Катедра је иста скопчана с годишњом платом од 1200 ф[оринти] сребра; ако ли у исто време и управленије реченог новог заведенија под именем ректора на себе примите, то ће се опоменутој плати Вашој јошт 200 фор. сребра годишње прилагати.

Молим дакле покорно, изволите ме благовремено известити, оћете л' се моћи склонити на то, да позиву овом Светлога Књаза нашег соодветствујете, и то с тим условијем, да би снабдевши се предварително с одпустом од садашњег званија Вашег, а и нуждним пасошем за прелазак у Србију, до три месеца дана, т.ј. до среде идућег месеца септемврија, овамо доћи и с почетком месеца октоврија наставленије школско започети могли.

У случају пак, ако се Ви на позив овај неби решити могли, изволите упитати г. професора Лазића, неби ли се он, или други који отмено способан Србин, који је Вама добро познат, под свима горе изложеним условима склонио, да исту катедру на себе прими.

Остајем с високопочитанијем Ваш

истинити почитатељ,
Димитриј Исаиловић,¹
член Попечитељства

Оригинал и концепт, АС, МПс, 1838, 21.
Копија. АС, А, 1.

¹ Димитрије Исаиловић (1783—1853), професор велике школе (гимназије) у Београду (1830—1833), начелник у Министарству просвете, врховни инспектор свих школа у Србији и председник школске комисије.

5.

Крагујевац, 19. јуна [1. јула] 1838.

Димитрије Исаиловић Атанасију Николићу¹ — нуди му професуру на Лицеју.

Благородни господине
мени високопочитајем!

Будући да сте ви у одговору Вашем на позив Светлога Књаза нашег ради били знати, на што се управо позивате, и које ће дужности ваше бити; тако вам ја на речено питање ваше, по височајшем у налогу истога Светлога Књаза следујуће одговорити имам.

По изишавшему ови дана закљученију Попечитељства просвештенија, опредељено је, да се вама при новозаведеном Лицејуму књажеско-србском, једна од катедра у философским класама вовери, а нарочито да све части математике чисте, по на особ пак практичку геометрију возводећи ју на само мерење земље, а к тому јошт и художество начертанија (Zeichnungkunst) ученицима чрез овогодишње теченије предајете, и с њима у реченим предметима желајем успех учинити постарате се. Светли пак Књаз благоизволио је, за речену катедру определити вам у име годишње плате 1.200 ф. словом иљаду двеста форинти сребра, које ћете из народне касе примати.

Ако дакле на ова условија сонзвољавате, а ви изволите поитати, да ово до конца идућег аугуста месеца, или најдаље до среде месеца септемврија, добивши предварително одпуст од садашње службе ваше, а и пасош за прелазак у Србију, овамо у Крагујевац прispети, и с почетком октоврија т. г. одребену вам катедру примити и наставленија започети можете.

Очекујући скоријет решителног известија вашег, остајем с постојаним високопочитанијем ваш покорни слуга и пријатељ

член Попечитељства просвештенија
Димитриј Исаиловић, с. р.

Копија. АС, А, 1.
Концепт. АС, МПс, 139.

Напомена: Атанасије Николић је ово писмо, као и нека друга, унео у своју *Аутобиографију*, која се чува у Архиву САНУ бр. 7380. Николићева *Аутобиографија* садржи драгоцене податке о почетном периоду рада Лицеја.

¹ Атанасије Николић (1803—1882), професор и ректор Лицеја, помоћник министра унутрашњих послова, истакнути национални радник.

6.

Крагујевац, 19 [31] јула 1838.

Јаков Гершић Исидору Стојановићу — не може да прихвати позив професора, и указује му на лица која би требало позвати за предаваче на Лицеју.

Високородни господине
мени високопочитајем!

Почест која ми је од Вашег Високородија у име Светлога Књаза нашег позивом, да се једне од катедра новог књажевско-србског Лицејума примим, указана, толика је, да би ја одма готов био вољи и жељи Његове Светлости повиновати се и соответствовати, кад ме само неби моје превећ слабо здравље од тог задржавало и одвраћало. Зато молим покорно, изволите Светломе Књазу јавити, да ја у мисли к ногама његовим припадам, за високу к мени милост и велико повереније усердно благодарим, и покорнејше молим, да би ме извинити милостивејше благоизволио.

Од госпoде професора реше се г. Василиј Лукић, професор IV грам[атикалне] класе и г. Јован Пантелић професор I грам[атикалне] и готови су прећи, како одтуд вест, да се примају, а одуд одпуст и пасоше добију. Обојица су људи способни, зрели, добре нарави и доброг владања.

Осим ови препоручују се Марко Маринковић и Јован Филиповић, синови овдашњи и добри. Маринковић је адвокат мађарски а и курс је права немачки свршио, и примио би се, не само професорског него и другог каквог званија публичног. Филиповић је младић, који је из нашег гимназијума пре две године са првом еминенцијом изишао, и ове године философију код протестаната у Пожуну свршио. Он ће и са гимназијалном којом класом задовољан бити.

Повторително молећи, да би, што се решити нисам могао, милости-
вјешче извињен био, с особитим високопочитанијем остајем

Вашега Високородија
нижајши слуга
Јаков Герчић, с. р.,
професор и директор

Копија. АС, МПс, 1838, 139.

7.

Крагујевац, 2. [14] августа 1838.

*Министар просвете кнезу Милошу — подноси рапорт о подизању
зграде, довођењу професора и оснивању библиотеке Лицеја.*

Његовој Светлости
Милостивејшему Господару и Књазу србскому,
Милошу Т. Обреновићу,

Будући да је Ваша Светлост, на учињено о тому покорнејше пред-
ложеније моје, премилостиво дозвољити благоизволила, да се досадашња
гимназија србска на степен Лицеја возвиси, да се на тај конач новопо-
дигнуто у овдашњој чаршији зданије уступи, да се за предавање фило-
софически наука и инжинирског хуманитета учени људи из Немачке
позову, да се нуждни физикални и математически инструменти заједно
са школском библиотеком набаве, и да се мала она библиотека, која се
досад при Типографији у Београду налазила, на исти конач овамо пре-
несе; тога ради усудујем се у смотренију истога, за народно просвеште-
није многоважног предмета, Светлости Вашој следећу примечанија
вснижајше поднети.

1. Будући да речено новоподигнуто зданије још није у толико при-
зготовљено да би се с почетком месеца октоврија уредно наставленије
у свима како гимназије тако и Лицеја класама започети могло; — ако
би необходимо нужно било, да се Попечитељство ово с Височајшим
дозвољењем Ваше Светлости, што скорије о тому стара, да се у истоме
зданију горње собе за гимназију и Лицеј одређене, с нуждима за
школско наставленије потребама, као скамијама, таблама, асталима, зим-
ним огревом и т.д. благовремено снабдеју, како се неби после за овим
дангубити морало.

2. Што се позвани из Немачке за ректора и професора Лицеја
овдашњег учени људи, а имено карловачког гимназијалног директора
Јакова Гершића, и инжинира Атанасија Николића тиче, онај је први
Гершић сиреч, као што ће се Ваша Светлост из прикљученога овде под
. /¹ у оригиналу писма његовог извести, одговорио, да му обстојатељ-
ства његова никојим начином не дозвољавају соответствовати позиву
нашем, но место себе друге неке професоре и књижевнике тамошње пред-
лаже, други пак, сиреч инжинир Николић, до данас ништа још на учи-

њено му одовуд понуђеније не одговара. Моје би дакле препокорно мње-
није било, да се од предложени директором Гершићем књижевника, про-
фесор Лукић и млади још, но отмено способни Филиповић овамо по-
зову, и по обстојателствама потребе за професоре овдашње гимназије
употребе; а у смотренију инжинира Николића да се још за неко време
одговор попричека.

3. Касателно Лицејне библиотеке и потребни за превод њига школ-
ски, а тако и физикални и математически инструменти, већ су у оному
првом смотренију нуждне наручбине учињене, а и у другом ће се ско-
рим временом учинити, док се још увиди и определи, која су нам
управо и каквог вида орудија за потребу и намеру нашу необходимо
нуждна.

Напоследак 4. У смотренију весподанејшег предложенија мог од
14. јунија т.г. Но 47 Светлости Вашој поднешеног, усудујем се повто-
рително молити Вашу Светлост, да би премилостивог одобренија удосто-
јити благоизволили прву наравно истог предложенија точку, дејствујући
о том, да се због садашњег недостатка довољног числа способни нор-
мални учитеља, неко число (од прилике 10—15) примерно добри, и у
делу воспитанија искусни људи из Немачке овамо позову, којима би
се онај недостатак попунити, и проистичућа из истог недостатка штета
накнадити могла.

Попечитељ просвештенија,
верховни надзиратељ карантина
генерал-мајор,
Стефан Стефановић

Оригинал. АС, МПс, 1838, 21.

¹ Види документ бр. 6.

8.

Крагујевац, 2. [14]. августа 1838.

*Министар просвете кнезу Милошу — предлаже да се обезбеди
стипендије сиромашним лицејцима.*

Његовој Светлости,
Милостивејшему Господару и Књазу Сербскому
Милошу Т. Обреновићу,

Приликом оном, кад је Ваша Светлост височајшу имала милост, до-
садашњу гимназију на степен Лицеја србског возвисити, усудио сам
се међу осталима и то предложити, да би к постиженију високе и обште-
полезне цели, коју је Ваша Светлост с многоважним овим народним
заведенијем отечески предузела, необходимо нужно било, да се са истим
заведенијем школским сојузи тако зовомо конвиктуално благодјаније,
гди би сиромашнија деца, од природе за науку и изображеније ума

красним способностима обдарена, нуждном раном, и осталим потребама школским о правитељственом трошку снабдевати се могла. Благоејаније је ово тим више нужно, што се у народу нашем одвећ мало число такова родитеља налази, који би кадри били, годишње знамениту суму новаца на децу своју трошити, да би више ове школе уредно посещавати и обогативши ум свој полезним наукама, а срце нуждним добродетелима, роду и отечеству с временом на ползу служити могла. Из оскудевања оваквог благоејанија двострука би проистигала штета, једно што би многи изрјадни дари природе, налазећи се у гди којој деци од сиромашни родитеља, без пристојног воспитанија и наставленија, на уштрб обштега блага сакривени и неупотребљени остали, а друго што би при малом числу ученика гимназије и Лицеја, штета била знаменити они трошкова који се на плаћање и издржавање толики професора чинити морају.

И будући да сам ја приликом предузетога сад главног посештенија школског које на једној које на другој страни отечества нашег, до 60 такве деце дејствително списао и назначио,¹ који би предпоменутог благоејанија за продуженије науке своје у сваком призренију достојни били, тога ради усубујем се препокорно молити Вашу Светлост, да би установленије реченог конвиктуалног благоејанија из неисчерпајемог великодушја свог, а на постојану срећу и благостаније народа србског, премилостиво одобрити благоизволила, како би се о нуждном предуготовленију за такво нуждне мере предузети могле.

П. Но 132.

Попечитељ просвештенија,
верховни надзиратељ карантина,
генерал-мајор,
Стефан Стефановић

¹ Министар је о овој посети поднео извештај кнезу 11. [23]. августа 1838. године. Уз овај акт био је приложен списак будућих лицејаца којима је требало доделити стипендију: Андрија Стаменковић, Груша Ивановић, Риста Петровић, Милан Давидовић, Асентије Поповић, Божин Божовић, Јован Јанковић, Димитрије Матић и Филип Христић — АС, МПС, 1841, 48.

Оригинал. АС, МПС, 1838, 21.

9.

Шиманда, 11. [23] августа 1838.

Атанасије Николић министру просвете — тражи да му се обезбеди путни трошкови и моли кнеза да га помогне у добијању пасоша како би на време прешао у Србију.

Високородни господине
Господине мени високопочитаљем!

Будући, да ја у писму Високородија Вашег од 19. јунија т. г.¹ мени послатом, не налазим на моје г[оспо]дину Хаџићу оправљено писмо,

соответствителна одговора. Зато узимам слободу Високородију Вашему на закљученије Попечитељства просвештенија, касајућег се одределнија мога у Србији, следујућа примечанија моја назначити:

Чрезвичајна жеља моја од постања мога била је та, моме милом роду по могућству сила моји служити. А да би се дакле сад ова моја жеља испунити могла (које би највећа моја радост била), то би смо препјатствија, која ми на путу стоје, уклонити морали. А та су:

1. Ја овде находећи се у арадској вармећи код г[оспо]дина Чарнојевића у послу и служби до 1. октобера. Службу сам већ код овога доброг господина одказао, будући да сам јошт од 20. априла о. г. код графа Шенборна у мункачком доминијуму за земљемера наименован са добром платом и пензијом. — Можете судити, да ја као сиром човек на далњи пут с фамилијом без трошка не могу се кренути. И зато ми је већ од спаилука одређено 60 ф. сребра на путне трошкове, које ће се идућег месеца мени послати. И тако од 1. октобера ступам у пре наименовану службу. — Но ја би из љубови милом роду моме све ово презрео и радостно у отечество праотаца моји вратио се, ако би ми Светли Књаз путне трошкове милостивејше одределити и овамо у Арад на кога (гди би, кад поћем у Србију само примити могао) послати благоизволио.

2. Будући да је време весма кратко, да ја преко вармеће од конзилијума отпуст али и сам пасош за прелазак у Србију издејствовати могу. Зато, да би сам на одределено време поћи и тамо стићи могао моја би покорнејша молба била, да би Његова Светлост ту височајшу милост имала, и мене од конзилијума изискати благоизволила.

Из овога дакле видити можете Високородни Господине, да ћу ја до конца септембера на решително известије Ваше чекати, с којим ако ова препјатствија с пута уклоните, ја радостно у Србију долазим. Ако пак до 1. октобера решеније конечно и одговор од вас не добијем, принуђен ћу бити на одределеније моје у Мункач одлазити.

Препоручујући се благонаклоности Високородија Вашег, остајем с отменим високопочитанијем.

Ваш покорнејши слуга
А. Николић, земљемер

Оригинал. АС, Л, 2.
Копија. АС, МПС, 1838, 139.

Напомена: Министар просвете проследно је Николићево писмо кнезу с предлогом да се прихвате оба услова — АС, Л, 2.

¹ Види докуменат бр. 5.

10.

Крагујевац, 8. [20] септембра 1838.

Министарство просвете кнезу Милошу — предлаже Топаловићеву кућу за интернат стипендиста и моли да се на време почне са давањем стипендија.

Његовој Светлости,
Милостивејшему Господару и Књазу Сербскому
Милошу Т. Обреновићу,

Извештена је канцеларија Попечитељства просвештенија, да је Ваша Светлост особиту милост имала, зданије оно, у којему су болни лежали, за завести се имајући Лицеум одредити и височајше расположити, да се исто нуждним потребама школским снабдети може. На којему расположенију покорнејше благодарећи, усубује се иста канцеларија Вашу Светлост покорнејше молити, да би по уређеном свом отеческом покровителству и благодетелствовању оним ученицима, које је канцеларија ова под 11. августа т. г. П. Но 192¹ као добре и због поведенија свог и успеха у наукама благодјанија достојне предложити и препоручити усудила се, и који се сад с почетком ове године школске по већој части већ овде наоде, не могући сами себе нуждном раном и осталим потребама снабдевати, — у призренију реченог благодјанија височајше и милостивејше решеније своје издати умилиствовали се.

Што се пак способног места за исто благодјаније тиче, било би покорнејше мненије канцеларије, да се она иста Топаловићева кућа,² гди је досад гимназија била, на речено заведеније употреби.

П. Но 339.

У одсуствију г. попечитеља просвештенија и верховног надзиратеља карантина, член Попечит. просвештенија, Димитриј Исаиловић

Оригинал. АС, МПС, 1838, 21.

¹ Види напомену бр. 1 у документу бр. 8.

² Прво је прегледана Амципина кафана, али у њој неке просторије нису биле удесне за интернат — АС, МПС, 1841, III, 48.

11.

Крагујевац, 11. [23] септембра 1838.

Саветовање о образовању фонда за стипендирање гимназијалаца и лицејаца и њиховим обавезама према држави.

ПРОТОКОЛ СОВЕТОВАЊА

По превисокоме налогу Његове Светлости, милостивејшега Господара Књаза нашег скупили смо се ми долеподписани у придворну канцеларију поради решенија на следејућа питања:

1. Јели нужно да се за децу гимназијалне и философическе науке слушајућу благодјаније заведе;

2. Ако је нужно да се заведе, одкуда да се фонд за то постави, т. ј. или да се постави из правителствене азне, јали да се с друге које стране скупи, и ако ће се скупљати, на који начин да се скупља.

3. Ваља ли да деца, која то благодјаније уживала буду за то каквом одслужом обвезана буду, као н. п. да буду по свршетку своји наука дужна служити, гдегод им се од правителства заповеди, па и за мању плату, која би им се тако одредила, поради накнаде трошкова на њи учињени за време учења.

Узевши ми целу исту ствар у размисање једногласно нашли смо:

1. Да је нужно да се благодјаније заведе и то из узрока тога, што је у отечеству нашем врло мало число деце, која се о своме трошку воспитавати могу; а отечество наше има потребу од више учени људи; па против пак има их доста такви, који отечеству од велике плоче бити могли, кад би се учили, а собственим трошком учити се нису у стању.

Овакова дакле деца, која дају надежду, да би отечеству од ползе била кад би се изучила, а средства немају да се уче, да се у благодјаније узимљу; а то с тим више, што се није у здати да ће сви они добри и за поса бити, који се о своме трошку учити могу.

2. Што се другог питања тиче, за добро налазимо:

Да се у азну народу с тим намерењем не дира, што би то народу пало на већи терет, него којим је обвезан, а благодјаније ваља да проистиче из усердија, а не да буде изнуђено; дакле да се за то заведе фонд, који би се правим благодјанијем назвати мого, а то по нашеј мненију може бити овако: Да се циркуларом и у новинама учини позив, да сваки, који што може и добровољно ође, на ово общеполезно заведеније принесе. Како пак при томе позиву да се поступа, да би народ к томе усердије добио, те да би се лакше пожељено намереније постигло, да Попечитељство просвештенија план начини. Но знајући ми, да то из добровољни прилога собраније новаца треба дужега времена да се дотера до капитала, из кога би се интереса потребна деца издржавати могла, а нужда изискује да се то благодјаније одма започне, то да правителствена азна, одма на тај конач једну суму од најмање 10.000 талира без интереса позајми на неко неодређено време, но с тим обавезателством да тај капитал за 10 година подићи неможе, ако се дотле из

добровољни прилога не би саставио капитал за ово благодеејаније нуждни. Та из азне правитељствене узајмљена сума, да се даде под интерес и од интереса потребита деца да се обдржавају.

3. На треће питање сви једногласно одговарамо, да деца због тога учињенога им благодеејанија, које им се више ради правитељствене потребе, него њи ради чини, не ваља да подлегну никаквоме новоме обвезателству, коме нису подложна као сваки син отечества, а то зато:

а) Што би то био поступак противу личне слободе.

б) Што се предпоставља, да ће сви такови питомци или барем неки од њи бити малолетници, који и баш да би се обвезали, не би им обвезателство ништа значило; јербо сваки малолетник ваља да има право одступити од свога обвезателства кад у пунолетије дође. Каково би дакле било оно обвезателство, на кога испуњење не би се могло при- нудити онај, који се је обвезао.

в) Што би ово заведеније, које ваља име благодеејанија да носи, изгубило право значење своје, кад би питомци по свршетку своји наука приморани били, то на који му драго начин одслуживати или одуживати.

г) Што и правитељство, као што је напред речено није никакав други узрок побудно, да ово заведеније устави, но тај, да отечеству што више полезни членова изобрази.

Форма пак овог заведенија да буде по нашем мненију *Штипендиум* т. ј. да се свакоме питомцу одреди и даје нека сума, којом ће се они сами себично, као и остали бацаи по кућама издржавати, а не да се мора за све њи једна кућа држати, кревети набављати, за рану и по- требу бринуту се, и то:

а) Зато што је са приметом ово и великим трошком скопчано тако, да би се много више трошило него што би она уживала, и него је за њи нуждно, будући им је у томе догађају нуждно, да имају неколико служитеља, једнога надзиратеља и доктора и шпитаљ, које би све из тога фонда, плаћати ваљало.

б) Што је искуством доказано, да деца у скупу не могу ни учити тако, као што би учили, кад би свако за себе било на своме квартиру.

в) Што се лако догодити може, да у таково друштво примљен буде какав питамац рбаве нарави и поведенија, па би се и остали поред њега покварити и развратити могли; а није у великоме друштву таковоме немогућно, да се и сама најбоља деца мало по мало не разврате.

Директор канцеларије Совета, мајор
 Стефан Марковић
 Секретар Великога суда,
 Лазо Зубан
 Исидор Стојановић,
 у књаж. србској гимназији
 поезије професор
 Професор грчког језика,
 Вукашин Радишић

12.

Крагујевац, 12. [24] септембра 1838.

Предлог нове комисије о повећању школског фонда.

По соопштенију писменог мненија одређене Светлим Књазем, у при- зренију завести се имућег благодеејанија за питомце књажеско-србске гимназије и Лицеума, комисије у Придворној књажеској канцеларији држане, согласили смо се у другом из више на то позвани особа состојавшем се заседанију.

1. Да мненије предречене комисије на предложене јој вопросе дано у целој обширности својој, као основано и благој цели сходно одобра- вано с тим примечанијем, да се место 10.000 поне 20.000 талира из народне касе Попечителству просвештенија без интереса изда, но на тај начин, да се исти капитал каси народној не пре, већ топрв по исте- ченију 10 година повратити има. Попечителство просвештенија старајуће се о томе, да се од годишњег интереса овога капитала њено число сиромашније, а притом дарима природе и добрим у наукама успехом отликујуће се деце издржава.

2. Да дужност Попечителства просвештенија буде, да се што скорије о најсходнијим средствима постара, како ће се вечити фонд на даље обдржавање реченог благодеејанија, по плану од њега сочинити се иму- ћем, скупити и установити, тако, како ће се и капитал горњи од 20.000 талира до уреченог рока каси народној цели и невредими повратити, а од устројеног међу тим фонда обштепожелана и к ползи народа служећа цель и у напредак непрестано постизавати моћи. Попечителство пак про- свештенија у согласију са Књажеско-србским советом и Великим судом настојаваће бдително о том, да се новци реченог капитала свагда си- гурним људма с достаточним јемством под интерес дају, тако, да главни капитал свагда у целости својој невредним заостане, и да се на уречено време каси народној поврати.

3. Што се тиче числа ученика како гимназије, тако и Лицеума, који ће се од године до године у благодеејаније примати, о томе ће се Попе- чителство просвештенија по обстојателствима и снаги фонда скупљеног сарати.

Попечитељ просвештенија,
 верховни надзиратељ карантина
 генерал-мајор,
 Стефан Стефановић
 Член Великога суда, полковник,
 Милета Радојковић¹
 Член Великога суда, полковник,
 Ранко Мајсторовић²
 Член Књажеског совета,
 подполковник,
 Теодор Хербез

Член Великог суда,
мајор, Јанићије Бурић³

Оригинал. АС, МПС, 1841, III, 48.

¹ Милета Радојковић (1778—1852), велики сердар, саветник и истакнути уставобранитељски првак. Предводио је познату буну против кнеза Милоша, која носи његово име — Милетина бунa (1835). Последње буне јесу доношење Сртењског устава и укидање феудализма у Србији.

² Ранко Мајсторовић (1768—1840), судија Великог суда и државни саветник.

³ Јанићије Бурић (1779—1850), секретар Караборба Петровића, члан Великог и председник Апелационог суда.

13.

Крагујевац, 13. [25] септембра 1838.

Министар просвете кнезу Милошу — предлаже начине за издвајање и прикупљање средстава ради оснивања школског фонда.

Његовој Светлости,
Милостивејшем Господару и Књазу Сербскому
Милошу Т. Обреновићу,

Уверено Попечителство просвештенија о том да је каса народна многим и неизбројеним дајанијама изложена, а не желећи исту и узнемиравати с прошенијем тим, да по височајшем одобренију Ваше Светлости на завести се имајуће благодетаније за сиромашне но добре ученике како гимназије и Лицеума, тако и богословије; а тако исто и за бедне и страдајуће сиромашне људе у шпитаљима, нуждна средства и помоћ из исте получи, — а сверху свега знајући, да сасвим невина и с ничијом штетом скопчана доленазначена средства, к тој цели сходна и соодветствена бити могу и што више, да временом по приумноженију тим истим средствима сакупљеног фондуса, и сами учитељи из њега издржавани ће бити моћи, — следујућа, с којима би се препокорним мненијем Попечителства просвештенија постојани такови фонд основати могло, за најсходнија цели наводе се средства:

1. Да се сви чиновници од највећег до најмањег, и цео народ, а тако исто и цело духовенство Књажества Србије по урођеном свом отечествољубију к тому позове и склони, да сваки по свом могућству од оног, што му всевишњи бог у имању даровао, на богоугодно и общеполезно заведеније преднаведеног фонда, за вечито своје воспоминаније и у роду одличије, од драге и добре своје воље што год приложи. — А да би се цел ова лакше и скорије постићи могла, нуждно ће бити

а) Да Попечителство просвештенија циркулар на све магистрате у том смотренију разашље, с том препоруком да сваки подчињеним му срезским старешинама, намереније заведенија овог сообштивши, својски им препоручи, да исти циркулар сваки у свом срезу подчињеним му кметовима и осталом народу с тим додатком препоручи да за чест своју

и спомен, а за прослављење народа србског на предречену цел драговољно онолико приложи, колико му је могућно. На тај конач нужно ће бити

б) Да се једно мало слово у Попечителству овом сочини таково, које ће силним красноречијем и одличним, но просто-србским израженијама цео скушајући србски народ, кому ће се и говорити, к тому тронути и привољети, да драговољно не нагоњен, прилоге такове подарива. Ова ће слова Попечителство свим магистратима с преднаведеним под а) циркуларом послати, а магистрати ће у точном и чистом препису подчињеним му срезским старешинама на предречену цел иста и разаслати. Поред овога нуждно је да се свима архијерејима с тим више богоугодног овог намеренија цел сообшти, што ће из прихода фондуса тог приљезни и добри, од своји професора за такове препоручени ученици богословије такође издржавани бити. По чему и архијереји, од Попечителства просвештенија к тому ће умољени бити, да сваки у својој епархији подчињеним му протојерејима, по гласу припослати им се имућег у том смотренију одношенија, заведенје вишепоменутог фонда за благодетаније они ученика, који ће се приљезанијем и добрим успехом у наукама како у гимназији и Лицеуму тако и у богословији одликовати; — а тако исто и за бедне и страдајуће сиромашне људе у шпитаљу. Ови протојереји добиће од надлежни своји архијереја и тај налог, да богоугодно ово дело у содружству са срезским старешинама предузимају, пролазећи заједно свуд из једног места у друго, и саједињеним силама старајући се, да народ свој сваким могућним начином, и својим код истог примљеним сладкоречијем, исти драговољному таковому дајанију привољева.

2. Други извор, којим се исти фонд неосетно и без ичијег оштећенија приумножити може јест тај, да се онај иванциг, који сви протојереји, од они, којима печат дају, свагда наплаћују у общту масу общеполезног овог фондуса причисљава. Којим је невино средство и то, да се

3. Мал и цело движимо и недвижимо имање они, који су без икаквог наследника изумрли, а тестамент после себе неоставили, истом фондусу причисли.

4. Да се свештеницима и осталим јавним служитељима предпише, да при грађењу каквог тестаментa, при торжествима общтим, и особеним као н. п. светковинама, заветини, и при свакој згодној прилици људе побубујују, да богоугодном овом заведенију штогод поклоне или завештају.

5. Да се на тај конач по свим црквама Књажества Србије јошт један тас дозволи, у који ће сваке недеље и празника од христијана, који су на богослуженије скупљени, по нешто пара капкати.

6. Да се приходи по досадашњем обичају од пролазећи кроз Фетисламски и Поречки Бердап лаба, како и од продаје думенцибашства у Сипу, Текијама, Милановцу и Добри, заједно с колцијством на преднаведени конач употребе..

7. Приходи они, који од наплаћивања на стоку, која се са стране на испашу на онакова места дотерује, који жители штету никаккову не трпе, могу се такође общеполезном овом заведенију причислити. Такове испаше, закоси и ливаде, изузимајући алије, у великом се числу налазе у Чачанском, Ужичком, Крушевачком окружију, у поречко-речким пла-

нинама, у Бањском срезу, Руишту; као што ће Ваша Светлост из покорно прикљученог списка такови увидити.

8. Као што је Ваша Светлост под 9. јунија пр. год. В. Но 2092. милостивејше то решити благоизволила, да се од сваког свинчета, које се из Србије преко границе претури, по 1 добра пара, од говечета и кљусета по 3 добре паре, а од једног пара оваца или коза 1 добра пара наплаћује, — тако суди Попечитељство просвештенија, и за добро држи, да се и одгуд проистичући приходи, одсад у будућше за исти овај фондус опредељују.

9. Желећи Попечителство од сваке могућне стране што скорије бо-гоугодни и обштеполезни овај фонд установити, и приумножити, за добро налази, да сваки онај чиновник, изузимајући практиканте, који, по височајшој Вашој милости повишеније годишње своје плате с новим званием получи, не принуђен, но понуђен, по свом произволенију, истој цели опредељеном фонду, што год прида. Најпоследне

10. Не би излишно било по покорном мненију Попечителства и то, да и Књажеско-србска типографија од сваке, а особито школске књиге, које ће на своју велику корист печатити, по височајшем у на то расположенију и определенију, у водрузити се имајући предречени фонд нешто прилаже; с тим пре, што ће се трошком Попечителства све школске књиге у истој Типографији печатити.

II. Но 366.

Попечитељ просвештенија
верховни надзир. карантина,
генерал-мајор
Стефан Стефановић

Оригинал. АС, МПС, 1841, III, 48.
Концепт. АС, МПС, 1838 123.

Напомена: Министарство просвете је тражило од кнеза Милоша актом од 22. октобра да се одустане од упућивања позива за прикупљање новца за школски и болеснички фонд за боља времена, с обзиром на то да је тада „трговина пала“.

14.

Крагујевац, 18. [30] септембра 1838.

Министар просвете кнезу Милошу — подноси му наставни план за прву класу, прве школске године на Лицеју.

Његовој Светлости,
Милостивејшему Господару и Књазу Србскому
Милошу Т. Обреновићу,

Као што је Ваша Светлост височајшу милост имала, гимназију одашњу на степен Лицеума возвисити, и на тај конач бивше шпитаљско зданије уступити, тако ја, желећи високој цели отеческог промотренија

Ваше Светлости о благу отечества по возможности соотвествовати, — пошто је речено зданије оправљено и за наставленије приутовљено било, — пропустио нисам, све професоре сазвати и наложити им, да нуждне и прописане како за гимназију тако и Лицеум учебне предмете пристojно расположе, шта се у свакој поособ школи предавати има, определе, и наставленије за предстојеће теченије школско уредно започну. По извршеној наредби овој наставленије по свима класама дејствително већ започето, и у свакој поособ школи следујући се учебни предмети уредно предају:

I. У Гимназији [...]

II. У Лицеуму

Будући да је Лицеум, у коме ће се нарочито философичке и математичке науке с практичким земљемеријем (инжинирским художеством) предавати, на две године установљен, а засад још приутовљени ученика за другу годину неимамо, но само за прву; тога ради се ове године само једна, т. ј. прва класа философичке наука у Лицеуму отворити може, у којој ће се дакле предавати:

1. Све части философије редом и постепено. 2. Всемирна историја од почетка обширно. 3. Математика чиста. 4. Природно право. 5. Штатистика Европе. 6. Художество начертанија. 7. Немачки језик, у већој обширности и почетак француског језика. 8. Толкованије Евангелија.

О овому покорнејше извешћујући Вашу Светлост, у исто време повторително у нижајшој покорности усубујем се молити, да би предложена средства к дејствителном заведенију благодетија, без ког при малом числу одабрани ученика и наставленије по већој части несовершено и бесплодно бити може, премилостивог писменог одобренија удостојити благоизволили.

II. Но 395..

Попечитељ просвештенија,
верховни надзиратељ карантина,
генерал-мајор,
Стефан Стефановић

Оригинал. АС, МПС, 1838, 21.

15.

Крагујевац, 20. септембра [2. октобра] 1838.

Димитрије Исаиловић Атанасију Николићу — позива га да што пре дође у Србију и обавештава га о томе како ће му се новац доставити.

Благородни господине,
мени високопочитајем!

На почитајемо писмо Ваше од 11. августа т. г. мени прислано, дужност би моја била одавно одговорити; но будући да је Светли Књаз наш

дуго време отсуствовао, тако Вам на предложена у истоме писму условија Ваша ништа известно одговорити нисам могао. Сада пак будући да се време к започињању школског теченија не само приближило, но и дејствително већ приспело, тако ми је од стране Попечитељства просвештенија препоручено, да Вам повторително пишем и да Вас по пребашњему височајшем решенију Светлога Књаза учтиво позовем, ако би се сиреч одређене Вам при новом нашем Лицејуму катедре математически наука и хуманитета начертанија примити хотели, да се што скорије на пут спремите и овамо доћи поспешите.

Што се пак предложени условија Ваши тиче, може Вам се у смотренију путног трошка жељи Вашој утолико удовлети, да Вам се на рачун плате Ваше (која ће се у 1200 фор. сребра состојати) до 100 фор. сребра преко Књажеско-србског консула у Београду Панте Хади Стоила или у Земун на познатога ког човека и пријатеља Вашег пошље или куд и на кога Ви у писму Вашем назначите, како ћете их сигурно примити и на потребе Ваше обратити моћи, да би час пре овамо прећи, и одређену Вам катедру примити могли. У смотренију пак другог условија Вашег, да би Вам сиреч Светли Књаз дозвољеније за прелазак у Србију од Конзилнума издејствовао, имам Вас дужностно известити, да Светли Књаз наш обичаја неима таково што чинити, нити је и за кога досад пасош отуда искао; но Вама неће тежко бити, да се за нуждни пасош сами код реченога Високог надлежатељства пријавите; нити се сумњамо, да ће Вам се дозволење то одрећи, као што и досад никоме није одречено било, који је од Правитељства овдашњег за званије или привремену услугу какву из аустријске државе позван.

Очекујући с нестерпенијем што скоријег, и то решителног одговора Вашег, остајем с отменим и постојаним Високопочитанијем

Ваш покорнејши слуга

Концепт. АС, МПС, 1838, 139.

Напомена: Ово, као и наредно писмо Д. Исаиловића, од 28. септембра, дословно је пренео у своју аутобиографију А. Николић — АСАНУ бр. 7380.

16.

Крагујевац, 21. септембра [3. октобра] 1838.

Министарство просвете Димитрију Исаиловићу — поставља га за надзорника Лицеја и прописује му обавезе.

Високоблагородному г. члену Попечитељства просвештенија, Димитрију Исаиловићу,

По потреби тој, да се од стране Попечитељства просвештенија под Лицејумом књаж[еско]-србским отменому каковому лицу надзираније вручи, решило је Попечитељство то, да Ви, у струци школској особито вешт, а поред тога и заслугама Вашим у истој струци доказаним, за

таковог признаје, но и у башти просвештенија србског ревностни делатељ, исто надзираније над Књаж. србским Лицејумом примите, и труде Ваше не пожалите, како би под Вашим надзиранијем, у Лицејуму учешћа се јуност србска добре успехе у наукама, помоћу ревностног одправљања дужности, у истому находећи се г. г. професора, чинила, а сотим се жеља и цель Попечитељства постигнула. — Зато колико Вам дела Попечитељства допуштала буду, почесто ћете Лицејум посештавати и мотрити, каковим прилежанијем успех деца отуд у наукама чине. Мотрећи то, дужност ће Вам бити старати се и о том, да професори све, што је за које класу нуждно преводити ил' сочињавати, точно и уредно то чине, и по налогу, који ће у тому од Вас примати, поступају.

Уверено Попечитељство о истином родољубију Вашему из доказани досад дејанија Ваши, и о честности, којом сте се у јавном сообрашенију и извршенију поверени Вам одликовали не сумња исто, да нећете труда Вашег и сад пожалити, о оном, што је ко у совершенствованију и процветанију наука у отечеству нашем нуждно непрестано мислити, размишљавати, проналазити; а по тому и оно, што се к просвештенију премило народа србског клони, нашавши, преводити, састављати; и посредством надлежни професора и учитеља а од стране Попечитељства у тому подкрепљен, све, што к истој цели тежи, у дејствије приводити. Подразумевајући овде, не само за гимназијалне, но и за остале у Књаж. Србији находеће се школе, потребу и нужду, израбеније школски књига. Ко овому концу, а имено за помагање у превођењу наука са страни језика имаћете при руци Радовановића¹ и Теодоровића,² колико им време допустило буде, да поред осталих званичних својих послова, Вама помагати узмогну.

Поставленије Ваше ово за надзиратеља Лицејума сообштено је и свима професорима с том препоруком, да се у свима својим школским нуждама, потребама и недостатцима, како у призренију предавајем предмета, тако и у осталом свему, на вас обраћати имају.

¹ Петар Радовановић (1808—1857), секретар у Министарству просвете, управитељ основних школа, професор Лицеја.

² Атанасије Тодоровић (1801—1842), професор Лицеја. — Види рад М. П. Костић, *Др. Атанасије Теодоровић, професор Лицеја*, Научни зборник Матице српске 1, 1950, 81—92.

17.

Крагујевац, 12. септембра [3. октобра] 1838.

Министарство просвете професорима Лицеја — обавештава их да је за надзорника Лицеја постављен Д. Исаиловић и указује им на обавезе у настави.

Свим професорима књаж[еско]-србског Лицејума,

Попечитељство просвештенија данашњим даном то је решило да над Лицејумом књаж. србским верховно надзиратељство члену Попечитељства, Високобл[агородном] г. Димитрију Исаиловићу вручи, који ће по даном му у тому наставленију и поступати. Сообштавајући поставле-

није ово главног надзиратеља Лицеума књаж. србског, препоручује Вам Попечитељство просвештенија, да предохваљеног г. члена Попечитељства за избраног верховног свог надзиратеља припознавајући, овога упутствовању у смотренију предавања, сваки у својој класи наука, по свему следујете; и да се у свима својим школским потребама и недоуменијама на њега обраћате.

Трудите се да дужности ваше без затезања и развлачења ил' одлагања, тицателно и свесердно одправљате; старајте се, да деца диктирано не само на памет науче, но научено и да разумеју. Ово зато Вам Попечитељство примечава, јербо зна да то зависи од ревностног толкованија учитељског; које ће се приликом испита из успеха дечијег познати, и отуда се видети, колико је који професор труда у предавању, изјаснењу и толковању прописани наука полагао, и колико би му јошт к тому недостајало; и зато, што ће јединствено од успеха дечијег при испиту показног и свакога по наособ плата зависити и опредељивати се.

Предписаније ово нека сваки професор за своју потребу и уведомленије препише, и по овому се точно управља, имајући благородну цель воспитанија јуности србске пред очима.

Концепт. АС, МПС, 1838, 139.

18.

Крагујевац, 26. септембра [8. октобра] 1838.

Кнез Милош министру просвете — потврђује избор двојице првих професора Лицеја и одобрава да се А. Николићу по други пут упуту позив.

Нашему попечитељу просвештенија, верховному надзиратељу карантина, генерал-мајору, кавалеру, Стефану Стефановићу,

Предложеније Ваше от 24. тек. ПНо 431¹ учињено за Атанасија Теодоровића и Петра Радовановића, у призренију постановленија њиховог за професоре у Философическим класама новозаводимог Лицеума нашег, којим нас уверавате да су они способни жељи нашој соответствовати и да ће обвезани бити, у колико им могућно буде, Попечитељству просвештенија у преводену и издавању полезни и неизоставно нуждни школски књига у помоћи бити, одобравам с тим изјавленијем, да ће они и плату ону, која је за стране књижевнике на представленије Ваше обећала била, уживати.

За позваног по други пут инцинира Николића, препоручујемо Вам да му и опет пишете, да он и потребна за предавање математике инштрумента набави и собом донесе. У случају пак да овај не би решио се доћи ни на вторични позив, дајемо Вам свободу одма позвати другог способног инцинира.²

Што се Јакова Димшића тиче, кога на место Радовановића при Попечитељству просвештенија за секретара имати желите, одобравамо да га за секретара узмете, изискавши предварително од њега присјагу верности на поданство србско, међутим пак, препоручујем Вам, да

гледате, да неби због њега с господином митрополитом,³ који га је из службе одпустио, у какво неспоразуменије дошли.
В. Н. 2983.

Вам
благодиклони
Милош Обреновић,
Књаз Србски

Оригинал. АС, МПС, 1838, 139.

¹ Акт Министарства просвете се налази у фасцикли где и овај кнежев допис. Не објављујемо га јер у њему нема нових података, сем у једном случају. Види следећу напомену.

² Министар је предложио Саву Вуковића из Великог Бечкереча (Зрењанина).

³ Петар Јовановић (1800—1864), београдски митрополит (1833—1859).

19.

Крагујевац, 26. септембра [8. октобра] 1838.

Казначејство Министарству просвете — о начину уплате новца за школски фонд.

Високој Попечитељства просвештенија и верховног надзиратељства карантина канцеларији,

Његова Светлост Милостивејши Господар и Књаз наш благоизволио је Казначејству височајше наложити, да оно високој предохв. канцеларији за фонд школски 500 талира изда. Ком височајшем налогу следујући Казначејство доодј овим високу похв. канцеларију учтиво упитати, јели нуждно да се све паре овде истој положи, или да се у Београд авизира.

Но 954.

У одсуствију директора Казначејства,
Член К. С. Совјета, подполковник,
Живан Петровић

Оригинал. АС, МПС, 1838. 123.

20.

Крагујевац, 29. септембра [11. октобра] 1838.

Кнез Милош Министарству просвете — захтева да изради правила о коришћењу новца из школског и болесничког фонда.

Нашему Попечитељству просвештенија,

Примивши рапорт Попечитељства просвештенија од 13. тек. ПНо 366 видели смо каковима би се средствама могао фонд школски и шпитаљски

установити. Но будући се установленије ово благоденствија целога народа тиче, у кога ће историји епоху учинити; и будући би, као што се нама чини, ваљало постарати се и о правилу, како ће се тим фондом руковати: то смо за добро нашли, да се најпре и пројект правила, како ће се фондом овим руковати, начини и све скупа наодеће му се сада овди господину митрополиту саопштити, да и он на то своје мненије даде; пак пошто он то учини, онда да се цела ствар нашем Совету на разсудженије преда, а Совет, пошто целу ствар добро промотри, да је са својим мненијем нама на решеније поднесе.

Ово овако за добро нашавши препоручујемо, да Попечитељство по тому и поступи.

Милош Обреновић,
Књаз сербски

Оригинал. АС, МПс, 1838, 123.

21.

Крагујевац, 6. [18] октобра 1838.

Државни савет кнезу Милошу — износи мишљење о школском фонду на основу поднетих му аката.

Његовој Светлости,

Попечитељство просвештенија одношењем својим од 5. тек. ПНо 500 спровело је Совету овде приложена акта,¹ у којима су вслед височајше Ваше Светлости одредбе, како Попечитељство просвештенија, тако и остала на тај конач изабрана лица, мненије своје изложила у смотренију благодетелни заведенија, за издржавање и снабденије сиромашни ученика књажеско-сербске гимназије, Лицеума и клирикалне школе, а тако и за заведеније једног за сиромашне шпитаља, и о начину како би се фонд за ова заведенија основао и каквим руководством исти обдржати могао.

Совет у данашњем главном заседанију свом сва у предизложеним актима мненија прочитавши, уверио се је, да су благодетелна ова завести се вознамерена заведенија неоцена за род и отечество наше, и да ће нам ова по времену не малу ползу у изображенију и просвештенију народном принети. Дејанија пак у том предмету, како о начину заведенија фонда, тако и о руководству истог, виде се Совету такође цели сходно израђена и изцрпљена, између који нека особито Совету допадају се којима и он мненије своје присоједињава. Која су пак та имено мненија, којима Совет приступа, непрошута изјаснити се, да се и њему она најодабранија виде, која је и г. митрополит у представленијама својим под 3. тек. Но 486 купно са примечанијама својим назначио.

1. Што се благодјејанија за издржаније сиромашне јуности у гимназији и Лицеуму тиче, да се

1. К овима и ученици богословије причисле, да се

2. Благодејанцима припитаније заједнички даје, а кватире сваки за себе да по кућама у вароши имају. Но Совет овде то једно приметити има, да се овим начином благодјејаније, тако установи, ако би се сада одма зданије какво за издржаније ови питомца наћи могло, иначе да и препитаније као и кватир обашка имају, да се

3. Количество зајма из касе док се фонд за благодјејаније не установи и не умножи, по числу одредити се имајући ученика определи, и да

4. И ученици богословије, онако исто, као и ученици гимназије и Лицеума до времена, докле се благодјејаније из завести се имајућег фонда не започне, једнако с овима благодјејаније уживају.

II. Што се основанија фонда за благодетелна заведенија ова и руковања с истим тиче, да су

1. Попечитељством просвештенија у 10. точки изложена средства, чрез која ће новци за благодетелно заведеније утицати, цели својој сходна, с којима се и Совет слашава. Но и примечаније г. митрополита на 4-ту точку ови средства, где се ползе цркви тиче, да се овима такове укидале неби, види се Совету [у]местно. И у овим наведеним точкама, мненије своје подкрепљава Совет једнаким с г. митрополитом побуђенијама.

К томе, на 7. точку исти горенаведени Попечитељством пронађени средства у смотренију закоса и испаше, које ће се на фонд овај одредити имати, најпре извидити и побележити даду, да се имено знаде, који се фонду овом придодају, како неби после то селам на штету каквоу било, као што су се и сада с алијама, као што је Вашој Светлости познато, неспоразуменија догодила.

2. Што се на конач руковања истог фонда тиче, Совету се оба она пројекта под Но 1. и 2. сходна цели виде, но избор ови оставља Совет височајшему благоразмотренију.

Која мненија своја, усубује се Совет височајшему благоразмотренију и решенију Ваше Светлости најпонижније представити. Но 3182.

Председатељ Књажеско србског совјета,
генерал-мајор,
Јефрем Обреновић²

Оригинал. АС, МПс, 1841, III, 48.
Концепт. АС, АС, 1838, 928; МПс, 1838, 123.

¹ Совету су била достављена следећа акта: Неколико „слова“ којим је требало побудити локалне представнике власти и народ да потпомогну оснивање фонда, „Начин којим би се фонд школски на издржавање и снабдевање сиромашни ученика књ. срб. гимназије и Лицеума, а такође и клирикалне школе београдске височајше определени, руковати и намерењу сходно обезбедити могао“ од Д. Исаниловића (1. X 1838), „Пројект правила“ Петра Радовановића (13. X 1838) и примедбе митрополита Петра Јовановића (15. X 1838) — АС, МПс, 1841, III, 48. У овај зборник докумената о Лицеју, ова акта нису унета због њихове обимности, и зато што се основни подаци, које они садрже, могу наћи у документима уврштеним у ову књигу.

² Јефрем Обреновић (1790—1856), председник Савета (1838—1842), намењеник (1839—1840).

Крагујевац, 8. [20] октобра 1838.

С П И С А К

УЧЕНИКА КОЈИ СУ 1838. ГОД. У ВОЈЕНОЈ ШКОЛИ БИЛИ, И КОЈИ СЕ ЗА УЧЕНИКЕ НОВОЗАВЕДЕНОГ ЛИЦЕУМА ПРИМИТИ МОГУ

Число Име и презиме	Године возраста	Место рођења и окружење	Отац, мати, тужор и њихово стање	Успех у наукама чињен, док је у гимназији био	Где се налази и у каквом званију
1. Данијл Данић	20	Београд	Мати Наумка Уловица, стања средњег	Превасходни	Практ. при Магист. Београда
2. Димитриј Црнобарац	20	Београд	Тужор Јаков Јакшић Инспектор К. ср. типиграф	"	Лисар у Војеној канцеларији
3. Милан Давидовић ¹	18	Беч у Австр.	Мати Јелена Уловица	"	Практ. при Магистр. смеаер.
4. Петар Стојковић	21	Крагујевац	Отац Стојко Стојановић, стања добарог	Добар	Коа оца без званија
5. Александар Бурић	18	Книшево у Бесарабији	Отац Јанићије Бурић, члан Вел. кн. ср. суда	Превасходни	Практикант у Совету
6. Арсениј Милићевић ²	18	Луњевица у окр. руднич.	Отац Никола Милићевић, Луњевица	Добар	Коа оца без званија
7. Јован Димитријевић	17	Крагујевац	Отац Димитрије Милојевић, директор полиције крагујевачке	"	"
8. Петар Јовановић	23	Страгари, окр. крагујевачки	Мати Перуника, сирота	Превасходни	Практикант у Совету
9. Сименон Весовић	33	Крагујевац	Отац Петар Весовић, средњег стања	Превасходни	Практикант у Вел. суду
10. Стефан Петровић	18	Накшићи, окр. крагујев.		Добар	Практикант у Совету
11. Јевтимиј Весовић	20	Крагујевац	Отац Павле Весовић, средњег стања	"	"
12. Димитриј Матић	17	Рума у Австрији	Овак без оца и сирота	"	Практ. у Војеног комесаријата канцеларија

Оригинал. АС, МПС, 1838, 153.

Напомена: У акту којим је пропријало списак кнезу, Министарство просвете је нагласило да немају средстава за издржавање А. Данић, А. Црнобарац и А. Матић, „по чему би морали високојше благодетељности уживати, чим би се из службе у Лицеум за ученике примили“.

¹ М. Давидовић, П. Јовановић и С. Весовић су прецртани.

² Одобривши поднети му списак, кнез Милош је у одговору Министарству просвете од 10. октобра назначио да ће о њему „стараније водити“.

23.

Крагујевац, 10. [22] октобра 1838.

Кнез Милош Министарству просвете — одлучује да са 60.000 форинти потпомогне више образовање у земљи.

Нашему Попечитељству просвештенија,

Из свију предложенија, која нам је Попечитељство просвештенија на захтевање наше поради узвишенија обштенародног изображенија, ово узвишенијем гимнасије на степен Лицеума, ово позивом народа на драговољне прилоге к установленију сталнога фонда, досада чинило, види нам се, да просвештеније возљубљенога народа нашег неће моћи тако брзо напредовати, ако му се ким тим каква крепка и скоро подпора не учини, јер иште се времена за собирање фонда, на који кад би се чекати морало науке би у Лицеуму нашем спорим кораком напредовале. Да би спорост ову мимоншли, да би оно надокнадили, што смо досадашњим чекањем на способно време к започетку бољег напредованија у наставленију нашег народа због разни обстојателства закоснили; и да би час пре дочекали, да младеж нашу слушајућу више науке видимо; како би од ње искусне свјаштенике и чиновнике имали, и тим темељ благостojанија народног утврдити могли, — нашли смо се побуђени, с нашим собственим имањем овој спасителној цели у помоћ притећи, тим више, што је правитељствена каса поред многи остали јавни трошкова, како ти на јавна постројенија, на карантине, на војено-полицajне и остале потребе и издржанијем у окружијама Србије наодећи се школа обременена. Представљајући да се капитал, од кога би се интереса трошак овог око 10.000 ф. сребра годишње потребујућег вишег училишта могао застирати, из добровољни прилога неће моћи до 6 година скупити, опредељујемо на то из нашег приватног имања 60.000 ф. сребра, и препоручујемо нашем Попечитељству просвештенија, да од наступајућег Митрова дне сваке године по 10.000 ф. сребра из приватне касе наше прима и употребљује: 1. на плату професора при Лицеуму и богословији; 2. на распостраненије предавајем предмета и умноженије професора при Лицеуму и богословији; 3. на давање подпоре у новцу ученицима имајућим добра дарованија к наукама, а неимајућим чим издржавати се; 4. на набавленије физикални инструмената; 5. на умложеније библиотеке, и 6. на остале школске трошкове, и тако 6 година, сиреч до Митрова дне 1844. год. да поступа, док сви преднаведени 60.000 ф. сребра не употреби.

У осталоме нама је воља, да при располагању трошка из преднаведене суме за богословију буде Попечитељство просвештенија свагда у споразуменију са г. митрополитом Петром Јоановићем, и да с њим заједнички дејствује што скоријем изображенију народа. Њему и нашем Попечитељу просвештенија генерал-мајору Стефану Стефановићу предстоји и признателност наша, и почитаније народно, и благослов свевишња, ако се својски узтруде, те нам један добре пастире и душе-

спасителне народу воспитатеље, а други учене чиновнике и добре граждане из преднаведени училишта изведе.

В. Но 3220.

Милош Обреновић
Књаз сербски

Оригинал. АС, МПС, 1838, 123.

24.

Крагујевац, 14. [26] октобра 1838.

Министар просвете професорима гимназије и Лицеја — указује им на дане када се настава мора обављати и на празничне дане.

Професорима гимназије и Лицеја,

За кратко ово време, откако је овогодишње теченије школско започето, учињено је то примечаније, да јуност школска у науци својој много дангуби због тога, што се не само чести, преко седмице падајући празници светкују, но јошт преко тога и четвртак, који је иначе при непрекидном чрез целу седмицу наставленију за одпочивање определен, без наставленија а у одмарању се проводи. Да се неби дакле наставленије школско, које је једва тек започето, тако често и на дуже време прекидало, и да се неби ученици у изученију предавајем предмета закасњавали, златно своје време у беспослености проводили, препоручује се од стране Попечитељства просвештенија г. г. професорима, да унапредак у сваком случају, кад би год преко седмице изван четвртка заповедни празник каков догодио се, који се светковати мора, онда да се у четвртак уредно школа држи, и оне науке, које би се по учињеном расположенију часова у онај дан, у који је празник пао, предавати морали, да се за четвртак одреде и уредно предају. При тому само се по себи разумева, да се само они празници од стране јуности школске светковати имају, који су у календару црвеним словима назначени и који се у целому нашем православију као такви држе и светкују, а у друге мање, т. ј. тако зовоме црковне светце да се школа правилно држи, изузимајући оне торжествене дане, које отечество наше због знаменити земаљски догађаја обично светковати не пропушта.

ПНо 533.

Концепт. АС, МПС, 1838, 160.

25.

Крагујевац, 15. [27] октобра 1838.

Професори Лицеја и гимназије Министарству просвете — придржаваће се предлога о радним и празничним данима.

Високом Књажеско-србском
Попечитељству просвештенија
Књажеско-србског Лицеума и гимназије,
професора покорни рапорт.

Из предписанија високог Попечитељства просвештенија од 14. октобрија т. г. ПНо 553 књажеско-србског Лицеума и гимназије професорима даног, увидели су исти, да се отсад у случају, кадгод би преко седмице изван четвртка заповедни празник какав догодио се, који би у календару црвеним словима назначен био, и који се у целому православију нашему држати и светковати мора, и у четвртак уредно школа држи, и оне науке, које би се по учињеноме расположењу часова у дан празника предавати морале, у четвртак по пропису предају, да не би ученици у наукама, због чести одмора школски закосњавали, и у пожеланом успеху осујећивали се.

На ком преплезном за учебна заведенија ова расположењу пристојну благодарност високом Попечитељству просвештенија указујући, о точном пријатију и одсадањем набљудавању горепоменутог предписанија дужностни рапорт чинити ускоравају.

Књажеско-србског Лицеума
и гимназије професори:
Атанасиј Теодоровић
Исидор Стојановић
Константин Бранковић
Григориј Новаковић
Павле Јанковић
Вукашин Радишић
Стефан Максимовић

Оригинал. АС, МПС, 1838, 160.

26.

Крагујевац, 6. [18] новембра 1838.

Кнез Милош Министарству просвете — одобрава да се инжењер Франц Јанке позове за привременог предавача на Лицеју.

Нашему Попечитељству просвештенија,

Мненије Попечитељства просвештенија от 2. тек. НоП. 642 нама предложено, да би се, до доласка позваног инцинира Николића, позвао

из Београда инцинир Јанко ради предавања художества начертанија у Лицеуму нашем, одобравамо, и препоручујемо Попечитељству да по тому и поступи.

В. Но 3481.

Оригинал. АС, МПС, 1838, 193.

Милош Обреновић,
Књаз сербски

27.

Крагујевац, 11. [23] новембра 1838.

СЛУШАТЕЉИ ФИЛОСОФИЈЕ, КОЈИ СУ НЕМАЧКЕ БУКВАРЕ УЗЕЛИ

Число	Имена и презимена	Ужива благодетељање	Примеченије
1.	Стојча Иванковић		платио је.
2.	Димитрије Матић	ужив. благодет.	
3.	Андрија Зисић		платио је.
4.	Јован Николић, млађи		није платио.
5.	Јован Николић старији	ужив. благод.	
6.	Јефтимије Павловић		
7.	Михаил Јовановић	"	платио је.
8.	Андрија Стаменковић	"	
9.	Давид Рашић		није узео.
10.	Јаков Хербез		имао је свој.
11.	Николај Танасијевић	"	
12.	Груица Ивановић	"	
13.	Теодор Грујевић		платио је.
14.	Јован Димитријевић		"
15.	Алекса Поповић		није платио.
16.	Арсеније Милићевић	"	
17.	Константин Николајевић	"	
18.	Стефан Петровић		имао је свој.
19.	Александар Бурић		"
20.	Миладин Радојковић		"

Оригинал. АС, МПС, 1838, 189.

28.

Крагујевац, 15. [27] децембра 1838.

Признаница о пријему тромесечне плате проф. А. Теодоровића.

КВИТА

Сверху сто и педесет талира, које сам ја долустављени, као припадајући ми тримесечну плату од 1. нојеврија 1838. г. до 1. фебруарија

1839. г. од високог Попечитељства просвештенија исправно и подпуно примио.

Атанасиј Теодоровић,
у књажеско-сербском Лицеуму
филозофије и историје професор

Оригинал. АС, МПс, 1838, 204.

Напомена: Уз ову, налази се и квита професора Петра Радовановића, која је истог садржаја, па је стога не објављујемо.

1839.

29.

Крагујевац, 15. [27] априла 1839.

Министарство просвете професорима Лицеја и гимназије — да „побудителним словом“ подстичу ученике у учењу и да уредно подносе месечне извештаје о раду.

Попечитељство просвештенија по високом позиву свом, старајући се о успеху ученика свију школа у Књажеству Србији, стара се и о успеху ученика Лицеума и гимназије србске, како у наукама, које им надлежни учитељи и професори предају, тако исто и о успеху благонравна и душевног изображенија њиховог. О предизложеним брижљиво старање имајући, труди се исто Попечитељство нуждна и најмогућнија средства пронаћи, којима се к спаситељној тој цели боље и брже приспева. Ова средства од части су свим учитељима, а и професорима, даним наставленијем саопштена, од части пак и благоразумијем сваког поособног учитеља и професора проналазе се, употребљују, и допуњавају. Између остали средства и то је једно од главни, да се ученици добрим поведенијем соученика своји и примерним приљезанијем подстрекавају, како би се и хрбави угледавши се на боље, лакше поправљати могли. Ово сваки професор у својој класи по успеху ученика своји у наукама, и у поведенију треба барем сваки 15 дана побудителним словом, да својим ученицима обзнањује; којом приликом добри треба да похваљени, а хрбави да покарани, и на поправленије поостравани бивају.

Имајући то у виду, но желећи о свему и подробно извештавати се Попечитељство просвештенија препоручује свим професорима Лицеума и гимназије србске да они чињена своја примечанија у предизложеном смотренију, и ови ученицима саопштенија, сваки за своје класе ученике исто Попечитељство сваки месец дана, совестно извештавати не пропуштају; да би се тим начином како цель васпитанија и наставленија

школског лакше постижавала, а тако, да би Попечитељство ако би се недостатци какви и неуредности нашле, расположенијем својим оне попунити а ове уредити и поправити могао.

БН. 364.

Концепт. АС, МПс, 1839, 167.

30.

Крагујевац, 16. [28] априла 1839.

Професори Лицеја и гимназије Министарству просвете — бринуће о учењу и васпитању ученика и подносиће месечне извештаје.

Високоме Попечитељству просвештенија Књажества Србије
препокорни рапорт од долеподписани.

Најпристојније извешћујемо високо Попечитељство просвештенија, да ћемо од 15. априлија т. г. под БН. 364 изданоме налогу, — у ком нам се прописује, да имамо приљезно старање о бољем ученика наши' напредку, како у наукама, тако и у отменијем поведенију њиовом, да сваки 15 дана сваки у својој класи ради ове похвалне цели побудително слово држимо и да свакога месеца о стању ученичком Високо Попечитељство просвештенија извешћујемо, — совестно одзивати се, као

Високог Попечитељства просвештенија
препокорни
Професори Лицеума и гимназије:
Исидор Стојановић,
професор филозофије и светске историје
Константин Бранковић,¹
математика, статистике и немачк. језика проф.
Вукашин Радишић,²
професор поезије и грч[ког] језика
Григориј Новаковић, проф. ретор[ике]
Павле Јанковић, III грам[атикалне] професор
Татомир Миловук, II гр. кл. професор

Оригинал. АС, МПс, 1839, 167.

¹ Константин Бранковић (1814—1865), професор и ректор Лицеја (1841—1842, 1846—1847, 1851—1852, 1852—1853, 1859—1865). О њему види радове: И. Ивачковић, *Један српски филозоф*, Бранково коло 1908, М. Поповић, *Константин Бранковић, професор филозофије на београдском Лицеју*, Зборник Филозофског факултета III, 1955, 591—598; М. Радевић, *Кратки животопис Константина Бранковића*, Историски часопис XVIII, 1971, 383—391.

² Радишић, Новаковић, Јанковић и Миловук су професори гимназије.

31.

Крагујевац, 11. [23] маја 1839.

Професори Лицеја министру просвете — да се заузме за њих код Савета приликом утврђивања чиновничких плата, сходно њиховим обавезама на Лицеју.

Ваше Високородије,
милостиви господине!

Особито повереније и благоволеније, ког нас је Ваше Високородије, предавши нам многоважну катедру у србском, највише жарком ревношћу Вашег Високородија заведеном Лицејуму, удостоило, за које топло благодарношћу навеки обвезани остајемо — подало нам је слободу, смерно, Високородију Вашем с препокорним прошенијем овим предстати.

Знајући да ће се између остали, на благостојаније обште и особно клонећи се старанија, у Високославном Совету и расположеније чиновничке плате предузимати, а притом несумњајући, да ће Ваше Високородије како у свему, тако и у призренију томе, нарочито пак што се подручног круга тиче, велико втеченије имати: најпристојније прибегавамо Вашем Високородију, препокорно молећи, да би том приликом и о нама, сходно дојакошњем благоволенију, отеческо стараније имали, и уваживши вообште најизрјаднију целъ користообилног воспитанија, нарочито благорасмотрили претрудно жребије наше, (у колико сиреч и један и други по две предавајуће особе замењујемо; у колико осим предавања, због недостатка готови списанија, прописане науке сами изводити и преводити морамо, — следователно коликом смо по томе и труду и трошку више него други у давно суштествујућим подобним заведенијама изложени) — и справедљиво подватили се, нама предшественика наши плату одржати, следователно и нама, који већ неколико година отечеству, у најблагороднијој струки на обште задовољство служимо, исто снабденије, на које се страни, нашега реда и равнога труда позивају, и сходатајствовати милост имали.

Сву нашу надежду на милост и усердије Вашег Високородија полагајући, остајемо с највећим Високочитанијем и преданосћу

Вашег Високородија
милостивог господина
препокорни:
Исидор Стојановић,
филозофије и светске историје професор
Константин Бранковић,
математике, штатистике и немачког
језика професор

Оригинал. АС, МПС, 1839, 229.

32.

Крагујевац, 22. маја [3. јуна] 1839.

Професори Лицеја Министарству просвете — подносе први једномесечни рапорт о раду Лицеја.

Високоме Књажества Србије Попечитељству просвештенија
Покорни рапорт од долеподписани.

По налогу од 15. априла т. г. под ВНо 364 изтекшем, којим нам се препоручује, да к лакшем постиженију цели воспитанија и наставленија, о настојећем стању ученика и њиховог напретка Високо Попечитељство свакога месеца уведовљавамо-, непропуштамо најпристојније јавити, да су, што се

1-во Посештенија школског тиче, нарочито Андреј Зисић и Јаков Хербез, оба Крагујевчани у смотренију овом неприлежни; а Михаил Јовановић и Стефан Петровић, Крагујевчани с Алексом Поповићем из Сабанте оставили су сасвим школу: први тужећи се на болест, а друга двојица на недостатак у издржавању.

2-го У смотренију учења, многи несоответствују нашем зактевању, нарочито Арсеније Милићевић Луњевица и Теодор Грујовић с Јованом Николићем већим из Крагујевца. Незгоди овој, осим лењости и немарности њиове, причина је од части незрелост за филозофическе науке, од части пак растројеније духа поради бивше побуне.¹

3-ће Што се иначе поведенија нравственог тиче, јесмо управ задовољни, јер Лицејум ученици, колико је нама, пазећим на њиове кораке познато, нису никакво преступленије, које би законе школске нарушавало, учинили; а нарочито су сада у време ове смутње — општријим нашим обстојателству сходним советованијама повиновали се.²

Високог Попечитељства просвештенија

покорни:
Исидор Стојановић,
професор филозофије и историје
Константин Бранковић,
математике, штатистике
и немачког језика проф.

Оригинал. АС, МПС, 1839, 220.

¹ Реч је о тзв. Јовановој буни, коју је подигао кнез Милош ради обрачуна са уставобранитељском опозицијом. Завршила је неуспешно.

² Све једномесечне сачуване „рапорте“ (извештаје) не можемо објавити, већ само најзначајније.

33.

Крагујевац, 28. маја [9. јуна] 1839.

Петар Радовановић министру просвете — упознао је ученике гимназије и Лицеја са његовим упутствима.

Ваше Високородије!

По предписанију Високославног Попечитељства просвештенија од 10. тек. БНо 489 у смотренију саветовања неки небрежљиви ученика, на покорно известије моје под 5. тек. мени даном, нисам могао к извршенију истога због познати узрока¹ одма притећи; него одложивши ово за неко време, 26. тек. ступио сам у зданије школско, и сазвавши целу младеж како гимназије тако и Лицеума, содржаније предхваљеног предписанија гласно сам свима ученицима пречитао, и како на боље приљезаније у наукама, тако и на морално поведеније све вообште својски опоменуо, понављајући оне речи предписанија, да ће само они ученици по уверенију Високославног Попечитељства просвештенија службу получити, који добар успех у наукама и нравима за време школовања свога учили буду.

Овом приликом извештен сам, да је слушатељ философије, Михаил Јовановић, оставивши школу, у Начелничеству овдашњем као практикант пре неколико дана примљен био, и као такви при истому и делао.

Вашег Високородија
покорнејши
Петар Радовановић,
секретар при Попечитељству
просвештенија

Оригинал. АС, МПС, 1839, 204.

Напомена: Радовановић је писао министру још два пута: 18. маја и 9. јуна, али та писма не објављујемо јер се односе на рад гимназије.

¹ Види напомену бр. 1 претходног документа.

34.

Крагујевац, 3. [15] јуна 1839.

Министар просвете Исидору Стојановићу — да пресели лицејску библиотеку у просторије Министарства просвете.

[...]¹ Под 31. тек. маја т. г. БНо 595 препоручило му је² Попечитељство ово, да све к библиотеки принадлежеће књиге и све остало, што се у канцеларији и библиотеки налази, спреми, сложи и овамо пошаље; изузимајући к засновању принадлежеће потребе, које да једном од професора Лицеума са списком и с тарифом вредности њиве преда, како

би овај, водећи о њима точан рачун, такви са стварима заједно временом Попечитељству предати мого.

Но будући да је дошавши овамо поменути секретар Попечитељства изјавио истому, да ни један од наведени налога примио, следователно ни извршио није, додавајући, да је вама, предавши и кључ од библиотеке, дужностно препоручио да сва званична од Попечитељства на њега управљена писма, одпечатите и у његовом одсуствују содржаније исти извршујете, препоручује вам се од стране Попечитељства просвештенија, да ако по содржанију на првом месту наведеног налога досад поступили нисте, то одма учинити не пропустите; као гођ и по гласу на другом месту изложеног налога у смотренију пошљиња библиотеке да поступите. Примечавајући то, да издане на реверсе књиге, колико је могућно све искупите, осим они, које се код професора налазе. [...]

Концепт. АС, МПС, 1839, 204.

¹ Испуштен текст не односи се на Лицеј.

² Петру Радовановићу.

35.

Крагујевац, 4. [16] јуна 1839.

Константин Бранковић Министру просвете — подноси извештај о успеху ученика.

Високому Попечитељству просвештенија,

Сходно предписанију од Високога Попечитељства просвештенија под БНо 563 24. маја т. г. у смотренију држања месечни испита истекшег, предавао сам ја, први дана текућег месеца, у мени врученим класама, и то 1. т. м. у првој граматикалној, а 2. у философији и реторики, и одговоре ученика, а нарочито благодетанаца уредио и точно замечаво. По истим одговорима, који замечанија у списковима под А. Б. В. приложенима налазе се судећи, ученици су сви трију класа доста добар успех у преподаваним себи наукама учинили, који би сигурно, особито код гдикоји старији и бољи показао се, да се прошавше волненије у најнегодније време догодило није, које је приметително како ученике тако и учитеље поколебало било, а нарочито кад су пред сами испит из напрасног одлазка, без сваког позива, неки чиновника, на бог зна каква нова узнемиренија закључивати почели. — О посештавању школски часова и нравственоме поведенију поједини ученика, никаквог другог примечанија нема, до што је у коме списку од надлежног г. професора примечено.

Константин Бранковић,
у Лицеуму Књаж. Србије математике,
штатистике и немачког језика Професор

СПИСАК
УЧЕНИКА У ЛИЦЕУМУ КЊАЖЕСТВА СРБИЈЕ ЗА ПРВУ ПОЛОВИНУ II ШКОЛСКОГ ТЕЧЕНИЈА 1839. ГОА.
НАСТАВЉЕНИ, ПО АЗБУЧНОМ РЕДУ УСТРОЈЕН

elibrary.matf.bg.ac.rs

Число	Имена и презимена	мате- матика	Штати- слика	Немач. језик	Филозо- фија	Вс. исто- рија	Примечанија
1.	Алекса Поповић	—	—	—	—	—	Оставио школу јоште од почетка овог теченија Дуго време због болести од школе отсуствовао је.
2.	Андреј Зисић	—	отсуствовао	—	—	—	Ужива благодетејаније.
3.	Андреј Стаменковић	добро	добро	добро	добро	добро	Ужива благодетејаније.
4.	Арсеније Милићевић	слабо	рђаво	средање	ништа	слабо	
5.	Грујица Ивановић	при- лично	при- лично	при- лично	лично	лично	
6.	Давид Рашић	при- лично	добро	добро	добро	лично	
7.	Амитрије Матић	—	добро	добро	добро	добро	Ужива благодетејаније.
8.	Јован Амитријевић	—	средање	при- лично	при- лично	добро	
9.	Јован Николић, већи	"	при- лично	"	средање	средање	
10.	Јован Николић, мањи	при- лично	"	"	лично	"	
11.	Константин Николајевић	добро	добро	добро	добро	добро	Ужива благодетејаније.
12.	Михаило Јовановић	—	—	—	—	—	Оставио јоште у почетку овога теченија школу, и то, као што он говори, због слабог здравља.
13.	Никола Тасић	добро	добро	при- лично	добро	добро	Ужива благодетејаније.
14.	Стефан Петровић	—	—	—	—	—	Пре месец дана оставио школу због оскудости (?)
15.	Стојча Иванковић	добро	добро	добро	добро	добро	Ужива благодетејаније.
16.	Теодор Павловић	средање	добро	рђаво	рђаво	средање	Дуго времена с почетка због болести изостао је.
17.	Јефтимије Павловић	при- лично	—	—	—	—	Сасвим небрежљив у посећивању часова школских.
18.	Јаков Хербез	отсуствовао	—	—	—	—	

У Крагујевцу 2. јуна 1839.

Константин Бранковић
математике, штагистике и немачк.
језика професор
Исидор Стојановић,
Филозофије и всемирне
историје професор

Оригинал. АС, МПС, 1839, 220.

Напомена: Професори су упутали засебне спискове. Ми смо их саставили, ради уштеде простора, ништа не мењајући.

36.

Београд, 9. [21] јуна 1839.

Указ Намесништва о начину примања у државну службу лицејаца и младића школованих изван Србије.

УКАЗ

Попечитељству правосудија и просвештенија

Да би се пожелајема цель изображеније и просвештеније у отечеству нашем одобравати, уводити и распрострањавати, и уклонати све што овом на путу стоји, постићи, Наместничество достоинства књажеског¹ у согласију са Совјетом Књажества србског решава, да се отсад сви страни у Србију долазећи, а и овдашњи школе несвршивши младићи, при примању у правителствену службу, само привременим практикантима или писарима постављају, и тако да званије отправљају, док се њиова совершена способност не осведочи, или, у противиом случају, док замењени не буду младићима школе у Лицеуму нашем с успехом свршившим.

Ово соопштавајући Наместничество Попечитељству, препоручује му, да по смислу Указа овог унапредак поступа и Указ исти обнародује.

Наместници достоинства књажеског:

Представник књажески,
попечитељ инострани
дела,
кавалер,
Авр. Петронијевић
Председатељ Совјета,
генерал-мајор,
кавалер,
Член Совјета,
полковник,
Тома Вучић-Перишић²

Оригинал. АС, МПС, 1839, 233.

Напомена: Овај указ донет је на предлог Министарства просвете од 14. јуна 1839, БН. 605 — АС, МПС, 1839, 227.

¹ Прво намесништво (1839—1840), управљало Србијом уместо оболелог кнеза Милана Обреновића (1819—1839), потом уместо Михаила Обреновића (1823—1868), до његовог потврђивања за кнеза и доласка у Србију.

² Тома Вучић-Перишић (1787—1859), истакнути уставобранитељски првак, обављао је дужности намесника, министра и саветника.

37.

Београд, 24. јуна [6. јула] 1839

Министарство просвете Намесништво — предлаже пресељење Лицеја и гимназије у Београд.

Наместничеству књажеског достоинства,

Како су сва виша надлежательства из Крагујевца овамо у Београд премештена, а тим и Попечитељство просвештенија, остале су више школе, Лицеум сиреч и гимназија без надзирательства особито, због чега особито цела ствар школска много би изгубила, кад не би овамо у Београд како Лицеум, тако и гимназија премештана била. Подкрепљује се мненије ово Попечитељства и сотим, што би се овде у Београду и више дечице стицало предречене школе те, него у Крагујевцу, и најпосле, што би ученици, имајући како пример сообраштенија, тако и само сообраштеније с разним странам из други држава лицама, боље к изобразженију и содружском животу у благоднијем смислу успевали.

Но будући да за сад сходног к овој цели зданија готовог нема, и тога је мненија Попечитељство ово, да би добро било, кад би се шпитаљ у Палилули к тому коицу определио.

Предлажући како побуђенија за премештање Лицеума и гимназије из Крагујевца овамо у Београд, тако и мненије своје о сходном к тому овде зданију, дужностно умољава Попечитељство просвештенија за одобреније Високославно Намесничество да би благовремено расположеније у изложеном предмету истому учинити могло.

БН. 713.

Концепт. АС, МПС, 1839, 258.

38.

Београд, 18. [30] јуна 1839.

Намесништво Министарству просвете — одлуком Савета одлаже се пресељење Лицеја у Београд.

Попечитељству просвештенија,

Наместничество књажеског достоинства послало је Совјету представленије Попечитељства просвештенија од 24. јунија т. г. БН 713 у томе учињено, да се Лицеум и гимназија из Крагујевца у Београд премести, и Совјет је, узевши предмет овај у разсужденије, решио, да се ни Лицеум ни гимназија из Крагујевца, гди довољно удобни зданија има, пре у Београд иепреноси док се год нуждна за то зданија овде непограде, јер би за децу, особито у зимње време, одвећ трудно било, чак у шпитаљ у Палилулу, као што је Попечитељство предложило, у школу одлазити,

а кад се зданија нужна за то овде награде, онда да се из Крагујевца само Лицеум овамо премести, а гимназија она у Крагујевцу да остане за децу ближи онде крајева, а овде да се друга Гимназија заведе и устроји.

Ово Совјетом из гореизложени побуђенија изречено решеније Наместничество совршено одобрава и Попечитељству просвештенија препоручује, да у смислу томе нужна расположенија учини.

Наместници књажеског достоинства:

Књажески представник,
попечитељ инострани
дела, кавалер,
Авр[ам] Петронијевић
ВНо 188.
Председатељ Совјета,
генерал-мајор,
кавалер,
Јефрем Обреновић
Член Совјета,
полковник,
Тома Вучић Перишић

Оригинал. АС, МПс, 1839, 258.

39.

Београд, 22. јула [3. августа] 1839.

Министарство просвете Намесништву — предлаже да се Лицеј и гимназија уселе у зграду у којој је живео Јефрем Обреновић.

Високославному Наместничеству,

Будући се због оскудевајућег засад овде зданија школског гимназија и Лицеум из Крагујевца овамо, као што је и предхваљено Наместничество под 18. тек. ВНо 188 решити изволело, јошт преместити не може, и будући да се речене више школе, због умножити се имајуће на годину јошт једне класе философическе и јошт једне за цајхновање одређене собе, у дојакошњем зданију сместити никако не могу; тога ради ускорава Попечитељство просвештенија званично умолити високославно Наместничество, да би нужно расположеније надлежним путем учинити благоизволило, да се оно ново зданије правитељствено у Крагујевцу, у ком је Његово Сијателство, член високославног Наместничества господар Јефрем неко време обитавао, за гимназију и Лицеум уступи и употреби, како ће се потребе школске угодно набавити, и опоменуто више

заведеније школско до конца идућег месеца септемврија, као к започињању новог теченија школског одређеног рока, у исто ново зданије преместити моћи.

БН: 914.

Концепт. АС, МПс, 1839, 303.

Напомена: Намесништво је прихватило предлог Министарства просвете и о томе га известило 7. августа. Два дана касније, надлежни министар, обавестио је о овој одлуци професора И. Стојановића и наложио му да прими зграду и изврши неопходне поправке. — Види докуменат бр. 43.

40.

Крагујевац, 26. јула [2. августа] 1839.

Професори Лицеја и гимназије Министарству просвете — примили су плате и упућују квите.

Високославноме Књажества србског
Попечитељству просвештенија,
препокорни рапорт од доленазначени.

Да су професори Лицеума и гимназије овдешње послати им од Високославног Попечитељства просвештенија под БНо 891 од 21. јулија — на рачун одредити се имајуће за сваку класу плате — 416 5/6 талира примили, о томе, нека исто Високославно Попечитељство просвештенија приложене под А.), Б.), В.), Г.), Д.), Е.), Ж.) квите¹ њине увере. — Будући да су у приложеним квитима и они [седам] десет диреклија, за које смо обшту квиту, од професора Вукашина Радишића у име свију нас подписану, дали, стављени; тако обшту ту квиту, као високославно Попечитељству просвештенија већ непотребну, молимо ми, да би нам се натраг повратила.

Професор Начертанија Маркмилер² ступио је у службу 3. априла т. г. Но 17.

У име свију професора
препокорни
Исидор Стојановић,
филозофије и всемир. историје
професор
Вукашин Радишић,
поезије и је[линског] језика професор

Оригинал. АС, МПс, 1839, 280.

¹ Министарство просвете послало им је 2. августа тромесечну аконтацију, пошто висина плате још није била одређена. У прилогу су квите свих професора на примљени новац.

² Фридрих Маркмилер.

41.

Крагујевац, 29. јула [10. августа] 1839.

Професори Лицеја и гимназије Министарству просвете — траже печат и два протокола и предлажу да се испитне класификације штампају. У прилогу „Слово ободравајуће“.

Високославноме Књажеству србског
Попечителству просвештенија

Да би цело писмоводство наше већу подлиност добило и у бољи ред дошло, молимо да нас високославно Попечителство просвештенија с нуждним за Лицеум и гимназију печатима и с два протокола снабде, у ком би једном закљученија наши заседанија и налоге надлежательства, као што смо већ од прилике почели, а у другом спискове ученика, класификације и пр[очаја] уватили, као што нам високославно Попечителство просвештенија под 23. септемврија 1838. г. ПНО 419, препоручује. С пријатијем ови протокола ми ћемо не само при нама наодећа се акта, налоге и спискове, већ сва такова од како гимназија сунгестује, и која се у архиви високославног Попечителства просвештенија хране, увести, да би се и при школи све што је школско налазило, и да се не би негда у разностручном употребленију истог, самоме високославном Попечителству просвештенија досабивало. У исти пар и то молимо, да соответна обојим заведенијама нашим свидетелства школска печатати изволи.

А да би се и ревност младежи школске к прилежанију у наукама подрањивала, молимо, да би високославно Попечителство просвештенија, почевши сада после великог испита, сваке године по совршенију обојег школског теченија класификације штампати благоизволило. — Овим смо и јуче ученике наше трудили се пооштрити, јавивши им између осталог, као што ће се под А., видити, да ћемо о том код надлежательства нашег настојавати, да се оне (класификације) печатају и обнародују.

Но 24.

Исидор Стојановић,
у књаж. србског Лицеуму
филозофије и всем. историје професор
Вукашин Радишић,
поезије и јел[инског] језик. професор
у име свију остали професора

С Л О В О

ободравајуће ученике Књажества србског Лицеума и гимназије да што више могу у повторенију наука, поради приближавајућег се вел[иког] испита, прилежавају.

Благоизбрани младићи!

Приближује се и скорим ће нам осванути онај дан, ког ћемо и ми и ви рачун о труду и прилежанију нашем за ово лето давати. Ми колико

смо год могли и колико су нам обстојателства допуштала, настојавамо свакој класи науке, сходно цели и намеренију школском извести и изложити; и ето вам их готове у рукама, не само на садашње уживање и развијеније вашег младог ума и духа већ и на свагдашње употребленије, како за вашу, тако и отечества ползу. — Ко је од вас веће позорствовање при излагању и толковању и веће прилежаније при наученију исти наука употребљавао; тај најлагше може проценити не само наш труд већ и наука благодетелну вредноћу, осећајући живо, колико је од дана на дан у разсудденију и познанију вештији напреднији, и тај се може радовати испиту, као пожеланој прилици, о којој ће он пред благодетелног владања новим прилежанија у наукама збиром, обилним развијенијем своји душевни сила и благонапредним корацима човеческог усавршенствованија торжественно синнути. Благо нама с таквим и свему надлежательству школском, благо њему и његовим родитељима, благо правительству и отечеству србском! Но шта ћемо с оним, који предавању вниманија, наученију прилежанија, часовима наставленија, точног посештенија одказа? Или јасније да се изразим, који није пазио на толковање предмета, који није довољно труда полагао на изученије исти, и који је с честократним од школе остајањем и једно и друго промашио? те сад нити исте предмете разумева, нити их у памети содржава?! Заиста је такви према осталих прилежанију и напредку, презиранија, а према своме назадку, потрошку и времена губитку, сожаленија достојан? Јер све се може накнадити, купити, наћи и повратити, ал време изгубљено никако, што више оно златно време, које је промисо неба младежи определило, време ползовито, безбрижно и невино, време силама и здрављем цветајуће. Нек промисле дакле они какво су добро изгубили, који су минувше наставленија време узалуд потрошили, нектевши њиме купити оно, што им је према њиновом определенију за цео живот нуждно и користно. — Но шта намеравамо ми с целим овим збором? Успевше је ободравати на прилежаније сувише, како год што је издангубљене доцкан: *ношћ убо прејде а ден приближисја*. Они дакле нека приклоне уши, који среду неку између два ова противоположена краја сочињавају. За њи је још време, да се већма к овима приближе, који ће о испиту похвалу као плод свога неуспешног труда снети. Јер, премда је силама човеческим предел положен, далеко су и пак њинове границе размакнуте. Много се дакле, ако човек све силе своје употреби, учинити може и за један час, а камо ли за дан, а камо ли за недељу и више дана, тако, да и онима, који су много издангубили, очајавати нетреба.

Настојте дакле благоизбрани младићи, да кратко још време ово, прилежавајући проведете: Ви који сте преправни, размишљавањем и сверху свачега изискујемим разсуджавањем; ви пак који још све у памет углубили нисте, прилежанијем читавањем и повторавањем; да бар с науком вашом к спољашњој углабености што више приспете, те да бар у смотренију произношенија на испиту не црвените, а ви који сте тако рећи сасвим заостали, потрудити се, да бар оно што је најнуждније, још док испит није дошо, научите, да неби и с оним што је најлагше и што је испочетка, кад и соученике ваше, но највише вас срамотили, које би се крајњем небреженију и подлој немарности приписати морало. Нарочито гледајте ви да се покажете који благоде-

јаније народно земаљско уживате, те да вам прилог народни на совест вашу не падне, и да не изгубите оно срамно, што би могли употребити славно; јер по гласу Светога Евангелија, узео је вам се заиста талант и даће се трудољубивијем делатељу! К томе и то сви знајте да ћемо настојавати код надлежнога Попечителства, да се класификације печатају и на свет издаду; да је по том не само у нашем кругу, већ у целој Србији и изван ње похваљен онај, који буде отмен и добро; а на против посрамљен, који буде лоше и хр̀аво у истој класификацији разређен. — О кад би србске гимназијалне и лицеумске младежи прва на свет издавајема класификација онакова била, као што ми желимо и као што би требало, да прва буде!

Но 22.

у Крагујевцу
28. јулија 1839.

Оригинал. АС, МПС, 1839, 322.

42.

Крагујевац, 1. [13] августа 1839.

Професори Лицеја Министарству просвете — о побољевању ученика и о успеху.

Високославному Књажества србског Попечителству просвештенија,

У Лицеуму, прошавшег месеца јулија, као месеца у коме се због велике врућине обично много болести догађа, већа част ученика од школски часова по који изостала је, а особито Давид Рашић, који је девет, Андрија Стаменковић и Јевтимије Павловић, који су по седам дана боловали. — Константин Николајевић тако са концем прве половине истога месеца од прсију страдати почевши, по совету лекара, да неби са напрезањем душевни сила и тако слабо здравље јошт већма нарушио, принуђен је био од школе изостати; — и будући му је исти лекар употребленије киселе воде препоручивао: то да би на ову благовременије отишао, а јоште понајвише, да би од бриге поради испита ослободивши се, у оздравлењу лакше успети могао — допустили смо му приватно подлећи испиту, који је са превосходством и положио.

Што се успеха у преподавајемим предметима тиче, са свима ученицима односително задовољни смо, осим Андрије Зисића, који из философије, историје и немачке граматике *слабо*, из математике пак и штатистике, заједно са Јевтимијем Павловићем и Арсенијем Милиће-

вићем, који се сасвим небрежљиви показују, *нимало* неуспева. — У осталом осим примећеног, сви се по правилама школским владају.

Исидор Стојановић,
филоз. и всем. историје професор
Константин Бранковић,
математике, штатистике и немач. грам.
професор

Оригинал. АС, МПС, 1839, 220.

43.

Крагујевац, 2. [14] августа 1839.

Исидор Стојановић Министарству просвете — о школској згради и распореду просторија.

Високославному Књажества србског Попечителству просвештенија,

Соответствујући налогу Високославнога Попечителства просвештенија под 28. јулијем т. г. БНо 950 у смотренију премештања Лицеума и гимназије из садашњег зданија у оно, у ком је господар Јефрем неко време обитаво — изискао сам кључеве тог зданија од славнога Начелничества и јуче у јутру у согласију са свима професорима собе на горњем боју разгледао од који числом 10. 1-ву са сокака определисмо за Музеум или за хранилиште физикални машина за експерименте, 2-гу и 3-ћу за старију и млађу класу филозофије, 4-ту и 5-ту за старију и млађу класу човечности, 6-ту за најстарију граматикалну класу, (и ово су све са сокака, а следујуће су с авлије) 7-у за школу начертанија, 8-у за нашу канцеларију, 9-у и 10-у за средњу и најмлађу граматикалну класу.

У авлији има једна за себе стаја, у којој би могао школски домо-строитељ (беделус) с фамилијазима обитавати: овде има и нека гомила дрва, коју би добро било за школе задржати.

Исидор Стојановић,
филоз. и всем. историје професор

Оригинал. АС, МПС, 1839, 303.

44.

Београд, 7. [19] августа 1839.

Намесништво Министарству просвете — извештава га да је бивши кнез Милош одбио да уплати новац у школски фонд.

Попечитељству просвештенија,

По дужности Попечитељство инострани дела писало је бившему књазу србском Милошу Обреновићу да му јави, оћел' обећану њиме на фонд школски 60. хиљада фор. сребра дати или не, и получило је известни одговор, да књаз Милош неће да зна за обећање његово, одступајући сасвим от њега. Одговор реченог књаза Милоша саопштило је предречено Попечитељство Совету, који је на то дао мненије своје Наместничеству књажевског достоинства: „Кад Књаз од обећања свог одступа, да се посредством наши новина¹ објави, да речени 60. хиљада фор. сребра, који је књаз обећао из сопствене своје касе на фонд школски дати, и ово у истим новинама нашим свету објавио, дао није ни овде кад је књазем нашим био, ни сада, кад је о томе питан.“

Наместничество, извештавајући Попечитељство просвештенија о предмету овоме, препоручује му, да у новинама нашим обнародовати даде, како је књаз Милош од обећања свог, да ће на фонд школски дати 60 хиљ[ада] ф. ср. отступио, и да ни паре у име тог обећања дао није.

Овом приликом Наместничество има приметити Попечитељству просвештенија да, почем књаз Милош неће да даде обећани 60. хиљ. ф. ср. на фонд школски, не могу ни благодеејанци Грци Милциадес и Ликурго Мингардо давано им досада благодеејаније даље уживати, и по тому нека их похвалејно Попечитељство из числа благодеејанаца школски избрише и то им на знање даде.

Наместници књажеског достоинства:

Представник књажески и попечитељ инострани дела, кавалер, Авр. Петронијевић	Председатељ Совјета, генерал-мајор, кавалер, Јефрем Обреновић	Член Совјета, полковник, Тома Вучић Перишић
--	--	---

В. Но 706.

Оригинал. АС, МПС, 1839, 252.

Напомена: О садржини овог акта известило је Министарство просвете професора Лицеја И. Стојановића 22. августа.

¹ Реч је о *Новинама србским*, које су се појавиле 5/17. јануара 1834. године, под уредништвом Димитрија Давидовића.

45.

Београд, 13. [25] августа 1839.

Димитрије Исаиловић Министарству просвете — подноси извештај о годишњем успеху на првој школској години на Лицеју. У прилозима наставни програми предмета и класификација успеха лицејаца.

Високославному Попечитељству просвештенија,

По даном ми од Високославног Попечитељства просвештенија налогу и наставленију отишавши у Крагујевац и државши над ученицима тамошње гимназије и Лицеума јавне испите школске, приметити сам могао, да је успех ученика, као што се из прикључени овде списака, а тако и из печататисе имајући класификација¹ видити може, добар и вообште узевши пожелателан; но у сравненију с успехом првога овогодишњег теченија, нешто мањи и слабији. Причина ослабенија овог, како по сказивању надлежни професора тако и по сопственим закљученијама мојима, приписати се има јединствено чрезвичайнима ове године догађајима, који су у дух инутрење спокојство ученика а и наставника њиови не мало втеченије имали, па тим истим и силе умне, к постиженију преподавајемо наука нуждне, доста узнемирили. Надати се је дакле, да ће убудуће и успех, пошто речена препјатствија буду уклоњена, бити бољи и приметнији.

Димитриј Исаиловић,
началник оделенија Попечит.
просвештенија

*Осмотреније предмета
слушатељима филозофије првога лета у Књажества србског Лицеуму у
Крагујевцу за второ теченије 1838/9. г. предавани²*

Прво: из филозофије:

Части вторе, сеченија првог, главу втору: О чистој логическој методологији — из второг сеченија: о употребљеној мишљења науци. Главу прву: употребљену логическу елементарну науку, и втору: употребљену логическу методологију — из части треће: познаније науке, прво сеченије: чисту познанија науку с главом првом: аналитиком чувства, втором: аналитиком разума и трећем: аналитиком ума — второ сеченије: употребљена познанија наука или метафизическа природе наука с првом главом: метафизическом хилологијом, втором: метафизическом органологијом и трећом: метафизическом телеологијом.

Второ: из *обште историје*:

Продуженије старе историје: историју Италије, а по на особ: А) Рим под краљевима, Б) Рим као република, В) Рим као неограничено царство с прибавленијем: оријентално или источно царство, названо такође Византијско, источно — Римско и Грчко.

У Крагујевцу
6. августа 1839.

Исидор Стојановић,
у Књажества србског Лицејуму
филозофије и обште историје
професор

Осмотреније учебни предмета

Прве године филозофије слушатељима, у Лицејуму Књажества србског за II школско теченије 1839. год. доле стављеним преподавани.

- I. Из математике: А) Продужена је Алгебра, из које свршено је: 1) О уравненијама а) простима с једним непознатим, б) квадратичним смешанима; в) с два — и г) с три непозната. 2. О логаритмима, Б) Почета је геометрија чиста, и свршено је: по предварителним пометијама из части прве и планиметрији, сеченије прво: о кругу и условима. Сеченије друго: о паралелним линијама. Сеченије треће: о вишеуглима. Сеченије четврто: о соразмерностима линија.
- II. Из генералне штатистике европејских држава: А) продужена је материјална част основне силе, гди су изложена: 1) Клима математическа и фискална. 2. Воде: а) мора, б) језера, в) реке. 3. Богатство природни производа. 4. Обитатељи. Њиво сродство у језику и колени. 5. Народобогатство. а) обште узето, б) односително. 6. Телесна својства обитатеља. а) животна сила. (Моћ рабања, мрост, век људски), б) мера телесни сила. (Висина, јачина, окретност тела) 7. Државна својства обитатеља: а) национални и народни карактер. б) вероисповеданије европејски народа. 8. Историческа разделенија, класе и занимања европејска. Б) Из формалне части основа силе — свршено је: 1. Устројеније закондателне власти. Обште форме њене у Европи. 2. Монарх. Персона његова. а) височајша власт монарха. Представљање исте чрез титулу, грб, дворанство и торжествено наступање на правленије, б) наследственост монархическе власти, в) јединственост и неразделимост монархическе власти, г) проча уставу сходна својства монарха: пунолетност, опредељено вероисповеданије, природно и стања сходно рођење.
- III. Из Немачке граматике: 1. О имену прилагателном. 2. О имену числителном. 3. О местоименим. 4. О глаголу. К томе су се јоште исти ученици у преводу, колико је време допуштало, упражњавали.

У Крагујевцу 7. августа 1839.

изложени предмета професор
Константин Бранковић,

СЛУШАТЕЉИ ФИЛОЗОФИЈЕ I-ве ГОДИНЕ

азбучним редом расположени и по одговарању на јавном испиту из предмета, второга теченија 1838/9. г. преподавани, обљежени.

Число	Имена и презимена	Филозофија теоретическа	Обшта историја стара	Математика	Штатистика	Немачка граматика	Примечаније
1.	Андрија Зисић	2	2	2	1	2	Неприлежан у посештенију школе
2.	Андрија Стаменковић, благоједанац	1	1	1	1	1	
3.	Арсеније Милићевић, благоједанац	1	1	2	1	1	
4.	Груица Ивановић, благоједанац	1	1	1	1	1	
5.	Давид Рашић	Е	1	Е	1	Е	
6.	Димитрије Матић, благоједанац	Е	Е	Е	Е	Е	
7.	Јован Николић већи, благоједанац	Е	Е	1	1	1	
8.	Јован Николић мањи, благоједанац	1	1	2	1	1	
9.	Никола Тасић, благоједанац	Е	Е	Е	Е	Е	
10.	Стојча Иванковић	Е	Е	Е	Е	Е	заслужује благоједаније
11.	Теодор Грујовић	1	1	1	1	1	
12.	Јефтимије Павловић, благоједанац	—	—	—	—	—	Неприлежан у посештенију школе
13.	Јован Димитријевић	1	1	1	1	1.	

Константин Николајевић, благоједанац због слабог здравља, да би се лечити могао, приватно испит с знаком правосходства положио. *Стефан Петровић* у почетку, а *Јаков Хербез* око половине второга овог теченија оставили су школу.

У Крагујевцу 7. августа 1839.

Исидор Стојановић,
филозофије и обште историје професор
Константин Бранковић,
математике, штатистике и немач. грам.
професор

Оригинал. АС, МПС, 1839, 335.

¹ Класификација је штампана. Сачуван је један примерак, у лошем је стању и чува се у Архиву САНУ бр. 9899. Види документ бр. 53.

² Нику сачувани наставни програми за предмете које су предавали Стојановић и Бранковић за прво полугодиште.

46.

Београд, 17. [29] августа 1839.

Аврам Петронијевић Министарству просвете — проверити способност Алексе Околског за професора француског језика пре пријема у српско грађанство.

Попечитељству просвештенија,

Пре него што Попечитељство инострани дела на предложено му Попечитељство просвештенија под 15. т. м. ВНо 1148 питање, може ли се Алекса Околски русијски поданик, који се молио, да би при Лицеуму и гимназији Књажества српског за професора француског језика примљен био, за таковог примити, будући му време пасоша излази, Попечитељству просвештенија решително одговори, — нужно му је знати, јели проситељ за место оно, за које се моли, способан; и по тому нека Попечитељство просвештенија испиту подвргне га и Попечитељство инострани дела о способностима његовим извести.

ИНо 494.

Књажески представник,
попечитељ инострани дела,
кавалер,
Авр. Петронијевић

Оригинал. АС, МПс, 1839, 336.

Напомена: Пошто је утврђено да је Околски способан да успешно предаје француски језик, Петронијевић је известио Министра просвете да „од стране Генералног инспекторског руског овдашњег Конзулата никакве препоне због изишавшег времена пасошу његовому неполажу, тако да се он с те стране за професора француског језика слободно може примити“ (13. септембар 1839).

47.

Београд, 28. септембра [10. октобра] 1839.

Министар просвете професорима Лицеја — одређује им предмете, висину плате и поставља А. Николића за ректора.

Целому телу професорскому, Лицеума Књажества српског,

По потреби числа професора при Лицеуму Књажества српског, поставило је Попечитељство просвештенија и изабрало за такве: г. Атанасија Николића,¹ математике, земљемерија, и хуманитета начертанија дејствителног, г. Исидора пак Стојановића, филозофије и всемирне историје, и г. Константина Бранковића, физике и немачког језика, за привремене професоре, с годишњом платом свакому поособ 600 талира.²

француског језика — АС, Л, 6.

Из уваженија тога што је Атанасиј Николић од лане јошт за професора у Лицеуму наменован, следователно по старешинству, и због тога што је за дејствителног професора произведен при истому Лицеуму, опредељен је он за ректора у Лицеуму ове прве године; по истеченију које оставља се избор за ректорство самој г. г. професорима Лицеума.

Препоручује се дакле како њему, тако и осталим професорима Лицеума, да сва дела школска, тичућа се ученика и школа Лицеума, у взајном согласију и договору одправљате, о успеху ученика жекемесечно Попечитељству известија подносите, и што по благоразумију вашему за сходно добро и нужно нашли будете, уређујете, с тим примечанијем, да важније ствари Попечитељству на одобреније пошаљете, самому по себи подразумевајућем се, под председанијем ректора и подписом његовим.

Б. Но 1435.

Попечитељ
правосудија и просвештенија,
генерал-мајор, кавалер,
Стефан Стефановић

Оригинал. АС, Л, 4.

¹ Николићу је упутио још једно писмо министар просвете 2. марта 1839. г. Николић је прешао у јуну у Београд, где је пришоу на писање уџбеника из алгебре. На захтев министра просвете, послали су му из библиотеке професори Лицеја Салманову *Алгебру* — АС, Л, 3. Пре почетка нове школске године појавио се први домаћи уџбеник за лицејце — *Алгебра устројена за употребленије слишатеља филозофије у Лицеуму Књажества Србије*, Београд 1839, стр. 249. О раду на уџбенику опширније у Николићевој *Аутобиографији* — АСАНУ, бр. 7380.

² Сутрадан је министар просвете упутио Алексу Околског за професора

48.

Београд, 29. септембра [11. октобра] 1839.

Министар просвете ректору — поставља Гаврила Поповића за учитеља „науке хришћанске“.

Благородному и Високоученому господину ректору и професору математике, у Лицеуму Књажества српског Атанасију Николићу,

Његово Високопреосвјаштенство г. митрополит на предложеније Попечитељства просвештенија, да је при новозаведеном Лицеуму учитељ један науке хришћанске и толковатељ Еванђелија нуждан, определио је за таковог, свога протосинџела г. Гаврила Поповића, као човека отлич-

не способности, који је нарочито при почетку предавања речене науке у Лицејуму необходимо нуждан.

По расположенију г. митрополита он ће не само слушањима философије, него и ученицима хуманијални класа, и једним и другим прама њиховој способности, науку хришћанску преподавати, и то свакој класи по два часа преко седмице, следователно, свега ће 8 часова преко седмице имати; а кроме тога и целој тамошњој јуности, сиреч и слушањима философије и ученицима гимназије, он ће неделна и празнична еванђелија изјасњавати и сходна сврху њи поученија подавати, и то у саме недељне и празничне дане, пред божественом литургијом, кад се сиреч ова од јутрење одвоји; а донде да у један од одређених часова, и то у дне недеље и празнику предходеће, предузима изјаснење и поучење, и свршује; због чега ће са г. г. колегама својима у споразуменије ступити.

Сообштавајући Вама Попечитељство просвештенија, како постављеније предименованог г. А. Е. М. протосинђела за толковатеља еванђелија и дужности његове у кратко вишег управленија ради излажући, препоручује Вам исто Попечитељство, да га као таковог целој у Лицејуму и гимназији учећој се јуности србској представите, њему ученике, којима ће опредељене предмете предавати, означите; но у исто време у споразуменију са свом г. г. колегама часове за предавање науке хришћанске и толкованије еванђелија расположите. По совершенију пак овог дела не пропустите Попечитељство просвештенија известним учинити.

Б. Но 1430.

Попечитељ
правосудија и просвештенија,
генерал-мајор, кавалер,
Стефан Стефановић

Оригинал. АС, А, 5.

49.

Београд, 3. [15] октобар 1839.

Уредба о управљању Лицејом и гимназијом.

Наместничество књажеског достоинства
са согласијем Совјета:

Будући да је, са установленијем Лицејума у Књажеству србском, како число професора, тако и учеће се младежи умножено, то, које доброг поредка ради у школама Лицејума и гимназије, и проистичућег одтуда даљег успеха налазећи се у њима ученика, које пак и ради удобнијег полицајног надзирања над истима, опредељењуемо следујућу Уредбу:

1. Да се Лицејум, као виша, и свезе и сношенија никаквог са гимназијалним неимајућа школа од гимназије, одели, и свако заведеније за себе, своје оделено управленије да има.

2. Да се управленије ово у Лицејуму повери једном од намештени професора, но тако, да се сваке године другом професору на измену, илити оном истом, по међусобном договору исто управленије поверава, које ће за време свога управленија име ректора носити, а у гимназији, да се управленије гимназије најстаријему професору исте, повери, који ће име директора носити, и постојан у свом управленију остати.

3. Да професори једног или другог заведенија, своје договоре и советовања, под председанијем свога управитеља држе.

4. Да се како Лицејум, тако и гимназија особитим собственим печатима снабде, к употребленију како у разним сношенијама једног или другог заведенија, тако и на свидетелства школска; која ради удобнијег издавања, да се (образце) печатати даду. Како печати тако и ови образци да се при управитељу налазе.

5. Да се свакому овому заведенију по три протокола даду: 1. за списак ученика, 2. за класификације, а 3. за деловодство. Који такође да се при управитељима заведенија задржавају.

6. Да се ради школске полиције, за оба ова заведенија, један настојник одреди и намести с месечном платом од 5—6 талира, који ће у школском зданију, ради чувања истог обитавати. Дужност ће његова бити и тајно и јавно на поведеније ученика мотрити и пазити, да се ученици по сокаци, меанама и кафанама ноћу или дању не скитају; такове управитељу објављивати, казн (апс) извршивати, школске ствари у поредку и сохранију држати, над фамилијазима бдити и њи на дужност опомињати, дрва за огрев у контроли са управитељем куповати, плату фамилијаску од ученика купити, каталог одсуствујући и болестни ученика држати, штету у школи учињену, од онога који ју је учинио наплатити, кореспонденције и рапорте школске и управитеља експедирати. По тому треба да је добар поштен и у нечем писмен човек.

За г. председатеља
вице-председатеља Совјета,
Стојан Симић

У препјатствију главног
секретара, секретар Совјета,
Момчило Гавриловић

Наместници Књажеског достоинства:
Књажески представник,
попечитељ инострани дела
кавалер,
Авр. Петронијевић

Председатељ Совјета,
генерал-мајор, кавалер,
Јефрем Обреновић

Член Совјета, полковник,
Т. Вучић Перишић

Оригинал. АС, МПс, 1839, 460.
Концепт, АС, АС, 1839, 616.
Копија, АС, А, 10.

Напомена: Министарство просвете израдило је нацрт Уредбе и упутило га Савету 12. септембра. Пошто се сагласио са пројектом, Савет га је проследио Намесничству (7. октобар). Прихвативши нацрт без никаквих измена

и допунама, Намесништво је затражило од Савета, 13. октобра, да му достави Уредбу у прописаној форми ради потписа. Чим ју је добио од Намесништва (21. октобар), проследило ју је ректору и наложило му да се управљају према њеним одредбама (23. октобар). Уредба је објављена у *Зборнику закона*, I, с. 263; *Баралић, Зборник*, с. 5—6.

¹ Одлуку о осмотритељу или беделусу донели су професори на главној седници одржаној 18. октобра 1839. Тада су утврдили његове обавезе. — АС, МПС, 1839, 463; А, 17.

² Стојан Симић (1797—1852), уставобранитељски првак, касније председник Савета.

50.

Београд, 4. [16] октобра 1839.

Министар просвете ректору — доставља спискове и новац за благодeјанце.

Благородному и високоученому господину
ректору Лицеума, и професору математике и земљемерија
Атанасији Николићу,

По приложеним списцима под ./ и ././ они ученика Лицеума, који благодeјаније уживају, пошаље вам Попечитељство просвештенија и одређено за сваког поособ месечно благодeјаније, како за оне у I-ој тако и у II-ој години находеће се слушаатеље, у суми 28 1/2 талира, с том препоруком, да их, као што је расположено, за овај м[есе]ц октобар т. г. раздавши, Попечителство о тому извести не пропусти.

Том приликом не изоставите истим, благодeјаније уживајућим ученицима од стране Попечитељства заказати, да ће они донде благодeјаније уживати, докле истога по успеху својему у наукама, достојни буду, које ће одма о месечном испиту над њима увидити се и решити; у противном случају, они ће благодeјанија лишени бити, који по совестном вашем рапорту таковог не достојни буду. Нека се дакле сваки од своје стране прилежанијем и добрим поведенијем својим постара, да одређено му благодeјаније заслужно ужива, а и кроме тога цел и намеру правителства сербског, које за њи старање отеческо има, не осујети.

Попечитељ
правосудија и просвештенија,
генерал-мајор, кавалер,
Стефан Стефановић

Оригинал. АС, А, 9.

УЧЕНИЦИ

Лицеума II. године, који благодeјаније уживају

	Талира
1. Јован Николић, мањи	1 —
2. Андреј Стаменковић —	2 —
3. Груица Ивановић	1 1/2
4. Димитриј Матић —	3 —
5. Јефтимиј Весовић —	2 —
6. Јован Николић већи —	1 1/2
7. Коста Николајевић —	3 —
8. Никола Тасић —	1 —
9. Арсениј Милићевић —	3 —
К овима се заслужно додаје	
10. Давид Рашић са —	2 1/2
11. Стојча Иванковић —	1 —
	<u>21 1/2</u>

Горе назначено благодeјаније примили смо [...]¹

УЧЕНИЦИ

Лицеума I. године, који благодeјаније уживају

Число	Талира
1. Голуб Николајевић новоизбрани —	2 1/2
2. Стефан Милошевић —	2 1/2
3. Марко Поповић —	2
	<u>7 —</u>

Горе назначено благодeјаније примили смо [...]¹

Оригинал. АС, МПС, 1839, 463.

Напомена: Ректор је обавестио министра 22. октобра да је примио новац и да га је поделио стипендистима. У извештају је додао: „Будући да се међу благодeјаније уживајући вообште неколико недостојни ученика налази, зато би заиста нужно било по свршетку првоистеченог испита благодeјаније одузети од њи и другима бољег поведенија ученицима таково дати, који се у крајњој сиротињи налазе и који баш од куће ништа немају, а притом су превасходни“ — АС, МПС, 1839, 463.

¹ Следе потписи стипендиста.

51.

Крагујевац, 4. [16] октобра 1839.

Алекса Романовић ректору — моли да му се допусти истовремено праћење наставе и у гимназији и на Лицеју.

Благородному и Високоученому господину управитељу
и професору Књажества србског Лицеума
Атанасији Николићу
Покорнејше прошеније.

С највећом покорношћу усуђујем се вас високопочитајем господине молити, да би ми доленазначеном у Лицеуму Књаж. србског предавајем предмете слушати дозволили. И тим не велим поезију са свим изоставити, но поред они, с највећим трудом ове, (поезије) главне предмете изучити старају се, и од обоји у речено време испит предати. Јербо ми забрањује: 1. Моја сиротиња, у оваковој скупоћи без икакве помоћи, више година с оваковим благоделијем у школама бавити се. — 2. Време возраста мог, које је с приличним числом година нарасло. 3. А особито што желим тубим језицима и у страним царствама учити се, гди су ми млађе моје године од веће плозе, будући да у старијим слаба је полза. — Зато повторително молим вас, неотрците молбу моју, а ја ћу даноноћно трудити се да у обе школе предметима добар успех учиним.

Најлокорнији
Алекса Романовић,
слушатељ реторике

Оригинал. АС, МПс, 1839, 463.

Напомена: Молбу Романовића уважили су професори Лицеја на главној школској седници одржаној 18. октобра, с образложењем да је „вредан и прилежан ученик“. — Министар просвете одобрио је поступак професора 27. октобра 1839. године — АС, Л, 19.

52.

Крагујевац, 5. [17] октобра 1839.

Ректор Министарству просвете — о држању засебних главних седница Лицеја и гимназије, о свечаном почетку школске године, о распреду часова и о посети комисије за тумачење устава.

Високославно Попечитељство просвештенија!

Желећи дужности мојој и поверенију високом удовлетворити, како сам приспео у Крагујевац, одма сам 1-га октомврија све професоре како Лицеума тако и гимназије искупио, и да би се поредак у овом дичном заведенију србском увео, определио да се у стварма тицајућим се целог заведенија главна заседанија држе, а у особеним јединственим

случајевима оделеније гимназијално за себе, а оделеније философическо своја заседанија држе, точно. Протокол заседанија да се води и дела по согласним решенијама и договорима да се отправљају. И тако за деловодитеља главног заседанија изабран буде г. Павле Јанковић професор, за деловодитеља Лицеума г. Константин Бранковић, а за деловодитеља гимназијалног г. Вукашин Радишић. Таки у првом заседанију између прочи предмета определено буде решеније, како ће се ученици искупити, записивати и у принадлежеће класе премештати, као што се види из овде под ./.. прикљученог извода протокола заседанија,¹ које је јошт тај исти дан на капију зданија школског приковано било. По свршетку записивања и премештања ученика, по определенију овде под ./.. прикљученог извода протокола држано је торжественно призиваније светога духа. Сви ученици, кад су се у 1/2 2 сата у јутру у зданију школском искупили, у ред два и два поставивши се, смирено и примерно пратими од свију професора ишли су у цркву; овде божествену литургију, коју је овдашњи господин прота држао, са умилним пенијем слушајући и призиваније светога духа совршивше, вратимо се у горе назначеном реду чаршијом натраг, пратими од високославне комисије² толковајуће уставе Књажества Србије, која је бавећи се овде милост имала ово школско торжество са својим присуствијем украсити. Дошавше у зданије школско, и неимајући нигди у целом зданију такве собе, гди би се цела јуност стећи могла, у ходнику (гангу) се задржи, гди изнешен буде један астал, клупе и столице за седење како за високе и миле госте, тако и за господу професоре. Овде узевши ја место у среди, жестоко са побужденијем ово овде под ./.. прикључено слово изговорим; које је како ученике и професоре, тако и високе наше госте клопнуло. — По свршетку слова прочитали се закони школски и јуности протолковали. А по свршетку овога високородии господин советник Лаза Теодоровић на кратко опомене ученике на добро владање и ученици одпущени буду сваки у своју класу. И пошто су се ученици по својим класама сместили, опет је високославна комисија све класе редом посетити милост имала и нама у свему задовољност и благовољеније своје показати. И тако почињајући с богом и божественим светим духом 4-га октомврија школе су се започеле. Ово јављајући високославном Попечитељству просвештенија с тим покорнејшим уверенијем, да ћу списак учешће се целе јуности заведенија овог што скорије послати. Које се сад јошт учинити није могло зато, што јошт ученици долазе. — Разположеније пак часова и у њима предавати се имајући наука овај овде под ./.. прикључени извод протокола показује.³ Из кога се види може, да је свагда за трећи час у јутру или слеподне такова наука узета, која им неће на терет јако бити, као начертаније, немечки или француски језик. И да би се бољи успех у наукама учинити могао, морали смо четвртак и вторник у помоћ узети.

Ово покорнејше подносећи високославном Попечитељству просвештенија, с дужним повинованијем и високопочитанијем остајем

покорнејши слуга
Атанасиј Николић,
професор математ. земљемерија и
садашњи ректор Лицеума

Но 7. Извод протокола главног заседанија школског

Високославноме Књажества србског
Попечитељству просвештенија

Расположеније часова за учебне предмете

А. За Лицеум прве године

Пре полдне

Понед.: 1-ви час философија
2. — математика
3. — начертаније

Втор.: 1-ви час логика
2. — математика
3. — начертаније

Среда, као и понедељник

Четвртак: 1-ви час француски
2. — начертаније

Петак као и понедељник

Субота: 1-ви час логика
2. — математика
3. — немецки језик

После полдне

Понед.: 1-ви час наука християнска
2. — историја
3. — француски

Втор.: 1-ви час немецки
2. — француски

Среда: 1-ви час математика
2. — историја
3. — немецки

Четвртак ништа

Петак као понедељник

Субота толкованије евангелија и поученије

Б. За Лицеум друге године

Пре полдне

Понед.: 1-ви час физика
2. — историја
3. — начертаније

Втор.: 1-ви час математика
2. — философија
3. — наука християнска

Среда: 1-ви час физика
2. — историја
3. — начертаније

Четвртак: 1-ви час француски
2. — математика
3. — начертаније

Петак: 1-ви час физика
2. — философија
3. — начертаније

Субота: 1-ви час физика
2. — историја
3. — немецки језик

После полдне

Понед.: 1-ви час геометрија
2. — физика
3. — француски

Втор.: 1-ви час немецки
2. — француски

Среда: 1-ви час математика
2. — физика
3. — немецки

Четвртак ништа

Петак као и понедељник

Субота наука християнска с поученијем.
[...]⁴

Оригинал. АС, МПс, 1839, 463.

Напомена: У одговору министра просвете од 27. октобра 1839. године истиче се савршено одобравање и похваљује се ректорова ревност, „која се из свију дејанија ваши види“ — АС, А, 18.

¹ Од четири прилога, остао нам је само један. Види напомену бр. 3.

² Реч је о тзв. „уставоталкователној комисији“, која је 1839. године обилазила целу Кнежевину и у свим окружним седиштима тумачила народу „Турски“ устав (1838). Чланови комисије били су: Аазар Тодоровић, Илија Гарашанин и Максим Ранковић.

³ Једини сачувани прилог, који следи после овог извештаја.

⁴ Испуштени текст односи се на гимназију.

Крагујевац, 6. [18] октобра 1839.

СЛУШАТЕЉИ ФИЛОЗОФИЈЕ ПРВЕ ГОДИНЕ, У КЊАЖЕСТВА СРБСКОГ ЛИЦЕУМУ У КРАГУЈЕВЦУ, ТЕЧЕНИЈА П. 1839.

Число	Име и презиме	Године	Верој љуба.	Место рођења и окружје	Отац, мали тугор и њино стање	Успех у:						
						Филозофија	Општој историји	Математика	Штатистика	Немачкој грамат.	Начертанија	Нравна
1.	Андрија Зисић	17.	V.	Блац у Македонији	Заса Николајевић, трговац	II.2	I.7.	III.3	I.7	I.1	I.1	I.
2.	Андрија Стаменковић, благадеј.	18.	V.	Крагујевац у о. крагујевац.	Стаменко Стефановић, рабаџија	II.2	II.2	II.2	II.3	II.2	II.2	I.
3.	Арсеније Милићевић, благадеј	20.	V.	Луњевица у о. руничком	Никола Луњевица пензионираги	II.3	I.6	III.2	II.2	I.8	O.	I.
4.	Груица Ивановић, благадеј	20.	V.	Крагујевац у о. крагујевац.	Иван Миклаовић, земљедел.	I.2	II.4.	III.3	II.2	I.1	O.	I.
5.	Давид Рашић	21 $\frac{1}{2}$	V.	Земун у Срему	Тома Рашић, абација	I.6	I.3	I.5	I.5	II.4	I.3	I.
6.	Димитриј Матић, благадеј.	19.	V.	Рума у Срему	Илија Матић, чаругџија	II.1	II.1	II.1	II.1	II.1	II.1	I.
7.	Јефтимије Весовић, благадеј.	21.	V.	Крагујевац у о. крагујевац.	Павле Весовић, ћурџија	I.7	I.4	II.1	II.4	II.	O.	I.
8.	Јован Димитријевић	18 $\frac{1}{2}$	V.	Крагујевац у о. крагујевац.	Димитрије Милојевић, председатељ суда крагујевацког	I.3	I.2	I.6	I.6	I.5	O.	I.

9.	Јован Николић, већи, благадеј.	17.	V.	Крагујевац у о. крагујевац.	Стана Николића, уаова	I.5	II.5	I.2	I.3	I.4	I.2	I.
10.	Јован Николић, мањи, благадеј.	16.	V.	Крагујевац у о. крагујевац.	Никола Ивановић, воскодежи.	I.4	I.1	I.4	I.4	I.3	III.3	I.
11.	Константин Николајевић, благадеј.	18.	V.	Оспружница у о. београдском	Макрена Николајевић	због болести, приватно испит са знаком превосходства положио је.						
12.	Николај Тасић, благадеј.	19.	V.	Ниш	Таса Поповић, курир	I.1	III.3	I.1	I.1	I.2	O.3	I.
13.	Стефан Петровић	18.	V.	Крагујевац у о. крагујевац.	Петар Огњановић, мугавџија	изостао.						
14.	Стојча Иванковић	18.	V.	Крагујевац у о. крагујевац.	Иванко Миленковић, трговац	II.1	II.1	II.1	II.1	II.2	I.4	I.
15.	Теодор Грујевић	17.	V.	Аа у Бачкој	Михаил Грујевић, член суда	II.1	I.5	I.3	II.1	I.6	O.	I.
16.	Јаков Хербез	17.	V.	Јаш у Молдавији	Теодор Хербез, контролор Казначејства	изостао.						

Константин Бранковић,
професор физике и немачк. језика
бив. математ. и штатистике проф.
за болујећег колегу
Исидора Стојановића,
проф. филозоф. и вост. истор.

54.

Крагујевац, 13. [25] октобра 1839.

*Ректор Министарству просвете — о начину преузимања часова обо-
лелог професора Исидора Стојановића.*

Високославно Попечителство просвештенија!

Таки при одтварању и почетку школа заведенија овог, добивши грозницу г[осподин] Исидор Стојановић професор философије и историје оболео је. Но судећи, да ће та његова болест од мале важности бити, пропустио сам свр' тога препохваљеном Попечителству рапорт дати. А сад видећи да предречени г. професор због слабости своје, неће моћи за недељу дана у школу долазити (па неимајући за предавање приутовљене науке, све да би хотели, не можемо га замењавати, пошто смо и ми сваки са израђивањем предавати се имајући наши наука обременени), расположеније то сам учинио, да ми прочи професори, њему определене часове, на предавање наши наука употребимо, пак њему кад оздрави за накнаду изгубљени часова његови, толико од наши уступимо; да би се тако пренебрегнуте науке постићи могле. — Које подносећи, остајем са високопочитанијем

покорнеји слуга
Атанасиј Николић,
проф. матем. земљем. и нач.
ректор Лицеума

Напомена: Министарство просвете одобрило је предлог 1. новембра — АС, А, 24.

55.

Крагујевац, 13. [25] октобра 1839.

*Ректор Министарству просвете — предлаже да се бивша зграда
Крагујевачке гимназије претвори у интернат за сиромашне лицејце.*

Високославно Попечителство просвештенија!

Будући да су ученици како Лицеума тако и гимназије понајвише сиромаси, па нарочито они, који благодетијем од високославног правителства уживају, са оним благодетијем неки очевидно са костом, квартиром и прочима стварима (који од куће ништа помоћи имати не могу) нису у стању снабдевати се; да би им се од стране високославног правителства у колико је възможно помоћи могло, узимам свободу

високославно Попечителству просвештенија у смотренију сиромашни ученика следујуће покорнејше предложеније учинити.

Зданије оно у коме је досад гимназија била, сада празно будући, ако га високославно земље правителство не намерава на што употребити, могло би се сиромашним ученицима за квартир определити. Које, ако препохвално Попечителство одобри, покорнејше молим да би оно за употребленије гореименовано зданије од високославног правителства изходатајствовати и со тим милостињу сиромашним а достојним ученицима учинити благоизволило. Онакове пак ученике, који само од благодетијем живе и ништа од куће немају, а од високославног правителства само по један или подруги талир благодетијем имају, с дозволењем препохвалног Попечителства, намеравам по испиту првомесечном, и то само достојне, за повишеније благодетијем предложити; но заједно и оне у списку назначити, који су те високе и штедре милостиње недостојни. — Подносећи ово моје покорнејше предложеније, остајем са високопочитанијем.

покорнеји слуга
Атанасиј Николић,
проф. матем. земљем. и нач.
ректор Лицеума

Оригинал. АС, МПС, 1839, 463.

Напомена: Министарство је одбило предлог с образложењем „да неби иста деца из висташлаука свога зданије оно запалили“. Обећало је повећање стипендија после месечног испитног рока (31. октобар 1839).

56.

Крагујевац, 23. октобра [4. новембра] 1839.

*Ректор Министарству просвете — о оздрављењу професора Стоја-
новића и о проблемима у вези с преводом уџбеника и припрема
за држање настае.*

Високославно Попечителство просвештенија!

Господин Исидор Стојановић, професор философије и историје, који је досад боловао, оздравио је, и имам чест покорнејше препохвалном Попечителству и то напред покорнејше предложити, да ће то предавање несовршено испати; јер у једанпут преводити и науке сочињавати за две класе као философију за прву, пак философију за другу годину; и даље у то исто време и историју сочињавати и преправљати се одма за две школе, како за служитеље прве године, тако и за старију философије класу. Ако обадве науке преведе, доста је учинио; али да себе за предавање точно преправити може, зато му времена заиста недостаје. А добро предавање наука ученицима олакшава поњатије. Које на благо-

разсужденије подносећи препохвалном Попечитељству, остајем са високопочитанијем

покорнејши слуга
Атанасиј Николић,
професор мат. зем. и нач.
ректор Лицеума

Оригинал. АС, МПС, 1839, 463.

57.

Крагујевац, 24. октобра [5. новембра] 1839.

Ректор Министарству просвете — ученици из гимназије долазе на Лицеј са slabим знањем, те предлаже начин како би се оно могло поправити.

Високословно Попечителство просвештенија,

По дужности вовереног ми званија, узимам слободу недостатке овога заведенија препохвалном Попечителству искрено одкрити и покорнејше предложити. Ученици философије, који су досад у долним школама толике године пропустили, тако су за ове високе науке непреправни, да се од њи пожелани успех очекивати не може: јер прво, ја имам слушатељима друге године философије, земљемерије предавати, а имам од њи 14 само два ученика, по имену Матића¹ и Николајевића,² који су за слушање ове науке способни. И како ћу им ја земљемерије предавати, какав ли успех од њи очекивати, кад ми ученици ни рачунице просте, а камо ли писмене не знају? Како ли ће им г. Бранковић, пак незнам ни какву физику, која се на математици и њеним началима оснива, предавати, кад они ни једно ни друго незнају? Пак ову невољу јошт и то умножава, што код предавању физике нуждни инштрумента, да би им бар практички што показати могао, немамо? И какво ће предавање физике и философије бити, кад се оба професора сад тек преправљати, преводити, ковати и сочињавати морају, то ће нам та једина мисао одговора дати, кад помислимо, да тек што је професор нешто преко ноћ превео, сутра дан иде на час оно што предавати ученицима својима, о чему ни сам јошт довољно времена није имао, да о оним предметима зрело разсуждава! А та ће невоља бити нарочито код професора философије и историје, који на једанпут тако два важна предмета сочињавати има. — А друго код слушатеља философије прве године јошт већу жалост приметити имам, јер од њи 17 имам само јединога по имену Ракића, који математическе науке постићи може, и који ће пожелани успех учинити; а сви су други тако непреправни, да ни рачунице просте четир вида незнају, суму, остатак, производ и количник тако измешају, да их разликовати незнају. И таковима ученицима имам ја за једно теченије целу математику предавати? Сама помисао на успех, за мене је мученије, кад никакве радости немам, које ћеду трудове моје наградити. Које (као што сам удвоио и утроио), ма како да полажем, не могу пре небрегнута накнадити. Како ли ће ови слабомоћни, који ни зрело

разсуждавати незнају, философију слушати и у њој пожелани успех учинити, само ме та једина мисао ублажава, како се може, ал' нема како се мора?

Да би се дакле овај недостатак, који само из недостатчног предавања наука долњи школа изтиче у напредак поправити могао, узимам слободу препохвалном Попечитељству покорнејше ово предложеније поднети. Будући да би најважнија дужност директора гимназије била, точно на испуњавање званија свију гимназијални професора бдити, на науке, које они предају и како предају добро мотрити, а то се сад од г. Исидора Стојановића, који је сада као професор философије и историје са својима предметима и сувише двогубо обременен, изискивати не може,³ зато би нужно било што скорије искусног, ревностног и способног човека потражити, и за гимназијалног директора поставити, пак за тим постарати се благовремено јошт за неколико способни људи, који ћеду се за праве професоре гимназијалне поставити, а неколико од ови учитеља или маџистора, који сами јошт наука потребују, и за професоре способни нису, у нормалне школе, као знању њиовом сходно место поставити. Пак, ма би се онаковим способним људима и плаћа што повисила, опет народње просвештеније више при тим добива, него што код ови неспособни људи очевидно губи. — А ја ћу и међу тим до далшег разположенија на ове садашње пазити и њи исправљати, колико је само возможно до достизавања сила моји. — Јошт би се може бити по мом малом мненију нешто помоћи могло, кад би се то расположеније учинило, да ови ученици сад у појетики, 4 вида проста рачуна и разбијенија уче, да би се дотле, док се права система школска сочини, бар у овој струки штогод за математику преправило, да бар овај рачун точно знају. И за ово нарочито молим, да би препохвално Попечителство што скорије решеније милостиво издати благоизволило.⁴

Препоручујући се високом покровителству, остајем са високопочитанијем

покорнејши слуга
Атанасиј Николић,
проф. мат. земљем. и нач.
ректор Лицеума

Оригинал. АС, МПС, 1839, 463.

¹ Димитрије Матић (1821—1884), професор Лицеја, писац неколико уџбеника, саветник и министар.

² Константин Николајевић (1821—1877), био је каплукаха у Цариграду и министар унутрашњих послова (1856—1858).

³ Професор Стојановић је известио министра 12. новембра да, услед његовог одсуства због болести, успех није задовољавајући. Уз то, из гимназије долазе незрели ученици — АС, МПС, 1839, 167.

⁴ Министар просвете одговорио је 13. новембра ректору: „да ви и тај надзор над професорима гимназије терет на себе примите и о њихом прилежанију, труду и ревности Попечитељству ово с рапортом вашим извешћавате“. Замолио га је да му саопшти имена професора која би требало позвати у Србију. Седам дана касније, тражио је од ректора да организује двомесечне испите у Лицеју и гимназији и достави му детаљан извештај — АС, МПС, 1839, 220.

Крагујевац, 24. октобра [5. новембра] 1839.

УЧЕНИЦИ ФИЛОСОФИЈЕ ПРВЕ ГОДИНЕ

Числа	Име и презиме	Година возра- ста	Место рођења и околине	Отац, или мати, или тутор и њихово стање	Класа, коју је године посещавао успехом учењени	П р и м е ч а н и ј а .
1.	Алекса Романовић	21	Шабан, у окуп. шабачком	От. Панга Романовић, чарубиџа	Млађу класу човечности, с успехом превосходним	Ужива благодарејаније, а под условљем, да из појетике испит положи има, пријављен је у класу
2.	Аксентије Поповић	23	Селевац, у окуп. смедеврском	От. Јован Миловаљевић свештеник	Млађу класу човечности, с успехом превасходним	Ужива благодарејаније, и јест један од ученика војне школе
3.	Божин Божовић	22	Мајдан, у окуп. пожар.	Брат, Јоксјм Божовић, земљеделац	Млађу класу човечности с успехом 1-е класе	Ужива благодарејаније, и јест један од ученика војне школе
4.	Голуб Николзјевић		Пожаревац, окуп. пожар.	Тутор г. Стефан Катић, председатељ суда окуп. пожар.	Старију класу човечности, с успехом превосх. и 1-е кл	Ужива благодарејаније
5.	Живадин Весовић	17	Крагујевац, у окуп. крагујев.	От. Веселин Миловановић, изслуж. кмет	Старију класу човечности, с успехом превосходним	
6.	Илија Ракић	15	Рудник у окуп. рудничком	От. Марко Ракић, бивши прес. суда окуп. рудничког	Старију класу човечности, с успехом превасходним	
7.	Јован Радоњић	16	Крагујевац, у окуп. крагујев.	От. Радоња Илијин, трговац	Старију класу човечности, с успехом 1 класе	
8.	Јован Јанковић	24	Слатина, у окуп. црноречком	От. Јанко Јанковић, земљеделац	Млађу класу човечности, с успехом превасходним	Ужива благодарејаније, и јест један од ученика војне школе.
9.	Марко Поповић	18	Свиношевић, у окуп. шабачком	От. Димитрије Пантелић, зем. свештеник	Старију класу човечности, с успехом превасход.	Ужива благодарејаније,
10.	Милосав Милосављевић	17	Пожаревац, у окуп. пожар.	Мати, Мина удовица Јоксима Миловаљевића, советника књажевског	Млађу класу човечности, с успехом 1-е класе	Поа условљем, да из појетике испит положи има пријављен је у ову класу
11.	Михаила Јовановић	15	Крагујевац, у окуп. крагујев.	Мати, Марга удовица Јована Арсенијевића, ћурчије	Старију класу човечности, с успехом 1-е класе	
12.	Михаил Топаловић	23	Књић, у окуп. крагујев.	Мати, Марга удовица Петра Топаловића	Старију класу човечности, с успехом 1-е класе	
13.	Риста Петровић	20	Крагујевац, у окуп. крагујев.	Мати, Стоја удовица Петра Марковића, мугавиџе	Млађу класу човечности с успехом превосх. и 1-е кл.	Ужива благодарејаније, и јест један од ученика војне школе
14.	Стефан Аннић	17	Крагујевац, у окуп. крагујев.	От. Дина Младеновић, терзија	Старију класу човечности, с успехом 1-е кл. и прев.	
15.	Стефан Милошевић	18	Трнава, у окуп. крагујев.	Тутор, г. Милутин Борбешвић, началник окуп. крагуј.	Старију класу човечности, с успехом 1-е класе	Ужива благодарејаније,
16.	Јефрем Андрејевић	20	Брусница, у окуп. рудничком	От. г. Арсеније Анрејевић, полковник	Старију класу човечности, с успехом 1-е класе	
17.	Херман Шлезингер	15	Нови Саад, у Мађарској	От. Јосиф Шлезингер, капелмајстор	Свршио је старију класу човечности, с успехом 1-е кл.	

Оригинал, АС, МПС, 1839, 463.

Атанасиј Николић,
маг. проф. земљем. и нач.,
ректор Лицеума
Константин Бранковић,
професор физике и немачк. језика

59.

Крагујевац, 5. [17] новембра 1839.

Ректор Министарству просвете — критикује дотадашњи начин школовања у гимназији и предлаже промене. У прилогу „План“ новог школског система, у коме се залаже за увођење треће године студија на Лицеју.

Високославно Књажества Србије
Попечителство просвештенија!

Рапорт мој поднешени препохвалном Попечителству од 24. октомврија т. г. под Н-ом моји представленија 9-ом,¹ тога је содржанија, да су ученици философије слаби и непреправни за ове науке и да ће се зато слаб успех од њи учинити моћи. Рапорт мој предречени излаже даље, да је узрок ове слабости ученика, недостаточна предавање наука у гимназијалним школама. Но исти мој предречени рапорт, види ми се по изишавшем под Но Б. 1691 и на мене од препохвалног Попечителства управљеном решенију, да је препохвално Попечителство у другом смислу узело. Ја у мом препоменутом рапорту не излажем то, *да професори гимназије, неимајући уредног надзорства, да слабе труде у обучавању поверене им младежи полагају*, па да зато слаб успех бива; но јасно излажем у истом рапорту, да су ученици философије слаби незрели због недостаточног предавања наука у долним школама, а под тим сам разумевао то, да им нису науке, као што би требало, јасно и задоста обширно предаване, и из тог узрока кажем, да би нужно било поставити уредног директора гимназије, који би се старао ове недостатке исправити, а то да се од г. Исидора Стојановића изискивати не може, што је човек са својима наукама и сувише обтерећен. Јасно пак предавати може онај професор, који ону науку, коју предаје, разуме, пак приповедајући, ствар предаје ученицима својима, а не речи, које се на папиру налазе. И одтуд бива, да ученици учећи само механически речи, а не саму ствар, у развијању умнога делања заостају. Дакле овај недостатак произтиче из неспособности професора, а не од труда његова. Залуд онде труд, гди вежества недостижу. И зато судим, да ће препохвалном Попечителству неспособни садашњи професори и по именце познати бити; но да се с њима напредовати неће моћи, види ће се из следујућег:

1-во За исправити моћи овај недостатак, нашао сам за нужно прегледати најпре систему школску, по којој се сада науке предају, коју прегледавши, увидио сам да се система ова поправити и разпространити мора. И зато сам г. Исидору Стојановићу у главном заседању школском (гди су се о том советованија држала) тај налог дао, да са професори гимназијални изради нову систему школску и мени да поднесе, на коју ћу ја моја примечанија ставити, и препохвалном Попечителству на одобреније и благоразсудженије поднеги. Но у овој системи као главна наука, која се у грамакикалнима класама предаје, долази србска грамака; а та се предаје сад како ко зна, дакле долази питање решителна определенија очекивајуће, каква да се предаје? И будући да ју од ови

професора ни један соотвѣтено саставити не може, то се томе другојачије и помоћи не може, него да би препохвално Попечителство начин гледало, како би се србска грамака сочинила, да је једанпут имамо и да се зна, шта и како да се предавати има. И ја не знам другог средства, разве ако би когод сад у Београду у сојузу са гдином Хашћем,² који у тој струци доста већ преправљене грабе има, сочинио.

2-го Будући да на матерњем нашем језику никакви високи наука немамо, нужда са собом доноси, да се поред матерњег језика јошт један изображен еуропејски језик у гимназији предаје, на ком ћеду ученици све високе науке наћи и даље се боље у њима усавршенствовати моћи; а тај је језик узет немачки, али сад долази питање, како ће се тај језик совршено у гимназији предавати, да се овде са успехом ученика точно и научи и да се у Лицејуму штил и литература немачка предаје, кад ови професори незнају немачки?

3-ће По новој системи (која ако се одобри) биће на пример изложен ауктор, по коме у напредак да се свемирна историја, јединствена историја или земљописаније предаје; дакле ове ће науке требати преводити и сочињавати, који ће од ови слабомоћни професора то чинити моћи?

4-то Да узмемо предмете, који се предају у човечности класама, видићемо да се врло мало предаје, и да би се много више предавати морало, да не би овај скок из ови школа у Лицејум превелики био. И овде би се неке науке по обстојателствима и по потреби земље као земљеделије и архитектура предавати морала. Ко ће то сочинити, а ко ли предавати?

5-то У човечности класама, а нарочито у реторики, гди се красноречије учи, морала би се јуност у томе изобразити, пак да би они свободније продрзливији и одтворенији па и способнији изилазили, морали би сами слова нека сочињавати или бар туђа и правилно сочињена, изображенија ради на памет учити, и такова често у присуствију обе човечности класе па и при јавнима испитима на памет говорити и обучавати се; како би такова пред светом говорити требало. Јер на то тежити би требало, да кад по времену који од ови ученика на Скупштину народњу послат буде, да је у стању као депутирац што уредно и паметно говорити. Јер та надежда Србина питати мора, да ће се кадгод сјајније скупштине држати, за које красноречиве Србије изображавати ваља. Дакле и зато красноречив и умешан професор се изискује!

Зато сам у мом рапорту навео, да би директор гимназије морао бити што скорије постављен, који би имајући способне професоре, ове учебне предмете израђивао и њи усавршенствовати могао; да би таквим начином и боље настављени ученици, совршенији из гимназије изилазили и способнији у Лицејум долазили. Ово имајући пред очима, јасно видиће се, да сад овде посао предстоји, који способни особа потребује, да би се тим начином ово србско прво заведеније усавршенствовало, процветало и високославно Попечителству просвештенија славу принело. Овде се не може закосњавати, но са голијатским корачајима живо у напредак ступати ваља, да се науке једанпут предају као што треба, а не као што се може. (Јер сад се предају као што се може, а уче се као што се може, а ту нема напредка). — Дакле овде треба радити и сад учебне предмете (као што ће се видети из системе) сочињавати,

а то са овима људма постићи не можемо, следователно морамо имати људи.

Јошт би засад једно приметити имао; да ученици наши имају сад, каква имати могу, у наукама наставленија, но воспитанија ни мало. Код своји родитеља неимајући воспитанија, а овде у малој вароши, удаљени од правителства, па неимајући прилику нити што чути, нити отмени људи видити, да би бар поњатија имати могли, како се са разног достоинства особама обходити, владати и пристојно приступати и говорити треба. Зато до даљег расположенија узимам слободу препохвално Попечителство молити, да ми се дозволи, да ја у дане недељне и праздничне после литургије, ученицима философије, но и свима слободно когод слушати жели, по један сат поученија у обхождењу с људма по бар[ону] Адолфу книге давати могу, да би их бар штогод изобразеније високо-славном земље правителству показати и предати могао. Које ћу из љубови роду мом и његовом просвештенију, из побужденија једине жеље моје, само славна, ал' у свему способна, воспитана, просвештена и умешна Србина, одтворена и пристојно слободна, пред очима да видим, драговољно радо чинити. У надежди да ће ова моја поученија, ко изобразенију и воспитанију јуности знатне прилоге принети, остајем са високопочитанијем

високославном Попечителства просвештенија

Число моји предложенија и
рапорта Но 12. 1839.

покорнејши слуга
Атанасиј Николић,
проф. мат. зем. и нач.,
ректор Лицеума

П Л А Н

по ком би се професори гимназије и Лицеума србског по свима класама с известном ползом у бољи ред поставити и стално по потреби народног изобразенија расположити могли.

1. Лицеум

Ако се искрено жели, да се у класама Лицеума многоважне философске науке ученицима философије с известном ползом и пожеланим добрим успехом преподају, необходимо је нуждно, да се речене науке између четири уредна и у сваком призренију способна професора поделе, и то следујућим начином.

1. *Атанасиј Николић* садањи ректор Лицеума, да одређене му предмете, *алгебру*, *земљемерије* теоретическо и практическо, и *художество начертанија* и даље задржи и предаје.

2. *Антониј Арнот* позван бивши за учредника економическог листа, да прими *физику* у целој обширности њеној, и к тому *пољску економију*.

3. *Константин Бранковић*, да предаје у обадвема класама *философију* по свима частима њеним, и немачки језик.

4. *Исидор Стојановић*, да предаје *всемирну историју* у обадвема класама, и к тому *штатистику*, ако је неби ова у класама православним предавала.

II. Гимназија

1. За предавање *појезије* и остали за другу хуманијалну класу прописани наука, да се из Беча позове *Сергиј Николић*, и то посредством господина Хаџића, који се тога ради умолити има.

2. За предавање *реторике* и остали предмета, за прву хуманијалну класу одређени, да се намести налазећи се овде *Лазар Поповић* из Баната, ког исти г. Хаџић за професора препоручује.

3. У трећу грамагикалну класу да се из појезије поврати *Вукашин Радишић*, који ће притом и Јемински језик у хуманијалним класама с неким повишенијем плате предавати.

4. У другу грамагикалну класу нек се натраг премести садањи реторике професор *Григориј Новаковић*, с праведном накнадом за досадању службу његову и изгубљену вишу класу.

5. У прву грамагикалну класу нек се врати садањи професор треће грамагикалне школе *Павле Јанковић* с платом коју је до сад уживао. Остала два професора друге и прве грамагикалне класе *Миловук* и *Обрадовић* који се овим начином професорског званија лишавају, да се предложе високославном Совету за другу какову досадању соразмерну службу.

Будући пак да погребна и намера народног просвештенија непремено и неизоставно захтева, да се на годину к досадањим двома класама Лицеума јошт једна сиреч трећа класа придода, у којој ће ученици совершивши философију, православне и политическе науке, а такођер земаљске одредбе, отечествене законе или права, и ред судопроизводства слушати, да би за све земаљске службе и чинове способни бити могли; то ће нуждна бити јошт два најстарија професора, који ће предизложене православне науке у најстаријој или последњој Лицеума класи предавати. Један од ови биће, позвани из Новог Сада за професора физике *Јован Раић*, а за другог предлаже се живећи у Темишвару адвокат *Павел Радовановић*, обојица као отмени и у православним наукама преимуществено способни и вешти људи. У случају пак ако се речени Павао Радовановић не би решио доћи овамо, моћиће место њега исто званије примити на себе брат његов Петар Радовановић, равним начином искусни православ.

У чрезвичајне часе преподавани наука, као науке христјанске, толковања евангелија, француског језика професори, остају они исти, који су и досад били. За помоћника у художеству начертанија предложен је Никола Петровић на место досадањег Фридриха Маркмилира високославном Совету; од куда се и решеније очекује.

Будући пак да је Арнот за професора у Лицеуму предложен, то би учредничество економическог листа, који се уз новине наше издавати има, и за које је он и позван, садањи учредник новина наши Владислав Стојадиновић примити могао на себе; па у то име да му се уз плату његову по решенију и високославног Совета јошт нека накнада годишње

подаје, а к тому и један помоћник, који ће му у прегледању коректура, преписивању, а може бити понешто и у преводу на руци бити, придода и размерном годишњом платом снабде.³

Оригинал. АС, МПС, 1839, 463.

¹ Види докуменат бр. 57.
² Јован Хаџић (1799—1869), књижевник, правник и политичар. У књижевности познат као Милош Светић.
³ Министарство просвете упознало је са „Планом“ Јована Хаџића. Пошто су извршене делимичне измене у погледу професора који ће предавати у гимназији, Министарство је проследило 29. новембра „План“ Државном савету на одобрење.

60.

[Београд, новембар 1839]

Плата

за месец новембар 1839. год. г. г. професорима Лицеума крагујевачког

1. Ректор Лицеума професор математике и начертанија г. Ат. Николић —	500	—	
2. Професор физике и нем. језика г. Константин Бранковић —	500	—	
3. Професор философије и историје Исидор Стојановић	500	—	
4. Професор француског језика г. Околски	166	26	2/3
5. Толковатељ св. евангелија г. Гаврил Поповић	333	13	1/3
6. Помоћник цајхнованија г. Марк. тишлер ¹	125		
	Сума	2125	—

одбија се г. Околском дани му о исплаћенију пређашње плате више —	1	26	2/3
	2123	13	1/3

Нога новаца

50 дук. цесар. по 24 гр.	1200	—	
талира у цв. 10 гр.	25	—	
	923	13	1/3
	2123	13	1/3

Оригинал. АС, МПС, 1839, 476.

¹ Министарство просвете поставило је 5. децембра, према одлуци Намесништва од 30. новембра 1839, за помоћника у художеству начертанија Михаила Петровића — АС, Л, 25.

61.

Београд, 8. [20] децембра 1839.

Намесништво Министарству просвете — уместо главног школског надзиратеља оснива се Школска комисија.

Попечитељству просвештенија,

Наместничество књажеског достоинства из писма Попечитељства просвештенија под 17. прош. мес. БНо 1826 Совјету однешеног известило се, из који причина у гимназији и Лицеуму нашем ученици у наукама одвећ споро и тежко напредују и како би се по мненију Попечитељства реченог овому недостатку могло помоћи.

Совјет поводом представленија Попечитељства просвештенија, уверен будући о немогућству поставити сада одма Главно школско надзиратељство, због оскудости у људма, за таково потребним, подао је мненије своје Наместничеству књажеског достоинства: да се на место Главног надзиратељства засада једна привремена Школска комисија одреди и састави из лица речени виши надлежатељства, разумевајући добро струку народнога просвештенија и образованија, и за комисију ову опредељује лица ова: гна Митрополита, Петра, као председатеља исте, Попечитеља просвештенија, г. Стефана Стефановића, члена Совјета, г. Лазара Тодоровића, законописатеља г. Хаџића, главног секретара Совјета г. Марковића, началника оделенија Попечитељства просвештенија г. Исаиловића и директора нормални школа г. Зорића.

Комисија ова моћиће сваке недеље једанпут заседаније држати, закљученија, мненија, разне пројекте и планове своје посредством Попечитељства просвештенија Совјету и Наместничеству предлагати, чим ће се много у струци просвештенија урадити моћи и пожелајема цель докучити, и по тому Совјет је мненија, да се преднаведено представленије Попечитељства заједно с планом остави разгледу исте комисије, а сада одма да се само пошљу у Крагујевац Арнот за физике, а Лазар Поповић за прве гимназијалне класе професора.

Предизложено мненије Совета у свему одобравајући, Наместничество књажеског достоинства препоручује Попечитељству просвештенија да објавивши одређеније ово како подручним себи касајућим се чиновницима, тако и г. Хаџићу с г. Митрополитом, који се о томе извештава, и прочим наименованим лицима комисије у споразуменије ступи и по струци просвештенија делати отпочне. Арнота пак и Лазара Поповића на одређеније њиново у Крагујевац отпрати час пре.

Наместници књажеског достоинства:

Представник књажески, попечитељ инострани дела, кавалер Авр. Петронијевић	Председатељ Совјета, генерал-мајор, кавалер, Јефрем Обреновић	Член Совјета, полковник, Т. Вучић Перишић
--	--	---

В. Но 2241.

Оригинал. АС, МПС, 1839, 463.

62.

Београд 13. [25] децембра 1839.

Министарство просвете ректору — поставља Арнота за професора физике, Бранковића за професора филозофије, а Стојановића за професора историје.

Благородному и високоученому гњу
ректору Лицеума, професору математике и начертанија,
Атанасији Николићу,

На предложеније Попечителства просвештенија од 17. пр. м. БНо 1826 изволило је високославно Наместничество у согласију са Советом решити, да се г. Антониј Арнот за професора физике при Лицеуму постави и на своје определеније неодложно пошаље.

Сходно овом решенију поступајући Попечителство и пошље именованог г. Арнота с предстојећим предписанијем, препоручујући вам, да га у дужност уведете, ученике њему, а њега ученицима представите, којима ће он речену науку предавати.

Поставленијем пак овим будући да г. Бранковић предмет свој, који је до сад предавао, г. Арноту уступити има, то је Попечителство за добро наишло, да он, г. Бранковић, од г. Исидора Стојановића филозофију, коју ће по пропису у обема класама Лицеума предавати, прими и заједно с немачким језиком предавати настави. Г. Исидору пак остаје одма доста времена, како за израбеније историје, као његовог предмета, исто тако и за надзираније над гимназијом.

По извршенију и дејствованију предписанија овог дужност ће ваша бити Попечителство просвештенија неодложно известним учинити.

ВНо 1983.

Попечитељ
правосудија и просвештенија,
генерал-мајор, кавалер,
Стефан Стефановић

Оригинал. АС, А, 22.

Напомена: Ректор је известио министра просвете 2. јануара 1840. године да је Арнот започео предавања 31. децембра 1839. — АС, МПС, 1839, 463.

63.

Београд, 14. [26] децембра 1839.

Министарство просвете Савету — подноси предлог ректора да се св. Сава прогласи патроном Лицеја и гимназије.

Совјету,

Ректор Лицеума и у исто време професор математике, земљемерија и начертанија Атанасије Николић предлаже Попечителству просв[ште-нија] мишљеније своје о избору патрона Лицеума и гимназије Књаж.

србског у Крагујевцу, да би за таквог просветитељ србски св. Сава¹ најсходније цели, изабран бити мого, као што се о тому и високославно Совет из оригиналног прилога под ./у уверава.

Попечителство просвештенија соглашава се с мненијем овим именованог ректора, но исту ствар удејствовати не могући без предвари-телног одобренија високосл. Совјета, подноси исту на решеније и одобреније.

Оригинал. АС, АС, 1839, 853.
Концепт. АС, МПС, 1839, 554.

Напомена: Савет је упутио предлог Намесничства 30. децембра. Оно је прихватио предлог 12. јануара 1840. године, „с додатком да се свети Сава за све школе у отечеству нашем Патроном определи“ — АС, МПС, 1840, 6.

¹ Растко Немањић (око 1174—1235), најмлађи син великог жупана Стефана Немање. Монашко име Сава. Био је први српски архиепископ (1219—1233).

64.

Крагујевац, 14. [26] децембра 1839.

Ректор Министарству просвете — предлаже оснивање музичке школе.

Високославно Књажества Србије
Попечителство просвештенија!

Народ србски, који се од други народа не само јуначеством отликује, но и својим појетическим духом и песнословним језиком. Да би се дакле песнотворству боље притећи, и то изобразити могло, необходимо би нуждно било школу музикалну одтворити, у којој би се не само ученици овог заведенија, но и сваки без разлике Србин, који на то вољу и наклоност имају, у свакога рода инструментима обучавати могли. Зато припадам препохвалном Попечителству са овим покорнејшим предложенијем, да ако оно за добро нађе, да би о набави једнога способног човека, који би у народњем језику искусан био, као и о одтварању ове користоупне красне школе, расположенија учинити благоизволило.

Атанасиј Николић,
профес. матем. земљем. и нач.,
ректор Лицеума

Оригинал. АС, МПС, 1839, 570.

Напомена: Министар просвете затражио је од ректора 31. децембра 1839. године да му достави план о начину „обучавања младежи наше Лицеума у музици“.

65.

Крагујевац, 14. [26] децембра 1839.

Ректор Министарству просвете — предлаже да при Лицеју ради школа фехтовања“.

Високославно Књажества Србије
Попечитељство просвештенија!

Сходно устменом налогу препохвалног Попечитељства, желећи ректорат овог заведенија цели и намери истога препохвалног Попечитељства у изображенију рода србског соответствовати, усубује се неуморимом препохвалном Попечитељству народњег просвештенија ово предложеније покорнејше учинити: будући да садашњи помоћник начертанија г. Никола Петровић доста прилична вежества у фехтовању има, моли препоменути ректорат за одобреније, да се школа фехтовања и међу тим одтвори, док се не би за то нуждни у овом вежеству искусан мајстор набавио, за које је ректорат већ и нуждне корачаје учинио. Зато у слушају одобренија најпристојнија би соба била у код цркве овдашње наодећем се комисаријатском зданију, у којем се у једној соби сада каталог држи, а у другој опет великој могла би се ова упражненија држати, при коме не само ученици овога заведенија, но у други час да и сваки Србин без разлике, упражњавати се може, а самим ученицима из више узрока, да не би наукама и сувише обтерећени били одлагајући на вољу, да они у ову школу иду, који оћеју. Предречени помоћник начертанија драговољно за време без икакве награде овај терет на себе прима, и ништа друго неби оскудевало, само те наредбе учинити, да се оне за фехтовање нуждне ствари (које се овде налазе), преко овдашњег началничества а и предречена соба овом заведенију на употребленије предаду и иступи.

Атанасиј Николић,
проф. матем. землем. и нач.,
ректор Лицеума

Оригинал. АС, МПс, 1839, 569.

66.

Крагујевац, 17. [29] децембра 1839.

Професори Лицеја о учењу италијанског и немачког језика.

ИЗВОД

Протокола заседанија оделенија философског,
17. декемврија 1839. држаног.

Но 9. На предложено г. Арнота професора фисике, да би он из саме к изображенију србске младежи љубови, по који час седмично талијанскоме језику посветити желио, — заседаније оделенија философи-

ческог похвалну жељу ову у рассмотреније узевши, премда би не само радостно у исту соизволило, но и најготовије било такоу и високо-славном Попечитељству просвештенија ради одобренија поднети: ничим мање от части, што је младеж Лицеума и тако многим предметима до-вољно зањата, от части пак, што би зар цели сходније било тада к предавању истога језика приступити, кад се већ у гимназији и Лицеуму нашем нуждни латински језик, који се као отац талијанскога сматра, завео буде; а к томе увидивши, да ће се при г. Бранковићу професору философије, коме је и тако предмет простран и занимателан, и који се у обе класе (следователно с употребленијем више часова) предавати има, с приданијем немачког језика, у призренију часова равнотеже знаменито нарушити, — нашло се побућено.

Похваљенога г. Арнота, који и тако мање часова има, нити што у млабој класи и предаје с предавањем немачког језика понудити, да он томе од почетка другога теченија ово на себе прими; и будући је исту себи учињену понуду и сам г. Арнот драговољно примио — определити, да се мненије ово заседанија високославном Попечитељству просвештенија ради одобренија поднесе.

Атанасиј Николић,
профес. матем. землем. и нач.,
ректор Лицеума
Константин Бранковић,
професор философије и нем. језика,
деловодитељ (засед. одел. философ.)

Оригинал. АС, МПс, 1839, 586.

Напомена: Министар просвете одобрио је предлог 10. јануара 1840. године. — АС, А, 27.

67.

Крагујевац, 30. децембра 1839. [11. јануара 1840]

Ректор Министарству просвете — добили су прибор за цртање.

Високославно Књажества Србије
Попечитељство просвештенија!

По милостивом расположенију Ректорат је овога заведенија две црне табле с наслонима, паралелне ленириће и лењире и у место 20, само 19 комада дасака за цајхновање као год и рамове исправно примио, од који свега има 64 разбијени стакала, а рамова има у суми свега 724 комада. Образци су одма у рамове помећани и школа начертанија с њима украшена тако, да ова прекрасни изглед подаје и са првима овога рода школама у просвештенсј Европи сравнити се може.

Атанасиј Николић,
професор математике и земљемерија,
ректор Лицеума

Оригинал. АС, МПс, 1839, 463.

68.

[Београд, (?) крај 1839]

Списак ученика који су благодетјаније уживали, за год. школску 1839/40.

I. Ученици II-е год. Лицеума:

	месечно
1. Димитриј Матић —	3 тал.
2. Константин Николајевић —	3 „
3. Андреј Стаменковић —	2 „
4. Арсеније Милићевић —	3 „
5. Грујица Ивановић —	2 1/2 „
6. Давид Рашић —	2 1/2 „
7. Јован Николић мањи —	1 „
8. Стојча Иванковић —	1 „
	18 талира.

II. Ученици I-е год. Лицеума:

1. Аксентиј Поповић —	2 1/2 тал.
2. Алекса Романовић —	2 1/2 „
3. Божин Божовић —	3 „
4. Голуб Николајевић —	2 1/2 „
5. Јо[в]ан Јанковић —	3 „
6. Марко Поповић —	2 „
7. Риста Петровић —	2 „
8. Стефан Милошевић —	2 1/2 „

У суми 20 талира.

[...]

Оригинал. АС, МПС, 1839, 462.

Напомена: Сачуван је још један „Списак“ благодетјанаца, који се делимично разликује од овог. У њему се још помињу, у II години Лицеја: Јефтимије П. Весовић, Јован Николић већи и Никола Тасић. На списку ученика I године налазе се само тројица, овде под бројевима 4, 6 и 8. Овај „Списак“ настао је у време када се одлучивало о додели стипендије, док је овај који објављујемо коначан. Види докუმента бр. 50.

1840.

69.

Крагујевац, [крајем јануара 1840]

Опис прославе св. Саве, школског патрона.

Високославно Књажества Србије
Попечитељство просвештенија!

Сходно високом налогу препохвалног Попечитељства од 5. јануарија г. г. на оба заведенија ова изишавшем, празник светог Саве архиепископа и просветитеља, као за сва училиштна заведенија у Књажеству Србије одређеног патрона, оба ова заведенија пристојно прославити нису пропустила, и као што су по општем договору и согласију овај дан празновала, долеподписани препохвалном Попечитељству овај рапорт покорњејше предлажу.

Да би ово торжество не само свима ученицима оба заведенија, но и целом општеству овдашњем обзнанити се могло, главно заседаније школско 10. јануарија г. г. држано, нашло је за нужно, ово овде под ./ прикључено објавленије¹ на капију школску приковати. — Даље само торжество овога дана следовало је овако:

Пошто су се сви ученици обојег заведенија то јест Лицеума и гимназије, на одређена им места, пре божствене литургије искупили и за ово се торжество приуговорили, заједно са својима професорима, отишли су у цркву, у којој су са примерним смирењем, богохваленијем и умилним пенијем при божественој литургији стајали. По свршетку пак божствене литургије са предходећим барјаком школским изашли су сви ученици најпре нормални школа, за њима су следовали сви ученици гимназијални, после ови слушаатељи обе године философије, а за њима следовали су професори Лицеума два и два у реду одећи; професори пак гимназијални ишли су сваки поред своји ученика, набљудавајући ред и тишину и само пеније међу њима. Ово торжество видећи општество овдашње толико се тронуло восхиштенијем, да је оно и своје овде наодеће се ба[р]јаке] изнетн дало, пак и жељу изјаснило, да и оно овај празник са својом децом торжествовати жели. И тако после ученика и професора следоваше барјаци, за којима су ишли свештеносци и рипидоносци, за њима местни баџон носећи у руци кадионицу, за њим местна два свештеника, један носећи свето евангелије а други икону светог Саве архиепископа и просветитеља србског и школског у Србији патрона, за њима, у одсуствију овдашњег протопресвитера следовао је началствујући А. Е. М. протосигнел г. Гаврил Поповић (Лицеума катихета и проповедник евангелске истине). А за свештенством ишли су многочислени грабани и грабанке. Ова литија са највећим поредком и неисказаним восхиштенијем, на побужденије и созижденије православља ишла је од црквени западни врата великом ћупријом поред конака књажески, сокаком началничеству водећим до чаршије и одавде чаршијом до самог гимназијално-лицеумског зданија, певајући тропар светог Саве. Пошто се цела јуност с професорима и присутствујућим многочисленим грабанима, по одређеним им местима у великом ходнику

горњег спрата понамештала, свештенство је предузело на једном за ово торжество узвишеном и ћилимима украшеном месту, освјаштеније воде; које са највећим торжеством, пуцањем из пушака и прангија совершивши, следовало је покропљеније свију у зданију наодећи се соба.

По свршетку овога узело је свештенство определено своје место, ученици су најпре ову овде под А. прикључену² од г. Вукашина Радићића поезије професора за ово торжество сочињену песму одпевали; затим је г. Атанасиј Николић математике професор и землемерија, као садашњи ректор Лицеума, од стране свију професора ово овде под Б. прикључено слово³ на созижденије и ободреније јуности к наукама, к љубови правителству и отечеству говорио; од стране свију слушатела философије, сам собом од речи до речи сочињено и овде под В. прикључено слово,⁴ говорио је Константин Николајевић служитељ II-ге године философије и показао прекрасан јуности србске у изображенију напредак, а од стране гимназијалне младежи говорио је Алекса Милинковић ученик реторике, ово овде под Г. прикључено, од г. Григорија Новаковића реторике професора сочињено слово,⁵ са изрјадним успехом. По свршетку ови слова певана је од, у овим заведенијама учеће се младежи, за ово торжество предреченим г. Григоријем Новаковићем сочињена под Д. хармоническа песма.⁶ И са овим се ово школско торжество свршило, по којега свршетку вратила се цела литија поред нормални школа, гди се мало зауставила док су свештеници у овом зданију наодеће се собе светом водом покропили, у горепоменутом реду с највећом побожностију, на источна портанска врата у цркву натраг. Овде је следовало освјаштеније кољива, које су професори за овај празник принели, и по том следовао је отпуст. — По свршетку овога торжества дали су професори Лицеума и гимназије и учитељи овдашњи нормални школа пристојан ручак у долњем боју гимназијалнолицеумског зданија на 40 персону; при коме су позвани и угосћени били: овдашње свештенство, овде наодећи се високородни г. полковник и кавалер Арсеније Андрејевић, членови началничества, членови окружног и членови примирителног суда; овде наодећи се правителствени чиновници и неколико од избрани грађана; а и два она ученика који су гореречена слова говорили: један представљајући Лицеума а други гимназијалну младеж. При обеду у своје обично време, сечење је на славу покровитеља нашег уготовјани колач, јело се кољиво и пило у славу, а потом напијане су здравице: за Његову Светлост Књаза Србије Михаила Милош Обреновића;⁷ за Његово Величанство цара отоманског султана Абдул Мецида;⁸ за његово императорско Величанство цара Русије покровитеља Србије господарја Николаја Павловића;⁹ за његово високопреосвјаштенство архиепископа београдског и митрополита целе Србије господина Петра Јовановића; за високославно Наместничество књажеског достоинства, све членове високославног Совјета и вообште за цело правителство србско; за његово високородије генерал-мајора и кавалера попечитеља просвештенија господина Стефана Стефановића; за остале све попечитеље; за свештенство овде присутствујуће; за све овде учествујуће госте; за цело православно народ србски и за сву србску учећу се младеж. При овом обеду тронуги гости умилним певанијем и усхићени побудителним торжеством принели су за сиромашну овде учећу се младеж својевољно без никаквог нашег содејствија и наважденија високородни господин полков-

ник и кавалер Арсеније Андрејевић 5; високоблагородни господин Димитрије Милојевић председатељ Окружног суда овдашњег 2; благородни господин Ранко Матеић помоћник началничества крагујевачког 2; благородни господин правителствени чиновник по особеним порученијама при Попечитељству внутрени дела Јован Миленковић 1; благородни господин Теодор Петровић член Суда окружног 1 цесарски дукат, а остали гости не надајући се овим дародајанијама по могућству, као што се код њи нашло, дали су 11 ф. и 30 кр. сребра, 11 турски гроша и 1 пару, у суми дакле свега дано је 11 цесарски дуката 12 ф. и 30 кр. сребра, и 1 пара. Који дар избројан пред свима ректор Лицеума примивши, са пристојностију на томе је гостима усредно благодарио. За који принешени са сиромашне ученике дар, долеподписани препохвално Попечитељство за решеније и расположеније покорнејше моле, еда ли се овај поменути дар, међу сиромашним ученицима поделити или на основаније будућег фондуса школског препохвалном Попечитељству послати има? Кад су се горе поменути мили и почитајемо гости из зданија школског разишли, сели су за онај исти астал, онде певајући и послуживајући ученици и други од њи који су се онде десили, од прилике числом 50, који су удобно угосћени били. — Ово торжество видећи овдашње общество, а неизвештено о том благовремено, желећи своје соучастије у овом јавно показати, у вршскоји као што се могло, донело је једног жива овна и једно буре вина, ован је одма у авлији школској цео печен и међу сиромасима с вином подељен. — Увече је било цело зданије осветљено сваки пенџер са 12 свећа, а на средња два пенџера видити је било, трудом овдашњи професора начертанија, на једном изображени лик светог Саве, на другом пак греб Књажества Србије. При овом осветљенију певали су они исти ученици, оне две гореречене песме, гди је многи народ присутствовао, дивећи се украшенију и сладкопенију са велегласним ускликом, више пута повтореног Урра!

Оригинал. АС, МПс, 1840, 49.

- ¹ ² ³ ⁴ ⁵ ⁶ Ниједан од прилога није сачуван.
⁷ Михаило Обреновић, кнез (1839—1842, 1860—1868).
⁸ Абдул Мецид I (1823—1861), султан (1839—1861).
⁹ Никола I Павлович (1796—1855) император (1825—1855).

70.

Крагујевац, 29. јануара [10. фебруара] 1840.

Исидор Стојановић Министарству просвете — да би професори могли писати прилоге за Новине србске неопходно је основати библиотеку при Лицеју.

Високославном Књажества србског Попечитељству просвештенија,

Жељу високославног Попечитељства просвештенија под ВНо 118 24. јануарија т. г. у смотренију прилагања, како оригинални, тако и пре-

ведени умни производа у додаток к Србским новинама саопштио је долуподписани свој г. г. професорима оба заведенија, који су је с великом радостју разумели, будући да сваки од њи и онако настоји с рода свога славом и ползом своју собствену тражити и налазити. Но, у исти пар сви они са мношвом заједно примечавају, да се к цели овој достаточном извора и средства лишавашу, поклем за сада ниједно од обојег заведенија своје библиотеке нема, која би и иначе у смотренију совршенијег израђивања школски предмета и благопотребног заниманија ученика од велике ползе била. Зато у име свију г. г. професора најучтивије предлагем високославном Попечитељству просвештенија, да би се о устројенију заведенијама нашим нуждне библиотеке, као једног од први средства к даљем изображенију и ученика и учитеља, што скорије постарало. Међутим пак молим, да би нам какве немачке новине и журнале, на конач прилагања (у додаток Србски новина) сходне, набавило. Међутим, како се могне, и одкуда се набе, биће што пре изискујемо прилога.

Исидор Стојановић,
професор историје у Лицеуму
и приврем. гимн. краг. директор
и за отсутујућег
Атанасија Николића ректора
и матем. професора у Лицеуму

Оригинал. АС, МПС, 1840, 70.

Напомена: Министарство се сагласило са предлогом Стојановића и затражило је од ректора, 18. фебруара, да сваки професор сачини списак нужних књига, а немачке новине и часописе добијаће уредно.

71.

[Почетак 1840]

Имена слушатеља филозофије II-е године,
у Лицеуму Књажества србског, који уживају благодетјаније.

	месечно талира
1. Димитриј Матић	3
2. Константин Николајевић	3
3. Арсеније Милићевић	3
4. Давид Рашић	2
5. Јефта Весовић	2
6. Груица Ивановић	1 1/2
7. Јован Николић М.	1
8. Стојча Иванковић	1
9. Андрија Стаменковић	2
10. Јован Николић В.	1 1/2
11. Никола Тасић	1
	<hr/>
	21 1/2

	месечно талира
Као недостојни благодетјанија, изостали су —	— 5
1. Јован Николић мањи и	
2. Јован Николић већи,	
3. Јефимиј Павловић	
4. Николај Тасић	
	<hr/>
	16 1/2

Имена млађи слушатеља филозофије, I-е године у Лицеуму
Књаж. србског, који благодетјаније уживају

	месечно талира
1. Риста Петровић	2
2. Стеван Милошевић	2 1/2
3. Марко Поповић	2
4. Јован Јанковић моли за повишеније	2 1/2
5. Голуб Николајевић	2 1/2
6. Божин Божовић моли за повишеније	2 1/2
7. Алекса Романовић моли за повишеније	2 1/2
8. Аксентије Поповић, моли за повишеније	1 1/2
	<hr/>
	18

Повишено је благодетјаније:

	месечно талира
1. Јовану Јанковићу	1/2
2. Аксентију Поповићу	1/2
3. Божину Божовићу	1/2
	<hr/>
	19 1/2

Оригинал. АС, МПС, 1840, 88.

72.

Београд, 7. [19] фебруара 1840.

Министар просвете Савету — предлаже да се прими Јанко Шафарик за професора историје словенских језика и књижевности. Он би истовремено припремао оне студенте права који би хтели да наставе студије из медицине и био би надзорник интерната.

Високославному Совјету Књажества србског,

Јован Шафарик, доктор лекарства, славно познатог свеславенског литератора Павла Ј. Шафарика синовац и питомец, који је по добијању докторске дипломе, ово у Бечу у цесарској придворној библиотеци и тајној државној архиви, нарочито пак при уређивању и регистрацији Архиве дубровачке, ово пак у Прагу покрај стрица свога, прилежно послушујући на пољу славенске словесности, а особито јужно-славенски древности, прилику имао многостручно упражњавати се и усовершенствовати, обратио се писмено Попечитељству просвештенија, с том понудом, да би желио на пољу народног изображенија србског као славенски литератор дејствовати, а нарочито као професор свемирне и славенски народа историје у нашем Лицејуму катедру получити.

Попечитељство ово уважавајући у пуној мери предложеније и понуду реченог доктора Шафарика, као научног мужа и ревностног Славјанина, а у исто време посавио се о том и с г. Хашићем, тога је мненија, да би добро и советно било, позвати истога Шафарика овамо, једно да у философским класама историју језика и књажества свију славенски народа предаје, друго да у последњој години православни наука оне ученике наше, који би вољу имали у стране земље полученија ради докторске дипломе отићи, из лекарски наука толико предуготови, да тамо науку исту с успехом продужити и свршити могу, а напоследак у случају, ако би се у гимназији и Лицејуму нашем тако зовоми конвикт, гди ће сви благодјанније уживајући питомци заједничко обиталиште и препитаније имати, постанови, да над истима благодјанцима надзира није и бригу води, и као вешт човек и искусан лекар, у случају болести свакому на руци и у помоћи буде; једном речју млади Шафарик као способан и преимуштествено ревностан Славјанин, отечеству нашем у многостручном призренију полезан бити може, а Попечитељство је још и тог мненија, да би се он до даљег извиденија с годишњом платом од 400. тарира совершенно задовољио.

Мненије ово своје ускорава Попечитељство високославному Совјету благораумишленија и одобренија ради званично предложити. Б. Но 228.

Попечитељ
правосудија и просвештенија,
генерал-мајор, кавалер,
Стефан Стефановић

Оригинал. АС, ДС, 1840, 639.

Концепт, АС, МПС, 1840, 123.

73.

Београд, 8. [20] фебруара 1840.

Министарство просвете ректору — прописује редослед којим ће професори потписивати протоколе седница.

Ректору Лицејума, Атанасији Николићу,

Да би се поредак у деловодству заседанија, која се од стране професора Лицејума по решенију Попечитељства држати имају, набуђавао, а по том, да би се ред онај знао, којим се професори у протоколу подписивати могу и имају, нашло је Попечитељство просвештенија за добро, у предмету том и решеније своје принети.

Судећи, да је међутим, док уредба о дејствителности свију професора у Лицејуму, која ће по свршетку испита овопогодишњег теченија непремено воспоследовати, не изиђе, вишеозначеног реда ради нуждно одредити, којим се начином и по ком старешинству професори Лицејума у протоколу заседанија своји подписивати имају, решило је Попечитељство, да се међутим по важности предмета и одреденију његовом као и систематическом реду г. г. професори уређују, сматрају и подписују. Отуд, будући је философија, која и самом факултету најменованије даје, главни, стални и темељни предмет од оних, који се у Лицејуму нашем предају, — после којег као част философије, физика, а после ове историја следује, то се и професори ови предмета у старешинству, а нарочито у заседанија своји протоколима истим редом подписивати имају. После ректора сиреч следује професор философије г. Бранковић, за овим професор физике г. Арнот, а за њим професор историје г. Стојановић у подписима њиовима на закљученије заседанија своји.

Решеније ово соопштава вам Попечитељство просвештенија с том препоруком, да исто господи професорима Лицејума зато соопштите, да међу тим по истому поступати за дужност држе, донде, док по ово погодишњем испиту, који ће 19. тек. месеца држан бити, како дејствителност свију проглашена, тако и сходна овому наредба донешена не буде.

Концепт. АС, МПС, 1840, 234.

Напомена: Почетком наредне школске године избила је распра међу професорима око редоследа у потписивању протокола, а самим тим и око важности науке коју су предавали. Стога их је министар опоменуо, 21. октобра, на ову одлуку. Редослед професора остао је исти, с тим што је А. Николићу додељен ранг *сениора* (старешине), а самим тим и право, после ректора, „подписивати се и у заседанију реч и место имати“. Он је добио ову привилегију због заслуга за развој просвете у Србији, али и зато што је био први ректор.

Крагујевац, 7. [19] марта 1840.

Професори износе разлоге о пресељењу Лицеја у Београд.

ИЗВОД

Протокола заседанија лицеумског, 7. марта 1840. у Крагујевцу држаног.

Но 13. На предложеније г. ректора Лицеума заседанију овоме учињено: како би се младима Лицеума и гимнасије, као целог рода узрашћавајућој надежди, поред наставленија у нуждним наукама, у којима по мери своји сила напредује и успева, и боље воспитаније, поклем тек ово с наукама соједињено, изображена, роду и отечеству полезна грађанина производи, дати могло, — исто заседаније многоважни предмет овај у разсудженије узевши, будући поменути заведенија ученици, слабо домашње воспитаније добивају, при томе пак, изузимајући школско са професорима, никаквог сообраштенија с отменијим и изображеним људма неимајући, но шта више због недостатка квартира, доста пути и у самој кући, гди се кафана или меана налази, намештати се принуђени, не само ништа у нравствености не успевају; но преко свију трудова професора, да би исто предохранили, или јошт већма развраћавају се, или при својој неуглабности и невозделаности заостају: то да би се и овом, а и другим преважним обстојателствима, од који како боље изображеније учеће се младежи, тако и усовершенствованије ови заведенија зависи, благовремено притећи могло, по дужем советовању на то је исто поменуто заседаније дошло, да би зар реченој цели поспешно било, кад би поне за донде, докле се совршено неопредели гди ће Лицеум за свагда остати, исти у Београд, или сам, или зар, ако би возможно било, заједно с гимнасијом, што би, можда, за сада ова и једна довољна била, и што би се лакше једна него ли две с добрим професорима снабдети могла, преношен био. Јер тамо

1. Најбоља би прилика била у благочестију, које је основ, најглавнија и најлепша черта правога воспитанија, да, и столп мира народног создавати се, по којем и пред лицем његовог Високопреосвјаштенства господина митрополита свагда при богослуженију налазили би се ученици, и своје пристojно место имајући *неузнемирани* стојали, у коме смотренију овде и сада јоште врло су утешњени, а до првога ученика прираштаја, што је надежда да ће се число њиово таки на јесен умножити, никако ни сместити се неће моћи.

2. Због тога, што је варош многољуднија од много изображени грађана обитајема, а к томе и од доста страни насељена и посештајема, ученици ће и поштене квартире добити, и са углабеним светом мешајући се, и сами у изображенију боље и лакше успевати моћи. — Но са изображенијем младежи у тешњем сојузу стоји, што

3. И самим професорима особито Лицеума, који се сад с израђивањем нуждних предмета на језику, на коме досад томе подобно писано није, занимају, много би поможено било, поклем би се и са ученима људима о гдичему посаветовати могли, и библиотеку на руци имајући предмете своје лакше и боље израђивали би; а к томе и исте већ

једном сочињене (будући с непрестаним диктирањем много се урадити не да) сами коректуру држајући печатати могли, будући ову нарочито у математици и физики, једва ко други осим сочинитеља држати и може, а то је само онда могуће, кад се сочинитељ у месту гди је Типографија налази.

4. Што би на полгодишње испите више отмени и учени људи долазити могло, пак би се сотим како заведеније цело дотеривањем при испиту примечени од служитеља и испитатеља недостатака, у усовершенствовало; тако и сами ученици већи би зар труд положили и успех показали, надајући се строгоме и знаменитоме испиту.

5. Будући се у Лицеуму земљеделије (у економији) предаје, то би много бољи успех ученици показали, кад би они прилику имали то исто, што уче у самом дејствију очима видити; јер много живље човеку оно у памети заостаје, о чему се и сам уверио и што је очима својима видео, нежели што је из саме теорије научио. Нужда би дакле са собом доносила, да се определи за то од стране правитељства једна велика башта, у којој ће се учећој се младежи дејствително показивати, како са земљом поступати, како ју возделавати, и како са ползом уживати ваља. Ту би дакле не само прилику имала она видити свакога рода усеве, но и дрва воћна како се или из семена или коштица производе, или калеме, или упљубују и тако облагорођавају; које би све не само за ученике но и за цело отечество од превелике ползе било. Јер пошто је Београд у Србији најзнаменитија варош, гди се највише са свију страна из внутрности земље људи које у трговини, које у разним другим пословима скупљају: то ће они тамо долазећи прилику имати ово земљеделије видити, и што видели буду, кући дошавши на своју ползу обратити.

6. Сиромашнији из већи класа ученици, нарочито пак философије слушатељи подпомагали би се учећи приватно децу богатији грађана или чиновника, чим би се зар и народној каси, у смотренију издавања благодјанија у нечем олакшало.

7. И редакција Србски новина не малу би помоћ у смотренију прилагања у додатак исти од професора, пак временом и од сами питомца Лицеума, онде у месту — имати могла.

Налазећи дакле заседаније ово, да би се само на овај начин горе поменута цель изображенија и усовершенствованија постићи могла, закључило је:

Ово мненије своје високославном Попечитељству просвештенија на благоразсудженије предложити.

Атанасиј Николић,
дејств. профес. мат. земљем. и нач.,
ректор Лицеума
Константин Бранковић,
привр. профес. философије и деловодитељ.
засед.

Оригинал. АС, МПс, 1840, 208.

Напомена: Министар просвете одговорио је 11. априла ректору да се пресељење не може извести „док школско зданије у Београду подигнуто не буде“.

75.

Београд, 22. марта [3. априла] 1840.

Георгије Зорић Министарству просвете — критикује уџбеник, Алгебру, Атанасија Николића.

Високославному Попечитељству просвештенија,

Поводом тим што се Комисија школски дела сад са темељним устројством учебни заведенија у Књажеству Србији занимава, и што сшществујуће учебне књиге наравно такође састављају врло важни предмет попеченија Комисије, имам чест високославному Попечитељству просвештенија јавити, да сам ја на рецензију Алгебре г. ректора Николића неколико дана употребио. У следство учињене рецензије исте књиге, ја као член Комисије школски дела побућеним се налазим предхваљеному Попечитељству сообштити, да Алгебра г. Николића, устројена за слишатеље философије у Лицеуму Књажества Србије, ни најмање не соотвествује цели, и да је сваког достојинства једне учебне математическе књиге лишена: следователно слишатељи философије крагујевачког Лицеума познаваћеду Алгебру само по имену. Истом приликом не изостављам предхваљеному Попечитељству и то јавити, да сам ја пре неколико дана и са г. Исаиловићем, сoтрудником г. Николића у издавању исте књиге, о њој разговор имао, и не јављајући г. Исаиловићу онда моје мненије у призренију достојинства те Алгебре, могао сам од њега то разумети, да је Алгебра г. Николића по најбољима аукторима састављена и да је пожеланој цели сходна: тога ради с једне стране уверен будући о савршеној неупотребителности Алгебре г. Николића, а с друге стране уважавајући мненије г. Исаиловића у призренију ове учебне књиге, ја налазим за необходимо, да високославно Попечитељство просвештенија овај важни предмет, на који к удивленију досад ни један од високоучени људи у Србији вниманије обратио није, Комисији школски дела првом приликом на разусбеније предложи. — Врло лако може бити, да је г. Николић, као професор математике и дипломатически земљемер, своју Алгебру тако учено изложио, да ја о достојнству њеном нисам ни кадар судити; но ја међу тим остајем при том мненију, да пре две или три стотине година алгебра можда је тако устројена била; сад пак, у 19-м столетију, у свима просвештенима државама алгебра има други вид и форму. Најзад, не примајући ово моје мненије за истину (премда је и мени математика нешто позната), високославно Попечитељство просвештенија имаће прилику моје мненије у овом одношенију уважити или одбацити, предложивши Комисији школски дела у првом заседанију овај врло важни предмет на извибеније, а Комисија вовериће без сумње рецензију Алгебре г. Николића многима ученима лицама, находећим се у Србији.¹

Директор нор[мални] школа,
Георгије Л. Зорић

Оригинал. АС, МПс, 1840, 205.

Напомена: Замољен од министра просвете 8. априла, да достави Школској комисији своја „примечанија и доказатељства“, Зорић је одговорио два дана касније да „дати не могу пре, док Комисија школска дела такoва и од други лица не получи“.

¹ Види документ бр. 77.

А Л Г Е Б Р А

У С Т Р О Б Н А

ЗА

У П О Т Р Е Б Л Е Н И Ћ

С Л И Ш А Т Е Л Я Ф И Л О С О Ф И Ћ

У

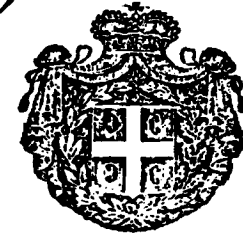
Л И Ц Е У М У К Н Я Ж Е С Т В А С Е Р Б И Ћ,

О Д Ћ

А Т А Н А С И Ј А Н И К О Л И Ћ А,

Профессора Математике у истоу Лицеуму и Дипломатическог Земљемера.

Георгија Л. Зорић

У Б Ћ О Г Р А Д У,

П Р И Т И П О Г Р А Ф И Н К Н Я Ж Е С Т В А С Е Р Б И Ћ.

1839.

76.

Крагујевац, 23. марта [4. априла] 1840.

*Ректор Министарству просвете — о међусобном опхођењу лицејаца.*Високославно Књажества Србије
Попечитељство просвештенија!

Будући да се примечава, да се међу слишатељима философије нека политика увукла, и да се они међусобно (један другог) са господине и ви титулирају, зато благовремено усуђујем се о овом слишатеља философије владању препохвално Попечитељство известити и то питање покорнејше положити, еда ли се ово трпити или забранити има. Мени се зато ово порочно види, што би се соученици као браћа јединоутробна без икакве политике у простосердечном и искреном животу (Србину својствено) навикавати морали, а не да тако за рана међусобно политичне титулатуре, које к лицемерију повода дају, себи присвојавају.

Атанасиј Николић,
деј. профес. мат. земљем. и нач.,
ректор Лицеума

Оригинал. АС, МПС, 1840, 207.

Напомена: Министар је затражио од ректора 11. априла да поменуће поступке ученика „утамањите и укорените“.

77.

Београд, 8. [20] априла 1840.

*Атанасије Николић Министарству просвете — одговара на критику Георгија Зорића на његов уџбеник.*Високославно Књажество Србије
Попечитељство просвештенија!

Чувши ја у Крагујевцу да је г. Зорић, директор нормални школа, неку критику препохвалну Попечитељству на моју Алгебру поднео и њу за никакву прогласио, по предварителном дозволењу препохвалног Попечитељства о наступајућим празницима, када су и ученици отпуштени, улучим прилику и добем амо, гди се дејствително уверим, да је г. Зорић до те продрљивости дошао, и тако се изразио, да је *моја Алгебра сваког достоинства лишена*. Тога ради усуђујем се препохвалном Попечитељству у истом смотренију ово изјасненије с тим прошенијем покорнејше поднети, да се оно у заседаније високославне Комисије школске преда.

Будући да се г. директор Зорић тако изразио, то је јасно, да је паметан човек и без позива оно што говори и доказати дужан; зато покорнејше молим, да г. Зорић за времена мога овде бавлења своје

изреченије и докаже, и ако то он у стању буде, јасно следује, да сам ја недостојан, да се више на катедру вовереног ми званија повратим; ако ли пак г. Зорић не буде хтео, или не буде могао (као што сам уверен да нигда у стању бити неће), то онда покорнејше молим, да се убица чести моје и јавни опадач казни, и да се мени удовлетвореније за учињено безчестије пода. Које изјасненије тога ради препохвалном Попечитељству покорнејше подносим, да оно благовремено извештено буде, да ја као увређен и јавно обесчешћен школско теченије донде продужити нећу и не могу, док удовлетворенија не добијем. Препохвално Попечитељство да изволи само то у расужденије милостивејше узети, с каквим би ја образом пред моје ученике изишао, кад би они то чули (као што су већ чути могли), да је она наука коју су они од мене слушали, свакога достоинства лишена. Ово изреченије или доказителства, или оправданија потребује, и овако се у содружеству људском ненаказано оставити не може. Господину пак директору Зорићу као тако искусном математику (који се са мношвом у математици никад мерити не може) остављам на вољу, да из списка ученика моји једнога по произвољенију избере, који ће му доказати, да ученици моји не само шта је Алгебра по имену, но ту науку боље и од самога рецензента знају, и више, него што би се г. рецензент надати могао; и да ћу ја драговољно у место мене свакога мога ученика за оправданије моје поставити, из кога ће се видити, да ученици моји боље знају математику, него што г. Зорић о себи мечтава.¹

Препоручујући се високој благонаклоности остајем са високопочитанијем

Високославног Попечитељства
покорнејши слуга
Атанасиј Николић,
профес. матем. земљем. и начерт.,
ректор Лицеума

Оригинал. АС, МПС, 1840, 205.

¹ Види следећи документ.

78.

Београд, 10 [22] априла 1840.

*Атанасије Николић Георгију Зорићу — позива га „на мејдан књижевни из математике“*Благородни и високоучени господине директоре
Господине високопочитајемо!

Будући да сте Ви мене Вама познатим актом (оглашавајући моју Алгебру свакога достоинства лишено и проч[аја]) увредили, а нисте доказали ни узроке навели зашто; и пошто сам ја од високославне Комисије школске удовлетворенија искао и тога неполучио, или због крат-

кости времена на даље одложен; но из узрока тога што ова ствар одлагања не трпи, и што се ова ствар само нас двојице тиче, и што би нуждно било, да се ми састанемо и поравнамо; зато позивам ја Вас, да сутра 11-га т. м. у кућу г. Глигорија Возаревића овдашњег књиго-везца и књигопродавца после полдне од 3 сата до 5 (по европејском) на мејдан књижевни из математике додете, водећи са собом од Ваше стране два одборна сведетеља, гди ћу и ја у исто време такобер са два сведетеља бити. Овде ћу ја као увређено лице најпре Вама поставити 5 вопроса из математике, које ако Ви разрешите, ја се клањам Вашему лицу, и Вас као надлежнога мога рецензента признајем, и свакој даљој Вашој критики подвргавам се. А напротив стоји Вама слободно после мени такобер 5 вопроса дати, и о мојима се вежествама уверити. Ако ли Ви пак на учречено време и место не додете и ове задатке не решите, ја Вас за глупог невежу у математици, безобразног и подлог опадача, сваке чести лишена, недостојна званија, у коме се наодите држим, и оглашавам да заслужујете, да Вам сваки поштен човек као таковоме у очи јавно пљуне. Дакле нужда са собом доноси, да Ви Ваше изреченије докажете и Ваша вежества оправдате, или да моја оповргнете и уни-тожите, и со тим докажете, да Ви довољно вежества имате, да сте у стању једну Алгебру критицирати. Наодећи да ће ова прилика најзгоднија бити, остајем са Високопочитанијем Вашег благородија

покорнејши слуга
Атанасиј Николић,
профес. матем. земљем. и нач.,
ректор Лицејума Кн. Србије
и дипломатически земљемер

Копија. АС, МПс, 1840, 205.

79.

Крагујевац, 27. априла [5. маја] 1840.

Атанасије Николић Министарству просвете — описује како је окончан спор са његовим критичарем Зорићем пред Школском комисијом.

Високославно Књажества Србије
Попечитељство просвештенија!

Поводом тим што сам се ја изјаснио, да ја ово школско теченије донде продужити нећу, док од г. назови Зорића директора нормални школа (због неоснованог од њега датог изјасненија, да је моја Алгебра сваког достоинства лишена) за увреду мени нанесену удовлетворенија не добијем, но од високославне Комисије школске због краткости времена на даље сам одложен; зато за нуждно налазим препохвалном Попечитељству о узроку мога на моје определеније повратка, следујуће изјасненије покорнејше поднети.

У колико ми је биографија мога г. рецензента позната била, толико сам известно знао, да он као трговачки калфа нигди математике није

учио, па сам се дивио, како ће он такову и критизирати моћи; зато да би мога соперника боље познати могао и уверио се, еда ли је он то из благородног намерења и по његовим у овој струци изкуствама пре-дузео, или то из незнања, подлости и злобе чини, позвао сам га по гласу овде под ./. прикљученог мога писма на мејдан књижевни из ма-тематике. Но као што је г. Зорић пред високославном Комисијом школ-ском довољно доказао (пошто моме ученику једноме од најслабији ни једнога правога алгебраическог вопроса није знао дати, но само трго-вачке рачуне), да о Алгебри ни поњатија нема, тако уверен о свом не-вежеству у овој струци, није смео на предречени књижевни удвој ни доћи. Овим начином судећи ја праведно о њему да је он оно изреченије о мојој Алгебри из неведенија што чини и подлости учинио, држим га за онакова човека, као што сам му у прикљученом мом овде писму напред изказао, и као таковога презирем, и зато од овога подлог напа-денија, са овим двојубим мога рецензента доказаним невежеством ја довољно утешен, повратио сам се на моје определеније, да школско те-ченије даље продужим. Жели ли се пак високославна Комисија о неве-жеству мога подлог опарача јошт већма уверити, то ће самим искањем примечанија његови на моју Алгебру следовати. И у сваком случају ако високославна Комисија школска или препохвално Попечитељство у смот-ренију ове неосноване критике каква примечанија од своје стране имала буде, ја сам готов свагда одговорити. — Иначе, је ли праведно у онаковој држави, у којој се сваки о свом имању и чести обезбеђује, да ово подло нападаније и убијство чести моје ненаказано остане, остављам на благо-разсудженије препохвалном Попечитељству.

С прошенијем, да би препохвално Попечитељство овај мој повратак на моје определеније и којим поведенијем високославној Комисији школ-ској до знања доставити благоизволило, остајем са дужним страхопочи-танијем

Високославног Попечитељства просвештенија
покорнејши слуга
Атанасиј Николић,
професор матем. и земљем. у Лицејуму
Кн. Србије
и овогодишњи ректор

Оригинал. АС, МПс, 1840, 205.

80.

Крагујевац, 17. [29] маја 1840.

Ректор Лицеја и директор гимназије Министарству просвете — опи-сују посету кнеза Михаила.

Високославному Књажества Србије
Попечитељству просвештенија!

Његова светлост наш књаз Михаил благоизволио је јуче 16. маја у јутру оба школска заведенија посетити. Надајући се ми овоме посе-

штенију, директор гимназијални са професорима дочекао га је пред зданијем школским, а ректор Лицеума код басемака зданија са професорима истога заведенија, цела пак учећа се младеж Њег. Светлост у великом је ходнику зданија школског са једном Њег. Светлости од г. Григорија Новаковића професора реторике сочињеном песмом дочекала. По свршетку песме у име слушатеља философије поздравио је Књаза Давид Рашић слушатељ физике, а у име гимназијалне младежи Петар Радовановић већ ученик појезије. После тога се сва младеж у своје надлежне класе разредила, и Његова Светлост милост је имала све класе поособ посетити, и из свију учебни предмета по једнога и два ученика прозвати и преслушати. На последку посетио је Светли Књаз школу начертанија, и образце начертанија овде наодеће се као и начертанија поједини ученика прегледао. Међу тим је цела младеж за изпатити Њег. Светлост опет у велики ходник изишла, и кад је књаз из школе начертанија изишао, младеж народњем просвештенију сочињену песму (певану о св. Сави) одпевала је, и по свршетку ове песме ректор Лицеума благодарио је на кратко Њег. Светлости на милости-вејшем посештенију. Сви су професори оба заведенија књаза до конака одпратили, гди им је Светли Књаз своје пуно задовољство изјаснити благоизволио и наложио, да му се списак у оба заведенија отликујући се но притом сиромашни ученика поднесе, које ће данас следовати. Тако ће зар и ово посештеније на ученике дејствовати, да се они опет у пребашњу дејателност поврате.

Атанасиј Николић,
профес. матем. земљем. и нач.,
ректор Лицеума
Исидор Стојановић,
професор опште историје
и привр. гим. краг. директор

Оригинал. АС, МПс, 1840, 291.

Напомена: Истог дана кнез је поклонио најбољим ученицима 99 дуката царских. Шест ученика Лицеја добио је по четири дуката: Андрија Стаменковић, Груица Ивановић, Стојча Иванковић (II година филозофије), Божин Божовић, Живадин Весовић и Јован Јанковић (I година филозофије). Ученицима Гимназије припало је 75 дуката царских.

81.

Крагујевац, 10. [22] јула 1840.

Ректор Министарству просвете — о изгледу и резању печата и о штампању сведочанстава.

Високославно Књажества Србије
Попечитељство просвештенија!

Прикључено овде под ./.. изображеније печата Лицеума Књажества Србије од високославног Совјета јошт прошасте године за печат овога заведенија и одобрено, узимам слободу препохвалном Попечитељству

покорнејше повторително поднети, да би га исто резати и што скорије амо припослати благоизволило, со тим више, што се потреба његова неминујемо при издавању школски свидетелства приближује. А да би се и школска свидетелства уредно издавати могла, нужно са собом доноси, да би препохвално Попечитељство по овом овде под ./.. при-

кљученом образцу школски свидетелства на лепој и танкој артији печатати и што скорије употребљенија ради амо послати благоизволило. И будући да се овај образац како у Лицеуму, тако и у гимназијама употребити може, зато може се бар 1000 екземплара дати печатати.

Атанасиј Николић,
профес. матем. земљем. и начерт.,
ректор Лицеума

Дано свидетелства 500 комада да се печата, а формулар печата послат, да се гравира.¹

Радован[овић]

Оригинал. АС, МПс, 1840, 358.

Напомена: Министар просвете јавио је ректору 1. августа да сведочанства нису одштампана и да лицејцима поделе она која су и до тада давали. — АС, А, 28.

¹ Види документ бр. 96.

82.

Крагујевац, 31. јула [12. августа] 1840.

Избор ректора за школску 1840/41. годину.

ИЗВОД ПРОТОКОЛА
заседанија лицеумског 31. јулија 1840. г. у Крагујевцу државног.

Но 1. Оснивајући се на предписанију високославног Попечитељства просвештенија под ВНо 1435 28. септемврија 1839. г. и потом следовавшиој уредби суштествовавшиг Наместничества књажеског достоинства, издаој са согласијем високославног Књажества србског Совјета под Нам./Сов. Но 1548/1748 3. октомврија 1839. г. у смотренију избирања ректора Лицеума Књажества србског, собрали су се сви поменутог заведенија професори у салу школску с намеренијем к избору ректора за идућу 1840/41. школску годину приступити, на који конач позван буде писмено и досадашњи ректор, г. професор математике и земљемерија Атанасије Николић. Но будући да он — г. Николић — у заседаније ово доћи није хтео, одговоривши „да у смотренију избора ректора од високославног Попечитељства просвештенија никаквог налога нема и да се због тога предузетом намеренију сдружити неможе“, то нашло се заседаније ово побуђено, снабдено будући совршеним на дејаније исто правом, које је предпохваљеном Попечитељству познато, речени избор и без њега (дојакошњег ректора) у дејство произвести.

У следству кога по вишини гласова изабран је за одјакошњег ректора Лицеума г. професор философије Константин Бранковић и обштезакључено је, да се о избору овоме високославно Попечитељство просвештенија пристојније уведомити не пропусти.¹

Константин Бранковић,
професор философије и
новоизбрани ректор Лицеума Књаж. Срб.
Исидор Стојановић,
проф. историје и привр. гимн. директор,
деловодитељ заседанија

Оригинал. АС, МПС, 1840, 385.

¹ Види документ бр. 85.

83.

Топчидер, 1. [13] августа 1840.

Конкурс за професора права на Лицеју.

ОБЈАВЛЕНИЈЕ

Поводом тим, што ће се с почетком идуће школске године 1840/1841. јошт једна класа у Лицеуму Књажества србског завести, у којој ће се правословне науке на матерњем нашем србском језику за једногодишње теченије предавати имати; и што је к тому концу таково једно лице, које је не само теоретически теченије јуридикеско с отменим успехом совершило, него које и практическог искуства, које ће се обоје, као и то, каквог је вероисповеданија, колико му је година, каквог је моралног поведенија и где се сад и с чим занимао, достоверним од надлежни власти изданим свидетелствама потврдити морати, у струци јуридикеској притјажава, нуждно, — објавленијем овим позивају се од стране правитељства србског родољубиви Срби да који се под наведеним и доле видимим условијама, на преднаведено определеније одважити и роду србскому услугу учинити желе, такови да се од данашњег дана до конца т. м. августа ове 1840. год. Попечитељству просвештенија у Књажеству Србији са својим конкурсима и овима прикљученим нуждним гореисписаним свидетелствама пријавити изволу.

Катедра ова сојужена је са следујућим условијама и благодетијама:

1. Изабрани за исту конкурент имат'ће годишњу плату соразмерно доондашњему његовому у струци јуридикеској доказаному точному, отменому и совершеному теоретическому знању и практическом упражненију. Ова плата од 600 талира мања бити неће, а у преднаведеном случају и до 800 временом одређена бити може. У сваком пак случају плата ова за годину, у којој би професор овакови ректором заведенија био, повишена је по устројенију истог заведенија са 100 талира годишње.

2. Ако би изабрани за ову катедру професор чрез теченије годишње доказао, да његова способност и вештина у предавању правословни наука недопире донде, да слушатељи његови пожелајем успех покажу, задржава себи право, србско правителство позив и избор овај отрећи и у том случају другог на место његово дозвати и поставити.

Концепт. АС, МПС, 1840, 384 и 532.

Напомена: Објављено у Новинама србским од 3. [15] августа 1840, бр. 31.

84.

Вршац, 20. августа [1. септембра] 1840.

Јован Стерија Поповић Министарству просвете — конкурише за професора права на Лицеју.

Високославно Просвештенија попечитељство!

Следом високог позива под 1-вим августом т. г. расписаног усубујем се за професорство новозаводиога правословија у Књажеству Србији од високославног Попечитељства просвештенија покорнејше прости.

Ја сам — у Вршцу године 1807. од честни православне источне цркве родитеља рођен — по окончању нижи, граматикални и човечности школа, како филозофије, тако и маџарска права с правосходним успехом свршио и притом морално увек владање на улед давао, о чему школско сведочанство под А.¹ у препису прикључено, достоверно даје доказатељство.

2. Не мање за дипломе под Б.² у верном препису приложене изследи се даје, да сам ја к полученију адвокатуре за Маџарску, прописаној на то цензури с похвалним успехом предстао.

3. У смотренију практичног мога знања у кругу правословија додовољно ће бити само ово навести обстојатељство, да сам ја од године 1835. по полученију сиреч преднаведене дипломе под А. не само у Вршцу ово код грабанског, ово пак конзисторјалног суда као заклето адвокат предстајао, и тому почти свеколико заниманије посвећавао, (о чему доказатељства под В. и Г.³ обилно сведоче) но и поводом близу Вршца положене милитарске границе, приватним трудом аустријска такође права извикнувши, при милитарским устројеним судовима парнице равнообразно водио.

4. Што се моји способности и умни качества иначе дотиче, то моја, чрез теченије 16 година како на србском тако и латинском језику посредством печатње издана много стручна сочиненија и умотвори далеко већа доказатељства дају, неголи би нужде имало друга о том сведочанства доводити.

Будући пак, да при необрођеном за своја у Србији правословија пољу и с најбољим својствама човек, при најлепшој вољи и ревности не може у стању бити до онога достићи степена, да би и својој жељи подпуно удовлетио и ученицима у том виспрењејши успех прибавио, да би на тај начин лако неблаговоленије или незадовољство искусивши, по смислу високог расписа, полученог званија лишио се; зато високославно Попечитељству просвештенија не могу покорнејше не објаснити, да се касателног званија при овако скројеним обстојатељствама иначе не би примити смео, разве року угледа и пробе не на једну, но на две године од стране високославног Попечитељства определену суду. А будући су к достаточном испуњивању претруднога овог и у никаквом виду раскрченог званија како многостручне књиге, тако и друга средства, која се тек знатнима трошкови прибавити дају, од неопходиме потребе и нужде: високославно просвештенија Попечитељство покорнејше молим, да би из призренија овог годишњу плату за касателно

православија професорство у 800 талира определити и на случај недостатка способни на ово конкурента, исто званије мени милостиво даровати благоизволило. С најдубљим високопочитанијем јесам Високославног Попечитељства просвештенија

покорнејши слуга
Јоан С. Поповић,
закл[ети] адвокат у Вршцу

Оригинал. АС, МПС, 1840, 384.

Напомена: Министарству просвете јавили су се на конкурс још Марко Маринковић из Сремских Карловаца и Димитрије Нешић из Вршца. Приложили су неопходна документа. Министарство просвете и Савет одалучили су се 23. новембра за Стерију, с образложењем да су узели „у призреније како приложена њим сведочељства о похвалним качествама и способностима његовим, тако и немале заслуге, које је речени Поповић у књажеству србском изданијем разни производа умни и полезни сочиненија по обшчему признанију наши књажевника себи набавио“. Указ о његовом постављању за привременог професора правних наука потписао је кнез Михаило 28. новембра. Стерија је положио заклетву 12. децембра — АС, МПС, 1840, 381. О Јовану Поповићу Стерији (1807—1856) види значајну студију В. Грујића, *Школско реформаторски рад Ј. Ст. Поповића у Србији 1840—1848*, Београд 1956.

Прилози 1, 2 и 3 нису сачувани.

85.

Крагујевац, 2. [14] септембра 1840.

Савет Министарству просвете — прихватила предлог о поновном избору ректора, али не одобрава да овом чину присуствује чиновник министарства.

Попечитељству просвештенија,

На писмо Попечитељства просвештенија од 11. августа о. г. ВНо 1101 касателно учињеног сад избора при Лицејуму ректора, одговара Совјет, да је и он као што је и Попечитељство мненија, да се тај избор, будући није по смислу издане уредбе учињен, наново учини; што се пак мненија Попечитељства тиче, да при избору таквом један Попечитељства просвештенија чиновник присуствује, неодобрава Совјет по томе, што професори у присуствију истог не би можда слободна мненија давали, по чему се и даје мислити, да би свагда онај за ректора изабран био, ког би присуствујући чиновник хтео. Но да би се знало известно

и определено време, кад ће се речени избор сваке године држати, нека изволи предпохваљено Попечитељство рок к тому определити.

Но 730.

За г. председатеља,
член Совјета, полковник, кавалер,
Милета Радојковић

Оригинал. АС, МПС, 1840, 385.

Напомена: Министарство просвете известило је о овој одлуци ректора и све професоре Лицеја 18. септембра. Наредило је да се поновни избор обави у присуству свих професора. Убудуће избор се мора извршити „по свршетку сваког испита теченија другог“. — АС, Л, 29.

86.

Крагујевац, 6. [18] септембра 1840.

Кнез Михаило Министарству просвете — одобрава отварање прве године правних студија на Лицеју.

Попечитељству просвештенија,

Представленије Попечитељства просвештенија од 1. пр. мес. БНо 1048 учињено Совјету, да се јошт једна класа, у којој ће се ученицима II-е класе Лицеума нашег, свршившим теченије школско с концем месеца јулија тек. год., за једну годину православне и полицајне науке предавати, установи, одобравајући у согласију са Совјетом, решавам: да се гореречена класа заведе и два професора који ћеду вишеречене науке ученицима предавати поставе, којима ће сваком годишња плата од 700. талира бити.

О чему Попечитељство просвештенија ради даљег његовог у том званичног поступка извештавам.

ВН. 1464.

Михаил М. Обреновић

Оригинал. АС, МПС, 1840, 381.

87.

Крагујевац, 10. [22] септембра 1840.

Министарство просвете Исидору Стојановићу — захтева да напише уџбеник из опште историје према немачком историчару Тејнеру.

Професору всемирне историје у Лицеуму и привр. директору гимназије Књаж. србског, Исидору Стојановићу,

Да би се целъ она совершеније и благовремено постигнути могла, како предавањем всемирне историје постигнути ваља, за необходимо

нуждно налази Попечитељство просвештенија, да се за употребленије школско по ауктору немачком Тејнеру, тражећи и од Ротека и Пелица помоћи, сочини, и у надлежној обширности спише. Овим би се много у самом времену, које је најдрагоценије, уштедити могло сотим, што би имајући готово дело и печатано, цело време са самим толковањем занимали се; које досад бити могло није, зато што је већа част времена на писање предмета употребљавана.

Поводом овим побуђено се налази Попечитељство просвештенија вама, као надлежном всемирне историје професору и као лицу, о којег је способности и вештини у сочиненију именованог предмета предходително уверено, озбиљски препоручити, да својски настоите, како би исто дело сочиненија всемирне историје по гореименованому ауктору предузели и потрудили, да оно колико је могућно раније, из печатње на свет изиђе.

Оригинал. АС, МПС, 1840, 456.

88.

Крагујевац, 12. [24] септембра 1840.

Атанасије Николић Министарству просвете — урадио је уџбеник из елементарне геометрије и предаје га за штампу. У прилогу рецензија Димитрија Исавловића..

Високославному Књажества Србије
Попечитељству просвештенија!

Да би младежи Лицеума точније и обширније математическе науке предавати могао, ускорио сам за употребленије слушатеља моји ову овде прикључену елементарну геометрију сочинити. Коју подносећи, препохвално Попечитељство покорнејше молим, да би оно определити благоизволило, оћу ли ју ја о мом трошку печатати дати и после ученицима продавати или ће ју Типографија као школску књигу на свој рачун узети, а мени неку награду дати.

Очекивајући премилостивог решенија, остајем с високопочитанијем
препохвалног Попечитељства
покорнејши слуга
Атанасиј Николић,
профес. математике земљем. и
нач. у Лицеуму Књ. серб.

СВИДЕТЕЛСТВО

Да сам ја долу именовани другу част чисте математике, сиреч *Елементарну геометрију* г. Атанасијем Николићем, професором математически наука при овдашњем Лицеуму, преведену прочитао и да је она из најбољи немачки и латински ауктора изваћена, следователно за употребленије учеће се младежи србске при школском наставленију

добро и намерењу сходно по свима њеним частима устројена, писменом овим достоверно сведочим.

10. септемврија 1840.
у Крагујевцу

Началник оделенија Попечитељства
просвештенија,
Димитриј Исаиловић

Оригинал. АС, МПс, 1840, 451.

Напомена: Кнез и Савет прихватили су штампање уџбеника, као награду одредили су аутору само 50 талира (2. октобар). Николићу је награда била мала, па је 20. октобра затражио од министра просвете да му штампарија печати књигу и да хонорар од 100 талира и 25 примерака *Геометрије*. Кнез Михаило је уважио предлог 24. децембра 1840. године. Министарство финансија је послало новац аутору 25. јануара 1841. године — АС, МПс, 1842, IV, 188,

89.

Крагујевац, 15. [27] септембра 1840.

Ректор Министарству просвете — обавештава га о начину избора ректора Исидора Стојановића за наредну школску годину.

Високославному Књажества Србије
Попечитељству просвештенија!

Приближујући се школском теченију по постојећем овога заведе- нија од части устројенију, оделеније философическо предузело је за идућу годину 1840/41. избор новог ректора, који се 14-га септемврија т. г. овако догодио.

Досадашњи ректор изјаснио је, да је он препохвалном Попечитељству на учињеном му различију и наименованију (прве године за ректора) као и на одправљању дојакосње дужности своје, благодарио и следством тога од препохвалног Попечитељства воспоследовано решеније у том смотренију, у ком му се изјасњује благовољеније истога Попечитељства на досадашњем одправљању дужности његове, изнео и деловодитељу обнародовања ради предао. Које пошто се ведомости ради у протокол увело, почели се договори о новом избору водити. Но из узрока тога, што се г. професор француског језика Алексиј Околски у Београду у врућици болестан налази и који по изјасненију г. протосингела и катихете Гаврила Поповића неће моћи ни до месец дана доћи, закључено је, да се одма једна депутација препохвалном Попечитељству пошаље, која ће и у отсутствију овога професора дозвољеније за избор ректора измолити. Следством овога закљученија изслати буду, предречени г. протосингел и г. Исидор Стојановић, који пошто су налог им дат извршили, донесу заседанију од препохвалног Попечитељства дато за избор дозво-

леније. Тога ради ступи се к избору. Но пре него што ће се избор започети, определио се ред, којим ће се овај држати. Следством кога сви су професори своје покривене марамама шешире на астал положили, у које ће се вога мећати и свагда се онога, који вотизира шешир измакао (пошто би онај сам себи вотум дати могао). Овако кад се вотизирање свршило и кад су се вога пред свима избројала, нашло се, да је досадашњи ректор 1 вотум, г. Бранковић 2, а г. Исидор Стојановић 2 вога имао. Тако је очевидно било, да се вишество на ова два лица клони и да се од њи двојице један избирати има. Дакле по учињеном пре избора закљученију овога заседанија, ова су двојица из собе заседанија изићи морала, а остала тројица остали су, да опет покривена вотизирања даље продуже. Које кад је уредно окончано, оба се кандидата у собу позову, и пред њима се вога открију и изброје, гди се показало, да је г. Исидор Стојановић два, а г. Бранковић један вотум имао. Тако је дакле г. Исидор Стојановић вишеством вотума за новог ректора, а г. Антониј Арнот за новог деловодитеља за идуће школско теченије изабран. Које ново избраније по налогу препохвалног Попечитељства имамо чест истоме покорнејше у овом известију описано поднети.

Атанасиј Николић,
профес. матем. земљем. и нач.,
досадашњи ректор Лицеума
Константин Бранковић,
професор философије и досад. деловодитељ

Оригинал. АС, МПс, 1840, 477.

Напомена: Министарство просвете одобрило је избор Стојановића за ректора 29. септембра. — АС, Л, 32. Ректор је обавестио Министарство 20. октобра да је примио архиву и дужност од Николића и да је настава почела 30. септембра. — АС, МПс, 1840, 477.

90.

Крагујевац, 22. септембра [4. октобра] 1840.

Професорски колегијум предлаже укидање једномесечних извештаја и двомесечних испита.

ИЗВОД ПРОТОКОЛА

заседанија Књажества Србије Лицеума, у Крагујевцу 22. септ. 1840.
торжественог.

Но 6.

Из узрока тога што се професори заведенија овог приликом жеже- месечног рапортирања, које они по смислу високог налога високославног Попечитељства просвештенија, истому достављати у дужности имају,

често у великом недоуменију налазе неимајући сваког месеца и незнајући ништа новог и важног о успеху учеће се младежи јавити: то је

ЗАКЉУЧЕНО:

Да се високославно Попечитељство просвештенија најпристојније умоли, да би оно професоре Лицеума овог све вообште и сваком воособ од дужности јежемесечног рапортирања о успеху у заведенију овоме ученика тим више разрешити изволело, што и тако о томе као и о сваком важнијем променењу које се у месечном теченију појавити може, искључително Лицеума ректор предслову тому надлежтелству по дужности својој известије своје подносити има.

Но 7.

Да би се с једне стране драгоцено време оно, које се за двомесечне испите изискује уштедило, а с друге пак стране да би не само учитељи него и ученици заведенија овог у својим дужностима и предпријатијама непрекидно напредовати и у своје време, о полгодишњим сиреч јавним испитима бољи успех показати могли —

ЗАКЉУЧЕНО ЈЕ

Да се из предизложени побућенија високославно Попечитељство као непосредствена власт заседанија овог пристојно умолити не пропусти, да би оно решенијем својим двомесечне у Лицеуму овоме над ученицима испите један пут за свагда укинүти изволело. Дано из заседанија као горе.

Исидор Стојановић,
профес. всем. историје и
т. г. ш. ректор Лицеума

./.
Антониј Арнот,
деловодитељ заседанија

Оригинал, АС, МПС, 1840, 552.

Напомена: Министар просвете уважио је делимично 1. децембра предлог. Професори, уместо министру, подносиће ректору једномесечне извештаје о успеху ученика. Двомесечни испити укидају се, али мора се водити брига о успеху благодетанаца.

91.

Крагујевац, 22. септембра [4. октобра] 1840.

Атанасије Николић држаће факултативно предавања из земљорадње.

ИЗВОД ПРОТОКОЛА

заседанија Лицеума Књажевства Србије 22. септ. 1840. год. у Крагујевцу торжественаног.

Но 9.

Г. Атанасиј Николић професор математике и начертанија предложио је у заседанију данашњем да би он драговољно по неколико часова на предавање економије руралне или земљеделија седмично, а имено пак у дане недељне и празничне за љубов младежи србске, која другу годину философије слуша жртвовао, када би то без уштрба исте учеће се младежи у другим наукама бити могло. На које је предложеније

ЗАКЉУЧЕНО:

Будући да је представленије вишеопоменутога г-дна Николића, родољубијем и ревностију према учеће се младежи србске и изображенију њеном воспаљеног таковог рода, које не само похвалу а купно и признателност, но и одобреније заслужује; а ко тому, будући се иста наука и по другим заведенијама предаје: то заседаније ово достојно уваживши исто предложеније, пропусти никако неће да оно високославном Попечитељству просвештенија изискујемога одобренија ради неподнесе с тим примечанијем да се то ванредно у дане празничне и недељне свагда после богослуженија предаје, како би свакоме без разлике приступ бити могао.¹

Антониј Арнот,
проф. физике као деловодитељ
заседанија

Оригинал. АС, МПС, 1841, I, 3.

Напомена: Министарство просвете проследило је овај предлог кнезу 23. јануара 1841, а кнез га је одобрио 22. фебруара исте године. — АС, Л, 37.
¹ Види докуменат бр. 100.

92.

Крагујевац, 11. [23] октобра 1840.

Министар просвете Алекси Околском — додељује му новчану награду за написани уџбеник.

Благородном и високоученом господину
професору француског језика у Лицејуму
Књажества србског
Алекси Околском,

Пошиљући вам Попечитељство просвештенија 40 тал. у 15 дук. цесар[ски] и 4 талира као награду за прву част сочиненија вашег Граматике француског језика, препоручује вам да га ви о пријатију такви известним учините.

Попечитељ
правосудија и просвештенија,
подполковник,
Стеф[ан] Радичевић¹

Оригинал. АС, А, 33.

¹ Стефан Радичевић (?—1871), министар правде и просвете (1840—1842).

93.

Нови Сад 12. [24] новембра 1840.

Јован Рајић Министарству просвете — излаже план рада правно одељења на Лицеју.

Високославно Попечитељство просвештенија,

Налозима високославног Попечитељства одговарајући, имам чест две системе правословног курса, од који мања одма при почетку заведенија, већа пак друге године, кад сав курс испуњен буде, служити има, високославноме Попечитељству на благоразмотрење у прилозима ./ и .//. поднети.¹ Колико је год могуће било, гледао сам да два она главна, међусобом непријатељски противположена призренија, могућно највеће приближавање к идеалу совршенога курса православног, и нуждно уважавање како штедљивости правитељствене, тако и будући србски академичка изражености, у согласје доведем. И тако неусуђујући се за први почетак више две школске године и три учитеља пројектирати, а не хотећи ни једну од изложени у системи 14 наука жертвовати, бацио сам на плећа учитељска мало већи терет од обичнога. Овом ћеду се прави родољупци радо и весело подвргнути; а који такав није, тај и за нас није.

Из приложеног списка учебни предмета изоставио сам 1-о право (или боље неправо) феудално; ал' као што га у сретној Србији нема, тако, да бог да, нигда га и непожелела. 2-о Права римска. Ова би, ако по надежди до године 1842/3. приватни грађански законик санкциониран буде, излишна била. Не будел' пак исти законик ни донде готов; то ће се место њега у другој класи речени римски закони предавати моћи. Они су правама разума најсходнији и темељ свију новији кодификација. 3-ће Правословна енциклопедија и методологија, коју, као по себи кратку, професор одмах у почетку школе ученицима устмено објаснити може; и тако је курс правословни тако устројен; да ће ученици по свршетку његовоме сами по себи енциклопедијски преглед и сојуз свију наука правословни добити и проникнути. Такобер нисам ни историје поједини правословни струка поособно у списку навео; ту ће сваки учитељ у пролегоменима сваке науке предавати; није ми се, дакле, нуждно бити видило, ради њи особите катедре излагати. Да би будући професори задатке своје цели сходно израђивали; добро би било и ауторе, које би по већој части следовати имали, предписати: у овом призренију очекујем одобрење и налоге високославног Попечитељства.

Засад је најнуждније: да се како мени, тако и наименовати се имајућем колеги моме у 1-ој години предмети за израђивање одреде. Г. Станимировић (ког тамо бити мислим, а да би и остао, желим), рече ми: да к правама природе и статистички већу наклоност нег' на политичне предмете има. Ја сам у томе равнодушан и њему (или који буде место њега) избор остављам.

Ови дана г. Милешиновић Тимотеј бивши овдашњи најпре учитељ, потом органални куратор, посети ме и запита за стање и сталеж Србије и њени званичника. Обоје му у пожелајем виду описавши, поводом његовог вопроса и сећајући се, да је у В. Попечитељству о томе, би ли он за школског директора способан, и на прелаз у Србију склоњен био, разговор био, запитам га: би ли се у Србију прећи и од прилике таквог званија примити одважио? Он ме о склоности својој не само увери, него, да би такву до знања В. Попечитељства довео, замоли.²

Преднаведена понизно известујући, с особитим високопочитанијем пребивам.

Високославно Попечитељства
понизни слуга
Јован Рајић,
наим. проф. правосл[овија]

Оригинал. АС, МПс, 1840, 381.

¹ Прилози нису сачувани.

² Кнез Михаило потврдио је уговор, склопљен 30. октобра, између Ј. Рајића и Министарства просвете, којим се именовани поставља за професора правних наука. Указ о постављењу Рајића „у званију првог професора правословни наука“ потписао је кнез Михаило 26. маја 1841. године, а професор је положио заклетву 3. јуна исте године. — АС, МПс, 1841, III, 53.

94.

Крагујевац, 13. [25] новембра 1840.

Министарство просвете кнезу — о способностима Игњата Станимировића који ће привремено замењивати Јована Рајића и о распореду професора на Правном одељењу Лицеја.

Светлomu Књазу,

Кроме Јована С. Поповића, новопостављеног професора правословни наука у овдашњем Лицејуму, приспео је ови дана овамо и Игњат Станимировић, родом из Суботице у Цесарији, муж научен, многостручно способан и преимуштествено благодан, који је јошт као ученик слушајући правословне науке у Кезмарку, због превосходног успеха свог како у наукама тако и нравственом поведенију, толиког различија од стране тамошњег начелства школског био удостојан, да је он један и то као Србин између многочислени содругова своји, нарочито Немаца и Мађара, умршег професора место заступно и правословне науке ученицима правословни јавно преподавао.

Будући дакле да се други правословија при Лицејуму нашем професор, Јован Рајић, због званични и домаћи дела своји натраг у Нови Сад вратио, и топрв на пролеће овамо, као што је и обвезателство од себе дао, на одређеније своје доћи намерава, то да би учења се у школи правословија младеж наша у изучењу свију за исту школу прописани предмета учествовати и к достиженију предпостављене јој цели што скорије доспети могла, Попечитељство је ово тога покорног мненија, да се преподавање они учебни предмета, који су Рајићу били одређени, Станимировићу повери, са уживањем оне исте плате, на коју је Рајић овамо позван; а и Рајић, кад на пролеће овамо дође, нити ће излишан ни безпослен бити, будући је Попечитељство тог мненија, да ће у двогодишњем теченију правословни наука три професора бити нуждна, један за предавање права природног и државословни штатистически наука, други за штатистику и историју законодавства, а трећи за положително право отечества нашег и начин поступка судејског. Но будући да грађанско положително право отечества нашег јошт није израђено, моћи ће се трећи правословни професор на годину и то међутим док грађански закони готови не буду с предавањем криминалног права, које ће донде бити и печатано, к тому са изјасњавањем и различењавањем досадашњих уредба земаљски и судебног реда занимати, к чему се, од пролећа начавши па до идуже јесени, сиреч до почетка будућег годишњег теченија школског, угодно предуготовити може. Или дакле Рајић на пролеће одређену му бившу катедру правословија преузео, или Станимировић такову и даље продужио, у обојем случају моћи ће онај други у многоважном израђивању остали преподавајем предмета довољно заниманија налазити и на већу полу будући слушаатеља своји пристојно предуготовленије себи прибавити.

Ово је покорно мненије Попечитељства, међутим пак ако Ваша Светлост неби за советно и намерењу сходно бити судила, да се засад три професора при класама правословија заведу, то се усубује Попечитељ-

ство, реченог Станимировића, да се неби овдашње правитељство повратком његовим у Цесарију отмено способног човека лишило и тим штету која се тако лако накнадити неби могла трпило, Светлости Вашој препоручително представити, да би га на упразњено место столоначалника при Попечитељству просвештенија и то привремено, будући да јошт одпушта од поданства аустријског неима, ставити благоизволела, гди ће он као отмено способан и трудољубив човек, покрај званични дужности своји и за многоважно званије професорско у исто време предуготовљавати се моћи. За сваки случај, ако би сиреч временом потреба правитељства захтевала, да исти Станимировић на коју нибуд катедру Лицејума, Академије или можда и будућег Универзитета србског ступи.

БН. 1614.

Концепт. АС, МПС, 1840, 381.

Напомена: Кнез Михаило је одобрио 11. децембра да И. Станимировић замењује професора Ј. Рајића. Други део предлога — да три професора предају правне науке — није одобрио, док од Савета не добије мишљење о томе.

95.

Крагујевац, 23. новембра [5. децембра] 1840.

Министарство просвете Јовану Рајићу — тражи да изради програм правних студија.

Г. Јовану Рајићу, (у Н[овом] Саду) наименованом професору правословија при Академији овдашњој,

Писмо Ваше од 12-ог нојемврија из Н[овог] Сада датирано, примило је Попечитељство ово 15-ог истога месеца заједно са приложена два листа, садржавајућа системе о расположенију преподавајем правословни наука у овдашњој Академији. Као год што је предложено поделеније учебни предмета између надлежни професора правословија, а тако и расположеније исти на дневне часе, Попечитељство овому сасвим повољно, исто би тако желило Попечитељство — које је сад ово с нуждним предуготовленијама за прибирање фонда школског, ово пак сочињенијем обштега закона школског зањато — кад би Ви, имајући тамо потребне к тому изворе и средства на руци, и тај посао за себе примити не отrekli се, да надлежне (без сумње најновије и најбоље) ауторе, које опоменути професори курса правословног при предавању свом по већој части следовати имају, назначити и Попечитељству овому осмотренија ради прислати изволите, имајући при истом избору у виду степен садашњег израженија народа овог, с којим се наравно претерана слобода печатања не слаже. [...]¹

Концепт. АС, МПС, 1840, 381.

¹ Текст који смо испустили не односи се на нашу тему.

96.

Крагујевац, 29. новембра [11. децембра] 1840.

Реверс ректора којим потврђује да је добио печат Лицеја.

РЕВЕРС

Сверху новоизрезаног челичног печата с обзиром Минерве код жртвеника, на ком је герб Србије и с надписом: „Печат Лицеума Књаж. Србије 1839.“,¹ који сам по смислу предисанија високославног Попечитељства просвештенија под ВН. 1679 т. г. Лицеуму Књажества србског посланог, као ректор реченог заведенија на сохраниније и нуждно употребленије исправно примио.

Исидор Стојановић,
проф. опште историје и
т. г. ш. ректор Лицеума

Оригинал. АС, МПС, 1840, 388.

Напомена: „Правитељствени банкар“ Н. Герман дао је, по налогу Министарства просвете, да се печат уради у Бечу и платио је за то 38 фринти сребра.

¹ Очигледна је грешка, требало би да стоји 1838. година, када је Лицеј отворен.

97.

Крагујевац, 30. новембра [12. децембра] 1840.

Заклетва професора Игњата Станимировића.

ЗАКЛЕТВА

Ја долуписани заклинѐм се живим богом и светом јединосужтном и неразделимом Троицом, да ћу као чновник србски у својству професора правословни наука у Академији Књажества србског, Светлом књазу нашему Михаилу Обреновићу (уколико, то простим подајническим дужностима мојима према пресветлејшем двору аустријском противно било не би) веран бити; да ћу се старати да ништа против његови и народа србског интереса не делама; да ћу Устав Књажества србског верно набљудавати; да ћу по прописаној системи и начину повереној ми за обучење младежи, возложен ми за предавање предмет цели сходно предавати тако, да исту младеж никаковим предложенијама или изјасненијама противном или развратителном било у смотренију саме науке, или иначе како му драго не напајавам. — Заклинѐм се да ћу дужности званија мога совестно, точно и ревностно, на задовољство правитељства србског безпрекословно одправљати и да ћу се уредбама и налозима високославног Попечитељства просвештенија у свему повиновати. Да нећу ни у каква тајна, ког му драго рода содружества ступати; него да ћу, ако кога противу општег мира и поредка дејствујућег дознао будем,

власти прејавити. Тако ми бог помогао и света Троица и тако да ответ дати могу на страшном суду божијем! Закључујући ову заклетву, целивам крст и свето Евангелије, амин.

Игњат Станимировић,
привремени правословија
професор

Да је предстојећа заклетва подписаним г. професором Попечитељству просвештенија у моме присуству данашњим даном положена, подписом и печатом мојим собственим свидетелствујем.

У Крагујевцу
30. новембра 1840.

Георгиј Павловић,
протопр[езвитер] крагујевачки

Оригинал. АС, МПС, 1840, 381.

Напомена: Сачувано је више заклетви професора Лицеја. Пошто је сличног садржаја, друге нећемо доносити.

1841.

98.

Крагујевац, 11. [23] фебруара 1841.

Министар просвете Лицеју — одаје признање за постигнути успех.

Лицеуму Књажества србског,

Известијем на држање овопогодишњи испита при Лицеуму нашег одређеног бившег секретара Попечитељства просвештенија уверено исто, како су ученици именованог заведенија у предавајемим им од поособни професора наукама добар успех реченом приликом показали, но не мање у знање стављено Попечитељство, како су и професори тог заведенија ревност и труд свој у предавању своји предмета показали и осведочили, — порде похвале, која се по заслуги свима вообште, а нарочито професору математике, земљемерија и начертанија, г. Атанасију Николићу одаје, изражава Попечитељство просвештенија предстојећим актом и задовољство своје на доказаном труду, ревностној приљезности и својском настојавању г. г. професора у предавању поособног сваком на тај конац повереног предмета.

У каквој и коликој мери Попечитељство просвештенија г. г. професорима Лицеума задовољство своје с похвалом одавајући изражава, и ово за малу награду трудова њиови сматра, у толикој уверености и за

будушће остаје, да ће они — г. г. професори — неусипно трудити се, да од досадањег свог прилежанија и ревности не одустану, него да ће надежду ону, коју правителство наше у њима полаже, заиста испунити и таквим начином и поступком повереније, које им је воздано, у пуној мери совршено оправдати, заслужити и потврдити.

БНо 139.

Попечитељ
правосудија и просвештенија,
подполковник,
Стеф. Радичевић¹

Оригинал. АС, А, 36.

¹ Стефан Радичевић (?—1872), министар правде и просвете (1840—1842).

99.

Крагујевац, 3. [15] марта 1841.

Министарство просвете ректору — одобрава средства проф. Николићу ради извођења практичних вежби из земљорадње.

Ректору Лицеума
Исидору Стојановићу,

Атанасиј Николић професор матем[атике], земљем[ерија] и начертанија у Лицеуму овдашњем руралну економију по височајшем одобренију изванредно слухат[ељима] II-ге год[ине] философије предавајући с представленијем својим од 2. јавно је Попечитељству просвештенија да се је време, да се пољски усевни практички слухатељима економије показати имају, приближило, и да је наумно ускорити земљу за усеве што пре преправити и молио је, да Попечитељство ово реши, како ће се башта за то опредељена прекопати и набуђрити.

Поводом дакле молбе ове професора Николића пошље вам Попечитељство ово 5 дуката цес[арски] с препоруком, да их ви у речи стојећему Николићу с изјавленијем, да он ту суму на преправљање земље за усеве, надничаре употреби, од трошка тог као и од прихода, ако би какво од баште економическе дошао, рачун води и у своје време Попеч[итељству] овому поднесе, предати, а Попеч[итељство] ово о извршенију тога уведомити не пропустите.

БН. 285.

Концепт. АС, МПС, 1841, I, 3.

100.

Крагујевац, 7. [19] марта 1841.

Кнез Михаило Министарству просвете — повећава стипендије. У прилогу спискови благодјеланаца.

Попечитељству просвештенија,

По размотренију представленија Попечитељством просвештенија под 3. дек[емврија] пр[ошастог] года ЕНо 1424 у призренију повишенија благодјеланија ученицима правословни наука у Лицеуму овдашњем учињеном ми, ја сам са согласијем Совјета решио, да се сходно пребашњему решенију под ВНо 1832 пр. год. Попечитељству просвештенија соопштеном, двојици најбољим између ученика правословни наука, месечно благодјеланије до 5, а осталима до 4. талира месечно повиси.

Решеније ово соопштава се Попечитељству просвештенија ради његовог у предмету овом управленија.

ВНо 126.

Михаил М. Обреновић

БЛАГОДЕЈАНЦИ ЛИЦЕУМА

Число	I-е године философије	талира
-------	-----------------------	--------

1. Димитриј Богићевић ужива 2 1/2 тал., 2. Јефта Јовановић ужива 2 1/2 тал., 3. Петар Радовановић већи ужива 2 1/2 тал., 4. Милосав Урошевић ужива 2 тал., 5. Вељко Левајац ужива 2 тал., 6. Марко Пантелић ужива 2 тал., 7. Димитриј Јовановић ужива 1 1/2 тал., 8. Здравко Јовановић ужива 2 тал. — у суми 17 талира.

II-е године философије

1. Димитриј Матић ужива 3 тал., 2. Константин Николајевић ужива 3 тал., 3. Андреј Стаменковић ужива 2 тал., 4. Арсениј Милијевић ужива 3 тал., 5. Грујица Иванковић ужива 2 1/2 тал., 6. Давид Рашић ужива 2 1/2 тал., 7. Јован Николић мањи 1 тал., 8. Стојча Иванковић ужива 1 тал. — у суми 18 тал.

III-е године, или слухатељи правословни наука

1. Аксентиј Поповић ужива 2 1/2 тал., 2. Алекса Романовић 2 1/2 тал., 3. Божин Божовић 3 тал., 4. Голуб Николајевић 2 1/2 тал., 5. Јован Јанковић 3 тал., 6. Марко Поповић 2 тал., 7. Риста Петровић 2 тал., 8. Стеван Милошевић 2 1/2 тал. — у суми 20 тал.

Оригинал. АС, МПС, 1841, I, 35.

101.

Крагујевац, 8. [20] марта 1841.

Указ о постављању депутације главног школског фонда.

УКАЗ

Попечитељству просвештенија

Сообразно узаконеним правилима и постановленијама о Главному фонду школском, и по представленију Попечитељства просвештенија од 4. тек. ВНо 293 опредељујем из следејући лица депутацију Главни фонд школски управљајућу:

1. За председатеља исте постављам г. члена Совјета мајора и кавалера Стефана Марковића;

2. За членове начелника оделенија Санитета Попечитељства внутрени дела доктора медицине Јована Стеића, члена Апелационог суда Атанасија Теодоровића и професора православни наука при Лицеуму овдашњем Јована Поповића;

3. За касехранитеља члена суда окружија крагојевачког, штабс-капетана Ристу Јовановића, помоћника начелничества истог окружија штабс-капетана Јована Х. Трифковића и трговца крагојевачког Јована Стојковића, који ће сви по гласу 24. члена Уредбе издане о прибору Главног фонда школског званија ови безплатежно одправљати имати.

Издавајући Указ овај у смотренију томе, возлажем на Попечитељство просвештенија испуњеније истог.

ВНо 261.

Књажески представник
попечитељ инострани дела,
полковник и кавалер,
Борбе Протић

Михаил М. Обреновић,
књаз сербски

Оригинал. АС, МПс, 1841, III, 48.

102.

Београд, 7. [19] априла 1841.

Кнез Михаило Министарству просвете — одобрава увођење звања суплента и утврђује његове обавезе.

Попечитељству просвештенија,

Следством представленија Попечитељства просвештенија од 25. фебруара т. год. ВНо 246 Совјету у том смотренију учињеног: да се једно ново званије суплента при Лицеуму установи с годишњом платом од 400 талира, кога ће дужност бити, у случају препјатствија ког му драго од професора, предмет овога ученицима предавати, како би у напредак

ученици непрекидно науке могли слушати, а кад неби ово извршивао, да разне школске предмете, који би му од Попечитељства просвештенија на израбеније давани били, и који почетани немамо, израбује, а у исто време библиотеку чува, — поднео ми је Совјет под 13. марта т. год. Но 97 мненије своје; да се предпоменуто званије суплента при Лицеуму нашем на гореизложени начин с годишњом платом од 400 тал. установи.

Одобравајући наведено мненије Совјета препоручујем Попечитељству просвештенија, да се оно постара у сваком приренију способно за то лице набавити.

ВНо 301.

Михаил М. Обреновић

Оригинал. АС, МПс, 1841, III, 98.

103.

Београд, 27. маја [8. јуна] 1841.

Министар просвете ректору — кнез је одобрио да се стипендисти могу лечити о државном трошку.

Благородному и високоученому господину,
ректору Лицеума, професору обште историје,
Исидору Стојановићу,

Учињено Попечитељством просвештенија под 18. декемврија пр. 1840. год. ВНо 1754 високославному Совјету у том представленије, да се сиротним ученицима, који благодјеније уживају, а и онима, који таково неуживају, но сиротни су, у болест падну, па лекара и лекове потребују, а немају од куд плаћати, лекови из правитељствене апотеке безплатежно издају; благоизволела је Његова Светлост, Милостивејши Господар и Књаз наш под 8. марта о. г. ВНо 156 височајше одобрити, а Попечитељство внутрени дела одношенијем својим од 12. марта о. г. СНо 299 Попечитељству овому то сообштити, да је оно на основанију преднаведеног височајшег одобренија књажеског физикусу и апотекару крагујевачком наложило, да први, на ресептима сиротни ученика одоздо: „*gratis* безплатежно“ за н. н. класе гимназијалне, философије или правословија ученика напише, имајући у том прописивању лекова нуждну штедњу набљудавати; други пак, да по оваковим ресептима лекове безплатежно издаје.

Височајше одобреније ово Светлог Књаза и расположеније похваленог Попечитељства внутрени дела, сообштава вам Попечитељство просвештенија будућег у тому знања и управленија ради.

ВНо 353.

Попечитељ правосудија и
просвештенија, подполковник,
Стеф. Радичевић

Оригинал. АС, Л, 40.

Концепт, МПс, 1841, I, 35.

Крагујевац, 7. [19] јуна 1841.

Ректор Министарству просвете — доставља му израђени Закон школски за младеж Лицеја.

Високославном Књажества србског Попечитељству просвештенија,

Сходно предписанију високославног Попечитељства просвештенија БНо 614 од 27. маја т. г.¹ предајем прикључивши под ./ предпохваљеном Попечитељству на размотреније и даље од стране Правитељства узаконјеније, сочињене са согласијем свију професора Лицеума филозофическог оделенија законе школске за учећу се младеж овог заведенија. Сачињавајући их, имали смо пред очима постојећи у заведенију ред ствари и дејствија и гледали смо, како би се истим законима измириле и уклониле оне потребе и нужде, које по искуству нашем, дело воспитанија и предавања, стање, возраст, начин мишљења и заниманије јуности наше у данашње време обтичу и отешчавају.

Н. 217.

Исидор Стојановић,
професор общте историје и
т. г. ш. ректор Лицеума

К. Н. 217. т. г.

ЗАКОНИ ШКОЛСКИ

За учећу се младеж у Лицеуму Књажества србског

- Член 1. Сваки онај, који науке у Лицеуму предавајеме слушати жели, мора бити снабдевен с уредним свидетелством, да је гимназију свршио.
2. Ако би који у таковоу свидетелству школском ма из које науке друге класе био, или примечаније сврху рђавог поведенија свог имао; такви неће никако у заведеније ово примљен бити.
 3. Изискујемим свидетелством снабдевен ученик има ће благовремено, од 28. до последњег августа пред почетак школски у место заведенија приспети и најпре ректору заведенија уписа ради пријавити се; коме ће у исти пар и таксу за фамилијазину дужан бити положити.
 4. Овај ред пријављивању и уписивању набљудаваће и сви они, који су науке у овом заведенију већ слушала и из једне класе у другу се премештају; само што се од њи као познати никакво свидетелство неће тражити.
 5. Само ће они у вишу класу премештени моћи бити, који су предходећу с добрим успехом свршили. Следователно они, који

- због болести нису испит положили, дужни ће га бити, ако су у стању, приватно полагаати; иначе ће морати класу повтаравати, као и они, који су га из необреженија зло положили.
6. Пошто се ко предреченим начином пријави и упише, дужан ће бити одма затим име и презиме, стање и карактер домаћина, у кога дому квартир за себе имати жели на цедуљици ректору заведенија ради одобренија поднети.
 7. Ни један питомац Лицеума неће смети ни под којим изговором у меани или кафани квартир имати, а много мање ради препитанија тамо одлазити.
 8. Квартир свој неће моћи ниједан од питомаца овог заведенија у теченију школске године својевољно оставити и с другим променити, док од ректора на основане и довољне узроке дозвољење к томе не получи.
 9. Сваки овог заведенија питомац дужан ће бити себе с потребним књигама и осталим стварима благовремено снабдећи, да неби због лишавања исти у предметима школским заостајао, или другима тога ради досађивао.
 10. Будући да успех сваког предпријатија од божије воље зависи, то ће се с почетком сваке школске године, пре него се предавања започну, држати у храму светом призиваније духа светог, као што ће се и при свршетку благодареније торжествовати, на којима ће сви питомци овог заведенија неизоставно присуствовати морати, а ове ће дане заседаније школско предваријетелно опредељавати.
 11. Питомци овог заведенија у призренију долазења у школу и слушању прописани наука имаће точно набљудавати ред и расположеније часова, које ће им се одма са самим почетком предавања саопштити.
 12. Будући да је између једне и друге прелекције једног и истог учебног предмета врло тесан сојуз, и будући би и само једна пренебрегнута прелекција питомцу свакојако у призренију том затрудненија, сметње и назадак проузроковати морала, то остајање с часова кроме тога, што ће се на самом небрежљивцу казнити, тиме, што целу своју неће постићи, јошт ће и другчије, како се сиреч по обстојателствама за сходно набе казњено бити. Изузима се болест, па и та само онда, ако се известијем доктора, или ако би болест маловажнија била, свидетелством школског осмотритеља осведочи.
 13. Ако би се који од питомаца с доласком на опредељени час задоцнио, такви неће смети улазити у школу, почем је надлежни професор већ унутра ушао, но ће други час очекивати, а за опоздњеније своје имаће предреченог професора, или пред школски врати, или на квартиру његовом за извиненије молити.
 14. Који би опозднивши се или због болести сасвим одсуствовавши питомац ово извиненије пренебрегао и у школу ушао такви

- кроме тога што ће на очиглед содругова своји из себе изтеран бити, јошт ће и за непослушност своју соразмерну казн претрпити имати.
15. Сабравши се у школу питомци дужни ће бити на својим местима у тишини седити, из скамија неизлазити, а много мање катедре и столице професорске косњавати се, но урок задани тихо прочитавати и улазећег професора с обичном пристожношћу предусретати.
 16. Прозвани од професора питамац дужан ће бити урок издавати стојећи и то чино и нико непрозван или неупитан неће смети говорити или што нибуд разве у време повторавања упитивати. Но ако би у том нужду имао, нек иде професору на квартир и тамо нека га за пространије изјасненије моли.
 17. Сваки питамац овог заведенија ваљада је спреман задњи урок у своје време издати; и ни један да се неусуди непреправан у школу доћи, и од професора прозван, с речма „Нисам спреман“ извињавати се. Јер такви ће одма с часа изтеран и под примечаније стављен бити.
 18. Ако би се догодило, да који од питамаца због каквог нибуд узрока непреправан у школу дође, тога ће дужност бити професора пред врати дочекати, узрок не приучатовности своје навести и молити га, да би га за тај пар с прозивањем поштедио како би се тиме школска соблазн и његова срамота предупредила, а и рђав пример обишао.
 19. Будући се успех прилежанија и разумевања питамаца само из сопственог његовог одговарања преценити може; то се свако шапутање и тајно казивање строго забрањује.
 20. Доносити на прелекцију ваншколске књиге и с њима забављати се, а исто тако под једном прелекцијом прочитавати урке који у друге часове спадају, строго и под казнију питомцима се забрањује.
 21. Из школе без довољне причине излазити и сотим како предавајућег професора, тако и внимајуће ученике узнемиравати исто се тако строго забрањује.
 22. Предпоставља се, да питомци овог заведенија неће престати ону пристожност према школи набљудавати, којој су у нижим класама навикавани, а та је у смотренију доношења већа или другог ког јестива у школу. Нарушитељ ове пристожности има ће незгодна за њега следства очекивати.
 23. Долазити у зданије школско недељом и празником после подне, а исто тако четвртком, кад часова нема, питомцима се забрањује, будући да то долазење тек из беспосличења и сүјетног дангубења бива.
 24. Школске скамије или остале засецивати или имена своја урезивати, дуварове врата или прозоре повређивати и вообште како целом зданију школском тако и утварима школским којим нибуд начином уштрб и квар наносити строго се питомцима

- запрећава. Који би се покусио против ове запрете што учинити, такви кромe тога, што ће нанешену штету накнадити морати, јошт ће по обстојателствама важности преступленија и следства, казњен бити.
25. Ако би који од питамаца у теченију школском од предавања сасвим изостати жели, такви ће се предварително ректору имати пријавити и достоверним писменим сведетелством од родитеља или тјтора посведочити да се они тамо соглашавају. Ничим мање до конечног одгуста његовог обвезан ће бити све дужности питамаца овог заведенија точно испуњавати. Који би овај ред при одпуштању пренебрего и својевољно, ником нејавивши се од посеђавања престао; такви ће преко полицајне власти уваћен и суду овог заведенија предан бити.
 26. Цела младеж Лицеума стицаће се по дужности неусловом и празником изјутра у салу заведенија на толковање евангелија, затим у цркву на божествену службу све прилежно и неизоставно ићи, на опредељеном месту смирено и с благоговенијем стојати и с осталим присуствујућима у молитвама и пјенију бога прослављати. Одсутствије како с часа евангелија тако и од цркве, а исто тако и нарушеније благојовеинства у цркви свагда ће се у строго призреније узети и по потреби и самим прогнанијем из заведенија овог казнити.
 27. Сви питомци овог заведенија двапут ће се преко године причешћавати, и то једанпут прве недеље божићњег, а други пут прве недеље ускршњег поста. Зато ће сваки устава црквеном сходно седмицу држати, почевши од понедељника па до недеље. — Који би од питамаца кромe обште изповеди совршајеме у цркви и особно изповедити се желио, такви има ће се јавити благовремено екохортатору заведенија овог. — Који пак или због другог каквог, за време држања седмице случившег се догађаја неби у стању био к светој тајни приступити, такви ће се и опет благовремено предреченом екохортатору тога ради пријавити морати.
 28. Будући је уведено и од цркве за сходно признато, да се једанпут у години литија било по пољама било по вароши пронесе, то ће сви питомци овог заведенија на истој присуствовати и благочино обходити се имати.
 29. У случају смрти ког питамаца овог заведенија дужни ће бити сви остали као содрузи упокојеног на пратњи присуствовати.
 30. Препоручује се целој јуности заведенија овог, да буду између себе дружевни и мирољубиви и један према другом љубезни и услужни. Да један другог не вређа, недостатке му можно телесне или душевне непребацује и неизсмејава, имена да неиздева. Веообште налаже се питомцима да у обхожденију између себе све оно прилежно избегавају што је непристојно сурово и увредително.
 31. Кафане и меане посеђивати или отуда вино, пиво, ракију и друга опијајућа пића у квартир доносити питомцима се просто и сасвим забрањује.

32. Обдан без нарочите потребе, а особито у школске дане по улицама вароши на соблазн грађана скитати се или у гомиле од нибуд сабирати се питомцима се строго забрањује.
33. Кога би од питомаца осматриватељ школски по акшаму на гућем а не на свом квартиру затекао, или о ком би се дознало, да није на квартиру свом ноћио, тај ће под строги одговор доћи. Исто су тако питомцима ноћна дружства и састајања забрањена; и колико се год пута докажу свагда ће строго наказана бити.
34. Ножеве, шпилете, пиштоље и друга орудија, којима се лако или самоме себи или другима вред нанети може покрај себе било дању или ноћу носити, или у самом том квартиру држати и њима забављати се, питомцима се најстрожије забрањује.
35. Ниједан од питомаца нек се неусуди чибуке и луле држати и из њи јавно или кришом пушити; штапове уза се, а прстење на рукама носити; по леду тоциљати се, по дубоким рекама купати и аљине чиновницима и воинству својствене употребљавати.
36. На свадбама, баловима и другим јавним весељама учествовати, а то мање играти, питомцима се строго забрањује.
37. Карпати се и коцкати или на лутрију што изигравати; даље, забаву у лову и скитању по пољу тражити, кућама, колибама, оградама, садовима, дрвећу, ливадама, њивама и т. д. штету какву наносити, питомцима се најстрожије забрањује.
38. Ниједан питомац несме из места где је заведеније ни на један сат отстојанија удаљавати се, но ако би у том нужду имо, мора ће се ректору заведенија јавити и допуштење искати и на уречено време под строгим одговором вратити се.
39. Ниједном питомцу недозвољава се што нибуд од своји ствари продати, поклонити, с другим нечим променити или конечно упропастити, будући да он сам ни од чега није господар, но све ствари и сва благодетјанија од родитеља или други лица, који се о воспитанију и срећи његовој старају, само на своје употребленије добива.
40. Ако би се који од питомаца у вароши задужио и то би надлежатељству његовом познато било, таковој нека зна да школско сведетелство донде получи па неће док све дугове у месту заведенија учињене подпуно неизмири осим штио ће и за сваки без нужде учињени дуг под строги одговор долазити.
41. Безобразне, скаредне и озлобителне речи несмеду питомци ни један другом, нити иначе другом каквом лицу говорити, а јошт мање отца, матери или што нибуд које човек у чести и почитанију држати мора, псовати и ружити.
42. Исто се тако забрањује питомцима очитовати и проносити ма какво лице, а нарочно упуштати се у онакове разговоре и препирке било устмене било писмене, које би правитељству или вероизповеданију противне биле.

43. Ако би се и осим ови закона школски јошт неке уредбе касајуће се дисциплине школске од стране заседанија овог заведенија издале и обзнаниле, то ће питомци таковима дужни бити повиновати се.
44. Препоручује се свима питомцима Лицеума вообште и сваком поособ, да како овде изложене законе школске тако и познате им божије заповеди, правила здравог разума, увештанија, совете и налоге предпостављене им власти свете набљудавају и извршују. Сходно цели воспитанија дужни ће бити добрим поведенијем благоразумним обхожденијем и учтивошћу према старијима без разлике отликовати се и свега оног клонити, што би изображеног младића недостојно било. Јер ако би се који од питомаца чему нибуд овде изложеном повиним учинио, то ће такви, ако је погрешка од мање важности укором, изобличенијем, апсом и ружним означенијем прави у класификацији и свидетелству, а по важности обстојателства и следства и строжијим, од заседанија лицеумског определити се имајућим мерама наказан бити. Но ако би изступленије било веће и јошт строжију каштигу заслуживало, то ће кривац предварително из числа питомаца овог заведенија као недостојан изгнати се и грађанској власти осуђенија и казненја ради предати.

Видио

У Крагујевцу 6. јунија 1841.

Исидор Стојановић,
г. г. ш. ректор Лицеума
Кв. Ф. III/Per. Но 152. 1841. год.

Оригинал. АС, МПс, 1841, III, 152.

¹ Документат се налази у АС, А, бр. 41.

105.

Београд, 17. [29] јуна 1841.

Министар просвете ректору — избор ректора одложити до јесени, док се не донесе одлука о оснивању Правног факултета.

Благородному и високоученому господину,
ректору Лицеума, професору общте историје
Исидору Стојановићу,

Извештено Попечитељство просвештенија рапортом вашим од 14. тек. Но 227 како Ви, поводом тим, што се година ректорства Вашег концу приближава, нужно наставленије у смотренију бирања ректора Лицеума за будућу годину школску од истог Попечитељства поискавате,

за добро је нашло, да се избор тај ректора Лицеума до почетка идуће школске године одложи из следећући побуђенија:

1. Зато што јошт решено није хоће ли се и Факултет јуридически, Факултету философическом присојединити, тако да оба Лицеум образују, у ком ће случају и професори правословија право на ректорство добити и при избору ректора како вотум имати, тако и такви давати.

2. Што ће онда сви професори у скупи бити и што неће нужде бити, даним писменим расположенијем вотума свога, којег од г. г. професора задовољавати се, но личним присуствијем својим дани свој глас потврдити и оправдати, како ће се свако родити се могуће неспоразуменије и незадовољство избећи.

К овому и то би се јошт додати могло, што би сад избор тај са свим на брзу руку, дакле и кроме преднаведени, неуредно држати мора због тога, што је већа част профес[ора] оба факултета за дозвољеније прелазка у Аустрију, Попечитељство ово умолила, тако, да сваки по готову одма како на тим из свог предмета преда, место пребивања — Крагујевац — оставити, и овамо доћи може, и што би поводом дати се имајућег негли у томе дозвољења избор тај сасвим неуредно испасти могао.

Ово се Вама знања и управленија Вашег ради саопштава, с препоруком, да решеније ово и осталој г. г. професорима оба факултета саопшти за дужност држите.

ВНo 722.

Попечитељ
правосудија и просвештенија,
подполковник,
Стеф. Радичевић

Оригинал. АС, А, 46.

Концепт. АС, МПс, 1841, V, 5.

106.

Београд, 25. јуна [7. јула] 1841.

Кнез Михаило Министарству просвете — одобрава пресељење Лицеја из Крагујевца у Београд.

Попечитељству просвештенија,

У следствију представленија Попечитељства просвештенија, Совјету под 27. маја т. год. ВНo 617 касателно преселенија Лицеума из Крагујевца овамо у Београд, учињеног, ја сам у согласију Совјета решио: да се Лицеум по свршетку овополгодишњег испита из Крагујевца овамо у Београд премести, но притом, да се јошт сада нуждни материјал, за грађење зданија за Лицеум, приуговлађавати почне, тако, како би се одма на пролеће исто зданије постројити и тиме се дуго плаћање кирије, на приватна зданија избећи могло.

Извештавајући о предизложеном Попечитељство просвештенија препоручујем му, да оно по предмету набавленија поменутог материјала, с Попечитељством финансије и внутрени дела, која сам такође о томе известио, у споразуменије ступи.

ВНo 707.

Михаил М. Обреновић

Оригинал. АС, МПс, 1841, II, 42.

Напомена: Министарство просвете известило је ректора 13. августа о одлуци кнеза и наредило му да „одма сва нуждана, како Лицеуму, тако и школи начертанија и театру принадлежећа, овамо оправите и сами се благовремено на пут за овамо спремите“. — АС, А, 47.

107.

Крагујевац, 29. јуна [11. јула] 1841.

Професори Лицеја подносе Министарству просвете спискове о успеху студената Филозофског одељења и наставне програме другог семестра филозофских и правних студија.

Високославном Књажества србског
Попечитељству просвештенија,

Настојећим рапортом најпристојније до знања достављамо високо-славном Попечитељству просвештенија, да смо сходно предписанију истог ВН. 696 од 11. јунија т. г. присуствовали на држаним од 18. до 23. јунија т. г. школским испитима над обе године филозофије слушањима у овдашњем Лицеуму, о којима по могућем сведенију нашем и најправичнијем призренију праведно рећи можемо, да су они у свима предавањима второга теченија о. г. наукама, вообште добар и пожелателан успех показали. Одговарање сваког појединог слушања филозофије, као и назначени предавани овога теченија наука, увидиће похваљено Попечитељство из уложени под А — К, података.

Исидор Стојановић,
проф. общте историје и ректор Лицеја
Јован С. Поповић,
привремени проф. прир. права
Игњат Станимировић,
прив. професор штатистике

СЛУШАТЕЉИ ФИЛОСОФИЈЕ У ЛИЦЕЈУМУ КЊАЖЕСТВА СРБИЈЕ ПО УСПЕХУ ГОДИШЊЕМ ИЗ НАУКА У КЛАСЕ ДОВЕДЕНИ ГОДИНЕ 1841.

elibrary.matf.bg.ac.rs

СЛУШАТЕЉИ ФИЛОСОФИЈЕ ПРВЕ ГОДИНЕ

Имена и презимена	Првог течения					Другог течения							
	Из науке християнске	из опште историје	из алгебре	из филозофије	из немачког језика	из начертанија	из науке християнске	из опште историје	из елемента не геометрије	из немачког језика	из француског језика	из начертанија	из пољске економије
1. Владимир Богдановић Благодејанац	I	I	—	—	—	—	II.7	I.2	I.6	I.5	I.7	слабо	—
2. Димитрије Богвићевић Благоа.	II.2	II.1	II.2	II.2	II.3	предобро	II.1	II.1	II.2	II.1	II.2	добро	—
3. Димитрије Бранковић	II	I	I	II	I	—	II.6	II.5	I.3	II.2	II.1	добро	—
4. Димитрије Јовановић	I.3	II.4	I.6	I.1	I.7	добро	I.1	I.1	I.4	I.3	I.4	добро	—
5. Јован Вукићевић	I.5	I.6	I.7	I.7	I.8	слабо	I.3	II	II	I.6	II	I.4	—
6. Марко Пантелић Благоа.	II.4	II.3	II.2	II.3	II.4	изрјадно	II.3	II.3	II.2	II.2	II.3	красно	добро
7. Милован Аксентић	I.1	I.1	I.2	I.4	I.1	предобро	I.2	I.5	I.5	I.4	I.5	I.2	средње
8. Милосав Урошевић	II.5	II.5	I.4	I.5	I.5	добро	—	—	—	—	—	—	—

9. Михаил Јовановић повторно	II.2	I.3	II.5	I.3	I.3	предобро	II.2	I.3	II.3	II.3	I.2	II.1	прекрасно	—
10. Петар Радовановић млађи	II.1	II.1	II.1	II.1	II.2	изрјадно	II.1	II.1	II.1	II.1	II.1	II.1	прекрасно	предобро
11. Петар Радовановић старији	II.3	II.2	I.5	II.4	I.4	добро	II.1	II.2	II.4	II.1	I.3	I.1	красно	предобро
12. Радован Лаловић	I.2	I.2	I.1	I.2	I.2	добро	II.4	II.4	I.1	I.2	I.1	II.6	предобро	—
13. Симеон Атанасијевић	I.4	I.4	I.3	I.6	I.6	добро	II.5	I.4	I.2	I.1	I.6	I.3	предобро	—
14. Јевтимиј Јовановић	II.1	II.1	II.3	II.1	II.1	изрјадно	II.1	II.1	II.1	II.1	II.1	II.1	прекрасно	предобро

Примечаније. Вељко Левајац, благ., преставно се I течения. Владимир Богдановић, благ., из алгебре, филозофије и немач. језика, није положио I течања испит. — Милосав Урошевић, благ., у почетку II течения на зактевање своје матере из школе је изпуштен. — Фран-

Исидор Станковић, проф. опште историје, о.г. ректор Лицеума Антониј Арноут, проф. физике и немачк. језика, деловодитељ оделенија Лицеума

СЛУШАТЕЉИ ФИЛОСОФИЈЕ ДРУГЕ ГОДИНЕ
Другог течења

Првог течења

Числа Имена и презимен:	Другог течења										Првог течења					
	из историје старијанске опште	из геометрије	из физике	из философије	из немачког језика	из начертанја	из науке хри- стијанске	из историје опште	из грађанске архитектуре	из физике	из прак- тичке финансофије	из немачког језика	из француског језика	из начертанја	из пољске економије	
1. Аксентиј Поповић благ.	П.1	П.1	П.6	П.4	П.3	П.1	изрџа.	П.1	П.2	П.3	П.1	П.2	I.3	предоб.	предоб.	
2. Алекса Романовић благ.	П.2	П.2	П.2	П.3	П.1	П.2	"	П.2	П.3	П.1	П.2	П.3	П.1	прекрас.	предоб.	
3. Божин Божовић благ.	П.1	П.1	П.2	П.1	П.1	П.6	"	П.1	П.1	П.1	П.1	П.6	П.2	красно	предоб.	
4. Голуб Николајевић благ.	П.2	I.1	П.4	I.2	П.4	I.1	"	П.2	П.5	П.2	I.1	П.3	I.1	П.3	прекрас. добро	
5. Илија Ракић благ.	I.1	П.4	П.1	I.1	П.4	предоб.	П.3	П.4	П.4	П.2	П.4	П.2	П.7	П.4	прекрас. предоб.	
6. Јован Радонић благ.	I.3	I.3	I.3	I.6	I.4	I.4	"	I.2	I.3	I.2	I.4	I.3	I.3	I.4	добро	—
7. Јован Јанковић благ.	П.1	П.1	П.3	П.2	П.2	П.5	добро	П.1	П.1	П.2	П.2	П.1	П.5	П.5	предоб.	добро

8. Марко Поповић благ.	П.1	П.3	I.2	I.3	П.5	I.2	—	П.1	П.2	П.3	П.5	П.2	П.4	I.2	добро	—
9. Риста Петровић благ.	П.3	I.2	I.1	I.5	I.2	I.3	предоб.	П.4	I.2	I.1	I.3	I.1	I.2	I.5	предоб.	средов.
10. Стефан Динић	I.2	I.4	II.1	I.7	I.3	I.5	предоб.	I.1	I.4	I.3	I.5	I.2	I.4	I.1	добро	добро
11. Херман Шлезингер	—	I.5	П.5	I.4	I.5	П.3	добро	—	I.1	П.4	I.2	I.4	П.1	I.6	добро	—

Примечаније: Живолин Беговић болешћу прелјастован I течења испите није положио, а II течења у чинло благодјејана на узет оставио је из небреженија

У Крагујевцу 26. јунија 1841.

Изјасненије знакова: П. = превасходни, I. = добар а II. = рыва успех.

ИЗ НАУКЕ ХРИСТИЈАНСКЕ продуженије.

За слушатеље прве године философије

О створењу света; содржавању; управљању и промислу. О ангелима; добрима и злима. О човеку; погубленију образа и подобја божијег; о развратном стању и о искупленију његовом. О божествености искупитеља и средстама искупленија; о примиренију. О закону христијанском и божествености његовој. О цркви. О вечном животу.

За слушатеље друге године философије

О оговарању и клеветању; о убиточним следствима за душу, разум сиреч и вољу. О љубови према ближњему; о качеству и обвезателству исте; о зависти, злоби, гордости, јарости, осветољубију, лажи и лицемерству.

О љубови к себи самом; о појавленијама и знацима њеним; о самопознанију, самопобеђенију и облагорођенију. О здрављу и животу; о имању и чести.

О молитви; својствама и качествама њеним; о содржанију и приуговленију к њој. О благама душевнима и телеснима и о уверенију нашем сврху полученија исти.

У Крагујевцу, 18. јунија, 1841.

Гаврил Поповић,
АЕМ протосинџел,
катихета и ексхортатор

НАЗНАЧЕНИЈЕ ПРЕДМЕТА

слушатељима филозофије у Књажества србског Лицејуму из общте повестнице второга теченија 1840/41. г. ш. предавани.

А. Првогодишњим:

Из историје старог века, период II. Од разделенија монархије Александра Великог до битке код Аксијума, или од године пре р. Х. 323—31, и период III. од битке код Аксијума до пропасти западног римског царства —, или од године пре р. Х. 31. до год. после Х. р. 476. — у којима су периодима слеђујућа заглавља: 1. Монархија Александра Великог до смрти Пердике. 2. Борбе за владу до истребленија фамилије Александра Великог. 3. Борба и падеж Антигона. 4. Димитрије Полиорцетес. 5. Египат под Птоломеима. 6. Сирија под Селеуцидима. 7. Мање и удаљеније Азиатске државе. 8. Мацедонија и Грчка. 9. Агис III и Клеоменес III. 10. Војна против Тарента и Пирха; покореније Италије од Римљана. 11. Први пунически рат. 12. Повод втором пуническом рату. 13. Ханибала прелазак преко Алпа и прве победе. 14. Кајус Фабијус Максимус. 15. Битка код Кане. 16. Бој код Заме; свршетак II пунич.

рата. 17. Трећи пунички рат и разореније Картаге. 18. Унутрашње стање Рима, Јулијус Цезар. 19. Триумвират Антонија, Октавија и Лепида. 20. Царства римског величина од Августа до Комода. 21. Ослобођеније римског царства. 22. Императори христијански. 23. Историја царства западног. 24. Историја Германа. 25. Историја Хуна. 26. Историја Јудеја.

Б. Второгодишњим:

Из Новог века повестнице, седми период, од Колумба до Вествалског мира, или од године после Х. 1492—1648. Осми период, од Вествалског мира до Француске револуције, или од г. [после] Х. 1648—1789, и девети период, од Француске револуције до наши времена, или од г. после Х. 1789—1832. — у којима су периодима слеђујућа заглавија: 1. Изналажај Индије на мору и откриће Америке. 2. Даља открића у Америци. 3. Даља открића Португалаца у Восточној Индији. 4. Падање папске власти. 5. Лутер. 6. Тридесетогодишњи рат. 7. Хајнрих IV. 8. Лудвиг XIV. 9. Петар Велики и Карл XII. 10. Прајска. Фридрих II. 11. Енглеске морско государство. 12. Северна Америка. 13. Француска револуција. 14. Наполеон Бонапарте. 15. Знаменити догађај после победе над Наполеоном.

У Крагујевцу
20. јунија 1841.

Исидор Стојановић,
професор общте историје,
г. г. ш. ректор Лицејума

ОСМОТРЕНИЈЕ ИЗ ГЕОМЕТРИЈЕ ЕЛЕМЕНТАРНЕ ПРЕДАВАНИ ПРЕДМЕТА

По предходећем уводу у ову науку, изложено је

Оделеније прво

Планиметрија

Глава прва. О својствама линија, и о својствама прави линија у смотренију њнови међусобни положенија, и о угловима вообште.

Глава друга. О својствама прави линија к окружију принадлежећима.

Глава трећа. О мерама углова, које праве линије к окружију принадлежеће причинавају.

Глава четврта. О својствама окружија кругова међусобнима.

Глава пета. О поњатију полигона вообште и о својствама триуглова пособ.

Глава шеста. О својствима тетрагона.

Глава седма. О својствама полигона вообште остали.

Глава осма. О соразмерностима линија.

Глава девета. О површинама.

Глава десета. О међусобним површинама односенијама.

Оделеније друго.

Тригонометрија површина.

1. О тригонометричким линијама.
2. О триуглу десноуголном.
3. Разрешеније триугла равнокраког.
4. Главна разрешенија триуглова.
5. Употребленије тригонометрическо-логаритмическе таблице.

Оделеније треће.

Стереометрија.

Глава прва. О поњатију површина и запремина тела, као и о рачунању правилни тела.

- I. Призма.
 - II. Пирамида.
 - III. Сфера или круга.
 - IV. Ошилџак и његова сеченија.
- Глава друга. О међусобним тела одношенијама.

Атанасиј Николић,
профес. матем. земљемерија,
архитектуре и начертанија

ОСМОТРЕНИЈЕ ПРЕДАВАНИ ИЗ ГРАБАНСКЕ АРХИТЕКТУРЕ ПРЕДМЕТА

По предходећем уводу изложено је

Оделеније I-во

О постојанству зданија.

- Глава прва. О сталности зданија и о материјалу.
Глава друга. О темељу.
Глава трећа. О зиданију зидова и дуварова.
Глава четврта. О патосима, крововима и сводовима.

Оделеније II-го

О удобности зданија.

- Глава прва. О положенију зданија.
Глава друга. О вратима.
Глава трећа. О прозорима.
Глава четврта. О басамацима или степенима.
Глава пета. О каминима, вурунама, огњиштима и оцацима.
Глава шеста. О разделенију зданија.
Глава седма. О крову.
Глава осма. О земљеделним или газдачким зданијама.

Оделеније III-ће

О красоти зданија.

Глава прва. О украшенију.

1. Подрекло отолпова и њихови членова.
2. Историја архитектуре.
3. Вештественост архитектуре.

Глава друга. О равномерију или симетрији и еуритмији.

Глава трећа. О пристојности.

Глава четврта. О лепом.

Глава пета. О вкусу.

Додатак. О предрачуну зданија.

Атанасиј Николић,
професор матем. земљеделија,
архитектуре и начертанија

Продуженије из физике

Оделеније второ

О невесимим телесима.

Глава 8. О топлоти.

Глава 9. О светлости.

Глава 10. О електрицитету

а) магнезиом, б) галваниум, в) мезмериум.

Оделеније треће

Физическа астрономија.

Глава 1.

1. О првим астрономије физич. основима.

2. О непокретним звездама.

Глава 2. О сунцу.

Глава 3. О планетама.

а) Меркур, б) Венус, в) Земља.

1. О движенију земље, 2) О високосној години, 3) о разделенију времена. 4) О равнитељу, полуденику и равнотекућим круговима. 5) Хоризонт, зенит, надир, 6) Појаси земни. 7) О 4-годишњим временима.

г) Марс, д) Веста, е) Јуно, ж) Палаласт, з) Цереб, и) Јупитер, и) Сатурн, к) Уран.

Глава 4. О тростручном движенију вторични планета.

1) О числу репати звезда, 2) о јавленијама месеца или менама. 3) Путови репати звезда. 4) Знамените репате звезде. Конац.

Наука мишлења.

Прва част. Наука мишлења чиста.

Прва глава. О основним законима мишлења.

Друга глава. О основним составним частима реда мисли.

Оделеније прво. О поњатијама. О знаменијама поњатија.

Оделеније друго. О расуђенијама и законима расуђенија. О особитима расуђденија или изложенија видовима и њиховим наименованијама.

Оделеније треће. О закљученијама и законима исти, — силогизм, ентимема, дилема, епихерема и сорит.

У Крагујевцу, 19. јунија 1841.

У место надлежног профес.
Гаврил Поповић,
АЕМ протосингел,
катихета и ексхортатор

Наука добродетели

Глава прва. Чисто етичко елементарно ученије.

а) О добродетели и дужности вообште.

б) О видовима добродетели и дужности.

Глава друга. Чисто етичко методоученије.

Глава трећа. Употребљена наука добродетели.

Употребљено етичко елементарно ученије.

О дужностима човека према себи самом.

О обштим дужностима човека.

Наука верозакона.

Глава прва. Закон теоретически узет, или о закону вообште и освдоченијама његовима.

Глава друга. Закон практически узет, или о побожним намеренијама и њима одговарајућим делима.

Употребљена наука верозакона.

О откровенију вообште; о цели откровенија и о обштим критеријама откровенија.

О положателним законима на откровенију основанима, Јазачество, Јудејство, Христијанство.

У Крагујевцу, 19. јунија 1841.

У место надлежног профес.
Гаврил Поповић,
аем. протосингел,
катихета и ексхортатор

*Прве године философије слушатељи
учили су из немач[ке] граматике:
(Продуженије)*

У глави четвртој: прилагателном имену,

1. Склањање прилог. имена,

а) склањање прил. имена са опред. частицом.

б) склањање прил. имена са неопред. частицом.

в) склањање прил. без частице.

2. О степенима прилог. имена или о сравненијама.

У глави петој: О имену числителном

1. Опредељавајућа числителна имена,

2. Неопредељавајућа числителна имена.

У глави шестој:

О местоименију: 1. лична местоименија, 2. присвојавајућа, 3. показивајућа, 4. односителна, 5. вопрошавајућа.

У глави седмој:

О глаголу..

1. О образовању глагола.

II разделеније глагола у смотренију његовог значења.

1. Залог глагола, 2. Наклоненије, 3. Време, 4. Число, 5. Лице, 6. Образци спрезања за дејствителне, страдателне, неправилно и т. д. глаголе.

У глави осмој: О наречију.

У глави деветој: О предлогу.

У глави десетој: О сојузу.

У глави једанаестој: О междуметију.

У глави дванаестој: Упражненије у преводу с немцког на србски.

Второ године философије слушатељи:

Пошто у првог теженија основна правила из синтаксиса совршили, упражњавали су се второг теченија у анализирању немач. језика и у преводу с овог на србски.

Осмотреније

Преподаваног француског језика у три оделенија, слушатељима Лицеума Књажества србског

I-во

Слушатељи I-ве године философије познавши писмена, њово разделивање и произношеније свршили су са читањем и већа част њи с преводом опредељени буквар француског језика. [...]

II.

Слушатељи II-ге године философије заједно са слушатељима правословни наука упознавајући се с правилима француског језика по методу Нојела и Шапсала и других ауктора граматике француске свршили су:

1.

а) Спрезање спомагателни глагола.

б) Спрезање 4 правилна глагола.

в) Спрезање исти глагола вопросителним начином.

г) Спрезање неправилни глагола, и

д) Спрезање страдателни средњи, местоимени и једнолични глагола.

Упражњавали су се у читању и преводу списанија из ауктора француског графа од Сигер De l'amitié = О пријатељству. Такобер упражњавали су се и на памет учили лепог изговарања ради или декламирања неки од њи:

- а) Servir sa patrie = Служити својему отечеству.
 б) De la reconnaissance = О признателности. [...]²

Осмотреније

из пољске економије предавани предмета

I. Возделовање њива

Глава прва. О различију земље и причинама плодносија и неплодносија њеног.

Глава друга. О поправљању земље возделаване.

Глава трећа. О поправљању земље невозделане.

Глава четврта. О поправљању земље смим обделавањем.

Глава пета. О преправљању земље за усев.

Глава шеста. О родовима усева.

Глава седма. О сејању.

Глава осма. О возделовању ливада.

Глава девета. О шткодљивостима растенија.

Глава десета. О жетви, увозу, вршидби и сохранију жита.

II. Возделовање баште, или баштованлук

Увод

Глава прва. О преправљању земље баштованске и о подрањивању зеља вообште.

Глава друга. О подрањивању зеља поособ, о Ђубриштим лејама и стакленим баштама.

III. Воћњаци

Увод.

Глава прва. О усевној дрва школи и о разсадној.

Глава друга. О разним воћака облагорођавања начину.

Глава трећа. О тимарењу облагорођени воћака, њиовом повторителном пресађивању и подкресивању.

Глава четврта. О природи и воздевању отмени воћака.

Глава пета. Берба и остављање воћа, болести и природни непријатељи воћака.

Атанасиј Николић,
 математике земљемерија и начерт.
 редовни и економије пољске ванредни
 професор

Право природно и јавно

Увод:

- а) о држави вообште.
 б) о праву прир[одиом] државном вообште.
 в) литература права природно-јавног.

I. Право природно државно.

А. Право грађанског правитељства вообште.

Б. Право грађанског правитељства поједино:

- а) о праву законодателства.
 б) о надзирателном и извршителном праву величества.
 в) право оружија
 г) право земаљско
 д) о судејској власти грађанској
 е) о казнителној судејској власти
 ж) власт над добрама у држави
 з) право у смотренију званија и достојнства
 и) право у смотренију цркве.

В. Дужности владатеља.

Г. Права и дужности поданика:

- а) вообште
 б) правични начин устав поправити
 в) о изсељавању и досељавању.

Д. О правленију и различним његовим видовима:

- а) демократија
 б) аристократија.
 в) монархија
 г) теократија и сојузност.

Е. О начину, како државно правленије престаје.

II. Право природно народно.

А. безусловно.

Корени права народна:

- а) о природној слободи
 б) о једнакости народној
 в) о узајмној јавности народа
 г) о народном поверењу
 д) о праву народног притјажанија
 е) о столној безбедности народа
 ж) о правичним уговорима између поједини народа
 з) о праву посланичества.

Б. Право народно условно:

- а) о правичној обрани по праву природном
 б) о рату
 в) о правичном миру
 г) о праву светског грађанства.

СПИСАК ПРЕДМЕТА

из куријалног штита и судејског поступка при грађанским парницама другог течения године 1840/1. слушањима правословни наука у Књажево-србском Лицеју предавани

Јованом С. Поповићем
професором права природног и штита куријалног

Увод у судејски грађански ред и куријални штит
О парницама вообште.
О редовним парницама.
О бранитељу.
О доказивању.
О писменим доказаницама.
О сведоцима
О заклетви
О пресуди
О апелати.
О извршавању пресуде.

Осмотреније

Преподаваног предмета *штатистике* течения, летњег 1841. год.
Продуженије

Штатистике наособне, главне четири европејске државе, као: Русије, Британије, Француске и Прајске, споредним начином скуплене

Глава II. *О житељима.*

Пар. 5. Државољудство общепросторно и поместно.
пар. 6. У смотрењу националног карактера и нравственог.
пар. 7. Међусобна разност житеља:
а. по подреклу
б. по закону
в. у смотрењу состојанија.

Глава III-ћа. Одеденије I-во економија пољска пар. 8. Разна занимања.

Одеденије II-го.

Индустрија рукоделија и художества
пар. 9. Разна занимања и производи рукоделија.

Одеденије III-ће

Трговина

пар. 10. Круг и разни родови трговине.
Глава IV-та. Круг просвештенија и наука.

пар. 11. Разна средства и спомагателства просвештенија.
Глава V-та. Сокровиште државно.
пар. 12. Извори прихода државни и дугова државни.
Глава VI-та. Крепост воинства државног.
пар. 13. Содржаније и оделеније воинства.
Част II-га

О државостроју својствено тако названом или државном ујединију.

Глава I. *О Уставу*

пар. 14. Основни државе закони.
пар. 15. Образ државни.
пар. 16. О наследству владатеља и двору овога.
пар. 17. О особи владатеља у разним смотрењима.
пар. 18. О супрузи и деци владатеља.
пар. 19. О двору владатеља.
пар. 20. О државничествама.

Част III-ћа

О државоуправи

пар. 21. О централном или средоточном управлењу.
пар. 22. Државоуправлење провинцијално.

Додатак о Турској

Част I-ва О основним државе силама.

Член I-ви О државокружију.

пар. 1. Положеније, границе и величина с оделенијем.
пар. 2. Физическо состојаније државокружија у смотрењу гора, вода и поднебија.

Член II-ги О житељима.

пар. 3. Државољудство общепросторно и поместно с разликом поредка и закона.

Член III-ћи О индустрији.

пар. 4. Разне индустрије струке у економији пољској, индустрији, рукоделној художеству и трговини.

Член IV-ти О просвештенију.

пар. 5. Состојаније овога вообште и по струкама.

Член V-ти Сокровиште државно и крепост воинства.

пар. 6. Приходи и расходи државни са содржанијем и оделенијем воинства државног.

Част II-га О државостроју својствено тако названом.

Член I-ви О ујединију и управлењу државном вообште.

Член II-ги О државоуправи.

Игњат Станимировић

СИСТЕМА

ПРАВОСЛОВНИ НАУКА У КЊАЖЕСТВА СРЕСКОМ ЛИЦЕУМУ ОА ТРИ
 ПРОФЕСОРА У АВЕ ГОДИНЕ ПРЕДАВАТИ СЕ ИМАЈУЋИ

I. година

Дани	Пре подне		После подне	
	1-ви час	2-ти час	1-ви час	2-ти час
	Проф. науке	Проф. науке	Проф. науке	Проф. науке
<i>Прво течење</i>				
Пон.	А. Пр. разума	Б. Пр. Аржавна	Б. Пр. Аржавна	А. Пр. разума
Втор.	А. Статистика	В. Фил. пр. крив.	∅.	∅.
Среда	Б. Пр. Аржавна	А. Пр. разума	А. Пр. разума	В. Фил. пр. крив.
Пет.	А. Статистика	Б. Пр. Аржавна	Б. Пр. Аржавна	А. Пр. разума
Суб.	А. Пр. разума	В. Фил. пр. крив.	Б. Пр. Аржавна	А. Статистика
<i>Друго течење</i>				
Пон.	А. Права цркв.	Б. Пол. пр. крив.	В. Пол. пр. крив.	А. Права цркв.
Втор.	А. Статистика	Б. Крив. судореа.	∅.	∅.
Среда	В. Пол. пр. крив.	А. Права цркв.	А. Права цркв.	Б. Крив. судореа.
Пет.	Б. Крив. судореа.	А. Статистика	В. Пол. пр. крив.	Б. Крив. судореа.
Суб.	Б. Крив. судореа.	А. Статистика	А. Статистика	В. Пол. пр. крив.

II. година

Дани	Пре подне		После подне	
	1-ви час	II-ти час	1-ви час	II-ти час
	Проф. науке	Проф. науке	Проф. науке	Проф. науке
<i>Прво течење</i>				
Пон.	Б. Н. полит.	В. Право граф.	В. Право граф.	Б. Н. полит.
Втор.	В. Право граф.	А. Т. П. М. Пр.	∅.	∅.
Среда	В. Право граф.	Б. Н. полит.	Б. Н. полит.	А. Т. П. М. Пр.
Пет.	Б. Н. полит.	В. Право граф.	В. Право граф.	Б. Н. полит.
Суб.	В. Право граф.	А. Т. П. М. Пр.	В. Право граф.	В. Право граф.
<i>Друго течење</i>				
Пон.	В. Граф. судореа.	Б. Н. полит.	∅.	∅.
Втор.	Б. Н. полит.	В. Граф. судореа.	Б. Граф. судореа.	А. А. К. практ.
Среда	В. Право граф.	Б. Н. полит.	Б. Н. полит.	А. А. К. практ.
Пет.	А. А. К. практ.	В. Право граф.	Б. Граф. судореа.	Б. Н. полит.
Суб.	В. Право граф.	А. А. К. практ.	В. Право граф.	Б. Н. полит.

Напомена: За студенте права није сачињен јединствен списак, већ за сваки предмет понаособ, па су стога изостављени. Писмо Ј. С. Поповића, којим је упућено извештај о успеху и програме, прилично је оштећено.

Између осталог писао је и ово: „Аа су сачињени претходни списаци, односно списаци, с много већом ревностју у наукама напредовали него првог течења“.

Оригинал. АС, МПС, 1841, II, 41; III, 131.

¹ и ² Следе спискови студената поређани по успеху. Види годиншњу класификацију.

108.

Београд, 11. [23] августа 1841.

Министар просвете Савету — о прерастању Лицеја у Академију са четворогодишњим студијама и начину избора ректора.

Високославному Совјету Књажества србског,

Како је јошт прошле године Лицеуму Књажества србског с Факултетом правословија приумножен и како ће сад с наступајућом школском годином у истом факултету три професора правословне науке слушањима предавати, — побуђено се је нашло Попечитељство просвештенија, из два тим начином у једно сливена и присоједињена факултета састојећи се Лицеум на Академију возвисити и произвести, а у исто време, производеније ово високославному Совјету на одобреније поднети.

Следством дакле тога, будући ће и професори оба наведена факултета учестије у ректорству имати, за нужно је судило Попечитељство ово, похваљеному Совјету и то предложити, да се у смотренију избора ректорства, под 3. октоврија 1839. год. НБН. 1548/ОНо 1748 принешена уредба преиначи и новом замени; тако и на том основоположенију, да професори како философског, тако и правословног заведенија право на ректорство, а с тиме и на годишње определени додатак са 100 талира, имају; — с тим примечанијем, да се сваке године на измену, за предупребеније разни, родити се могући замешателства и народности приликом избора ректора управленије Академије професорима вручава, сиреч: да се једне године из једног, а друге из другог факултета професор за ректора самим професорима, по горенаведеној уредби изабрати има. — А будући да је већ једну годину Правословни факултет суштествовао и професори истог ни у самом избору ректора учестије имали нису, то би по мненију Попечитељства праведно било, да из истог факултета сад с почетком идуће школске године професор један за ректора изабран буде, како би по предложеном решенију Попечитељства тим начином у наведеном призренију сад поступати одпочело.

Предизложено решеније своје подноси Попечит. високославному Совјету на одобреније, умољавајући исти, за скорије соопштеније, ради удејствовања, таковог.¹

БНо 1117.

Попечитељ
правосудија и просвештенија,
полковник,
Стеф. Радичевић

Оригинал. АС, ДС, 1841, 333.

Напомена: Министарство просвете је захтевало од професора Лицеја 11. септембра да изврше избор за ректора и то из редова професора права. — АС, А, 48.

¹ Види докуменат бр. 114.

109.

Београд, 20. августа [1. септембра] 1841.

Јован Рајић Министарству просвете — о свом раду на изради уџбеника за потребе Лицеја и о признавању бесплатне службе од августа 1839. до априла 1841. године.

Високославно Попечитељство!

Следством произведенија мога на катедру физике, под 7-им и 17-им августа 1839. ВНо 707 и Но 1369 последовавшиг, благоизволило је високославно Попечитељство просвештенија мени сочиненије ручнице физике наложити. Повинујући се овом високоме налогу, започео сам одма још поменутог месеца августа 1839, предречено сочиненије, и већ сам у њему до десетог писаног табака успео, а такођер опит истог труда мога високославном Попечитељству на подпуно задовољство његово поднео био; кад од истога под 1-им фебр. 1840. с известијем, да је високославно Правитељство катедру физике професору Арноту, мени пак катедру правословија определити благопронашло, нови налог получим: да сходно преиначеном определенију моме ручницу статистике израђивати почнем. Но немилост судбине моје није ми ниод овога, премда у знатној мери положеног, и такођер високославно надлежтелству моме поднешеним пробним листовима осведоченог, подвига мога конца и плода видити допустила; јер од високославног Попечитељства под 4-им јануарија т. г. нову заповест добијем: да на место статистике професору Станимировићу наложене, полицајно-економическе науке преправљам. Ја сам дакле у непрекословеној послушности и овога најновијег налога ручницу полиције израдио, и с прелазом мојим на ову страну о Бурђеву дне ове године високославном Попечитељству готову поднео.¹ Осим ови главни дела, јесам за исто време и по добивеним налозима спискове физикалног кабинета и правословне библиотеке, а такођер и систему правословног факултета израдио, и послао.

За сво време тога дејствовања мога на оној страни под наименованијем и налозима висок. правитељства од месеца августа 1839. до прелаза мога на ову страну, т. ј. до 23-ег априла 1841, нисам никакве плате уживао; премда живи и скорашњи примера има: да су моји колеге не предавајући, не само списивајући учебне предмете своје, не само систематическу плату своју уживали, него осим тога још и за сочињена дела особену, знатну награду добивали. Премда се ја не из уверенија собствене незаслужности или неправичности, но јединствено из искрене жеље, да би сотим праву и безграничну покорност и приверженост моју прама предпостављене ми власти јасније осведочио, сваког права на систематическу плату моју за време званичног дејствовања мога на оној страни својевољно и драговољно сад за свагда одричем; но при свему томе смем се праведном надежом питати: да ће ми се код очевидне ове жртве моје толики труд мој, ако не у плату и заслугу, то поне у службу милостиво примити и признати: да се нећу исто тако имена, као плате, верног и ревностног званичника за исто време лишавати,

и да ми неће други који, плату примајући, а од мене већи труд неполагајући званичник зато, што је можда који месец пре мене, премда доцније од почетка онострански моји за Србију заслуга, овамо прешао, у призренију старешинства службе предпостављен бити.

Усуђујем се дакле високославном Попечитељству с најпонижнијом молбом припасти: да би оно толики предпоменути труд мој у дејствителну, ако и бесплатну, службу моју применити и мене јавним актом и том обезбедити милостиво благоизволило: да се ја од месеца августа 1839. године, као што сам дејствително под јавним наименованијем и налазима служио и заслужио, за дејствителног служитеља правителственог сматрам и признајем.

Препонизно у високо покровитељство препоручујући се, пребивам с најотменијим високопочитанијем

Високославног Попечитељства
најпонижнији слуга
Јован Рајић,
л. профес. правословија

Оригинал. АС, МПс, 1842, I, 25.

Напомена: Министарство просвете проследило је Савету, 4. септембра молбу Рајића, а оно је одбило 30. септембра 1841. године.

¹ Свој уџбеник, „Ручницу Полиције“, проф. Рајић поднео је Министарству просвете 1. јуна, с предлогом да је штампа уз награду коју би му доделило према уложеном труду. Савет је одбио (3. јула) предлог Министарства просвете да аутора награди хонораром од 10 талира по табаку, с образложењем да сви предмети не морају имати штампани уџбеник. Ако професор жели штампати своја предавања, „он таква на корист своју сам издаје“. Рајићева књига изашла је из штампе исте године под насловом *Начелни основи умоправословне и положителне Полиције списани за потребу младежи србске у Лицејуму Књажевства србског*, Београд 1841, стр. 141.

110.

Београд, 1. [13] септембра 1841.

Професори Лицеја о начину избора ректора и о употреби средстава која се додељују за обављање ове дужности.

УСТАНОВЛЕНИЈЕ

Које ми подписани у призренију избора ректора и овоме припадајућег награжденија за спомен пријатељског согласија нашег данас за свагда љубовно закључили и узаконили јесмо:

1. У будуће има се бирати ректор из оба факултета, како Философическог тако Правословног без сваке разлике и без сваког првенства на кога вишество гласова падне:

2. Опредељујемо: да они сто талира, које ће свагдашњи ректор у име награжденија примати, не изабраноме и дејствујућем ректору, но целој нашој подписаној дружини професорској на расположење припадне, која ће исти сто талира на изобразителна средства т. ј. на куповање књига, држање новина и пр[очаја] по вишеству гласова употребити.

3. И тако ће свагдашњи ректор ректорску плату онамо давати, куда му закљученије вишества нашег наложило буде.

4. Књиге и новине овом ректорском платом набављене остављамо за вечити спомен овом заведенију.

(М. П.)

Исидор Стојановић,
професор общте историје и
ректор Лицеума
Гаврил Поповић,
АЕМ протосингел, катихета и
ексхортатор
Јован Рајић, 1-ви проф. правосл[овија]
Игњат Станимировић, проф. шта[тистике]
Јоан С. Поповић, проф. прав[ословија]
Атанасиј Николић, професор математике
Константин Бранковић, проф. философије
Алексиј Околски, проф. франц. језика
Мушички, проф. физике

Оригинал. АС, Л, 49.

Копија. АС, МПс, 1841, V — 5.

Напомена: Ректор је овај акт проследио министру просвете 14. септембра и нагласио да је Атанасије Николић дао предлог о начину коришћења средстава која припадају ректору. За ректора су изабрали професора филозофије Константина Бранковића. — АС, МПс, 1841, V-5.

111.

Београд, 13. [25] септембра 1841.

Министар просвете ректору — поставља за суплента Саву Јовановића.

Благородному и високоученому господину
ректору Лицеума, професору философије у истом,
Константину Бранковићу,

Његова светлост милостивејши господар и књаз наш, благоизволео је на представленије Попечитељства просвешенија од 31. јулија о. г. ВНо 1020 височајшим указом својим од 1. августа о. г. ВНо 954 Саву

Јовановићу доктора философије привременим суплентом у Лицејуму нашем поставити.

Сообштавајући Попечитељство просвештенија поставленије ово поменутог Саве Јовановића за суплента, препоручује вам, да ви у сваком случају препјатствија или отсуствија ког нибуд од професора Филозофског факултета, Попечитељство ово извештавате, да оно истог суплента на испуњеније дужности препјастованог или отсуствјућег професора вама упутити може; као што ће те и у случају том, кад професор физике, Антониј Арнот по издравленију на дужност своју дошао буде, честореченог суплента с рапортом вашим Попечитељству овому упутити, да му оно онда дужности, које он при Попечитељству овому за време присуствија свију професора, на својим местима, испуњавати има, вовери.

Б.Н.о 1090.

Попечитељ правосудија и просвештенија, полковник, Стеф. Радичевић

Оригинал. АС, А, 52.

Концепт. АС, МПс, 1841, III, 98.

112.

Београд, 17. [29] септембра 1841.

Кнез Михаило Министарству просвете — о запошљавању првих правника који су завршили студије на Лицеју.

Попечитељству просвештенија,

У следству предложенија Попечитељства просвештенија под 7. пр. м. Б.Н. 1088, Совјету у том учињеног, да се изучившим православне науке, Димитрију Матићу, Давиду Рашићу и Андреји Стаменковићу, који јошт са службом правитељственом углеђени нису, од 1. јулија, кад су науке окончали, па до дана кад ће указом мојим у службу бити постављени, а тако и мањем и већем Јовану Николићу, који су већ намештени, од реченог числа, до дана поставленија за оно сиреч време, докле су при њему безплатежно практицирали, накнада какова, као наставак оног правитељственог благодејанија, које су као ученици уживали и то соразмерна местној скупости, дарује, — Совјет будући је јошт под 20. септемврија пр. год. Но 842 из призренија тога, да и наша младеж вољу и ревност за образовање средством виши наука добија, с мојим согласијем решио, (као што је Попечитељство под 28. септемврија пр. г. В.Н. 1832 о том извештено) да се ученицима православни наука благодејаније повиси и да им се обзнани, да ће сви они између њи, који с превасходством исте науке свршили буду одма у правитељствену службу, као

канцелисте или писари примљени бити, диве се сад, што се с именованим православцима тако поступило, да они и после изучени наука, бреме за правитељствену касу, као што Попечитељство предлаже, морају бити, гди је свако, а особито и највише просвештенија Попечитељство, знајући готово годину дана пре поменуто решеније, дужно било старати се јошт поиздаље, како ће у речи стојећи ученици, чим прописно науку окончају, у службу моћи стати и то наравно тим, да за њи упразњена места задржи и због тога дакле, што је овом противно чињено, остали су именовани младићи без службе, и да их правитељство, међу тим, док се таква и за њи непојави, издржавати мора.

Кад је већ Попечитељство овако поступило, изгубивши из вида оно законодателно закљученије, Совјет, немогући честоименоване младиће, из сожаленија само, што се у оскудости налазе, а и из старанија, да не би други ученици гледајући ови нужду, од науке одвратили се без помоћи оставити, решио је, да се Матићу, Рашићу и Стаменковићу, за време док им се служба неподари, на месец по пет талира даје, али и Попечитељство просвештенија да се напомене, да се постара, како не би ови задуго правитељству на терету били. Николићу пак мањем и већем, који су већ намештени, и који тим ужитка имају, неодобрава Совјет никакву накнаду за оно кратко време, док су при Попечитељству практицирали.

Ово решеније Совјета ја по целом његовом пространству одобравам и сообщтавајући исто Попечитељству просвештенија ради његовог по истому управленија примечавам му, да се Рашић, који је међу тим указом мојим од 7. пр. м. В.Н. 966 за канцелисту при Попечитељству правосудија потврђен, изузима из числа они, којима је горензложеним решенијем накнада опредељена.

В.Н. 1247.

Михаил М. Обреновић

Оригинал, АС, МПс, 1841, III, 151.

Напомена: О проблему запошљавања прве групе лицејаца, који су завршили студије 1841. године, кнез је писао Министарству просвете још 21. јула. Ми смо одлучили да објавимо ово друго писмо јер је садржајније. Оба се чувају у истој фасцикли.

113.

Београд, 19. септембра [1. октобра] 1841.

Савет Министарству просвете — о издавању уџбеника и материјалној надокнади професорима.

Попечитељству просвештенија!

Из припослатог Совјету писма Попечитељства од 10. т. м. БНо 779 увидио је он, из који побуђенија наоди Попечитељство за нуждно, да се професорима и осталим издаваатељима школски књига, за труд њиов награда из правитељствене касе даје.

Но ако Совјет, добру иначе намеру Попечитељства, касателно школски књига и уважава, то опет, узевши он у разсудак, како ствар обично у многим земљама, а особито у нас стоји и јошт за неко време стојати мора, не може наведена Попечитељством побуђенија посве за истинита и убедителна држати. Јер међу осталима, Совјет и сам добро зна; да би у свом реду било, да ученици у вишим заведенијама већ добро могу и уму писати; но будући се он, на жалост, и из најскоријега искуства уверио, да многима од њи доиста никако није излишно, и више науке тако предавати, да они уз слушање професорског толковања и на памет учења, не само поради помоћи за паметствовање, но и због самога писма и писања јошт исте те науке и писати и преписивати морају; то он суди, да она у решенију његовом од 21. јунија т. г. Но 305 наведена втора причина није толико на теорији, колико Попечитељства објасненије тога предмета, основана. Осим тога Совјет о печатању школски књига засад јошт овако мисли: свака школска књига треба да је и материјом и формом цели предавана сходно сачињена: наука, која ће се из ње ученицима толковати, ваља да је у језгру и у поредку, и језиком обраћеним, снажним и лепим, изложена. Колика се за то вештина, по умности и по опитности, од стране учитеља, колики ли од њи труд за такав посао иште! Треба ли Совјет, то у вид узевши, да Попечитељству доказује, да он узрока има, сумати се у србски професора, пре него што су се јошт с правом школским добро упознали, часпре учебни компендум могу израдити, да га на свет издаду средством одобрења правитељства и о његовом трошку?! Па и да су наши професори, као што се о некима и мисли, за класическо дело по науци, коју предају, спремни, идејама и вообште и по отечественим приликама обogaћени, јели наш језик већ тако богат и уређен, да се њим школске књиге, у којима ће се содржавати науке, којима се у нас приступ топрв отвара, налако и на брзу руку списати, и могули се такова, на брзу руку скована дела, за класическа сматрати? Наше школе ваља боље да се систематизирају; наши учени треба наш матерњи језик да обогате и усвршенствују и наши се професори морају јошт и за себе и за ученике, у отличном њином званију, трудити; па тек после моћи ћемо итати и грабити с печатањем школски књига, и тек онда моћи ћемо и ми, наравно с нашим силама подражавати оним народима великим и старим, о којима Попечитељство говори. По свему овому увидит ће Попечитељство, да

Совјет не отлаже без узрока одобрење своје у представљеном му предмету. Међутим, он зато опет не укида надежду оним учитељима и списатељима, који ће по сталном искуству и из ревности к добру наука и ученика, ваљану, добру и полезну школску књигу саставити; наше правитељство, као што је и досад тако ће и у напредак праведно уважити, па и достојно наградити труде свију, а тако и учени људи, који ће за наше отечество, сваки по својој струци, полезно што и одлично произвести.

У осталом Совјет за излишно налази, на сва остала, од части слабо основана, од части по горњему објасненију падајућа побуђенија Попечитељства обширно одговарати. Зато и примечава само, да оно изволи, како по овоме, тако и по решенију његовом од 21. јунија т. г. Но 305 поступити.

Но 670

За г. председатеља,
член Совјета, генерал-мајор,
кавалер,
Милета Радојковић

Оригинал. АС, МПС, 1842, I, 25.

114.

Београд, 22. септембра [4. октобра] 1841.

Кнез Михаило Савету — не прихвата предлог о уздизању Лицеја у ранг Академије.

Совјету Књажества србског,

Представленијем од 3. т. м. Но 623 поднео ми је Совјет мненије,¹ да се Лицеум Књажества србског, из призренија што је прошле јошт године Јуридикеским факултетом умножен, на Академију узвиси.

Прије него што би к мненију овоме приступио, за нуждно судим, да Совјет у предмету изложеном у размотрење узме и поздније ми мненије своје поднесе, и следујућа примечанија:

1) Речи Академија и Лицеум, узевши их у смислу оном, као што су подразумеване биле од старо Јелина, једнако значење имају; Академија било је место у Атини, гди је Платон философ своје ученике, и

Лицеум, место, гди је Аристотел своје (ученике) обучавао. Тако и Академија и Лицеум, као места, гди се науке предају, нису имала никаква преимунства између себе, код стари Јелина.

2) У свима европејским државама називи се Академија, друштво састављено да посредством издавајем књига, прегледањем и размотреним изишавши, науке и хумојества распрострањавају; тако има Академија наука, Академија за изображење језика, за музику и т. д.; само у Мацарској зову се академије из два факултета: Јуридикеског и Философическог постојећа школска заведенија, па у самом поменутом краљевству налази се у Јегри школа под именом: Архиепископски лицеум, состојаћа се из два факултета: јуридикеског и философическог.

3. Узвисивши дакле наш Лицеум на Академију, или боље рећи, преденувши нашем Лицеуму име, ми би само показали, да друго ништа не чинимо, него слепо за мацарским заведенијама да идемо; а кад оћемо да подржавамо, требало би да не гледамо на саме Мацаре и њиова школска заведенија, која у сравњивању с другима у Европи постојећима, далеко су натраг остала, као што то и сами паметнији Мацари признају и јавно говоре; него да се угледамо и на друга у европејским државама сшствествујућа заведенија школска.

4. Но да баш, несматрајући на друге просвештене народе, само се за Мацарма поведемо, морао би наш Лицеум состојати се из два факултета подпуно, имајући катедре у мацарским академијама установљене. А наш Лицеум нема ни у Философическом факултету свију наука, које се у Мацарској по лицеумима и академијама предају, а за Јуридикески факултет фале код нас катедре за права положителна, које се не могу тако скоро ни завести.

5. Хотели названијем већим, у смислу код Мацара уобичајеном, наше школско заведеније пред странама подићи и увеличати, нећемол тиме пред њима више јошт црвенисти, што издевањем само имена, нашем заведенију важност већу дати трудимо се, не гледајући да та важност у вештествености другим средствима и с временом придобити се мора.

6. Имамо пример код соседа наши, Румуња — Влаха, који у Букурешту имају лепо школско заведеније, у ком се и философија и јуридикеске науке и многи страни језици предају. Заведеније је ово у пространом, имајући у сред авлије цркву зданију смешћено с библиотеком, музеумима и топографијом снабдевено. И ово заведеније, имајуће 5000 дук[ата] годишњег прихода, не зове се ни Лицеум ни Академија, него: Школа св. Саве.

7. Овако исто имаде и више красни заведенија школски у Европи, која на себи смерна имена носе, ал се отликују тим, што су из њи толики славни људи изишли; да се више не напомене него школа нормална у Паризу, у којој се више предаје, него што у нашим обојим факултетима.

8. Ако с временом, као што желимо, наше заведеније с више катедра и с више факултета умножимо, може се из Лицеума Университет, кад томе време буде, устроити; и зато

9. Може наше заведеније школско Лицеумом звати се, и то дотле, док се оно боље цели својој и имену сходније не устроји и подигне, пак кад то буде, онда ће му се и име друго дати моћи.²

ВНо 1200.

Михаил М. Обреновић

Оригинал. АС, ДС, 1841, 333.

¹ Садржај овог акта је исти као и предлога Министарства просвете од 11/23. августа (види док. бр. 109).

² Види следећи докуменат.

115.

Београд, [?] 1841.

Одговор Савета кнезу о потреби промене назива Лицеја у Академију, односно Велику школу.

Но 715.

Књаз србски 22. септем. 1841. год. ВНо 1200 примечава на писмо Совјета од 5. т. м. Но 623 да се Лицеум наш Академијом не назива, но да садање име своје дотле задржи, док се оно боље цели својој и имену сходније не устроји и подигне.

Књазу

На предложена му примечанија одговара Совјет:

1. Домаћин академ дао је Платоновом, а бог Аполо, прозвани Лицеон или вукоубилац Аристотеловом училишту име; по томе је истина и једно и друго једнако и само случајно значење имало. Но из тога јелинско-старинскога имена то следује, да Академија или није ништа више од Лицеума, или да је Лицеум тако исто велика ствар, као што је и Академија. Међутим у ова новија времена јелинска се наименованија понајвише употребљавају као и остала обична имена, само да се ствар именује; иначе, што би требало да буде сваки гимназијум по правоме значењу те речи, иначе како би се музикално или молерско дружество али и [...] Академијом могло називати? Стотинама има данас ствари и предмета, о којима стари, Јелини и Римљани, ни мислили ни сањали нису, па који опет зато имена из језика ти древни народа имају, те јошт не редко таква, да би се они, кад би сад устали, чудити се и дивити морали, како су их нови људи начинили и употребили. Ни ми по томе стари векова смисао у нашем случају нисмо у стању у виду имати. — Осим тога и у стари Јелина име Академије није остало на училишту Платоновом; но тако се наскоро за Платоном и различите секте философа звале. Но кад се онда секте једне и исте науке, фило-

софије, академијама могле називати; зашто се у нас два факултета, у којој се онолике науке предају, неби тако нарећи могле?

2. И изван Маџарске има земаља, у којима се не само учени људи или художника дружества, него управо и саме исте школе, и то кадшто само од једног факултета устројене. Тако има у Немачкој, која је у училиштима најбогатија, Академија хирургическо-медицеска и т. д. Најглавнији данашњи списатељи државно-политически наука веле, да је свако више училиште, које је од више факултета састављено, Академија. Па и зашто се неби могло више училиште Академијом опет прозвати, кад је из прва почетка то име оном месту дато, у ком су се више науке, оне философическе и државне училие, а не као што се у познијем временима учинило, да се дружествама художника и забавника оно придевало?

3. Из тога се види, да се у нас није гледало само на Маџаре, него и на друге народе. Међутим да се само овим подражавало, опет се то није чинило ни у каквој вештествености, него само у једном имену; премда ни само име није свагда без следства. Прилика је и у нашем случају, да би се у нашим ученицима и у њиним наставницима озбиљније и узвишеније чувство развијало, када би се они у училишту с наукама занимали, које би се Академијом, као већ обично узетом именом за више школе, називало: такво што свагда и свуда већем поносу, а потом и већем напрезању ума и срдца даје.

4. Колико и какви катедра треба да има у сваком факултету, то зависи од уредбе и потребе земаљске, нити се зато негде јошт досад норма могла прописати. И кад се Пештански, Падуински и подобни универзитети, сравнивши их с Бечким, или јошт боље с Паризским, Берлинским и Оксфордским свеучилиштима, без прекора универзитетима могу називати; то се доиста и наш Лицеум Академијом може звати. Одавно се више школе Лицеуми, Академије, Универзитети именују; али није одавно, одкако у тим школама онолико катедри, колико их сад има, постоје: име се дало, које је остало, како је с почетка било, а ствар се развијала и подизала, све према сили и потребама народа и с духом времена и века његовог.

5. По томе, што ће се у нас оно само чинити, што се код страни изображени некад чинило, тешко је веровати, да ћемо ми пред њима због нашег поступка у настојећем предмету црвенити. Истина неби ништа жалостније било, него кад би у нас сав труд на то ишло, да се нашем школском заведенију име издене, и само тим једним исто подиже и увеличава, не гледајући да се важност његова у вештествености другим претставама и с временом придобити мора. Но Совјет то нити је мислио, ни хтео у овом случају кад му је име, као што се узима, веће, оно Академије, одобрио, заиста он нити је пожелио, ни поискао, да се при томе само заостане, него је и онда судио, што и сад суди, да ће правителство, особито надлежна власт, на то ићи и старати се, да се и „друга средства“, т. ј. способни наставници, по числу и по потребама, добаве, којима ће но, као и осталим за образовање нуждним потребностима, „у вештествености важност добити“, ступајући све с духом времена, с нашим обстојатељствима и с нашим потребама, а свим тим учинити, да име заведеније и ово оно краси и пред светом оправда.

Каква имена немају у нас многе струке од заведенија или и правленија, па оће ли оне такове остати, какве су сад, и ко би то желио и хтео?!

6. Ако није путно угледати се на Маџаре и овима подражавати, то је доиста тешко веровати, да би боље било, оно чинити, што Каравласи или Румуни чине, који у свему, а особито у сматрању културе, далеко иза Маџара стоје. Њима школа има 5000 ф. годишњег прихода, а наша има, колико јој треба.

7. Ни новци, ни зданија, ни число катедри не чини, да из какве школе славни људи излазе; него управитељна власт, под добротним правителством школе развија, из који онаки људи излазе. Тако се то докучује постављањем славни и ревностни људи на катедре, поцагавањем охоте и воље у отечествену младежи за науке и старањем за ову, кад науке сврши. Зашто се у нас све то, по нашим силама и потребама, не би могло чинити? — Славне су и нормалне школе у Паризу, и оне треба да су такве, зашто норма значи образац, урнек; но опет се ни у каквој нормалној школи оне науке не предају, које се у академијама уче, поне не онако онде, као у овима. Међутим кад би сравњивали наше школе строго с школама, које су и какве су у Паризу или у подобној вароши, онда је за нашу школу и име Лицеум негодно и велико.

8. и 9. У осталом желећи С[овјет] да се наше школско заведеније, о ком се реч води, доиста „у вештествености“ развије, подигне и прослави, ни сам овим примечанијем није рад мненије своје првашње утврдити, да се оно Академијом назива; нека се у осталом учини, што је цели сходно, а то име најпосле, нека остане, како је и досад било, по томе како и који за упутно налази. Шта више, кад би и он то са свију страна за полезно или за нуждно налазио, претресати, онда би мненија био, да се ни Лицеум, ни Академија не назива, него каквим zgodним народним именом, од прилике: Велика школа.

Концепт. АС, ДС, 1841, 333.

¹ Нечитка реч.

Београд, 28. септембра [10. октобра] 1841.

СПИСАК

УЧЕНИКА ЛИЦЕУМА КЊАЖЕСТВА СРБСКОГ
ЗА I ШКОЛСКО ТЕЧЕНИЈЕ 1841/2. ГОД.

Слушатељи права

Чн-сло	Имена и презимена	Годинна возраста	Место рођења, окољине	Отац, или мати, или тутор, и њихово стање	Школа, коју је прошле године посеђавао, и какав успех у овој чинио	Где је на квартиру	Ужива ли правн- тељствено благо- дејанијен и колико на месец	Примечаније
1.	Аксентије Поповић	25	Селевац у окр. смедеревском	От. Јован Милосавље- вић, свештеник	II год. философије с успехом превосходним	Код Мите Анђелкови- ћа Ђурђије, близу Делијске чесме	Ужива 3 1/2 тал.	
2.	Алекса Романовић	23	Шабац, у окр. шабачком	От. Панта Романовић чарубија	II год. философије с успехом превосходним	Код Буре Димитрије- вића, кујунџије на Ка- лемегдану	Ужива 4 тал.	
3.	Божин Божовић	25	Мајдан у окр. рудничком	Брат Јоским, земље- делац	II год. философије с успехом превосходним	Код Мите Марковића болтаџије — код Вој- водине чесме	Ужива 4 тал.	
4.	Голуб Николајевић	20	Пожаревац у окр. пожаревачком	Мати Стевана Кати- ћева	II год. философије с успехом превосходним	Код Пеје Дамљанови- ћа ћурчије — код Ка- лемегдана	Ужива 4 тал.	
5.	Илија Ракић	18	Рудник у окр. рудничком	Мати Сава удовица Марка Ракића, шт. ка- петана	II год. философије с успехом превосходним	Код Пеје Дамјанови- ћа ћурчије — код Ка- лемегдана	Ужива 1 1/2 тал.	
6.	Јован Радонић	18	Крагујевац у окр. крагујевачком	Мати Станика удовица Радоње Илића, кмета варошког	II год. философије с успехом I класе	Код г. капетана Јована Вучковића, на Сави	Ужива 1 тал.	
7.	Јован Јанковић	26	Слатина у окр. приоречком	От. Јанко Јанковић земледелац	II год. философије с успехом превосходним	Код г. Максе Ранко- вића, председ. суда окр. подринског на Стамбол капији	Ужива 4 тал.	
8.	Марко Поповић	20	Синошевић у окр. шабачком	Брат Живко, свеште- ник	II год. философије с успехом превосходним	Код Венцла Шварца — на Варош капији	Неужива	
9.	Риста Петровић	20	Крагујевац у окр. крагујевачком	Мати Стоја удовица Петра мутавџије	II год. философије с успехом I класе	Код Буре Димитрије- вића кујунџије на Ка- лемегдану	Ужива 3 тал.	Будући му је благо- дејаније једино сред- ство издржавања, а с њиме — благодeјани- јем — због велике скупоће на крај изаћи не може, молн се за повишење
10.	Стеван Динић	19	Крагујевац у окр. крагујевачком	От. Дима Младеновић терзија	II год. философије с успехом I класе	Код Јована Милакови- ћа, асурџије на Сави		

Слушатељи философије II године

Числао	Имена и презимена	Године возраста	Место рођења, околује	Отац, или мати, или тутор и његово стање
1.	Димитрије Божићевић	21	Беоцин у Срему	От. Саватије Божићевић, јеромонах у М. Петковици
2.	Димитрије Бранковић	21	Нови Сад у Маџарској	Мати Катариина удовица Петра Браиковића, ћурчије
3.	Димитрије Јовановић	20	Агастол у Мореји	Мати Јелена, удовица Борба Јовановића, капетана
4.	Марко Пантелић	18	Брезиа у окр. рудничком	Мати Ружица, удовица Пантелије Јовановића, земљеделца
5.	Милован Аксентић	20	Шабац у окр. шабачком	От. Сава Аксентић, трговац
6.	Мијаило Јовановић	17	Крагујевац у окр. крагујевачком	Мати Марга, удовица Јована Арсенијевића, ћурчије
7.	Петар Радовановић, млађи	18	Шабац у окр. истога имена	От. Јован Радовановић, трговац
8.	Петар Радовановић, старији	22	Селевац у окр. смедеревском	Мати, Смиљана, удовица Радована Милановића, трговца
9.	Радован Лаловић	19	Санковић у окр. ваљевском	От. Мијаило Лаловић, трговац
10.	Симеон Атанасијевић	20	Драгачево у окр. чачанском	От. Вукосав Атанасијевић протојереј караиовачки
11.	Јевтимије Јовановић	16	Сарајево у Босни	От. Јован Николић, настојник у кући г.г. Симића

Школа, коју је прошле године посеђавао и успех какав је учинио	Где је на квартиру	Ужива ли правителствено благодетаније и колико на месец?	Примечаније
1 год. философије с успехом превосходним	На Дорћолу, код Косте Васиљевића, кафе- ције	Ужива 3 тал.	
1 год. философије с успехом превосходним	Код матере, близу Ка- лемегдана	Неужива	
1 год. философије с успехом I класе	Код Буре Димитрије- вића, кујунџије — на Калемегдану	Ужива 2 1/2 тал.	Немогући с опредеље- ним му благодетанјем на крај излазити, моли се за повишеније
1 год. философије с успехом превосходним	У школском зданију с фамулусом	Ужива 3 тал.	
1 год. философије с успехом I класе	Код Борба Антоније- вића бакалина — на чаршији	Неужива	
1 год. философије с успехом превосходним	Код Лазе Јовановића колара — на Терази- јама	Ужива 1 1/2 тал.	
1 год. философије с успехом превосходним	Код Борба Цигаилије, папуџије — на Зереку	Ужива 1 1/2 тал.	
1 год. философије с успехом превосходним	Код Глигорија Јовано- вића, терзије — на Калемегдану	Ужива 3 тал.	
1 год. философије с успехом превосходним	Код г. Јована Никића архивара совјетског, у Сава-мали	Неужива	
1 год. философије с успехом I класе	У главном сокаку код Наума Ристића, ћур- чије	Неужива	
1 год. философије с успехом превосходним	Код оца на Терази- јама	Ужива 2 тал.	Моли се, да би му се поше лањско благодет- аније — 3 тал. опре- делило

Слушатељи философије I године

Чи- сво	Имена и презимена	Године возраста	Место рођења и окружије	Отац, или мати, или тутор и њихово стање
1.	Алекса Милинковић	20	Шабац у окр. истога имена	Мати, Јулијана удовица Јована Милинковића, терзије
2.	Атанасије Величковић	17	Јагодина у окр. истога имена	Брат, Стеван, берберин
3.	Владимир Богдановић	16	Београд у окр. истога имена	От. Марко Богдановић поручник
4.	Борђе Нинић	22	Шабац у окр. шабачком	Мати, Марија удовица Алексе Нинића, трговца
5.	Борђе Симић	18	Шабац у окр. истога имена	От. Матија Симић, начелник окр. шабачког
6.	Иван Марковић	21	Гроцка у окр. београдском	Мати, Милица, удовица Марка Јанковића, земљеделца
7.	Јован Марковић	18	Београд у окр. београдском	Мати, Стојна, удовица Симе Марковића, трговца
8.	Коста Петровић	17	Хотин у Бесарабији	Мати, Марија, удовица Петра Јечменића, трговца
9.	Крста Стојковић	18	Крагујевац у окр. крагујевачком	Мати, Стевана, удовица Стојка Ранковића, капетана
10.	Милић Лукић	23	Главинац у окр. јагодинском	Мати, Перуника, удовица Луке Новаковића, земљеделца
11.	Милош Ранковић	19	Остружница у окр. београдском	От. Макса Ранковић, председатељ суда окр. подринског
12.	Мирко Недељковић	18	Санковић у окр. ваљевском	От. Мирко Недељковић, земљеделац
13.	Петар Протић	18	Негришори у окр. чаланском	От. Јанко Михаиловић, протојереј Драгачевачки
14.	Сава Грујовић	16	Ада у Маџарској	От. Мијанло Грујовић, пред. суда окр. крагујевачког

Оригинал. АС, МПС, 1841, IV, 173.

Школа, коју је прошао де године посеђавао, какав је успех, исти учинио	Где је на квартиру	Ужива ли правителствено благоејаније, и колико на месец?	Примечаније
II класу човечности с превосходним успехом	У главном сојаку код Наума Ристића ћурчије	Ужива 3 тал.	
II класу човечности с успехом I класе	Код Јована Миљковића, асурције — на Сави	Неужива	
I годину философије ненавршио	Код оца — близу књажевог двора	Неужива	Добро учи, и по томе би благоејаније заслуживао
II класу човечности с успехом превосходним	Код брата, г. Јована Нинића, архивара совјетског у Сава-мали	Неужива	
II класу човечности с успехом превосходним	Код Борџа Антонијевића, бакалина — на Чаршији	Неужива	
II класу човечности с успехом I класе	Код Лазе Јовановића, колара — на Теразијама	Неужива	
II класу човечности с успехом I класе	Код матере — близу Војводине чесме	Неужива	
II класу човечности с успехом превосходним (по приватном испиту)	Код матере — у Сава- -мали	Ужива 2 1/2 тал.	
II класу човечности с успехом I класе	Код Марка Богдановића, поручника близу књажевог двора	Неужива	Због слабог дара за учење, принуђава се оставити школу
II класу човечности с успехом II класе	На Дорћолу код Косте Васиљевића, кафеџије	Неужива	Будући никаквог средства за одржавање нема, а као приљезан познат ми је: то би благоејаније заслуживао
II класу човечности с успехом I класе	Код своје куће — на Стамбол-капији	Неужива	
II класу човечности с успехом I класе	У конаку њ. сијатељства г. Јеврема	Неужива	
II класу човечности с успехом превосходним	Код Јована Миљковића, асурције — на Сави	Ужива 1 1/2 тал.	
II класу човечности с успехом I класе	Код браће — у главном сојаку	Неужива	

Константин Бранковић
професор философије — ректор Лицеума Кн.

117.

Београд, 28. септембра [10. октобра] 1841.

Професори Лицеја Министарству просвете — предлажу оснивање Српске академије наука. У прилогу нацрти.

Високославно Попечитељство просвештенија!

Како год, што је жеља високославног земље правитељства, да се при Лицеуму Књажества Србије пожелани успех у наукама учини; исто тако и долеписани са содрузима својима не устручавају се са сваком скромношћу изјавити, да никвог од своје стране ни труда ни средства не штеде, како би се лепа ова дела брже и напредније постигла. При свој ништа мање ревности својој из искуства виде, да они при овако скројеним обстојателствима, ако се сиреч по дојакошњем начину при овом заведенију поступало буде, никако труде своје у заслуженој мери оправдати неће моћи; а по овом ни онај успех учинити, који се од стране високославног правитељства праведно очекива.

Језик, на ком се науке у овом Лицеуму, као и вообште по гимназијама предају, јест наш матерњи србски неизрабен и необделан за тако високе предмете. Професори, дужностма званија притегнути, усилжавају се по могућству своје речи за своје предмете ковати; но небудући у стању себе к обштности узвисити, сваки особитим путем спеши. Сваки је на овај начин себи остављен; своје фали, туђе не прима; а из свега овог ништа друго не произлази, него зидање вавилонског торња, гди сви раде, но један другог не разуме; гди неједнакост и разстројеније у језику влада, и, што је најгоре, забуну између учеће се младежи порабајући, с највећим убитком на јавно образовање и напредак у наукама дејствује, а сотим и касателним професорима жалостну утеху даје, да се с једним примањем своје плате задовољавају, не могући ни дужностма званија, ни позиву совести своје подпуно одговорити.

Сваколико согласије професора к сочиненију учевног каквог речника јошт не би довољно било, да се важна ова к напредку препона надвлада и уклони. Језик наш, није приватно само школа и професора благо, но народно и обште сокровиште, гди се ништа мењати, ништа придодавати несме без учестија и содејствија целог рода и народа. Свију учени мужева дакле они помоћи и дружевног спомошествовања у преважном оваковом предпријатију потребују, које се у прочем тек тако и посредставати, и најлепшим успехом украсити може, ако се по примеру други просвештени држава и у овом Књажеству једно друштво учени људи заведе, које ће се о образовању језика, напредку советовати и договар[ати]. Да ће овако устројено друштво [за] србски род од превелике пол[зе би]ти; ласно се даје од туда зак[ључи]ти, што ће језик наш сотим обшти карактер добити; што ће се за сада разстројена и неједнака израженија осамосталити, и што ће на последак и само књажество као и канцеларијски штил сасвим други изглед добити.

Не желећи дакле долеписани пребацивања како од стране своје совести, тако и други лица, који се напредку нашем радују, безнадежно трпити: усубују се високославном Попечитељству просвештенија пројект

Устава, устројенија и печата таковог друштва, које су Србском Академијом наука прозвали, под ./././ и ./././ поднети,¹ с покорним прошенијем, да би оно, увидећи нужду и потребу таковог установленија, његово существовање од височајше власти исходатајствовати благоизволило.²

Славног Попечитељства просвештенија

Уместност и ползу овог пројекта савршено увиђам.
Димитриј Исаиловић
виши надзиратељ

покорнејше слуге
Јован С. Поповић,
приврем. проф. права прир.
Атанасиј Николић,
професор математике

ПРОЈЕКТ УСТАВА СРБСКЕ НАУКЕ АКАДЕМИЈЕ У КЊАЖЕСТВУ СРБИЈЕ

1-во Целъ књижевног овог друштва или Србске наука Академије состоји се у распрострањенију наука на србском језику, а поглавито у образовању и усвршенствовању језика србско-народног.

2. Ова ће Академија под височајшим Његове Светлости милостивејшег књаза покровитељством бити, и

3. Состоја'ће се из председатеља, који ће свагда Попечитељ просвештенија бити; и подпредседатеља, као и секретара, који се од Академије бирају и књазу одобренија ради представљати имају.

4. Први редовни членови, који ће при почетку Академију сочињавати, на представленије Попечитељства просвештенија наименова'ће књаз, уступајући право Академији остале членове по уверенију о способностима њиовима бирати, и тако

5. Редовни Академије членови као и кореспонденти бирати се имају сви они без разлике вере и језика, који су к достиженују предопределене важне цели делом у помоћ притећи кадри.

6. Академија ова има право како почестног председатеља у отечеству тако и изван Србије Књажества ученостију отличне мужеве за своје членове редовне, кореспонденте и почестне бирати и њима на тај конач дипломе шиљати, који ће Академији за исте по један дукат на то пожертвовати, како би се одтуда членови потребни испитивања ради језика у соседне области пошиљати и награде давати могле. Остављајући отменима ревнитељима србства на произвољеније, да што више приложе.

7. За почестне членове Академија има право она лица бирати, која су му или војним советом или пожертвованијама притекли; или се призренију народности наше отликовали; па и овима дипломе својим редом издавати.

8. Академија ће ова како редовна, тако и ванредна своја заседанија по потреби и сходно обстојателствима или под председатељством Попечитеља просвештенија или подпредседатеља, или најпосле једног од своји членова држати.

9. Сва спомогателна срдства, која се к достиженију обштеполезне ове цели буду изискивала, набављаће и достављати Попечитељство просвештенија и стараће се исте решенија од Академије донешена у дејствије приводити. Одтуда.

10. Да се Додатак Новина србски соопштавања и обнародовања ради по потреби Академији уступи, или по изискивању обстојателства и умножи.

11. Академија ове по потребама својма относити се може на сва Попечитељства, која ће ју у изследованију к цели њеној клонећем се подпомагати.

12. Академија ће ова бити у непрестаној кореспонденцији са членовима својима, и зато

13. Да се сва писма по начину други званични писама безплатежно примају и отправљају; по томе

14. Академија има право печат себи набавити, који ће представљати неовозделано поље, из кога се подиже споменик, на овоме је видити грб Србије, који с леве стране тек исходеће сунце озарава. Невозделано поље, значи неовозделано поље србског Књажества, но художествене руке и образовани умови подижу споменик наукама у Србији, крчећи оно удо поље, и њиова намерења благодатни зраци сунца, то јест просвештена већ осветљавају.

Магистар А. Николић.

15. Све књиге Академијом израбене имају се печатати на ползу и корист овога заведенја, и приходи одовуд као и добровољни родољубаца прилози имају се особено од касе хранитеља школске фондације руководити.

16. По времену Академија добија сходно за заседанија своја место, и нуждни за канцеларију, архиву и библиотеку персонал; а засад деловодства и кореспонденције ради да се плата годишња секретару од 100 талира из касе правитељствене одреди.

17. Академија политическе предмете никада у заседанијама својима предузимати неће.

18. Академија има право своја устројенија како у смотренију заседанија, тако и у призренију дужности за све членове своје сочинити, временом допуњавати, или по потреби преиначавати.

19. Извршеније предизложени точки препоручује се Попечитељству просвештенија.

УСТРОЈЕНИЈЕ СРБСКЕ НАУКА АКАДЕМИЈЕ У КЊАЖЕСТВУ СРБИЈЕ

I. О заседанијама

Заседанија се деле 1. на редовна, 2. главна, 3. ванредна и 4. торжествена.

A. Редовна заседанија.

1. Редовна ће се заседанија сваке седмице једанпут држати.
2. У редовним заседанијама председавају само редовни членови.
3. У овима заседанијама предузимаће се јединствено од главног заседанија опредељени предмети и за слеђујуће тримесечно главно заседаније приуготовљавати.
4. Решенија силу получавају вишеством гласова, а
5. К пуном заседанију изискује се присутствије најмање седам членова председатеља притом подразумевајући.
6. Закљученија редовни заседанија соопштаваће се посредством Србски новина, свагда с наведенијем најглавнији побуђенија.
7. Припослата мненија и сочињенија од членова читаће се у оваковим заседанијама само употребленија ради, одлагајући касателна решенија на главно заседаније.

B. Главна заседанија.

1. Ова ће се свака три месеца држати.
2. Дан идућег главног заседанија (тримесечног) свагда ће се у овом заседанију опредељавати.
3. Место и глас имају сви редовни, кореспонденти и почестни членови.
4. У овом заседанију председатељ са секретаром о дејанијама у редовним заседанијама предузетим даје известија.
5. Мненија особена, како редовни тако и кореспондетни членова читају се, и на таква решенија изричу.
6. У овима ће се заседанијама као и у редовним закљученија вишеством гласова доносити.
7. Свако решеније, које се у овом заседанију донесе, получава и има своју пуносталну важност; и по томе без сваког одлагања приводи се у дејствије.
8. Овде се опредељују предмети за идућа редовна заседанија.
9. Како решенија донешена, исто тако и задатци за редовна заседанија имају се посредством Србски новина обнародовати.

10. У овим се заседанијама на предложеније најмање согласна три члена балотирањем бирају сви вообште членови нови. При концу заседанија председатељ новог кандидата предлаже, који се следујући дан бира.

11. О пожертвованијама ма каквим начином учињеним овој Наука Академији дају се известија, и такова се обстојателним у протокол описанијем уводе, а сама пожертвованија у целости сохранија ради у касу фондуса школског предају; а употребленије њново зависи од решенија Академије.

12. Свакоме је приступ у заседаније ово слободан; но само членови имају глас у заседанију.

В. Ванредна заседанија.

1. Ванредна заседанија држе се само онда, кад је предмет таковог качества, да одлагања не трпи.

2. Ванредна заседанија ова сматрају се као главна, и по томе

3. Сва дејанија бивају онако као и у главним заседанијама.

4. Дан ови заседанија заказује председатељ; и

5. Обнародује се исти напред на месец дана, свагда с наведенијем причине и објасненијем предмета у оваковим заседанијама предузети се имајућим.

Г. О торжественим заседанијама.

1. Торжествена заседанија држаће се сваке године једанпут на дан светог Архи-стра Михаила, за спомен сада владајућег светлог књаза Михаила М. Обреновића, под кога се правитељством и покровитељством Академија ова наука у Књажеству Србије основала и установила.

2. У овом ће се заседанију о цели и напредку Академије говорити; и нарочита она лица с похвалом и признателности спомињати, која су се у истој својом ревностију и прилозима отликовала и њу подпомагала. За оваково заседаније приурити ће се преглед годишњег стања Академије.

3. Осим членова Академије сваким је приступ у заседаније отворен; а отмена лица нарочито се позивају.

II. О правама и дужностима членова

А. Права и дужности председатеља

1. Председатељ руководи Академију.

2. Има право заседанија ванредна заказивати, и

3. Право располагати редом предмета.

4. Добија на званије ово диплому од светлога књаза као покровитеља.

5. Он свима членовима Академије са својим и секретара подписом дипломе издаје.

6. Сва ообште писма на Академију управљена сам он отвара и секретару употребленија ради вручава.

7. Ништа се без подписа његовог у име Академије експедирати не може.

8. Он има право у согласију јошт два редовна члена, или на препоруку три редовна члена кандидате за членове предлагати, избране на благопристојност опомињати и на обдржање поредка упућивати.

9. Председатељ при равном числу разни мненија гласом својим коначно решава.

10. Председатељ је дужан у присутствију Његове Светлости владајућег књаза као покровитеља Академије приликом главног заседанија торжествено завештеније дати, да ће он како Устав Академији даровни, тако и устројеније овога и сам набљудавати, а и настојавати, да га и членови Академије тако, сиреч точно набљудавају.

11. Председатељ са секретаром о дејанијама редовни заседанија известија главном заседанију даје.

12. У главном заседанију донешена решенија по гласу Устава члена деветог извршивати.

Б. Права и дужности подпредседатеља

1. Подпредседатељ од Академије изабран и од Његове Светлости књаза за потврђен, добива диплому од Академије с подписом председатеља и секретара.

2. Он има сва права и дужности председатеља у отсуствију или препјатствију овога, која да ће точно набљудавати и отпраљвати, даје У главном заседанију Академији завештаније.

Б. Права и дужности секретара

1. Секретара сваке године Академија из редовни своји членова бира, и

2. Секретар добија диплому од Академије ове с подписом председатеља или подпредседатеља и једног од редовни членова.

3. Он подписује сва у име Академије експедирати се имајућа дејанија, с подписом председатеља, и тако је

4. Он печата хранитељ.

5. Његова је дужност сва у заседанијама дебатирања совестно у протокол касателни уводити, експедиције отпраљвати, кореспонденције са одобренијем председатеља или подпредседатеља водити, и

6. Он сва писмена сообштенија у заседанијама чита, протокол главног заседанија свагда пре разлазка надлежни членова сочињава и јавно у заседанију прочитава.

7. У случају његовог отсуствија на предложеније председатеља или подпредседатеља, заступиће га један од редовни членова.

8. Он сообштенија за Новине сочињава и такова са одобренијем председатеља и подпредседатеља експедира.

Г. Права и дужности членова

а) Редовни

1. Редовни или дејствителни членови у главном заседанију вишеством гласова избрани, добијају диплому од Академије с подписом председатеља и секретара.

2. Дају завештанија у главном заседанију о точном набљудавању Устава и устројенија ове Академије, као и о напредку њеном.

3. Они имају право у свима заседанијама и писмено и устмено своја мненија слободно, али без сваке увреде личности, Академији предлагати.

4. Имају право такођер у литератури без разлике вере и језика одличне и знамените мужеве за членове вообште по Устава члену 6-ом Академији представљати; и

5. Све к напредку и благостојанију Академије служеће пројекте истој прегледати, праведно зактевајући да се такви и посредством Новина обнародују.

6. Дужност је њива сва вообште заседанија, у колико им време званија њивог дозвољава, без сваке особите награде из јединог само усердија к напредку рода и књижевства србског, посештавати; наложене им од Академије ове предмете советно израђивати, израђене Академији предлагати, и једним словом к напредку Академије содејствовати.

7. Сваки член има право књиге из библиотеке на известно време на реверс узимати и употребљавати; закљученија протокола помоћију секретара видити, и сва дејанија с знаменовањем или подписом истога себи исписати дати.

б) Кореспондетни

1. Членови кореспонденти или сообштавајући од Академије избрани, добијају диплому с подписом председатеља и секретара.

2. Они писмено завештаније Академији шаљу, да ће по могућству к напредку њеном содејствовати.

3. Имају право своја мненија о свима предметима с побуђенијама (но без сваке личности увреде) Академији шиљати.

4. Његова се писма по члену 12. Устава бесплатжно примају и отправљају.

5. Имају право искати од секретара изводе протокола заседанија.

6. Они су дужни од Академије умољени о онима навластито предметима dostatочно мненије дати, о чему се питали буду.

7. Дужност је њива Академији овој примечанија своја к усoвершенствованију њеном служећа искрено сообштавати, и

8. Достављати овој Академији до знања сва на страним језицима изишавша сочиненија језика и литературе србске тицајућа се.

9. У случају њивог у месту бавлења сматрају се као редовни членови, и по томе им како преимћства, тако и обвезанија иста припадају.

в) Почестни

1. Они се бирају по гласу Устава точке 6-те, и добијају диплому с подписом председатеља и секретара.

2. Они дају писмено или устмено увереније Академији, да ће Устав и устројеније њено набљудавати, и свачему содејствовати, што благостојаније и напредак њен зактевао буде.

3. Имају право у главна заседанија долазити, и мненија своја као и остали членови давати.

4. Ван Београда наодећи се почестни членови имају право мненија своја писмено Академији предлагати.

5. Почестни членови дужни су књиге, старе новце, и вообште сва средства набављати и Академији шиљати; а притом праведно зактевати могу, да се усердија њива у протокол ставе и обнародују.

Оригинал. АС, МПС, 1841, V, 110; АС, 1841, 425.

Напомена: Министарство просвете упутило је нарте Ј. С. Поповића и А. Николића Савету 12. октобра, с образложењем: „да је необходимо нужно за усoвершенствованије филологије србске и совершеније израђивање школски предмета на србском језику установити.“ Савет је прихватио поднете нарте и печат, али је предложено кнезу, 22. октобра, промену назива установе у „Друштво србске словесности“.

¹ Види прилоге.

² Види следећи докуменат.

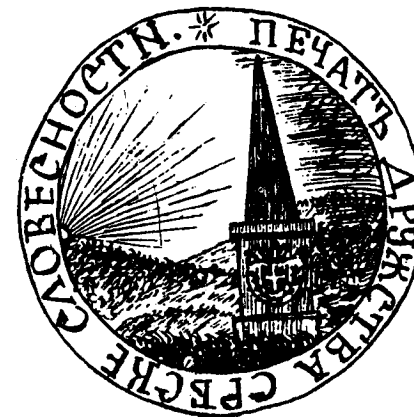
118.

Београд, 14 [26] октобра 1841.

Кнез Михаило Министарству просвете — одобрава оснивање научног друштва, али под именом „Друштво србске словесности“.

Попечитељству просвештенија,

У следству учињеног Совјету под 30. пр. м. т. г. БН. 1510 представленија Попечитељства просвештенија да се једно учено друштво под именом „Србске наука академије“ заведе, Совјет ми је под 10. т. м. Но 744 поднео мненије своје да он увидећи ползу и потребу таковог друштва учени људи, који ће сложки и заједнички о усoвершенствованању

нашега језика и о развијању народног књижевства радити, одобрава како предложени му устав, тако и устројеније и образ печата истога друштва, но само суди, да би до осведоченога, с ползом и добрим плодом увенчаног труда његовог, упутније било, да се оно на место имена „Србске науке академије“ назове „Дружество србске словесности“.

Које мненије Совјета саопштавајући Попечитељству просвештенија, препоручујем му, да ме оно што скорије извести, има ли шта против наведеног закљученија Совјета, у призренију наменованија истог друштва, приметити.

ВН. 1439.

Михаил М. Обреновић

Оригинал. АС, МПс, 1841, V, 110.

Напомена: Пошто је Савет, на предлог кнежев, урадио нову Уредбу о установљенију Дружства србске словесности, то је њу српски владар потврдио 26. новембра 1841. године. У АС, АС, 1841, 425, налазе се примерци на којима су вршене исправке.

119.

Београд, 1. [13] децембра 1841.

Министар просвете ректору — одобрава увођење немачког језика на студијама права.

Ректору Лицеума и професору философије,
г. Константину Бранковићу,

Учињено заседанијем Лицеумским под 16. пр. мес. расположеније, које ви известијем вашим под 29. истог месеца Но 91,¹ касателно како предавања немачког језика у православним класама суплентом у Философическом факултету, Савом Јовановићем, тако и у смотренију расположенија предмета на часове, у којима се који предавати имају, Попечитељству просвештенија известије дајете, одобрава се од стране истог Попечитељства, с том препоруком, да се расположеније исто у реченим православним класама по свему набљудава.

БНо 1927.

Попечитељ
правосудија и просвештенија,
полковник,
Стеф. Радичевић

Оригинал. АС, А, 70.

¹ Предлог н распоред часова видети у АС, МПс, 1841, V, 190.

1842.

120.

Београд, 13. [25] јануара 1842.

Министар просвете ректору — изражава незадовољство због слабог успеха из статистике.

Ректору Лицеума, професору философије
г. Константину Бранковићу,

Из известија професора статистике у Лицеуму нашем г. Игњатија Станимировића, који је он о успеху слушатеља права за прошли месец декември у статистици учињеном Попечитељству просвештенија посредством рапорта вашег од 2. текућег Но 125 поднео,¹ увидило је исто Попечитељство, на велико оскорбленије своје, да су слушатељи права од 20. пр. м-ца декемврија од како је сиреч повторавање настало, уроке своје из статистике доста траљаво изустђавали, а то зато, што су прва два м[есе]ца доста небрежљиви у том предмету били.

Поводом овде изложеног препоручује вам Попечитељство просвештенија, да ви слушатеље права у Лицеуму нашем посавестујете, да они и у изученију статистике боље приљежавају; јер се приљежаније њихово како у осталим, тако и у овом предмету, на њиову собствену, а не туђу чију корист клони; и што се успех њиов у наукама равномерно оцењава иначе, ако гласу овом они последовали не буду, Попечитељство ће друге мере принуђено бити чинити.

БНо 14.

Попечитељ правосудија и
просвештенија, полковник,
Стеф. Радичевић

Оригинал. АС, А, 75.

¹ Сви месечни извештаји, са поменутих пропратних ректоровим писмом налазе се у АС, МПс, 1842, I, 8.

121.

Београд, 28. фебруара [11. марта] 1842.

Министар просвете ректору — професор Рајић постављен је за секретара овог министарства, а замењиваће га суплент Јовановић.

Ректору Лицеума и професору философије,
г. Константину Бранковићу,

Поводом тим, што је височајшим Указом Његове Светлости, милостивејшег господара и књаза нашег од 17. тек. мес. ВНо 30, професор православни наука у Лицеуму нашем, г. Јован Рајић, за секретара Попе-

читељства правосудија наименован, — препоручује Вам Попечитељство просвештенија, да њега од дужности његове разрешите, овамо га у канцеларију Попечитељства просвештенија одма упутите, а на његово место, до даљега расположенија, суплента Лицеума г. Саву Јовановића, у дужност уведете.

БНо 309.

Попечитељ
правосуд. и просвешт.,
полковник,
Стеф. Радичевић

Оригинал. АС, А, 84.

Напомена: На конкурс објављеном у *Новинама србским*, на место Рајића јавио се Константин Исаковић, али није примљен. — АС, МПс, 1842, VI, 506.

122.

Београд, 3. [15] маја 1842.

Ректор Министарству просвете — о задуживању студената и начину наплаћивања дуга

Високославном Попечитељству просвештенија,

Премда 39. точком закона школски питомцима Лицеума строго забрањује се дугове правити, то опет или сам ја толико пути потраживан био, да би од ученика, које за препитаније, које за обућу и друго којешта учињене дугове наплатио, или су задуживали се ученици на Суд окружни позивани бивали. Будући дакле у оваковим случајима често мени могућно није поверитеља намирити, што једно, ако је дужник благодетанац, дуг његов доста пути двоинном надмаша месечно благодетаније, а гди који се једва и с целим благодетанијем обдржавати може, камоли кад би му се штогод на рачун дуга зауставило; — а друго, што код неимајући' благодетаније, ако дуг свој платити немогу, нити власти ја имам крајња средства за намирење поверитеља употребити, нити пак и само употребленије такви средства, пак ма било од стране суда, према ученицима, који су јоште под влашћу родитељском, и који јоште, тако рећи, праве собственности немају, за праведно налазим: то сам ствар ову заседанију Лицеумском 2. априла т. г. држаном заједно с мненијем мојим предложио, да би зар добро било, како избегнућа ради сваке неправде, тако да би се и сама могућност сваког а особито лакомисленог задуживања препетила, издејствовати, да се грађанима београдским под губитком поверенога закаже, ученицима ништа без знања ректора или кога другог од родитеља њнови опуномоћеног, на веру недавати, како би после поверитељ, не с учеником, но с оним, који је за њега добар стојао, у смотренију дуга посла имати морао. У следству дакле последовашег

с предложенијем овим соглашавајућег се закљученија поменутог заседанија лицеумског под Но 26, имам чест настојећим високославном Попечитељству просвештенија покорно представленије учинити, да би оно, ако би за уместно нашло, у предмету овом одобравајуће решеније донети и исто у дејствије привести дати благоизволило.

Но 238.

Константин Бранковић,
професор философије, ректор
Лицеума

Оригинал. АС, МПс, 1842, IV, 230.

Напомена: Министар просвете обавестио је ректора 26. маја да је са његовим предлогом упознао Управу вароши Београда. „А Вами се препоручује, да ви свим ученицима строго закажете да се они не усуђују дугове правити, но да сходно позиву своје и обстојатељства доодка свога соразмерно живе“ стоји у министровом допису. — АС, А, 93.

123.

Београд, 25. маја [6. јуна] 1842.

О могућности да студенти посећују позоришне представе.

ИЗВОД

протоколног заседанија школског априлија 2. год. 1842. у Београду торжественаног.

Но 24. — Будући се заведени овде постојећи театар као практическо за народно (гди и ученици спадају) изображеније общеполезно средство сматрати мора, то је у следству добри о истоме мисли поведена у заседанију Лицеума реч о томе, да би се сиреч и сама у нашем заведенију учећа се младеж добитим приступом на очевидна у истоме представљенија сваког рода добродетели у једноблагородном, а порока у скверноподлом својству свом начертани не малу корист тим више жнела, што би преко пунопоучителне искуством осведочене светски дела науке, јоште и отменији друштвеног сообраштенија начин искусити могла, за које по свевидном разматрању закључено је: да на поменута поученију и моралитету служећа позоришна представленија заслужни т. ј. охотно и точно дужности своје извршавајући ученици кад г[оспо]дин ректор, известивши се предварително од г[оспод]ина цензора о качеству представљајемог дела, за уместно набе, слободан приступ имати могу ако сиреч високославном Попечитељству просвештенија себи поднешено благонамерно закљученије ово не противомненијем закратити, него би високонаклоњено одобреније своје подарити благоволило.

Извео из протокола заседанија Лицеума

Игњат Станимировић,
проф. штатист. и деловодитељ

Оригинал. АС, МПс, 1842, IV, 274.

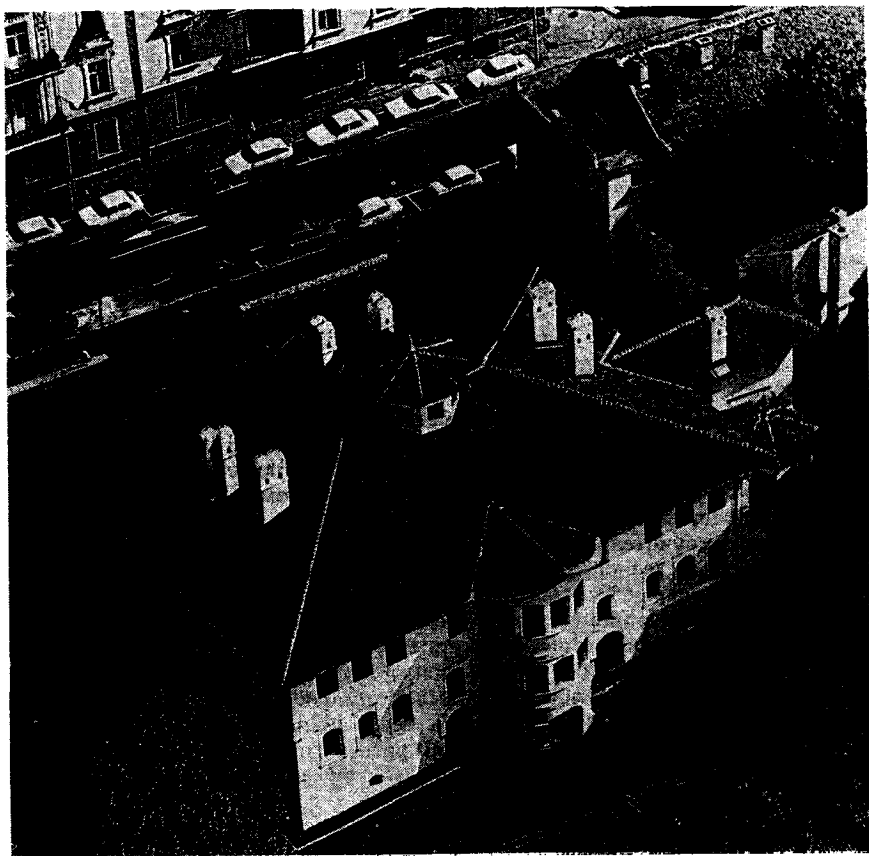
124.

Београд, 10. [22] јуна 1842.

Ректор Министарству просвете — тражи зграду са више просторија за смештај Лицеја.

Високославном Попечитељству просвештенија

Будући је тескоба и неугодност зданија у коме се сада Лицеум налази толика, да се не само торжествени испити у њему немају гди држати, но и за најнужднију истога заведенија потребу, јоште сада, кад права с нуждне две године умложена нису, довољно места нема, поклем нити се гди за школу начертанија потребни образци, нити ова мала част скоро донешени физикални орудија, само као што треба сместити, камо ли

Конак књезиње Љубице у којем је неко време радио Лицеј

пак с овима последњима, особито кад и проча приспеду, надлежни опита чинити могу, а да би се речене ствари, за које се толики новци издају, од штетног нарушенија сачувати могле: то за особиту дужност почитујем овим високославном Попечитељству просвештенија на поменуто школско обстојателство препокорно внимателним учинити, да би се раније за друго, и то таково зданије постарати изволило, у коме би се најмање осам средњи (пет за школе, једна за образце школи начертанија нуждне, једна за осмотритеља и једна за притвор) и две пространије собе налазило, како би се у једној од њи испити држати, а у другој, која би, да је могућно, и под сводом и у смотренију капака прозорни, због чинити се имајући у њој опита, особито устројена бити имала, физикална орудија у безбедности чувати могла; јер у овоме садашњем ни од саме бурне кише, које влага реченим орудијама шкодљива је, неосигураном зданију, надлежни професор физике за целост њему предани ствари подпуно јемствовати неможе.

Но 280.

Константин Бранковић,
професор философије,
ректор Лицеума

Оригинал. АС, МПс, 1842, V, 288.

125.

Београд, 17. [29] јуна 1842.

Јован Стерија Поповић Министарству просвете — предлаже увођење римског права на студијама.

Високославном Попечитељству просвештенија,

Наложено ми је од стране високославног Попечитељства просвештенија слушатељима правословни наука у старијој класи положително какво право грађанско — са судејским редом — идуће године предавати. У место положителног законика каквог нибуд народа, који за нас и тако никакове силе нема, удобније бити судим *право римско* предавати, прво зато, што је оно темељ и основ свима новим законцима, а друго, што се и по свим универзитетима, гди је школско теченије на дуже време размерено, исто римско право предаје; по чему нити би мој, нити пак слушатеља моји труд сујетан био. Ово високославном Попечитељству просвештенија покорњејше предложити, за скорије милостиво решеније

молим, како би за време идућег школског одмора компендијум у овом смотренију справити могао.

Високославног Попечитељства просвештенија

покорнејши слуга
Јован С. Поповић,
професор прав[ословија]

Оригинал. АС, МПс, 1842, V, 311.

Напомена: Министарство просвете уважило је предлог Стерије. Оно је писало 13. јула Вуку Караџићу у Беч, где је Стерија присуствовао испитима српских питомаца, да га о овоме извести. Препоручило му је да започне са припремама и да се снабде неопходним књигама.

126.

Београд, 1. [13] јула 1842.

Димитрије Исаиловић Министарству просвете — подноси класификације о успеху студената.

Високославному Попечитељству просвештенија

Даном ми од високославног Попечитељства просвештенија налогу, присутствовавши на јавнима другог полугодија испитима овогодишњим, и то у свима редом како философским тако и православним класама Лицеума овдашњег; дужностно извести имам високославно Попечитељство, да су питомци свију предречени класа, као што се то из прикључени овде числом 13 осмотренија преподавани наука, и назначени у истима одговора поједини ученика видити може, вообште добар и пожелателан успех учинили, с тим само примечанијем, што су из обште (всемирне) историје и немачког језика нешто слабије показали се, из оне по сказивању надлежног г. професора зато, што је историја више предмет памјатствованија него разсужденија, и што је он ученике своје више на памтење саме ствари, него на изустно и течно приповедање особени догађаја навикавао; из ове пак друге тога ради, што су ученици, нарочно друге године философи и правослови, као што надлежни г. професор потврђује, учење немачког језика сасвим пренебрегли, и сматрајући га као наметнуту беду неку, слабо су часе истог предавања и посештавали. Против нравственог поведенија свију вообште питомаца никакве тужбе неима.

Главни надзиратељ школа,
Димитриј Исаиловић

РЕД

којим се испити у Лицеуму Књажевства србског, из предавани наука II школског теченија 1841/2. год. држати могу.

Јунија 19. Пре подне: Из науке христијанске, у обе класе философије
После подне: — природног права, у православној класи.

Јунија 20. Пре подне: — архитектуре, у старијој класи философије.
После подне: — геометрије теоретическе, у млабој кл. фил.

Јунија 22. Пре подне: — философије, у млабој класи философије.
После подне: — обште историје, у старијој класи философије.

Јунија 23. Пре подне: — обште историје, у млабој класи философије.
После подне: — штатистике, у православној класи.

Јунија 25. Пре подне: — философије, у старијој класи филос.
После подне: — економије политическе, у правосл. кл.

Јунија 26.* После подне: физике, у старијој класи филос.

Јунија 27. Пре подне: — француског језика, у све три класе.
После подне: — немачког језика у све три класе.

* Пре подне, због помрачнеија сунца, које ће се тада догодити, држање је испита остављено, да би како ученици, тако и г.г. гости, ово природно појављеније сматрати могли.

КНо 272.

У Београду 4. јунија 1842.

Константин Бранковић,
професор философије, ректор
Лицеума

СЛУШАТЕЛИ I ГОДИНЕ ФИЛОСОФИЈЕ

по успеху њиновом у преподаваним наукама другог школског теченија 1842. учињеном оцењени.

Имена и презимена	Успех у:							
	Науки христијанској	Философији	Геометрији теоретическој	Обштој историји	Француском језику	Немачком језику	Начертанију	
Алекса Милиновић	П.4	И.1	И.1	П.3	И.2	И.3	предобар	
Атанасије Велички	И.3	И.6	П.3	И.3	И.2	И.4	добар	
Владимир Богдановић	П.1	П.1	П.2	П.4	П.1	И.2	отличан	
Борђе Нинић	П.5	И.3	П.5	П.5	П.1	П.3	предобар	
Борђе Симић	П.2	П.2	П.3	П.2	И.2	П.2	отличан	
Јован Марковић	И.1	И.5	П.2	И.1	И.1	И.1	добар	
Константин Петровић	П.1	П.1	П.1	П.1	П.2	П.1	добар	
Петар Протић	П.3	И.2	П.4	П.6	И.1	П.4	предобар	
Сава Грујовић	И.2	И.4	П.1	И.2	И.2	И.5	добар	

Примечаније: У нравима сви су прве класе, у посеђивању школе и цркве вообште приљезни. — Милић Лукић узевши свидетелство престао је школу посеђивати. Иван Марковић и Милош Ранковић због болести, Дамјан Филиповић због неуправности испиту подвргнути се нису могли. У Београду 28. јунија 1842.

Сходно протоколу класификација.

КНо 316.

У Београду 30. јунија 1842.

Константин Бранковић,
професор философије, ректор Лицеума

СЛУШАТЕЉИ II ГОДИНЕ ФИЛОСОФИЈЕ

по успеху њиховом у преподаваним наукама другог школског теченија
1842. учињеном оцењени

Успеху:

Имена и презимена	Науки христ-јанској	Философији	Архитек-тури грађанској	Обштој историји	Физи-ки	Фран-цуском језику	Немач-ком је-зику	Начер-танију
Димитрије Богићевић	П.6	П.1	П.3	П.1	П.4	П.1	П.2	—
Димитрије Бранковић	П.3	П.3	П.2	П.3	П.2	П.1	П.1	добро
Жарко Пантелић	П.4	П.2	П.3	П.5	П.2	П.2	П.3	предобро
Милован Аксентић	П.7	П.4	П.4	П.4	П.7	П.2	П.3	предобро
Максим Јовановић	П.5	П.2	П.1	П.2	П.5	П.3	П.1	добро
Петар Радовановић м.л.	П.1	П.1	П.1	П.1	П.1	П.1	П.1	отлично
Петар Радовановић ст.	П.2	П.4	П.6	П.4	П.3	П.2	П.4	добро
Сима Атанасијевић	П.8	П.3	П.5	П.3	П.6	П.3	П.2	добро
Јефта Јовановић	П.1	П.1	П.2	П.2	П.1	П.1	П.1	отлично

Примечаније: у нравима сви су прве класе, у посећавању школе и цркве вообште приљезни. — Димитрије Јовановић и Радован Лаловић узевши свидетелства престали су школу посећавати. У Београду 28. јунија 1842.

Сходно протоколу класификација.

КНо 316.

У Београду 30. јунија 1842.

Константин Бранковић,
професор философије, ректор Лицеума

СЛУШАТЕЉИ ПРАВОСЛОВИЈА

по успеху њиовом у преподаваним наукама другог школског теченија
1842. учињеном оцењени.

Успеху:

Имена и презимена	У Државно-народној економији	Праву природном	Штамп-стике	Францу-ском језику	Немачком језику
Аксентије Поповић	П.3	П.2	П.2	П.2	П.2
Алекса Романовић	П.6	П.4	П.3	П.1	П.6
Божин Божовић	П.1	П.1	П.1	П.2	П.3
Голуб Николајевић	П.5	П.3	П.1	П.2	П.5
Јован Јанковић	П.2	П.3	П.3	П.1	П.2
Јован Радонић	П.3	П.4	П.5	П.3	П.2
Илија Ракић	П.4	П.1	П.4	П.1	П.1
Риста Петровић	П.1	П.5	П.4	П.4	П.1
Стефан Динић	П.2	П.2	П.2	П.1	П.3

Примечаније: У нравима сви су прве класе, у посећавању школе и цркве вообште приљезни. — Жарко Поповић узевши свидетелство престао је школу посећавати. У Београду 28. јунија 1842.

Сходно протоколу класификација.

КНо 316.
У Београду 30. јунија 1842.

професор философије, ректор Лицеума
Константин Бранковић,

Оригинал. АС, МПС, 1842, I, 26.

127.

Београд, 29. јуна [11. јула] 1842.

Признаница на исплаћену стипендију за јуни 1842. године.

КВИТА

којом признајемо ми на листу овоме својеручно подписани, да смо определено нам правителствено благодетелство за текући месец јуни од г. ректора Лицеума исправно примили. У Београду 28. јунија 1842. год.:

Число

Примљено
благодетелство
тал.

Слушатељи права

1. Аксентије Поповић примио	3 1/2
2. Алекса Романовић примио	4
3. Божин Божовић примио	4 1/2
9. Голуб Николајевић примио	4
4. Јован Јанковић примио	4
5. Христифор Петровић	3
6. Јован Радонић примио	1
7. Стефан Динић примио	2
8. Илија Ракић примио	1 1/2

Слушатељи II-е године философије

1. Димитриј Богићевић примио	3
2. Марко Пантелић примио	3
3. Михаил Јовановић примио	1 1/2
4. Петар Радовановић млађи примио	1 1/2
5. Петар Радовановић ст. примио	3
6. Јевтимије Јовановић примио	2

Свега 41 1/2

Слушатељи философије I год.

1. Алекса Милинковић примио	3
2. Коста Петровић примио	2 1/2
3. Петар Протић примио	1 1/2
Свега	48 1/2

КНо 309.

Константин Бранковић,
професор философије, ректор
Лицеума

Оригинал, АС, МПс, 1842, II, 42.

128.

Београд, 27. јула [8. августа] 1842.

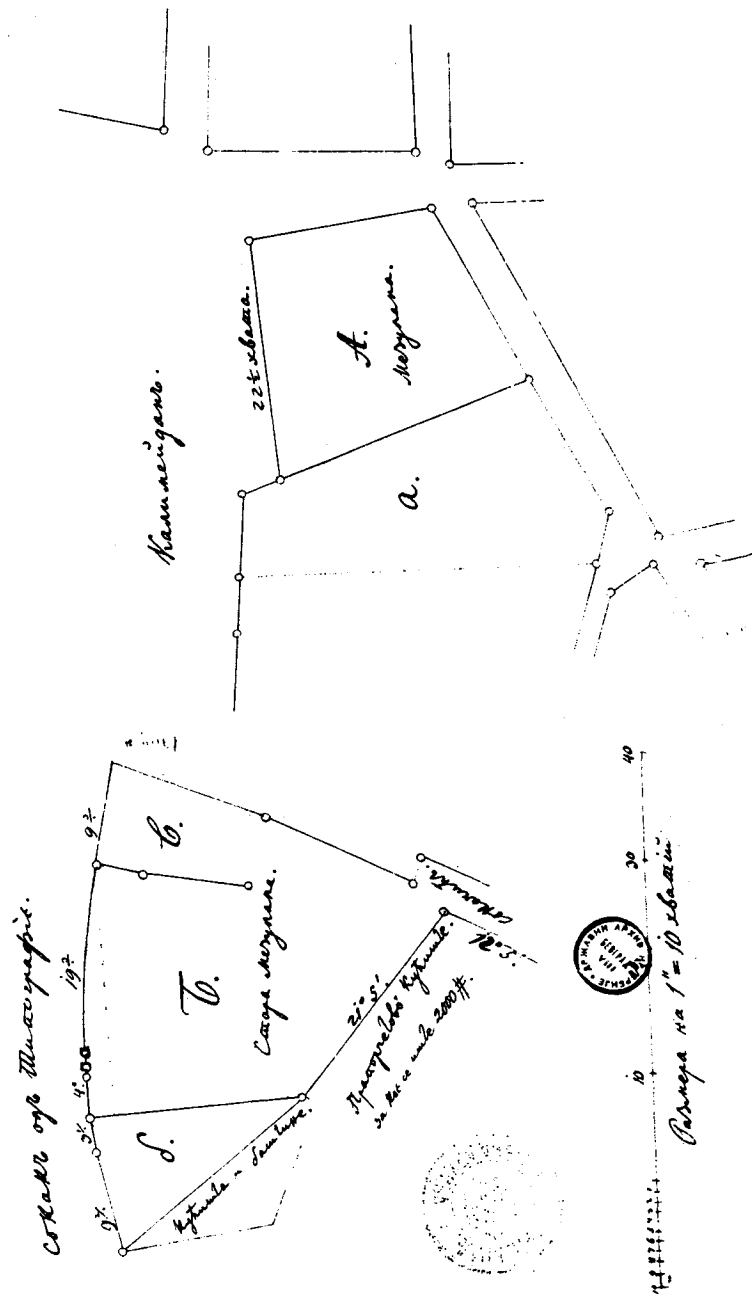
Атанасије Николић Министарству просвете — подноси извештај о плацевима на којима би се подигла зграда Лицеја. У прилогу скица.

Високославно Књажества србског
Попечитељство просвештенија!

По налогу препохвалног Попечитељства ја сам она места, која би за зданије Лицеумско годна била, прегледао и размерио, и имам чест истом следујуће мненије о овима покорнејше поднети.

1. Оно место, гди сада мезулана на Калимејдану сүществује, само по себи било би за школско зданије, у коме би се Лицеум у целости сместити могао, то јест са гимназијумом и школом начертанија, врло малено, као што се из овде под ./. налазећег се начертанија писменом А назначеног местишта види. — Па ако би се и то жртвовало, да се до овога места должећа мејана с леве стране, т.ј. местиште писменом А назначеног местишта види. — Па ако би се и то жртвовало, да се гура за овако јавно зданије испала, у коме би утолне собе изјерене и ошиљне бити морале. А кад се и то узме у разсүбење, што би само ово место високославно правитељство скупо дошло, јошт би оно другу неугодност имало, што би оно на једној страни вароши лежеће, ученицима због квартира велику неудобност причињавало. — И тако из ови овде изложени причина ово је место за зданије школско неспособно.

2. Место старе мезулане из прикљученог овде начертанија писменом Б. назначено, опет је само по себи малено. А кад би се и словоливница к томе узела, т.ј. писменом Б. назначено, и опет би с леве стране оклиска фигура испала, коју да би поправили, морали би од комшија или баштине докупљивати, гди би опет због мало места на пет притјажатеља наилазили. Да би се дакле ова неправилна фигура у нешто дотерати могла, морала би се с десне стране два кућишта писменом В. назначена која по виду управо овамо спадају, одкупити т.ј. кућа Борба Панића и Кате Панга Јевтића, за прву се иште 1000 дук. цес. а за другу 4000 дук. цесарски. И кад би се ове две куће одкупили, онда би тек зданије школско у авлију са линије сокака бар ухвати

једно четир или пет умаћи морало, да деца из школа излазећа до-вољно места за разлизање добију. И тако ово би место оваковим на-чином за зданије школско могло добро бити.

3. Празно оно место у куту (на ћошку) код Началничества добро би било у толико, што би га високославно Правителство без одку-љена добити могло, али би сотим више цигаља у темељ отишло, што је оно место подводно и неравно, па кад се дода и онај трошак док би се она јаруга попунила, таман би се са тим трошком једна четврт зданија подићи могла. Истина да би ово место за децу због кварта на најудобније било, али је с друге стране удаљено од цркве, које је знаменита причина противстојећа. Али кад се узме у призреније, да макар гди школе биле, да никада се неће моћи младеж Лицеума, гим-назије ученици и нормални школа, па јошт и богослови у ову једну нову саборну цркву сместити, а да школа у сојузу са црквом на обра-зовање младежи дејствовати мора, то је јасно; нити се то гледати може, да деца као сада што бива, неимајући свога места у цркви, од цркве се одвраћају и којекуда шврљају; кад се све ово у разсуђење узме, јасно ће се видети, да ће високославно правителство та нужда постићи, да ће оно поред школе и капелу школску подићи морати, гди би младеж пристојно богослуженије слушала, и онде се сходним християнским поученијама (кад се ексхортатор плаћа) сва у једно на-стављала. Ако се дакле ово на овом месту одма учини, и јошт како год и та се несгода уклони, да се младеж код Началничества, гди се робови бију, не соблазњава, могло би и ово место добро бити.

професор математике
Атанасије Николић,

Оригинал. АС, МПС, 1842, II, 97.

Напомена: Министарство финансија известило је Министарство просвете да се на плацу код старе мензулане не може подићи зграда Лицеја, јер се око поседа води судски процес. Предложило је за зграду плац код војво-дине памије (19. август). — Овај плац посетили су професори Лицеја и оба-вестили су министра просвете 28. августа „да речено место, због тескобе своје с лица (будући само до 19 фати широко је), за Лицеум и гимназију никако, а за сами Лицеум тешко би добро бити могло“.

129.

Београд, 6 [18] октобра 1842.

Привремена управа Ректорату — утврђује годишњу плату професо-рима Лицеја.

Ректорату Лицеума Књижеско-србског,

Поводом тим, што су професори Лицеума Књажеско-србског како при Филозофичном тако и Православном факултету једнаки, решило је Привремено правленије¹ да професори права подобно професорима

Факултета философичног по 600 талира од сада у име годишње плате примају. Препоручује се дакле ректору Лицеума, да ово решеније ка-саталеним професорима Факултета правословног управленија ради њио-вог до знања достави, а у другом смотренију свима професорима обо-јег факултета обзнани, да они 100 талира, који су годишње за ректора Лицеума определени, у својој пуносталности остају.

Н 444.

Председатељ привр.
правленија, кавалер,
Авр. Петронијевић

Предводителељ народа
полковник, кавалер,
Тома Вучић Перишић

Оригинал. АС, А, 103.

¹ Привремену управу предводили су А. Петронијевић и Тома Вучић-Пе-ришић. Образована је у време Вучићеве буне (1842), одмах после протеривања кнеза Михаила.

130.

Београд, 27. септембра [9. октобра] 1842.

Привремена управа Ректорату — поставља за професоре права Сер-гија Николића и Георгија Петровића и потврђује Игњата Станими-розића.

Ректорату Лицеума Књажеско-србског,

Привремено правленије наименовало је досадашњег секретара при АЕ Митрополитској консисторији Сергију Николића за привременог професора права природног, Сергија Петровића, совршившег права при Университету бечком за привременог професора политически наука; а Игњата Станимировића потврдило је за професора штатистике. У следству овог препоручује се касателном ректору Лицеума Књажеско-србског, да он решеније ово Привременог правленија Сергији Нико-лићу и Георгију Петровићу својим путем у знање достави и њи по-стојећем реду у дужност уведе, а потврђење професора штатистике Игњата Станимировића за ведомост узме.

Но 418.

Председатељ Привременог
правленија кавалер,
Авр. Петронијевић

Предводителељ народа,
полковник, кавалер,
Тома Вучић Перишић

Оригинал. АС, А, 101.

131.

Београд, 29. октобра [10. новембра] 1842.

Министар просвете Ректорату — укида „школу начертанија“, која је радила при Лицеју.

Ректорату Лицеума Књажества србског,

Школа начертанија, која је при Лицеуму Књажества србског досада существовала, због причина, правителству познати, унапредак существовавши неће. О чему се Ректорат Лицеума, знања и управленија ради како надлежни професора, тако и ученика уведомљава.

ПНо 21.

Попечитељ правосудија
и просвештенија, кавалер,
Паун Јанковић¹

Оригинал. АС, А, 104.

Напомена: Привремена управа уклонила је из наставе помоћнике „начертанија“ Николу Петровића и Фридриха Макмилера, због учешћа у Вучићевој буњи на страни кнеза Михаила. — АС, А, 102.

¹ Паун Јанковић (1808—1865), саветник (1840—1857), министар правде и просвете (1842—1847) и министар финансија (1848—1852).

132.

Београд, 9 [21] новембра 1842.

Министар просвете Ректорату — психологију предавати у оквиру филозофских наука.

Ректорату Лицеума Књажества србског,

На представленије заседанија Лицеума Књажества србског, да се психологија, као таква, коју нови филозофи за составну част филозофије не сматрају, у гимназији предаје, одговара се истом, да предложеније ово у систему учебни предмета како за гимназију, тако и за Лицеум издати се имајућу спада. — Препоручује се дакле професору филозофије, да се он за сада у предавању филозофически наука, постојећег реда тим више придржава, што су школе из даље започете, него да би се нова расположенија у овом смотренију чинити могла.

ПНо 64.

Попечитељ правосудија
и просвештенија, кавалер,
Паун Јанковић

Оригинал. АС, А, 105.

133.

Београд, 19. новембра [1. децембра] 1842.

Министар просвете Ректорату — да професори Лицеја сачине општи пројекат о свим школама.

Ректорату Лицеума Књажества србског

Желећи Попечитељство просвештенија такову систему наука по школама отечества нашег завести, која би не само духу времена сходна, но и за успех младежи боља и прикладнија била, будући се г.г. професори при Лицеуму Књажества србског по званију своје с предметима оваковог рода занимају: препоручује се од стране Попечитељства, да они, у заседању своје совештаније учинивши, пројект један с обзором на стање отечества нашег, сочине: какове би се науке по школама нашим, од тривијални класа почињући, па до Лицеума закључително, с најбољим успехом предавати имале, и какав би се разред у истом смогренују с ползом увести могао. Сочињен оваковим начином пројект имаће г. Лицеума ректор Попечитељству овом час пре припослати.

ПНо 141.

Попечитељ правосудија
и просвештенија, кавалер,
Паун Јанковић

Оригинал. АС, А, 106.

134.

Београд, 30. децембра 1842. [11. јануара 1843]

Министар просвете Ректорату — да професор Сима Прица преузме предавања из политичких наука.

Ректорату Лицеума,

На питање Ректората од 30. т. м. одредило је Попечитељство просвештенија, да дужности упраздњене смрћу Георгија Петровића катедре политически наука у Лицеуму међу тим до даљег расположенија, одправља заступник катедре математически наука, Сима Прица.¹

Определеније ово соопштавајући Ректорату, препоручује му Попечитељство просвештенија, да Симу Прицу о овом извести и надлежним путем у дужност упраздњене катедре политически наука уведе.

ПНо 329.

Попечитељ
правосудија и просвештенија,
кавалер,
Паун Јанковић

Оригинал. АС, А, 108.

¹ С. Прица постављен је за привременог професора математике решењем кнеза Александра Караборџевића од 29. новембра. — АС, А, 107.

135.

Београд, 30. децембра 1842 [11. јануар 1843]

Министар просвете Ректорату — позива професоре Лицеја на сарадњу у „Подунавци“.

Ректорату Лицеума,

Једно и најважније средство, којим се не само народно израженије непосредствено подиже, но којим се и јавно показује, у колико је наше отечество тежећи к култури и просвештенију успело, јесу новине, поглавито пак литерарниј додатак, којег је целу тамо одређена, да се и језик наш усавршенствује, и читаво србско књижество, његово суштествовање полезно осети. Много је дакле Попечитељству просвештенија за тим стало, да сваки чланак, који се у исти, сада под насловом „Подунавка“¹ излазећи додатак стављао буде, одговарајући предизложеној цели, у сваком смотренију отличан и важан буде. И будући је г.г. професора при Лицеуму нашем тако срећно занимање, да оно с литературом у непосредственом сојузу стоји: жели Попечитељство ово, да би они и по томе више, што дужностним часовима нису претоварени, од своје стране прилоге у исте новине чешће давати постарали се; у следству којег налаже се Ректорату, да ову Попечитељства жељу целом професорском телу саопшти и препоручи. Да ће пак сваки овакови прилог и избором предмета, и врлином штаила имена приложника, као професора при Лицеуму Књажества Србије достојан бити, о том Попечитељство ни мало не сумња.²

ПНо 337.

Попечитељ
правосудија и просвештенија,
кавалер,
Паун Јанковић

Оригинал. АС, Л, 109.

¹ Књижевно-забавни додатак *Српским новинама*, који је излазио једанпут седмично од 1843. до 1848. године.

² Ректор Р. Поповић затражио је од министра просвете 16. јануара 1843. године да професори имају слободан приступ у библиотеци Министарства просвете и да добијају бар једне новине сличног садржаја. Министарство се сагласило са предлогом 17. јануара. — АС, МПС, 1843, I, 7.

1843.

136.

Београд, 3. [15] јануара 1843.

Министар просвете Савету — предлаже изградњу зграда за Лицеј и гимназију.

Високославному Совјету Књажества србског,

За два она зданија, која је правителство, школа ради за гимназију и Лицеум овде у Београду под кирију узело, плаћа се годишње 512 талира, и притом су иста зданија и изгледом и изнутрашњим расположенијем тако худа, незгодна и неудобна, да се ни ученици, као што би требало, сместити не могу; не спомињући, што тако худа зданија у каковима сада наше више школе постоје, и пред очима страни људи, који такве по љубопитству посећују, непријатну сенку на читаво заведеније, ако не на правителство бацају, и што иста заведенија и за друга к обученију нуждна средства, као што су физикални апарати, библиотека и о.п. устројена бити морају. Ако би дакле школе наше гимназије и Лицеума и даље у реченим зданијама остати морале, осим тога, што би поменутих незгодама изложене биле, још би се правителствена каса у толико оштетила, што би се за 10 година преко 5000 талира само у име кирије издати морало и опет правителство без зданија остало, гди на против са усугубљеном овом сумом, као интересом капитала од двадесет година, могле би се такве школе построити, које би и зактевању потреба потпуно одговарале и вароши овој на украшеније служиле.

Попечитељство је дакле ово тога мненија, да се за времена јошт нужна јапија преправи, и с првим пролећем таково зданије започне, како би час пре готово бити могло. И будући је за Лицеум 10, за гимназију такође 10 пространи соба осим квартира за једног, од професора, који ће на наодеће се школске ствари мотрити и за такве одговарати, од потребе, а тако големог места, гди би се све ово назидати могло и правителствено било, за сада немамо, Попечитељство је ово тога мненија, да се Лицеум од гимназије одвоји, и једно зданије на плацу до војводине цамије лежећим, друго пак на оном до г. митрополита на Калимејдан гледајућем построји, којим ће се обстојателством не само школе удобно сместити моћи, него ће и то добро последовати, што ће мање гунгуле између ученика, мањег сударања бити, и тако ће се прилика к метежу и другим незгодама уклонити и избећи. Да су пак предречени плацеви сходни за школе, довољно је само то навести, да је једно са свим близу цркве, друго не врло удаљено, оба у средини вароши на лепом чистом месту лежећа, и притом од метежа и лупе кола, која би професоре при толковању узнемирала, уклоњена.

Задржавајући друге околности касателно исти зданија на оно време, кад се о том план правио буде, само потребу зидања и избора плацева

Попечитељство просвештенија предхваљеном Совјету предлаже, молећи за сообштеније решенија у истом предмету.

ПНо 13.

Попечитељ
правосудија и просвештенија,
кавалер,
Паун Јанковић

Оригинал. АС, ДС, 1844, 512.

137.

Београд, 4. [16] јануара 1843.

Ректор Министарству просвете — подноси пројекат општег школског плана. У прилогу достављен план.

Високославном Попечитељству просвештенија,

У следству предписанија високославног Попечитељства од 19. новембра, прошле године, ПНо 141 поради Пројекта, какве би се науке у отечественим школама, од тривијални почевши, па до Лицеума закључително с најбољим успехом предавати могле, и какав би се разред у истом смотренију с ползом увести могао, заседаније је Лицеумско са согласијем свију членова прикључени овом Пројект сочинило, који овим високославном Попечитељству на усмотреније подносим.

Членови заседанија Лицеумског при сочињавању овог Пројекта имали су у виду такво образованије, које је на народности основано. Све ће се дакле науке у њему изложене србски учити. Уз србски као матерњи језик судили су за нуждно и немецки додати, с тим, да би он био средство и рукопомоћ даљег изображенија за сваког, будући се са самим србским код настојеће оскудости србски књига не може корачати. За латински језик превалило је вишество мненија; премда би он, по моме мненију лако изостати могао, и правичније би било славенски у место њега примити.

Гаврил Поповић,
АЕМ протосингел,
катихета и ексхортатор,
ректор Лицеума

ПОКУШЕНИЈЕ ЗА ПЛАН ШКОЛСКИ

какве би одприлике школе за сада у отечеству завести требало.

А. Школе нормалне, селске и варошке

Теченије ови школа да траје пуне три године и по томе да се и сеоска и варошка нормална школа на три класе расположи, тако да се предаје

У првој познавање писмена, срицање, читање. Да се уче деца бројати числа на изуст, а после да се на таблу изводе, да кредом пишу писмена, која већ познају, а исто тако да пишу и числа, која на изуст бројати умеју. Да се уче како се ваља прекрстити, затим да науче молитве, као Отче наш, Богородице Дево, Верују, Десет заповеди, Молитве пре и после обеда, пре и после вечере, пред легањем и јутрењу молитву.

У другој да се продужи читање и писање са прописима, да се упражњавају деца у писању диктандо и том приликом да им се даје практичко наставленије, како ваља речи написивати. Из рачунице да се четири прва вида за годину сврше, историја библиоческа старог завета.

У трећој да се с читања србског пређе на славенско, а и у једном и у другом премено да се деца упражњавају. Да се продужи писање диктандо са узредним практичким наставленијем касателно правописанија. Да се предаје укратко историја србска. Из численице да им се дају задатци, да их на једанпут из главе решавају. Кратки катихисис.

Примечаније. За читање србско да се сочини читаоница, која да у себи содржи начала верозакона и морала; лепе поучителне басне и приповедке, правила дијететике, нешто о земљеделију и нешто о земљописанију.

Б. Окружне школе

Ове школе да буду средње што између нормалне и гимназије. Теченије њиво да траје две године, и по томе да се у две класе состоје. У првој да се предаје србске граматике прва част. Јестествена историја. Земљописаније математическо и физическо, численица наречени чисала. Азбука немецка и латинска са срицањем и читањем, упражненија у писању србском, немецком и латинском.

У другој да се предаје србске граматике друга част. Продуженије јестествене историје. Земљописаније политическо. Упражненија на србску граматику. Численица наречени чисала. Читање и писање немецко и латинско.

У обојим овим класама, што се верозакона тиче, да се повтори све оно још једанпут, што се је у нормалним класама научило.

Примечаније. Школе ове тек би се по времену у сваком окружију завести могле; а засад једна или две довољне биле би.

В. Гимназија

Ова да се састоји из пет класа.

Предмети за прву класу: Србска граматика обширно, до словосочиненија. Немецка граматика до словосочиненија. Историја Турске са њеним земљописанијем. Историја Русије са њеним земљописанијем. Из Рачунице разбијенија. Вероученије.

Предмети за другу класу: Словосочиненије србског и немецког језика, са упражненијама на исто. Историја Германије и Аустрије са зем-

љеописанијем. Из јестественице царство животиња. Из рачунице соразмерности са употребленијем вероченија.

Предмети за трећу класу: Упражненија у стилу србском. Словосочиненије немечког језика повторително са преводима са србског на немечки и обратно. Историја Франције, Шпаније, Англије, Швеције, Норвегије и Даније са њеним земљеописанијем из јестественице баштованство и минералогичка. Из рачунице практичког извлачење корена и подизање на достојност. Вероученије. Латински језик до словосочиненија.

Предмети за Реторику: Реторика са ауторима. Историја прочи части света са земљеописанијем. Митологија са обзиром на славенску. Основи алгебре. Четири вида алгебраичког рачунања. Подизање на достојности. Извлачење корена. Упражненија у декламирању. Упражненија реторическа на србском, а синтактичка на немечком језику. Из латинског језика словосочиненије, са преводима из ауктора. Вероученије.

Предмети за Појетику: Појетика србска. Историја стара и земљеописаније старог света. Антропологија, психологија. Древности римске и грчке. Односенија соразмерности и уравненија. Превод с латинског на србски. Упражненија стила на немечком језику. Упражненија у појетици. Вероученије.

Г. Лицеум

а) Ф и л о с о ф и ј а

У првој класи философије да се предаје: Фундаментална философија и логика. Историја обшта старог и средњег века. Алгебра са геометријом. Француски језик. Вероученије.

У другој класи философије: Метафизика и етика. Историја новог века и отечествена. Физика. Геометрија практичка и наука знања и грађења путова. Француски језик. Вероученије.

б) П р а в а

Прве године: Право природно. Штатистика. Полиција.

Друге године: Право грађанско. Право кривично. Процедура судејска у призрању форме и слога.

1. За философију: Историја философије. Нумизматика и дипломатика. Економија пољска. Естетика и филологија.
2. За права: Право трговачко и менбено.

Примечаније. Од велике би ползе биле девојачке школе и школе недељне са катизизацијама, школа трговачка и школа начертанија, а нарочито школа музикална; но заведеније ови школа припадлежи позднијем времену.

Оригинал. АС, МПс, 1843, I, 8.

¹ Види документ бр. 133.

138.

Београд, 28. априла [10. маја] 1843.

Министар просвете Ректорату — Правно одељење Лицеја добија другу годину и у складу с тим утврђује му распоред предмета.

Ректорату Лицеума,

Решивши Попечитељство просвештенија да се Правословски факултет у Лицеуму Књажества србског с једним јоште курсом од године умножи, како би ученици потом од веће ползе отечеству бити могли, решило је у једно и то, да исти ученици, који ће с концем шестомесеција овог право природно, политическе науке и штатистику свршити, на годину, као у другом курсу правословни наука, право римско, право криминално, философическо и судејски поступак при грађанским парницама и криминалним изследованијама, са обзиром на постојеће у Србији уредбе и устројенија у овом призрању, слушају. Које се Ректорату управленија ради како касателни професора, тако и ученика, благовремено соопштава, с тим даљим упутствијем, да ће с професором права природног скопчано у напредак бити предавање права римског, са штатистиком право криминално, а са политическим наукама предавање судејског поступка у форми и штилу. О чему ће Ректорат надлежну г.г. професоре уведомоти, како би се за времена к томе приуговити могли.

ПНо 478.

Попечитељ
правосудија и просвештенија,
кавалер,
Паун Јанковић

Оригинал. АС, А, 113.

Концепт. АС, МПс, 1843, III, 229.

139.

Београд, 24. јуна [6. јула] 1843.

Министар просвете Савету — увођењем друге године права неопходна је пространија зграда за Лицеј, па предлаже да се исти пресели у Кнежев двор.

Високославному Совјету
Књажества Србије,

По указаној потреби, да се од наступајућег 1. септемврија, као с почетком идуће школске године Правословни факултет при Лицеуму нашем с једном јоште класом умножи, како ће касателни ученици отечеству од веће ползе бити, показала се потреба исто заведеније јошт с једном собом снабдевши, какове себе, почем се оно, од Обштине београдске под кирију узето зданије, у ком је Лицеум смештен, лишава, и друго се зданије тражити мора; Попечитељство просвештенија мненија је тога, да би најбоље било и најприкладније, Лицеум наш у Књажеском дворцу,¹ иза вароши лежећем, сместити и то из следујући побубенија:

1. Што би на овај начин простора довољно било не само у колико се собе за предавање изискују, но и у том смотренију, што би се физикалне справе, које се сад које куда, кварежу изложене, повлаче, лепо расположити, од штете сачувати и од веће ползе бити могле.

2. Што би ученици који су и онако сиромашни, и од благодјанија живе, прилику имали јевтиније кватире добити и себе препитавати, а

3. Што би се правителству прилична количина новаца уштедила.

Подносећи Попечитељство просвештенија предмет овај предхваљеном Совјету на размотреније, уједно молбу присоједињава: да изволи исти предмет предходително решити, како би Попечитељство у стању било за времена јошт кватир овај, у ком се сада Лицеум находи, Обштину одказати.

ПНо 608.

Попечитељ
правосудија и просвештенија,
кавалер,
Паун Јанковић

Оригинал. АС, ДС, 1843, 458.

Концепт. АС, МПС, 1843, IV, 274.

¹ Данас, Конак кнегиње Љубице.

140.

Београд, 2. [14] јула 1843.

Конкурс за професора политичких наука

ОБЈАВЛЕНИЈЕ

На упраздњено место професора политически наука у Лицеуму Књажества Србије, с којим је и катедра судејског поступка при грађанским парницама и криминалним предметима скопчана, овим се од стране Попечитељства просвештенија стециште отвара. Захтевања при касателном звању јесу, да је проситељ не само правословне науке с отменим успехом свршио, него да и практическа знања по струци јуридическој притјажава. Сваки, који способности за ово, с годишњом платом од 600 талира или 1200 ф. сребра скопчано звању осећа, има се са собственоручно писменим прошенијем, утврђеним достоверним свидетелствама како са стране изискујемо способности, тако и моралног поведенија, као на последак и у том смотренију, од куда је проситељ, којега возраста и вероисповеданија, и чим се до сада занимао, до 10. августа т.г. на Попечитељство просвештенија обратити. Из канцеларије Попечитељства просвештенија Књажества Србије.

ПНо 660.

Концепт. АС, МПС, 1843, III, 281.

141.

Београд, 12. [24] јула 1843.

Ректор Министарству просвете — подноси годишњу класификацију студенага Лицеја.

Високославном Попечитељству просвештенија,

Имам чест високославном Попечитељству овим под ./ поднети класификацију питомаца Лицеума за протеклу школску годину ради височајшег усмотренија.

Гаврил Поповић,
АЕМ протосингел,
законоучитељ и ректор

Слушатељи права

Чин-сло	Имена и презимена	Првог течења					Другог течења						
		из пра-вних на-ук	из пра-вних на-ук	из пра-вних на-ук	из пра-вних на-ук	из пра-вних на-ук	из држав-не економије	из франц. језика	из франц. језика	из франц. језика	из франц. језика		
1.	Димитрије Божићевић	П.2	П.3	П.5	П.1	П.1	—	—	—	—	—	—	—
2.	Димитрије Бранковић	П.	П.	П.	П.	П.	П.3	П.3	П.3	П.3	П.4	П.1	П.3
3.	Марко Пантелић, благо.	П.2	П.2	П.3	П.2	П.2	П.2	П.3	П.3	П.2	П.2	П.2	П.2
4.	Милован Аксентић	П.	П.	П.	П.	П.	П.	П.	П.	П.	П.1	П.1	П.1
5.	Михаил Јовановић, благо.	П.3	П.4	П.4	П.3	П.3	П.4	П.3	П.3	П.5	П.5	П.1	П.6
6.	Петар Радовановић, м. благо.	П.1	П.1	П.1	П.1	П.1	П.1	П.1	П.1	П.1	П.1	П.1	П.1
7.	Петар Радовановић, с. благо.	П.1	П.2	П.6	П.1	П.1	П.4	П.4	П.2	П.3	П.3	П.1	П.1
8.	Сима Атанасјевић, благо.	П.2	П.5	П.7	П.2	П.2	П.7	П.7	П.4	П.2	П.2	П.2	П.2
9.	Јефта Јовановић, благо.	П.1	П.1	П.2	П.1	П.1	П.2	П.2	П.1	П.1	П.1	П.1	П.1

Слушатељи философије друге године

Чин-сло	Имена и презимена	Првог течења					Другог течења						
		из науке	из франц. језика	из франц. језика	из франц. језика	из франц. језика	из франц. језика	из франц. језика	из франц. језика	из франц. језика	из франц. језика		
1.	Владимир Богдановић, благо.	П.2	П.2	П.2	П.2	П.2	П.2	П.2	П.2	П.2	П.2	П.2	П.2
2.	Коста Петровић, благо.	П.1	П.1	П.1	П.1	П.1	П.1	П.1	П.1	П.1	П.1	П.1	П.1
3.	Милош Ранковић	П.2	—	П.2	П.2	П.2	—	—	—	—	—	—	—
4.	Сава Грујовић	П.1	П.1	П.1	П.1	П.1	П.1	П.1	П.1	П.1	П.1	П.1	П.3

Слушатељи философије прве године

Чин-сло	Имена и презимена	Првог течења					Другог течења						
		из науке	философске	философске	философске	философске	философске	философске	философске	философске	философске		
1.	Арсеније Боквић, благо.	П.	П.	П.	П.	П.	П.	П.	П.	П.	П.	П.	П.
2.	Василије Поповић, благо.	П.	П.	П.	П.	П.	П.	П.	П.	П.	П.	П.	П.
3.	Владислав Антић, благо.	П.	П.	П.	П.	П.	П.	П.	П.	П.	П.	П.	П.
4.	Георгије Николић, благо.	П.	П.	П.	П.	П.	П.	П.	П.	П.	П.	П.	П.
5.	Илија Стефановић, благо.	П.	П.	П.	П.	П.	П.	П.	П.	П.	П.	П.	П.
6.	Јован Илић, благо.	П.	П.	П.	П.	П.	П.	П.	П.	П.	П.	П.	П.
7.	Милош Стојановић, благо.	П.	П.	П.	П.	П.	П.	П.	П.	П.	П.	П.	П.
8.	Милоје Крстић, благо.	П.	П.	П.	П.	П.	П.	П.	П.	П.	П.	П.	П.
9.	Нена Јовановић, благо.	П.	П.	П.	П.	П.	П.	П.	П.	П.	П.	П.	П.
10.	Павле Марјановић, благо.	П.	П.	П.	П.	П.	П.	П.	П.	П.	П.	П.	П.
11.	Риста Миловановић, благо.	П.	П.	П.	П.	П.	П.	П.	П.	П.	П.	П.	П.
12.	Стефан Матић	П.	П.	П.	П.	П.	П.	П.	П.	П.	П.	П.	П.

Примечан. Алекса Миланковић и Јован Марковић са. II г. у фил. у почет. течења оставили су школу. — Станко Мутавић са. I г. филос. у половини прв. теч. престао оа школе. — Димитр. Божићевић са. правосл. с. концем II теч. престао оа посеђивања. — Милош Ранковић са. II г. фил. у половини II теч. престао оа посеђивања. — Борбе Николић I г. фил. са. због злог поведења олуштени. — Стефан Матић и Риста Миловановић са. I г. фил. преа испите II теч. престао су оа посеђивања. — Остали су у нравима сви добри а у посеђивању школе и цркве прилежни били. — У Београду II г. јунија 1843.

Организа. АС, МПс, 1843, IV 301.
Исидор Стојановић, Гаврил Половић,
професор опште историје, АЕМ протосибеа,
деловодитељ засеа. Лиц. законоучитељ и ректор

142.

Београд, 11. [23] септембра 1843.

Министар просвете Ректорату — дозвољава проф. Јанку Шафарику да држи предавања из словенске историје и литературе недељом и празничним данима.

Ректорату Лицеума,

Професор физике г. Јанко Шафарик подавши Попечитељству просвештенија прошење молио је да би му се дозволило у недељне и празничне дне предчитања о историји и литератури свију Славена у зданију Лицеума јавно држати.

Похваљујући Попечитељство просвештенија ревност поменутог г. професора како из призренија лепог и полезног предузетка овог, тако и због тога, што се изразио касателни труд роду и отечеству нашем без икакве награде и плате поднети, налаже Ректорату истоме г. Шафарику, поред благовољенија Попечитељства, до знања доставити, да он такову школу неотложно отворити може, учинивши у осталом касателно часова за предчитање потребни таково расположеније, како би осим учеће се младежи, која ће часове ове добровољно посећавати, и други од чиновника и грађана присутствовати могли.

ПНо 1006.

Попечитељ
правосудија и просвештенија,
кавалер,
Паун Јанковић

Оригинал. АС, Л, 115.

143.

Београд, 18 [30] септембра 1843.

Министар просвете Ректорату — обустављати трећину плате проф. Симеоновићу ради наплате дуга штампарији због објављивања Српског улака.

Ректорату Лицеума,

Инспекторат правитељствене типографије доставио је Попечитељству просвештенија под 26. јулија т.г. Но 207, да је јошт пре два месеца од поменутога дана поднео издаватељу Србско-немачки новина, названи Улак,¹ и професору политически наука у Лицеуму г. Максиму Симеоновићу тромесечни рачун ради печатања Улака, и моли да би се исти дуг подмирио.

За исплаћеније овога рачуна решило је Попечитељство ово, да ректор Лицеума трећу част од плате г. Симеоновића месечно задржава и инспекторату типографије донде издаје, док се у речи стојећи рачун не очисти.

У следству чега налаже се ректору, да по предмету овоме како са г. Симеоновићем тако и са инспекторатом типографије у споразуменије ступи.

ПНо 771.

Попечитељ
правосудија и просвештенија,
кавалер,
Паун Јанковић

Оригинал. АС, Л, 116.

¹ *Србскиј улак* изашао за 1843. и 1844. годину на српском и на немачком језику, 62 броја на 250 страна.

144.

Београд, 23. септембра [5. октобра] 1843.

Министар просвете Ректорату — проф. Сима Прица објавио је уџбеник Рачуницу за основне школе, па се умољава да напише исти уџбеник и за гимназију.

Ректорату Лицеума,

Професор математике г. Симеон Прица поднео је Попечитељству просвештенија кратку Рачуницу,¹ из једне ревности к општем напредку за нормалне школе њиме сочинену, која је Попечитељством овим одобрена, и правитељственој типографији, печатања ради, предана.

Похваљујући исто Попечитељство ревност и усердије поменутог г. професора налаже Ректорату благовољеније Попечитељства истоме у отменом степену изјавити, уједно пак њега побудити, да би се постарао такову Рачуницу и за гимназију нашу тим више сочинити, што ће се и предавање математике, које је њему уручено, одлакшати, ако се Рачуница по његовом методу у нижим школама излагала буде.

ПНо 1102.

Попечитељ
правосудија и просвештенија,
кавалер,
Паун Јанковић

Оригинал. АС, Л, 117.

¹ *Рачуница за учећу се младеж у народним училиштима Књажества Србије*, Београд 1843, стр. 73.

145.

Београд, 5 [17] новембра 1843.

Ректор Министарству просвете — хоће ли студенти права учити латински или немачки језик?

Високославном Попечитељству просвештенија,

Будући су два преконедељна за немачки језик одређена часа код правослова упраздњена остала, која су међутим, док би у том смотрењу касателно решеније възпоследовало, од г-дна Максима Симеоновића професора поступка судејског, овопоменутом науком попуњена; професор пак права римског г-дин Сергија Николић такође моли, да би му се дозволило слушаатељима поменути му науке предавати латински језик као њима одвећ нуждан зато, да би знање римског права из сами извора његови т.ј. речи самог законика црпити могли, и не би речма професора само веровати принуђени били; ја пак постојећег предписанија придржавајући се, судим, да би дужност била поменути немачки језик ипак продужити; и тако у касателном вопросу недоумевајући, пресудно решеније таковог од високославног Попечитељства просвештенија молбено поискати за надлежну дужност почитујем и таковоме скорије на сусрет изгледам.

овог. ректор Лицеума
И. Станимировић,

Оригинал. АС, МПС, 1843, VI, 562.

Напомена: Министар просвете одбио је 27. новембра предлог проф. С. Николића о учењу латинског језика.

146.

Београд, 11 [23] новембра 1843.

Професор Симеоновић Министарству просвете — тражи одобрење да може држати предавања правницима о уставу.

Високославно Попечитељство
правосудија и просвештенија!

Што је Енглезима њина карта магна, Французима шарт. Мађарима була ауреа и т.д., то је Србима устав; на њему се сва садања права и слободе оснивају и управ у њему содржавају, и устав је Србину свака трећа реч. Но ко устав љуби и ко вели, да је за њега погинути готов, тај ваља и да љуби књаза и правитељство, да љуби свој закон и своју цркву, да се повинује закону власти, да љуби мир и спокојство у

земљи, да ревнује обштим благом, да остане свагда у кругу своји права, а у туђа да недира и т.д. То и све оно, што на благостојаније, срећу и напредак рода и отечества служи, мора волети сваки онај, који вели да устав воле, јер то све устав оће, захтева и заповеда. Ал као што је с једне стране истина, да сваки човек оно само постојано воле, чува и брани, што познаје и о чему је уверен, да је за благостојаније и напредак рода и отечества нуждно и полезно, тако опет с друге стране признати се мора, да се цель државе и сојузног грађанског живота, с великим трудом и натегом получава, кад би грађани, непознавајући простор своји права и слобода уставни, онај, њима уставом даровани круг прекорачавали, које без повреде обштег мира и спокојства бити неможе. Овоме предупредити једно је од најбољи и најсходнији средства, да грађани знаду, шта је упрао устав и докле се простиру она права и слободе, које су земљи и народу вообште и свакоме воособ уставом дароване.

По овоме судећи, и узимајући у призрање, да се устав због краткости изложенија они на народ и отечество односећи се права и слобода тако лако разумети неможе, покорнејше подвисани тога би мненија био, да би од не мале ползе било, ако би високославно Попечитељство правосудија и просвештенија дозволити изволело, да подписани слушаатељима правословни наука, заиста врстним отечества синовима, устав¹ средом и суботом после подне по 2 до 3 сата толкује, који би после, као будући чиновници, знања своја о правим уставним народима слободама и правама, и важности благотворног устава, и другима саобштавати, и у народу разпрострети могли.

Високославног Попечитељства правосудија и просвештенија

покорнејши слуга
професор правословни наука и
судејског поступка при грађ
парниц.,
Максим Симеоновић

Оригинал. АС, МПС, 1843, VI, 562.

Напомена: Министар просвете није прихватио предлог проф. М. Симеоновића, па је о томе известио ректора 27. новембра.

¹ Реч је о Уставу из 1838. године.

147.

Београд, 18 [30] децембра 1843.

Министар просвете Ректорату — доставља књиге за лицејску библиотеку.

Ректорату Лицеума,

К умноженију библиотеке Лицеума Књажества Србије пошилије Попечитељство просвештенија следујуће књиге:

1. Сбирке полезни предмета прву част.
2. Стојковића физике три части.¹
3. Најновији немачки речник у 4 части.
4. Финанцијалне и трговачке пројекте.
5. Шилерова лирска сочиненија у две части:
6. Болића виноделац.²

У следству овога дужност ће г. ректора бити поменуће књиге у списак завести, и о сачувању њиовом бригу водити.

П.Но 1591.

Попечитељ
правосудија и просвештенија,
кавалер,
Паун Јанковић

Оригинал. АС, Л, 121.

¹ Анастасије Стојковић, *Физика простим језиком списана за рад Словено-сербски I—III*, Будим 1801, 1802, 1803.

² Прокопије Болић, *Совершен Винодјелац, или наставленије о виноделију [...]*, Будим 1816.

1844.

148.

Београд, 31. јануара [12. фебруара] 1844.

Министар просвете Ректорату — уместо римског права увести као предмет грађански законик.

Ректорату Лицеума,

Решивши Попечитељство просвештенија, да се чрез следујуће теченије у место права римског законик грађански србски,¹ под печатњом находећи се, предаје, закључило је у једно, да се предчитање истог законика г. професору Максиму Симеоновићу препоручи. Г. Сергија Николић пак да на место права римског, досад предаваног, народну економију за идуже теченије предузме; које ће Ректорат како исти гг. професорима, тако и касателним ученицима, управленија ради њиовог, сообштити.

П.Но 134.

Попечитељ
правосудија и просвештенија,
кавалер,
Паун Јанковић

Оригинал. АС, Л, 124.

¹ Грађански законик (1844), израдио га Јован Хаџић (1799—1869).

149.

Београд, 1. [13] фебруара 1844.

Класификација студената Лицеја за први семестар.

СЛУШАТЕЉИ ПРАВА И ФИЛОСОФИЈЕ, ПО УСПЕХУ ЊИОВОМ У
ПРЕПОДАВАНИМ НАУКАМА, ПРВОГ ТЕЧАНИЈА ШКОЛСКОГ 1843/4.
Г. ОЦЕЊЕНИ

II. Године правословија

Чи- сло	Имена и презимена	Успех у:			Францус језику
		Наука покупка судејског	Праву римском	Праву каз- нословном философи- ческом	
	1. Димитрије Бранковић	П.1	П.2	П.5	I.1
	2. Марко Пантелић благод.	П.1	П.2	П.2	П.1
	3. Милован Аксентић благод.	П.1	П.4	П.6	I.1
	4. Михаил Јовановић благод.	П.1	П.2	П.4	П.2
	5. Петар Радовановић ст. благ.	П.1	П.2	П.3	I.1
	6. Петар Радовановић м. благ.	П.1	П.1	П.1	П.1
	7. Сима Атанасијевић	П.1	П.3	П.7	
	8. Јептимиј Јовановић благод. Због болести није јавни испит положио, у прочем из свију предмета превосходни. — У прочем што се нрави и по[веденија] тиче сви су прве класе.				

I. Године правословија

Чи- сло	Имена и презимена	Успех у			
		Праву при- родном	Штати- стики	Полицији	Француском језику
	1. Владимир Богдановић, благ.	П.2	П.2	П.2	П.2
	2. Илија Стефановић, благод.	П.3	П.3	П.3	
	3. Коста Петровић, благод.	П.1	П.1	П.1	П.1
	4. Сава Грујовић	П.4	П.4	П.4	I.1

Примечаније. Владимир Богдановић и Илија Стефановић у посећавању голковања евангелија и цркве небрижљиви. — У прочем што се нрави и поведенија тиче сви су прве класе.

II. Године философија

Имена и презимена	Успех у						
	Науки хри- стијанској	Философија	Физики	Обштој историја	Земље- мерију практи-	језику	
						фран- цуском	немач- ком
1. Арсениј Стаменковић, благод.	П.	1.2	1.4	П.4	1.1	1.1	1.5
2. Василије Поповић, благод.	П.	П.3	1.2	1.2	П.3	1.3	1.4
3. Владислав Антић	1.	1.3	1.8	1.5	1.7	1.3	1.9
4. Борбе Николић	1.	1.7	1.6	1.7	1.5	1.3	1.6
5. Јован Илић, благод.	П.	П.2	1.3	П.2	1.6	1.3	1.3
6. Милоје Крстић, благод.	П.	1.1	1.5	1.4	П.2	1.2	1.2
7. Милош Стојановић	П.	1.6	1.1	1.3	П.1	1.1	П.1
8. Ненад Јовановић, благод.	П.	П.1	П.1	П.1	П.1	П.1	П.2
9. Павле Марјановић, благ.	П.	П.4	П.2	П.3	1.2	1.1	1.1
10. Стефан Матић	1.	1.5	1.7	1.6	1.4	1.2	1.7
11. Риста Миловановић, благ.	П.	1.4	1.9	1.1	1.3	1.	1.8

Примечаније. 1. У посећавању толковања евангелија и цркве сви су прилежни; у нравима и поведенију прве класе.

Примеч. 2. Илија Стефановић, са одобренијем Попечитељства ову класу приватно, и положивши јавне испите, оцењен с калкулом превосходства из философије, историје, геометрије и физике; а од учења науке християнске, француског и немачког језика разрешен је.

I. Године философије

Имена и презимена	Успех у						
	Науки хри- стијанској	Филосо- фији	Алгебри	Обштој историји	језику		
					француз- ском	немач- ком	
1. Аксентије Миловановић, благод.	1.	1.7	П.2	1.7	1.3	1.11	
2. Борбе Ирић, благод.	1.	1.6	П.1	1.10	1.2	1.13	
3. Борбе Миленковић	П.	П.6	1.2	П.5	1.1	П.6	
4. Борбе Ценић, благод.	П.	П.1	П.1	П.1	П.1	П.1	
5. Димитрије Борбевић, благод.	П.	П.4	П.5	П.2	1.1	П.5	
6. Димитрије Михаиловић	П.	П.8	П.7	П.10	П.2	П.7	
7. Јефрем Петровић	П.	П.5	П.2	П.3	1.1	1.9	
8. Јован Живадиновић, благод.	1.	П.12	П.8	П.8	П.2	1.6	

1	2	3	4	5	6	7	8
9. Јован Марковић, благод.	П.	П.1	П.1	П.2	П.1	П.3	
10. Лазар Димитријевић	П.	1.2	П.2	1.9	1.1	1.1	
11. Лазар Живковић, благод.	1.	1.1	1.7	1.4	1.1	1.8	
12. Љубомир Ненадовић	1.	1.4	1.4	1.2	1.1	1.5	
13. Милан Савић, благод.	П.	П.11	1.3	П.9	1.1	1.10	
14. Михаил Јовановић, благод.	П.	П.10	1.1	П.7	1.2	1.2	
15. Миленко Тимотијевић, благод.	П.	П.2	П.3	П.4	1.1	1.4	
16. Никола Димитријевић	1.	1.5	П.3	1.6	1.1	1.14	
17. Панта Јовановић, благод.	П.	П.1	П.1	П.1	П.1	П.4	
18. Светозар Јовановић, благод.	П.	П.3	П.4	П.6	П.1	П.2	
19. Станоје Стефановић, благод.	П.	П.13	1.6	1.5	1.1	1.12	
20. Стојадин Филиповић, благод.	1.	1.3	1.8	1.8	1.1	1.7	
21. Танасије Марковић	П.	П.9	1.5	1.3	1.1	1.3	
22. Урош Романовић, благод.	П.	П.7	П.6	1.1	1.1	П.8	

Примечаније 1. У посећавању толковања евангелија и цркве небрежљиви: Љубомир Ненадовић, Никола Димитријевић, Светозар Јовановић, Танасије Марковић, Аксентије Миљковић и Димитрије Борбевић. Сасма небрежљиви: Коста Димитријевић и Јован Марковић.

Примечаније 2. Александер Лазаревић и Вукадин Андрејевић престали школу посећавати.

У прочем у нрави и поведанију сви су прве класе.

Оригинал. АС, МПС, 1844, I, 5.

Напомена: Списак благод. јанаца који траже повећање стипендије, као и оних који конкуришу за њу, на почетку школске године, види у АС, МПС, 1843, V, 447.

150.

Београд, 1. [13] јуна 1844.

Министар просвете Ректорату — о француском буквару са читанком А. Околског.

Ректорату Лицеума,

Професор француског језика г. Алексије Околски поднео је Попечитељству просвештенија француски буквар заједно са читаоницом и малим речником, који је за употребљеније учеће се младежи у

Лицеуму сочинио. Нашавши Попечителство исто дело за сходно и добро израђено, решило је, да се таково печата и као училиштна књига при Лицеуму уведе.

Сообштавајући ово Ректорату, његовог знања и управленија ради, уједно му налаже, да предреченом г. Околском за труд и похвалну ревност његову благоволеније Попечителства изјави.

ГНо 772.

Попечитељ
правосудија и просвештенија,
кавалер,
Паун Јанковић

Оригинал. АС, А, 131.

¹ Abécédaire et premières lectures françaises, Београд 1843, стр. 150. Први пут објављено 1839. године, али само као буквар.

151.

Београд, 14. [26] јуна 1844.

Министар просвете Ректорату — поштрава критерије за добијање стипендија.

Ректорату Лицеума,

Поводом тим, што је Попечителство просвештенија приметило, да се с благодјанијем одређеним за сиромашније и прилежне ученике злоупотребљеније чини, по томе што и такви ученици, којима су родитељи стања имућног за благодјаније моле, и таково често и учасници бивају, решило је Попечителство за избећи унапредак таково злоупотребљеније, да сваки онај ученик, који за благодјаније молити намерава, ову молбу сведочанством од местне своје власти надлежно потврђеним подкрепи, које ће содржавати не само име његови родитеља, или сродника, који га издржавају, него и њиово стање на имању основано, из које га ће се видети моћи у колико такви ученик помоћи од стране правителства заслужује или не.

Решеније ово дужност ће бити ректором свима ученицима тим соопштити, да ће се идуће училишне године касателно благодјаније тек на овај начин раздавати.

У осталом будући наредба Попечителства овог већ сштествује, да само такви могу благодјаније уживати, који из предавајем предмета испит превосходством дали буду, дужност ће бити ректора благовремено заказати ученицима Лицеума да се унапредак неће ником доз-

волити испит повторити, како би тим начином благодјаније получити мого, но да ће се успех питомаца по полгодишњем јавном испиту оцењивати.

ПНо 836.

Попечитељ
правосудија и просвештенија,
кавалер,
Паун Јанковић

Оригинал. АС, А, 133.
Концепт, АС, МПс, 1844, IV, 53.

152.

Бања, 30. јула [11. августа] 1844.

Кнез Александар Министарству просвете — Лицеј преселити у бивше здање Савета и Министарства финансија.

Попечителству просвештенија,

По представленију Попечителства просвештенија од 11. тек. ПНо 973 ја сам у согласју са Совјетом од 15. истог Но 783 решио: да се зданије оно, у ком су канцеларије Совјета и Попечителства финансије смештене биле и које је по преселенију ови у Дворац праздно остало, Лицеуму и гимназији за обитавање уступи, како би се правителствена каса поштедила од зидања новог на овај конач потрбног зданија, и од плаћања међутим кирије на зданија, у којима би она обитавала, до постројенија нуждног за њи зданија.

Решеније ово сообштавам Попечителству просвештенија ради његовог знања и управленија.

ВНо 991.

А. Караборђевић¹

Оригинал. АС, МПс, 1844, IV, 99.

¹ Александар Караборђевић (1806—1885), кнез (1842—1858).

153.

Београд, 12. [24] августа 1844.

Министар просвете Ректорату — предаје Лицеју минералошку збирку барона Хердера.

Ректорату Лицеума,

Будући је Попечителство финансије збирку руда, које су бароном Хердером од части по нашем отечеству, од части пак по Саксонији

купљене, и које се у бившем зданију Совјета налазе, Лицеуму уступило, то се Ректорату од стране Попечитељства просвештенија препоручује, да он овај минерални кабинет прими и професору физике, сочинивши нуждни сврх тога списак, на сохраненије и надзираније преда.

ПНо 1115.

Попечитељ
правосудија и просвештенија,
полковник и кавалер,
Паун Јанковић

Оригинал. АС, А, 135.

¹ Барон В. А. Ж. Хердер, на позив кнеза Милоша, испитивао је рудно богатство Србије 1835. године. Сажетак његовог обимног извештаја објављен је под насловом: *Рударскиј пут по Србији год. 1835. у изводу*, Београд 1845, стр. 44.

154.

Београд, 16 [28] септембра 1844.

Министар просвете Ректорату — синови страних поданика могу слободно учити на Лицеју, али не могу добити државну службу.

Ректорату Лицеума,

Поводом тим, што се у Лицеуму нашем страни поданика синови находе, који науке редовно слушају: препоручује се Ректорату заказати таквим страним, — изузимајући децу правитељствени чиновника, који су с одпустом снабдевени — да они благодејаније ово, училишта посещтавати и испите јавно полагаати, с пуном слободом уживати могу, но да се полученију какве нибуд правитељствене службе никако надати немају.

ПНо 1398.

Попечитељ
правосудија и просвештенија,
полковник и кавалер,
Паун Јанковић

Оригинал. АС, А, 139.

155.

Београд, 23. септембра [5. октобра] 1844.

В. № 1318.
С. № 1074.

*Александар Карађорђевић
књаз србски
са согласијем Совјета определили смо и опредељујемо:*

**УСТРОЈЕНИЈЕ
ЈАВНОГ УЧИЛИШТНОГ НАСТАВЛЕНИЈА**

1.

Да би се нараштај србски воспитати, изобразити и полезнима наукама за своју и отечества свога срећу обогатити могао, решили смо тога ради постановити следјуће Устројеније за училишта, која су: а) основна, б) послено-трговачка, в) гимназијална, г) Лицеум или Велика школа.

2.

У основним училиштима предаваће се првоначелна знања, која су сваком Србину нужна и која осталим училиштима за основ и преправу служе. И ова ће по Уредби од 12. септемврија 1839. године ВНо 1159/СНо 1595 общине из своји прихода издржавати, докле установљени главни фонд школски, по своме определенију, у стању не буде, общинама у томе притећи.

3.

Пслено-трговачко училиште служитће на изображеније онима, који се каквом рукоделију или трговини посветити желе; и таково је засад о правитељственом трошку заведено једино у Београду за сву Србију; а с временом по потреби и обстојателствама завестће се и по другима знатнијима местима отечества.

4.

У гимназијалним училиштима, од који засад постоји једна гимназија у Београду, и три полугимназије (у Шабцу, Неготину и Чачку) узводитће се младеж к вишем изображенију и получаватће основну науку, која ће јој служити и за преправу к вишим наукама, које ће се предавати у Лицеуму.

5.

У Лицеуму предаватће се науке философијске и православне, као и друге овима сродне или спомагателне, с којима ће се изображеније младежи у отечеству нашем закључити и савршити.

6.

Сва ова училишта стајатће под надзиранијем Попечитељства просвештенија; и за свако заведеније поставитће се управитељи, који ће исто руководити по пропису и правилама за то изложенима; а по потреби и обстојателствама поставитће се с временом и један главни надзиратељ училишта, којег ће се круг дејателности прописати особеном уредбом.

7.

Осим ови училишта постоји јошт у Београду при Митрополији србској једно богословско училиште, којета је управленије као и избор нуждни за то професора поверено митрополиту, или његовом место-заступнику. И у овом ће се младеж богословским наукама за чин свештенически сходно направљати.

8.

Ова училишта (пар. 4. 5. 7) издржаватће се трошком правитељственим.

9.

Теченије свију училишта у Србији почиње се сваке године 1. септемврија, а свршује се с концем јунија, тако да месец јули и август за одмор служе.

I. О училиштама основним [...]

II. Послено-трговачко училиште [...]

III. О училиштима гимназијалним [...]

О УПРАВЉАЊУ ЛИЦЕУМА

55.

Ради нужднога надзирања и обдржавања поредка у Лицеуму опредељује се један ректор, који ће на свршетку сваке године у пуном заседанију вишином гласова између професора обојега оделенија, и Философијског и Правословног, избирати се, и Попечитељству просвештенија ради потврбења подносити се.

56.

Ректор ће уживати годишње као додатак к професорској плати сто талира.

57.

Дужности ректора јесу слеђујуће:

1. Ректор, као предстојатељ и надзиратељ целог овог училишног заведенија, добијатће непосредствено налоге од Попечитељства просвештенија, представљатће истоме све потребе училишне, он ће предлагати ученике са споразуменијем надлежни професора за полученије или повишеније благоделија; он ће сва предписанија Попечитељства просвештенија саопштити надлежним професорима и такова у особити протокол стављати дати, као што ће и на сва захтевања Попечитељства просвештенија достаточном известије давати.

2. Ректорова је дужност Попечитељству просвештенија неизоставно јављати, ако који професор званичну своју дужност не би точно испуњавао, или ако би младеж каквим год начином уштрб у наставленију трпила. По овоме ни један професор више од једног дана да не отсутствује, па и у том случају не иначе, но пошто ректору јави, да се побринуо, ко ће га за то време заступити.

3. Ректор ће се постарати, да се сходно расположеније часова у пуном заседанију определи.

4. Ректор ће водити протокол примања и отпуштања ученика из училишта, и ако би који ученик приватно испит положити, или повторити хтео, он ће осим надлежног професора свагда присутствовати.

5. Ректор ће свагда председавати јавноме испиту ученика, означавајући совестно успех сваког испитаног ученика; и после ће точно известије дати о успеху целог заведенија Попечитељству просвештенија. У оном пак случају, где би ректор као професор какове науке испит над ученицима својима држати имао, определитће се у пуном заседанију, ко ће од остали професора председавати.

6. Он ће се старати, да се училишни закони у своје време ученицима прочитају и од њи точно набљудавају. И зато ће он бдити, да ученици у прописане часове приљезно училиште посештавају, да у цркву долазе, у добрима наравима успевају; и ако би ученици какова наступленија учинили, то ће он или сам казн опредељавати, или ће, ако су већа, заседанију предложити и казн ту опредељену у извршеније приводити.

7. Казни, које ће се за ученике опредељивати, састојатће се у изобличенију или приватном или јавном, и ово последње или у заседанију или у присутству свију ученика; и у затвору, који не може дуже трајати од осам дана, при ком ће се определити, хоће ли такви училишним часовима присутствовати, или не. У оном пак случају, кад би се ученик који из особити узрока решенијем заседанија из училишта искључио, дужан ће бити ректор такowo решеније Попечитељству просвештенија подносити.

8. Као што ректору припада ученике за преступленија казни подвргавати, тако ће полиција, ако би код ученика у каквому изступленију, нарочито ноћу уватила и под затвор ставила, дужна бити таковога са назначенијем преступленија ректору послати и предати ради надлежног поступања. Само у случају учињеног злочинства подпадају и ученици као и остали житељи суду грађанскоме; које ће се свагда, управленија ради, ректору до знања доносити.

9. И у онима случајима, гди би ко ученика за дуг какав тужити имао, испитиватће то и решавати ректор, и ако се с оваковим решенијем не би тужитељ задовољно, подноситће се Попечитељству просвештенија ради даљега расположенија.

10. Да би ректор лакше надзирати могао, иматће на руци једног осмотритеља, који ће под платом бити и особите дужности за себе прописане имати.

11. Ректор ће професоре у заседанија сазивати и с њима ће се нарочито о напредку и изображенију младежи саветовати, закљученија у протокол уводити и извршивати, и важнија Попечитељству просвештенија достављати. Ради точнога вођења протокола биратће се у пуном заседању, то јест, најмање са четири професора осим Ректора, један деловодитељ, којему ће осим вођења протокола, у дужност спадати и библиотеку чувати, у реду држати и за њу одговарати.

12. Ректор ће представленија Попечитељству просвештенија одправљати само под својим подписом; но Протокол, у који ће се закљученија заседанија уводити, подписиватће и сви присутствовавши професори.

13. Ректор ће класификације о успеху младежи печатити дати; и он ће такове у особити Протокол с подписом професора уводити, а

тако исто и сведочанства о успеху ученицима печатом Лицеума, и својим и надлежним професорима подписом утврђена издавати.

14. Код Ректора ће стојати печат Лицеума и сви протоколи, за који точност он један одговара.

15. Ректор ће о свима Лицеуму принадлежећима стварма списак точан имати, и у њега и по времену прибављене ствари уводити, и надгледати, да се у реду и добром стању садржавају. Непосредствено надзираније над библиотеком поверено је деловодитељу, а остали ствари и нуждни за предавање справа надлежним професорима, како у којег стругу исте спадају, који ће дужни бити за то одговорати и ако би се што њивим небреженијем изгубило, накнадити.

16. Ректор ће ручну Лицеума касу Попечитељством просвештенија њему поверену држати, конте о набављеним стварма исплаћивати и о свему при концу године Попечитељству достаточан рачун давати.

М.П.

Председатељ Совјета,
кавалер,
Стојан Симић

Александар Караборђевић,
Књаз србски
Привр. представник Књаж[ески] и попечитељ инострани дела, полковник, кавалер,
Алекса Симић

Главни секретар Совјета,
подполковник, кавалер,
Стефан Марковић¹

Оригинал. АС, МПс, 1844, VI, 41.

Напомена: Устројеније јавног училишног наставленија штампано је у Зборнику закона и уредаба у Књажеству србском II, Београд 1844.

¹ Стефан Марковић (? — 1864), министар правде и просвете (1855—1856, 1856—1857), књажески представник и министар иностраних дела (1857—1858).

156.

Београд, 27. септембра [9. октобра] 1844.

Ректор Министарству просвете — подноси списак студената који траже стипендију или повећање благодетељања.

Високославно Књажеско србско
Попечитељство просвештенија!

Списак питомаца Лицеума, за подареније и повишеније правителственог благодетељанија молећи, заједно са њиним прошенијама и приложеним о сиромаштву свидетелствама у прилозима под ./././ и ./././ подноси у покорности Ректорат Лицеума високославному Попечитељству на милостиво решеније с тим понизним примечанијем, да су проситељи, као што уобште са успехом у наукама, тако и поведенијем својим високог призненија достојни се досад показали.

Сергије Николић,
природ. права привр. професор
и о.г. ректор Лицеума

Београд, 23. септ

1/3.

Број	Име и прези	Предложено за ову годину благодетељаније у талирима	Примерге
------	-------------	--	----------

1	2	8	9
---	---	---	---

Слушатељи права

1. Владимир Стојановић 5

2. Стојан Бошковић 5

Слушатељи права

1. Василије Жива —

Напомена: Списак благодетељанија у АС, М

Оригинал. АС, МПс, 1852, V, 456.

15.	Стефан Николајевић	Моравци у мане знакова пре- вратни.	18.	Моравци у мане знакова пре- вратни.
16.	Тенка Јовановић	Пожаревац, мане знакова пре- вратни, ипак на не- предаже на при- вратни.	17.	Теофила Спасојевић
17.	Теофила Спасојевић	Шабац, окр. испит из латин- ског, а из поезије по- превратни; к превратни; к превратни; к	18.	Шабац, окр. испит из латин- ског, а из поезије по- превратни; к превратни; к превратни; к
18.	Тодор Радојковић	Латина, окр. прошле године ус- пешно обављен.	19.	Земун у Србији
19.	Франц Авковић	Земун у Србији	20.	Ларадин, окр.
20.	Јефрем Вељковић	Ларадин, окр.	21.	Јефрем Јуковић
21.	Јефрем Јуковић	Ларадин, окр.		

УЧЕНИЦИ ЛИЦЕУМА КЊАЖЕСТВА СРБСКОГ ЗА ГОДИНУ УЧИЛИШТНУ 1852/3.

Број	Име и презиме	Године возраста	Место рођења и окружије	Отац или мати или тutor, њихов стање, и место пребивања	Обиталиште у Београду	Лањско пра- вительство у талирима	Предложено за ову годину за ову годину за ову годину у талирима	Приметбе
1	2	3	4	5	6	7	8	9
<i>Слушатељи права III године</i>								
1.	Владимир Стојановић	21.	Београд у окр. истог имена	Мати Савка, удовица Тасе Сто- јановића ћурчије, у Београду	Код матере	4	5	
2.	Стојан Бошковић	21.	Свилајнац, у окр. ћурчијск.	От. Бошко Борбевић, терзија у Свилајенцу	У кући Петра Бајала, шустера	4 1/2	5	
<i>Слушатељи права II године</i>								
1.	Василије Живановић	20.	Вршац у Војвод- ству Србији	Тutor г. Лазар Цвеић, фишкар Консисторије у Вршцу	Код Савке Атанацковића, удовице	—	—	
2.	Константин Ј. Вујић	22.	Земун у Војвод- ству Србији	От. Јосиф Вујић, ћурчија у Бео- граду	Код отца	—	—	
3.	Павле Радовановић	21.	Шабац у окр. истог имена	От. Јован Радовановић, трговац у Шабцу	У кући пок. Милоша Ристића, официра	—	—	
4.	Петар Стефановић	21.	Милановац у окр. краин.	От. Данило Стефановић, трговац у Милановцу	Код г. Стефана Стефановића председатеља Совјета К. С.	2	4	
<i>Слушатељи права I године</i>								
1.	Алекса Стојковић	20.	Крагујевац, у окр. крагујевач.	Мати Станка, удовица Стојка Стојановића, трговца; у Кра- гујевцу	Код Шрепла Словолицца	—	—	
2.	Арсеније Ристић	21.	Милановац, у окр. краин.	Мати Стана, удовица Ристе Три- фуновића, берберина, у Мила- новцу	Код г. Мише Анастасијевића	—	—	
3.	Василије Баић	20.	Футог у Војвод- ству Србији	От. Јован Баић, шустер у Бео- граду	Код отца	—	—	
4.	Владимир Јовановић	19.	Шабац у окр. ша- бачком	От. Илија Јовановић, ћурчија; у Шабцу	Код брата г. Матије Матића	3 1/2	4	
5.	Гаврило Поповић	21.	Враћевиница у окр- ужју крагујевач- ком	От. Милош Поповић, земљеделац у Враћевиници	Код Мијанла Субашића, терзије	3	4	
6.	Груица Лаушевић	23.	Салаш у окр. ша- бачком	От. Божа Лаушевић, земљеделац у Салашу	Код г. Васе Гарашанина	2 1/2	3 1/2	
7.	Борбе Булић	24.	Свилајнац у окр. ћурчијск.	От. г. Павле Булић, чл. Суда окр. гургусовачког	У кући г. Петра Павловића, казначеја	—	—	
8.	Борбе Цветковић	20.	Нови Сад у Војвод- ству Србији	От. Јанко Цветковић, симиција у Новом Саду	У кући пок. Црногорца Чизмара	—	—	
9.	Јосиф М. Печић	24.	Осредин у окр. крушевачком	От. Милован Печић, земљеделац у Осредцима	Код г. представника кња- жеског Илије Гарашанина	3	3 1/2	
10.	Милан Бучовић	22.	Крагујевац, окр. крагујевач.	Мати Једена, удовица Лазара Бу- човића, бив. директора Карантина чокротор. у Крагујевцу	Код Стевана Субашића	3	3 1/2	Положио је испит, које због болести није могао на време положити, а у фран. језику поправно се.
11.	Михаил Николић	21.	Београд, окр. бео- град.	От. Василије Николић, сатнија у Београду	Код отца	—	—	
12.	Стојко Ј. Петровић	19.	Ваљево, окр. истог имена	Мати Анђа, удовица Јосифа Пет- ровића, бившег терзибаше, у Ва- љеву	Код г. Марка Халаваље	3 1/2	4	
13.	Стојан Павловић	20.	Милановац, окр. краинск.	Мати Сара, удовица Павла Цонћа, трговца, у Милановцу	Код г. Мише Анастасијевића	—	—	Због првог успеха у францу- ском језику напредан је.
<i>Слушатељи мудрослова II год.</i>								
1.	Алекса Станковић	20.	Крагујевац, окр. крагујевач.	Мати Савка, удовица Станка Ни- колића, цамције у Крагујевцу	Код стрица Косте Јанкови- ћа, кафеџије	2	3	
2.	Андрија Јовановић	20.	Крагујевац	Мати Стана, удовица Јована До- барца, ћурчије, у Крагујевцу	Код Шнајдера Кремера	—	3	Положио је испит, који због болести није на време могао положити
3.	Василије Атанасијевић	17.	Осек у Славонији	От. Василије Атанасијевић, физик кус варошки у Осеку	Код г. професора Чварко- вића	—	—	
4.	Јован Живић	21.	Бока у Војводству Србији	От. Захарије Живић, свештеник у Бокн	Код г. Венијамина Розмиро- вића	—	—	
5.	Коста Јовановић	19.	Београд	От. Никола Јовановић, абаџија у Београду	Код отца	2	3	
6.	Коста Павловић	24.	Ловић у Бугарској	Мати Недеља, удовица свештени- чка, у Ловчу	Код Радована Петровића, чизмара	—	—	Ужива особито правитељство- но благодeјаније.
7.	Коста Јаковљевић	19.	Крушевац у окр. крушевач.	Нема никога	Засада у заданију Лицеума с послужитељем	2	2 1/2	
8.	Љубомир Радовановић	18.	Шабац у окр. ша- бачком	От. Јован Радовановић, трговац, у Шабцу	У кући пок. Милоша Ри- стића, бив. официра	2	2 1/2	Према му отац није био сироман, то због, будући 4 сина у Београду васпитава, предло- жена су ова 2 1/2 талира у малу помоћ.
9.	Максим Јакшић	19.	Црња у Војвод. Србији	От. Дионисије Јакшић, парох у Црњи	Код г. Венијамина Розмиро- вића	—	—	
10.	Милан Лукић	19.	Крагујевац, окр. краг.	От. Лука Гавриловић, папуџија у Крагујевцу	Код г. Шульца професора гимназије	2	3	
11.	Миланој Д. Прајзовић	20.	Железник у окр. београд.	Мати Петрија, удовица Димитри- ја Прајзовића, земљеделца, у Железнику	Код Анмтрија Костића	2 1/2	3 1/2	

лицеуму принадлежним стварима списак
времену прибављене ствари увести, и
бром стању содржавају. Непосредствено
звером је деловодитељу, а остали ствари
надлежним професорима, како у којег
/жни бити за то одговарати и ако би се
убило, накнадити.

ма касу Попечитељством просвештенија
о прибављеним стварима исплаћивати и о
ителству достаточни рачуни давати.

Александар Караборбевић,
Съзз србски
Грнар, представник Књаж[ески] и попе-
ител инострани дела, полковник, кавалер,
лекса Симић

училишних наставленија штампано је у
жесту србском II, Београд 1844.
министар правде и просвете (1855—1856,
и министар иностраних дела (1857—1858).

156

а] 1844.

те — подноси списак студената који
благодeјана.

ко
и

та подареније и повишеније правитељ-
једно са њиним прошенијама и прило-
нама у прилозима под ./ и ././ подноси
ма високославном Попечитељству на
зним примечанијем, да су проситељи,
ицама, тако и поведенијем својим
осад показали.

Сергије Николић,
природ. права привр. професор
и о.г. ректор Лицеума

№	Име	Место	Отец	Код	Оцена	Забелешка	
12.	Младен Радојковић	20. Бела Црква у Банагу	От. Живко Радојковић, правитељствени дудар у Пожаревцу	Код Натананла Милакава, зидара	—	3	Отац мује у Србији рођен, и сад је наново редовним путем ступио у србско сажитељство.
13.	Светозар И. Гарашанин	17. Гроцка у окр. београдском	От. г. Илија Гарашанин, представник књажески, у Београду	Код г. Луке Павловића, директора гимназије	—	—	
14.	Стојан Марковић	19. Велики Градиште у окр. пожаревачком	От. Марко Јовичић, земљеделац у Градишту	Код Радована Петровића, чизмара	2	3	
15.	Тома Андрејевић	20. Крагујевац, окр. крагујев.	От. Никола Андрејевић, трговац у Крагујевцу	Код Јелене, Гркиње	—	—	Због рђавог прошле године успеха из опште историје и француског језика и због неположеног испита из мудрословња, ванредан је.
<i>Слушатељи мудрословња I године</i>							
1.	Алекса Остоић	20. Голо Чело у окр. шабачком	Нема никога	Код г. доктора Гадеша	2 1/2	2 1/2	
2.	Атанасије Поповић	20. Трстеник, окр. крушевачком	Мати Аранђија, удовица Вукосава Поповића, свештеника; у Трстенику	Код бабице Несторовићке	2	2	
3.	Атанасије Пантелић	19. Неготин, окр. крајинског	От. Михаил Пантелић, учитељ у Неготину	Код Јована Алексића, абације	—	—	Због слабог прошлогодишњег успеха у неким наукама, ванредан је.
4.	Борбе Вучковић	20. Крагујевац, окр. крагујев.	От. Вучко Нешковић, магација у Крагујевцу	Код Стане, удовице Јанка Џикића	—	—	
5.	Борбе Стефановић	18. Милановац, окр. крајинско	От. Данило Стефановић, трговац у Милановцу	Код г. Милосава Јоксића, официра	—	2	
6.	Димитрије Јоксић	20. Врбава у окр. крагујевачком	Мати Станица, удовица Глигорија Јоксића, бив. марвеног трговца, у Врбави	Код Николе Јовановића, абације	—	—	Због слабог прошлогодишњег успеха у неким наукама, ванредан је.
7.	Димитрије Маринковић	19. Параћин, окр. ћупријског	От. Павле Маринковић, трговац у Параћину	Код бабице Несторовићке	—	2	Према има мање знакова превасходства него ли I класе, ипак је због његове оскудости предложен за благодетанца, у надажди да ће тако боље успевати.
8.	Јован Антонијевић	18. Београд	Мати Стана, удовица Антонија Михаиловића, трговца, у Београду	Код матере	1 1/2	2 1/2	
9.	Милан Цукић	17. Карановац, окр. чачанс.	Мати Марија, удовица г. Петра Цукића, советника у Београду	Код матере	—	—	
10.	Михаил Петковић	18. Турски Бечеј у Војв. Србији	От. Коста Петковић, шлосер у Београду	Код отца	—	—	Због тога, што јоште није положио испит из латинског ауктора, ванредан је.
11.	Милош Илић	20. Гргуревци у Војводи Србији	От. Јован Илић, парох у Марадику	Код бабице Несторовићке	—	—	
12.	Радојко Симеоновић	20. Ђуприја у окр. ћуприј.	Нема никога	У конаку Светлога књаза	1 1/2	2	
13.	Светозар Радовановић	18. Шабан, окр. шабачком	От. Јован Радовановић, трговац у Шабану	У кући пок. Милоша Ристића, официра	—	2	Према му отац није врло сиром, то опет будући 4 сина у Београду воспитава, предложена су ова 2 талира у неку помоћ.
14.	Стефан Ковачић	18. Махољ у Војвођству Србији	От. Глигорије Ковачић, парох мохојски	Код г. Станмирновића, професора	—	—	Због тога, што није положио испит из наука I течања прошле године, ванредан је.
15.	Стефан Николајевић	18. Моравци у окр. руднич.	Нема никога	Код г. Косте Маринковића, официра	—	1 1/2	Према има мање знакова превасходства него ли I класе (у оба течања): то опет, будући је другог течања више превасходства заслужио, предлаже се.
16.	Тенка Јовановић	18. Пожаревац, окр. пожар.	От. г. Борбе Јовановић, член Суда окр. ваљевског	У својој кући	—	1 1/2	Према има мање знакова превасходства, то се из признатија на скупоћу, ипак на његову молбу предлаже на признање високосл. Попечитељства.
17.	Теофил Спасојевић	18. Шабан, окр. шабачком	Брат, Михаил Спасојевић, литограф у Београду	Код брата	2	2	Поправио је испит из латинског ауктора, а из поетике положио је за превасходство; к томе извинио се за небрежљивост којом је обележен.
18.	Тодор Радојковић	20. Јагодина, окр. јагодин.	От. г. Петар Радојковић, пензионер, у Јагодини	Код Николе Радосављевића, шлосера	—	—	Због слабог прошле године успеха у неким наукама, ванредан је.
19.	Франц Алковић	19. Земун у Војвођству Србији	От. г. Никола Алковић, деловодитељ полукарантина пандиралског	Код Николе Јовановића, абације	1 1/2	2	
20.	Јефрем Вељковић	17. Параћин, окр. ћупријског	От. г. Јован Вељковић, член Совјета К.С. у Београду	Код отца	—	—	
21.	Јефрем Гудовић	19. Луковац, окр. ваљевског	От. Павле Гудовић, начелник среза јасеничког у окр. смедеревском, у Паланки	Код г. Шуца, професора гимназије	—	—	

Оригинал. АС, МПС, 1852, V, 456.

Напомена: Списак благодетанаца у АС, МПС, 1852, V, 657. Он не садржи више података од ових овде, па га зато не објављујемо.

Министар просвете Ректорату училишног настављенија и одређује

Ректорату Лицеума,

Устројеније јавног училишног чаја издано пошиљајући Попе под ././ налагае истоме, да таково тренија дужности своји управљенија ума уложи, имајући и сам како у и професорски на томе управљати

Касателни нови предмета, ко став овај, колико обстојатељства листног течања у живот, у см почем ученици по истом редост прешли буду; а доде ће се пред

Естетик у са филологијом, за г. професор физике, право јавно право јавно народа позитивно ническо г. вероучитељ при Лицеу цузски језик, трећи час пре или историја има се другогодишњим и цело летње течање.

П.Н. 1541.

Оригинал. АС, А, 142.

Кошпент, АС, МПС, 1844, VI, 41.

Види докуменат бр. 155.

Београд, 2. [14] фебруара 1845.

Читуља о смрти проф. Симе

Јуче после подне преставно наш друг, професор математике Лицеуму и Дружства србске с.

6	7	8	9
ана Милкава,	—	3	Отац мује у Србији рођен, и сад је наново редовним путем ступио у србско сажитељство.
Павловића, ди-	—	—	
на Петровића,	2	3	
Грчиње	—	—	Због рђавог прошле године успеха из обште историје и француског језика и због неположеног испита из мудрословија, ванредан је.
ора Гадеша	2 1/2	2 1/2	
Несторовићке	2	2	
Алексића, аба-	—	—	Због слабог прошлогодишњег успеха у неким наукама, ванредан је.
удовице Јанка	—	—	
Лосава Јоксића,	—	2	
Јовановића,	—	—	Због слабог прошлогодишњег успеха у неким наукама, ванредан је.
Несторовићке	—	2	Премда има мање знакова превасходства него ли I класе, ипак је због његове оскудности предложен за благодјејанца, у надежди да ће тако боље успевати.
	1 1/2	2 1/2	
	—	—	
	—	—	Због тога, што јоште није положио испит из латинског ауктора, ванредан је.
Несторовићке	—	—	
ветлога књаза	1 1/2	2	
к. Милоша Ригира	—	2	Премда му отац није врло сироман, то опет будући 4 сина у Београду воспитава, предложена су ова 2 талира у неку помоћ.
мировића, про-	—	—	Због тога, што није положио испит из наука I течанија прошле године, ванредан је.

157.

Београд, 29. октобра [10. новембра] 1844.

Министар просвете Ректорату — доставља му Устројеније јавног училишног наставленија и одређује предаваче за поједине предмете.

Ректорату Лицеума,

Устројеније јавног училишног наставленија, у форми уредбе високајше издано пошљајући Попечитељство просвештенија Ректорату под ./¹ налаже истоме, да таково г.г. професорима, њиовог ради усмотренија дужности своји управленим сообщти, и потом у архиву Лицеума уложи, имајући и сам како у призренију дужности ректорски тако и професорски на томе управљати се.

Касателни нови предмета, који се предавати имају, ступиће редостав овај, колико обстојатељства дозвољавају, с почетком идућег училишног теченија у живот, у смотренију пак математике сада топрв, почем ученици по истом редоставу Гимназију свршивши у Лицеум прешли буду; а донде ће се предавати по дојакошњем начину.

Естетику са филологијом, засад само славенски наречија, предаваће г. професор физике, право јавно Србије професор права природног; право јавно народа положително професор полиције; право пак каноническо г. вероучитељ при Лицеуму, и све ће ове науке, као и француски језик, трећи час пре или после подне заузимати. Отечествена историја има се другогодишњим мудрословима обширно предавати чрез цело летње теченије.

ПНо 1541.

Попечитељ
правосудија и просвештенија,
полковник и кавалер,
Паун Јанковић

Оригинал. АС, А, 142.

Концепт, АС, МПс, 1844, VI, 41.

¹ Види документ бр. 155.

1845.

158.

Београд, 2. [14] фебруара 1845.

Читуља о смрти проф. Симеона Прице.

Јуче после подне преставио се у 29. живота години незаборављени наш друг, професор математике и грађанске архитектуре у овдешњем Лицеуму и Дружства србске словесности редовни член,

СИМЕОН ПРИЦА

Жалостни овај за нас случај обзнањујући, најпристојније почитајемо публику позивамо на погреб покојника, који ће се сутра из јутра у 8 и по сати по црквеном часоказу почети.

Професори К. срб. Лицеума

Оригинал. АС, А, 152.

Напомена: До избора новог професора, његове часове преузео је Атанасије Николић, начелник полицијско-економског одељења Министарства унутрашњих дела — АС, А, 154; МПС, 1845, II, 19.

159.

Београд, 7. [19] фебруара 1845.

Министар просвете Ректорату — да му достави списак лицејаца који би факултативно учили грчки језик.

Ректорату Лицеума,

Постављени за учитеља при послено-трговачком училишту г. Константин Рано дужан је по потреби и Лицеума младеж у јелинском језику ванредно обучавати. По овоме Попечитељство потребујући знати, оћели и колико ће гореименовани Рано слушаатеља у Лицеуму имати, препоручује Ректорату, да он списак да они ученика, који јелински језик ванредно слушати желе, сочини и Попечитељству поднесе.

ПН 71.

Попечитељ
правосудија и просвештенија,
полковник и кавалер,
Паун Јанковић

Оригинал. АС, А, 153.

160.

Беч, 10. [22] априла 1845.

Емил Јосимовић Министарству просвете — пријављује се на конкурс за професора математике и архитектуре.

Високославно Попечитељство просвештенија!

У следству објавленија високославнога Попечитељства (од 10. марта т.г.) „да се лице једно за катедру математике и архитектуре на београдском Лицеуму тражи, које поред теоретични наука, и практичног знања из геометрије имати, и у стању бити мора: по времену и вишу

математику предавати“ — и изискујемо способности у сваком смотренију имајућ — усубујем се за то наменуто место понизно просити. — Да ли ја, као што каза, све потребне способности имам?, нек следујуће докаже:

1. Сведочанства а, б. и в, из којих се видити може, да сам математику и архитектуру с добрим успехом учио.

2. Сведочанства а, г. и д, доказујућ: да имам како теоретичног тако и практичног знања из геометрије.

3. Сведочанства е. и ж, која показују: да у стању јесам и вишу математику предавати.

4. Морално моје поведеније, које се из овог предположеније сведочанства доволно извидити може. — А

5. и ово: да сам изван ових текар именовати наука јоштер и физику, науку справа (Machinenlesse, Machanik), описујућу геометрију (Géométrie descriptive), рисовање справа (Machinenzeichen) и техничну хемију с такобер добрим успехом учио, и да ћу до свршетка месеца јулија — моје науке докончајућ — јоштер из хидраулике и технологије ејамен положити.

Због свег овога мислим, да би високославно Попечитељство благоволити могло, моје понизно прошење услишити и мене с наменутом службом обдарити.

При концу имам јоштер казати: да сам родом из Молдавије у Илирско-банатском батајлону, 24 године стар и православнога вероисповеданија; — и просити да високославно Попечитељство благоизволи, по решенију мени моја овог преоположена височанства натраг послати.²

Високославнога Попечитељства
најпокорнејши слуга
Емил Јосимовић,
слишатељ хидраулике на
Ц.К. Политехнику

Оригинал. АС, МПС, 1845, II, 19.

Напомена: О пријему Е. Јосимовића за професора математике и архитектуре види рад Љубомира Никића, *Прелазак Емилијана Јосимовића у Србију 1845. године*, Годишњак града Београда XXIV, 1977, 39—54.

¹ Прилози нису сачувани.

² Види докуменат бр. 164.

161.

Београд, 28. фебруара [11. марта] 1845.

Ректор Министарству просвете — подноси извештај о полугодишњим испитима.

Високославно Књажеско-србско
Попечитељство просвештенија!

По одобреном високим предписанијем високославног Попечитељства од 20. п. м. ПНо 66 разположенију држани су јавни испити питомаца

Лицеума из наука, које су им првог овогодишњег училиштног теченија предаване. Следујући предписаној ми највишом уредбом дужности, присуствовао сам поменути испитима и о примећеном на њима младежи успеху подносим у покорности високославном Попечитељству известије у следујућем:

Отечествена у Лицеуму учења се младеж по већој части показала је својим на јавноме испиту одговорима, понешто већи напредак у наукама мудрословног него у онима повестословног содржанија; и могло се довољно приметити, да предаване јој предмете уобште боље зна и разумева, него што их је у стању течно и поредачно изказати при свем том, што науке на матерњем језику слуша. Одкуда би се дало закључити: да она, поред неколицине своји примерно неспособни и други за више науке недорасли членова, уобште довољно способности за науке има; али да је, или по лењости и беспосличењу или по неоскудици, одвећ слабог прилежанија, и да јој нарочито оскудева већина лепшег говора и израза; по чему да јој упражненија и устмена и писмена у слогу и језику матерњем и у вишим разредима не би излишна, ма и само добровољна, а не за све принудна била. Јер као што су неки даровити у учењу показали се, и нарочито понеки из оба мудрословна разреда писменим својим у Подунавки печатаним саставцима способност и у слогу засведочили: тако је опет много већа част писмену своју нарочито у спроведеним Ректоратом високославном Попечитељству за правитељствено благодетије прошенијама као и у другим приликама велику неспособност показала.

Особни сваког појединог лицеумског питомца у наукама прве овогодишње половине учињени напредак показујуће овде под А. Б. В. Г. приложене оцене¹ најпонижније подносим високославном Попечитељству на високо усмотреније; и да би се оно о том, да су првогодишњи правослови из наука мном предавани савестно и не боље, него што су заслужили, оцењени, уверити благоизволило, спроводим уједно овде под ./.. приложено бившег на испитима из поменути наука председатеља, професора штатистике и права криминалног господина Игњата Станимировића званично известије.

Сергије Николић,
природн. права и политич.
наука привремен. професор,
о. г. ректор

Оригинал. АС, МПС, 1845, I, 49.

¹ Прилози нису у потпуности сачувани. У фасцикли се налази класификација о успеху лицејаца у првом семестру, али не и о положеним испитима на крају школске године. Пронашли смо само за три предмета (природно право, полиција, народна економија) кратак садржај наставног програма. Изостављени су јер нису комплетни.

Оригинал. АС, А, 160.

162.

Београд, 18. [30] јуна 1845.

РЕДЪ ШСШЫТА, КОНЪ СЕ ДРЖАТИ

у

ЛИЦЕУМУ КНЯЖЕСТВА СРБСКОГЪ

ИЗЪ НАУКА, ДРУГОГЪ УЧИЛИШНОГЪ ТЕЧЕНІЯ 1845. Г. ПРЕДАВАНЫ.

- Юніа 22. { Пре подне: Изъ Науке Християнске у обовмъ разреду философіе.
После подне: — Природн. Права и Поступка Судейскогъ кодъ правослова.
- 23. { Пре подне: — Исторіе кодъ млађи философіе слушателя.
После подне: — Физике у старіемъ разреду философіе.
- 24. После подне: — Заковика Грађанскогъ кодъ правослова.
- 25. { Пре подне: — Философіе у старіемъ нѣномъ разреду.
После подне: — Штатистике и Французкогъ языка кодъ правослова.
- 26. { Пре подне: — Философіе кодъ млађи нѣны слушателя.
После подне: — Исторіе у старіемъ разреду философіе.
- 27. { Пре подне: — Народне Економіе и Права Криминалн. кодъ правослова
После подне: — Славенске Филологіе кодъ старіи философіе слушателя.
- 28. Пре подне: — Французкогъ языка у оба философіе разреда.

ПОЧИННО СЕ ИСПЫТИ ПРЕ ПОДНЕ У 8. САТИЙ, А ПОСЛЕ ПОДНЕ У 3. САТА.

Примѣчаніе. Испыти Философіе Слушателя првогодишњи изъ Елементарне Геометріе, и другогодишњи изъ Грађанске Архитектуре по потреби, Високославнымъ Попечитељствомъ Просвѣщенія уважнкой, саршени су 15. т. и.

Дано изъ засѣданія Лицеума 18. Юніа 1845.

Овогодишній Ректоръ Лицеума,
СЕРГІЕ НИКОЛНЪ С. Р.
Природн. Права и Политичн. наука приврем.
Профессоръ.

Дѣловодитель засѣданія Лицеума,
Д^н ЯНКО ШАФФАРНКЪ С. Р.
Профессоръ Физике и Славенске Филологіе.

163.

Београд, 6. [18] јула 1845.

Министар просвете Ректорату — сви професори су дужни да напишу уџбеник из свог предмета.

Ректорату Лицеума,

Из призренија тога, што питомци Лицеума, не имајући печатани књига, за предавање нуждни, преписивањем такови предмета много времена губе, налаже се Ректорату заказати касателним професорима, навластито Оделенија философијског, да сваки свој предмет за печатање справи, тим пре, што по већој части професори науке своје од дужег времена предају.

Тако справљене предмете спровеће Ректорат Попечитељству просвештенија на развиденије и по одобренију последоваће нуждни налог на инспектора књигочечанье ради печатања исте књиге под надзирањем касателног професора.¹

ПНо 774.

Попечитељ
правосудија и просвештенија,
полковник и кавалер,
Паун Јанковић

Оригинал. АС, А, 164.

Напомена: Министар просвете обратио се ректору 18. октобра и затражио од свих професора „да све учебне предмете, који се у Оделенију философическом, тако и православном чрез целу годину предају, онако, као што су за сада написане, прибере и Попечитељству на размотреније припошље“.
— АС, А, 167.

¹ Види докуменат бр. 167.

164.

Београд, 12. [24] септембра 1845.

Просветни одбор Министарству просвете — препоручује Е. Јосимовића за професора „практичног земљомера“.

Високославном Попечитељству просвештенија,

С предписанијем високославног Попечитељства од 10. т. ПН. 1141, којим је Одбору препоручено, да се о способности г. Емилијана Јосимовића и његовој за катедру математике достојности увери, предстао му је исти под јучерањим лично и показао му је у 12 комади свиде-

телства, која је прошенију за полученије поменуће катедре приложио био. Из ови је свидетелства Одбор увидио, да је речени кандидат све скоро струке математични наука с великим успехом свршио и притом практична у истим наукама искуства и вештине себи прибавио и тиме себе за практичног земљомера примерно преправио и успособио. На против тога из његови свидетелства није се могло дознати, да је он гимназијалне и философическе науке слушао, као што се и из устменог његовог казивања уверио Одбор, да ни једне ни друге није учио.

Будући пак да височајше изданим устројенијем јавног училишног наставленија у члену 39-ом предписује се, да већ и гимназијални и полугимназијални професори *треба да су бар философиске науке с добрим успехом свршили*: то Одбор држећи, да се иста потреба свршени философиски наука тим више за полученије катедре у Философском Лицеума оделенију као нужно условије, и то касателно успеха у већој мери разумевати мора, не може неизрећи то мненије: да се не преправност горе именованог кандидата из гимназијални наука, нарочито човечности и за условије постављени философиски наука, при том недостатак предписаног у наведеном устројенија члену знања *једног од учени језика* и несавершена у србском језику преправност са достоинством професора у највишем отечественом учебном заведенију никако не слаже. Јер осим наведене височајше уредбе већ и сама природа ствари види се зактевати, да сваки онај философиске науке неизоставно знати мора, који слушаатеље философије с нуждним уваженијем и успехом учити жели и који би у сословију професорском свима советованијама о делу школском присутствовати и достојно учествовати, а у случају потребе и званије ректора отпраљвати могао. Не мања потреба знања ови наука при нашем високом заведенију налази се и у том обстојателству, што предавајући персонал није млогочислен, а нужда, да један професор другог у истом оделенију замене, не редко се појављује. Но оком свршени потребни наука член 49-ти горе наведеног височајшег устројенија нарочито налаже, да професори Лицеума не само у једној науци способност имају, него да се у обште наукама и способностима одликују; за које одличије без сумње млогостручно, више научно и књижевствено знање да је нужно, само се по себи разумева које знање, једнострано изображени човек, ни да ће с временом себи прибавити, не да се лако предпоставити. Најпосле и што се самог математичног свидетелствама потврђеног знања предименованог кандидата тиче, неизоставља Одбор приметити, да цел политехничког заведенија, у коме је вопросни кандидат науке математичне слушао, не слаже се у свему са целију научни заведенија, свеучилишта и Лицеја, онде се већма практично и искуствено знање тражи и на полезне последице пази, а овде се на против више научним ум изображавајући путем и начином математичне истине по најдубљим основима испитују и силогистически доказују: следователно да и знање математично овде и онде добивено не може бити истоветно, него различно, овде више философично, а онде више технично; и по овој разлики да је и за различно употребленије определено.

Међутим изричући Одбор овако о честопоменутом г. Јосимовићу мненије, неизоставља и повторително приметити, да он по гласу своји свидетелства заиста велику и похвалну математичну искуствену спо-

собност има, и да је тога ради за практичног земљемера сваке препоруке достојан.

Но 30.

Председатељ Одбора просвештенија,
Димитриј Исаиловић
член Одбора,
У препјатству деловодитеља,
Исидор Стојановић

Оригинал. АС, МПС, 1842, II, 19.

Напомена: Кнез Александар поставио је 30. септембра, на предлог Министарства просвете, Е. Јосимовића за професора математике, а не „практичног земљемера“. Просветни одбор жалио се Министарству просвете што није уважило његово мишљење „да поменути кандидат по своим више искуственим способностима, није за професора при Лицејуму, него да је способан за практичног земљемера“. — Међу кандидатима за упражњено место професора математике нашао се и Атанасије Николић, који је овај предмет предавао од 1839. до 1842. године, када је постао начелник полицијано-економског одељења Министарства унутрашњих дела.

165.

Београд, 22. септембра [4. октобра] 1845.

Додељивање стипендија лицејцима.

ИЗВОД

из протокола другог заседанија Лицејума, држаног дана 20. септембра 1845.

Ч.

Г. ректор предложио је, да се по смислу Устројенија школског питомци Лицејума са знањем професора изберу, који ће за полученије или повишеније благодјанија правитељственог препоручени бити.

Закључено је

да се следјући младићи високославном Попечитељству препоруче:

1. *Алекса Десимировић* II г. философије слуш., да би му се благодјаније прош. ш. г. у 3 талира потврдило.
2. *Андрија Петровић* II г. филос. слуш., да би му се благодјаније прошле ш. г. у 3 талира потврдило.
3. *Андрија Стефановић* II г. филос. сл., да би му се к благодјанију пр. ш. г. у 1 1/2 талира још 1/2 талира додало.
4. *Арсеније Бокић* II г. правосл. сл. да би му се благодјаније прош. ш. г. у 2 1/2 талира потврдило.

5. *Василије Петровић* I год. фил. с., да би му се к благодјанију прош. ш. г. у 2 талира још 1/2 тал. додало.

6. *Василије Поповић* II год. правосл. сл., да би му се благодјаније прош. ш. год. у 2 1/2 тал. потврдило.

7. *Димитрије Димитријевић* I год. фил. сл., да би му се к благодјанију прош. ш. г. у 1 1/2 тал. још 1/2 тал. додало.

8. *Борђе Мишковић* I год. филос. сл. да би му се к благодјанију прош. ш. г. у 2 тал. још 1/2 тал. додало.

9. *Борђе Ценић* I год. правосл. слушат., да би му се благодјаније прошле ш. г. у 2 1/2 талира потврдило.

10. *Јован Марковић* I год. правосл. слуш., да би му се благодјаније прош. ш. г. у 2 1/2 талира потврдило.

11. *Јован Ристић* II год. филос. сл., да би му се благодјаније у 2 талира одредило.

12. *Константин Драгутиновић* I г. филос. сл., да би му се благодјаније прош. ш. г. у 2 тал. потврдило.

13. *Константин Спасојевић* II г. филос. сл., да би му се благодјаније прош. ш. г. 1 1/2 талира потврдило.

14. *Лазар Живковић* II г. филос. сл., који је прош. ш. г. 1 1/2 тал. правит. благодјанија уживао, оставља се на милост високосл. Попечитељства.

15. *Милан Ковановић* I год. правосл. слуш., да би му се благодјаније прошле ш. г. у 2 талира потврдило.

16. *Милан Савић* I год. правосл. слуш., да би му се благодјаније прошле ш. г. у 2 талира потврдило.

17. *Миленко Тимотијевић* I год. правосл. слуш., да би му се благодјаније прош. ш. г. у 3 талира потврдило.

18. *Милован Николић*, досад Поповић II год. филос. сл. да би му се благод. пр. ш. г. у 2 талира потврдило.

19. *Милоје Крстић*, II г. правосл. сл. да би му се благодјаније прош. ш. г. у 3 талира оставило.

20. *Милосав Протић* I год. философ. сл., да би му се к благодјанију прошле ш. г. у 2 тал. још 1/2 тал. додало.

21. *Михаил Јовановић* I год. правосл. сл. да би му се благодјаније прош. ш. г. у 3 тал. због сакате руке — оставило.

22. *Новак Јеремић* II год. филос. слуш., да би му се благодјаније прош. ш. г. у 2 1/2 тал. потврдило.

23. *Никола Јовановић* II год. филос. слуш., да би му се благодјаније прош. ш. г. у 2 1/2 талира потврдило.

24. *Павле Марјановић* II г. правосл. сл., да би му се к благодјанију прош. ш. год. у 2 талира још 1/2 тал. додало.

25. *Павле Петронијевић* I г. филос. сл., да би му се као најбољем у његовој класи ученику, благодјаније прош. ш. год. у 2 1/2 тал. још с 1/2 т. повисило.

26. *Панта Јовановић* I год. правосл. сл., да би му се благодјаније прош. ш. год. у 2 1/2 талира потврдило.

27. *Риста Спасојевић* II год. филос. сл., да би му се благодјејаније прош. ш. г. у 3 талира потврдило.

28. *Стефан Ђурић* II год. философ. сл., да би му се к благодјејанију пр. ш. г. у 1 1/2 тал. још 1/2 тал. додало.

29. *Тома Цинцар-Јанковић* I г. филос. сл., да би му се благодјејаније прош. ш. г. 2 талира потврдило.

30. *Урош Романовић* I год. правосл. сл. да би му се благодјејаније прош. ш. г. у 2 1/2 талира потврдило.

31. *Јефрем Петровић* I год. правосл. сл., да би му се благодјејаније прошле ш. г. у 2 1/2 талира потврдило.

32. *Јанићије Павловић* I год. филос. сл., да би му се благодјејаније у 1 1/2 талира одредило.

Аксентије Миљковић I год. правословија слуш., који досад извршујући службу школског фамилијаза није могао превосходство из свију наука постићи, а из катихисиса има превосходни, из прочи пак наука I класе калкул — због крајњег убожества, доброг поведенија, и зато, што је већ близу конца наука, препоручује се, да би високославно Попечитељство одредило 1 1/2 талира благодјејанија на месец.

Јерођакон Хрисант Јовановић,² изванредни II г. филос. сл., који је досад 3 талира правитељственог благодјејанија месечно уживао, препоручује се због његове особите љубави к наукама, да би му се ово благодјејаније и за текућу 1845/6 ш. годину потврдило.

Мед. др. Јанко Шафарик,
професор физике и
овогод. деловодитељ заседанија
Кн. србског Лицеума

Исидор Стојановић,
професор опште историје,
овогод. ректор Лицеума

Оригинал. АС, МПС, 1845, VI, 7.

Напомена: У фасцикли се налази списак свих уписаних студената Лицеја са подацима о годинама старости, месту рођења и материјалијаном стању родитеља. Поред овог, постоји још један списак благодјејанаца — АС, МПС, 1845, I, 1.

¹ Ово није познати српски државник. Овај Јован Ристић рођен је у Лесковцу.

² Родом је из Бугарске, а стипендију му је доделио Министарство просвете, у априлу претходне школске године — АС, А, 157.

166.

Београд, 4. [16] октобра 1845.

Ректор Министарству просвете — подноси месечни извештај у ком предлаже да се отвори затвор, уведе телесно вежбање и оснује студентска читаоница.

Високославно Попечитељству просвештенија,

Проводећи овде прикључена под А — 3, месечна извештенија поједини г.г. професора Лицеума о учињеном успеху у наукама, уједно најпристојније до знања достављам предхваљеном Попечитељству, да сам и пређе, а особито сад од како дужности ректора Лицеума отправљам, искусио, да је учећа се наша младеж уобште смерна, богобојажљива, приљезна и наукољубива, но да јој знатно оскудева права она *свједомост* свога важног одределенија, која би на поведеније нравствено и на сами успех у наукама благотворно дејствовала.

Осим тога приметно сам, да неки у II год[ини] философије и у I години правословија питомци нередко од цркве и посештенија часова за прописне школске предмете, без довољне причине, изостају, у школи непристојно, пре и за самог предавања, нарочито при професору француског језика г. Околском, владају се, и забрањена законима школским места посећавају; за која су преступленија неки од њи прошлога месеца септембра т.г. укорени и затвором казнени били.

Напредак овај и горе наведени недостатак врло би се ограничити, ако не сасвим укинути могао, кад би се

1. у зданију Лицеума за нарушитеље закона школски сходна апсана устројила, коју за сада училиштне собе несаответно и без довољног дејствија замењују.

2. Кад би се младеж, која забаву телесну по самој природи својој тражи, упражненијама телесним н. пр. фектовањем и пр. занимала.

3. Кад би се у питомцима Лицеума самодејателност и уважавање самог себе побудило и подрањивало н. пр. заведенијем сходно за њи читаонице, где би они полезне књиге читали, мала сочиненија код куће израђена прочитавали и између осталог изабране саставке прозаическе и појетическе декламирали; нама пак у Лицеуму највише из србски књига састављена библиотека могла би им у томе на руци бити; и тако би се вниманије њиово у часе одмора, које сад многи на расвраштеније употребљују, обратило на благородније и одределенију њиовом достојније предмете, па би им онда меане и кафане презрителне постале, непристојности пак и несташлуци сасвим просте и детинске указале се.

Ако ова последња точка код предхваљеног Попечитељства вниманије заслужи, онда покорно молим, да се предлог овај поднесе на расмотреније и израђеније заседанију професора Лицеума, како би потом

високохваљено Попечитељство савршени план о истом имати могло; за остало пак очекујем нужног наставленија и расположенија, као

Н 34

Препокорни
Исидор Стојановић
профестор обште историје,
овог. ректор Лицеума

Оригинал. АС, МПс, 1845, VI, 21.

167.

Београд, 23. октобра [4. новембра] 1845.

Ректор Министарству просвете — доставља извештаје професора о раду на учбеницима.

Високославном Попечитељству просвештенија
покорно спроводно известије
Ректората Лицеума.

Предписаније предхваљеног Попечитељства просвештенија БН 774 под 6. јулија т.г., којим се иште од професора Лицеума, да приутоване за печатање о повереном им за предавање предмету школске књиге доставе на размотреније предхваљеном Попечитељству — приспело је бившем ректору прошле ш.г. Сергији Николићу, у време одмора школског, и саобштено је истом онда телу професора Лицеума, кад је истог содржанија предписаније ПП.Н. 1266 под 6. окт. т. г. на Ректорат дошло. У следству овога држано је 10. тек. заседаније Лицеума и у томе је закључено, да професори, сваки о свом предавајемом учебном предмету поднесе изјасненије високославном Попечитељству. Ова је Ректорат прикупио и учтиво их прдхваљеном Попечитељству прикључена под А.-Б. доставља, шиљући у исти пар и зактеване, до сада из рукописа предаване учебне предмете обојег оделенија у Лицеуму, по смислу истог ниже означеног предписанија.

Н 45.

Исидор Стојановић,
професор обште историје,
овог. ректор Лицеума

Високославном Књажеству Србије
Попечитељству просвештенија,

У следству закљученија заседанија лицеумског, држаног д[ана] 10. октобра тек. год. имам чест високославном Попечитељству у смо-

тренију високим предписанијем његовим датог Ректорату Лицеума налага „да овај професоре Лицеума запита, јесули предмете своје за печатаније приутовили“, са дужном учтивостију одговорити и јавити: да ја заиста непропуштам по званичној дужности мојој, науке које предајем израђивати и усавршенствовати; да сам нарочито физику по стању садашњем ове науке и по примеру најновији и најбољи у овој струци дела, знатно променио и поправно, што се лако увидити може, ако се моја предавања са штудијама пре мог долазка писанима сравне; јер сам обшту физику целу а из почастне хемију основну сасвим наново израдио, а друге части почастне физике много дотерао; но ипак то припознати морам, да штудија која физику од мене при предавању слушатељима диктирану садржава, тако као што се сад написана налази још за печатање није; јер ова наравно због оскудности времена, сасвим кратка бити мора, и само главна начела и законе науке ове у себи содржавати може, и више што и обширније, што је за објасненије њово потребно, мора се устмено при толковању казати, јер кад би се све то и писати имало, неби време за испитивање ученика и за толковање предмета остало; но у печатаној књиги мора се мало обширније о сваком предмету говорити и ствар тако јасно изложити, да сваки који књигу у руке узме, оно чита и разумети и савршено сватити може, већа пак обширност печатане науке ни за слушатеље није теготна, јер оно време, које се сад за писање употреби, онда за толковање остаје; зато се наука особито природна, описивајућа, за печатање другачије неголи за диктирање израдити мора, но ја сам досад највише на то тежио, да физику што је могуће кратко за слушатеље моје преправим, и зато ова за печатање није, него сам већ почео и обширнију физику израђивати, која кад готова буде, нећу пропустити високославном Попечитељству такову поднети; но да посао овај, ако се цели сходно свршити жели, дуже време изискује, лако се при важности, обширности и теготности предмета увидити може.

Што се пак славенске филологије тиче, науку ову сасвим нову и недавно предавати започету, управо сад по потреби наше школске младежи израђујем, и то опет за писање само и у кратко, тако да овај први рукопис никако печатати се неможе; необходимо је дакле нуждно, да и ову науку бар једанпут још наново прерадим, дотерам, распространим и тако за печатање достојно преправим, што ће се тек онда цели сходно учинити моћи, кад младеж наша по новој системи наука о Славенству бар штогод већ у нижим класама чула буде; а засад док још слушатељи никакво преправљајуће знање о предмету овом са собом недонесу, мора им се сасвим другчије, њовој потреби сходно предмет исти и предавати. Врло би у обште потребно било, да се једног рода науке, које се у више година предају и као једно цело образују, тако да се у старијој само продужи и настави оно, што је у млабој започето, да се велим такове науке у согласију за цело настављење израде, или бар да се сачини по главама и параграфима садржанија њовог план, по коме ћеду се за цело теченије наставленија предавати; такове науке пак осим математички и природни, јесу и историчке, така је нарочито и славенска филологија, која се без предидућег познавања историје и археологије славенске неможе с успехом предузимати,

зато ја засад морам у мојим предавањима и ове у кратко изложити, што ће с временом излишно бити.

Уверавајући високославно Попечитељство, да ћу се ја по могућству трудити, да предмете моје за печатање као што ваља израдим, препоручујем се високој благонаклоности и јесам у Београду дана 15-тог октобра 1845.

Високославног Кн. срб. Попечитељства просвештенија понизни слуга
мед. др Јанко Шафарик,
професор физике и слав.
филологије при Кн. Срб. Лицејуму

Високославном Попечитељству просвештенија,

Сходно закљученију заседанија Лицејумског држаног 10. текућег месеца, имам чест у покорности јавити високославном Попечитељству просвештенија да ја, усавршавајући сваке године мој рукопис, доста се одавно спремам на израбење мало пространијег „Руководства у филозофији“, што ће као печатана књига моћи слушањима мојима и труд олакшати и успех у филозофији знаменито повећати. У следству дакле овога полаког спремања ја сам већ прву част мога предмета — Основну филозофију, као што је то високославном Попечитељству познато, за печатњу приуговорио; но које делце, будући се и тако неће моћи ове године у школи употребити, за сада неби рад био печатати, да би га могао зимус у штилистическом погледу јоште погдигди исправити.

У Београду 16. октобра 1845.

Константин Бранковић,
професор филозофије

Високославном књажеско-србском
Попечитељству просвештенија,

По закљученију заседанија Лицејума под 10. т. држаног подносим у покорности високославном Попечитељству дужностно известије у смотренију израбљивања предмета, мени за предавање поверени.

Природно право и без призрања на истину у свему и предметну вредност, само у оном виду, слогу и умереном пространству написано, у ком би за предавање отечественој младежи сходно било, у целом немачком књижевству, кога списатељи за ову науку нарочито за прву њену част приватног права највеће заслуге имају, нисам могао досад за превобоње наћи. Зато сам од дужег времена почео радити на делу, које би прво за потребу училишну а после и за читајући наш свет, у колико је обојој потреби у једном делу удовлети могуће, поднеги могло. И будући сам тога ради начин и слог највише догматичан у целом делу узети морао: да не би опет и сама умна наука догматичном постала; за нуждно сам нашао, да се делу дода, што би и иначе к целости његовој принадлежало, историја и науке и књижевства. Ово

је узрок, који ме у недостатку довољног трошка на књиге у овој јошт недостајуће ми, дуже задржати може; иначе би дело, од мога досад у предавању употребљеног и сваке године у нечем поправљеног рукописа сасвим различно, будући најважније главе по себи израбене имам, до почетка идуће училишне године могло готово бити.

У народној економији и финансији, као наукама доста новина и такође не мало искушењима, предузео сам предварителна нуждна истраживања и израбљивање понаособни предмета, како би из ови, уједно састављени, дело после не дуго времена, и почем би се право природно напечатало, такође за печатање готово бити могло. Не при том моје би понизно мненије било: да би пре печатања Народне економије и полиције не само по садашњем науке стању израбена него и тако устројена бити морала, како би се ове две политичне науке у главним државословним основоположенијама већма слагале; како би једна другу подпуњавале и како не би полиција обузимала мешовито и оно, што искључително у народну економију припада, које мешање и повторање већ би и саме краткости ради избећи требало. И зато сад радећи на економији занимам се уједно и са прерабљивањем полиције и израбљивањем општег за обе науке плана, по коме би оне и са вровним права основима у согласије доведене бити имале онако, као што се пристоји, да се оне у правној или уставној држави предају.

У Београду, 16. октобра 1845.

Сергије Николић,
природна права и
политич. наука професор

Високославном Попечитељству просвештенија,

На предписаније високославног Попечитељства просвештенија, по закљученију заседанија лицејумског 10. т. м. држаног дужностно овим објављујем, да преподавајем предмет мој за печатњу јошт спреман немам.

У Београду
19. октобра 1845.

Игњат Станимировић,
проф. штатистике и
права криминалног

Високославном Попечитељству просвештенија,

Седма је већ ово година, од како дужности професора опште историје одправљам у Лицејуму Књажевства србског; и за толико време нисам био у стању спремити и саставити књигу, која би напечатана, достаточном руководити могла слушање филозофије к познанију значајних догађаја света. Најглавнији су томе узроци, да неспоминем политическе у Србији потребаје и промене, били:

1. Што ја, од како сам из гимназијални класа, височајшим одредењем, узет за професора у заведеније Лицеума, нисам готово ни једну од протекши година чисто провео само с предавањем обште историје; него сам први моји у Лицеуму година предавао у исто време с обштом историјом и философију, затим сам скупа био и директор Крагујевачке гимназије, по том одправљао дужности ректора, члена Ученог друштва, фонда школског и проч[аја].

2. Што до сада нисам се могао намерити ни на једну, немачки или латински списану обшту историју, која би толико велика била, да се може за прописано (сад због предавања отечествене историје једним полутеченијем умаљено) време ученицима преподати, и која би њиовом поњатију и одредењенију одговарала, а нарочито, која би соразмерно према изложењу судбина други знатни народа (Немаца, Француза и Енглеца) и о Славјанима дејствовала — па коју би ми само на србски превести ваљало. Следователно мораћу руководство к обштој историји за наше слушатеље састављати из више историски књига, а ово и више времена потребује.

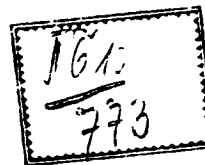
3. Што сам се неколико година занимао с преводом обште историје по обширном изданију Бекера и Штралхајма, судећи, да би по предварителном обделавању обширне историје способнији био саставити нуждни за школу компендијум. Но од овог сам дела одустао, пошто сам пре године дана издавши једва једвице моју малу Преодницу¹ видио, да га нећу моћи путем пренумерације на свет издати.

И од тог времена радим на школској повестници, у којој држим се основа и реда Полицове обште историје, познате под именом: *Kleine Weltgeschichte oder gedrängte Darstellung der allgemeine Geschichte für höhere Lehranstalten*. Но у жицу повествовања ове доста сувопарне историје често упредам читаве параграфе из обште историски дела Јована од Милера, Карла Ротека и Вахлера, а нарочито Рудолфа Лоренца, ког историју културе (художества и вежества) додајем на крају периода код надлежни знаменити народа, после изложени њиови политически догађаја.

Од поменутог дела мог приуговорио сам на чисто до тридесет велики табака у рукопису, који ће јамачно половину напечатани испунити, и који у себи садрже доста обширан и сасвим школски увод у обшту историју, и два периода историје старог века, I. Од установленија најстарији држава до Цируса Персијанца, а II. Од Цируса Персијанца до Александра Македонског (Великог). Најзнатније је у мом сочиненију то, (које ме много труда стаје, ал' га за необходимо налазим) што у њему при сваком параграфу, а на много места и при важнијој точки упућујем слушатеље и у обште читатеље на истраживање извора, из који је повествовање исцрпљено, а на обширније о известним предмету читање код најизбранији нови списатеља, који се дела и књиге, а често надлежно части, главе или стране списанија наводе, како би их љубитељи историје (по времену) библиотекама изнаћи и употребити могли. Но само би прикључено дело моје најбоље свој садржај и састав показало; ал будући да га због започетог по њему предавања при диктирању у I години мудрословија употребљавам, то га нисам за сад прикључити могао; него ћу га дати (сам неимајући за то времена)

ПРЕ'ОДНИЦА

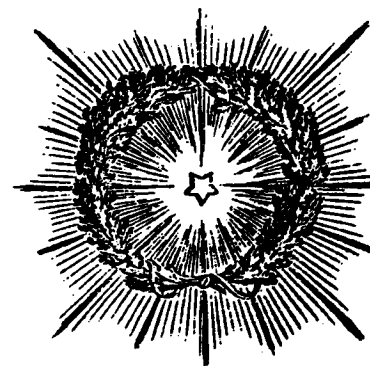
СВЕОБШТЕ ИСТОРИЈЕ СВЕТА

ОДЪ

Нсандора Стојановића,

ПРОФЕССОРА СВЕОБШТЕ ИСТОРИЈЕ У ЛИЦЕУМУ КРАЈЕВСТВА СРБСКОГЪ.

У БЕОГРАДУ.

При Правителственой Книгопечатни.

1844.

преписати и потом поднећу га на рассмотреније и даље расположеније предхваљеном Попечитељству.

И ово је моје, на предписаније високославног Попечитељства ПН. 1266 под 6. октобра т.г. у смотренију школа приутоварени за печатање школски књига, покорно изјасненије.

У Београду 20. октобра 1845.

професор обште историје,
Исидор Стојановић,
овог. ректор Лицеума

Високославно Попечитељство просвештенија,

Покорнејше подписани у следству предписанија високославног Попечитељства просвештенија по дужности јавља, да науке, које он предаје, јесу: 1. толкованија грабански закона; 2. поступак судски — а) при грабанским парницама, и б) изванпарнични, гласећи о држави суда у смотренију они предмета, који нису спорни, као, о дужностима при разлопожењу посмртног имена; о туторству и старатељству вообште и воособ; о деловодству суденика аманета (депозита); о усточњу(?); о уништожењу писмени исправа; о проглашењу за умрлога и т.д. — в) криминални.

Покорнејше подписани на толкованију граб[анског] законика од дужег времена ради, но овај по себи преважан и претежак посао дужег времена изискује.

Поступак судејски при грабан[ским] парницама, на основу постојећи височајши уредба, високи предписанија високославног Попечитељства правосудија, досадашњег судејског обичаја, и правила законог поступка аустриског и прајског од покорнејше подписаног сачињен и ученицима даље предавање за печатњу није по томе, што се скорим законима земаљском поступку надати може.

Поступак изванпарнични и криминални без одобрења законодавствене власти неможе се печатити, премда би покорнејше подписани после кратког времена на једног и другог, док би их пречистио и преписати дао, високославном Попечитељству правосудија и просвештенија на високо рассмотреније поднети могао.

20. октомрв. 1845. год.
у Београду

граб. зак. и поступ. судеј.
Максим Симоновић,
професор

Оригинал. АС, МПС, 1845, IV, 66.

Напомена: Добивши ова акта, Министарство просвете обратило се још једном Ректорату и захтевало је од професора „да се ревностно постарају предавајеме собом предмете за печатање приутоварени, тим пре, што сваке седмице по један празан дан имају, и што осим тога двомесечни одмор училиштни могу на овај конач употребити“. — АС, А, 174.

¹ Види прилоге.

² *Преционица свеобште историје света*, Београд, 1844, стр. 140.

1846.

168.

Београд, 9 [21] марта 1846.

Ректор Министарству просвете — тражи сагласност да лицејци могу слободно одлазити у београдско читалиште.

Високославном Попечитељству просвештенија,

Од како се читалиште у Београду отворило, неки су се слушатељи правословија и философије пријављивали и допуштење од мене искали, да могу тамо одлазити; но ја им таково нисам могао дати, будући да немам никаквог расположенија у смотренију тога од стране високославног Попечитељства. Разумевши пак, да при свем том неки питомци заведенија, незнам с чијим знањем и дозволењем у читалиште одлазе, налазим се побуђен молити предхваљено Попечитељство, да ако оно, посећивање читалишта од наши питомца одобрава, као што ме о томе неки од г.г. професора, којима су штатути читалишта боље познати, уверавају, ипак предписати благоизволи, којим ће то редом бивати.

Н. 118.

професор обште историје,
Исидор Стојановић,
овог. ректор Лицеума

Оригинал. АС, МПС, 1846, I, 79.

Напомена: Одобрење да лицејци могу ићи у Читалиште дало је Министарство просвете 25. марта 1846. године. — АС, А, 177.

169.

Београд, 30. марта [11. априла] 1846.

О ослобађању од наставе студената и професора за време Божића и Ускрса.

ИЗВОД ПРОТОКОЛА

заседаније Лицеума држане дана 29. марта 1846. год.

Ч. 19.

Високославно Попечитељство просвештенија предписанијем својим од 22. марта 1846. год. ПН. 373 налаже Ректорату Лицеума, да Ректорат на то мотри да се од редостава училишног ни у чем неодступа, будући је исто високославно Попечитељство приметило, да се о празд-

ницима рождества Христова и Воскресенија већи одмор досад учећој се младежи давао, него што би по истом училиштном редоставу дозвољено било, на које

Закључено је

Будући да се редоставом училиштним, осим главног годишњег одмора ништа о прочим одморним данима н. пр. четвртку, Ускрсу и т.д. неопредељава, напротив као што свуда по целом изображеном свету бива, а у Србији је дозвољењем височајше власти тај обичај одма у почетку уведен, да се о годишњим великим праздницима, Божићу неколико дана, а о Ускрсу, као у средини школске године 14 дана одмора ученицима и професорима даје; даље будући су професори Лицеума заиста о том уверени да је одмор тај, у ком би ученици од учења сасвим на неко време решени били, тако да се кућама својима често удаљенима отићи и ту велику недељу и Ускрс по правилима цркве православне точно светковати могли, и душевно се одморити и опоравити прилику имали, заиста нуждан; — зато да се високославном Попечитељству од стране Лицеума представљеније учини, да би оно, будући да о том у редоставу училиштном ништа речено није, изволило потврдити то, да се о Божићу неколико дана а о Ускрсу 14 дана одмор и у напредак давати може ученицима, као што је то и досад свагда чињено и од надлежне попечитељствене власти и саме височајше власти чинити дозвољено било; — у прочем да се засад, док од високославног Попечитељства о овом предмету предписаније стигне, особито и из узрока што су се ученици и њихови родитељи према постојавшем обичају управљали, по досадашњем обичају поступи.

професор общте историје,
Исидор Стојановић,
овогод. ректор Лицеума

Оригинал. АС, МПС, 1846, I, 99.

1. Ректорату Лицеума
2. Управитељству гимназије

ПНо 373.

22. марта 1846. у Београду

Приметивши Попечитељство просвештенија, да се о праздницима, рождества Христова и Воскрсенија већи одмор до сада учећој се младежи давао, него што би по училиштном редоставу дозвољено било: налаже Ректорату (Управитељству) мотрити, да се од истог редоставана ни у чем не одступа.

Да се одпр.
Ј.С.П

170.

Београд, 2 [14] априла 1846.

Кнез Александар Министарству просвете — дозвољава проф. Околском једногодишње одсуство ради лечења уз надокнаду од 100 талира.

Попечитељству просвештенија,

Следством прошенија професора француског језика, Алексе Околског, које је Попечитељство просвештенија под 21. пр. мес. Но 354 Совјету спровело, у коме исти моли, да би му се дозволило због тога, што му је здравље нарушено, једну годину дана лечења ради од дужности отсутствовати, и да би му се на овај конач једногодишња плата од 350 талира издала, коју суму, ако би се у службу повратио, обвезује се одслужити, — ја сам согласно са Совјетом решио: да се проситељу зато највише, што је први нуждне књиге за учење француског језика сачинио и издао, 100 талира награде из правитељствене касе одпусти, па тим да му се просби касателно одласка удовлетвори с примечанијем, да у случају, ако би се кад повратио, на своје место запремљено нашоа, себи самом припише, ако му се ово или вообште правитељствена служба неће моћи дати, које решеније Попечитељству просвештенија ради његовог по томе управленија соопштавам.

ВНо 421.

А. Караборђевић

Оригинал. АС, МПС, 1846, III, 34.

Напомена: Из писма А. Околског, упућеног Министарству просвете 11. августа, сазнајемо да се лечио у Трсту и Венецији, али не годину већ три месеца.

171.

Београд, 5 [17] јуна 1846.

Министар просвете Ректорату — о припадности лицејаца појединим политичким струјама.

Ректорату Лицеума,

Дошло је Попечитељству просвештенија до знања, да се између ученика Лицеума раздор неки породило, да партаје по међу њима владају, одкуда и друга следства произићи могу.¹

Будући је особито нуждно да младеж у љубави и споразуменију живи: зато Попечитељство препоручује г. ректору, да са согласијем г.г. професора извиди и изследи: да ли су заиста духови ученика раздражени, и који је повод и узрок к томе; о чему ће потом известије и Попечитељству поднети.

ПНо 640.

Попечитељ
правосудија и просвештенија,
полковник, кавалер,
Паун Јанковић

Оригинал. АС, А, 181.

¹ Као последица познате Катанске буне, коју је организовао кнез Милош.

172.

Београд, 12 [24] јуна 1844.

Министар просвете Ректорату — опоменути професоре да уредно држе наставу.

Ректорату Лицеума,

Чешће примечава Попечитељство просвештенија, да неки од надлежни професора часове званија свога точно не набљудавају и да тако ученици у време, кад би требало да толковања слушају, себи остављени или лењствују, или, што је јошт погубније, вичу и изступленија чине; које је јавно против дужности професора, предписани училишним редоставом.

Зато се од стране Попечитељства налаже, да сваки професор Лицеума на часове своје точно долази и ове не смањава.

Предписаније ово соопштиће Ректорат г.г. професорима, а уједно ће вниманије обратити, да ученици на све часове точно долазе, ниги да једним присутствују, а друге избегавају, као што је ово само Попечитељство приметило.

ПНо 689.

Попечитељ
правосудија и просвештенија,
полковник, кавалер,
Паун Јанковић

Оригинал. АС, А, 182.

173.

Београд, 12 [24] јула 1846.

Ректор Министарству просвете — подноси извештај и класификацију лицејаца за школску 1845/6. годину.

Високославном Попечитељству просвештенија,

У име божије младеж је Лицеумска и друго школско теченије 1845/6. године благополучно свршила, благополучно велим, јер ни један од питомаца лицеумски истекше школске године, богу фала!, није преминуо, или да је због каквог иступленија из числа ученика искључен био и сотим заведенију нашем љагу нанео.

Испити, који су се од 20. до 28. јунија т.г. из предавани наука другог теченија у свима разредима философије и правословија над ученицима држали, показују да су ови готово сви немали труд у изу-

чавању прописани школски предмета полагаали, као што ће то предхваљено Попечитељство моћи увидити из приложени овде под А. до Л.,¹ по реду држани испита означени азбучно каталога ученика, у којима се садржавају и прегледи учебни предмета, који су другог теченија у Лицеуму К[њажества] с[рбског] прописно предавани. Најаверније пак дознаће високославно Попечитељство успех појединог нашег ученика из прикључене овде под ./. класификације,² у којој несоразмерно число ученика II класе из елементарног земљемерија према другим наукама — по мом мненију више се може приписати строжијем од други професора оцењивању успеха из поменути науке местозаступајућег професора г. Јосимовића, него ли крајњој немарности или неприљезенију његови слушатеља.

У осталом торжествовано је 30. јунија т.г. у катедралној цркви јавно благодареније богу од стране учитеља и ученика, прочитана је затим питоцима нашим класификација у заведенију и после нуждног увештанија и опоминанија одпуштена је цела младеж лицеумска на одмор школски дома.

Н. 190.

Исидор Стојановић,
професор опште историје,
овогод. ректор Лицеума К.С.

СЛУШАТЕЉИ ПРАВОСЛОВНИ И ФИЛОСОФСКИ НАУКА
У ЛИЦЕУМУ КЊАЖЕСТВА СРБСКОГ

По успеху годишњем
у наукама и правима оцењени године 1846.

СТАРИЈИ СЛУШАТЕЉИ ПРАВОСЛОВНИ НАУКА

Число	Имена и презимена	Првог теченија			Другог теченија		
		из за- коника грађанског	Права крими- налног	Из пос- тупка судејског грађанског	Из пос- тупка пуш- тарног	Из пос- тупка крими- налног	Из права крими- налног
1.	Арсеније Бокић, благодјанац	п.	п.	п.	п. III. р.	п.	п.
2.	Василије Поповић	п.	п.	п.	П.	п.	П.
3.	Владислав Антић	І. д.	І. с. л.	І. д.	п. III. р.	І.	І.
4.	Милош Стојановић	п.	І.	П.	п.	П.	п.
5.	Милоје Крстић, благодјанац	п.	І.	п.	п. III. р.	п.	п.
6.	Нена Јовановић, благодјанац	П.	П.	П.	П.	П.	П.
7.	Павле Марјановић, благодјанац	п.	п.	п.	П.	п.	П.

Недељом на поученија евангелска, тако исто недељом и празником на богослуженије сви су прижељно долазили. — У правима сви I. класе.

МЛАБИ СЛУШАТЕЉИ ПРАВОСЛОВНИ НАУКА

Имена и презимена	Првог течения				Другог течения		
	Из пра-ва природног	Из поли-ције	Из шта-тистике	Из фран-цуског језика	Из права природног	Из политич-ески наука	Из шта-тистике
1. Аксентије Миљковић	I.	I.	I.с.а.	I.с.а.	I.	I.а.	I.с.а.
2. Димитрије Михаиловић	п.	п.	П.	I.	п.ИИ.р.	п.	I.
3. Јован Марковић, благодјејанац	П.	П.	П.	П.	П.	п.	П.
4. Лазар Димитријевић	I.	I.а.	I.	I.с.а.	I.а.	п.ИИ.р.	I.а.
5. Лазар Живковић, благодјејанац	I.а.	I.а.	I.	I.	I.а.	п.ИИ.р.	I.а.
6. Милан Савић	I.а.	п.	I.	I.	п.ИИ.р.	п.	п.
7. Миленко Тимотијевић	п.	п.	П.	п.	п.	п.	П.
8. Михаила Јовановић	п.	п.	п.	I.	п.ИИ.р.	п.	I.а.
9. Никола Димитријевић	I.	I.а.	I.	I.с.а.	I.	п.ИИ.р.	I.а.
10. Панта Јовановић, благодјејанац	П.	П.	П.	П.	П.	П.	П.
11. Стојадин Филиповић	I.с.а.	I.	I.с.а.	I.с.а.	I.	I.а.	I.с.а.
12. Танасије Марковић	п.	п.	п.	П.	п.ИИ.р.	п.	п.
13. Урош Романовић, благодјејанац	п.	п.	I.	I.	п.ИИ.р.	п.	I.с.а.
14. Јефрем Петровић, благодјејанац	п.	П.	П.	I.а.	п.	П.	П.
15. Борбе Миленковић	I.а.	I.а.	I.	I.с.а.	I.а.	п.ИИ.р.	I.а.
16. Борбе Ценић, благодјејанац	П.	П.	П.	П.	П.	П.	П.

У посештавању часова толкованија евангелски приљезни, као што су вообште сви и на божествену службу приљезно долазили. — У нравима сви I. класе.

СТАРИЈИ СЛУШАТЕЉИ ФИЛОСОФСКИ НАУКА

Имена и презимена	Првог течения				Другог течения			
	Из на-вкс-ланске	Из физике	Из теор-етичке	Из опште историје	Из на-вкс-ланске	Из физике	Из прак-тичке	Из опште историје
1. Алекса Десмировић, благоа.	п.	п.	п.	п.	п.	п.	п.	п.
2. Алекса П. Соулић	I.а.	I.	I.	I.а.	I.а.	I.	I.	I.
3. Анарија Петровић, благоа.	п.	п.	п.	п.	п.	п.	п.	п.
4. Анарија Стефановић, благоа.	п.	п.	п.	п.	п.	п.	п.	п.
5. Димитрије Петровић	I.а.	I.	I.	I.а.	I.а.	I.	I.	I.
6. Јован Ристић, благоа.	п.	п.	п.	п.	п.	п.	п.	п.
7. Јован Стефановић	I.а.	I.а.	I.а.	I.а.	I.а.	I.а.	I.а.	I.а.
8. Константин Арагутиновић, благоа.	п.	п.	п.	п.	п.	п.	п.	п.
9. Константин Младеновић, благоа.	п.	п.	п.	п.	п.	п.	п.	п.
10. Константин Спасојевић, благоа.	п.	п.	п.	п.	п.	п.	п.	п.
11. Милан Ковановић, благоа.	п.	п.	п.	п.	п.	п.	п.	п.
12. Милан Миленковић, благоа.	п.	п.	п.	п.	п.	п.	п.	п.
13. Милан Миловановић	п.	п.	п.	п.	п.	п.	п.	п.
14. Милован Никוליћ, благоа.	п.	п.	п.	п.	п.	п.	п.	п.
15. Милош Поповић	п.	п.	п.	п.	п.	п.	п.	п.
16. Михаил Панић	п.	п.	п.	п.	п.	п.	п.	п.
17. Никола Јовановић, благоа.	п.	п.	п.	п.	п.	п.	п.	п.
18. Новак Јеремић, благоа.	п.	п.	п.	п.	п.	п.	п.	п.
19. Петар Милошевић	п.	п.	п.	п.	п.	п.	п.	п.
20. Рајко Јовановић	п.	п.	п.	п.	п.	п.	п.	п.
21. Риста Спасојевић, благоа.	п.	п.	п.	п.	п.	п.	п.	п.
22. Светозар Максимовић	п.	п.	п.	п.	п.	п.	п.	п.
23. Стефан Ђирић, благоа.	п.	п.	п.	п.	п.	п.	п.	п.
24. Филип Ковачевић	п.	п.	п.	п.	п.	п.	п.	п.

Недељом на поученија христјанска, а такође недељом и празником на богослуженије вообште су приљезно долазили. — У нравима сви I. класе.

1. Примеч. Новак Јеремић, болешћу претјатство-ван, није положио испит I течения.

2. Примеч. Јерољак Христанг Јовановић, изван редни случај, философје II. год. и благодјејанац, родом Буђарин, посештавао је целе године часове приљезно и положиши I и II течения испите приватно из философије, физике и науке христјанске, показао је из свију усних превасходни.

Имена и презимена	Првог течења				Другог течења				
	Из науке христјанске	Из филозофије	Из историје	Из француског језика	Из науке христјанске	Из логике	Из опште историје	Из теорије метрике	Из француског језика
1. Антоније Радивојевић	П.	П.	П.	И.А.	И.С.А.	И.С.А.	П.	П.	П.
2. Василије Петровић, благоа.	п.	п.	п.	п.	п.	п.	п.	п.	п.
3. Вељко Радоњић		И.С.А.	п.	п.	п.	п.	И.С.А.	И.С.А.	И.С.А.
4. Димитрије Димитријевић, благоа.	п.	п.	п.	п.	п.	п.	п.	п.	п.
5. Борбе Мишковић, благоа.	п.	п.	п.	п.	п.	п.	п.	п.	п.
6. Живан Јовановић	п.	п.	п.	п.	п.	п.	п.	п.	п.
7. Живон Јовановић	п.	п.	п.	п.	п.	п.	п.	п.	п.
8. Милосав Протић, благоа.	п.	п.	п.	п.	п.	п.	п.	п.	п.
9. Мухана Дамјановић	п.	п.	п.	п.	п.	п.	п.	п.	п.
10. Никола Петровић	п.	п.	п.	п.	п.	п.	п.	п.	п.
11. Павле Петронијевић, благоа.	п.	п.	п.	п.	п.	п.	п.	п.	п.
12. Светозар Лазаревић	п.	п.	п.	п.	п.	п.	п.	п.	п.
13. Стефан Лонгиновић	п.	п.	п.	п.	п.	п.	п.	п.	п.
14. Тома П. Јанковић, благоа.	п.	п.	п.	п.	п.	п.	п.	п.	п.
15. Јанићије Павловић, благоа.	п.	п.	п.	п.	п.	п.	п.	п.	п.

Милосав Протић положио је II течења приватно испит с успехом превасходним.

На часове толковања евангелски и поученија христјански као и на богослуженије вообште су прилежно долазили. — У правима су сви I класе.

Др Јанко Шафарик,

професор физике и слав. филологије, овогота. деловод. Лицеума К.С.

Оригинал. АС, МПС, 1846, III, 12.

¹ Нису сачувани.

² Класификација је штампана.

Исидор Стојановић,

професор опште историје, овогота. ректор Лицеума К.С.

174.

Београд, 30. августа [11. септембра] 1846.

О исељењу Просветног одбора из здања Лицеја

ИЗВОД ПРОТОКОЛА
лицеумског првог заседања,
у Београду дана 30. месеца августа 1846. г. држаног.

Но 2.

Будући се и прошле године довољно искусило и сад све већма увиђа, да се послови и Лицеума и Одбора просвештенија због честог обоји стицања у једној истој лицеумској канцеларији никако више скупа свршивши не могу, и од оног доба у толико мање, одкако је она спомагателна канцеларије одаја, која са источне стране средње зданија место заузима, у затвор криваца међу лицеумским питомцима преобраћена бити морала: то је у данашњем заседанију једногласно

Закључено

Високославном Попечитељству просвештенија учинити понизно представленије, да би изволило Одбор просвештенија из лицеумске канцеларије преместити, из призренија тога, што, ако би речени Одбор и одсад заседанија своја како редовна тако и изванредна у канцеларији Лицеума држао, морала би у исто време и ректорска и професорска и скупна и то и међусобна и са ученицима дела престати, прекидати се и изостајати на уштрб заведенија у толико већи, у колико би више неодложна и по природи својој ненакнадима била.

Оригинал. АС, МПС, 1846, IV, 100.

Напомена: Министар просвете није могао да пронађе просторије за седиште Просветног одбора, па 'е одложио његово пресељење до друге прилике. — АС, Л, 190.

175.

Београд, 16 [28] септембра 1846.

Исидор Стојановић Министарству просвете — о разлозима неуспеха недељне школе, коју су покренули професори Лицеја.

Високославном Попечитељству просвештенија,

На предписаније предхваљеног Попечитељства од 11. јулија т. г. ПН. 854 долоподписаном отпуштено, усубује се следујуће известије поднети:

Као што су неки од г.г. професора Лицеума и чиновника централног правленија предложеније своје предхваљеном Попечитељству учинили, да се овде у Београду недељне школе отворе, тако су они по

одобрењу предхвалеиог Попечитељства ову школу и отворили, која је у почетку имала преко 400 ученика. Ови су ученици били раздџеии на 3 разреда, гди су се они по одобреиом плану у прописаним наукама обучавали. И будући је у првом разреду толико ученика било, да се у једну собу нису могли сместити, то се половииа од њи у другу собу морала оделити. Ови су ученици испрва приљежио долазили у школу и по лаком методу познатог *брзоуког буквара*, који им је г. председатељ Совјета, Стојан Симић свима поклониио, добро успевали, да се потврдити може, да је од њи једно 50, који никако нису писмена познавали, научило читати и иаписивати.

Долеподписани по уверењу свом и свог друштва иркусио је то, да су ови ученици прииубени били један по један школу остављати, што им мајстори и газде њиове нису допуштале у недељну школу долазити. Узрок прави докучити се није могао, зашто су мајстори забрањивали својим чирацима и калфама ову школу посећавати; но толико се дознаје, из жалбе ученика, да су им мајстори казивали, да ако ће у школу ићи, да им оида нетребају. И по овом принуђеици су били чираци и калфе изостајати, докле није у јунију месецу т.г. посећивање њиово сасвим престало.

Поред настојавања полиције и натеривања, није се могло успети, да мајстори своје чираке и калфе у школу шиљу, што она иије могла принудителна средства употребити, и тако долеподписани са својим друштвом није у стању и даље ову школу продужавати док се не би уредбено средства полицији подала, по којима би она мајсторе приморати могла, да од своји млади бар по једнога у недељу школу шиљу.

Исидор Стојановић,
професор обште историје
у Лицејуму Књаж. србског

Оригинал. АС, МПС, 1846, IV, 53.

Напомена: У овој фасцикли налазе се примедбе Просветног одбора на књигу А. Николића *Недељна предавања*, као и његов одговор.

176.

Београд, 19. септембра [1. октобра] 1846.

Ректор Министарству просвете — подноси предлог за доделу стипендија лицејцима

Високославном Попечитељству просвештенија,

На основу решенија заседанија лицеумског, држаиог 12. тек. Но 6 имам чест настојећим, сходно 1-ој точки пар. 57. у Устројенију јавиог училиштног наставленија постављеној, у прикључеиом под ./.. списку налазеће се питомце Лицејума за правитељствене благодеејанце предложити и милости високославном Попечитељства просвештенија препо-

ручити. При опредељавању количества благодеејанија заседаније имало је у виду како достојност тако и потребитост за благодеејаније молећи се; и тако су једни због врло доброг успеха, а други због крајње оскудости њиове, сви пак уобште, који су за достојне и иуждне набеии, и из тог призреиција с повишеиим благодеејанијем предложени, што је ова година, као са раном оскудиа, у овој многољудиој вароши приличну скупоћу проузроковала тако, да оии сиромашни младићи, који иикакве друге помоћи осим мањег правитељственог благодеејанија немају, са досадашњим благодеејанијем врло би тежко излазити могли. Но поред свега тога, што је миогима понешто придодато, опет зато, из узрока тога, што су многи благодеејаније уживавши из Лицејума изишли, — увића се из сравненија лаиске и овогодишње иа питомце Лицејума жртвовање, и сада предлагајеме суме, да је ова од лањске око 20 талира месечиио мања.

РНо 43.

Коистантин Браиковић,
професор философије, овогод
ректор Лицејума

С П И С А К

ученика Лицејума К.С. које заседаније лицеумско држаио 12. септемврија 1846. за благодеејанце правитељствене кроз наступившу годину училиштну 1846/47. препоручује.

А. Од слушатеља права II године

Число	Име и презиме	Количество благодеејанија месечног	Мненије заседанија у смотрењу благодеејанија за наступившу годину училиштну	Следство
				заседаног месеција, или предложено количество благодеејанија
1	2	3	4	5
1.	Милан Савић	1 талир	Будући је овоме с почетком лањске године 2 талира орпедељено било, а тако по слабом показаном успеху половина му благодеејанија одузета: то ово му се сада, кад се побољшао, одузета половина повратити могла.	2.
2.	Миленко Тимић	3 „	Као достојном, да остане све.	3.
3.	Мијанло Ј. Бирић	3 „	Као врло оскудном а при том и доста добром да остане све.	3.

1	2	3	4	5
4. Урош Романовић	2 1/2	Будући једну слабу I класу има, да му се примера и поштрења ради одузме 1/2 талира, а и проче остави само под условјем бољег напретка.		2.
5. Јефрем Петровић	3 „		Свега	13 тал.

Б. Од слушатеља права I године

1. Константин Драгутиновић	2 талира	Због велике оскуости и доста доброг успеха, да му се прощенију удовлетворн, и благодејаније с 1/2 талира повисн.	2 1/2 тал.	
2. Милан Ковановић	2 1/2 „	Као заиста достојном, а при том никакве помоћи с друге стране немајућем, да му се повисн са 1/2 талира.	3 „	
3. Милован Никколић	2 „	Као добар, да задржи све.	2 „	
4. Новак Јерemiћ	2 1/2 „	Будући је врло оскудан а при том добар, да му се повисн 1/2 талира.	3 „	
5. Риста Спасојевић	3 „	Као достојан да задржи све.	3 „	
6. Хрисант Јовановић, јерођаком	3 „	Будући је заиста приљезан био и добар успех показао, а к томе будући је човек у чину, који нам другога више трошка на одео имати мора, то га заседаније високом призреннју високо-славног Попечнтелства просвештенија препоручује.	4 1/2 „	
7. Андрија Петровић	3 „	Као достојан да задржи све.	3 „	

В. Од слушатеља философије I године

1. Васлије Петровић	2 талира	Да му се као оскудном и добром благодејаније са 1/2 талира повисн.	2 1/2 „	
2. Димитрије Димитријевић	1 1/2 „	Из призренија што врло слабу помоћ од стране родитељске имати може, и што добро у наукама успева, да му се с I талиром благодејаније повисн.	2 1/2 „	
3. Борђе Мишковић	2 „	Из призренија на његов поред оскудног стања превосходан успех, да му се благодејаније са 1/2 талира умложн.	2 1/2 тал.	

1	2	3	4	5
4. Павле Петроннјевић	2 1/2 тал.	Због велике оскудности његове и превосходног у свима наукама успеха, да му се повисн благодејаније са 1/2 талира.		3 —
5. Јанићије Павловић	1 1/2 тал.	Да му се као оскудном и добро успевајућем повисн благодејаније са 1/2 талира.		
6. Тома Цинц. Јанковић	2 1/2 „	Као добар да задржи све.		2 1/2 тал.
				Свега 15 тал.

Г. Од слушатеља философије I године

1. Арсеније Стефановић	1 1/2 тал.	Из призренија на његову крајњу оскудност и превосходан успех, да му се повисн благодејаније са 1/2 талира.		2 талира.
2. Иван Томић	1 1/2 „	Будући је крајње оскудан а при том превосходно успева, — да му се повисн благодејаније са 1/2 талира.		2 талира.
3. Марко Матић	2 1/2 „	Да му као добро успевајућем остане све.		2 1/2 „
4. Милован Јанковић	2 1/2 „	Као добро напредујући да задржи све.		2 1/2 „
5. Милош Петровић	1/2 „	Из призренија на познату његову велику оскудност, и доста добро и при овој у наукама напредовање, да му се дода 1 тал.		1 1/2 „
6. Петар Марковић	2 1/2 „	Као добро успевајући да задржи све.		2 1/2 „
7. Петар Протић	2 1/2 „	Да му као добро напредујућем дојакошње благодејаније остане.		2 1/2 тал.
				Свега: 15 1/2 тал.

К. Р. № 43.

У Београду 19, септемврија 1846.

Константин Бранковић,
професор философије,
овогод. ректор Лицеума

Оригинал. АС, МПС, 1846, VI, 7.

С Л О В О,

КОЕ Е ПРИЛКОМЪ СЛАВЕ

ПАТРОНА УЧИЛИШТНОГЪ

ПРОСВЕТИТЕЛЯ СРБСКОГЪ

СВЕТОГА САВЕ,

14. ЈАНУАРА 1847. ГОД.

У ЗДАНИЈУ ЛИЦЕУМА КНЯЖЕСТВА СРБСКОГЪ

Г О В О Р И О

КОНСТАНТИНЪ БРАНКОВИЊЪ,

Овогодшній Ректоръ Лицеума, Профессоръ Философiи
и проч.

У БЕОГРАДУ,

У Книгопечатни Княжества Србиѣ.

1 8 4 7.

1847.

177.

Београд, 2. [14] маја 1847.

Просветни одбор Министарству просвете — предлаже штампање уџбеника проф. Бранковића „Основно мудрословије“.

Високославно К. С. Попечитељство просвештенија!

С предписанијем високославног Попечитељства просвештенија од дана 27. новембра 1846. године у Београду ПНо 1442 послано „Основно мудрословије“¹ г. професора Константина Бранковића узео је Одбор просвештенија у разматрање тако, да је исто најпре чрез два своја члена, г.г. архимандрита Гаврила Поповића и Сергија Николића, потанко прегледати дао; који су писмено своје мњеније о делу овом Одбору поднели, а потом је и цео Одбор у неколико заседанија како дело само, у појединим частима његовима, тако нарочито и терминологију у наведеном делу од г. сачинитеља употребљену размотрио, и на ову последњу чинили су поједини членови Одбора своја примечанија. У следству дакле известија своји за прегледање Бранковићевог „Основног мудрословија“ одређени членова, које известије с овим се високославном Попечитељству у подлинику подноси², и у следству собственог размотрења Одбор је јединогласно азкључио, вишеспоменуто дело г. професора К. Бранковића „Основно мудрословије“, као целисходно и таково високославном Попечитељству просвештенија препоручити, које због великог при сачињавању његовом употребљеног труда и због тачног и разговетног тако тежког предмета изложенија, подпуно заслужује да се сачинитељу његовом сходна награда од високославног правитељства определи и даде. Заједно и то покорно предлаже Одбор високославном Попечитељству просвештенија, да оно изволи дело ово полезно, за употребљеније школске младежи определено што пре печатати дати, како би се с почетком идуће школске године већ печатано у школу увести и тако и учећој се младежи и професору труд знатно олакшати могао.

С делом често поменутиим подноси Одбор високославном Попечитељству и примечанија од поједини членова своји на терминологију г. Бранковића чињена, која ипак Одбор није усвојио, с том понизном молбом да би их г. сачинитељу саобштити изволило, како би он предлагана онде наименованија, која му се боља од његови, употребити могао.

ПНо 49.

Председатеље Одбора просвештенија,
Димитриј Исаиловић
Деловодитељ Одбора пр.,
др Јанко Шафарик

Оригинал. АС, МПс, 1847, III, 188.

Напомена: Министарство просвете обавестило је ректора о одлуци Просветног одбора 17. маја. Проф. Бранковићу препоручило је да „уколико за нуждно буде нашао“, поправи текст према појединачним примедбама („термина технички“) чланова Одбора и што пре преда рукопис за штампање. Бранковић је одговорио министру 22. маја, напомињући му да ће усвојити неке примедбе. Министар просвете предао је рукопис у штамплу 28. маја и наредио да се публикује у 1.000 примерака.

¹ Константин Бранковић, *Вилхелма Троугота Круга негдаш. професора мудрословија при свеучилишту Лицком Основно мудрословије. Србски за првогодишње слушатеље мудрословија у Лицеуму књаж. Србског, Београд 1848, стр. VI + 113.*

² Примедбе, углавном термиолошке природе, чланова Одбора су веома обимне (11 страна). Сачуване су у концепту у истој фасцикли.

177а.

Београд, 21. јуна [5. јула] 1847.

ПРАВИЛА ДРУЖИНЕ МЛАДЕЖИ СРПСКЕ

а) Правила за Србску Дружину, учећу се у Књаж[еско] Србском Лицеуму

§ 1. Циљ Србске Дружине као добровољног друштва би ће упражњавање у србском слогу писаном и усменом, спевном и простом.

§ 2. Циљ ова постизаваће се сложним силама, и са јединеном вољом потписани другога као основатеља друштва, а доцније и остали слушатеља наука у србском Лицеуму. По томе

§ 3. Сваки лицеумски питомац, како правословног тако и мудрословног оделенија, моћи ће бити член овог друштва, ако се и докле буде владао, по овим друштвеним правилима.

§ 4. Унутрашњу управу води ће председатељ и у његовом одсуству наместниј председатељ, притом један писар и један преписник; а спољашна управа и надзирање припада ће као старатељу друштва једноме од г.г. професора Лицеума, који се на молбу младежи тај труд на себе примити склони.

§ 5. За председатеља и наместног председатеља вишином гласова бира ће се између другогодишњих правословаца онај, кога сталност и умереност и зрелији начин мишљења препоручи; писар пак и преписник бираће се од слушатеља остали разреда. Сва четворица бирају се само на једно теченије; но по обштој жељи моћи ће се и за друго теченије сваки од њи наново изабрати.

§ 6. Сваки член без разлике разреда имаће право учествовати у свакој струци упражненија парагр[афом] првим определени, и по томе сваки ће моћи несамо своја, и собом преведена, или из бољи списатеља изабрана србска слова и стихове велегласно говорити, него тако исто разнога рода своја сочиненија и преводе у редовним скупштинама прочитавати.

§ 7. По смислу параграфа другог сваки ће член имати право на послове своји сочленова примјечанија своја са свакој пристожношћу

и умереношћу давати; али и обратно трпеливо саслушавати мњенија и примјечанија на своје послове, и против ови свој посо правдати, но без сваке увреде уколико уместно буде.

§ 8. Вишество мњенија прелази ће у друштвено закљученије, које ће писар у протокол увести; но покрај тога и особито свакога члена мњеније по његовом захтевању улази ће у протокол.

§ 9. Послови у скупштинама радиће се овим редом. Сваки член обвезан ће бити у једној скупштини јавити, да жели, и шта жели, у другој скупштини говорити или читати, и то ће се у протокол увести. Следујућу скупштину председатељ отвориће с кратким назначенијем послова, који се имају радити, и то ће бити оним редом, којим су се членови за посао јавили. Док се ради посао сваки који жели примјечанија своја правити, устаће полако и тиме ће председатељу жељу своју обзнанити, које ће он забележити како би се примјечанија оним редом давала, којим су се членови за давање јавили. Само по свршетку посла имаће се право давати примјечанија, и само по свршетку свакога примјечанија моћи ће се на исто одговорити.

§ 10. По свршетку препирке и преговора, следоваће, почињући од најмлађих членова, најкраће давање мњенија за закљученије. Председатељ ће у кратко повторити стране мњенија, и изјавити на којој је вишина, који изјав, ако прође без примјечанија членова, увесће се у протокол, а иначе ће се по други пут изрећи гди је вишина, која ће се и у првом случају по смислу параграфа осмог у протокол увести.

§ 11. Скупштине редовне држаће се сваке друге недеље после богослуженија, или ако ово и дуже устраје бива ће после подне.

§ 12. На крају године училиштне држаће се заједно главна скупштина, у коју ће бити слободно доћи и лицима, која не принадлеже Лицеуму, а у редовно заседаније, осим нарочито изисканог допуштења од стране г. старатеља, неће се моћи пуштати.

Налазећи да правила ова ништа противу закона училишни неодржавају, а увиђајући похвално тежење дружине србске учеће се младежи лицеумске, одобравам и потврђујем иста правила у целом пространству њиовом.

ПНО 105.

(М. П.)

Константин Бранковић с.р.,
професор философије, овогодишњи
ректор Лицеума

б) Правила по којима ће Дружина учећа се у Књаж[еско] србском Лицеуму послове своје одправљати.

I. У смотрењу званичника.

A. Права и дужности председатеља

1. Кад се сви членови Дружине у скупштини дошавши сместе, председатељ ће по смислу пар. 9. основни правила са назначенијем они послова, који се радити имају, скупштину отворити.

2. Свагда ће послове оне пре предузимати, који му се најважнији и најнужднији бити виде.

3. Имаће право онакова дела и разговоре, који би против правитељства и верозакона ишли, одбацити.

4. Имаће право сваког члена за неупутну распру, подсмеј и свако против закона поступање после двогубног опомена на ћутање, само за онај пар изкључити.

5. Имаће дужност предложенија сваког члена, уколико су уместна примати и у протокол стављати.

6. Дужан ће бити печат хранити, као што ће се на дипломе, и на сва дела са писаром и опуномоћеницима подписивати.

7. Он ће дужан бити, сваког оног који у друштво жели ступити, скупштини пријавити.

8. Имаће право у изванредном случају скупштину сазвати; као што ће:

9. У случају утишати се немогуће распре, скупштину распусти.

10. При свршетку скупштине дужан ће бити питати, ко ће и шта ће идуће скупштине говорити.

11. Он неће смети без довољног узрока од скупштине остати.

Б. Подпредседатеља

12. Подпредседатељ имаће свакако права, тако и дужности председатеља у одсуствују овога.

В. Казначеја

13. Он ће се старати новце од поједини членова скупљати.

14. Што би од нуждни потреба по предварителном одобрењу скупштине набавити требало, моћиће он сам такове купити, но ће за оне ствари, који би скупна оцена превазилазила два цванцика, морати конту од продаватеља Дружини поднети.

15. Казначеј се обвезује сваког месеца и то прве скупштине после десет дана следећућег месеца известије скупштини о приходу и расходу касе а по свршетку школског теченија рачун о стању целе касе давати:

16. Он ће морати, ако сума новаца неби на рачун изишла, својим собственим подпунити.

Г. Писара

17. Писар ће дужан бити све што се буде у скупштини радило и закључивало, писати, и идуће скупштине, пошто је у протокол заведено, прочитавши поднети од скупштине опуномоћеним членовима да се подпишу.

Д. Преписника

18. Он ће сваког од скупштине одобреног новог члена, у списак членова записати.

19. Преписник дужан је писару у деловодству помагати, и у одсуству овога место му заступати.

Најпослед:

20. Ни један од званичника деловодниј протокол, и друге канцеларијске ствари несме кући на прегледање однети.

II. У смотрењу членова уобште

А. Права и дужности дејствителни членова:

21. Сваки член Дружине дужан је при свакој скупштини присуствовати. И зато:

22. Који од членова двапут у месецу одсуствује од скупштине подпада новчаној казни, састојећој се у једном чаршиском грошу; но ако би одсуство његово учестало се, скупштина ће га као почестна члена прогласити.

23. На скупштину дошавши член дужан ће бити у тишини очекивати, да се скупштина отвори.

24. Прозвани од председатеља поради обећаног свог дела изаћиће на среду пристојно, и таково почети говорити, а слушаоци очекиваћеду у тишини свршетак његовог говора, које кад говорник доврши, прочитаће исто по други пут, и тада ће следовати давање мненија.

25. Сваки член без обзира на увреду примаће на свој посао примјечанија други, каошто ће ипак њима на таква одпор давати моћи.

26. Који од членова примети, да се што нибуд против правила предлаже, које председатељ неби приметио имаће право устати и ту противност доказати.

27. Сваки член, који би се обећао, да ће штогод од сочиненија говорити или поднети, које ће у протокол увести се, дужан је обећање испунити, но

28. Само ће оригинална сочиненија и преводи у архиви остајати.

29. Сваки који жели што говорити, дужан ће бити председатељу наслов његовог сочиненија предварително јавити, како би он опет Дружини саобштио.

30. Ниједан несме изван скупштине разглашавати, ако би се у истој какав изванредни, неред догодио, у којој кривници уваћен после двократног опомињања, вишином гласова из Дружине засвагда искључен ће бити.

31. Сваки член Дружине ове обвезан је обећани новчани прилог с концем сваког месеца, или најдаље до 10 следећег месеца казначеју издати; и зато:

32. Који до одређеног рока неби обећани улог издао, обвезан га је за онај месец у двадесет пара чаршиски увеличати.

Б. Почестни

33. Почестни членови бирају се по решенију под числом 26, скупштине девете учињеном, и за знак да су изабрани, добивају дипломе.

34. Круг права и дужности њиови раван је кругу дејствителни члена, с том разликом, што:

а, Глас при решенију давати немогу.

б, Ниједан за званичника ове Дружине изабран бити неможе.

в, Што им посештавање скупштине од воље зависи.

Д. Но 11.

30. новембра 1847.

Председатељ Дружине

Д. Г. Петровић

Опуномоћени подписници:

Новак Јеремић

Павле Петронијевић

Милан Петронијевић

Вуле Радивојевић

Да је предстојећа копија Правила Дружине младежи србске од 30. новембра 1847. године ДНо 11, у свему оригиналу верна, Дружина подписом и печатом својим сведочи.

4. септембра 1849.

у Београду

Писар ДМС.,

Милош М. Мачванин

Председатељ

Дружине младежи србске,

Ј. Груић

(М. П.)

Напомена: Објавио М. Радевић, *Правила Дружине младежи србске*, Настава и васпитање 1, 1969, с. 98—102. — Види допуњу ових правила — документ бр. 216.

178.

Београд, 5. [17] септембра 1847.

Борђе Берисављевић Министарству просвете — моли да буде уписан у Лицеј.

Високославно Попечитељство просвештенија!

Покорноподписани у гимназији новосадској свршио сам три граматикалне латинске класе, а у Пешти четврту реторику и поезију слу-

шао сам до 2-ог јулија — о чему се високославно Попечитељство просвештенија из овде приложеног атестата уверити може, — но коју сам због велике, уклонити се немогуће препоне, сиреч сиротиње скоро на концу другог теченија морао пресећи посештавати, и потом за парче леба, да не би од глади умрео, код коједога радити и служити. Затим ме повуче жеља у Србију, с намером у овде постојећем Лицејуму мудрословне науке продужити, те тако доћем овде у априлу месецу т. год[ине]. Но будући да нисам у почетку другог теченија школског доћи могао, но у невреме, то сам принуђен био очекивати ово време. Поводом тим побуђеним сам се нашао у највећој покорности вишехваљено Попечитељство просвештенија молити, да би ме у вишеречено заведеније примити благоволило, како би предузетим путем и даље корачати мого. А ја ћу се трудити како покорношћу и приљезанијем, тако и примерним владањем да се достојан те милости покажем.

У надежди да ће се просба моја уважити, с највећим почитанијем усуђујем се назвати

високославног Попечитељства просвештенија

покорни проситељ,
Борђе Берисављевић
из Панчева

Оригинал. АС, Л, 194.

Напомена: На полеђини ове молбе министар је написао: „Почем је Лицејум заведеније јавно, и сваком је слободно слушати предаване предмете, у колико се училиштни ред не квари, то се и молби проситеља, да науке редовно слуша, удовлетворити може“ (18. септембар). — Министарство просвете додеало му је благодетејање од 2 талира месечно, 23. октобра 1847. године — АС, Л, 198.

179.

Београд, 19. септембра [1. октобра] 1847.

Ректор Министарству просвете — подноси предлог о благодетејанцима за наредну школску годину.

Високославно Књажевства Србије Попечитељство просвештенија!

Па закљученију заседанија К. С. Лицејума, од дана 16. септембра, тек. год. ПНо 3 следећуће питомце Лицејума најпокорније препоручујем високославном Попечитељству просвештенија, ради полученија, потврђења или повишенија правитељственог благодетејанија:

I. Од другогодишњи слушатеља права

1. Константина Драгутиновића, давшег прошеније приложено овоме под А, особито због доброг владања и сиромаштва, да му се повиси месечно благодeјаније на 3 талира.
2. Милана Ковановића, да му се потврди месечно благодeјаније од 3 талира.
3. Милована Николића, да му се потврди месечно благодeјаније од 2 талира.
4. Новака Јеремића, исто тако од 3 талира.
5. Андрију Петровић, исто тако да му се потврде 3 талира.
6. Ристу Спасојевића, такође да му се потврде 3 талира.
7. Јеромонаха Хрисанта Јовановића, Бугарина, изванред. слушатеља, због приљезанија и отличног успеха, да му се потврди месечно благодeјаније од 4 1/2 талира.

II. Од првогодишњи права слушатеља

8. Василија Петровића, давшег прошеније за повишеније приложено под Б, да му се повиси због личног владања и сиротиње, на месечна 3 талира.
9. Димитрија Димитријевића, давшег прошеније за повишеније приложено под В, због доброг владања, да му се повиси на месечна 3 талира.
10. Борба Мишковића, давшег прошеније под Г. приложено за повишеније на месечно благодeјаније од 3 талира.
11. Павла Петронијевића, да му се потврди месечно благодeјаније од 3 талира.
12. Јанићија Павловића, давшег прошеније за повишеније предложено под Д, да му се остави и потврди старо благодeјаније под условием поправлења у приљезанију од 2 талира.
13. Тому Цинцар-Јанковића, давшег прошеније за повишеније приложено под Е, да му се потврди досадашње благодeјаније месечно од 2 1/2 талира.
14. Живана Јовановића, давшег прошеније за повученије благодeјанија, приложено под Ж, да му се због доброг владања даде месечно благодeјаније од 2 талира.

III. Од другогодишњи слушатељи мудрословија

15. Арсенија Стефановића, ког је прошеније за повишеније приложено под Б, због пуне сиротиње и доброг успеха, да му се повиси месечно на 2 1/2 талира.
16. Марка Матића, да му се из призренија што много боловао, под условием поправљенија остави старо благодeјаније, од месечна 2 талира.
17. Милована Јанковића, давшег прошеније за повишеније прикључено под I, да му се потврди досадашње благодeјаније, од 2 1/2 талира.
18. Петра Марковића, давшег прошенија за повишеније приложено под J, да му се потврди досадашње благодeјаније, од 2 1/2 талира.
19. Петра Протића, давшег прошеније за повишеније прикључено под K, да му се потврди досадашње благодeјаније, од 2 1/2 талира.
20. Јована Живковића, давшег прошеније Л, за повученије благодeјанија, препоручујем због доброг владања и успеха, и због сиротиње, да му се да месечно благодeјаније од 2 талира.

IV. Од првогодишњи слушатеља мудрословија

21. Вучка Радивојевића, давшег прошеније на повишеније приложено под M, да му се потврди досадашње благодeјаније од 2 1/2 талира.
22. Јована Ристића, давшег прошеније за повишеније приложено под N, да му се због личног успеха, повиси на месечна 3 талира.
23. Јована Стојадиновића, да му се потврди досадашње благодeјаније од месечна 2 талира.
24. Јована Игњатовића, да му се потврде досадашња 2 талира.
25. Павла Марковића, ког је прошеније за повишеније приложено под O, да му се повиси на месечни 2 1/2 талира.
26. Панту Бесаровића, давшег прошеније за повишеније прикључено под П, да му се повиси месечно благодeјаније на 2 1/2 талира.
27. Радивоја Милојковића, давшег прошеније P, за повишеније, да му се повиси на месечни 2 1/2 талира.
28. Станоја Илића, давшег прошеније C, да му се остави досадашње благодeјаније од 1 1/2 талира.

P. Но 16.

Овогод. ректор Лицеума,
др Јанко Шафарик

Високославном Попечитељству просвештенија,

Оскудно стање моје принуђава мене долеподписаног, да се с овом мојом најпокорнијом молбом високославном Попечитељству обратим молећи, да ову моју најпокорнију молбу прегледа свог удостоји, и као што ми је сматрајући на моје убого стање — благодeјаније своје за издржавање моје подарило, тако да ми исто сматрајући ме у истом сиромаштву, а притом и милостиви свој поглед на мој у наукама успех бацајући и повисити благоизволи. Ја пак трудићу се да се превелике и милости високославног Попечитељства достојним покажем.

У надежди, да ће високославно Попечитељство, ову моју најпокорнију молбу у милостиво призреније узети и удовлeтворити јој усебујем се назвати

Високославног Попечитељства
просвештенија

У Београду 12. септембра
1847. године.
покорњејши
Петар Протић,¹
слушатељ II-ге године философије

Високославно Попечитељство просвештенија!

Поред крајње оскудности и сиротиње моје, као родитеља и сваке друге помоћи лишена сирота, свршио сам ја покорно подписани гимназију београдску са примерним владањем и успехом у науци превосходним првим, и то све служећи и бог сам зна како злоупатећи се. Сад пак ступајући у Лицеум овдешњи, гди ми је сасвим немогуће онако, као досада проводити се, тим више, што са вишим школама и науке умложавају се, принуђен сам се нашао високославно Попечитељство просвештенија препокорно замолити, да би ми благодeјаније, које у 2 1/2 талира уживам, повисити благоизволило, да не би принуђен био досадањи начин живота продужити, како, нити би могао мом задатку, ни високославног правитељства цели одговорити.

У Београду
9. септемврија 1847. год.

У надежди милостивог помилованија
очекујући, јесам
Високославног Попечитељства
просвештенија
покорни слуга,
Јован Ристић²
слушатељ I год. философије

Високославном Попечитељству просвештенија

Познато је, да сваки младић, који се наукама посвети, при ступању у веће савршенство и возраст, и при улазењу у старије класе, за моћи

добар успех у науци получити, потребује и веће помоћи. А како се ја покорно доле подписани, од врло сиромашни родитеља будући, сваке друге помоћи посве лишавам и само од 2 1/2 талира правитељственог благодeјанија, досад уживаног, издржавам: то ме одвећ ограничено стање садање принуђава најпокорније молити више-хваљено Попечитељство, да би се оно смеловало благодeјаније правитељствено с 2 1/2 на 3 тал. месечно повисити ми. Што се пак тиче дојакошњег успеха у предавајућима се предметима школским, као и владања и прилежанија мог, о томе несумњам, да прихваљено Попечитељство сведомо није.

У Београду
13. септемврија 1847.

Просби овој милостиво удовлeтворeње
очекујући, јесам
Високославног Попечитељства
најпонизнији
Милован Јанковић,³
слушатељ II-ге године
философије

Оригинал. АС, МПС, 1847, V, 392.

Напомена: Сачуване су све молбе лицејаца. С обзиром на то да нисмо могли све објавити, одлучили смо се за ове три.

¹ Петар Протић Смољанин (1827—1855), оснивач Дружине младежи србске.
² Јован Ристић (1831—1899), истакнути српски државник, каптухеја у Цариграду, кнежевски и краљевски намесник (1868—1872, 1889—1893), председник владе и министар иностраних дела, писац познатих историјских студија.

³ Милован Јанковић (1828—1899), истакнути либерал, професор Лицеја, министар финансија (1875).

180.

Београд, 16. [28] септембра 1847.

Ректор Министарству просвете — извештава га о времену ступања у српско грађанство професора Лицеја.

Високославно Попечитељство просвештенија!

У следству вис. предписанија високославног Попечитељства просвештенија од 4-тог септембра 1847. године у Београду под ПНо 1107 изданог, препоручујућен Ректорату Лицеума, да сачини списак свију они професора, који су се године 1844-те у мају, онда кад је височајша уредба о узимању одпуста из страног поданства изтекла, без одпуста у србској служби затекли, и да у овом назначи, који је од њи већ од оног времена у сажитељство србско ступио и кад је ступио, а потом

да такав списак високославном Попечитељству просвештенија поднесе, имам чест следујућа најпокорније јавити:

1. Г. Константин Бранковић, професор филозофије, после набављеног од надлежне власти одпушта из цес[арско] кр[аљевског] аустријског поданства, примљен је у сажитељство србско, решенијем високославног Попечитељстванутрењи дела од 3-ћег децембра 1844. године ПНо 5554, на које се и заклео по постојећем закону дана 12. истог месеца и године у Управитељству вароши Београда.

2. Г. Сергије Николић, професор права природног и политички наука, добио је одпуст од цес. кр. аустријског поданства с концем године 1844. по решенију високославног Попечитељстванутрени дела примљен је у сажитељство србско и положио је закону заклетву у Управитељству вароши Београда дана 1. маја 1845. године, а получио је о томе у исти дан и годину сведетељство од високославног Попечитељстванутрени дела.

3. Г. Алексиј Околски, професор француског језика, после добијања одпушта из императорско руског поданства преко Императорско руског генералног конзулата у Београду, примљен је у сажитељство србско решенијем високославног Попечитељстванутрени дела, и положивши на то закону прописану заклетву у Управитељству вароши Београда, получио је о том сведетељство предхваљеног Попечитељстванутрени дела, дана 29. октомбра 1845. године у Београду под ПНо 5261 издано.

4. Др Јанко Шафарик, професор физике и славенске филологије, получивши одпуст из цес. кр. аустријског поданства, решенијем високославног Попечитељстванутрени дела примљен је у сажитељство србско и положио је на то закону заклетву у Управитељству вароши Београда, о чему издано му је од истог вишехваљеног Попечитељстванутрени дела сведетељство дана 27. новембра 1845. године у Београду, ПНо 5829.

5. Г. Игњат Станимировић, професор штатистике и права криминалног, получивши од надлежне власти уредни одпуст из цес. кр. аустријског поданства, решенијем високославног Попечитељстванутрени дела примљен је у сажитељство србско, и положио је на то закону прописану заклетву у Управитељству вароши Београда, о чему получио је сведетељство високославног Попечитељстванутрени дела од 7. јунија 1846. године, ПНо 2751.

6. Г. Исидор Стојановић, професор опште историје, после добијања одпушта из цес. кр. аустријског поданства, примљен је у сажитељство србско, по сведетељству високославног Попечитељстванутрени дела од 19. јунија 1846. године у Београду, ПНо 3051, и положио је на то закону предписану заклетву у Управитељству вароши Београда.

Госп. Максим Симоновић, с дозволењем високославног Попечитељства за сад одсутвује, а како се овамо врати имају чест накнадително известије у смотренију овог предмета високославном Попечитељству о њему поднети.¹

Госп. Емил Јосимовић, професор математике пак, ступио је тек године 1845. у службу Књажества србског, и досад још није одпуст од

цес. кр. аустријског поданства добио, дакле ни у сажитељство србско није ступио.

РНо 12.

Овогод. ректор Лицеума,
др Јанко Шафарик

Оригинал. АС, МПс, 1847, V, 366.

¹ Ректор је обавестио министра 7. октобра да Симоновић још није добио одпуст из аустријског поданства.

181.

Београд, 14. [26] новембра 1847.

Председник владе Министарству просвете — тражи мишљење о новинама које намерава да издаје проф. Сергије Николић.

Попечитељству просвештенија,

Г. Сергије Николић професор природног права и политички наука у Лицеуму београдском 11. тек. поднео је Његовој Светлости прошеније, да би му се дозволило издавање једни новина под именом „Просветне новине са државонародним пратиоцем“.

Прошеније ово пошље представничество Попечитељству, с тим да оно о том мненије своје Његовој Светлости с повраћенијем прилога што скорије поднесе.

ВНо 1795.

Књажески представник,
попечитељ иностр. дела,
кавалер,
Авр. Петронијевић

Оригинал. АС, МПс, 1847, VII, 489.

182.

Београд, 23. новембра [5. децембра] 1847.

Министарство просвете кнезу — подржава предлог проф. Николића и предлаже да му се дозволи издавање новина.

Књазу,

Следством височајшег налога Ваше Светлости представничеством под 14. пр. м. ВНо 1795 соопштеног ускоравана Попечитељство просвете

штенија о прошенију професора Сергије Николића под ./ повратно прикљученом покорњејше своје мненије поднети, да Просветне новине, ради издавања који исти Сергије Николић за височајше дозволење моли, биле би овога рода једине, које се ни Подунавком¹ нашом, ни Народним листом², нити другим каквим новинама заменити могу, следователно биле би од ползе не само за отечество наше, него за цео србски народ.

Како би пак издавање овакови новина просветни обезбеђено било и са стране економије, по томе, што често именовани Сергије Николић као професор у Лицејуму плату од 600 талира ужива, с којом књигопечатњи јемствовати може: то је Попечитељство тога покорњејшег мњенија, да му се издавање такви новина дозволи.³

Концепт. АС, МПС, 1847, VII, 489.

Напомена: Кнез се сагласно са предлогом 21. децембра 1847.

¹ *Подунавка*, књижевно-забавни додатак *Српским новинама* (1843—1848).

² *Србски народни лист* и *Србске народне новине* (1835—1848) Теодора Павловића.

³ Излазиле су 1848. године под насловом *Просветне новине*.

1848.

183.

Београд, 23. фебруара [6. марта] 1848.

Министар просвете Ректорату — уместо умрлог проф. Околског предаваће француски језик Константин Ранос.

Ректорату Лицејума,

Попечитељство је просвештенија поводом тим што је Катедра француског језика у Лицејуму смрћу г. Алексе Околског упраздњена остала, под данашњим решило: да г. Константин Ранос учитељ последног трговачког училишта привремено француски језик у Лицејуму предаје; о чему се Ректорат у одговору на представленије његово од 16. т. м. РНо 577 ради знања његовог уведомљава.

РНо 189.

Прив. попечитељ
правосудија и просвештенија,
кавалер,
А. Јанковић¹

Оригинал. АС, А, 210.

Напомена: Професор Ранос је хонорарно држао наставу, уз надокнаду од 200 талира годишње. Наставу је изводио са успехом, иако је редовно држао часове у Трговачкој школи — АС, МПС, 1848, III, 229; А, 226. — Кнез Александар поставио је 26. септембра за професора француског језика Борба Атанасијевића — АС, А, 237. Нешто касније, 13. октобра, одређен је Људевит Шпанић за предавача француског језика — АС, А, 241.

¹ Алекса Јанковић (1806—1869), министар правде и просвете (1847—1848. и 1854), књижаески представник и министар иностраних дела (1855—1856).

184.

Београд, 21. марта [2. априла] 1848.

Лицејци Министарству просвете — траже да им се дозволи ношење униформе и сабље.

Високославно Попечитељство просвештенија,

Покорњејше подписани, одушевљени за напредком србске народности закључисмо једногласно, да сваки од нас, коме је могуће, даде покрити хаљине, којима би се, као неком униформом лицејумском отликовали, и у којима би при торжествама, великим празницима, литијама и т.д. роду нашем на дикy парадирати могли. Но саме хаљине, а без сабље о појасу тек би само половину униформе сочинјавале, а неби ни нашем србском, од природе војничком духу сходно било носити униформу, а сабљу непасати. Зато се усубујемо високославно Попечитељству молебно припасти, да би всемилостиво изволило, код надлежне земаљске власти издејствовати, да би правослови у Лицејуму србском по примеру правослова Срба преко Саве и Дунава, поред униформе лицејумске и сабље, наравно без војничког портупеа, пасати могли, на част и дикy Лицејума, учећег се реда, а и рода и отечества.

Ученици Лицејума Књаж. србског
[...]¹

Оригинал. АС, АС, 1848, 272.

Напомена: Министарство је проследило предлог Савету 5. априла, јер, ако би се захтев уважио, нужно би било „неке законе или правила у овом смотрењу прописати“. — АС, МПС, 1848, II, 138. Докуменат је објавио М. Радевић, *Градња за историју Дружине младежи србске (1847—1851)*, Настава и васпитање 4, 1969, 459—460.

¹ Следе потписи 50 лицејаца.

185.

Београд, 1. [13] маја 1848.

Коста Цукић кнезу Александру — обавештава га да је окончао студије и тражи службу.

Ваша Светлост
Милостивејши Господару!

Ја сам покорно подписани у Крушевцу, Крагујевцу и Бечу гимназијалне, а потом у Бечу и Хајделбергу философичне и политично-правословне науке, о трошку мог оца, а у последње време о трошку и високославног правитељства србског, слушао. За цело време учења трудио сам се, колико су ми силе допуштале у поменутиим наукама усавршенствовати се. Колико сам успео и како сам се владао, благоизволиће Ваша Светлост из овде приложени атестата и дипломе, видити. Поред напоменути наука, трудио сам се време моје и на изобраење у различитим језицима европејским, као и у другим за друштво човеческо нуждним знањама, обратити.

По овоме молим покорно Вашу Светлост, да би ми благоизволила сходну мојим способностима службу подарити. — А ја се обвезујем, да ће моја једина брига и дужност бити, да се досадашњег о мени попеченија од стране високославног правитељства достојан покажем, старајући се отечеству полезан и услужан и самим животом по потреби бити.

Надајући се да ће ме Ваша Светлост скорог одговора удостојити, усубујем се назвати¹

Ваше Светлости
покорни
др Коста П. Лазаревић Цукић

Оригинал. АС, МПС, 1848, III, 228.

¹ Види докуменат бр. 193.

186.

Београд, 6. [18] маја 1848.

Министар просвете Ректорату — лицејци се неће кажњавати за учињене преступе без знања министарства.

Ректорату Лицеума,

Ученици неки Лицеума под 16. пр. м. тек. год. тужили су се писмено Попечитељству просвештенија, како је г. управитељ варошки једанпут у театру напао на једног ученика због неког невиног извика и захте-

вали у смотрењу овоме удовлетвореније. У следству овог Попечитељство је под данашњим препоручило Управитељству варошком, да се ученици нигде не нападају, него да оно, ако би се приметило при једном или више ученика какво иступленије ма гди, одма без отлагања достави достоверно такво Попечитељству овоме, које ће знати по томе, како ће преступника казнити дати; о овоме се извештава Ректорат знања његовог ради.

ПНо 427.

Прив[ремени] попечитељ
правосудија и просвештенија,
генерал мајор кавалер,
Стефан Стефановић

Оригинал. АС, А, 218.

187.

Београд, 25. маја [5. јуна] 1848.

Министар просвете Ректорату — док не буде изграђена зграда богословије не могу се пронаћи две собе за литерарну дружину лицејаца.

Ректорату Лицеума,

Молби литералне дружине учеће се младежи Лицеумске у призренију томе: да јој се две угодне собе, једна за држање њени скупштина а друга за књижницу и писарницу определи, коју је молбу Ректорат под 31. марта т. год. РНо 64 Попечитељству просвештенија на решеније спровео, Попечитељство не може удовлетворити из узрока, што се никакве угодне собе у околини зданија и смештаја његови налази. Тога ради нека се иста дружина притрпи докле зданије овдашње семинарије готово буде, којом ће приликом Попечитељство код његовог високопреосвјаштенства господина митрополита настојати, да се истој дружини две собе по жељи њеној у истом зданију уступе. О овоме нека Ректорат дружину исту ради знања њеног уведоми.

ПНо 377.

Привр. попечитељ
правосудија и просвештенија,
генерал мајор кавалер,
Стефан Стефановић

Оригинал. АС, А, 221.

Напомена: Докуменат објавио М. Радевић, *Грађа*, с. 466.

188.

Београд, 29. маја [10. јуна] 1848.

Ректор Министарству просвете — због револуционарних гихања почети испитни рок раније.

Високославно Попечитељство просвештенија
Књажества србског,

Почем су питомци Кн. срб. Лицеума високославно Попечитељство преко Ректората лицеумског повторително најпокорније за дозволење молили, да се овогодишњи испити школски у Лицеуму раније држати могу, из узрока тога, што је цела ова већ зрелија младеж због бурни и велеважни обстојатељства у којима се част народа њеног србског налази, у свом родољубивом чувству тако узнемирена, да нема онај душевни мир и оно спокојство мисли, које се за обделавање питоми наука изискује, и почем је високославно Попечитељство ову молбу у толико уважити изволило: да се испити раније држати могу, то је заседаније професора лицеумски у присуствију и са согласијем началника Попечитељства просвештенија господина Димитрија Исаиловића, на молбу младежи закључило: високославно Попечитељство најпокорније молити, да оно изволи рок почетка испита на 10-ти јуни стављен одобрити, а заједно ред испита, согласијем свију г.г. професора лицеумски у заседанију дана 29. маја тек. год. држаном сачињен милостиво потврдити, као што овде следује. [...]

Овогод[ишњи] ректор К. С. Лицеја,
др Јанко Шафарик

Оригинал. АС, МПС, 1848, I, 15.

Напомена: Кнез је уважио предлог 20. јуна.

189.

Београд, 2. [14] јуна 1848.

Ректор Министарству просвете — допустити професорима Лицеја да имају свог представника на Народним скупштинама, а учитељима да бирају и да буду бирани за посланике.

Високославно Попечитељство просвештенија!

Заседаније Лицеума узимајући у призреније, да се по свима уставнима и изображенима државама на Народним скупштинама сваки ред државограђана представља, а нарочито да учитељски ред и висока учевна заведенија своје представнике на скупштинама имају, — закључило је

2. тек. месеца високославно Попечитељству просвештенија у покорности предложити, да би оно код високославног правитељства земаљског издејствовати изволило, како би по начину други уставни држава и наш Лицеум као највише у отечеству нашем учевно заведеније представљен био на Скупштини народној једним професором, кога дружина изабрала буде. Осим справедљивости, која захтева да по уставном начелу равности свију државограђана сваки ред грађански на обштој скупштини заступљен буде, заседаније се ово и тим обстојатељством нашло побуђено на ово предложење, што би се тим и достојно маније показало према просвети, за коју је и нарочито Попечитељство уставом земаљским опредељено, а у исти ма' и спољашња слава отечества нашег у нечем увеличала. — Предлажући ово усубује се заседаније по горепоменутом начелу приликом овом представити, да би зар цели сходно било уваженија ради целога реда учитељског и то основоположење изрећи, да учитељи како виши тако и нижи заведенија при избору посланика као и други кметови учествовати и за посланике изабрани бити могу.

За деловодитеља заседанија Овогод. ректор К.С. Лицеума,
лицеумског др Јанко Шафарик,
Константин Бранковић, професор физике и славенск. филологије
професор философије

Оригинал. АС, МПС, 1848, III, 226; АС, 1848, 174.

Напомена: Кнез Александар је решио 26. јуна „да се од стране Лицеума један професор на Скупштини изашаље и овоме дијурна као једном президенту окружног Суда издаје“. Ректор је о овој одлуци обавештен 30. јуна. — АС, А, 225. Те године састала се позната Петровска скупштина. — Види рад В. Грујића, „Школска питања на Петровској скупштини 1848. године у Крагујевцу и неке њене последице“, Педагошка стварност 9, 1956.

190.

Београд, 4. [16] јуна 1848.

Министар просвете Ректорату — лицејце који би учинили какву кривицу саслушава полиција и са описом кривице упућује министарству.

Ректорату Лицеума,

Управитељство вароши Београда под 26. пр. м. Но 1170 одговоривши на представленије Попечитељства просвештенија од 6. пр. м. ПНо 427 којим му је препоручено да не напада на ученике у случају њиовог

каког изступленија, но да изступленија њиова Попечитељству доставља, предложило је да му се одобри да оно може сваког ученика, који би какво преступленије учинио, без призренија на то, што је он ученик, у полицију довести дати, и одавде с описанијем кривице Попечитељству овом пошљати по томе, што би иначе ползујући се изкључителним правом, за саме ученике постојећим могао и сваки други, кад би се нашао у каквом преступленију, казао, да је ученик, и за избећи заслужену казн с лажним каквим измишљеним именом обмануо полицајног чиновника или служитеља, наравно као таковог, који све живиће у овој вароши људе не може познати, и што тим начином оно — Управитељство позиву дужности своје и жељи Правитељства никако соответствовати не би могло. Ово представленије Управитељства Попечитељство нашавши по свему за уместно, одобрило је исто; о чему уведомљава и Ректорат с том препоруком, да ово свима ученицима Лицеума знања њиовог и управленија ради соопшти.

ПНо 558.

Прив. попечитељ
правосудија и просвештенија,
генерал мајор, кавалер,
Стефан Стефановић

Оригинал. АС, А, 223.

190a.

Београд, 6. [18] јуна 1848.

III

ДОДАТАК

К правилима Дружине младежи К[њажеско] србског Лицеума од 30. новембра 1847. год[ине].

Да би се неке у правилима Дружине учињене измене и преиначења при потреби на једно пред очима имати могла, наша је Дружина за добро, да се то уједно скупи и у особитом додатку к правилима Дружине прикључи које се овде сходно закључењу од 32 скупштине и чини.

А. У основним правилима:

1. § 3 и допуњен је јошт с тим: што се и неки млади родољубиви књижевници србски за почестне членове бирати могу, и тако примљени са дипломама снабдевати.

2. § 4-ти допуњен је с тим, што ће се, и један казначеј бирати.

3. § 9-тог друга тачка: да при читању каквог сочиненија онај член, који би што приметити желио, устане и тим председатељу о томе знак да, поправљен је овако: доклегод од председатеља прозван член дело своје чита, сви ће га членови у тишини слушати; кад то сврши, онда они членови који примечанија чинити желе, јавиће се председатељу,

који ће иј побележити па онда редом на давање приметби прозивати. Говорник са сваким од приметитеља појединце диспут водити, у који се нико ни од чланова ни од приметитеља други уплећати неће. Ако би се овако говорника са сваким од приметитеља понасоб вођени диспут отегао, председатељ га онда прелазком на једну или на другу страну прекида.

4. § 11 ти допуњен је с тим да ће се сваке недеље скупштина редовно држати.

5. § 12 ти точније опредељен је: да се скупштина главна сваке године на Видовдан држи.

Б. У изводним правилима:

6. § 6-том додано је јошт и то: да председатељ има право писма на Дружину управљена сам отворити.

7. К дужностима казначеја приложено је јошт и руковање с књижицом Дружине и да на сваку од бољи списатеља србски излазећу књигу на ползу Дружине пренумеранте купи.

8. § 24-ти промењен је као што је напред под 3, казато.

9. § 27-и допуњен је с тим, да који неби због одсуства, или због болести обећање испунио да поред забележења тога у протокол до другог обећања лишава се права на читање обећаног дела.

10. § 28-и објасњен је тако, да членови са својим сочиненијама могу и сами употребленија чинити.

11. Другој тачки пар. 34-г додаје се примјечаније: да за членове одбора каквог могу и почестни членови изабрани бити. У осталом све три тачке овог параграфа у пуној снази остају.

КНо 11.

Писар,
Ј. Грујић

Димитрије Г. Петровић
Председатељ

опуномоћени
подписници:
Новак Јеремић
Павле Петронијевић
Милан Петронијевић
Вуле Радивојевић

Да је предстојећа копија у свему оригиналу верна, Дружина младежи србске подписом и печатом својим сведочи.

4. септембра 1849.
у Београду

Писар ДМС,
Милош М. Мачванин

Председатељ ДМС,
Ј. Грујић

(М.П.)

Објавио М. Радевић, *Правила*, с. 102—103.

191.

Београд, 22. јуна [4. јула] 1848.

КЛАСИФИКАЦИЈА ПИТОМАЦА К. С. ЛИЦЕУМА
за II-го училишног течења
1847/8. школ. године

Другогодишњи слушаатељи правословни наука, оцењени по успеху у истим наукама II-гог училишног течења 1847/8. школ. године учињеном.

Чи-сло	Имена и презимена	Напредак у:	
		Праву криминалном	Поступку судејском
1.	Алекса Н. Солуић	п.3	Због одлазка професора овај предмет није свршен нити су из њега слушаатељи испит положили.
2.	Андрија Петровић, бл.	П.	
3.	Димитрије Г. Петровић	П.	
4.	Јован Стефановић	п.2	
5.	Коста Драгутиновић, бл.	П.2	
6.	Коста Младеновић, бл.	п.3	
7.	Милан Ковановић, бл.	П.	
8.	Милован Николић, бл.	П.	
9.	Милош Поповић	П.2	
10.	Новак Јерemiћ, бл.	П.2	
11.	Риста Спасојевић, бл.	П.	

Изванредни слушаатељ положио јавно испит.

Јеродијакон Хрисант Јовановић, бл. П.

Примеч. I. Димитрије Захаријевић оставио је школу.

Примеч. II. Недељом на поученија евангелска, а недељом и празником у цркву сви су прилежно долазили. У правима сви су I-ве класе.

Првогодишњи слушаатељи правословни наука оцењени по успеху у истим наукама II-гог училишног течења 1847/8. школ. године учињеном:

Чи-сло	Имена и презимена	Напредак у:			
		Праву природном	Штагистици	Државној економији	Француском језику
1.	Василије Петровић, бл.	П.	П.	П.	П.
2.	Вељко Радонић	п.2	п.1	п.2	П.
3.	Димитрије Димитријевић, бл.	П.	П.	П.	П.
4.	Живан Јовановић, бл.	п.3	п.2	п.2	п.
5.	Живко Јовановић	п.3	п.3	п.3	П.
6.	Мијаило Дамјановић	П.	П.	п.	П.
7.	Павле Петронијевић, бл.	П.	П.	П.	П.
8.	Стефан Лонгиновић	п.3	п.3	п.3	П.
9.	Тома Цинцар-Јанковић, бл.	п.2	п.2	П.	п.3
10.	Борбе Мишковић, бл.	П.	П.	П.	П.

Примечаније: На часове толковања евангелија и на богослуженија у обште су сви прилежно долазили. — У владању су сви I-ве класе.

Другогодишњи мудрословни наука слушаатељи, оцењени по успеху у истим наукама, II-гог училишног течења 1847/8. школ. године учињеном:

Чи-сло	Имена и презимена	Напредак у:						
		Науки христјанској	Филозофији	Физици	Обштој историји	Грађанској архитектури	Славенској филологији	Француском језику
1.	Арсеније Стефановић, бл.	п.2	п.2	п.2	п.3	п.2	П.	п.3
2.	Василије Мачаревић	п.2	П.	П.	п.3	П.	П.	п.3
3.	Јован Живковић, бл.	п.2	п.2	п.2	п.3	П.	П.	П.
4.	Крста Марковић	п.2	п.3	п.2	п.3	П.	П.	П.
5.	Марко Матић, бл.	п.3	П.	П.	П.	П.	П.	П.
6.	Милан Петронијевић	П.	П.	П.	П.	П.	П.	П.
7.	Милован Јанковић, бл.	П.	п.2	П.	п.3	П.	П.	п.3
8.	Михаил Жељезковић	п.3	П.	П.	п.3	П.	П.	П.
9.	Петар Марковић, бл.	П.	П.	п.2	п.3	П.	П.	П.
10.	Петар Протић, бл.	П.	П.	П.	П.	П.	П.	П.
11.	Јаков Твцаковић	п.2	п.3	П.	п.3	П.	П.	П.
12.	Јефрем Груић	П.	П.	П.	П.	П.	П.	П.

Примеч. I. Димитрије Хаџић и Стефан Лукић оставили су школу.

Примеч. II. У посеђавању часова евангелски и богослуженија вообште су сви прилежни били. — У правима су сви I-ве класе.

Првогодишњи слушаатељи мудрословни наука, оцењени по успеху у истим наукама II-гог училишног течења 1847/8. школ. године учињеном:

Чи-сло	Имена и презимена	Напредак у:				
		Науки христјанској	Филозофији	Обштој историји	Алгебри	Француском језику
1.	Велимир Стефановић	п.2	П.	П.	П.	П.
2.	Вучко Радивојевић, бл.	п.2	П.	П.	П.	П.
3.	Борбе Берисављевић, бл.	п.2	П.	П.	П.	П.
4.	Борбе Стефановић	П.	П.	П.	П.	П.
5.	Димитрије Радовановић	П.	п.3	П.	П.	П.
6.	Јован Игњатовић, бл.	П.	П.	П.	П.	П.
7.	Јован Ристић, бл.	П.	П.	П.	П.	П.
8.	Јован Стојадиновић, бл.	П.	П.	П.	П.	П.
9.	Кузман Кузмановић	П.	п.3	П.	П.	П.
10.	Марко Томић	п.	П.	П.	П.	П.
11.	Милоје Јовановић	П.	П.	П.	П.	П.
12.	Михаил Небричић	П.	П.	П.	П.	П.
13.	Никола Цветковић	П.	П.	П.	П.	П.
14.	Павле Марковић, бл.	П.	П.	П.	П.	П.
15.	Панта Бесаровић, бл.	п.2	п.3	п.3	П.	П.
16.	Радивој Милојевић, бл.	П.	П.	П.	П.	П.
17.	Радован Лазаревић	п.3	П.	П.	П.	П.
18.	Радојица Јовановић	П.	п.2	п.3	П.	П.
19.	Среген Илић	П.	П.	П.	П.	П.
20.	Станоје Илић	п.2	п.3	п.3	П.	П.
21.	Теодор Михаиловић	п.3	п.3	П.	П.	П.
22.	Тихомиљ Николић	п.3	П.	П.	П.	П.

Примеч. I. Аћим Петровић због болести оставио школу.

Примеч. II. Како на поученија христјанска, тако и на божествену службу вообште су сви прилежно долазили. — У владању су сви I-ве класе.

Именије знакова: П = превосходство прве врсте, — п.2 = превосходство друге врсте, — п.3 = превосходство треће врсте, I.д. = прве класе добре, — I. = прве класе средње, — I.сл. = прве класе слабе, — II. = друге класе, — бл. = правитељствени благодејанац.

За деловодитеља,
Исидор Стојановић
професор опште историје

Овогод. ректор К. С. Лицеума,
др Јанко Шафарик

Оригинал. АС, МПс, 1848, I, 15.

Напомена: Ректор је при обележавању успеха „превосходство друге врсте“ и „превосходство треће врсте“ употребио знак п, са малом разликом у величини слова. Поред слова „п“ ми смо додали бројеве 2 и 3, да би направили јасну разлику у постигнутом успеху.

192.

Београд, 2. [14] јула 1848.

Министар просвете Ректорату — кнез и Савет нису прихватили предлог лицејаца да их на Скупштинама представља њихова депутација.

Ректорату Лицеума,

Ученици Лицеума и овому придруженог Инцинирског оделења поднели су под 5. пр. м. Његовој Светлости у том смислу прошеније: да како на садању скупштину, тако и на остале, које се држале буду, депутирце из средине своје слати могу из наведени у прошенију њи овом узрока.

Молбу ову младежи нашег Лицеума и Инцинирског оделенија узевши Његова Светлост у разсудденије и саслушавши о њој предварително мненије Совјета од 17. пр. м. Но 380 под 24. пр. м. ВНо 778 благоволила је саопштити Попечитељству просвештенија: како није могла исту уважити по томе, што исти ученици као такви на овој скупштини, која се по старом обичају сазива, немогу наведени предмета и интереса заступници бити, за које је и пак по изјатију из уваженија лицеумског заведенија решено, да тело професора депутирца већ на исту ову предстојећу скупштину пошље, но ако би учећа се лицеумска младеж имала што би у интересу учебни предмета и отечествени ученика представити могла, то препоручује Његова Светлост, исту младеж известити, да јој зато стоји право и пут, по надлежности законодателству и правитељству обратити се, гди ће она свако справедливо вниманије и призреније наћи.

О овоме височајшем решенију Његове Светлости на прошеније ученика Лицеума и придружени к њима ученика Инцинирског оделенија,

Попечитељство просвештенија извештавајући Ректорат, препоручује му, да исто и проситељима ради њи овог знања саопштити.

ПНо 660.

Прив. попечитељ
правосудија и просвештенија,
генерал-мајор, кавалер,
Стефан Стефановић

Оригинал. АС, Л, 227; АС, 1848, 224.

Напомена: Документ објавио М. Радевић, Граба, с. 468.

193.

Београд, 21. јула [2. августа] 1848.

Министар просвете Савету — предлаже отварање нове катедре политичке и народне економије, а Косту Цукића за професора.

Високославном Савету,

Овдашњи питомац правитељствени, др Константин П. Лазаревић Цукић, подневши под 18. јунија т. год. захтевано писмено изјасненије своје Попечитељству просвештенија, излаже у истом, како је он по совршенију прве године филозофије у Бечу године 1845. преместио се у Хајделберг, гди знајући, да је правословна струка младим Србима доста већ заузета, одао се на изучење државни наука и за време свога бавлења тамо, имајући своје отечество и овога потребе пред очима, трудио се нарочно за она званија себе приуготовити, гди би највише народу свом на услузи бити могао.

Из овог основа жеља је његова нарочно та да као професор у овдашњем Лицеуму политичну и народну економију у целом пространству њеном, к тому још науку о финансији и трговини предаје. Истина, да се од изложени ови наука понешто, нарочно од народне економије и полиције и досад у нашем Лицеуму предавало, но предавање ово због малог числа одређени на то часова стесњено је било на тако кратко време, да се одвећ мала или скоро никаква полза одтуд очекивати није могла.

Тога ради Попечитељство ово желећи да се предоменуће препозлезне и у сваком призренију за постојећа обстојателства отечества нашег необходимо нуждне науке у целој обширности њи овој учећој се младежи нашој предају, не само за пожелања достојно, но управо за неизоставно нужно налази, да се за речена знања нова катедра при Лицеуму нашем с равном за остале катедре одређеном платом годишњи 600 талира заведе, поуздано уверавајући се, да ће новчана жртва ова, навластито, покрај наименованија предуготовившег се на то проси-

теља дра Цукића, проистичати имајућом одтуда ползом изобилно на-
наћена бити.

Које уверително мненије своје Попечитељство ово има чест висо-
кославному Совјету решенија и одобренија ради дужиностно поднети.

П.Но 621.

Привр. попечитељ
правосудија и просвештенија,
генерал-мајор, кавалер,
Стефан Стефановић

Оригинал. АС, ДС, 1848, 251.

Напомена: Кнез Александар је устаиовио указом од 9. августа „Катедру
за науку политическе и народне економије, финансије и трговине“, са платом
од 600 талира годишње. Указом од 12. августа поставио је Цукића за профе-
сора истог предмета. Професор је положио заклетву 11. септембра. — АС, МПС,
1848, III, 228; А, 232.

194.

Београд, 4. [16] августа 1848.

Министар просвете Ректорату — кнез је указом поставио Димитрија
Матића за професора државног права и судског поступка

Ректорату Лицеума,

На представленије Попечитељства просвештенија од 17. пр. м. П.Но
683 благоволила је Његова Светлост височајшим Указом својим од
30. пр. м. В.Но 1019 Димитрија Матића професором отечественог права
и поступка судејског при Лицеуму нашем, поставити.

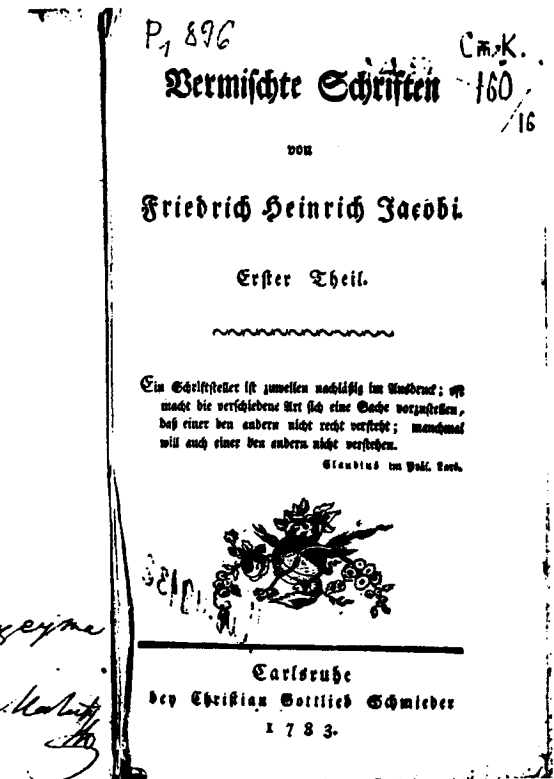
О овом поставленију извештава се Ректорат ради знања и соопште-
нија надлежним г.г. професорима.

П.Но 779.

Прив. извршујући дужност
правосудија и просвешт, попечитеља,
член Совјета, кавалер,
Лазар Арсенијевић¹

Оригинал. АС, А, 231.

¹ Лазар Арсенијевић Баталака (1793—1865), државни саветник, министар
правде и просвете (1848), министар просвете (1852—1854).

Насловна страна књиге коју је поклонио
Димитрије Матић библиотеци Лицеја

195.

Београд, 23. августа [4. септембра] 1848.

Министарство просвете ректору и професорима — износи слабости
у дотадашњем начину извођења наставе, прописује другачији (јавна
предавања), распоређује предмете по годинама и мења систем испи-
тивања.

Г.г. ректору и професорима Лицеума
Господо,

Није далеко даи кад ћете позвани на дужност вашу једни започети
а други продужити тешка но одлична и благородна занимања ваша.
За време трајућег одмора школског Попечитељство је просвештенија
следствено преважном позиву свом, на нека побољшања мислило, која

су високо опредељеније лицејског заведенија нашег, и уобичајени дојакошњи начин којим се к постиженију предположене цели ишло, нуждно у хитно захтевали.

1. Као што вам је познато, Светли је књаз наш у согласију с високославним Совјетом, по предложенију Попечитељства просвештенија нову катедру политическе економије, финансије и науке трговине, при правословном оделенију Лицеума, установити изволио. Праведно уваженије које од новијег времена преважне и преполезне науке ове уживају заузело је с праведљивошћу Попечитељства просвештенија вниманије. У новоприведеном професору предизложени наука г-ну Константин П. Лазар. Цукићу, као и у наименованом на упузнену катедру отечествени права и судејског поступка професору г-ну Димитрију Матићу, Попечитељство се поуздано нада, да ћете савестне, вредне и неуморне саделатеље у трудном и полезном занимању вашем имати.

2. Учевни предмети на које ће се овогодишње само теченије правословног оделенија ограничити, биће:

1. Право природно.
2. Обшта штатистика Европе.
3. Право грађанско србско.
4. Поступак грађ[ански] и крим[инални].
5. Политическа економија.
6. Криминално право.
7. Полиција.
8. Француски језик.

3. Науке ове биће подељене између г.г. професора слеђујућим начином:

1. Г. Дим. Матић предаваће право грађан. србско; поступак грађ. и крим.

2. Г. Сергије Николић: природно право; полицију.

3. Г. Станимировић: криминално право; обшту штатист. Европе.

4. Г. Конст. Цукић: политическу економију.

4. Слушатељима прве године правословног оделенија предаваће се ове године:

1. Право природно.
2. Обшта штатист. Европе.
3. Политическа економија.
4. Полиције.
5. Француски језик.

Предавање сваке од ови наука трајаће чрез оба полгодишња теченија, т.ј. почеће се првог, а продужити и свршити другог теченија. — Слушатељима друге године правословног оделенија предаваће се ове године:

1. Право грађанско србско.
2. Грађански и крим. поступак.
3. Право криминално.
4. Политическа економија.
5. Францус. језик.

Грађанског србског права предавање почеће се и свршити у теченију првог полгодишта. Грађански пак и криминални поступак почеће се и свршити у теченију другог полгодишта. Да би се предавањем својим за тако кратко време готов био, професор обе ове науке даваће повседневно две лекције на место једне. Криминално право предаваће се у теченију оба полгодишта; тако исто и политическа економија. — Попечитељство просвештенија непрошута г.г. професоре особито на то внимателне учинити, да је оно при расположенију овом у виду имало пространа и важна поновленија, која како у предметном тако и временом смотренију правословног оделенија идуће године увести могли, и које ће предстојеће расположеније онда совршено оправдати, и те гобе које оно засада подноси у будуће уклонити.

5. Како у правословном тако и филозофијском оделенију, осим г.г. професора науке христијанске, славенске филологије, филозофически наука, полиције, криминалног права и француског језика, који због кратности учевни предмета њихови могу такве само три пут у седмици предавати, сви остали г.г. професори даваће наставленије своје повседневно, само недељне и уобичајене празничне дане изузимајући. Ниједно преподавање професора не може бити краће од три четврти часа. Наставленије почињаће у осам сати у јутру и трајаће обично до једног сата после подне. Цео остали праздни простор дана ученици ће на одмор и умно занимање код кућа своји употребљавати. Простор времена између преподавања једног и слеђујућег професора ограничиће се строго на један четврт сата. Г.г. професори опомињаће се на улазак у школу и излазак звоном, које ће осмотритељ Лицеума на опредељено време и увек са строгом точношћу оглашавати. Осмотритељ ће сиреч звонити (н.п. зими) у осам сати и десет минути, у девет, — девет и десет минути, — у десет, десет и десет минути и т.д. При оглашенију у осам сати и десет минути, ученици улазиће у собу преподавања, пет минути доцније професор већ треба да је на својој катедри; при оглашавању у девет сати професор ће и ученици из школе излазити; одмор ће десет минути трајати; у девет и десет минути опет звоно; после пет минути улазак слеђујућег професора; у десет на ново звоно, излазак — и т.д. и т.д. На конач уредног и точног оглашавања г. ректор набавиће из опредељене на лицејски трошак суме добар један часовник, ако такви оскудева, који ће или у соби осмотритеља или на другоме каквом безбедном месту стајати.

6. Сва ће у будуће преподавања Лицеума јавна постати. Приступ ће следователно свакоме и у свако доба слободан бити, каква му драго он стања био. Ово ће Попечитељство чрез новине у почетку сваког полгодишта с објављенијем програма лицејског публикуму на знањс достављати. Г.г. ректор и професори постараће се дакле да у смислу предстојећег предписанија за идуће прво теченије школско надлежни програм како за филозофијско тако и правословно оделеније сачине и таково Попечитељству просвештенија промотренија и обнародованија ради пошљу.

7. Одмори четвртака укидању се одјако за свагда при Лицеуму. Набљудавање њихово само је целисходно при мањим школским заведенијама где ученици, јошт недорастли и слабог телесног састава будући, потребују данас одмора и телесног упражњенија окрепљенија ради.

У прочем ново расположење часова школски, као и набљудавање уобичајени црквеним писменима у календару означени празника наши довољно како г.г. професорима тако и ученицима за одмор служе.

8. Попечитељство просвештенија мисли, да ће изишавши из великог школског заведенија нашег младићи доста у практичном животу свом рамати и мало се изученим у школама наукама, она како се оне пространо одјако предавале, ползовати, докле год не буду имали средства извикнута знања своја помоћу совршено изученог једног страног и изобразеног језика распрострањавати и обогаћавати. Тек таквим би начином они долазили до савршенства и у прилику, да праведно очекујемо од њи услугу отечество њиово с ползом и диком получава. Тога ради Попечитељство просвештенија предавање и учење француског језика чрез обе године како у филозофском тако и правословном оделенију за строго обавезателно проглашава. Следујућим ће начином професор француског језика у предавању истога поступати имати:

1. У првој години филозофије предавање се: граматика француска до синтаксиса, са надлежним упражњенијама и читање.

2. У другој години филозофије: синтаксис, са надлежним упражњенијама и читање.

3. У првој години права: 1. наизустно учење кратки прозаически састава; 2. назовно писање (la dictée); 3. толковање следујући дела Montesquieu (Grandeur et décadence des Romains), Fénelon (четврта и деветнаеста књига Телемака), Buffon (Discours sur le style).

4. У другој години права: 1. наизустно учење кратки стихотворни састава; 2. казовно писање (la dictée); 3. толковање следујући дела: Corneille (les Horace), Racine (Britannicus), Molière (le Misanthrope).

9. С дојакошњим писменим начином предавања у Лицеуму Попечитељства је жеља да се једном за свагда престане. Остављајући засада сасвим на страну осмотреније другога реда, о томе сиреч како су дојако слаба била следства овога начина предавања, Попечитељство неможе пропустити да вас, господо, особито на то позорне не учини, да се тиме заиста велики уштрб уваженију највишег школског заведенија у отечеству нашем причињава, што сиреч такви начин предавања с једне стране неспособност професора, с друге пак слабији напредак учеће се младежи неправедно предпоставља. Ма с које дакле тачке предмет овај сматрали будемо, све нас живо опомиње, да се својски постарамо другачије одјако у ствари овој поступати. По полученију предстојећег предписанија свакога ће професора по наособ дужност бити да кратки извод предавајемог предмета свог сачини. Извод овај састављено ће бити у виду садржанија какве књиге, но мало у већем пространству од прилике овако:

Филозофија.

1. *Предмет филозофије:* предмет је филозофије познавање човека, које води к познавању света и бога.

2. *Полза и важност филозофије:* Филозофија добија одтуда важност своју што нас учи познавати наша својства, наше постање и наш конач.

3. *Одношеније филозофије са другим наукама:* она је заиста у тесном одношенију с осталим наукама; јербо је филозофија наука начала, а начала само сачињавају науку какву и т.д. и т.д.

Из обште историје:

Тридесетогод[ишњи] рат.

Постанак и узрок тридесетогодишњег рата (1618) — четири периода: палатински, дански, шведски и француски.

1. Период палатински (1618—1624) — обшта побуна у Ческој. — Смрт Матије (1619). — Фердинанд II следује му. — Граф Турн у Бечу. — Електор Палатану Фридрих V краљ чески. Битка код Прага (1620). Фридрих збачен. Тила победа (1623). — Побуна у дољној Саксонској и т.д. и т.д.

Г.г. професори постараће се да са сачинитељем овакова извода до 1. септемврија готови буду. Ове године прво теченије школско при Лицеуму започеће се 15 дана доцније, т.ј. 15. септемврија. Време ово употребиће сваки од г.г. професора само на то да сабравшим се ученицима својима сачињене изводе предмета своји издиктира, удвоивши на тај конач часове обичног предавања свог. Пошто се овим начином довољно число извода преписало буде, г.г. професори ће по један егземплар од исти свакоме од своји ученика дати, с обавезатељством да на коначу године сваки ученик предани му егземплар поврати, задржавши при себи само оне свезке, које је он у следствију говорног предавања професора свог написао. Г.г. професори опоменуће ученике своје да особито стараније на то обрате да што брже изискујемо на тај конач вештину брзог писања свикну. — Овим ће се начином избећи одјако нужда, да професори готово цео час предавања свог по дојакошњем обичају само у казовном писању проводе, без да би имали времена ученицима о написаном предмету и најмање изјасненије дати, које би умове њиове развити, новим идеама и пространијим изложенијем ствари обогатити могло. Ослобођени терета писменог предавања, ви ћете, господо, у будуће цео час наставленија вашег у говорном предавању водити. Колико ће овај начин предавања к обогаћенију знања и моралног усавршенствованија ученика ваши служити, — колико ће то како за њи саме тако и за остале слушатеље ваше већма привлачеће, дражестније, и к поњатију ствари сходније бити, о томе ви сами можете судити. Како ће вам пак к унапредовању овога новог начина предавања неопходимо нуждно бити предварително приправљање из више сачинитеља једног истог учевног предмета, то Попечитељство просвештенија препоручје вам на тај конач што скорије прибавленије такви књига, које су вам познате као дела највештије израђена, и к преподавању школског обште — препоручена и уважена.

10. Постојећи обичај почастни испита и начин којим су исти дојако чињени, велику су несходност и слаба напредна следства, по мненију Попечитељства просвештенија приносили. Тако што је ученик за четири или пет, доста пута за један или два дана неко количество предавајемо наука по диктирању професора написао, одма се од њега наизустно знање таковог количества изискивало, које доста пута никаквог сајуза имало није, нити довољну идеју о целој предмету дати могло. Таквим се начином сваке недеље наизустно знање поједног одломка, који су ученици у теченију једне седмице написали, строго изискивало, и на конач преслушавања наученог на изуст комада обично се губио један а често и више дан у недељи. Шта више месец а кадкад и два

пре главног полугодишњег испита обично се на повторавање целог у полугодишњем теченију написаног преподавајемог предмета употребљавао. При повторавању овом поступало се оним истим начином као и при почестним недељним и чешћим испитима, т.ј. задавао се за сваки дан по један одломак написаног предмета, који је ученик сутрадан морао наизуст пред професором изговорити, а при оваком повторавању обично се на то мотрило, да ученик написани предмет по саставу професора без икакве промене, т.ј. од речи до речи на изуст изкаже. Шта је из оваког начина поступања следовати морало? 1. Професори су обично само два или највише три месеца на предавање предмета своји обраћали. 2. Последњи један или два месеца школског теченија само се на механичко повторавање написаног предавајемог предмета по горе-изложеном начину употребљавао. 3. Приморани само почастне одломке на изуст учити и из ови испите давати, ученици нису никада могли с разсудденијем и појавом целост ученог предмета сватити. 4. Без да су довољно времена имали и за дужност и произичући одтуда корист своју сматрали, да о написаном предмету као време разсудбавају, па такови пак по довољном размисленију и таквим начином свикавају, да би га на неки начин као своје собствено стварање сматрати могли, — ученици су написали предмет механички од слова до слова наизуст учили и мислили да су онда само ствар свикнули, па савест и професоре своје задовољили, кад су цели учевни предмет од речи до речи на изуст изказати могли. Овакови начин учења на жалост највећи је уштрб најблагороднијем својству којим је природа човека обдарила приносио, разсудној сиреч сили одрастне јуности наше, без које свако повиновеније њиово само површно и од никаквог трајања, следователно без полезно бива. Тога ради Попечитељство просвештенија, са ревностним садејством вашим, господо, решило је и у начину предавања учевни предмета и држања јавни испита при Лицејуму нашем следујућа цели бољма саопштествујућа поболшања увести:

Почастни, како седмични тако и полугодишњи испити укидају се. Одјако само ће један главни годишњи испит постојати, и овај ће се на концу сваке школске године и следујућим начином чинити; изузимајући при свем том само за ову годину грађански законик, који ће се овог првог теченија школског свршити, па због тога и испит из њега при концу истог теченија чинити и вообште оне науке које се нарочито у филозофическом оделенију, првог теченија свршиле буду. Зимно теченије школско трајаће обично четири и по месеца, друга половина петог служиће за одмор. Летње пак теченије школско трајаће четири месеца, а пети цео месец т.ј. јуни по постојећем устројенију, употребиће се само на испите, који ће се 5-ог, 10-г, 15-г, 20-г, 25-г и 30-г тога месеца држати. Они ученици који би приправни били да испите своје 5. или 10. или 15. или 20. и т.д. јунија положи, дужни ће бити у канцеларију Лицејума на два дана раније пријавити се и желејемо дан пореди положенија испита захтевати. Тога истог или следујућег дана док ће он од стране канцеларије Лицејума билет један, којим ће му се на знање дати у који ће се дан и у којој соби испит чинити. Испити држаће се јавно и улазак битће свакоме слободан. Професори филозофическог оделенија одржатће испите ученика своји у једној соби, а професори правословног оделенија у другој. У једном од ови оделенија биће председатељ при

испиту годишњи ректор, а у другом један од професора истога оделенија кога г. ректор определио буде. Испити свакога на то одређенога дана трајаће цели дан, и то пре подне за ученике прве године како филозофијског тако и правословног оделенија, а после подне за ученике друге године оба оделенија. Сваки ће професор представшим испита ради ученицима својима по три питања из сваке науке коју је он предавао предложити. Питања ова извршиће предварително сваки професор из преподавани њиме по наособ предмета на цедуљама, од који ће свака по три питања садржаватит. Прозвани испита ради ученик извућиће на коцку једну од такви цедуља и одговориће на три у њој означена питања. По учињеном одговору, професор ће сам означавати какве је који ученик у питаној науци способности био, а г. ректор ће по учињеним својим испитима обште о њима известије Попечитељству просвештенија давши, истоме том приликом и обшту класификацију послати. Тако ће исто други, трећи, четврти и т.д. професор чинити. Кад г. ректор и одређени председатељ из своји собствени наука надлежна питања ученицима својима предлагали буду, онда ће г.г. професори вишином гласова определити, ко ће од њи у том случају председавати. По учињеном испиту над свима у исто време представшима ученицима, г.г. председатељ и професори отићиће у другу оближњу собу или канцеларију Лицејума, где ће на брзо посаветовавши се кратку класификацију испитани ученика начинити, после у ону исту собу где су се испити држали ући и присуствујућем публикуму и ученицима прочитати је. У класификацији овој означиће се како је сваки од представши ученика из преподавајемо наука одговорио. Одјако ће само три степена класификације постојати: први степен или добри успех, други степен или средњи успех, и трећи степен т.ј. рђави успех. Први степен получаваће се задовољавајућим одговором ученика на сва три питања, други степен задовољавајућим одговором на два питања, а трећи одговором само на једно питање или ни на једно. Ученик кога из питани предмета први или други степен добије, сматраће се да је исти свршио, а који из једног или из више питани предмета трећи степен добије, не свршава исти но мораће се из таковог или из такови новом испиту подврћи. Ако исти ученик и при овом другом испиту оборен буде, онда неће моћи никако у следујућу годину ступити, но мораће ону науку из које задовољавани испит није положио, јоште јједну годину на ново слушати. Ако је који од испитани ученика у суми вишество први степена получио, а ни један трећи, онда ће оглашавајући професор додати на концу ове речи: с похвалом примљен. Ако један или више ученика ради болести или из други важни узрока немогну месеца јунија испита ради предстати, или буду због неправности своје из каквог предмета при првом испиту одбијени, онда ће се прва недеља у почетку школског теченија на испите његове по предизложеном начину употребити. Да не би дакле ученици лакомислено у преправљању испита своји поступали, дужност ће г.г. професора бити, да их често, особито одма у почетку школске године на дужности њиове, на строгост испита и неповољна следства у случају рђавог приправленија њиовог опомињу, давши им на знање да је трајање повседневног школског наставленија само зато до један час после подне определено, да би они по сваки дан довољно времена имали о пре-

слушаним наставленијама професора пространо размиславати, и по зрелом размишлењу и поњатију свикнути их и научити. Попечитељства је нарочита жеља и препорука да г.г. професори ученике своје особито на то позорне учине, да се не само од њи красическо т.ј. од њи до речи наизустно учење преподавања предмета не изискује, ни да ће се иста више у подобном случају преправљање њиово као рђаво сматрати и по томе другим или трећим степеном означити. И заиста тек онда ће ученик знатну и постојану ползу од преподавани му наука получити, кад наново пре него их утуби совршено поња; а ништа тако не доказује да је ученик утубљени предмет разумео и себи га присваја, него кад се при наизустном изложенију таковога својима собственима речма служи. Од оваковога начина излагања наученог предмета, виђете, господо, без сумње и друге за ученике ваше произитичуће користи увидити, такове сиреч, што ће одрасла младеж наша при изложенију свикнути знања и идеја, у исто време учити се, да мисли своје пре него их саобшти у сходни ред постави, логически разложи, и лаким и пријатним начином изјасни.

Ово су, господо, промене које је Попечитељство просвештенија за сада за најнуждније сматрало, и који цели сходно удејствоваше оно просвећеном отечествољубију вашем с поверенијем препоручује. Јер тек помоћу вашег ревностног и одушевљеног садејствија, моћи ће Попечитељство просвештенија у трудном старању свом о изображенију и облагорођенију будући служитеља и грађана отечества нашег напредовати. Само на извору велики и вечни принципија истине, правде и слободе одушевљенија ваша црпећи, не заборавите господо, да сте ви художници из који ће руку изићи радни будуће судбине отечества нашег, то јест благостојанија, славе и спасенија његовог.¹

Концепт. АС, МПС, 1848, IV, 320.

¹ Види следећи документат.

196.

Београд, 28. августа [9. септембра] 1848.

Ректор Министарству просвете — начин извођења наставе није једина слабост у раду Лицеја, већ и недостатак наставних средстава и друго. Неки професори траже изузеће од тек добијених унутстава.

Високославном Попечитељству просвештенија,

Професори Лицеума уверени будући о доброту уобште новопреписаног начина предавања и почитујући себи за дужност налоге, од високославном Попечитељства просвештенија проистичуће, испуњавати, строго ће се по високом предписанију под 23. августа т.г. ПНо 830 управљати. Међу тим професори, а нарочито између њи они, који су се у Лицеуму овом дуже време с предавањем наука занимали, држе за дуж-

ност савести и то у покорности приметити, да нити је досадашњи успех ученика лицеумски онако никакав био, као што се из предхваљеног предписанија извести може, нити да је успеху томе јединствено начин предавања, који је предписанијем од 22. септембра 1838. год. к ПНо 415 високославном Попечитељства по нужди уведен, сметао: следователно, тешко ће се поменутом успеху једином изменом начина предавања толико помоћи, колико би се можда на први поглед по самој идеји надати могло. Професори не узимају у обрану досад постојавши начин предавања у оном виду, у коме га сматра високославном Попечитељство, али они знају, да су и дојакошњи начин тако употребљавали, како су слушатељи њиови према околностима србске досадашње просвете могућан успех чинити могли, које засведочавају и висока попечитељствена акта, под 11. фебруара 1841. БНо 139 и под 27. јунија 1845. ПНо 802, којима се како учећа се младеж тако и професори, она због напредовања у учебним наукама, а ови због прилежанија у излагању предавани предмета јавно похваљују. А исто тако способност питомца лицеумски показује се и тим, што много од њи по јавним званијама намештена, дужности своје на обште задовољство одправљају и све на већи степен ступити удостојавају се. Равним начином држе професори, да се новопреписани начин с очекиваном ползом само онде употребити може, где је литература предавајемо наука на језику ученица познато пространство, гди пространи јавни библиотека, гди добро са математичним и физикалним орудијама снабдени кабинета, а исто тако и учене конверзације и приватни обучавања има, да се учећи се са овима необходимо нуждним средствима напредовања ползовати могу. Колико су пак нашим ученицима поменуте нуждне за напредак околности биле наклоне, то ће високославном Попечитељству врло добро познато бити. По овоме професори су принуђени сумњати, да ће се слушатељи јединим кратким, од досадашњег рукописа барем пет пута краћим изводом и једним пространијим толковањем толико ползовати моћи, колико се високославном Попечитељство надати види. Јер кад се у призраци узме, да је при пространијем рукопису и двократном — будући се у повторенију, кад се сиреч није морало писати, гди је нужно било, опет пространије него при новим уроцима толковало — ако због краткости времена и не бог зна како пространом, али колико је могуће јасном толковању због поменути околности мањи успех био, нег што би се при другом каквом свеучилишту учинити могао: то по њиовом мненију сумњи подлежи, да ли ће и по новом пропису при постојећим околностима успех много већи бити. Но при свем том опити никад много не шкоде и професори су тога покорног мненија, да би бар потребно било поне ради будућег успешествовања новопреписаног начина и гимназију, колико је можно, томе начину подобно устројити и учињено од 15. јунија 1847. РНо 100 предложеније ректора Лицеумског г. Константина Бранковића у смотренију набављања физикални орудија не само благонаклоно уважити, него и на библиотеку и на математическа орудија распрострајити.

Што се тиче часова за држање јавни предавања опредељени, као што високославном Попечитељство из покорно приложеног овде под ./-расположенија¹ увидити може, принуђени су професори за сада на четири часа по сваки дан у свима разредама ограничити се, како због

тога, што је врло тежко, да ученици кроз читави пет сати вниманије у оном степену задрже, који је при нашим околностима за успех врло нуждан, тако и због тога, што је толико седење на једном месту при непрекидном напрезању умни сила за њиово здравље убитачно.

Касателно пак извода, који ће по смислу предпоменутог високог налога сваки професор из своје науке сачинити имати, у надлежној покорности примечава се да ће засад поменути извод само за пол године приправити моћи, будући је рок до 1. септембра за то дело опредељени кратак, а науке ће се сходном новом предписанију распрострајити, следователно тим ће и пространији извод морати бити.

Осим ови препокорни уобште учињени примечанија, следујући г.г. професори још посебице приметити за нужно држе.

1. Вероучитељ у највећој понизности предлаже, да је за предавања науке хришћанске необходимо нужно, и одсад онако поступати, као што је већ уобичајено, једно зато, што се предмет овај за определене му часове, без и најмањег уштрба у толковању, у целом свом пространству исписати може, а друго и нарочито зато, што се у њему високе евангелске истине садржавају, које подкрепљене будући са текстовима Светог писма морају не иначе но сходно православију изражене бити.

2. Професора математике покорно је мненије: да су за бољи успех у његовим наукама бар месечни испити и разрешавања разни већ за то време задавани примера одвећ нуждни.

3. Како ће у следству овог преиначавања имати историје професор времена, да свој предмет обширније предаје, и будући да је предавање историје без определенија и познавања места, гди се какав догађај случио, тегобно и слепо: то су му нуждне повелике свију векова мапе, на којима ће поље исторически знаменити догађаја начертано бити и моли да му се такве за училиште набаве. Исто тако моли и професор штатистике за повелике европејске мапе.

4. Професор законика грабанског уверен будући, да је извод из законика излишан по томе, што сам законик ништа друго није, него такви садржај, који се сада зактева: следователно кад би се овај извод диктирао, ништа друго не би значило, него време губити сам законик диктирајући; за то моли, да се од диктирања тог извода ослободи. Најпосле

5. Професор физике, осим гореспоменутог врло нужног попуњења физикалног кабинета, моли да се њему пуномоћије даде к правлењу физички а нарочито хемички опыта нуждне справе и материје у своје време трошком правитељственим набављати.

Из заседанија лицеумског, држаног 28. августа 1848. у Београду.

Но 8.

Овогод. деловодитељ
Емилијан Јосимовић,
професор математике

Овогодишњи ректор Лицеума
Сава Јовшић, АЕМ
сингел, вероучитељ

РАСПОЛОЖЕНИЈЕ ЧАСОВА

за училишћну год. 1848/9.

Дан	Час	У I год. философије	У II год. философије	У I години права	У II години права
Понедељак	8—9 9—10 10—11 11—12	Основно мудрословије Математика Историја	Физика Историја Метафизика Филологија	Право природно Франц. језик Штатистика Народна економија	Грабанско право Грабанско право Франц. језик
Уторак	8—9 9—10 10—11 11—12	Математика Основно мудрословије Франц. језик Историја	Физика Катихисис Математика Франц. језик	Право природно Народна економија Штатистика Полиција	Грабанско право Грабанско право Грабанско право Криминал. право
Среда	8—9 9—10 10—11 11—12	Математика Катихисис Историја	Физика Историја Математика Филологија	Право природно Франц. језик Штатистика Народна економија	Грабанско право Франц. језик
Четвртак	8—9 9—10 10—11 11—12	Математика Катихисис Франц. језик Историја	Физика Метафизика Математика Франц. језик	Право природно Народна економија Штатистика Полиција	Грабанско право Грабанско право Грабанско право Криминал. право
Петак	8—9 9—10 10—11 11—12	Математика Основно мудрословије Историја	Физика Историја Математика Филологија	Право природно Франц. језик Штатистика Народна економија	Грабанско право Франц. језик
Субота	8—9 9—10 10—11 11—12	Основно мудрословије Математика Франц. језик Историја	Физика Катихисис Метафизика Франц. језик	Право природно Народна економија Штатистика Полиција	Грабанско право Грабанско право Грабанско право Криминал. право

Оригинал. АС, МПС, 1848, IV, 320.

Напомена: Министарство просвете уважило је појединачне предлоге професора Лицеја и затражило од њих да му доставе спискове неопходних наставних средстава, с назнаком где се могу набавити. О овоме је известило ректора 11. септембра. — АС, А, 233. Примедбе на распоред часова дао је Филип Христић — АС, А, 234.

197.

Београд, 28. августа [9. септембра] 1848.

Ректор Министарству просвете — да школске столове замене катедрама, јер ће професори почети да држе јавна предавања.

Високославном Попечитељству просвештенија,

Будући ће у смислу новог прописа високославног Попечитељства просвештенија од 23. августа т. г. ПНо 830 професори Лицеума јавна предавања, не као досад, но више проповедајућим тоном држати: то мисле, да ће боље и цели новопредписаног начина предавања сходније бити, уместо досадашњи већ и онако стари и расклиматани астала школски по свима разредима катедре направити, са који ће и професор већу важност имати и на слушаатеље говором својим веће упечатлење чинити моћи. Тога ради професори покорно моле, да би високославно Попечитељство наредбу учинити извлило, како би се такве катедре што скорије набавиле.

Но 12.

Овогод. деловодитељ Лицеума
Емилијан Јосимовић,
професор математике

Овогод. ректор Лицеума
Сава Јовшић,
АЕМ сингел, вероучитељ

Оригинал. АС, МПс, 1848, IV, 349.

Напомена: Кнез је уважио предлог и издао је налог да се набаве катедре.
— АС, А, 238.

198.

Београд, 16. [28] септембра 1848.

Исидор Стојановић професорима Лицеја — извештава их о предлозима поднетим кнезу на Петровској скупштини.

Заседанију професора Лицеума,

Долеподписани, који сам из средине моји другова, г. г. професора, месеца јунија т. г. изабран био по височајше добивеном праву за депутирца на народну о Петрову дне т. г. у Крагујевцу држану скупштину, за дужност почитујем изјавити заседанију, да сам при давању писмени жеља и зактевања од стране народни депутираца, следујуће у прошенију Светломе Књазу србском, Александру у име сословија лицеумски професора, у руке предао.

Да се одреди једна комисија, која ће у согласију с членовима високославног Попечитељства просвештенија наново прегледати (данашње) Устројеније јавног училишног наставленија и уредити га према данашњим потребама србског народа и отечества, с нарочитим обзиром како би се

1. установило једно заведеније, у ком би се способни младићи воспитавали за учитеље основни школа, који би цео свој век (од 30-те до 50-те године за таково најспособнији) учитељству посветили.

2. Како би се подигла једна економическа школа, у којој би се теоретическим и практическим начином предавали предмети, тичући се земљеделија, скотоводства и шумарства, које би имали учити младићи, нарочито они, који се спремају за пољске народне службе (кметови, срезске и окружне старешине и писари).

3. Како би се установити могла воспитатељна заведенија (пензионати), у којима би младеж под строгим надзиранијем, имајући у заведенијама овима рану и квартир учебне предмете свршивала, и како се неби до њеног зрелог возраста и упутства с њим мешали покварени и неваљали људи. — Деца сиромашни родитеља могла би се у њима издржавати и учити о правитељственом трошку, а имућни родитељи драговољно би полагали годишњу таксу за воспитаније своје деце, знајуће да је предају на безбедно место, где ће, ако се добро ова заведенија устроје и телом и душом напредовати.

4. Како би се утврдила плата учитеља основни школа у селима и градовима соразмерна величини община и школским разредима, а како би учитељи за веће у прилежанију и благонаравију ободрење, према годинама службе и способности у веће общине и разреде и на бољу плату премештати се, а у време њинове старости и немоћи пензију уживати могли

5. Како би се плата професорима виши заведенија, који немају никаква изгледа к аванцирању, према годинама службе (сваке треће или пете године) подизати, или особитим прилозима умножити могла. Јер докле год професор, који већ 10—15 година служи а који је све савршенији у свом послу, буде уживао ону исту плату, коју ужива професор који је јуче на катедру дошао, или који ће сутра доћи, дотле ће и он од праве ревности и воље од године до године, нарочито ако је човек с фамилијом и који је као професор управо дужан своју децу примерно воспитавати — све већма губити, јер умножавајући се економички недостатци све ће му више на путу његовог правога позива сметати и досађивати.

И ова су од стране моје на скупштини писмено учињена преставленија и зактевања.

Светли је књаз прошеније ово заједно с другим народним прошенијама благоволио на разматрање предати високославном Совјету, и овај је као што сам поуздано разумео, за четир оне прве точке у мом прошенију решио предати их на разматрање и израбење високославном Попечитељству просвештенија, а за последњу, пету точку решио је, да се она, као уместна и праведна у дејство привеле и при будућем опредељавању буџета у призреније узме. И у овом је виду Совјет цело прошеније моје поднео на коначно решеније Светлом Књазу.

Но да би и високославно Попечитељство просвештенија о целој овој ствари до скоријег сведенија дошло и као наша надлежна власт о благостојанију нашем постарати се и подејствовати могла, ја сам тога мненија да се ово моје известије у своме пространству поднесе предхваљеном Попечитељству и да се оно умоли за нужно точније определење и блавремено подпомагање горе изложене (пете) точке, код закондателне власти.¹

Исидор Стојановић,
професор общте историје
у Лицеуму К. С.

Оригинал. АС, МПС, 1848, V, 366.

Напомена: Постоји и краћа верзија извештаја проф. И. Стојановића — АС, Л, 236. Овај шири извештај проследио је ректор Министарству просвете 6. октобра, при чему је изразио наду да ће га усвојити и „код закондателне власти подејствовати благоизволити, како би се пета точка његова, тичућа се повишенија плате професорске нарочито из тог обзира уважила, што су професори једини у отечеству нашем званичници, којима је пут к даљем аванзирању препречен“. — АС, МПС, 1848, V, 366.

¹ Види докуменат бр. 201.

199.

Београд, 7. [19] октобра 1848.

Студенти права Министарству просвете — траже разрешење од слушања наставе из француског језика због нередовног држања предавања.

Високославному Попечитељству просвештенија,

Ми долеподписани питомци Лицеума ср[бског] и слушатељи II год[ине] права посредством надлежне власти наше обраћамо се високославному Попечитељству просвештенија, с том препокорном молбом, да нас од слушања језика француског разреши и то из следећујући узрока:

1. Што ми за прошле 3 године због честе промене професора језика франц[уског] и њивог неједнаког метода у предавању скоро ништа успели нисмо;

2. Што се нисмо, држећи се пређашњег устројенија, да се сиреч у овој класи поменути језик непредаје, за време школског одмора, за продужење таковог приправљали.

3. Што ни нуждни књига због сиромашног стања пређе набавили нисмо за напредовање у истом, а и сада нисмо у стању.

4. Што, почем за 3 године никаковог успеха учинили нисмо, увиђамо, да и за ово кратко време тешко ћемо моћи.

5. Што ћемо тим губитком времена препону положити другим наукама, које су како за нас саме, тако и за правителство од велике потребе.

Ово наше молбено зактевање неклони се на то, да се већ постојеће устројеније за школе преиначи или обезоважи, но да се ми само, због наведени важни узрока, као изјатије отуд изузмемо; јер ми љубимо и уважавамо знање француског, а и свију изображени језика, и увиђамо потребу таковог у отечеству нашем, само судимо, да неприправивим се од пређе, сад због краткости времена успети у истом нећемо, а напротив осетићемо велики губитак у другим наукама. Но при свем том, да неби предхваљено Попечитељство мислило, да ми тиме само желимо више времена на недељање употребити, ми смо једногласно закључили прописане часове француског језика са закоником грабанским и правом криминалним као најважнијим наукама заменити.

Надајући се да ће наше наведене узроке високославно Попечитељство просвештенија у призреније узети и очекујући скоро решеније сверху молбе наше, јесмо

високославног Попечитељства
просвештенија
препакорни слушатељи II год. права
Живко К. Јовановић
Борђе Мишковић
Вељко Радонић ./.
Тома Цинцар-Јанковић
Живан Јовановић
Димитрије Димитријевић
Мијаило Дамјановић
Василије Петровић
Стефан Лонгиновић
Павле Петронијевић¹

Оригинал. АС, МПС, 1848, V, 386.

¹ Види следећи докуменат.

200.

Београд, 8. [20] октобра 1848.

Министар просвете Ректорату — не уважава захтев студената права II године о ослобађању учења француског језика

Ректорату Лицеума,

У одговору на писмо Ректората од 7. т. м. РНо 89 којим он прошеније слушатеља друге године права спроводи, у том смотренију, да се од учења француског језика разреши, Попечитељство просвештенија следећује јавити не пропушта:

Ни једно од наведени у молби проситеља побуђеније није тако важно ни убедително да би их Попечитељство просвештенија од ове тако велике и плодноне за њи дужности ослободило. Ма да су како

незнатне успехе они дојако у учењу француског језика учинили, опет зато саветно и озбиљско занимање њихово у том језику у теченију целе једне, а може бити и две године, ако се намера Попечитељства просвештенија у продуженију дојакошњег теченија Правословног оделенија још на једну годину удејствује, неће за њи од неприметне и маловажне ползе бити, нарочито и особито због тога што је правителство наше већ решило, да се у будуће сваке године по два отечествена младића о трошку правителственом у стране земље на науке шиљу, и што ће старанијем Попечитељства просвештенија између осталих условија особито ово постојати, да се ни један младић у число они који се на предречени конач у стране изображене земље слали буду, примити неће, који не буде поред осталих преимућства нарочито знања француског и немачког језика у толиком степену притјажавао, да би одма по доласку свом у страну земљу у надлежну класу редовно ступити могао, без да принуђен буде о трошку правителственом, као што је досада бивало, читаву годину само на учење језика губити. Попечитељство дакле мисли, да би се тим начином слушањима друге године права, између који се заиста на велико задовољство Попечитељства врло врстни, у сваком призрању похвале достојни и за бољу и већу будућност и одређеније њихово способни младића налази, велика неправда и штета учинила, кад би им се наведеној просби њиховој удовлетворило. Зато што би им се тим пут к основању сјајне будућности и среће њихове непремено препречио.

ПНо 1032.

Привр. попечитељ
правосуд. и просвештенија,
кавалер,
Лазар Арсенијевић

Оригинал. АС, Л, 242.

201.

Београд, 28. октобра [9. новембра] 1848.

Министар просвете Ректорату — извештава га о кнежевим одлукама у погледу захтева поднетих на Петровској скупштини

Ректорату Лицеума,

Његова Светлост књаз наш, узевши у размотреније захтевања Светопетровске народне скупштине, изволео је таква у сагласију са високославном Совјетом и по предварително саслушаном о томе мненију истога, под 26. пр. м. ВНо 1397 решити и следујуће у том предмету саопштеније, Попечитељству просвештенија учинити:

1. Сва окружија, осим ужичког предложили су, да се чиновницима забрани трговати, захтевајући нека између њи, да се звања лиши онај који би одсада трговао. — Узевши у размотреније с једне стране точност и одношенија правителствене службе, коју чиновници испуња-

вају, с друге пак стране потребност обезбеђења права и слободе целог народа, нарочито у известним обстојателствима, — Његова Светлост нашла је за добро, да се постојећа слобода трговине, што се званичника тиче, у неке границе постави и у сагласију с високославном Совјетом закључила, да се чиновницима забрани трговати са производима земаљским (необделаним и неспадајућим у ред рукоделија) било сами собом, било преко други, који би се пак и при овој забрани у таково трговање упустило, тај да се лишењем службе казни.

2. Окружије шабачко, црноречко, чачанско, ћупријско, крајинско и пожаревачко предложили су да се чиновници и званичници који мито какво приме, лишењем службе казне. Будући је Уредбом од 17. марта 1842. год. Но 373/204 (чл. 9) одређено, да се сваки чиновник, који би се усудио мито примити не само службе лиши, но по соразмерију кривице још строжије казни, то је Његова Светлост за добро нашла за ново све земаљске власти опоменути да исту Уредбу о чиновницима строго набљудавају.

3. Окружија: крајинско, крушевачко, јагодинско и подринско представили су, да се чиновници и остали званичници по способности у службе намештају и аванзирају. — Основ овај постављен је Уредбом о чиновницима од 17. марта 1842. год. Но 373/204 и правителство га је у виду имало при постављању и аванзирању чиновника. Ништа мање поводом изјављеног о том мненију Совјета, Његова Светлост нашла се побуђена повторително свима властима препоручити, да се одсада веће вниманије на то обрати, да се при постављању на званије лица каквог јединствено овога способност и владање у виду има, будући да то непремено изискује потреба и полза службе народње.

4. Окружија: београдско, крајинско и гургусовачко и депутат Лицеума, предложили су да се једна школа за учитеље у отечеству нашем заведе. — Окружија: београдско и гургусовачко и депутат Лицеума предлажу, да се једна школа за економију у Србији заведе. — На ове тачке Његова Светлост препоручила је Попечитељству да се Лицеуму одговори, да правителство и само жели да се овакова ползна заведенија у отечеству установе. Но оскудевајући у средствима колико новчаним, толико више у људима, није засад у стању то учинити. Но за будуће постиженије ове ползне цели, већ је један знаменит корак од стране правителства учињен, тим, што су пре две године неколико одабрани младића послати о трошку правителства, у стране земље на науку, да се за учитеље овакови заведенија приуђотаве.

5. Депутат Лицеума представио је, да се воспитателна заведенија у којима би младеж под строгим надзирањем, рану и квартир имајући, науку свршавала, у отечеству заведу. — Исти депутат предложио је, да се плата учитеља основних училишта на известни начин систематизира. Оба ова предложенија саопштила је Његова Светлост изводно Попечитељству просвештенија на његово расуђеније и даље по обстојателствима употребљеније.

6. Депутат Лицеума предложио је и то да се плата професора виших учевних заведенија тако расположи, како ће им се иста према годинама службе њихове одређеним временом подизати и побољшавати. — Предложеније ово, нашла је Његова Светлост сагласно с високославном

Совјетом за уместно и зато ће се исто приликом сачињавања буџета за идућу годину имати у виду.¹

ПНo 1026.

За прив. попечитеља
правосудија и просвештенија,
помоћник, подполковник,
кавалер,
Раја П. Дамјановић²

Оригинал. АС, А, 243.

¹ Кнежева и Саветова решења на све захтеве види у *Зборнику закона и урдаба Кнежевине Србије за 1848. годину*, Београд 1849. и рад Ј. Милићевића, *Петровска скупштина 1848. године*, Историјски гласник 1—2, 1959.

² Раја Дамјановић (1811—1858), министар финансија (1847), члан Државног савета, помоћник министра правде и просвете (1848).

202.

Београд, 25. новембра [7. децембра] 1848.

Министарство просвете ректору и професорима — незадовољно понашањем лицејаца на јавним местима прописало је нови школски закон, којег се морају придржавати. У прилогу „Училишни закони за питомце К. С. Лицеума“

Г. г. ректору и професорима Лицеума,

Доставерио је Попечитељству просвештенија дошло до знања, да ученици овдашњег Лицеума, презревши сва правила пристojности и благовривија, која се училиштној младежи као нежном рукосаду будућег рода човеческог и друштва грађанског обично прописују, на страну бацивши и погавивши сва поученија, савете и опоминанија, која им се повседневно од стране наставника нарочно вероучителја о нравственом поведенију и безпорочном животу у срце усељавају, крајњу необузданост и распуштеност нрави јавно пред светом показују. К изступленијама овима принадежи нарочно што су по обштем сказивању све скоро кафане и меане београдске по већој части ученицима Лицеума и дању и ноћу заузеле, гди им је играње билијара и картање на соблаз целог публичума овдашњег обична и непрестана забава њива. С крајњим негодованијем и незадовољством примило је Попечитељство осивање и на жалост доказане тужбе и доиошенија ова, нарочно разумевши да не редко и благодетанци, на које, изученија и будуће среће њиве ради, правитељство овдашње знамените жерте чини и приноси, благодетанија ова на билијар и карте немилице употребљавају.

Да би се дакле великом злу и морално убитачној зарази овој лек и помоћ принети и грозећа одтуд жалостна следства предупредити и уклонити могла, налази се Попечитељство побућеним, приложене овде

законе школске г. г. ректору и професорима Лицеума на тај конач послати, да се они сабраној уједно целој јуности лицеумској и у присуству свију г. г. професора заједно са содржајем писма овог торжественно прочитају и обнародују, с тим, да се све и поједине тачке исти правила и закона училиштни од свију слушатеља лицеумски тачно и свето иабљудавати имају и да доиста ниједног, који би коју нибуд тачку прописа овог повторително преступио, заслужена за исту кривицу казн никојим начином мимоићи неће.

УЧИЛИШНИ ЗАКОНИ ЗА ПИТОМЦЕ К. С. ЛИЦЕУМА У БЕОГРАДУ

Увод

Да би се питомци заведенија овог о свему ономе, што су испуњавати дужни, као што треба известили, и да би како према професорима својима дужности, тако и међусобна одношенија добро и тачно упознали, како би се пристojност и добар ред у овом заведенију за свагда одржао и утврдио: то им се предписују правила, садржавајућа дужности школске, црквоне и ваншколске, по којима се сви вообште и сваки посебице Лицеума овдашњег слушатељ управљати има. Дужности ове јесу следујуће:

А. Дужности у смотренију школе

1. Сваки Лицеума србског питомац дужан ће бити себе с потребним књигама благовремено снабдети, да не би због лишавања исти у предметима заостајао, или другима тога ради досабивао.

2. Питомци овог заведенија у призренију долазења у училиште и слушања прописани наука, имаће тачно иабљудавати ред и расположење часова, које ће им се с почетком сваке училиштне године иззначити.

3. Будући да је између једне и друге прелекције једног и истог учениог предмета врло тесан сајуз, и будући би и само једна пренебрегиута прелекција питомцу свакојакo у призренију том затрудненија, сметње и назадак проузроковати морала: то остајање с часова кроме тога, што ће се на самом небрежљивцу казнити тим, што целу своју неће постићи; још ће и другчије, како се сиреч по обстојателствама за сходно иабе, казњено бити. Одсутствије може се извинити само болесћу, која се доказати мора известијем лекара, или ако би болест слабија била, свидетелством училиштног осмотритеља.

4. Ако би се који од питомаца с долазком на одређени час задоцнио, такови неће смети у школу улазити, почем је иадлежни професор већ унутра ушао, но ће други час очекивати; а за опозднеије своје имаће се предреченом професору извинити.

5. Сабравши се у училиште ученици дужни ће бити на својим местима у тишини седити, урок задани тихо прочитавати, и улазећег и излазећег професора с обичном пристojношћу предсретати и испраћати.

6. Прозвани од професора ученик дужан ће бити урок издавати стојећи и нико не прозван неће смети говорити или штонибуд упитивати;

но ако би у том нужду имао, нека професора изван часа за изјасненије упита.

7. Ако би се догодило, да који од питомаца због каквог небуд узрока непреправан у училиште дође, тога ће дужност бити професора пред школски врати дочекати, узрок непреуговорности своје навести и молити, да би га за тај пар с позивањем поштедио, како би се тима и његова срамота предупредила и рђав пример обишао.

8. Будући се прилежаније и разумевање питомца само из сопственог његовог одговарања проценити може: то се свако шапутање и тајно казивање забрањује.

9. Доносити на предавање ваншколске књиге и с њима се занимати, а исто тако под једном прелекцијом прочитавати уроке, који у друге часове спадају, није слободно.

10. Предпоставља се, да питомци Лицеума неће престати ону пристојност према школи набљудавати, којој су у нижим класама навикавани.

11. Школске скамије или астале засецивати, или имена своја урезивати; прозоре, дуварове или врата кварити, и вообште како целом зданију школском тако и стварма училиштнима ма којими начином уштрба наносити, строго се забрањује.

12. Ако би који од ученика од посеђавања у теченију школском сасвим изостати желио, такови ће се предварително ректору лицеумском пријавити имати и достоверним писменима сведетелством од родитеља или тјутора посведочити, да они на то саизвољавају. Међу тим до коначног одпуста његовог из училишта обвезан ће бити све дужности питомца лицеумског точно набљудавати.

Б. Дужности у смотренију цркве

1. Питомци православног вероисповеданија заведенија овог дужни ће бити сваке недеље у 8 сати изјутра скупа сабирати се у зданије Лицеума на толкованија и поученија евангелска.

2. Исто тако дужност је њиова у недељне и празничне дане у цркву на божествену службу прилежно долазити.

3. Такође иста младеж заведенија овог по закону христијанском дужна ће бити к светој тајни причештенија у прописане од стране цркве постове сходно обредима нашег православија приступити.

В. Дужности ваншколске

1. Отечески препоручује се, а и строго налаже се, да сви овог заведенија питомци буду између себе дружевни и мирољубиви: један другом недостатке телесне не пребацују, имена не издевају и буди којим поругателним начином пакости међусобно не творе; а још много мање безобразне, скардне и озлобителне речи буди коме не говоре.

2. Исто тако сасвим се питомцима забрањује: клеветати, читавати и проносити буди какво лице, а нарочито закраћује им се у такове препирке и разговоре упуштати се, који би правителству или вероисповеданију супротни били.

3. Ниједан овог заведенија питомца неће смети из училишног места ни на један сат одстојанија без ректорског дозволења удалити се.

4. Сви без разлике питомци чибукe и луле држати и из њи пушити, исто тако штапове или баш штиле покрај себе носити, а преко свега пиштоље или друга оружија не само употребљавати, већ ни на квартиру држати неће смети.

5. Не само ноћна дружства и састајања да су најстрожије забрањена, већ још и сваки онај питомца кога осмостритель школски после два сата ноћи на свом квартиру не би нашао, или о коме казни ће долазити.

6. Кафане и механе посеђавати или баш у њима квартир имати; вино, пиво, ракију и друга опијајућа пића у квартир доносити без разлике некаковог изговора питомцима се строго забрањује.

7. Равним начином забрањује се на балове и друга јавна веселја одлазити и играти, картати се и коцкати, и ту нову и другом пољском скитању забаву тражити.

8. Закраћује се свима вообште и свакоме посебице питомцу без дозволења старији своји буди коме и било гди задуживати се, с том претом, да такови донде сведетелство школско получити неће, докле све дугове своје подпуно не измири.

9. Најпосле свима питомцима овдашњег Лицеума налагателно препоручује се, да како овде изложене законе школске, тако и познате им законе божије, правила здравог разума, увештанија, совете и налоге предпостављене нам власти свето набљудавају, знајући и с ума не сметајући да су по цели воспитанија сасвим дужни добрим обхоћенијем и подобателном према старијима учтивошћу одликовати се и свега онога клонити се, што би једног ображавајућег се младића недостојно било. Зато ако би се који од питомаца било чега овде напоменутога злохотице или немарљиво виновним учинио, па би погрешка од мање важности била, укором или изобличенијем, апсом или рђавим означенијем нраву у класификацији и сведетелству, а по важности кривице и строжијим од заседанија одредити се имајућим мерама неизоставно наказан ће бити. Али ако би преступленије већестепено било, да би још и строжију казну заслуживало: то ће такови предходително из числа ученика заведенија овог као недостојан изгнати се и грабанском суду пресуде и каштиге ради предати се.¹

Оригинал. АС, МПС, 1848, V, 450.

¹ Види наредни докуменат.

203.

Београд, 27. новембра [9. децембра] 1848.

Ректор Министарству просвете — о незадовољству лицејаца прописаним школским законом.

[Високославном Попе]читељству просвештенија,

По заповести високославног Попечитељства просвештенија професори су Лицеума предписане предхваљеним Попечитељством училиштне законе свима скупа сабраним слушањима Лицеума данас обзнанили, као што су истима и предписаније од 25. новембра ПНо 1191 саобштили. Приликом читања и ови закона и предписанија вообште се на слушањима велико незадовољство примечавало, које су и појачим међусобним говором и чешћим жуборењем откривали; и кад су се професори, свршивши свој посао, у собу заседанија повратили, добу из сваког разреда по два слушања од целе младежи Лицеумске послани, и заискавши од ректора нове мало час прочитане законе заједно с предпоменутих предписанијем, — које им овај по договору с професорима на реверс изда, изјаве ту у име свију обште незадовољство и жалбу против закона школски, наводећи да исти слободу њинову посне ограничавају, и казавши да ће сви скупа своје примечаније на исте законе високославном Попечитељству просвештенија што скорије поднети, и да ће дотле од посећавања училишта престати, докле им се те приметбе њинове не уваже и постојећи сада закони не преиначе.¹

Овогодишњи ректор
Сава Јовишић,
АЕМ сингел,
вероучитељ Лицеума

Оригинал. АС, МПс, 1848, V, 450.

¹ Види наредни докуменат.

204.

Београд, 5. [17] децембра 1848.

Ректор Министарству просвете — подноси на одобрење измењен школски закон

Високославном Попечитељству просвештенија,

У следству устмено добивеног налога од високославног Попечитељства просвештенија, по коме се имају училиштни закони цели сходније устроити, професори су Лицеума одредили између себе комисију, која је поменуће законе тако прерадила, како би они, по мненију њеном,

постојећем начину предавања саответствовали. Овако прерађени закони, пошто су од подписани на њима професора прегледани, данас су сакупљеној уједно учећој се лицеумској младежи саобштени, којима се приликом иста узјаснила, да не само ништа против садржаја њиовог нема, него да ће се у свему по изложеним у њима правилима радо управљати и владати.

Законе ове под ./ у службеној покорности пошиље Ректорат високославном Попечитељству просвештенија одобрења ради; при чему моли, да би се исти закони, почем надлежно више одобрење воспоследује, као имајући пуну за Лицеум важност и обвезујући сваког питомца овог заведенија, од предхваљеног Попечитељства печатати дали.

Овогодишњи ректор Лицеума
Сава Јовишић,
АЕМ сингел,
вероучитељ

УЧИЛИШНИ ЗАКОНИ ЗА СЛУШАТЕЉЕ НАУКА КЊАЖЕСКО-СРБСКОГ ЛИЦЕУМА

Да би се слушањима наука у Књажеско србском Лицеуму као таки у свему поредачно владати и шта им чинити, шта ли не чинити треба, достаточено сазнати могли: предписују им се следејућа правила, на основу закона земаљски у Устројенију јавног училишног наставленија 23. септембра 1844. године под ВНо 1318/СНо 1074 издани и на предписанијама В-сл. Попечитељства просвештенија основана, и садржавајућа како права тако и дужности, које сваки питомца овог заведенија у училишту и изван училишта а исто тако у смотренију цркве има:

1. Сваки, који жели бити прави слушањем наука у овом заведенију, дужан је ради уписа ректору и надлежним професорима у одређено време пријавити се и том приликом таксу за фамилијазину прописану положити.

2. Овако уписани постаје правим редовним слушањем наука у овом Лицеуму и покрај примљени на себе свију предписани му дужности добија одма и особити права у предхваљеном највише власти Устројенију училишном § 57. чл. 8. и 9. питомцима овог заведенија дарована, и друга, и уобште стоји под собственим правоуправством Управитељства Лицеумског.

3. Ово правно одношеније траје дотле, докле се слушањем или сам свога права не одрече исписавши се оним истим начином, којим се и уписао, или докле своје право и изгуби за кривицу учињени преступленија ил' због дужег изостајања од училишта, у којима свима случајима по потреби обзнаниће се местној полицији, да је таки питомцем овог заведенија бити престао.

4. И краћа но чешћа изостајања од училишта забрањена су по смислу чланка 6. § 57. Јавног училишног наставленија и сматраће се не само као препона за полагање редовни испита, него ће се и у особитој врсти годишње оцене подобно оцени из нарави назначивати и средством печатње јавности предавати.

5. Сваки редовни слушатељ обвезан је на сва без разлике свога разреда предавања точно долазити, као и из свију у своје време ниженазначеним начином јавне испите положити.

6. Како редовни тако и изванредни слушатељи при долазењу у училиште и слушању наука држаће се реда и расположенија часова за предавања предписаног.

7. Расположеније часова, по ком ће се науке у овом заведенију предавати, сваки ће разред за себе добити и по њему се управљати.

8. Ред часова В — сл. Попечитељством просвештенија 23. августа т. 1848. године под ПНо 830 предписани састоји се у том:

почем определен час куцне, на 10 минута доцније, које ће осмотритељ звоном огласити, да сви слушатељи буду на свом месту. По томе

9. Очекује се од слушатеља, да доцнијим улазењем као ни другим ма и најмањим узнемиривањем тишину за предавања нужну не нарушавају; да говор професора не пресецају и слушању други не сметају.

10. За редовне слушатеље одређени су редовни испити, који ће се само једанпут преко године и то при свршетку држати, изузимајући оне предмете, који се за једно теченије свршују, изузимајући математику, за коју су предписани месечни испити и разрешавање задатака.

11. Редовни испити трајаће кроз цео месец јуни и држаће се 5, 10, 15, 20, 25. и 30. дана.

12. Слушатељи, који преправни буду, да испите своје 5. или 10. и т. д. јунија положи, дужни ће бити у канцеларији Лицеума на два дана раније пријавити се ради полагања испита. Тог истог или следећег дана добиће од стране Лицеумске канцеларије лист, којим ће им се на знање дати, у који ће дан и у којој соби испит положити.

13. Редовни испити држаће се јавно, тако, да сваки може на њи доћи и говори слушатеља присуствовати.

14. Слушатељи на испиту имаће одговарати на она три питања, која на извученом листу написана набу.

15. Који од слушатеља на сва три питања добро одговори, добиће у оцени први степен, који даде задовољавајући одговор на два питања, добић други степен, а који не узможе ни на два питања одговорити, добиће у оцени трећи или најнижи степен.

16. Из које науке слушатељ на испиту рђав или трећег степена напредак покаже, мораће из оне испит повторити; па ако и на повтореном испиту добије у оцени трећи степен из које науке, мораће је наново слушати.

17. Питомци овог заведенија дужни су и практичан напредак у наукама показивати, то јест доброг владања бити и ништа не чинити, што би се на увреду или на штоду буди чију односило, и што би уопште њи недостојно било.

18. Овамо нарочито принадежи посеђавање свију оних места, на којима се ништа, што би за просветољубивог младића примања вредно било, не налази, него се напротив непристојности и развратности пут показује.

19. Слушатељи наука у овом Лицеуму добиће из владања особиту оцену, у којој ће по заслуги назначено бити или да су владања доброг или средњег или слабог.

20. Нарочити основ доброг владања положен је у испуњавању дужности верозакони; зато су питомци овог заведенија на ове дужности као и на училиштне обвезани. По томе

21. Дужни су они по смислу Училишног устројенија § 57. чл. 6. недељом и празником у цркву прилежно долазити.

22. Исто тако у недељне дане у 8 сати из јутра на толкованија и поученија евангелска скупљати се.

23. Равним начином у прописане од цркве постове по обреду православног приуговорљени причешћивати се.

(24. Дужности ове црквене имају само они слушатељи овог Лицеума, који су православне вере; а што се тиче последоватеља други вероисповеданија, њиној се савести оставља, да своје црквене дужности, колико кад могу, испуњавају.)

25. Оцена из прилежанија у црквеним дужностима подобна ће бити оцени из владања.

Осим овде наложени дужности очекује се од слушатеља овог високог заведенија, да они не мање точни буду и у испуњавању оних дужности, које им строго предписивати није прилика, а које се код сваког иоле изображеног шта више и код сваког само природно учовчаног младића праведно предпостављају, као што у дужности пристојности, учтивости, ближњелубија и улудности, који добровољним испуњавањем не мало ће питомци овог заведенија своју моралну цену и уваженије пред светом повишено видити.

Приметба. Ограђени 24. чланак читаће се само у оном случају, ако се буде имао на кога односити.

Оригинал. АС, МПС, 1848, V, 450.

Напомена: Министарство просвете одобрило је Училишни закон 27. децембра 1848. године. — АС, Л, 249.

205.

Београд, 10. [22] децембра 1848.

Министар просвете Савету — предлаже продужење студија права на три године, отварање још једне катедре и утврђује распоред предмета према годинама студија.

Високославном Савјету Књажевства србског

По постојећем устројенију школском, највише у отечеству нашем учевно заведеније, састоји се из два оделенија: једно за науке философијске, а друго за науке православне, и у сваком од ова два оделенија прописане науке свршавају се за две године.

Уподобљеније Философијског оделенија Правословноме, што се трајања учевног настављенија при истима тиче, премда ово ни у каквим у просвећеној Европи подобним заведенијама не постоји, може се код

нас на неки начин извинити, због тога, што се је у време сочињавања школског устројенија, оделеније правословни наука тек заводило, а што се могло лако мислити, да прописане тада у истом оделенију почастне науке неће требовати више од две године за окончање њихово.

Но данас је искуством доказано, да је Правословно оделеније Лицеума нашег, у смотрењу предавајем у њему предмета, велики недостатак трпило, по томе, што се неке науке, које се у наставленију правословном неизоставно подразумевати морају, т. ј. Јустинијанови институту, скраћена Јустинијанова пандекта, право народа, право административно или наука о државоправленију, и јавно право Србије, нису досад у Правословном оделенију никако предаване. Тако исто и у призренију трајања школског наставленија, велика се незгода до сада при Оделенију правословном појављивала, јер се ни саме предписане по постојећем устројенију науке, особито од времена установленија нове катедре политично-економически наука, никако нису могле у двогодишњем само теченију окончати.

Попечитељство је просвештенија обстојателство ово још при почетку овогодишњег школског теченија увидило и постарало се, да за ову годину постојећу теготу олакша и препоне с пута уклони. Никакво пак у предмету том представленије височајшој власти тада чинити није за саветно налазило, због тога, што се прошене, које би оно по нужди захтевало, нису могле онда одма у дејство привести, поради недостатка времена, које је професорима нужно било за преправљање њихово у новоувести се имајућим наукама.

Попечитељство просвештенија дакле дужностно умољава високо-славни Совјет:

1. Да се трајање правословног наставленија у Лицеуму нашем од две на три године повиси. И

2. Да се по нужди, к постиженију правога оделенија правословног предавања у отечеству нашем, још једна катедра при Оделенију правословном, с годишњом платом од 600 талира, установи.

Предмети који би се тада при Правословном оделенију предавали, били би следејући:

1. Право природно.
2. Јустинијанови институту.
3. Скраћена Јустинијанова пандекта.
4. Право грађанско србско.
5. Право криминално.
6. Поступак грађански.
7. Поступак криминални.
8. Право народа.
9. Право јавно Србије.
10. Право административно.
11. Политическа економија.
12. Наука финансије и трговине.
13. Обшта штатистика Европе.
14. Француски језик.

Число професора при Оделенију правословном било би шест, а предизчислене науке биле би поделене на њи следејућим начином:

Први професор предавао би: право природно, Јустинијанове институте, скраћена Јустинијанова пандекта.

Други професор предавао би: право грађанско србско — поступак грађански — право јавно Србије.

Трећи професор: право криминално — поступак криминални.

Четврти професор: право народа, право административно.

Пети професор: политическу економију, науку финансије и трговине.

Шести професор: француски језик.

Предизложени предмети пак били би подељени на године следејућим начином. Предавало би се сиреч:

У првој години.

1. Право природно.
2. Јустинијанови институту.
3. Политическа економија.
4. Обшта штатистика Европе.
5. Француски језик.

У другој години.

1. Право грађанско србско.
2. Право криминално.
3. Скраћена Јустинијанова пандекта.
4. Наука финансије и трговине.
5. Француски језик.

У трећој години.

1. Поступак грађански.
2. Поступак криминални.
3. Право јавно Србије.
4. Право народа.
5. Право административно.

Што се установленија нове катедре тиче, за коју се високо-славни Совјет умољава, Попечитељство просвештенија има чест приметити, да ју дотле с надлежним професором попунити неће, док преправљајући се за исту струку отечествени питомци из стране земље натраг не добу. Попечитељство ће међутим предмете исте катедре на сад постојеће число професора при Оделенију правословном поделити, тако, да правитељствена каса за ову и идућу годину школску никаква издатка чинити неће у смотрењу новоустановити се имајуће катедре.

Попечитељство просвештенија моли напоследку високо-славни Совјет за благовремено у предмету овом решеније, како би г. г. професори довољно времена за преправљање своје у новоуведеним наукама имали и нови се ред с почетком идуће школске године увести могао.

ПНо 1226.

Привр. попечитељ
правосудија и просвештенија,
кавалер,
Лазар Арсенијевић

Оригинал. АС, АС, 1848, 17.

Напомена: Кнез Александар одобрио је предлог Министарства просвете и Савета да се студије права продуже за једну годину и отвори нова катедра (16. фебруар 1849). Извештавајући о овој одауци ректора 1. марта 1949, мини-

стар је додао: „Но да не би учећој се младежи у томе уштрб какав нанешен био, Попечитељство се просвештенија нада, да ће г. професор Сергије Николић за идужу само школску годину предавање природног права радо на себе примити, тим више што се он досада непрестано с овим предметом занимао, следователно што би то њему много лакше било, него икоме другоме од г.г. професора. Што се пак Јустинијанови институт и скраћени пандекта његови тиче, Попечитељство би просвештенија желело, да се бар прве од ове две науке ма који од г.г. професора за идужу само школску годину прими; скраћени Јустинијанови пандекти могли би засад изостати, док питомцац наш натраг не добе“. Предавања раније наведених предмета трајаће по два течаја. — АС, МПС, 1849, I, 60.

1849.

206.

Београд, 2. [14] јануара 1849.

Дружина младежи српске Министарству просвете — траже одобрење да може описмењавати калфе и шегрте у недељним школама.

Високославно Попечитељство просвештенија!

Књижевност је наша јошт на врло низком степену, а и мора тако бити, кад народ наш — маса овога — још ни првог основног наставленија нема. Да она дакле процвета и уопште напредак народњи ускори се, мора се маса народа нашег у првом основном наставленију, или у читању, писању и рачунању учити. Потребу ову почувствовала је Дружина младежи српске, и решила се истој и од своје стране, колико може, помоћи. Пут, којим то чинити намерава, јесу и пре овде постојавше но забатаљене недељне школе. У овима жели она момчад београдску, која немогу редовно због свог посла у основне школе ићи, као: калфе и шегрте у читању, писању и рачунању учити. Од чланова Дружине, примиће се предавања толико њи, колико нужно буде. Учење бива сваке недеље од два сата после подне, а почеће се чим то грађанима обзнањено и место предавања, које се у зданију основни школа имати жели, добивено буде.

Ову жељу и намеру саопштавајући Дружина висок[ославном] Попечитељству просвештенија моли га, да би је одобрило и својим путем грађанима обзнанило; а поред тога и о получењу пожеланог места као и о томе, да се калфе и шегрти, имајући вољу учити, од своји мајстора у томе несметају, подејствовати изволило.

Дружина се нада, да ће ова жеља њена, једино на напредак милог над рода клонећа се, испуњена и она о томе скоро извештена бити.

ДНо 26.

Из једанаесте скупштине Дружине младежи српске, држане 2. јануара 1849. у Београду.¹

Писар Дружине, Милош Мачванин
Председатељ Друж[ине] Мл[адежи] срб[ске],
Ј[ефрем] Груић

Оригинал. АС, МПС, 1849, I, 17.

Напомена: Објавио М. Радевић, *Грађа*, с. 470.

¹ Види следећи документ.

207.

Београд, 11. [23] јануара 1849.

Министар просвете Ректорату — не одобрава предлог Дружине младежи српске о раду у недељним школама док се годишњи испити не заврше.

Ректорату Лицеума,

На представленије од 2. јануара тек[уће] год[ине] којим Дружина младежи српске Попечитељству просвештенија изјављује намеру своју: да жели у дане недељне ону момчад београдску, која због посла свог немогу основне школе посећавати, као калфе и шегрте, у читању, писању и рачунању поучавати, одговарајући Попечитељство ово приметити има, да је речена жеља и намера сама по себи благородна и сваке похвале достојна, но да ли она у одношенију предименоване дружине добра и полезна бити може, то ће се видети и осведочити моћи топрв у идужем месецу јунију, гди ће членови Дружине на јавним испитима јасно показати, како су златно им јуношеско време на своје изобраење употребили, па да се одтуда закључити може, да ли су кадри неку част истога драгоценог времена себи самима укинути и без собствене штете на туђе изобраење употребити? Дотле пак препоручује се членовима дружине, да у смотренију вопросне намере у терпенију пребуду и собствену најпречу и најближу цел своју непресечно пред очима имају.

У осталом пак препоручује се Ректорату Лицеума, од стране Попечитељства овог заказати членовима опоменуће Дружине, да они међусобно никакву колегију или надлежтелство несачињавају следователно нити пак писмена одношенија своја нумерама означаваати могу. Унапредак дакле, кад преку нужду какву што нибуд од Попечитељства захтевати имали буду, нек свагда таково што посредством Ректората поднесе.

ПНо 25.

Привр[емени] попечитељ
правосудија и просвештенија,
кавалер,
Лазар Арсенијевић

Оригинал. АС, Л, 253.

Напомена: Објавио М. Радевић, *Грађа*, 470—471.

208.

Београд, 10. [22] марта 1849.

Димитрије Матић Министарству просвете — замолити Кнежеву канцеларију да му изда јавно-правна акта о настанку српске државности ради писања уџбеника „Јавно право Србије“.

Високославном Попечитељству просвештенија,

Између остали правословни предмета који се по височајшем решењу од 4-ог пр. м. ВНО 61 при нашем Лицејуму предавати имају, наоди се и *Јавно право Србије*, које по предписанију високославног Попечитељства поред Законика¹ и судејског грађанског поступка ја предавати имам.

Но као што се јавно право Србије не може предавати без они трактата и хатишерифа, на којима се права народа србског као на свом темељу оснивају, и као што се сви ти извори народњи права само при високославној Књажеској канцеларији налазе; то у учтивости узимама слободу похваљено Попечитељство молити: да оно својим путем од предхваљене Канцеларије на професорско употреблење мени за неко време набавити благоизволи следјуће:

1. Трактат бугурешки, закључени 1812. године.
2. Конвенцију Акерманску од год. 1826.
3. Трактат Адријанопољски од год. 1829.
4. Хатишериф султански, издани месеца ребјул-ахира 1245. (септембра 1829. год.)²
5. Хатишериф од 7. ребјул-евеља 1246. (3. августа 1830. год.).
6. Хатишериф од месеца реџепа 1249. (1. новембра 1833).
7. Ферман за флаг и грб србски од месеца шабана 1254. (1833).
8. Хатишериф од 1834. год. којим се укида Нишки ћумрук, а Срби да могу у Алексинцу исти наплаћивати.
9. Ферман, којим се предидући Хатишериф пориче.
10. Хатишериф од половине шевала 1254. (од декембра 1838. год.) садржавајући Устав Србије.
11. Ферман, установљавајући највећи у Србији суд од месеца шевала 1261. (5. октобра 1845. год.).
12. Ферман, опредељавајући одношења ћумручка између Србије, остали провинција Царства отоманског и страни држава од 1. зилхиде 1261.

(20. новембра 1845. год.).

Димитрије Матић,
професор отечественог права

Оригинал. АС, МПС, 1849, II, 110.

Напомена: Ректор је Матићеву молбу проследио Министарству просвете (23. март), а оно Министарству иностраних дела (26. март). Аврам Петронијевић, председник владе и министар иностраних послова послао је 5. априла Матићу „Зборник свију таквих аката заједно са преписом фермана“ о врховном суду и о ћумруку. Сва тражена акта враћена су Министарству иностраних дела 8. јуна.

¹ Реч је о Грађанском законнику.² О времену настанка докумената од броја 4 до 10 види: Р. Љушић, *Кнежевина Србија (1830—1839)*, Београд 1986, стр. 4—20.

209.

Београд, 21. јуна [3. јула] 1849.

Лицејци Министарству просвете — моле за повећање стипендије на пет талира.

Високославно Попечитељство просвештенија!

Кад нам је високославно Попечитељство просвештенија под 18. фебр. ПНО 117 посредством Ректората обзнанило, да је на предложење његово у нашем отечественом заведенију јоште једна правословна катедра устављена и кад су нам избројене науке, које ће се са исте предавати, радовали смо се, што је срећа та баш на нас пала, да ми први будемо, који ћемо у отечеству нашем подпуно права свршити, која је срећа наше предшественике мимоишла; но колико нам је с једне стране мило било, што ћемо тиме боље преправљени отечеству већу ползу принети моћи, с друге стране сневеселило нас је то, кад се опоменемо с каквим смо мукама и патњама због сиромашног стања до ове последње године дошли; и кад се сетимо, како је сваки поједини од нас, сва могућа употребио, да може ову, као последњу јоште учења годину издржати, — тако многи се је задуживо, а многи је и с прошном код човекољубаца помоћи тражио, — тешко нам се је још једанпут решити на оно, што смо с великом муком издржали.

Постојана дакле жеља у нама и наступајућу годину слушати с једне и велика оскудост с друге стране, која нам то недопушта, принудила нас је, да предпохваљеному Попечитељству приступимо с молбом, да нама — учинивши изјатије од већ постојећег закона — из наведени призренија по 5 талира месечно благодјејаније, као нужно средство издржања у предузећу за ову — наступајућу — школску годину одредити благоизволи, да би могли и по жељи нашој и по жељи високославног правитељства подпуно Правословни факултет свршити; јер ћемо иначе принуђени бити, на велику жалост нашу, благородну жељу ову, са губитком и од прошле године неки неслушани предмета, — неиспуњену оставити.

Имајући тврду надежду, да ће високославно Попечитељство просвештенија, увибајући ползу они наука, које би у наступајућој години слушати имали, ову нашу уместну молбу уважити и скори одговор дати, јесмо

Високославног Попечитељства
просвештенија
понизни
II год. правослови

Оригинал. АС, МПС, 1849, III, 211.

210.

Београд, 11. [23] августа 1849.

Министар правде Ректорату — упућује нацрт закона о поступку у грађанским парницама на разматрање и тражи да му се доставе примедбе професора Лицеја.

Његова светлост благоволила је у согласију са Совјетом под 21. фебруара т. год. ВН. 99 височајше решити: да се како онај пројект закона о поступку у парницама грађанским, који је Комисија под председатељством г. војводе Томе В. Перишића, тако и онај, који је Советска комисија сочинила, сваки у 200 екземплара печата, и да се у теченију једне године приберу о њима мненија и примечанија људи у струци овој научени и искусни, као и они који у делима судејским дејствително раде, и који су у стању полезна примечанија свакидашњег искуства о овом или оном расположенију закона поднети, како би Совет сравнивши получена примечанија са содржанијем пројекта, и узевши ове околности у призреније и размотреније, могла коначни пројект тога закона сочинити.

По овоме височајшем решенију, давши Попечитељство правосудија предозначено количество оба пројекта напечатати, пошље Ректорату Лицеума од такви пројекта по 8 комада, препоручујући му, да своја и поједини лица његови, ако би му какова поднешена била, примечанија сврху ови пројекта, за време височајше опредељено Попечитељству овоме поднесе.

АН. 754.

Приврем. попечитељ
правосудија и просвештенија,
кавалер,
Лазар Арсенијевић

Оригинал. АС, А, 268.

211.

Београд, 19. [31] августа 1849.

Министар просвете Ректорату — лицејцима није допуштено да поново полажу испите ради боље оцене.

Ректорату Лицеума,

Попечитељству је просвештенија до знања дошло, да се гди којим слушањима Лицеума, који су по издржаном испиту други степен получили, дозвољавало наново испиту предстати, поради полученија бољег степена.

Поступак овај противан је и реду школском а и самом предписаном правилу у смотрењу чинења испита. Ректорат ће изволити г.г. профе-

сорима објавити, да се у будуће од подавања овакови дозволења уздржавају.

ПНо 681.

Прив. попечитељ
правосудија и просвештенија,
кавалер,
Лазар Арсенијевић

Оригинал. АС, А, 269.

212.

Београд, 19. [31] августа 1849.

Министар просвете Ректорату — доставља делимично измењен школски закон. У прилогу „Училиштни закони“.

Ректорату Лицеума,

Попечитељство је просвештенија за сходно нашло училиштни закон за младеж лицеумску у неким тачкама изменити. Овако поправљене шиље их оно Ректорату, с том прпоруком да их у онолико екземплара печатати даде, колико нужно буде.

Одјак ни један младић неће се смети у число слушања Лицеума примити, док му се предварително закони ови не прочитају; ово ће му служити за уведомленије каквим се строгим дужностима одјак подвргавати има, ако карактер питомца заведенија тог жели примити, и тако, он ће се, подписавши на њима име своје обвезати сва строга следства изчисљени преступленија искусити, ако лакомислијем и упорством својим кадгод таква учини. По један од напечатани закона ови држатће се увек прикован у свакој соби наставленија школског.

ПНо 682.

Прив. попечитељ
правосудија и просвештенија,
кавалер,
Лазар Арсенијевић

УЧИЛИШТНИ ЗАКОНИ

за слушања наука у Лицеуму Књажества србског

Да би се слушања наука у Лицеуму Књажества србског као такви у свему поредачно владати, и шта им чинити шта ли не чинити треба, достаточна сазнати могли: предписују им се следејућа правила, на основу закона земаљски у Устројенију јавног училишног наставленија 23. септембра 1844. год. под ВНо 1318/СНо 1974 издани и на предписанијама високославног Попечитељства просвештенија основана и садржавајућа како права тако и дужности, које сваки питомца овог заведенија у училишту и изван училишта а исто тако у смотрењу цркве има.

1. Сваки који жели бити слушања наука у овом заведенију, дужан је ради уписа ректору у надлежним професорима у одређено време пријавити се и том приликом својеручним подписом на печатане законе обвезаће се, да ће се законима овог заведенија точно повиновати, докле год питомца овог заведенија буде, у исто ће време и таксу за фамилијазину прописану платити.

2. Овако уписани постаје правим слушаатељем наука у овом Лицејуму и покрај примљени на себе свију предписани му дужности, добија одма и собита права у предхваљеном највише власти Устројенију училишном § 57-им чл. 8. и 9. питомцима овог заведенија дарована и друга, и у обште стоји под собственим правоуправством Управитељства лицејумског.

3. Ово правно одношење траје дотле, докле се слушаатељ или сам свога права не одрече исписавши се оним истим начином, којим се и уписао, или докле своје право не изгуби за кривицу учињени преступленија ил због дужег довољно неоправданог постојања од училишта; којима свима случајима по потреби обзнаниће се местној полицији, да такови није више питомца овог заведенија.

4. Будући је Правитељству много за тим стало, да слушаатељи наука у Лицејумском заведенију све часове јавног наставленија најприлежније и најточније посећавају, а да драгоцено време младости своје како на собствену штету, тако и на соблазн остали ученика и целог грађанства местног узалуд не проводе; тога ради обвезани су ученици лицејумски на сваки час јавног предавања неизоставно долазити. Који би дакле редовни ученик трипут у једном полугодију од јавног наставленија школског без довољног узрока изостао, бит'ће из числа редовни слушаатеља не премено изкључен; за довољни пак узрок само се једна једина лекарским свидетелством осведочена болест, или смрт које нибуд од присне родбине, примити може.

5. Кроче тога дужни ће бити слушаатељи Лицејума учевна предавања свакога по наособ професора постепеним приправљањем својим непрестано пратити, т. ј. сваки урок, који су у школи за један час од надлежног професора слушали, код куће сами за себе прилежно повторити и научити тако, да кадри а и обвезани буду, или одма на будућем часу, или у теченију времена кад позвани буду, на питања професора у истом предмету одговорити, и сотим у самом делу доказати, да су они сваки предавану им част науке не само добро сватили, но заиста и запамтили и себи присвојили.

6. Тако исто к цели бољега успеха и напредка у школском занимању њиовом, сви слушаатељи Лицејума дужни су предавајеме предмете од они ученика који су им прошле године у истој класи предходили изискати и изван часова школски преписати, тако, да увек онај предмет о коме ће им професор данас говорити један дан пређе преписан имају.

7. Слушаатељи наука у овом заведенију или су редовни, или ванредни, или посетитељи; први и други подлеже свима овима законима, но ванредни, који само неке изабране науке слушају, разликују се од редовни тим, што они *прво*: морају доказати да с бог нарочити узрока редовни слушаатељи бити немогу, *друго*: они не могу правитељствено благодејаније тражити, ни получити, *треће*: ако испит положити желе, морају најпре особитим својим прошенијем дозволење Ректората лицејумског на то добити. — Посетитељи пак само оне од ови закона набљудавати имају, који се на поредак предавања у заведенију односе, а испит положити не могу само онда, ако на то дозволење добију од заседанија лицејумског.

8. Сваки редовни слушаатељ обвезан је у своје време из свију слушани наука ниженазначеним редом и начином јавне испите положити.

9. Како редовни тако и ванредни слушаатељи при долазењу у училиште и слушању наука држаће се реда и расположења часова за предавања предписаног; расположење пак часова, по ком ће се науке у овом заведенију предавати, сваки ће разред за себе добити и по њему се управљати.

10. Ред часова високославним Попечитељством 23. августа 1848. год. ПНо 830 предписани састоји се у томе, почем определени час куће на 10 минути доцније, које ће осмотритељ звоном огласити, да сви слушаатељи буду на свом месту, по томе

11. Изискује се од слушаатеља да доцнијим улазењем, као ни другим ма и најмањим узнемиривањем тишину за предавања нуждну не нарушавају; да говор професора никако непресецају и слушању други ничим не сметају.

12. Очекује се од питомца овог заведенија, да ће скупљени у здању Лицејума све оно избегавати, што се са достоинством овог наукама посећеног места неслаже, као што је на пр. пушење, вика и т. д. а предпоставља се о њима, да ће професорима заведенија, као својим предпостављенима, сваку пристојну учтивост и почитаније указивати.

13. За редовне слушаатеље определени су редовни испити, који ће се само једанпут преко године и то при свршетку држати, изузимајући оне предмете, који се за једно теченије свршују, изузимајући математику, за коју су предписани месечни испити и разрешавање задатака.

14. Редовни испити трајаће кроз цео месец јуни и држаће се 5, 10, 15, 20, 25. и 30 дана, јавно, тако, да сваки може на њи доћи и говори слушаатеља присуствовати.

15. Слушаатељи који преправни буду, да испите своје 5. или 10. и т. д. јунија положи, дужни ће бити у канцеларији Лицејума на два дана раније пријавити се, ради полагања испита, тог истог или следећег дана добиће од стране лицејумске канцеларије лист, којим ће им се на знање дати, у који ће дан и у којој соби испит положити.

16. Слушаатељи на испиту имаће одговарати на она (3) питања, која на извученом листу написана набу и који од слушаатеља на сва три питања добро одовори, добиће у оцени први степен, који даде задовољавајући одговор на два питања, добиће други степен, а који не узможе ни на два питања одговорити, добиће у оцени трећи или најнижи степен.

17. Из које науке слушаатељ на испиту рђав или трећег степена напредак покаже, мораће из оне испит повторити; па ако и на повтореном испиту добије у оцени трећи степен из оне науке, мораће је на ново слушати. Само је оним слушаатељима дозвољено, с почетком следећег теченија школског, т. ј. у почетку месеца септембра из тичући се наука испит полагати, који су доказаном болестју препјатствовани били, те испит у своје време сиреч у месецу јунију положити нису могли; другима се пак слушаатељима ово одлагање испита конечно забрањује.

18. Питомци овог заведенија дужни су и практичан напредак у наукама показивати, т. ј. доброг владања бити, а ништа нечинити, што би се на увреду или на шкоду буди чију односило и што би у обште њи недостојно било.

19. Овамо нарочито принадлежи посећавање и бављење, у свима оним местима, на којима се ништа неналази, што би за просветољубивог мла-

дића примања вредно било, него се напротив непристојности, лењствовању и развратности пут показује, као што су каване и меане, у којима нарочито наш народ по својим нравима и обичајима, не може да трпи младеж своју, особито пак младеж учећу се. — Следователно о коме би се питомцу заведенија овог доказало, да после двократне опомене и укора, посеђавање кавана и меана и даље продужава, битће као безнадежан и непоправим младић равним начином из числа слушатеља лицеумски непремено искључен.

20. Слушатељи наука у овом Лицеуму добиће из владања особиту оцену, у којој ће по заслуги назначено бити, да су владања или доброг или средњег или пак слабог.

21. Нарочити основ доброг владања, положен је у испуњавању дужности верозакони; зато су питомци овог заведенија на ове дужности, као и на училиштне обвезани. По томе

22. Дужни су они по смислу Училишног устројенија § 57. чл. 6-тог недељом и празником у цркву прилежно долазити.

23. Исто тако дужни су у недељне дане у 8 сати из јутра на толкованија и поученија евангелска скупљати се.

24. Равним начином у прописане од цркве постове по обреду православном приутовљени имаће се причешћивати.

25. Оцена из прилежанија у црквеним дужностима подобна ће бити оцени из владања.

26. Питомац овог заведенија, који једну ма коју од овде изложени дужности погази и преступи, подпасће казни по смислу височајше изданог Устројенија училишног § 57. члан 7, која ће се по степену или повторању преступлења у укору, јавном изобличењу, краћем или дужем затвору, лишенију благодетија, а најпосле и у изкљученију из числа питомаца овог заведенија састојати.

Осим овде изложени дужности, очекује се од слушатеља наука у овом високом заведенију, да они не мање точни буду и у испуњавању они дужности, које им строго предисивати није прилика, а које се код сваког коле израженог, шта више и код сваког само природно учовчаног младића праведно представљају, као што су дужности пристојности, учтивости, ближњељубија и уљудности, који добровољним испуњавањем једино ће питомци овог заведенија своју моралну цену посведочити, а своје уваженије пред светом не мало повишено видити.

ПНо 682.

19. августа 1849. у Београду

Прив. началник
попеч. просвештенија,
Дим. Исaилович

Оригинал. АС, А, 270.

Прив. попечитељ
правосудија и просвештенија,
кавалер,
Лазар Арсенијевић

213.

Београд, 30. августа [11. септембра] 1849.

Димитрије Матић професорском колегијуму — предлаже да се Лицеј назове Академијом и указује на значај тог чина.

Заседанију професора Лицеума србског,

У отечеству нашем највише ово школско заведеније, при коме ми научне предмете предајемо, носи име Лицеума још од 1838. године, кад је оно установљено.

Тако га је правитељство наименовало онда, кад је при њему само Филозофно оделеније постојало, кад је било само пет професора, који су предавали оне науке, које спадају у филозофну струку.

После, као што је познато, установи се 1840. године и Правословно оделеније при том заведенију, и то најпре од једне године, после кад се почео земаљски Грађански законик предавати, повиси се учење правословни наука на две године; а прошле школске године височајшом наредбом умложено је више наука, које у правословну струку спадају, па је по тој потреби учење права на три године подигнуто.

Наше заведеније има сада подпуна два поглавита научна оделења: Филозофно и Правословно; умложено је дакле с једним читавим оделенијем и с више професора.

Кад све ово у призреније узмемо поуздано узети можемо, да је правитељство заведеније наше с почетка из тога узрока Лицеумом назвало, што је тада оно само на једно Филозофско оделеније ограничено било, а сада почем је заведеније са једним целим оделенијем приумложено, да оно прво наименовање неодговара садањем устројству његовом, већ да заслужује, да се *Академијом* назове.

Мненије ово може се тиме подкрепити, што ни проче Академије у другим државама немају ништа више, нити се што више на њима предаје, па се и пак за Академије признају. За пример можемо узети загребачку, или другу коју академију. А за наше заведеније може се рећи, да се при њему, особито у Правословном оделенију, по најновијој наредби, имају и такве науке предавати, које и сами многи универзитети немају, као што је н. п. административно право, које се тек од пре две године у целој Германији само при Хајделбершком универзитету предавати почело.

Почем су дакле при нашем заведенију заступљене не само све оне науке, које се обично при академијама предају, него оно и што више има, мислим, да је цели сходно, да се и оно Академијом назове, и тако с другим тога реда заведенијама у страним државама успореди.

А ово не само да је умесно и цели сходно него је и нужно, почем онда наше заведеније већи глас добија, па и слушатељима свагда више уваженију приноси, кад се из школски сведетељства види, да су науке свршили при заведенију вишег достоинства.

То је истина, да голо наименовање у самој ствари вредност једног заведенија неће повисити, но почем наше заведеније као што се и из вишенаведеног види, доиста више достојанство заслужује, нема довољно основа, зашто му се оно неби одобрило, тим више, што је најтоплије желити, да се оно што скорије и на *Свеучилиште* узвиси, па треба по

степену тој великој цели подизати се, коју кад постигнемо за цело ће и на већу славу србског народа служити, што се код њега пре него код други југословенски грана такво највише научно заведеније установило.

Ја предлажем ово моје мненије заседанију с том молбом, да оно о предмету овом расуди и високославно Попечитељству просвештенија ради, поменуто предложеније г. професора Матића.

Димитрије Матић,
професор отечественог права

Оригинал. АС, МПС, 1849, III, 302.

¹ Види следећи документ.

214.

Београд, 9. [21] септембра 1849.

Ректор Министарству просвете — доставља предлог проф. Матића да се Лицеј назове Академијом. Неки професори сматрају да би претходно требало снабдети ову установу свим неопходним наставним средствима и увести нове предмете.

Високославно Попечитељство просвештенија!

Професор отечественог права у Лицејуму, г. Димитрије Матић, поднео је заседанију професора лицејумски писмено предложење, у ком он наводи побуђења, из који би цели сходно било да се ово наше највише школско заведеније Академијом назове.

Господа професори Лицејума узели су предмет овај у надлежни расудак, и почем су неки од госпде професора приметили: да би то узвишење нашег заведенија на веће достоинство онда у пуној мери цели одговарало, па тек онда и у дејство приведено бити могло, кад високославно Правитељство заведеније наше оним помоћним средствима боље снабдети благоволи, која су неизбежно нуждна за успешно, удобније и савршеније предавање и распрострањавање науке, као што су н. пр. физикални и природописни кабинети, збирке математични инштурмената, нуждни мапа, књижница и друге подобне потребе у којима наше заведеније још засада оскудицу трпи, — и кад се најпосле у истоме јоште и друге практичне, и зато јако полезне науке, као што су н. пр. хемија, ботаника, минералогија, геологија и др. под[обне] предавале буду, које се све зато нужно изискује да би се оно у сваком обзиру са добро уређеним тога рода заведенијама достојно успоредити могло; согласило се вишество госпде професора у томе: да се предложење г. професора Матића високославно Попечитељству просвештења просто спроведе, да ово по своме произвољењу ствар ову како за добро нађе решити изволи.

Високославно Попечитељство о томе закључењу нашега заседанија дужносно извештавајући прилажем уједно под .//. високог решенија ради, поменуто предложеније г. професора Матића.

БНо 21.

Овогодишњи ректор Лицејума
Е. Јосимовић,
професор математике

Оригинал. АС, МПС, 1849, III, 302.

215.

Београд, 25. септембра [7. октобра] 1849.

Ректор Министарству просвете — подноси предлоге за добијање или повећање стипендија. У прилогу списак свих лицејаца.

Високославно Попечитељству просвештења,

Приложена под А, Б, В... И прошења нижеименовати питомаца лицејски за получење или повишење правитељственог благодетија, заједно са приметбама школског заседанија високославно Попечитељству, благонаклоног уважења ради спроведећи шиљем уједно под ./. и списак свију за наступившу школску годину 1849/50 уписани слушаатеља Лицејума.

А. Павле Радвановић, слушаатељ I год. философије, моли да се и њему правитељствено благодетије подари. Као што се из приложеног сведочанства примирителног суда шабачког види, стања је сиромашна; у владању је добар а у VI гимназијалном разреду био је у свима наукама први превосходан.

Б. Борђе Берисављевић, слушаатељ II год. философије, моли да у број правитељствени питомаца опет примљен буде и да му се нешто више удели него што је школске године 1847/8, као слушаатељ I год. философије, уживао. Из призрења на његово крајње убожество и што је у владању и у наукама врло добар, могло би му се пређашње благодетије од 2 талира, на 3 талира повиси.

В. Владимир Стојановић, слушаатељ II год. философије, стања сиромашна, заслужује, како добрим владањем тако и лепим успехом, да му се до сада уживано благодетије на 3 талира повиси.

Г. Матија Маринковић, слушаатељ II год. философије, не заслужује повишење благодетија с тога: што првогодишње испите јоште није све положио, и што је и са положенима више средан успех него добар показао; па ни оно благодетије које је дојако уживао, неби ваљало оставити му, ако дугујуће испите положивши, први или добар степен не получи.

Д. Радивој Милојковић и

Б. Павле Марковић, слушаатељи I године права, заслужују у сваком смотрењу размерно повишење уживаног до сада благодетија.

Е. Марко Матић, слушаатељ II године права, оскудна је стања, а једини рђави калкул у француском језику поправио је за први степен, могло би му се дакле нешто више дати.

Ж. Петар Протић и

З. Јован Живковић, слушаатељи II год. права, достојни су сваке препоруке за повишење дојакошњег њиног благодетија.

И. Милован Јанковић, слушаатељ II год. права, дугује, истина, јоште један испит, но надежде је да ће и тај један, као све друге, добро предати; по томе и што је иначе владања добра и стања сиромашна, могло би се и њему нешто више уделити.

Овогодишњи ректор
Е. Јосимовић,
професор математике

СПИСАК

ПИТОМАЦА К. С. ЛИЦЕУМА, ШКОЛСКЕ ГОДИНЕ 1849/50.

Имена и презимена	Место рођења и окружије	Отац, или мати, или тужор и његово стање и место обитавана	Успех у наукама прошле године	Месечно правитељ. благодјејани чанје	Приме-чанје		
1	2	3	4	5	6	7	8
1. Василије Петровић	Бела црква, у окуп. подринском	У сирота	У трима наукама Добар, у једној сре-дан	3 тал.	редован слушаатељ		
2. Василије Магаревић	Чаџак, у окуп. истог имена	Мати Стоја, у Ча-чку	У четир науке до-бар у једној сре-дан	—	редован		
3. Вељко Радоњић	Крагујевац, у окуп. истог имена	Мати Станија, ста-ња сиромашна, у Крагујевцу	У трима наукама Добар, из четврте није положио испит	—	редован		
4. Владимир Стојановић	Београд, у окуп. истог имена	Мати Савка, стања сиромашног, у Бео-граду	У пет наука Добар, у двама средан	2 тал.	редован		
5. Димитрије Величковић	Београд	Отац Манојло Ве-личковић, трговац у Београду	У свима предметима 6-тог гимнази-јалног разреда пре-восходан	—	редован		
6. Димитрије Димитријевић	Крагујевац, у окуп. ист. имена	Отац Атанаско Дим-бић, мензулџија кра-гујевачки, у Крагу-јевцу	У свима Добар	2 1/2 тал.	редован		
7. Димитрије Радовановић	Београд	Отац Јован Радо-ван, трговац у Бео-граду	У једној средан, из остали седам пак није пол. испит.	—	ванредан		

Имена и презимена	Место рођења и окружије	Отац, или мати, или тужор и његово стање и место обитавана	Успех у наукама прошле године	Месечно правитељ. благодјејани чанје	Приме-чанје		
1	2	3	4	5	6	7	8
8. Борђе Берисављевић	Панчево у Ба-нату	Отац Мијалко, ста-ња сиромашног, у Новом Саду	У четир Добар, у петој средан	(1847/8 год.) 2 тал.	редован		
9. Борђе С. Јошев	Софија, у Бугар-ској	Правитељствени питомац	У четир Добар, у двама средан, а из две није положио испит	5 тал. и 5 цванц.	редован		
10. Борђе Мишковић	Мојковић, у окуп. подринском	Мати Марија, ста-ња сиромашна, у Мојковцу	У свима Добар	3 тал.	редован		
11. Живан Јовановић	Страгари, у окуп. рудничком	Мати Перуника, стања оскудна, у Страгари	У свима Добар	2 тал.	редован		
12. Живко Јовановић	Будимић, у окуп. подринском	Мати Јованка, ста-ња оскудна, у Бу-димћу	У трима Добар, из четврте није пол. испит	2 тал.	редован		
13. Јован Живковић	Неготин, у окуп. краинском	Мати Манџалина, стања сиромашна, у Неготину	У четир Добар, у петој средан	У 1 1/2 тал.	редован		
14. Јован Игњатовић	Шабац, окуп. ист. имена	Мати Анђа, у Шаб-цу	У једној Добар, у двама средан, а из остали шест није испите полагао.	У 2 1/2 тал.	редован		
15. Константин Вујић	Земун у Аустрији	Отац Јосиф В., ћур-чија у Београду	У седам наука пре-восходан, у двама првог степена	—	редован		
16. Констан Вујић	Београд	Отац Димитрије В., у пет наука Добар	У пет наука Добар, у двама средан	—	редован		
17. Коста Марковић	Шабац, окуп. ист. имена	Отац Бука М., преа-седатељ суда у Шаб-цу	У шест Добар, у двама средан, у јед-ној рђав	—	ванредан		

1	2	3	4	5	6	8	
18.	Лубомир Тадић	19.	Ваљevo, окр. ист. имена	Отац Милован Т., трговац у Ваљеву	Т., првог течения из филологије Добар из Други није полагао испите	—	ванредан
19	Марко Матић	21.	Лозница окр. Аринско	Мати Живана, стања сиромашна, у Шабцу	у четир Аобар, у петог средан	у 2 тал.	редован
20.	Марко Томић	17.	Београд	Мати Настасија, у Београду	у једној Аобар, у трима средан, а из остали четири није пол. исп.	—	редован
21.	Матија Маринковић	19.	Црнућа, окр. рудничко	Мати Јела, у Црнућу	у авема Аобар, у трима средан, из остали авију није пол. исп.	у 2 1/2 тал.	редован
22.	Милаан Петронијевић	18.	Јагодина, окр. истог имена	Отац Аврам П. књажев. представник, у Београду	у свима Аобар	—	редован
23.	Милован Јанковић	21.	Влашка, окр. београдско	Отац Тодор Ј., тежак у Влашки	у четир Аобар, из пете није пол.	из 3 тал.	редован
24.	Милоје Јовановић	19.	Лешје, окр. ћупријско	Отац Стојан Ј., член Совјета, у Београду	у једној Аобар, у једној средан, а из остали шест није испите полагао	—	ванредан
25.	Милош Максимовић	21.	Рума у Срему	Тугор Јоаким Николајевић, бележник у Стојановци	у четир Аобар, у трима средан	—	редован
26.	Михаило Желесковић	21.	Београд	Отац Тодор, ћурчија у Београду	у свима Аобар	—	редован
27.	Михаило Небригић	22.	Панчево у Нагу	Отац Никола Н., наадратељ Бумрука у Панчеву	у седам Аобар, из осме није полагао испит	—	редован

1	2	3	4	5	6	7	8
28.	Никола С. Барјактаровић	21	Београд	Мати Цвета, у Београду	у једној Аобар, из остали седам није пол. исп.	—	ванредан
29.	Никола Новаковић	21.	Гургусовач, окр. истог имена	Мати Јула, у Неготину	у пет средан, у шести првог течения рђаво и Другог течения није исп. ни полагао	—	редован
30.	Павле Марковић	20.	Шабац, окр. ист. имена	Мати Анђа, стања оскудана, у Шабцу	у шест Аобар, а у авема средан	у 3 тал.	редован
31.	Петар Протић	22.	Азбуквица, окр. подринско	Отац Марко, протодјерјер у Азбуквици	у свима Аобар	3 тал.	редован
32.	Павле Радовановић	18.	Шабац, окр. ист. имена	Отац Јован, трговац у Шабцу	у свима Аобар	—	редован
33.	Петар Стефановић	18.	Пореч, окр. крајинско	Отац Анђело, трговац у Милановцу	у трима Аобар, у шест средан	—	редован
34.	Радивој Милојковић	18.	Глоговац, окр. пожаревачко	Отац Милојко Живановић, тежак у Глоговцу	у шест Аобар, а у авема средан	у 2 1/2 тал.	редован
35.	Радоица Јовановић	21.	Мала Моштаница, окр. београдско	Отац Павле Ј., пенз. капетан у Моштаници	у седам Аобар, у једној средан	—	редован
36.	Станоје Илијић	18.	Метриш, окр. крајинско	Отац Илија, Станковић, тежак у Метришу	у шест Аобар, у једној средан, а из једне јоште није пол. испит	у 1 1/2 тал.	редован
37.	Стеван Кнежевић	18.	Карановац, окр. чачанско	Отац Симеон К., трговац у Каран.	у свима средан	—	редован
38.	Стеван Павловић	19.	Нови Сад, у Чој	Мати Јелисавета, у Београду	у свима Аобар	—	редован

1	2	3	4	5	6	7	8
39.	Тома Мрцаилович	17.	Београд	Отац Милош М., у једној добар, у -- трговац у Београду седам средан, а у			вагредан
40.	Тоаор П. Миџушкович	21.	Дрњавор мана- стира Каленића, окр. јагодинско	Мати Милена, ста- ња сиромашног, у Прн. М.К.	деветој рђав у Авема добар, у 2 та. четир средан, а из једне није пол. исп.		редован
41.	Јаков Ж. Петровић	22.	Шабац, окр. ист. имена	Отац Живан П., у Авема добар, у -- председатељ Апела- ционог суда у Бео- граду	пете средан, а из пете средан		редован
42.	Јаков Туцаковић	21.	Крагујевац, окр. ист. им.	Отац Петар Т., бив- ши советник, у Крагујевцу	у Авема добар, у -- трима средан		редован
43.	Јефрем Груић	21.	Даросава, београдско	Отац Пантелија Г., начал. среза тури- ског, у Даросави	у четир добар, у -- петог средан		редован

Оригинал. АС, МПс, 1849, IV, 326.

Напомена: Министарство просвете одаузело је стипендије Матеји Маринковићу, Јовану Игњатовићу и Тоаору Маринковићу због слабог успеха. Ректор је о овој одауци извештен 9. октобра. — АС, Л, 271.

216.

Београд, 28. октобра [9. новембра] 1849.

Министарство просвете Ректорату — изражава незадовољство у погледу рада Дружине младежи српске, који прелази оквире прописаних правила.

Ректорату Лицеума,

Из прикљученог овог устројенија¹ Дружине младежи лицеумске које се Ректорату на тај конач пошилије, да га поменутој Дружини преда увидило је Попечитељство просвештенија, како је оно прошле године од прописани правила своји одступило, по томе што се је у таква дела мешала, која нити позиву њеном саответствују нити цели самога устроје-нија њеног одговарају.

Поступак овај младежи Лицеумске крајне је негодованије Попечи-тељства проузроковао. Да не би дакле и одјако у подобно преступленије дошла, које би само разстројеније поменуте дружине за неизбежимо следство имало, нека изволи Ректорат заказати, да се у будуће Дружина младежи лицеумске строго прописани правила своји придржава, како би с чесћу у постиженију похвалне цели своје напредовала.

Нека изволи Ректорат поменутој Дружини и то на знање дати, да јој се одјако забрањује плодове ума свога на другом ком месту печатати разве овде у Београду.

Концепт. АС, МПс, 1849, V, 359.

Напомена: Објавио М. Радевић, *Грађа*, с. 472.

¹ Види документа бр. 177а и 190а.

217.

Београд, 23. новембра [5. децембра] 1849.

Министар просвете Ректорату — доставља буџетом предвиђену своту новца за потребе Лицеја за школску 1849/50. годину.

Ректорату Лицеума

Трошак Лицеума, за текућу 1849/50. рачунску годину, из једне сто-тине и петдесет талира састојећи се, Попечитељство просвештенија шиље Ректорату Лицеума с препоруком, да га он о исправном пријатију уред-ном квитом уведоми.

ПНо 1095.

Попечитељ правосудија
и просвештенија, полковник и
кавалер,
Алекса Симић

Оригинал. АС, Л, 277.

218.

[Београд, крај 1849]

СПИСАК Г.Г. ПРОФЕСОРА ПРИ К.С. ЛИЦЕУМУ

Број	Име и презиме, вероисповеданије, старост и стање здравља	Од куда родом, жењен или нежењен	Какве науке предаје	Кад је у садање звању постављен, и да ли указом књажеским или предписанијем Попечитељства	Какве је науке и где свршио	Од када служи у Србији и у каквим је звањима пре тога био	Година плата талира	Приметба
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.	Константин Брањковић, источно-православни вероисповеданија, 35 год. стар; слабог здравља	Из Новог Сада у Бачкој; нежењен	Филозофију	Децембра 1839. год. предписанијем Попечитељства за привременог професора, а 28. јунија 1840. ВНо 1073 указом књажеским за дејствителног.	Гимназијалне у Новом Саду; филозофијске у Сегедину; I год. права у Пешти; Богословију у Карловцима	Од 22. јулија 1837. као професор реторике у гимназији К.С. до половине априла 1839; затим од то доба до августа као професор математике и статистике, а од октобра до децембра као професор физике у Лицеуму К.С.	600.	1838. године посеђавао у месту директора по височајшем налогу народне школе, о својој трошци; 1839. по налогу високославног Попечитељства просвештенија са дијурном ту исту дужност одправљао. — Издао у почетку 1848. год. са дозвољењем и о трошци Попечитељства I час Мудрословија (Основно мударослов[овије]).
2.	Игњат Станимировић, источно-православни вероисповеданија; 34 год. стар; здравља доброг.	Из Суботице у Бачкој; нежењен	Штатистику и право криминално теоретично	Указом књажеским од 24. децембра 1841 ВНо 1742 за дејствителног професора штатистике постављен.	Гимназијалне у месту рођења; филозофијске и православне у Кезмарку	Од предозначеног дана, месеца и године 1840. у споменутом професорству звању непрестано.	600.	
3.	Сергије Николић; источноправославног 35 год. стар; здравља доброг	Из Новог Сада у Бачкој; ожењен	Право административно, међународно и природно	За привременог професора указом привременог правленија Но 64 септ. 30. год. 1842, а за дејствителног указом књажеским ВНо 1076, јулија 14. год. 1845.	Гимназијалне у Новом Саду; мударословне и православне у Пешти	Од половине фебруара 1840. год. до предозначеног дана, и неко време доцније, служио је у Канцеларији К.С. Митрополије као секретар.	600.	
4.	Јанко Шафарик, доктор медицине; евангелиског вероисповеданија; 34 год. стар; здравља доброг.	Из Кишкереца у Угарској ожењен	Обшту историју ¹	Год. 1843. маја 28. постављен у ово звање указом књажеским од 26. маја ВНо 641.	Гимназијалне у Новом Саду; филозофију и права у Пожуну; медицину у Пешти и у Бечу, где је год. 1838. доктором медицине постао	Од поменутог дана, месеца и године до краја школске год. 1848/9. као професор физике и славенске филологије, од тада пак проф. об. историје.	600.	
5.	Сава Јовшић, 33 год. ст. доброг здравља	Из Новог Сада у Бачкој	Науку хришћанску	1844. год. указом од 1. маја ВНо 593 за вероучитеља у Лицеуму постављен.	Гимназијалне у Новом Саду; филозофију у Пешти; I год. права у Пешти; II год. права у Пожуну; Богословију у Карловцима.	Од 21. августа 1841. као професор богословије у ком је звању три године провео.	400.	Од 1844. до 1847. год. по одредби г. Митрополита катихизирао је младеж гимназијалну у човечности класама.
6.	Емилијан Јосимовић, инжинир; вероисповеданија источно-православног; 29. год. стар; здравља доброг.	Из Старе Молдаве у Банатској граници; ожењен	Чисту и употребљену математику	18. септембра год. 1845. указом књажеским ВНо 1492. за привременог професора математике постављен.	Тригодишње теченије војноматематичног училишта у Карансбешу (види приметбу 1-ву); петгодишње теченије Техничког одељења у Политехнику бечком (види приметбу 2-у).	Од 18. септ. 1845. као професор математике непрекидно. Пре тога од 3. окт. 1838. год. до 12. децембра го. 1840. као дијурниста при Краљ. унгар. Управитељству бегејског канала; од 22. јулија 1845., до 18. септ. и год. као инжинир при унгар. средоточној железници.	600.	1-во у Карансбашком војноматематичком училишту предају се уз математику и војне науке (међу којима и фортификација) готово све обичне гимназијалне науке, па и франц. језик. 2-го. У техничком одељењу Бечког Политехникума уче се: основна и виша математика, описујућа геометрија, технологија, физика, хемија, механика, практ. геометрија, архитектура (грађан-

1	2	3	4	5
Коста П. Лазаревић, Пужкић; источног вероисповеданија; 24 год. стар; здравља доброг.	Из Крагујевца у Србији; нежењен	Народну економију, екон. политику, финансије и науку трговине	Књажевским указом од 31. јулија год. 1848. ВНо 1027.	
8. Димитрије Матић, источно-вероисповеданије; 29 год. стар; здравља доброг	Из Руме у Сремју. нежењен	Грађ. законик; грађ. судејски поступак; јавно право	Указом књажевским од 30. јулија 1848. ВНо 1019	
9. Људевит Шпанић, евангеличког вероисповеданија; 32 год. стар; здравља доброг	Из Вараждина у Хрватској; ожењен	Језик и литературу француску	Књажевским указом од 1. октобра 1848. ВНо 1447 постављен за привременог професора француског језика	
10. Вук Маринковић, доктор медицине; 41 год. стар; источног вероисповеданија; доброд здравља	Из Новог Сада у Бачкој; ожењен	Елементарну физику	7. јулија 1849. књажевским указом, ВНо 919.	
11. Борђе Ценић; источног вероисповеданија; 25 год. стар; здравља доброг	Из Београда; нежењен	Криминални поступак	12. новембра 1849. П№ 1050 предписанијем Попечитељства, 31. окт. ВНо 1561 височајше одобреним ³	

Оригинал. АС, МПС, 1849, V. 396.

¹) После смрти И. Стојановића постављен кнежевним указом од 19. јула 1849. године. — АС, Л. 264.

²) Види АС, Л. 265.

³) Види АС, Л. 265.

6	7	8	9
1. и 2-у гимназијалну класу приватно у Крагујевцу, 3-ћу у истом месту 1838/9. год. — Немачки, латински и јелински језик; последње три гимназијалне класе и 1-ву годину философије у Бечу (од 1841. до 45. год.). Политично-економичне науке за три године) у Хајделбергу, где је и из исти наука и докторат положио.	Од наведеног дана у истом званију.	600.	ска, хидротехнија, грађење путова и мостова), и рисовање сваке струке. За исти пет година слушао је на Свеучилишту тамошњем вишу математику редовно, а као ванредан слушатељ философију, вишу механику и астрономију. Добио од правитељства србског 300 талира благодјанија за последњу годину свог учења, као на последку к тому и 100 талира у име трошка за путовање и повратак у домовину.
Гимназијалне у Карловцу и у Крагујевцу; философије и православне при Лицејуму К.С. у Крагујевцу. Као питомац србског правитељства је свршио курс философије и православни у Берлину и Хајделбергу, а из први доктор Лајпцишког свеучилишта.	Од октобра 1841. до августа 1842. као канцелиста Совјета К.С.; после од тог дана до 12. децембра и.г. као писар Суда вароши Београда; а одреченог дана до априла 1843. год. као секретар Суда окружија беогр.	600.	
Гимназијалне у Вараждину, проче више науке у Краљевској академији у Загребу.	Од 1. октобра 1848. год. — Прије био је професор учитељском завенију у Загребу.	350.	Год. 1843. положио конкурс за гимназијалне професоре и добио диплому одобрена професора гимназија. — Год. 1845. пол. конк. за језик и литературу југославенску; а год. 1847. за проф. физике при Академији загребачкој. — Предавао је као проф. у Загребу природнословне науке, педагогију и домаће лекарство.
Гимназијалне у Новом Саду; философију у медицину у Пешти и у Бечу.	Од поменутог дана. Пре тога практичан лекар.	600.	
Гимназијалне и филозофиске у Лицејуму К.С. последње и у Берлину; правитељствене од части у поменутом Лицејуму, а свршио у Берлину и Хајделбергу.	Од поменутог дана.	300.	

1850.

219.

Београд, 23. јануара [4. фебруара] 1850.

Стојан Бошковић Министарству просвете — услед болести одсуствовао из наставе, на моли да буде уписан у другу годину филозофије и тражи повећање благодeјања.

Високославно Попечитељство просвештенија!

Дуга болест моја била је узрок, што ја с осталим ђацима у обично време у школу доћи нисам могао и што сам се досад у Свилајенцу месту мог рођења забавио. Сада пак предигавши се дошао сам опет, да науке у отечественем нашем Лицејуму продужим. Но као што од почетка учења већи школа сиромашног стања родитеље имајући, нисам се могао без милости и благодeјанија високославног Попечитељства просвештенија обдржавати; тако нисам особито дугим одсуством изгубивши другу помоћ, коју сам приватним поучавањем деце имао, нећу моћи без благодeјанија науке продужити, будући ми је јошт то једино средство за обдржавање заостало. И зато сам се усудио са страхопочитањем високославно Попечитељство просвештенија молити, да би оно, узевши у призрење испуњавање моји дужности и мој дојакошњи успех у наукама, испитима прошле године осведочени, благоизволило досадашње моје благодeјаније у 3 1/2 талира састојеће се повисити и мени милостиво подарити. А што се мог изостанка од науке за ово теченије предавани тиче, ја се високославно Попечитељству просвештенија обећавам, да ћу, да би незгодним случајем а не вољом изгубљено надокнадио, труд мој усугубити тако, да се надам јошт сада редовно првог теченија испит бар из једног ако не могу из оба сада полажућа се предмета, положити.

У надежди, да ће високославно Попечитељство просвештенија молбу моју милостиво примити и испунити, јесам

Високославног Попечитељства
просвештенија
понизни питамац
Стојан Бошковић,
слушатељ филозофије
друге године¹

Оригинал. АС, МПС, 1850, I, 3.

¹ Види следећи докуменат.

/ 220.

Београд, 25. јануара [6. фебруара] 1850.

Ректор Министарству просвете — препоручује молбу Стојана Бошковића, једног од најбољих лицејаца.

Високославно Попечитељство просвештенија,

Стојан Бошковић и владањем и приљезанијем у наукама најодличнији друге године филозофије слушатељ, због дуге и тешке болести на време доћи немогавши, не само да је правитељствено благодeјаније изгубио, но је и редку прилику у стране земље на науке послан бити промашио. Колико је то за њега велика штета, не мањи био би доиста губитак и за исто отечество, кад би овај, колико даровити и трудољубиви толико и поштени младић, због сиромаштва а без правитељствене помоћи оставши, прилике се лишио, тако лепим успехом започето изображавање своје довршити. Тога ради узимам себи слободу, његово, ради получења и повишења имавшег прошле године благодeјанија од три и по талира Ректорату Лицејума поднешено прошење спроводећи, високославно Попечитељство у покорности молити: да би из обзира на његову ваљаност као не мање и зато, што се он обојим овога полгодија испитима (из филозофије и математике) подвргава, не само дозволило за редовна ђака примити га, но и његову молбу тим начином уважити благоволило, да му се правитељствено благодeјаније бар на четир талира повишено опет, па и за овај месец — јануар — подари.

Овогодишњи ректор
Е. Јосимовић,
професор математике

Оригинал. АС, МПС, 1850, I, 3.

Напомена: Министарство просвете одобрило је 12. фебруара упис С. Бошковићу у другу годину филозофије, пошто претходно положи испит из физике и математике. О повећању стипендије није се Министарство тада изјаснило, али се из других докумената види да му се изашло у сусрет и у том погледу. — АС, МПС, 1850, II, 385; А, 286.

221.

Београд, 1. [13] фебруара 1850.

Ректор Министарству просвете — предлаже да држава плаћа фамулуса а не лицејци, којима је то велико оптерећење, поготову сиромашнијим благодeјанцима.

Високославно Попечитељство просвештенија,

Познато је високославно Попечитељству, да фамулуса лицеумског сами ђаци плаћају, прилагајући при уписивању сваки по четир цванцика у име тога.

Тим начином од њи добивена сума дотицала је дојако и могла је достићи, намирити га за целу школску годину, јер је и Бака више било и он је, према послу, много мању плату имао. Ове године пак, из узрока што му се, због много већег, завођењем јоште једне године за право-слове и употребавањем целог школскога зданија више него удвоје-ног посла, по пет талира на месец плаћати мора; Бака пак и редовни и ванредни скупа само 40 имамо: једва је могуће било исплатити га за прошло школско полгодије.

Држећи се дојакошњега обичаја имао би ја сада недостатак за издржавање фамулуса и за ово друго полгодије опет на Баке порезати, које би на свакога нешто мање од јошт четир цванцика дало. Но ја се устручавам то урадити колико с тога: што сам уверен да би тим новим, за наше сиромашне Баке великим и превеликим намером, многога и могуће баш најбољега (сиромашни су Бацаи обично најбољи) од даљег школовања одвратио, толико и за то, што држим да је издржавање по-служитеља чрез саме Баке, са владајућим код нас обстојателствама у највећем противуборству, и дакле са свим неуместно. Тај обичај може постојати при онаковим училиштима, где Бацаи и исте учитеље плаћају, т. ј. само при приватним заведенијама, или најпосле јоште и онде где Бака врло много имаде, где дакле на свакога долазећи прилог у име такозване фамулације врло незнатан испада. У јавном, државном заве-денију пак, и сувише ако такова обстојателства владају, да је држава принуђена Баке плаћати, да би у школу ишли, као што је то код нас; ту је издржавање нужднога послужитеља чрез исте њи, очевидна наслед-ственост. Са свим је у реду, да се у државном заведенију сви потребни послужитељи из државне касе плаћају, као што то иначе при свима другима надлежатељствама и бива, неznam зашто само у Лицеуму и при гимназијама не.

Зато, пре него што би корак један учинио, који би са интересима отечества неслагајућа се следства имао; и пре него што би са знањем у наследственост падао: волео сам високославно Попечитељство, моја побуђенија на то разложивши, у име сиромашни наши Бака овим пре-покорно молити: да би милост имало, не само за ово школско полгодије фамулуса плаћати, но и његово издржавање један пут за свагда са убоги наши Бака дићи, одредивши му из правитељствене касе месечну плату од пет талира.

Уздајући се у познато високославнога Попечитељства правдољубије, а при том и уверен будући да је предстојећа моја препокорна молба сасвим основана: ни најмање не сумњам, да ће уважена бити. Ништа мање зато на последку јоште молити морам, да ми се, ако иначе могуће буде, до 5-тог тек. мес. високославнога Попечитељства решење доставити благоволи, будући да тога дана фамулусу месец изтиче, и ја дакле дотле знати би имао: којим ће се начином он у будуће издржавати.

РНо 83.

Овогодишњи ректор
Е. Јосимовић,
професор математике

Оригинал. АС, МПс, 1850, I, 91.

Напомена: Кнез Александар прихватио је предлог ректора и издао је налог да се фамулусу даје месечна плата у висини од 5 талира (8. април).

222.

Београд, 24. фебруара [2. априла] 1850.

Кнез Александар Министарству просвете — благодејанцима дати на коришћење Зборнике закона и уредаба, који ће се набавити трош-ком државе.

Попечитељству просвештенија,

Молбу слушатеља III године права при Лицеуму нашем и прави-тељствени благодејанаца: Вељка Радоњића, Борџа Мишковића, Живка Јовановића, Василија Петровића и Живана Јовановића: да им се досада изишавши зборници Уредба и закона,¹ који су им при толковању зако-ника грађанског нуждни, као благодејанцима поклоне, предложило је Попечитељство просвештенија под 26. пр. мес. ов. год. ПНО 79 Совјету на решеније с примечанијем: да ће потребно овим благодејанцима число Зборника од свију досад изишавши части изнети 35 ф. сребра.

У следству тога ја сам согласно с мненијем Совјета од 14. ов. м. Но 62 решио: да се о трошку правитељства купи потребно число Збор-ника уредба и закона за гореименоване благодејанце, но те књиге да се несматрају као сопственост њихова, но као притјажаније библиотеке Лицеума, којима ће се они само за време, док су у школи, ползовати, и које да се у библиотеки Лицеума држе, па по излазку садашњи благо-дејанаца из школе, да се тако исто и другим благодејанцима ове исте књиге на учење поверавају, докле год за употребленије служити узмогу; које решеније и саопштавам настојећим како Попечитељству просвеште-нија, тако и финансије ради надлежног њиховог употребленија.

А. Караборџевић

Оригинал. АС, МПс, 1850, III, 434.

Напомена: Министарство просвете послао је 14. новембра девет приме-рака Зборника православима II и III године — АС, А, 312.

¹ *Сборник закона и уредаба и уредбени указа, издани у књажеству Србском, излазио редовно од 1840. (за 1839) годину па надаље.*

223.

Београд, 14. [26] марта 1850.

Кнез Александар Министарству просвете — одобрава штампање преведене књиге „Часови благоговенија“ лицејца Георгија Стефановића Којанова и ослобађа га плаћања трошкова штамарији.

Попечитељству просвештенија,

Борџе Стефановић слушатељ при овд. Лицеуму родом Бугарин, молио је Попечитељство просвештенија, да му се скоро изишавше код нас дело

„Часови благоговенија“ њим самим на бугарски језик преведено, у 1000 егземплара бесплатно у Типографији нашој печата, коју је молбу и Попечитељство предречено 1. пр. м. ов. год. ПНо 138 Совјету саобштило на решеније с мненијем, да се иста просба уважи.

Имајући у виду штедњу касе правитељствене а и многе подобне издатке, које је правитељство србско досада у више прилика за разпространене просвете у Бугарској учинило, по саслушаном мненију Совјета од 14. ист. м. Но 80 согласно с овим, у следству предизложеног решено сам: да се проситељу бесплатно печатање у речи стојећег дела, које би по известију Попечитељства просвештенија 228 ф. ср. изнело, не поклања, но за олакшицу изданија реченог дела на бугарском језику, да се само по коштовању у Типографији таково печата, а процент књигопечатње да се проситељу опрости.

Које решеније и саобштавам настојећим како Попечитељству просвештенија тако и финансије ради надлежног његовог употребљенија.

ВНо 261.

А. Караборђевић

Оригинал. АС, МПС, 1850, I, 86.

224.

Београд, 14. [26] марта 1850.

Студенти права Министарству просвете — износе узроке тешког стања на Лицеју, који су довели до опадања броја лицејаца на студијама.

Високославно Попечитељство просвештенија,

Кад је високославно Правитељство Лицеума нашем као највишем отечественом заведенију, пр[ошавше] 1849. год[ине] јоште једну Правословну катедру придодало и тиме подпуни Правословни факултет установило, сваки Србин, који род свој истинито љуби и напредка му жели радовао се томе. Нама пак као питомцима тога заведенија колико је с једне стране мило било, што и наше правитељство по примеру остали с те стране срећни држава, тежи да задатак тај испуни, тежи да духу данашњег века одговори; уколико нас с друге стране туга обузима, кад погледамо, да ово наше највише — једино у нашем отечеству — заведеније само 35 слушатеља, рачунајући ту и странце и ванредне слушатеље, има. И ко озбиљније и дубље посмотри Лицеум србски унутрашње и спољашње, увериће се, да колико он с умложењем наука к напредку, толико оскудношћу слушатеља к назадку иде. Кога дакле Србина ово ожалостити неће, кад увиди, да и ово једино заведеније наше, којим се само наше отечество у србском роду одликује, које је високославног правитељства толико труда и жртве народње стало — због тога пасти мора, што слушатеља кроз кратко време никако имати

неће. А да ће та судбина наш Лицеум доиста постићи, увериће се високославно правитељство кад баци поглед на стање Лицеума први година његовог постанка и сравни са стањем његовим са данашњим, па кад види, да у трећој години права само 5 слушатеља, у другој години и првој права по 8, у другој години философије 9, а у првој само 5 има. К томе када се узме у соразмерност, да је од трећегодишњи правослова у Лицеум дошло 15 од другогодишњи 24, а од првогодишњи 23, па је се досад число слушатеља тако умалило да је само вишеизложени број остао: лако ће се онда моћи закључити, колико ће кроз 5 година у најстаријој години права бити, кад у првој години философије само 5 има? — Ово је високославно Просвештенија попечитељство предвидило, кад је питање своје Комисији школској учинило, да ова изјасни узроке, због који је у Лицеуму, тако мали број слушатеља, и да му она следству тога мненија своје поднесе, како би се томе помоћи могло. Ми незнамо какве ће узроке комисија навести, и какво ће мненије у следству исти узрока предхваљеном Попечитељству поднети, но сматрајући то за ствар обшту и јавну и на срећу рода клонећу се, и по томе држећи, да је света и највећа дужност свакога Србина садејствовати, да се научна заведенија одрже, и просвета чрез њи унапреди, и непозвани усудили смо се молбено изјаснење у том обзиру поднети. Нека нам дакле високославно Попечитељство просвештенија за подрзљивост и неучтивост неприми, што ћемо и ми ову молбу нашу у виду изјасненија поднети; но напротив у сваком почитању молимо, да нас оно внимателно саслуша тим више, што ми ове не из собствене користи наше, но обштега добра ради које се тек просветом постизава чинимо. Но да неби предхваљено Попечитељство из овога поступка нашег предпоставило неповерење наше према њему, ми се изјасњавамо, да то јединствено за то чинимо, што мислимо, да ћемо ми, који управо Лицеум сачињавамо и питање високославног Попечитељства о узроцима умалења слушатеља у истоње најбоље и одговорити — почем се ти узроци на нама самима појављују. Ако дакле високославно Попечитељство њи у својој суштини дознати жели, то су ови:

1. Што се у јавним службама никаква разлика нечини између они, који су врло мало учили и они који су и са најбољим успехом правословне науке свршили; шта више они први из разни узрока у авансирању често предпостављани бивају онима, који су све науке свршили, и који по образованости својој препоруку у савестном и точном испуњавању поверене им дужности траже.

2. Сва виша надлежатељства себи подручни персонал авансирају по годинама службе, а не по способности. Тако ми знамо више наши другова у млађим класама с нама бивши, који су због рђавог успеха у наукама и томе последујућег рђавог али савршено праведног оцењења школу оставили, и нигди немогавши — може бити — а понајвише и јесте тако — начина живота наћи, обратили су се тражити такви у државним службама, и заиста нашли су, и данас су до оног степена званија дошли, до кога њихови другови, који науке свршавају ни за више година доћи немогу. А и против у овој точки наведеног поступка постоји Уредба.

3. Што онај, који 15 и више година у учењу и преправљању — по садашњој потреби отечества — за званија проведе, и које учењем које

пак оскудошћу нуждним за то средствима и телесне и душевне силе изнури и здравље често изгуби, па највећа му је награда, званије практиканта са 50 и најдаље до 100 талира, а кадкад и безплатежног, практиканта, који се не само од несвршивши науке, него и од сами служитеља надлежатељства — пандура — неразликују.

Бедно је дакле стање они, који науке свршавају, јер у службама нису уважени и пристојно награђени, а за други начин живота нису се приуговорили: како ће дакле други добити вољу на продужење наука, кад погледају оне који сврше. Притоме ми мислимо да је законодателна власт при издавању Уредбе за практиканте 23. јулија 1845. ВНо 1117 имала у обзир оне, који немају способности за званија, који су само из нижи школа или са заната и трговине у службе ступили, и да је по њима исту Уредбу мерила. Следователно да не би праведно било, да се то и на оне односи, који су за толике године учећи се све науке свршили и за званија довољно приправили се.

Ово су узроци који су управо причинили, да у Лицеуму нашем само 35 слушатеља има. Ми ове наводимо по чистом убеђењу и слободни од сваки себични нитереса у колико нам просвета народа на срцу лежи.

Ово наше изјасеније подноси с највећом покорношћу високославног Попечитељства просвештенија молимо да га милостивог прегледа свог удостоји, и ако потребно буде већој власти спроведе, јесмо

високославног Попечитељства просвештенија
препокорни слушатељи Лицеума

Марко Матић	Јован Живковић
Вељко Радонић	Јаков Туцаковић
Петар Протић	Павле Марковић
Милан А. Петронијевић	Радивој Милојковић
Василије Д. Мацаревић	Димитрије Радовановић
Василије Петровић	Борђе С. Јошев Бугарин
Мијајло Небригић	Станоје Илијћ
Никола Е. Барјактаровић	Петар Стефановић
Марко Аћ. Томић	Стојан Бошковић
Владимир Стојановић	Димитрије М. Величковић
Живан П. Јовановић	Коста Вујић
Михаил Т. Жељковић	К. Б. Марковић
Павле Радовановић	Стеван С. Кнежевић
Живко К. Јовановић	Никола Новаковић
Борђе Мишковић	

Оригинал. АС, МПс, 1850, I, 84.

Напомена: Објавио М. Радевић, *Граба*, с. 472—474.

225.

Београд, 20. маја [1. јуна] 1850.

Константин Бранковић Министарству просвете — подноси на рецензију, а потом и штампање, уџбеник „Мислословље.“

Високославно Попечитељство просвештенија!

Следујући предписанију високославног Попечитељства просвештенија од 13. јулија пр. год. ПНо 572 израдио сам ја под ./- прикључено Мислословље, као другу част дудрословија, која се предаје у Лицеуму нашем. С овом чашћу, ако се она удостоји одобрења високославног Попечитељства, добиће у руке слушатељи мудрословија I године печатан предмет мудрословни и за друго теченије школско. Стање здравља мога, које ме у зимним месецима за објатнији посао мање расположеним чини, и због кога се у то доба нити душевно нити телесно смем по већма усиљавати, било је главни узрок, што нисам могао и оно, што је из мога предмета за слушатеље мудрословија II године одређено, израдити, и што ћу с једном чашћу тога посла топвр около Божића, а с другом у ово доба идуће године готов бити моћи. — Што се пак израђења прикљученога дела тиче, то сам се трудио у њему поред све сувопарности предмета разумителност и краткост сојединити. Ову сам нарочито тога ради у виду имао, једно да би пространство науке пространству времена предавања соразмерно било, а друго да би слушатељи и други љубитељи књигу лакше купити и њом се пре ползовати могли. Но поред све краткости ја сам се опет и за нужну подпуност постарао, колико ми је то према ограничености и моје мале сопствене и високославног Попечитељства библиотеке могућно, а према многостраним околностима наши ученика и читатеља, по моме мненију, сходно било.

У осталом ако високославно Попечитељство ово дело за школску књигу одобрити изволи, то га ја сходно предхваљеном предписанију уступам, да се о трошку високославног правитељства и на његову корист напечата.¹

Константин Бранковић,
професор философије у Лицеуму К.С.

Оригинал. АС, МПс, 1850, III, 451.

¹ Види докуменат бр. 234.

226.

Београд, 30. августа [11. септембра] 1850.

Димитрије Матић Министарству просвете — подноси за штампање уџбеник „Јавно право Књажества Србије“.

Високославному Попечитељству просвештенија,

По предписанију високославног Попечитељства просвештенија: да професори имају своје школске предмете, које предају, израдити и

њему подиети, понизно подписани преправио сам за печатњу и мој други школски предмет *Јавно право*,¹ које у Лицеуму предајем.

Ја сам за целисходно држао пре него се јавно право нашег отечества предузме, *Обите основе државног умног права* разложити и тако се ово моје дело на два главна одељка дели, од који први дејствује о државиом праву по *његовом чистом поњатију*, без обзира на положително право које државе, па се тек на гдикојим местима примера ради поједине државе наводе, а други одсек дејствује изкључително о *јавном праву Србије*, као положителном праву нашег отечества.

Ја сам израдио овај предмет за ову годину, како га предајем по оним спомагателним средствима, каква сам овде на руци имати мого, и узимам слободу поднети га похваљеном Попечитељству с том понизиом молбом да га оно Школској комисији на преглед и оцену благовремено предати изволи.¹

Димитрије Матић,
професор отечественог права

Оригинал. АС, МПс, 1850, III, 458.

¹ Види докуменат бр. 235.

227.

Београд, 31. августа [12. септембра] 1850.

Министар просвете Ректорату — поставља Рајка Лешјанина за професора римског права.

Ректорату Лицеума,

На представленије Попечитељства просвештенија од 21. јулија т. год. ПНо 792 благоволила је његова Светлост височајшим Указом својим од 30. јулија т. год. ВНо 1454, Рајка Лешјанина професором Римски права при Лицеуму нашем поставити.

О поставленију овом извештавајући Попечитељство просвештенија Ректорат препоручује му, да он г. Рајка надлежно у дужност његову уведе, и предавши му прикључени овде под 1 декрет на званије његово да од њега три цванцика таксе за овај наплати и Попечитељству овом пошље.

Г. Рајко, по сообштеном већ Ректорату височајшем решенију предаваће у Лицеуму природно право, Јустинијанове инштитуте и скраћене пандекте.

ПНо 828.

Попечитељ
правосудија и просвештенија,
полковник, кавалер,
Алекса Симић

Оригинал. АС, А, 302.

228.

Београд, 31. августа [12. септембра] 1850.

Министар просвете Ректорату — поставља Матију Бана за професора француског језика.

Ректорату Лицеума,

По представленију Попечитељства просвештенија од 12. маја т. год. ПНо 435 благоволила је Његова Светлост височајшим предписанијем својим од 30. јунија т. год. ВНо 938 поставити г. Матију Баиа за привременог професора француског језика при Лицеуму нашем, с пуном платом која је томе званију одређена.

Попечитељство просвештенија извештавајући о овоме Ректорат препоручује му: да он г. Бана надлежно у дужност уведе и прикључени овде контракт, који је Попечитељство просвештенија с њиме закључило преда му.

ПНо 829.

Попечитељ
правосудија и просвештенија,
полковник, кавалер,
Алекса Симић

Оригинал. АС, А, 303.

229.

Београд, 12. [24] септембра 1850.

Радивоје Милојковић Министарству просвете — сиромаштво га нагони да моли за повећање стипендије.

Високославно Попечитељство просвештенија!

Сиромаштво је сиромаштво и не може ништа друго у ствари бити, него опет сиромаштво, макар се човек колико задовољним и спокојним чинио. Оно је беда, која сваког, коме за врат дође, кињи и мучи, али опет онога највише, коме у постизењу велике и благородне намере смета. Сиромашном Баку она врло тежка пада, кад он од источника истине и мудрости окуси, сласт науке позна, која га, као неки очаравајући гај уморног путника, к себи мами, а и опет не може тамо да доспе. Кад истинно изобразити се хотећег младића дух треба мисли благородне да обузимају, кад он свој млади дух треба да куша, да ли и уколико он ону истину од наставника чувену сваћа, познаје и кадрим себе осећа њој следовати, онда тек нападне га брига, како ће и одкуда ће толике своје потребе намирити, која му онако незадовољном и најблагородније мисли угуши. Оваква је брига и мене нападала и непрестано ме досад прати, тим пре, што ми се од дана на дан све веће потребе указују,

зато високославно Попечитељство просвештенија покорно молим, да би ми оно досад уживано правителствено благодејаније у 3 талира состојеће се, повисити милост имало.

јесам
високославног Попечитељства просвештенија
најпокорнији проситељ
Радивој Милојковић,
слушатељ II год. права

Оригинал. АС, МПс, 1850, II, 385.

230.

Београд, 20. септембра [2. октобра] 1850.

Министар просвете Ректорату — повећава број часова седмично неким професорима.

Ректорату Лицеума,

Спроведено с писмом Ректората под РНо 5 расположеније часова за годину 1850/1. Попечитељство просвештенија није могло у свему одобрити по томе, што су неки г.г. професори мање часова ове године без узрока узели, него што су дужни били, по постојећем предписанију Попечитељства учинити.

Тога ради Попечитељство просвештенија нашло је за нуждно поменуто расположеније у следећим тачкама изменути:

1. Професор француског језика узеће још два часа преко недеље за слушатеље прве и друге године права, тако како би у свакој години по 3 часа преко недеље имао.

2. Професор отечествени права узеће још један сат за грађански законик, а тако исто и за јавно право и грађански поступак, тако како би из првог предмета имао 6 а из другог два по 3 сата на недељу.

3. Професор математике узеће још 2 сата преко недеље за слушатеље друге године филозофије.

4. Професори: историје и права народа, узеће сваки још по 1 сат преко недеље.

Нека изволи Ректорат измену ову неотложно удејствовати.

ПНо 1168.

Попечитељ
правосудија и просвештенија,
полковник, кавалер,
Алекса Симић

Оригинал. АС, А, 305.

231.

Београд, 29. септембра [11. октобра] 1850.

Владимир Јовановић Ректорату — моли да му се продужи давање стипендије, која му је из непознатих разлога обустављена.

Славному Ректорату Лицеума Књажества Србије,

Ја сам под 2. септембра т.г. поднео Сл[авном] Ректорату прошеније у призренију повишенија благодејанија, и на моју крајњу жалост сада кад је осталим питомцима благодејаније раздавано, господин ректор казао ми је, да мене у броју благодејанаца нема.

Мене ово у очајаније баца, јер без правителствене помоћи пожелане науке због сиромаштва мог отца никако продужити немогу; а повода никаква нисам од моје стране небреженијем или рђавим владањем дао, да ми се укине оно милостиво благодејаније, које сам још у гимназији у два талира уживао; шта више због првог превосходства, у којим сам другу класу човечности скоро из свију предавани предмета свршио, надао сам се милостивом повишенију уживаног благодејанија, као што су се тога удостоили и моју саученици, који су и богатијег стања и мање отлични успех показали.

Ја узимам слободу молити похваљени Ректорат, да он ову моју препонизну молбу високославног Попечитељству просвештенија с подкрепљењем доставити изволи, да и ја не само досад уживано благодејаније опет добијем, него да ми се оно по милости нашег правителства, коју оне према сиромашним ученицима и добро учећим се штедро показује, благоутробно повиси, јер ако се те милости лишим, ја ћу принуђен бити оставити науке које више свега љубим, почем је мој отац сјромашног стања, а са шесторо деце обтерећен, па ме никако издржавати неможе.

Надајући се, да ћу милошћу утешен бити, јесам

славног Ректората
препокорни
Владимир Јовановић,
слушатељ I год. филозофије, из Шабца

Оригинал. АС, МПс, 1850, III, 391.

Напомена: Ректор је проследио молбу В. Јовановића Министарству 13. октобра и тражио, не само да буде уврштен међу благодејанце, већ да му се стипендија повећа у одјелу на ону из гимназије. Министарство је уважило захтев и доделило му благодејање у висини од 2 1/2 талира.

232.

Београд, 5. [16] октобра 1850.

Министар просвете ректору — одобрава му држање ванредних часова из јестествене повеснице лицејцима друге године филозофије.

Г. Вуку Маринковићу
ректору и професору Лицеума,

Из писма вашег од 4. тек. м. разумело је Попечитељство просвештенија, да сте се ви решили, слушањима друге године филозофије јестествену повесницу, по један час преко недеље ванредно предавати. Достојно похваљујући осведочену ревност вашу и доказану усрдну љубав и наклоност к ученицима вашим, попечитељство просвештенија са задовољством хита к удејствовању предпријатија вашег савршено своје одобрење саопштити вам.

ПНo 1239.

Попечитељ
правосудија и просвештенија,
полковник, кавалер,
Алекса Симић

Оригинал. АС, А, 310.

233.

Београд, 2. [14] новембра 1850.

Министар просвете Савету — Јовану Ристићу, који се спрема за професора историје на Лицеју, поверити истраживања о српској прошлости у архивима Млетачке Републике.

Високославном Совјету,

Подпредседатељ Друштва србске словесности, г. Јован Гавриловић,¹ предложио је заседанију Друштва, да би се у Архиви негдашње Млетачке републике, — која се засада налази у једном од Млетачки манастира, у треста соба размештена — лако могли наћи податци за србску историју особито Неманићеви времена; оснивајући се на том, што су обе државе, србска и млетачка некад саграничне биле и као такве сносенија имати морале. По тому не без основа даје се предпоставити, да барем у Дуждевој канцеларији и Попечитељства спољашњи дела мора бити важни споменика за историју нашу они времена. Само је нужно, да се Друштво пре свега побрине о трошку, који ће се на тај конач чинити имати, а после и о лицу, које ће у Млетке ићи по проблемном делу.

Заседаније Друштва радо је примило ово предложеније у интересу бољег осветленија наше старе историје; но у колико Друштво нема у рукама средства за решеније тако важног задатка; зато молило је Попечитељство просвештенија, да предложеније ово његово ради трошка представи правитељству нашем на решеније.

Попечитељство просвештенија подноси предмет овај високославном Совјету на решеније, непропушта истом приликом то понизно мненије своје изјавити, да би боље и цели сходније било; важни овај посао поверити врстном питомцу нашем Јовану Ристићу,² који је Попечитељством просвештенија пре две године дана у Германију, нарочно на тај конач послат, да се за историографа и професора историје при Лицеуму нашем приправи. Младић овај, који се особитим душевним даровима и приљезанијем одликује, могао би дело ово предузети по повратку свом с науке, и то не само у Млеткама, него и у другим поглавитим варошима, гди се је надати важне податке за нашу историју наћи. Особите трошкове не би нужно било засада на тај конач чинити, јер би се он, бавећи се у Млеткама и другим местима, с овим благодетијем издржавао, које сада ужива.

ПНo 1344.

Попечитељ
правосудија и просвештенија,
полковник, кавалер,
Алекса Симић

Оригинал. АС, ДС, 1850, 443.

Напомена: Савет и кнез Александар уважили су предлог и о томе су известили министра просвете 16. децембра.

¹ Јован Гавриловић (1796—1877), државни саветник, министар финансија, кнежевски намесник (1868—1872).

² Јован Ристић (1831—1889), истакнути српски државник. Види документ бр.

234.

Београд, 9. [21] новембра 1850.

Школска комисија Министарству просвете — хвали и препоручује за штампање уџбеник проф. Бранковића „Мислословље или Логика“.

Високославном Попечитељству просвештенија,

Школска комисија прегледала је по налогу Попечитељства просвештенија дело господина Константина Бранковића, професора филозофије и члана исте Комисије „Мислословље или Логика“ и нашла је, да је дело ово, не само као наука за школско предавање определена, по најславнијим спаситељима подпуно, у систематичном реду, у жељаној краткости и јасности израбено, него да је особито и у смотрењу језика тако похвале достојно, нарочито по многим у њему наодећим

се, удесно скројеним називословним речима, да ће се делом овим уједно и књижество и језик србски обогатити; зато је Школска комисија у заседанију своме д. 4. новембра тек. год. под ч. 75 једногласно закључила: дело ово Попечитељству просвештенија препоручити, да га оно изволи дати печатати а потом у јавно настављење увести; из призненија пак тога, што је госп[один] сачинитељ око израђивања овог строга и тежког научног предмета велики умни труд подено, док га је кроз више година овако поњатно и добро на србском језику израдио, а друго што за своје већ о правитељственом трошку печатано дело: „Основно мудрословље“ није још никакву награду добио, премда су сви професори за печатане своје школске предмете и пре Школске комисије од високославног правитељства награде добијали, да високославно Попечитељство просвештенија изволи дати истоме г. сачинитељу сад уједно за оба два његова дела награду од осамдесет цес. краљ. дуката.

Деловодитељ Школске комисије,
др Јанко Шафарик

Председатељ Школске комисије,
Дим. Исаиловић

Оригинал. АС, МПс, 1850, III, 451.

Напомена: Министарство просвете издао је налог 2. децембра штампарији да уџбеник публикује. Уџбеник се појавио под насловом: „Мислословље или логика за првогодишње слушатеље мудрословља у Лицеуму Књажества србског, Београд 1851, с. XVII+301.

235.

Београд, 13. [25] новембра 1850.

Школска комисија Министарству просвете — предлаже да се штампају уџбеници Д. Матића „Умно државно право“ и „Јавно право Србије“.

Високославно Попечитељство просвештенија,

Послато с предписанијем ПНо 1073 од д[ана] 1. септембра тек. год. Школској комисији дело госп. професора права и члана исте Комисије Димитрија Матића: „Умно државно право“¹ и „Јавно право Србије“² прегледала је иста Комисија надлежно, а пошто је госп. Д. Матић, по закљученију Школске комисије д. 30. септембра т.г. Но 70, по неким приметбама ове, у нечем прерадио и јасније и разговетније написао: Увод у умно државно право, нашла је споменута Школска комисија, да је дело то предпостављеној му цели сасвим сходно израђено, и закључила је у заседанију своме д[ржаног] 11. новембра тек. год. под числ. 76: препоручити горе именовано дело Попечитељству просвештенија, да га изволи печатати дати а потом у јавно настављење увести, а господину сачинитељу Д. Матићу, по мненију Школске комисије, да

изволи дати за труд његов награду од тридесет це[сарско] кр[аљевских] дуката.

Деловодитељ Школске
комисије,
др Јанко Шафарик

Председатељ Школ[ске] комисије,
Димитриј Исаиловић

Оригинал. АС, МПс, 1850, III, 458.

Напомена: Ручкописе Матићевих уџбеника доставило је Министарство просвете штампарији 2. децембра.

¹ *Начела умног државног права*, Београд 1851, стр. III + 5 + 193.

² *Јавно право књажества Србије*, Београд 1851, стр. VIII + 136.

236.

Београд, 20. новембра [2. децембра] 1850.

Стефан Стојановић Ректорату — поклања лицејској библиотеци сто деведесет и једну књигу и брошуру.

Ректорату К. С. Лицеума,

Ево овде шиљем на поклон библиотеки Лицеума београдског један сандук с књигама почившег сина мог Милоша¹ содржавајући у себи које већи дела, које пак мањи брошура сто деведесет и један комад. Кад нисмо тужни родитељи срећни били да син наш с њима ползујући се више штогод на олтар просвештенија рода свог сам принесе, — шиљем њи лицеумској библиотеци, нека се питомци тог заведенија колико могу с њима сами ползују.

Член Совјета полковник и кавалер,
Стефан Стојановић²

Оригинал. АС, Л, 316.

¹ Милош је био студент права у Паризу, где је и умро.
² Стефан Стојановић Боса (1792—1855), државни саветник.

237.

Београд, 27. новембра [9. децембра] 1850.

Школска комисија Министарству просвете — предлаже да се штампа уџбеник В. Маринковића „Начела физике“.

Високославно Попечитељство просвештенија,

Школска комисија прегледала је по надлежности послато јој с предписанијем ПНо 572, д. 2. јунија, т.г. од Попечитељства просвештенија

НАЧЕЛА

ЗА

СВОЕ УЧЕНИКЕ, А И ЗА САМОУКЕ.

НАПИСАО

ВУКЪ МАРИНКОВИЋЪ,

Медицине Докторъ, у Лицеуму Княжества Србскогъ Физике
Профессоръ, друштва Србске словесности р. чланъ.

(Прегледано и одобрено одъ школске Коминисіе.)

ПРВА ПОЛА.

О МЕРЉИВИМЪ И НЕМЕРЉИВИМЪ ВЕШТЕСТВАМА.

(Са VI. литограф. таблица').

дело професора физике, г. доктора Вука Маринковића: „Начела физике“¹, определено за јавно настављење школско, и пошто се уверила, да је дело ово у сваком смотрењу целисходно и тако ваљано сачињено, да ће не само учећој се младежи нашој, него и целом читајућем обществу србском на велику ползу и поучење служити, и у обште књижевство србско знатно обогатити, закључила је у своме заседанију дана 25-тог новембра т.г. под числ[ом] 78, дело ово обште полезно високо-славном Попечитељству просвештенија снажно препоручити, да га печатати даде и у јавно настављење уведе; у смотрењу пак награде, из призренија на обште поњатни и јасни слог, којим је ово важно, љубопитно и общепотребно дело списано, и на знаменити труд, који се по огромности његовој за израбење његово изискивао, јединогласно је закључила Школска комисија умолити високославно Попечитељство просвештенија, да госп. сачинитељу изволи дати награду најмање од сто комада цесарски дуката.

Деловодитељ Школске комисије,
др Јанко Шафарик

Председатељ Школске комисије,
Димитриј Исаиловић

Оригинал. АС, МПС, 1850, III, 493.

Напомена: Министарство просвете наложило је штампарији 16. децембра да печата уџбеник проф. Маринковића.

¹ *Начела физике за своје ученике, а и за самоуке, I—II*, Београд 1851, стр. 515, 286.

238.

Београд, 12. [24] децембра 1850.

Министар просвете Ректорату — доставља указ о данима обавезног ношења униформи.

Ректорату Лицеума,

У сојузу Указа овог од 15. априла тек. год. ВНо 1826 о званичној униформи чиновника и званичника правитељствени, Његова Светлост Књаз наш нашао се побућеним указом својим од 5. октобра т. год. ВНо 1973 у смислу 11-е точке вишепоменутог Указа следујуће дане определити и прописати, у које ће сви чиновници и званичници прописану униформу носити имати, и то:

1. На Ново лето.
2. На Богојавленије Господње.
3. На св. Саву.
4. На воскрсеније Христово први дан.
5. На св. Георгија (Бурђев дан).
6. На вознешеније Господње.
7. На сожествије св. духа (Дуови) први дан.
8. На св. апостола Петра и Павла.

9. На успеније Богородице (Велику Госпоину).
10. На дан рођења Светога Књаза (29. септ.).
11. На Димитрија Великомученика (Дмитровдан).
12. На св. Андрију Первозваного.
13. На св. Николаја.
14. На рождество Христово први дан.

Осим ови празника има ће се званична униформа још и у сле-
дујућим случајевима носити, и то:

- а) При полагању заклетве чиновником на получено звание.
- б) Кад се неки од чиновника они надлежатељства, која се у месту централног правленија налазе, при одлазењу из централног места, или долазењу на дужност, после дужевременог одсуствија, и то нижи пред-
постављеним им властима, а виши и саме Светломе Књазу пријав-
љују.
- в) Кад би који од чиновника, који у месту централног правленија не служе, при долазку своје у Београд или при одлазку из Београда, и то виши пред Светлога Књаза, и нижи пред надлежног попечитеља излазили.
- г) Кад Његова Светлост, или попечитељ који у окружије које нибуд долази, или из овога одлази, и
- д) У сваком оном случају, кад се зато од предпостављене власти наредба изда.

Висошајши указ овај соопштава се Ректорату на тај конач да га по надлежности коме треба саопшти, и да се по истоме строго управља.

ПНо 1494.

Попечитељ
правосудија и просвештенија,
полковник, кавалер,
Алекса Симић

Оригинал. АС, А, 318.

239.

[Београд, 1850]

К Њ И Г А
У КОЈОЈ СУ ЧЛЕНОВИ ДРУЖИНЕ СРБСКЕ СВОЈЕРУЧНО
ПОДПИСАНИ

Својеручни подписи членова Дружине.

1. Алекса Н. Солуић слуш. I год. права родом из Бершића окруж. рудничког ступио у Дружину на Видовдан 1847. год. Умро 29. јануарија 1849. год. у Београду.
2. Арсеније Стефановић слушатељ I-ве год. филозофије, родом из Сибице окруж. јагодин[ско] ступио у Дружину на Видовдан 1847. год. Умро је 6. августа 1849. године.

3. Василије Мацаревић слушат. I год. филозофије родом из Чачка окр. истог ступио у Дружину на Видовдан 1847. год.
4. Василије Петровић слушатељ II год. филозофије родом из Беле Цркве окруж. подринског, ступио у Дружину на Видовдан 1847.
5. Вељко Радонић слушат. II год. филозофије, родом из Крагујевца окр. истог ступио у Дружину на Видовдан 1847. год.
6. Димитрије Димитријевић слушатељ II год. филозофије, родом из Крагујевца окр. истог ступио у Дружину на Видовдан 1847. год.
7. Димитрије Голубовић слушатељ I-ве године права, родом из Гроцке окр. београдског ступио у Дружину на Видовдан 1847. године.
8. Јефрем Груић, слушатељ I-ве год. филозофије, родом из села Даросаве окр. београдског ступио у Дружину на Видовдан 1847. год.
9. Живан Јовановић, родом из села Страгара окруж. рудничког слушатељ II год. мудрословија редовни член Дружине младежи србске од Видовдане 1847. год.
10. Живко К. Јовановић слушатељ II год. филозофије из Будишића окр. подринског ступио у Дружину на Видовдан 1847.
11. Марко Матић I год. мудрословија слушатељ, родом из Лознице окруж. подринског, ступио у Дружину на Видовдан 1847. год.
12. Петар Марковић слушатељ I год. филозофије из Параћина окр. њупр[ијског] на Видовдан 1847. год.
13. Милан Петронијевић слушатељ I год. филозофије родом из Јагодине окруж. истог, ступио у Дружину на Видовдан 1847.
14. Новак Јеремић слушатељ I год. права, родом из Миросаљца окруж. београдског ступио у Дружину на Видовдан 1847. год.
- 15.* Павле Петронијевић слушатељ II год. филозофије родом из Буковице окр. чачанског ступио у Дружину на Видовдан 1847. године. Умро 8. октобра 1848. године од колере.
17. Петар С. Протић Сокољанин родом из Азбуковице села, окружја подринског среза азбуковачког, слушатељ I год. филозофије, ступио у Дружину на Видовдан 1847. год.
19. Стефан Лонгиновић родом из Алексинца окр. истог, слушатељ II-ге год. филозофије ступио у Дружину на Видовдан 1847. год.
20. Тома Цинцар — Јанковић родом из Шапца ступио у Дружину на Видовдан 1847. год.
21. Борбе Мишковић слушатељ II год. филозофије, родом из села Мојковца окружја подринског, ступио у Дружину на Видовдан 1847. год.
- 22.* Велимир М. Стефановић слушатељ I год. филозофије, родом из Београда, окружја истог ступио у Дружину 9. септембра 1847. године.
24. Јован Ристић сл. I год. ф. родом из Крагујевца окр. истог ступио у Дружину 9. септембра 1847. год.
25. Јован Ч. Стојадиновић слушатељ I год. филозофије, родом из Карловца у Војводини србској, ступио у Дружину 9. септембра 1847. год.
26. Кузман Т. Кузмановић слушатељ I год. филозофије родом из Смедерева окр. истог ступио у Дружину 9-ог септембра 1847. год.

Иступио из дружине

27. Милоје Ј. Лешјанин из Леше окр. ћуприског ступио у Дружину.
28. Михаил Н. Небригић слушатељ I год. мудрословија родом из Панчева у Војводини србској, ступио у Дружину 9. септембра 1847.
29. Радоица П. Јовановић слушатељ I-ве год. философије родом из М. Моштанице окр. београдског, ступио у Дружину 9. септембра 1847. год.
30. Радивој Милојковић слушатељ I год. философије родом из Глоговца окруж. пожаревачког ступио у Дружину 9. септембра 1847. год.
31. Стеван Павловић, II год. философије слушатељ, родом из Н. Сада.
32. Тихомиљ Николић слуш. I год. мудрословија родом из Крагујевца окруж. истог, ступио у Дружину 9. септембра 1847. год.
33. Тодор М. Бојовић слушат. I год. мудрословија родом из Шетоња окруж. пожаревачког, ступио у Дружину 9. септембра 1847. год.
34. Рајко Ј. Лешјанин проф. К. с. Лицеума из Лешја окр. ћупријског.
35. Владимир Стојановић слушатељ I год. философије, родом из Београда ступио у Дружину м. с. 10. септембра 1848. год.
36. Стојан Бошковић слушатељ I год. философије, родом из Свилајенца, окр. ћупријског, ступио у Дружину м. с. 10. септембра 1848.
37. Станоје Илић слуш. прве год. философије, родом из села Метриша окр. краинског ступио у Дружину 15. фебруара 1848.
38. Димитрије Радовановић слушатељ прве год. философије родом из Београда, ступио у Дружину 15. фебруара 1848. год.
39. Крста Марковић слушат. друге године философије родом из Неготина окр. краинског ступио је у Дружину 28. марта 1848. године.
- 40.* Јован Живковић слушатељ II године философије родом из Неготине окружја краинског ступио у Дружину 23. маја 1847. године.
- 44.* Андрија Стаменковић столоначелник Апел. суда II одел. родом из Крагујевца, постао почаст. чл. Др. 4. марта 1848.
46. Михаил Б. Јовановић архивар Попечства финансије, родом из вар. Крагујевца истог окружја ступио као почестин член у Дружину 4. марта 1848. год.
- 47.* Георгије Николић практикант Суда в. Београда родом из Београда, ступио као поч. член у Дружину 4. марта 1848. г.
49. Андрија Стевановић питом. Инжин. школе, родом из Београда ступио у Дружину за почестног члена 21. марта 1848. год.
50. Гаврил Поповић слушатељ I-ве године философије ступио у Дружину месеца октобра 1850. год.
51. Коста Вујић слушат. прве године философије родом из Београда, ступио у Дружину 12. септембра 1848. год.
52. Стефан С. Кнежевић I-ве године философије родом из Карановаца, ступио у Дружину 7. октобра 1849. године.
53. Јосиф Миовић слушат. II год. права Београђанан ступио у Дружину септембра мес. 1850. год.
54. Милан Бучовић, слушатељ I-ве год. философије Крагујевчанин ступио у Дружину октобра мес. 1850. год.

55. Владимир Јовановић слушатељ I год. философије Шабчанин ступио у Дружину 7. октомбра месеца 1850. год.
- ** Александар В. Шушкаловић слушатељ I год. философије родом из Панчева ступио у Дружину м-ца октобра 1850.
- ** Алекса Стојковић слушатељ I год. философије Крагујевчанин ступио у Дружину 1850. октобра месеца.
- ** Јосиф Миловановић слушатељ I год. философије, Крушевљанин ступио у Дружину 10. септембра 1850. године.

Напомена: * означава да су испуштени бројеви: 16, 18, 23, 41, 42, 45 и 48 наведени, али су рубрике празне; ** наведено без означавања редног броја. Објавио М. Радевић, *Правила*, с. 104—105.

1851.

240.

Београд, 9. [21] јануара 1851.

Школска комисија Министарству просвете — предлаже за штампање уџбеника проф. Цукића „Народна економија.“

Високославноме Попечитељству просвештенија,

Дело господина професора Константина Цукића: „Народна економија“,¹ које је Попечитељство просвештенија с предписанијем својим ПНо 406 д[ана] 7. септембра 1850. год. Школској комисији ради прегледа и оцене послати изволило, иста Комисија надлежно је прегледала, и пошто је господ[ину] сачинитељ неке приметбе у заседанију д. 23. децембра 1850. год. од чланова Школске комисије чињене усвојио, тичуће се терминологије, нашла је иста Комисија, да је ово дело добро и целисходно по најновијем стању ове науке израђено; зато је закључила у заседанију д[ржаног] 30. децембра 1850. год. под числ. 92, препоручити дело ово Попечитељству просвештенија, да га оно изволи дати печатати, а потом да га као школску књигу у јавно настављење у Лицеуму уведе; а господ. сачинитељу за труд његов да изволи дати награду од петдесет цес[арско] кр[аљевски] дуката.

Деловодитељ Школске
комисије,

Председатељ Школске комисије,
Дим. Исailовић

др Јанко Шафарик

Оригинал. АС, МПС, 1851, I, 15.

Напомена: Министар је проследно рукопис штампарији 4. фебруара.
¹ Пун наслов штампаног уџбеника: *Државна економија. I част: Народна економија (други наслов) Државне економије. I Одељак. Увод у државну економију*, Београд 1851, стр. 1 + 114.

241.

Београд, 9. [21] јануара 1851.

Школска комисија Министарству просвете — одобрава Симићеве „Разговоре француско-српске“ за штампање.

Високославноме Попечитељству просвештенија,

Послато с предписанијем под ПНо 1503 д[ана] 8. децембра 1850. год. од Попечитељства просвештенија Школској комисији дело господина Милана Симића: „Раговори француско-српски“, прегледала је Школска комисија надлежно и почем је нашла, да је оно целисходно и да га младеж наша француски језик учећа с ползом употребити може, закључила је у заседању своме д. 30. децембра 1850. год. под числ. 91 препоручити исто дело Попечитељству просвештенија, да га печатати даде и у школу уведе, а господину сачинитељу да се даде на његово располагање 100 комада трошком правитељственим печатаног дела његовог.

Деловодитељ Школ. комисије,
др Јанко Шафарик

Председатељ Школске
комисије,
Дим. Исаиловић

Оригинал. АС, МПс, 1851, I, 16.

Напомена: Министар је обавестио штампарију 30. јануара о одлуци Школске комисије и наредно да овај рукопис штампа у истом тиражу као и „Разговоре немачко-српске“, истог аутора (Београд 1852, стр. 90).

¹ *Разговори француски-српски за младеж, која се с француским занима,* Београд 1851, стр. 98.

242.

Београд, 11. [23] јануара 1851.

Министар просвете Ректорату — о аустријском школском законодавству и о разликама и подударностима у српском и аустријском средњем и вишем образовању.

Ректорату Лицеума,

Сходно одношенију Попечитељства просвештенија од 12. јулија пр. год. ПНо 731 Попечитељство инострани дела молило је славни Ц[есарско] краљевски генерални конзулат, да би он изволио код аустријске више власти издејствовати, да се како гимназијално тако и лицеумско заведеније наше као државно, добро и уредно устројено од аустријски виши научни заведенија у толико призна, да ће се младежи из Аустрије

уважити оне науке, које она код нас по пропису и законима наши заведенија слушала буде.

Следством ове молбе Ц[арско] краљевски конзулат дејствовавши за уважање поменути заведенија наши код своје више власти под 30. дек[емврија] по нов[ом] РНо DLVII јавио је Попечитељству инострани дела, да му је ц. краљевско Министарство инострани дела под 24. декемврија по нов. Но 13756 саопштило закљученије Ц. кр. Министарства јавног наставленија, гласеће, да младежи која на овдашњој гимназији и Лицеуму науке слуша и која жели науке исте на аустријским ученим заведенијама продужити, набљудавајући прописана у том смотрењу правила, како за аустријске, тако и за друге стране ученике, не постоје у том никакве препоне, из чега следује, да се штудирају на овдашњим ученим заведенијама признаније не одриче.

Да би пак надлежатељства наша о организацији ц. краљевски аустријски учебни заведенија, као и по правилима, која овдашњи ученици при прелазку у аустријска заведенија набљудавати имају, совршено сведеније имала, Ц. к. аустријски конзулат из одпуштеног му писма Ц. к. аустријског Министарства јавног наставленија саопштава у овом смотрењу следујуће:

Да ће сходно новој организацији гимназија која је у јужно-славенским земљама из части већ удејствовању привредена, а од части се у удејствовању налази, бити два досадашња филозофическа лицеална теченија са гимназијом сједињена, тако, да ће совршена гимназија одсада 8 разреда имати. У исто време, да ће се предмет матерњег језика и овога литература, јестествена историја и физика, које су досада од части никако, а од части недостаточно предавате биле, преподавати, па већ и у нижим разредима учити.

Аустријске гимназије деле се на јавне, које од државе прописану организацију имају и који сведочења од свију јавни надлежатељства, као важећа призната бивају, и на нејавне, који сведочења због њихове особите организације никакве државне важности немају. Ове од државе издржајемо гимназије јесу јавне гимназије. Ако један ученик из једне не јавне у другу јавну гимназију прећи, онда се мора на сваки начин испиту подвргнути, који решава у коју ће класу примљен бити. Долази ли ученик из јавне гимназије онда може он на основу донешеног сведочења без препреке примљен бити.

Но ако директор оне гимназије, која кога прима, сумња о класи у коју је ученик способан ступити, онда мора такови ученик подвргнут бити испиту, чрез који се опредељује класа, у коју он ступити има, па макар да је он коју му драго класу у другој гимназији већ свршио. Ово је зато наређено, што је свака гимназија за напредак своји ученика одговорна, и што би ова одговорности, немогућна била, кад би гимназија исте к примању страни ученика у одређену класу безусловно обавезан биле, чрез сведочења други училишта, у којима се може бити са мање бриге и совести напредује.

По свршенију осмогодишњег гимназијума ступају ученици непосредно у сваки њима допадајући се факултетни предмет универзитета, но опет, ако желе по неком времену испитима за разне струке државне службе подвргнути се, морају најпре издржати испит зрелости, који

се само у јавним гимназијама, под председатељством виши чиновника Министарства јавног наставленија, предузима и несмотратију на то, да ли је ученик у јавној или нејавној гимназији учио, или је само домаће наставленије имао, решенија се за ступање њихово у Универзитет према показаној способности њиховој издају. За страице, који на аустријске државне испите права никаквог немају, није овај испит зрелости предписан, него декан оног факултета у који странац жели бити примљен, има на основу њему предложених сведетељства о наукама решавати да ли ученик предизображенија притјажава, да би као редовни слушаатељ, т.ј. са правом на приступ к докторским испитима, или поие као изваиредни слушаатељ, т.ј. без оног права примљен био.

Аустријским је поданицима дозвољено стране универзитете, у којима науке и наука слобода постоји, посећавати и њима се, кад су пре испит зрелости положили године учења проведене на таквим заведенијама у њихово законско време учења урачуњавају, но при том ипак, дине са двома највишим класама, новоорганизираии јавни аустријски универзитета провести има.

Ово је садашње стање аустријског законодавства касателно у вопросу стојећи тачки.

Из овог произилази у смотрењу наше овде учеће се младежи, кад она у аустријска учебна заведенија прећи жели, следујуће:

Гимназијалини ће ученици, на основу из овдашње гимназије издати им сведетељства продуженију њихови наука у сваку аустријску јавну гимназију примљени бити; но будући да научени плаи овдашње наше гимназије, од оног за аустријске јавне гимназије прописан уважним тачкама одступа, то мора опет у интересу ученика ови научни заведенија оно важити, што под једиаким отиошенијама из аустријски ученика, који из једне аустријске гимназије у другу прелазе, важи, то јест мора се класа, у коју они примљени бити могу, чрез један предварителни испит определити; при чему се обе овде постојеће филозофическе године са двома највишим класама, новоорганизираии јавни аустријски гимназија, на једиак степен постављају.

Прелазак једног ученика, који је у Београду гимназију и двогодишњи филозофически предмет свршио, ие подлежи никаквој сумњи.

У призренију аустријски поданика напротив, који у Београду учити зажеле прописује се следујуће:

Кад они уче у Београдској гимназији или Филозофическом одељењу и зажеле у Аустријску јавну гимназију прећи, онда важи од њи сасвим оно исто, што је и ученицима, који су наши поданици у овом призренију казато.

Зажеле ли они по свршеним у Београду филозофическим наукама на Аустријски универзитет као редовни слушаатељи прећи, то се онда имају подобно аустријским поданицима, који су аустријску гимназију свршили, испиту зрелости подвргнути. Но опет примечава се да они при улазку у Универзитет 18 навршени година морају имати.

Будући су православне науке особите факултетне науке, и овде у Београду нема универзитета са наукама и наука слободом и будући су у књажеству нашем важећа положителна права из они у Аустрији силу своју имајући различна, то се и ие може аустријским поданицима учеће

на Правословном одељењу овде у Београду, у њихово законско време учења урачунати.

Из свега овога види се, да је старије законодавство, које је аустријским поданицима учеће на страним научним заведенијама сасвим или готово сасвим немогућим иачинило, већ промењено, и да је већ новим законодавством онолика слобода учења, а с тим онолика взајмност између аустријски и спољашњи научни заведенија уведена, колика је при природној разности научни заведенија могућа.

Ово се Ректорату знања и иуждног обнародоваија ради саопштава.

ПНо 28.

Попечитељ
правосудија и просвештенија,
полковник, кавалер,
Алекса Симић

Оригинаал. АС, А, 322.

243.

Београд, 24. јануара [5. фебруара] 1851.

Министар просвете Ректорату — проф. Николић није уредно држао предавања из „права народа“, па тражи извештај о томе.

Ректорату Лицеума,

Попечитељство просвештенија извештеио од поуздаие и достоверне стране, да г. Сергије Николић, од поверена му два предмета: административно право и право народа, само је досада први предавао, а право народа јошт никако није започео предавати. Шта више да је прошле године г. Сергије овај исти предмет сасвим био изоставио, а ученицима при концу године школске, кад су га они сами опоменули, само нека питања и одговоре дао, те их по томе на јавиом испиту питао.

Оваково крајње небреженије г. Сергија Николића, Попечитељство просвештенија у интересу обштег напретка и школског реда, нити може нити сме даље трпити. Тога ради препоручује оно строжајше Ректорату да се о преднаведеном сваким могућим начином увери, па да Попечитељству просвештенија дужности обстојателно и верно о свему овому известије што пре поднесе.

Како је небреженије ово г. Сергија Николића јавно већ и обштепознато постало, Попечитељство просвештенија не може се довољно начудити, што Ректорат по дужности својој није сам Попечитељство просвештенија о томе известио, него је чекао, да се на то опомене. Попечитељство просвештенија сожалује искрено, што се је принуђено нашло у овом случају примечаније своје господину ректору изјавити, човеку

иначе примерно ревностном и у сваком другом смотренију Попечитељству отлично препорученом.¹

ПНо 94.

Попечитељ
правосудија и просвештенија,
полковник, кавалер,
Алекса Симић

Оригинал. АС, А, 324.

¹ Види следећи докуменат.

244.

Београд, 13. [25] фебруара 1851.

Ректор Министарству просвете — доставља изјаву проф. Николића о држању наставе из поверених предмета и одговоре студената треће године права на постављена питања са тим у вези. У прилогу изјаве проф. Николића и студента Жељезковића.

Високославном Попечитељству просвештенија,

Предписаније високославног Попечитељства просвештенија од 24. јануарија 1851. год. под Но 94 налаже Ректорату К.с. Лицеума, да из достоверног извора због крајњег небреженија и неуредног предмета свог предавања високославном Попечитељству оптуженог професора у Лицеуму г. Сергија Николића строго испита, и скупа и Ректорат, што преступленије то професора сам високославном Попечитељству јавио није, укорава. — Будући да се до данас на г. професора Сергију Николића нико ни због чега потужио није, а у Ректорску дужност потајно изпитивање о поверенију ма кога професора досад спадало није, овогодишњи ректор званичном том и изненадном укору јако се зачудио. — У смогрењу тужбе на г. професора, ректор са деловодитељем позвали су поменутога професора да изјасненије своје писмено даде;¹ такођер и слушатељима III године права наложили су да сваки о себи и писмено на три ова вопроса одговори: I. Идели професор Сергије Николић приљежно у школу; II. Колико је часова преко недеље држао; III. Шта је досад и колико је предавао. — Изјасненије г. професора Сергије Николића под ./., и писмене одговоре слушатеља III године права под А, Б, В, Г.² скупа и писан предмет, овде прикључена, Ректорат са сваком учтивости предлаже високославном Попечитељству на даљу пресуду.

РНо 30.

Коста Л. Цукић,
К.с. Лицеума о.г. деловодитељ

Вук Маринковић,
К.с. Лицеума о.г. ректор

Књажеско-србском Ректорату Лицеума

На саопштено ми високо предписаније високославног Попечитељства просвештенија, којим сам ја за небреженије осуђен, подносим по дужности Књажеско-србском Ректорату зактевани одговор.

Са мном се уобште тако поступало и поступа, као што се ни са једним у свету професором није чинило и тако, да би непристрасни сматраоц морао признати, да се заиста с намером чинило, што се са мном чинило. Ја не мислим тако, али не могу ни затаити оно, што се чинило.

Ни један у крсту света професор није за овако кратко време морао променути околико предмета, колико сам ја морао. Природно право, римско право, полицију, народну економију, административно право и међународно право морао сам једно за другим или једно покрај другог предавати. Чим сам се био у једној науци извештно, одма ми се заповедало, да узмем другу, и чим сам у овој самосталније окретати се могао, заповедало ми се, да узмем трећу, после четврту и т.д. Често су ми оваке заповести тако изненада долазиле, да их други може бити не би ни онолико, колико сам их ја испунио. Тако на испиту из римског права држаном у суботу устмено ми је заповедено, да другог теченија не предајем више римско право, него да предајем народну економију; а друго теченије почињало се у понедељник и тако за спремање имао сам не више него један дан и то недељни. За оваке поступке извињавао ми се после један оновремени званичник, да се зато није могао другом него мени наметнути нов предмет, јербо су се бојали, да ће други викати и протестирати, а у мене су се уздали, да то нећу чинити. И одпре сам морао мењати предмете али свагда тако, да је онај, који сам први добио, то јест природно право, свагда при мени остајао и само сам друге као споредне мењао; у доцније напротив тога време морао сам по заповести тај предмет, кад сам га већ написати могао, другом оставити и узети нов и то у правоме смислу нов, то јест административно право, кога јошт једноставно написаног нема, барем у целој мени познатој богатој немачкој литератури никако нема, а у другима, што има, то је више позитивно. Оваква промена у осталом свету, знам, да се само за казн догађа, као што се у Јени не одвећ одавно догодила, гди је професор Фризу због присуства на Вартбургској бачкој скупштини и светковини одузета философија и дата мање опасна наука физика. При мени шта се с реченом променом ктело, ја ни данас не знам; само то знам, да мени због какве неспособности у предавању Природног права показане не би могло никако ни на молбу моју, а камо ли иначе поверено бити предавање друге млого теже науке, нити зато, што се предпостављало, да ја ову науку нећу моћи никако предавати. Свуда у свету за нове науке траже се нови професори; само се при мени морало то сасвим обратно учинити.

Није само ова промена била за мене теготна, него су исто тако теготни били и трошкови, које сам набављајући свагда друге и друге књиге за наметане ми друге и друге предмете подносити морао. Тек што сам набавио био довољно књига за један предмет, или тек што су књиге у путу биле, већ ми се појавила потреба набављати списатеље за друге предмете. А свакоме је познато, да, ако ће се ко и само једног

списатеља у предавању држати, мора по крајњој мери набавити јошт и све оне, на које се он позива. На овако често набављање трошећи ја сам, управо да кажем, већ изнемогао, и са излишним оваким трошковима нисам никоме као ни обштој ползи помогао, колико би помоћи могао, да нисам морао толико на различне предмете трошити, него да сам једино при једнима остао.

Из оваки навода могао би лако когод закључити, да се с честом поверавањем ми предмета променом управо ишло иа то, да ја једино глору и умор подносим, и да не могу ни у јединој науци никад до толиког знања и вештине доћи, колику би вредно било свету средством печатње показати, него иапротив ако је икако могуће, да се као неспособан покажем и упропашћен будем. Ја овако не мислим, али не могу ни то мислити, да се мени с том променом и најмање ишло иа руку и да се желило, да ја имам каквог напредка; јер да се то желило, не би се могло са мном тако радити, као што се радило.

Ја сам више пути окривљен био за оно, за што се могло знати, да нисам крив. Тако сам и ове године окривљен, да сам без узрока мање часова узео, него прошле године; а сваки се из лањског високославним Попечитељством просвештенија одобреног расположења уверити може, да ја у томе нисам икако крив. И из тога би когод, иако не ја, лако закључити могао, да ме је когод, бадава ме окривљујући, ктео иападати и гоити.

Предпрошле 1849. године доведен сам у омразу код младежи измишљеним и изишеним иа мене недеом, да сам код високославног Попечитељства просвештенија радио и израдио, те су стари школски закони своју обвезателну силу опет били добили. У ствари је сасвим противно било. Ја сам предложио заседанију лицеумском, да би с променом иачина предавања морали се и закони школски променити, ја сам их по зактевању заседанија и по жељи њиме иаименованог одбора и иаписао. И то су они исти закони, које је после високославно Попечитељство просвештенија с малом изменом издало. За мој труд и услужност добио сам награду у том, што су после они исти иа мене викали и роптали, који су моја предавања у почетку те исте године усклицима једва иа молбу моју преставицима пратили. И из тога би могао лако когод закључити, да ја имам иа само противника, него баш и непријатеља, који су иа то спали, да младеж против мене раздражују.

Са досад казаним нисам желно обићи или избећи оно, што се као поглавито од мене у одговору зактева; али сам морао иавести што је предходило.

Мени је заповеђено било, да прошле године предајем административно право и међународно право као иове предмете и покрај тога природно право за непостављеног једино време професора, и тако да уједаред три посла радим. Свакоме је морало бити познато, да ја административно право као иову и скорашњу науку нигди нисам могао у пребашња времена учити, него да сам је морао сам од себе учити и да је тако учење далеко спорније и теже него примање од другог; а сваки, који је кадгод штогод јавио предавао, мора знати, да онај, који није рад пред својим слушањима црвениити и иа њина питања сметене одговоре давати, треба да се добро промисли о ономе, што ће им говорити. Ово иајпре брзо ни у лакшим наукама, а камо ли у онакој, као

што је административно право, из чега следује, да би ја прве предавања године и са самом овом науком доста посла имао. Али ја сам имао у исто време за предавање јошт две науке, које обе у једанпут заједно са оном првом предавати било је иамогуће. А што је било могуће ја сам чинио и предавао сам покрај административног права, право природно, трошећи иа то по ондашњем расположењу, више него што се сад употребљава, по четир часа иа недељу и по толико у чекању пропуштајући. А међународно право морао сам оставити, да по свршетку првог предмета предајем. Да су иаручене књиге за позитивну страну ове науке потребне иа време приспеле биле, и да нисам дуготрајући бол очију имао, могло је међународно право израђено и предавано бити овако, као што сам га сад предавати почео; али због иаведених препона и други, и по сујетином изчекивању, да се уклоије, морао сам ја најпосле међународно право предавати по готовом пређе израђеном рукопису, који је међународно право по основима природног права изведеио садржавао. По томе рукопису и по мом толковању учили су и за испит се преправити моји слушаатељи, а иа по иакаквим укратко назначеним одговорима. Истина је, да су питања иа листицима иаписана имали и на испиту вукли; али то је по оној истој уредби, по којој и код свију наука тако бива. Моји су слушаатељи при том одговарали и иа друга давана им питања, која нису имали иа листицима иаписана, и ја сам свагда господу испитице председатеље иудио, да им дају и од своје стране питања, које су од части и чинили. Тако ја иисам ни један мој посао иесвршен оставио, него сам их по могућству оба урадио, а покрај тога урадио сам и трећи, који није мој био. Догађало се, да због иамогућности неки послови иису икако бивали урађени, као што естетика и геиералиа филологија није ни у јединој врсти предавана; па ии за ове као ии за друге иије било осуде, али са мном се морало чинити, што се ии с ким иије учинило. Нико се иа иамогуће иа обвезује, али ја морам бити обвезан и на иамогуће. Свачији се иаизваиредни труд признаје; само моја целогодишња замена иапостављеног професора иије се могла баш иа мало у призреије узети.

Ове године до половине прошлог месеца предавао сам право административно, а јуче, кад су се после одређеног одмора предавања иаставила, почео сам међународно право.

Што нисам ове науке једино покрај друге него једино за другом предавао, осим други узрока иајвећи је у том, што нисам желно, да ме премештање из овог зваија у друго затече у оба почета а иесвршеном ии једином предмету, а тако слушаатеље моје да оставим у незгоди, у којој се обично при промени професора више или мање свагда иалазе. За премештање ово говорило се много од лањског пролећа па све до оног даиа, кад је господи иачелиик Оделенија проишљености господина секретара високославног Попечитељства просвештенија из јутра звао и казао му, да нећу бити представљен.

По мом од више година уобичајеном иачиниу предавања моји слушаатељи због слушаице најпре једице па после друге науке иа могу имати иакакве школе, која би се догодити могла у забораиности прве до краја године, и која би се и ианаче само у полу избећи могла, кад би се иауке једна покрај друге предавале. Цело за предавање прописано време, иузимајући писање иајнужније и поглавите из предмета науке,

запремам ја мојим говором и не трошим га на почастне испите слуша-теља; а лети дајем сваке године изванредне часове обично повише уједанпут и у то време питао ме о свему, о чему сумњају, и ја њи испитујући и објасњавајући, целе предмете наново прелазим по начину уобичајени при неким свеучилиштима од гдикоји професора тако названи репетиторија и ексаминаторија. Ту се даје прилика накнаде за оне слушатеље, који су што, због болести или из други узрока одсуствујући, чути пропустили. И само је на тај начин могуће, да они на испитима онако одговарају, као што су досад одговарали, и да су у стању на разна питања задовољавајуће одговоре дати. Ако би при свем оваком мом труду само зато, што сам не без узрока радио онако, као што ми досад није било забрањено, окривљен био: то би се опет учинило са мном, што се никад ни с ким у овом заведенију као ни у другима није чинило.

Ја сам прошле и текуће године административно право предавао оним слушатељима, који су полицајну науку предпрошли година већ слушали, и само на тај начин могло је довољно бити оно време, које је на предавање употребљено. Иначе за предавање административног права онима, који по садашњем расположењу полицајну науку нису имали прилике слушати, требало би не мање од шест часова преко недеље целе године.

С предавањем ове науке прошле године испитивању моји слушатеља присуствоваша господа нису се незадовољна видила, нити ми је ко онда као ни после неоснованост какву показао. Ја сам учинио, колико је било могуће, а могао би и више учинити, да имам нуждна средства, међу којима је прво у известности, које сам лишен оног часа, кад сам из стања дејствителног професора у стање привременог и ако не по имену а оно заиста у ствари без икакве моје кривице бачен; а то је онда било, кад ми је одузето природно право и другом уступљено, при чему сам ја од средства обште цели начињен средством особне цели. А то је опет оно, што се ни с једним професором чинило није. И сами под уговором стојећи професори имају неку известност а ја немам никакве, и ја полазећи на предавање не знам, да ли ме неће когод на путу срести, који ће ми казати, да нисам више професор и да неидем више у школу. У овакој неизвесности и неспокојству да ли се да нова наука једноставно, као што је јошт ни учена Германија нема, за кратко време написати, то није тешко пресудити.

Јошт сам дужан Књажеско-србском Ректорату одговор на питање о мом долазењу на предавања. Да неби ништа остало неучињено са мном од свега, што се ни с једним другим не чини: морало се наћи и то питање. Сваки би и предавајући и слушајући член нашег заведенија без великог рачуна могао знати, како ко од нас своју дужност у долазењу испуњава, и знајући то морао би за несходно наћи, о мом долазењу питање учинити, и морао би се побојати, да у место неприметног недостатка у точности не изиђе какав повећи, али дрзке срећа помаже свуда па и у викању на оног, који ни на ког не виче. — Ја нисам у долазењу био онако савршено точан, као што нико није био; али сам био онако точан као и остали, а може бити нешто и точнији. Ја нисам о том дневника водио, па зато и не могу савршено знати, како сам точан био; него само знам онолико, колико памтим, а по томе, што памтим од

точности мог долазења изузимају се: један час, од кога сам због изне-надне незгоде изостао, и у који моји слушатељи нису ништа у училишту радили; даље три часа, у која због промуклости предавања држати нисам могао, и у која су моји слушатељи предмет у училишту писали; при том понеколико минута од шест часова, на које сам, кад је црквени сат зимус изненада испредњачно, доцније дошао онако као и други пут због обратног узрока што сам раније долазио; најпоследње пет последњи минута од једног часа, који због болести нисам цео издржати могао. Време ово премда није цело изгубљено, него по већој части на писање употребљено, ја сам доста без ичије штете накнадио предавањем на празним часовима, у које би моји слушатељи без мог предавања, чекајући следујуће предавање, беспослени седели. Што се пак тиче мог долазења на предавања године прошле и пребашњи година, опомињем се да нисам нигда без велике нужде изостао, што више да прошле године у пролеће при свем великом болу (иначе свагда здрави) очигу, због кога ни читати ни писати нисам могао, једнако сам на прописане часове долазио и предавао као и у почетку училиштне 1846/47. године у дуго-трајућој јесењој грозници. И ако је то све мало и од мене се иште јошт више: онда се опет од мене захтева оно, што се ни од ког није захтевало.

Из свега досад казаног изилази, да је истина, што сам у почетку казао: да се са мном чини, што се ни с ким није чинило. Што год ко није ктео, то сам ја морао радити; а што је год ко радити зактео, то сам ја оставити и уступити морао. Што код други није криваца, то је код мене кривица; а што је код други заслуга, то се код мене ни мало у прирезије не узима.

Завршујући мој одговор молим најпристојније Књажеско србски Ректорат, да би изволио наредити, да се одсад редовним званичним путем на моју у дужностима точност пази, и да се, ако је могуће, укину тајне тужбе и у место њи уведу јавне, али да званичнимвестијама о свему, што се у заведенију нашем збива, бездејственима постану; јер другчије ће се лако моћи пут анархији у заведеније отворити, која, као што смо пре две године искусили, и саме наше предпостављене високе власти уваженије поштедила није.

У осталом остајем с дужним почитанијем.

У Београду 7. фебруара 1851.

Књажеско-србском Ректорату
на услугу најготовији
Сергије Николић,
професор административног и
међународног права

Славноме Ректорату,

Ја подписани на дана ми три питања о испуњавању дужности школске господина Сергије Николића професора административног и међународног права, учтиво одговарам следујуће:

1. На питање: „Иде ли професор г. Сергије Николић приљежно у школу“, одговарам; да је он био досада кроз цело протекше време предавања приљежан, и одсуствија његова, која је од части накнађавао,

узимајући час други у замену са пропуштеним, премда бележио их нисам, неби, редовно кад би следовала, ни за једне седмице часова изнело. Гди који пут је задоцнио се, али по казивању његовом, због часоказа његовог, који се није редовно слагао са тороњским, пометен је био, те се задоцнио, но уобште долазио је прилежно у школу на своје часове, као и остали г.г. професори наши.

II. На питање: „Колико часова предавања држао је г. Сергије преко седмице?“ одговарам, да је по расположенију школском часова, управљао се, и тако у почетку предавања, док није по налогу високославног Попечитељства просвештенија изменуло се, пет часова преко целе седмице по постојећим онда расположенију држао је, а после по седам часова, и то редовно, кроме недељни и празнични дана, сваки дан од 8-ог до 9-ог часа, а у суботу и од 9-ог до 10-ог часа, које часове суботње на молбу нашу, замењивао је средом и четвртком до скоро узимајући час кроме прописано-редовног часа од 8-ог до 9-ог часа јошт од 11-ог до 12-ог часа за предавање.

III. На питање: „Шта је и колико предавао за цело протекле време?“ одговарам, да је само административно право предавао, и до 14. јануара свршио исто, а међународно право није био никако ни почињао до сада, и то је по предизјасненом нам плану његовом чинио, који је: да се несмећемо са два предмета, но да како обдељавање бољег ради његовог тако и нашег лакшег сваћања, најпре административно право свршимо, па после међународно предузмемо. — Што се начина тиче при предавању административног права, ја од моје стране велико задовољство изјављујем, јер поред доброг редостава предмета целог и тачног опредељавања, определити се имајући начела, свагда је пространо објасњавање писане теорије, примерима, односићима се на исти предмет, из догађаја светски, као истину доказивао, које ја подписани — надам се и моје друштво — у стању сам осведочити. — На последак, одговор ће на ово питање најбољи бити, писана штудија.

Неувибајући да се јошт што жели као одговор на предложена питања да дозна, но само предисказано, остајем

У Београду
5. фебруара 1851. год.

Славног Ректората
покорни
Мијаило Жељезковић,
слушатељ III-ће године права³

Оригинал. АС, МПс, 1851, III, 514.

¹ Види први прилог.

² Поред М. Жељезковића, писмене одговоре дали су Василије Д. Мациревић, Јаков Туцаковић и Петар Протић Сокољанин. Сви одговори су скоро у потпуности исти, због тога смо одлучили да објавимо само један. Протић није могао дати одговор на прво питање, јер ни самније редовно долазио на наставу због болести.

³ Види следећи документ.

245.

Београд, 23. фебруара [6. марта] 1851.

Министар просвете Ректорату — изражава незадовољство због начина на који је ректор иследио рад проф. Николића.

Ректорату Лицеума,

Кад је Попечитељство просвештенија под 24. јануарија т. год. ПНо 94 Ректорату Лицеума препоручило, да се он постара обстојателно испитати и уверити се, да ли је доношеније оно истинито, да професор православни наука у Лицеуму, г. Сергије Николић, од поверени му за предавање учевни предмета, право народа јошт никако ни започео није предавати; без сумње се подразумевало то, да г. ректор ствар ову сам по себи, из сопственог искуства и званичног надзирања свог, а у случају потребе и из изјасненија надлежног професора испита и Попечитељству верно известије о свему поднесе. Никако дакле није упутно било, да се надлежни ученици о том испитују и свидетелства о извршавању званичних дужности свог професора дају, будући се сотим нарушава и губи оно уваженије, које ученици свагда и у сваком случају према професору свом имати морају, ако желимо да се наставленијем школским предпостављена целъ известно постигне.

ПНо 171.

Попечитељ
правосудија и просвештенија,
полковник, кавалер,
Алекса Симић

Оригинал. АС, А, 324.

246.

Београд, 22. марта [3. априла] 1851.

Кнез Александар Министарству просвете — одобрава накнадна новчана средства ради штампања лицејских уџбеника.

Попечитељству просвештенија,

Попечитељство просвештенија под 26. пр. мес. ПНо 225 доставивши Совјету, како је сума она од 1000 талира, која је буџетом опредељена на тај конач, да се из ње постојећа при њему библиотека нуждним сваке струке књигама снабдева, да се заведени Музеум од времена на време по могућству обogaћава и да се издаватељима потребни за основне школе и остала учевна заведенија књига, соразмерна награда издаје, — за ову текућу годину досад сасвим издана и извршена због тога, што су знамените и обширнијег содржаја школске књиге нарочито за

Лицеум и гимназију нуждне, као Физика,¹ обширно изјасненије Грађанског законика,² Јавно право Србије,³ Всемирна историја,⁴ Логика,⁵ Народња економија,⁶ Финансија,⁷ Латинска граматика,⁸ тек с почетком ове школске године прегледане и одобрене, па следством тога делатељима сходна награда издана а нарочно што је и изванредно за сочинену земљеписну карту Србије 100 [дукага] цес[арски] из исте на преднаведени конач одређене суме издати се морало; па како за остала јошт књижевна дела, која к предавању школском принадлеже и која су од надлежни професора и членова комисије ово већ израбена но комисијом непрегледана, ово пак још се израбују, знаменити издатци јошт за ову текућу годину предстоје: предложило је оно Совјету, да би се на име неизоставни предпоменути потреба, к просвети народној служећи, за ову годину јошт 500 талира тим више определило што је самим делом доказано, да је од овог трошка знаменити плод и неоценима полза за отечество наше проистекла сотим, што је постојећа комисија за ово кратко време одкад постоји, на пољу изображенија и јавног наставленија својски делала и у изданију свију за основна училишта потребни књига, успешно се потрудила, као што се то не само у отечеству нашем но нарочито и у соседним странам земљама достојно признаје и уважава, примечавајући на последку, да ће све школске књиге најдаље јошт за једну или пол другу годину сасвим и готове бити и да по томе више Комисија ова неће нужна бити, нити ће се подобни издатци у напредак више одређивати.

На предложеније ово Попечитељства просвештенија Совјет је под 12. тек. мес. Но 189 решио, и ја одобравам: да се за текућу буџетску годину поискана сума од 500 талира, преко оне већ одређене од 1000 талира из касе правитељствене на соразмерне награде сочинитељима нуждни школски књига изда; које решеније соопштавам настојећим Попечитељства просвештенија и финансије, ради надлежног његовог употребленија.

ВНо 248.

А. Карађорђевић

Оригинал. АС, МПс, 1851, I, 123.

¹ Види докуменат бр. 237, објашење бр. 1.² Д. Матић, *Објаснење грађанског законика за књажество Србско*, I—III, Београд 1851.³ Види докуменат бр. 226 и 235, објашење бр. 2.⁴ Вероватно је реч о уџбенику Д. Нешића, *Кратка свеобшита историја Смарогдова*, Београд, 1854, с. XX + 201.⁵ Види докуменат бр. 225 и 234.⁶ Види докуменат бр. 240.⁷ Коста Цукић, *Државна економија. Финансија. III част*, Београд 1853, стр. 256.⁸ *Латинска граматика за учењу се младеж у гимназији и полугимназијама књажесвта Србије*, Београд 1851, с. 428 (аутор Д. Исаяловић).

247.

Београд, 18. [30] јуна 1851.

Министар иностраних дела Министарству просвете — тражи основне податке о Дружини младежи српске која је на својој скупштини критиковала владину политику.

Попечитељству просвештенија,

Долеподписаном попечитељу инострани дела потребно је имати подпуно и обстојателно знање о скупштини, која је 15. тек[ућег] у овдашњем Читалишту држана, у присуствију многи од први земаљски чиновника и многобројног публикума, и на којој је између остали узбуњујући говора, са свим увредително противу владајућег двора говорено.

Умољава се дакле Попечитељство просвештенија, да Попечитељству инострани дела јави:

1.) Којом је влашћу установљено и организирано друштво које је поменути скупштину држало;

2.) Је ли ономадашња скупштина са нарочитим знањем и одобренијем власти држана, или јој је то иначе, устројенијем њеним дозвољено;

3.) Је ли упражњавано како надзирање или контрола над овим друштвом, и ако је, како се могло догодити, да се онакви узбуњујући говори у јавност пусте?

4.) Јесу ли предузете какве мере противу проузроковатеља и виновника ономадашњег догађаја; и ако су, колико се досад у томе успело?

Будући, да су од неки политически места већ чињена питања доле-подписаном попечитељу у смотренију овом, и будући се он налази у немогућности дати ма какво, а најмање задовољствително објасненије о томе, пре него добије одговор на предизложена питања, — то се Попечитељство просвештенија умољава, да према важности овог колико је могуће скорније на писмо ово одговорити изволи.¹

ИНо 1670.

Књажески представник
и попечитељ инострани дела,
кавалер,
Авр[ам] Петронијевић

Оригина. АС, МПс, 1851, II, 218.

Напомена: Објавио М. Радевић, *Грађа*, с. 475.¹ Види следећи докуменат.

248.

Београд, 21. јуна [3. јула] 1851.

Министар просвете Ректорату — забрањује рад Друштва младежи српске све док не добије нов статут.

Ректорату Лицеума,

Поводом тим, што је Друштво младежи србске, заборављајући ону благородну цел, на коју је оно опредељено, и несматрајући ако ће себе сходно своме определенију у наукама упражњавати, да би по времену по дужности својој, врсне членове грађанства отечеству своме дати могло, пренебрегавајући дакле свој прави задатак, тако се далеко упустило, да је оно живећи само у идеји, а неозбирући се ни најмање на наше стање и обстојатељства, у својој 15. јунија држаној скупштини дела правитељства и политике претресати почело, и зар по својим непрактичним идејама свет створити уцело се, надавајући ни најмање вниманија на лањску у том смотренију чињену опомену,¹ нашло се Попечитељство ово побуђено, исто Друштво, док му се други штатути непредпишу, суспендирати. Тога ради препоручује се Ректорату, да он собравши членове поменутог Друштва, решеније ово Попечитељства саобшти, и исте членове због тога укори, што су они, остављајући сасвим на страну ону племениту цел, коју је предпостављена им власт при допуштењу њиовог организирања у виду имала, у томе неко задовољство нашли, да им лакомислени њиову претерану слободу у изражају, и њиове на воздуху основане планове о будућности, усклицима одобравају.²

ПНо 645.

Попечитељ
правосудија и просвешченија,
полковник, кавалер,
Алекса Симић

Оригинал. АС, А, 333.

Напомена: Објавио М. Радевић, *Грађа*, с. 476.

¹ Вероватно грешка, реч је о 1849. години — види докуменат бр. 216.

² Види следећи докуменат.

249.

Београд, 25. јуна [7. јула] 1851.

Министар просвете Министарству иностраних дела — извештава га да је забранио рад Друштине младежи српске.

Попечитељству инострани дела,

Видећи Попечитељство просвештенија, да је Друштво младежи србске, које је ради упражњавања у наукама основано и од предпостав-

љене власти на то одобрење добило, свој задатак промашило, и у скупштини својој коју је оно сходно своме Устројенију 15. јунија држало, у политическа дела, без икаквог призренија на стање и обстојатељства наша, мешати се почело, советујући јавно, да се којекакви на воздуху основани планови, у дејство привести могу, или да се сада постојеће правитељство о томе ни најмање нестара, то се оно нашло побуђено поменуто Друштво за време, док му се бољи штатути непредпишу суспендирати и ректору наложити, да оне ученике, који су реченог садржаја слова говорили, строго укори.

Што се тиче они чиновника, особито столоначалника Апелационог суда Андрије Стаменковића, који се, не незапећи на свој карактер, међу ученике умешао и уместо да их и сам као старији посаветује, и њиово им лакомислије пребаци, напротив с њима заједно слово говорио, расположено је да се исти (столоначалник) за казну одавде у Чачак за члена суда тамошњег премести. Други пак, тј. практикант Совјета Стеван Гирић, који је такође у више реченом смислу слово говорио, лишен је сасвим званија.

Што се напоследку они слова, која су се у овој скупштини говорила, тиче, имао је чест долеподписани попечитељ г. представнику књажеском заједно са бившим штатутима у речи стојећег Друштва приватно доставити.

О чему се предхваљено Попечитељство, као у одговору на одношеније, његово под 18. јунија т[екуће] год[ине] ИНо 1670 званично извештава.

ПНо 645.

Попечитељ
правосудија и просвештенија,
полковник, кавалер,
Алекса Симић.

Оригинал. АС, МИД — I — 1851, III, 152.

Напомена: Објавио М. Радевић, *Грађа*, с. 477.

КЛАССИФИКАЦИЈА

ДИПОМАЦА ЛИЦЕУМА К. С. У БЕОГРАДУ,

ОЦЕНЪНИ ПО УСПЕХУ

НА ЈАВНИМЪ ИСПЫТИМА ПОКАЗАНОМЪ

ГОДИНЕ 1851.

СЛУШАТЕЛЪ ИІІ. ГОДИНЕ ПРАВОСЛОВІЯ.

Број.	ИМЕНА И ПРЕЗИМЕНА.	НАПРЕДАКЪ У						
		Новогъ Пра- ву Србія	Гражданск. Судейск. Поступку	Административн. Праву	Международн. Праву	Криминал. Поступку	Тргован	Тргован
1	Василіе Маураковичъ	I	I	I	I	I	I	I
2	Михаило Желанковичъ	I	I	I	I	I	I	I
3	Петаръ Протѣѣ	I	I	I	I	I	I	I
4	Яковъ Туцановичъ	I	I	I	I	I	I	I

Марко Матићъ, *получиши званіе, школу и остави.*

СЛУШАТЕЛЪ ІІ. ГОДИНЕ ПРАВОСЛОВІЯ.

Број.	ИМЕНА И ПРЕЗИМЕНА.	НАПРЕДАКЪ У				
		Гражданск. Закону	Криминал. Праву	Международн. Праву	Финанси	Французск. Праву
1	Димитріе Радовановичъ	I	II	II	II	I
2	Никола Барактаровичъ	I	II	II	II	I
3	Петаръ Марковичъ	I	II	I	I	I
4	Павле Марковичъ	I	I	I	I	I
5	Радивој Милошовичъ	I	I	I	I	I
6	Стеванъ Илићъ	I	I	I	I	I
7	Ђорђе Јошевићъ	I	I	II	I	I

Јосифъ Миюничъ, *посѣтителъ, положио в испитѣ изъ Римскѣ Институци, изъ Гражданскогъ Законака, и изъ Финанси, изъ се три съ добрымъ успѣхомъ.*

Стеванъ Ђурђевићъ, *посѣтителъ, положио в испитѣ изъ Гражданскогъ Законака съ добрымъ успѣхомъ.*

СЛУШАТЕЛЪ І. ГОДИНЕ ПРАВОСЛОВІЯ.

Број.	ИМЕНА И ПРЕЗИМЕНА.	НАПРЕДАКЪ У				
		Природногъ Праву	Счетоводн.	Народной Касованіе	Рискован Иституци	Французск. Праву
а) Редовни:						
1	Вучко Радисавичъ	I	II	I	I	I
2	Владимиръ Стопановичъ	I	I	I	I	I
3	Стоянъ Бошковичъ	I	I	I	I	I
4	Ђорђе Бериславичъ	в. в. в.	в. в. в.	I	в. в. в.	I
б) Внеуредни:						
5	Любомиръ Тадићъ	II	в. в. в.	в. в. в.	I	в. в. в.

Ђорђе Бериславичъ, *збогъ болести испитѣ изъ сею предмета положио нѣ.*

СЛУШАТЕЛЪ ІІ. ГОДИНЕ МУДРОСЛОВІЯ.

Број.	ИМЕНА И ПРЕЗИМЕНА.	НАПРЕДАКЪ У							
		Наука Християнскій	Филол.	Классика	Класс.	Математика		Общій Исторія	Француз. Праву
						I. теория	II. теория		
а) Редовни:									
1	Коста Вукићъ	I	I	I	I	II	II	I	I
2	Павле Радовановичъ	I	I	I	I			I	I
б) Внеуредни:									
3	Петаръ Стефановичъ	I	I	I	I	II	II	I	I

Стеванъ Клежичъ *у почетку другога посѣдѣя престави се.*

СЛУШАТЕЛЪ І. ГОДИНЕ МУДРОСЛОВІЯ.

Број.	ИМЕНА И ПРЕЗИМЕНА.	НАПРЕДАКЪ У						
		Наука Християнскій	Общій Мудрослов.	Логика	Математика		Общій Исторія	Француз. Праву
					I. теория	II. теория		
1	Алекса Стойковичъ	I	I	I	I	I	I	I
2	Александръ Шушиковичъ	I	I	I	I	I	I	I
3	Арсение Ристичъ	I	I	I	I	I	I	I
4	Василіе Вукићъ	I	II	I	II	II	I	I
5	Василіе Живановичъ	I	I	I	II	I	I	I
6	Владимиръ Јовановичъ	I	I	I	I	I	I	I
7	Гаврилъ Поповичъ	I	I	I	I	I	I	I
8	Грушицъ Лаушевичъ	I	I	I	в. в. в.	в. в. в.	I	I
9	Ђорђе Вукићъ	I	I	I	III	в. в. в.	I	I
10	Ђорђе Цветковичъ	I	I	I	I	I	I	I
11	Јосифъ Милошовичъ	I	I	I	I	I	I	I
12	Михаилъ Буковичъ	I	I	I	II	II	I	I
13	Михаилъ Николевичъ	I	II	II	в. в. в.	в. в. в.	II	I
14	Петаръ Борковичиничъ	I	I	I	I	I	I	I
15	Стойко Јосифовичъ	I	II	II	II	II	II	I
16	Стоянъ Палковичъ	I	II	II	II	в. в. в.	II	I

Примѣтка 1. — I. II. III. знача: добаръ, средня и слабъ успѣхъ.

Примѣтка 2. — в. в. в. знача: нѣ положио испитѣ.

У Београду 20. Юни 1851.

Коста П. А. Цукићъ,
Профессоръ Арх. Нач. и Адвокатъ.

Вукићъ Марковичъ,
Профессоръ Филол. с. г. К. С. Академія Раторъ.

Оригинал. АС, 2С, 1851, 280; МПС, 1851, VI, 306.

251.

Београд, 7. [19] августа 1851.

Министар просвете Савету — доставља му списак справа, неопходних за нормално извођење наставе из физике и указује му на значај наставних средстава у образовању.

Високославном Совјету,

Професор физике при овдашњем Лицеуму г. Вук Маринковић, представивши како је неопходно нуждно да се за јестествословне и физикалне науке најпотребније справе и орудија, која ће свега 700—800 форинти сребра коштати, набаве, поднео је уједно Попечитељству овом и списак такви преко нуждни орудија.

Попечитељство спроводећи предхваљеном Совјету овде ./ приложено по употребљенију повратити се имајуће прошеније, заједно са реченим списком, има чест и само са своје стране приметити, да је досад у поменутих орудијама трпљена оскудица не само младежи, да се достаточо из речени наука изобрази, него и самом професору, ком су ове науке поверене, сасвим на путу стојала, да онако исте предаје, како потреба изискује и степен, на коме оне сада стоје, допушта. Јер ако икоје, то заиста ове науке тако јако с искуством скопчане морају бити, да сама теорија без пракције слабу цену по себи има, почем ученик теорију само изучивши, не може од исте никакву ползу имати, нити оно упамтити, што се предаје, ако се такви инструмента налази, па се оно, што се теоретически предаје, практически пред очу стави. И као год што је за ученика без икакве ползе теорију без пракције слушати, исто је тако и за самог професора теретно и управо немогућно ово званије, које му је правитељство поверило, совестно одправљати; јер видећи, да га слушатељ, поред свег његовог напрезања да му ствар јасно представи, опет неразумје, губи вољу и најнуждније ствари изјасњавати, и званије своје, које би иначе на ползу отечества веселим срцем одправљао, тамо за једно мучење сматра.

Да је пак неопходно нуждно да се од ови наука већа полза приобрести гледа, показују примери остали просвештени држава, које ни нашто новац народни неиздају, него на то, да се сваки инструмент, на који се ове науке позивају набави, почем највише од ови наука материјално благостање државе азвиси, јер разни занати само онда цветати могу, кад се у земљи ове науке усвоје, које се тим највише посведочава, што је у просвештеним државама видити, да раденици, желећи се у раду своме усавршавати, само о кори леба живе, и сав новац на то употребљују, како ће у речи стојеће науке слушати и што боље их себи усвојити.

Уверено дакле Попечитељство да ће несравнено већа полза бити, ако се нуждни инструменти за предавање честопоменути наука набаве, препоручује са своје стране најозбиљније предхваљеном Совјету предмет овај, и то у толико пре, што је и суседна држава Аустрија важност нашега Лицеума признала и са свим га са постојећим у њој универзитетима сравнила, у ком се случају можемо надати, да ћемо у наше

школе и више странаца — јер их сада већ неколико има — добити, које се никако не може учинити, ако ми и у будуће ове науке, које као што је доказано највеће вниманије сваке државе на себе обраћају, овако у голој теорији оставимо, јер сваки, увиђајући сиромашност нашег Лицеума, ићи ће тамо, гди види да се боље за живот свој преправити може.

ПНо 856.

Попечитељ
правосудија и просвештенија,
полковник, кавалер,
Алекса Симић

Оригинал. АС, МПс, 1851, VI, 301.

Напомена: У АС, МПс, 1851, I, 77 налазе се три захтева ректорова о набавци средстава неопходних за наставу физике. Два захтева су из 1842, а један из 1847. године.

252.

Загреб, 20. августа [1. септембра] 1851.

Анте Старчевић Министарству просвете — пријављује се на конкурс за професора математике.

Високо Књажевско Попечитељство,

На натечај, који је високо Попечитељство 23. српња т. г. за столицу из математичних знаности на београдском Лицеу расписало, подписани, осећајући у себи снагу, за моћи службу с напоменутих местом скопчану достојно обнашати, усудујем се моју препонизну молбеницу приказати, и просити, да би ми високо Попечитељство то место поделити достојало.

Разлога, на које би у ту сврху, прошњу ослонио, не имам изван тога, да сам још год. 1848. из ових знаностих строге испите поднео, што ће високо Попечитељство увидети из приклопљенога под 1) преписа докторске повеље.¹

Што се тиче језика, у коме се имају ове знаности предавати, држим доста само то напоменути, да сам родом Личанин и да сам у југословенском књижевном језику у год. 1849. за учитеља из мудрословја на Загребачкој академији тако начинио испит, да сам збору мојих писмених и устмених одговора на предложена питања, на првом месту бечком Попечитељству предложен, што ће високо Попечитељство из сведоче под 2) увидети.² Решење ове столице још ни сад није дошло.

Знаности друге, у одсек мудрословни спадајуће и друге језике, којих пет знам, у ову сврху, сућним да није вредно напомињати.

Ако ми високо Попечитељство то место повери, настојати ћу рецју и чином, да очекивању високог Попечитељства одговорим.

Међутим моју препонизну прошњу свесрдно препоручујућ, с дубоким искреним штовањем остајем

Високог Попечитељства
понижни слуга
Антун Старчевић,³
доктор из мудрословја

Оригинал. АС, МПС, 1851, II, 365.

Напомена: Писмо је писано ћирилицом.

¹ и ² Прилози се изостављају.

³ Анте Старчевић (1823—1896), теоретичар и идеолог Странке права у Хрватској.

253.

Београд, 21. августа [2. септембра] 1851.

Матија Бан Министарству просвете — предлаже оснивање катедре француског језика и књижевности. У прилогу „План“.

Славно Попечитељство,

Свима наукама које се предавају у једном училишту има се дати једнак простор, а све морају стојати на степену сразмерному са достоинством онога училишта. — У Лицеуму Књажества србског постоји велика неједнакост између катедре француског језика и катедра остали; у ово највише земаљско училишно заведеније, у ком се предавају филозофичне и правдословне науке, неможе никако спадати просто предавање франц[уског] језика, ако се к истому не придода и предавање францускога књижевства, језик је само основна страна моје професуре; а књижевство је страна филозофична. Језик сам по себи спадао би у трговачко училиште, а само језик са књижеством спада у Лицеум. У никојој држави језици без припадајућим им књижества не предавају се по врховним училиштима.

Колико се младеж тим ползује, славно ће попечитељство најбоље оценити; јер о свима наукама које се по училиштима само основно и једно-образно (то јест, по теорији или професора или једног списатеља професором израбеној) предавају, младеж чрез учење литературе једног високоизображеног народа добије о истима разграњена поњатија, упозна све теорије разни списатеља о свакој појединој науци, и увиди сво пространство које иста држи на пољу човеческе учености. У исто доба чрез учитељево претресање и оцењивање поједини списатеља развије се и критическо разсуђење код ученика, вкус се образује и осети се мирис класичности. На тај начин учење сваке богате књижевности доводи младеж у усавршенствовање свију наука које учи

и више него ишта подпомаже развитак њени умњи сила. То је узрок због кога катедре језика са њивим књижествама стоје у толикој важности у ученому свету, на тако високом степену у свима универзитетима, и све више и више разпростиру се по просвештеној Европи.

Желећи да и Србија узима бар једну такову катедру, која још нигде у Југославјанству не постоји, ја просим од славног Попечитељства, да из наведени важни побуђенија мени дозволи наступајуће училиштне године предавати уз језик и литературу француску, а тим да се од сада професура језика француског буде називати и професура језика и књижевства француског.

Чим сам ја готов свој труд положити (а овај доиста није мален), надам се да ће славно Попечитељство уважити моје представљење, тим пре, што ће занимљиво предавање француског књижевства све већма побуђивати младеж и на учење самог језика, који је иста од ланске године почела учити необичним јој до сада одушевљењем, као што се то могло опазити из овогодишњи добро положени испита.

Ако ми славно Попечитељство пода заискано допуштење, ја ћу му одма свој план¹ поднети, план који, не умањавајући у ничему досадашње предавање језика, неће ни најмање труд повећати ученицима, који остајући, што се тога тиче, при истому, знатан ће скок у знању учинити.

Са високопочитањем
покорнејши
Матија Бан,
проф. франц. језика

ПЛАН ПРЕДАВАЊА ФРАНЦУЗКЕ КЊИЖЕВНОСТИ.

Услед одобрења, којег је високославно Попечитељство просвештенија удостоило моје предложјење, да се при београдском Лицеуму подигне катедра француске књижевности, сповиши ју са катедром већ постојећом француског језика, и на позив лицеумског Ректората да план поднесем, којим речену књижевност намеравам предавати, како би га високославно Попечитељство размотрити и одобрити могло, имам чест следујућа изложити:

Моја је намера предавати филозофичном методом I. француску књижевност укупно, поделујући је на разне учебне струке, па испитујући сваку струку свестрано, карактеризирајући разне системе, или школе, о њој положене од главни списатеља, ове међу собом усподобавајући, па из свега тога изводећи (у колико буде могуће) једну систему обшту, која би се француском назвати могла.

II. Читати, толковати и анализирати учебно главна дела поједини списатеља француски, класифицирајући их такође по струкама, а хронологичним редом узимајући их.

Анализирање чинитће се у обичним лекцијама, на које ће присуствовати сами ученици; а довршивши анализирање свију главни списатеља једне одабране струке, тада ће се држати јавна и свакому при-

ступима сесија, на којој, једном беседом ex katedra изложиће се укључено и систематично што год се буде учило о оној струци, у појединим приватним лекцијама дајући тако о њој једно опште поњатије, и јасно показујући је у читавој обширности, коју иста заузима на пољу франц. књижевности.

На тај начин приватне лекције битиће приправљања за лекцију јавну; а лекција јавна садржавајући у себи све приватне опоменутиће ученике на све оно што је у истима било појединице изложено, те ће им све остати јасније и дубље засађено у памети.

Колико ће такови јавни беседа бити преко године, није могуће сада одредити, почем то зависи од внурени вредности поједини струка, које будемо одабирати за предмет нашега учења, од веће или мање обделаности тих струка у франц. књижевству, и од скоријег или споријега ученичког успевања.

Да би катедра франц. књижевности стојала у согласију са осталим катедрама Лицеума и служила за њов обширнији развитак, обећавам да ћу увек предпостављати анализирање они наука, које се у Лицеуму предавају.

Ученици прве и друге године философије, као они који морају изкључително језик учити, немају ни времена ни нуждне способности да слушају предавање књижевности. Ово ће само спадати на три разреда правдословна. У прва два разреда до сада се предавала граматика франц. по 6 сати на недељу; а трећи разред није је већ учио. Што се граматике тиче, нека тако остане и у будуће; али у прва два разреда нека се граматика учи само четири сата преко недеље, (као што је то бивало преколани) а друга два сата, што су се лањске године придодала, нека предаје књижевност, и исту да слушају сва три разреда. На јавне беседе пак, нека долазе и ученици философије, да увиде важности француске књижевности, те добију и већу вољу к учењу француског језика.

На овај начин и часови предавања остају исти као и лањске године, и труд се не повећава ученицима. Сав труд пада једино на учитеља, који мора да учи и пише, ученицима остаје само слушати, внимати и запамтити. По тому ја мислим да овај план (који је само на кратко означен) сасвим одговара условијама, које сам поднео у моме предложењу високославном Попечитељству, и за то надајући се одобрењу његовом, јесам високопочитанијем

У Београду, 30. августа 1851.

покорњејши
Матија Бан²

Оригинал. АС, МПС, 1851, III, 405.

¹ Види прилог.

² Види документ бр. 262.

254.

Београд, 31. августа [12. септембра] 1851.

УЧИЛИШТНИ ЗАКони за слушатеље наука у Лицеуму Књажества србског

Да би се слушатељи наука у Лицеуму Књажества србског као такови у свему поредачно владати, а шта им чинити, шта ли нечинити треба, достаточном сазнати могли: предписују им се следујућа правила, на основу закона земаљски у Устројенију јавног училишног наставленија, 23. септембра 1844. год. издани, и на истекшим о том предмету предписанијама Попечитељства просвештенија основана, која сваки питамац овог заведенија како у училишту, тако и у смотренију цркве, а и уопште изван ови точно и неизоставно набуђавати има.

1. Сваки који жели бити слушатељ наука у овом заведенију, дужан је ради уписа ректору и надлежним професорима у одређено време пријавити се.

2. Овако уписани постаје правим слушатељем наука у овом Лицеуму, и стоји уопште под собственим правонавством Управитељства лицеумског.

3. Ово одношење траје дотле, докле слушатељ или сам из числа ученика по обстојатељствама и зактевању стари своји неизступно испуштавши се оним истим начином, којим се и уписао; или докле право слушатеља лицеумског неизгуби за кривину учињени преступленија, или због дужег довољно неоправданог изостајања од училишта. У којим случајевима по потреби обзнаниће се местној полицији да такови није више питамац овог заведенија.

4. Будући је правитељству нашем много за тим стало, да слушаатељи наука у лицеумском заведенију све часове јавног наставленија најприлежније и најточније посеђавају, и да драгоцено време младости своје како на собствену штету, тако и на саблази остали ученика и целог грабанства местног узалуд непроведе: тога ради обвезани су ученици лицеумски на сваки час јавног предавања неизоставно долазити. Који би дакле редовни ученик трипут у једном полгодију од јавног наставленија школског без довољног узрока изостао, биће из числа редовни слушатеља непремено искључен; за довољни пак узрок само се једна једина лекарским сведетелством осведочена болест, или смрт ког нибуд од присне родбине примити може.

5. Крме тога дужни ће бити слушатељи Лицеума учевна предавања свакога понаособ професора постепеним приправљањем својим непрестано пратити, т. ј. сваки урок, који су у школи за један час од надлежног професора слушали, код куће сами за себе прилежно повторити и научити тако, да кадри а и обвезани буду, или одма на будућем часу, или у течају времена кад позвани буду, на питања професора у истом предмету одговорити, и са тим у самом делу доказати, да су они сваку предавану им част науке не само добро сватили, но заиста и запамтили и себи присвојили.

6. Прозвани од професора ученик дужан ће бити урок издавати стојећи, и нико непрозван неће смети говорити, или што нибуд упити-

рати; но ако би у том нужду имао, нека професора изван часа школског за изјасненије упита.

7. Тако исто бољега ради успеха и напредка у школском занимању дужни су слушаатељи Лицеума са свима школским књигама, које су у смотренију предавајем предмета досад печатане, снабдети се и код куће и прочитавати, тако да се увек за онај предмет, о ком ће им професор данас говорити на један дан преће, бољег поњатија ради, пристојно предуготове.

8. Доносити на предавање ваншколске књиге и с њима се занимати, а исто тако под једном прелекцијом прочитавати уроке, који у друге часове спадају, није слободно.

9. Слушаатељи наука у овом заведенију или су редовни или ванредни или посетитељи. Ови последњи дужни су код оног професора, ког науку слушати желе, предварително пријавити се, и с његовим знањем предавања посештавати. Први и други подлеже свима законима овог заведенија, а трећи само оне од ови закона набљудавати имају, који се на поредак предавања у заведенију односе; иначе подлеже местној полицији. Ванредним слушаатељем постаје онај, који због дуго-трајавше болести није могао из свију предавани му предмета испит положити, или онај који је због слабог успеха у којем год свог разреда предмету трећи степен оцене заслужио. Ванредни немогу тражити ни добити правитељствено благодјаније, и немогу дуже бити ванредни него само годину дана. После овог времена спадају у ред посетитеља.

10. Сваки редовни слушаатељ обвезан је у своје време из свију слушани наука ниженазначеним редом и начином јавне испите положити. Ванредним само ће се онда ово дозволити, ако су из свију нижег разреда наука с надлежним успехом испит положити; а посетиатељима се никако недопушта.

11. Како редовни тако и ванредни слушаатељи при долазењу у училиште и слушању наука држаће се реда и расположенија часова за предавања предписаног; расположеније пак часова, по којем ће се науке у овом заведенију предавати, сваки ће разред за себе добити и по њему се управљати.

12. Ред часова Попечитељством просвештенија 23. августа 1848. год. ПНо 830 предписани састоји се у том, пошто определени час куће па на 10 минута доцније, које ће осмотритељ звоном огласити, да сви слушаатељи буду на свом месту; по томе

13. Изискује се од слушаатеља, да доцнијим улазењем, као ни другим ма најмањим узнемиравањем тишину за предавања нуждну не нарушавају; да говор професора никако непресецају и слушању други ничим не сметају.

14. Очекује се од питомаца овог заведенија да ће скупљени у зданију Лицеума све оно избегавати, што се са достоинством овог наукама просвешеног места неслаже, као што је на пр. пуцање, певање, викање, скакање и т.д., а предпоставља (?) се о њима, да ће професорима заведенија као својим предпостављенима, сваку пристојну учтивост и почитаније указивати.

15. За редовне слушаатеље опредељени су редовни испити, који ће се само једанпут преко године и то при свршетку држати, изузимајући

математику и оне предмете, који се за једно полгодишње теченије свршују.

16. Редовни испити, трајаће кроз цео месец јуни и држаће се 5, 10, 20, 25. и 30. дана, јавно, тако, да сваки може на њи доћи и говору слушаатеља присуствовати.

17. Као што слушаатељи Лицеума преко целе године довољно времена имају, из свију предавани им предмета за јавне испите пристојно преправити се, тако им се неће дозволити, да се они сами по својој вољи, као што је досад уобичајено било, ради полагања испита надлежном професору пријављују, и почастно, ради полагања испита над-полажу; него ће дужни бити сви заједно у оне дане и часе, који целим соседанијем професорским за јавне испите из сваког понаособ ученог предмета, напред одређени буду, испите непремено полагати, како се неби својевољним одлагањем и одвајањем неред, дангуба и неизвестност како професорима тако и осталим добрим ученицима причњавала.

18. Слушаатељи на испиту имаће одговарати на она три питања, која на извученом листу написана набу, ма који од слушаатеља на сва три питања добро одговори, добит ће у оцени први степен; који пак даде задовољавајући одговор на два питања, добит ће други степен; а који не узможе ни на два питања одговорити, добитће у оцени трећи или најнижи степен.

19. Из које науке слушаатељ на испиту рђав или трећег степена напредак покаже, моратће из оне испит повторити; па ако и на повтorenом испиту добије у оцени трећи степен из оне науке, моратће је наново слушати. — Само је оним слушаатељима дозвољено, с почетком следећућег теченија школског, т.ј. у почетку месеца септембра из тичући се наука испит полагати, који су доказаном болешћу препјатствовани били, те испит у своје време, сиреч у месецу јунију положити нису могли; другима се пак слушаатељима ово одлагање испита конечно забрањује.

20. Питомци овог заведенија дужни су и практичан напредак у наукама показивати, т.ј. доброг владања бити, и ништа нечинити, што би се на увреду или на штету чију, или на саблазан публикума односило, и што би уобште њи недостојно било.

21. Овамо нарочито принадежи посеђавање и бављење у свима оним местима, на којима се ништа не налази, што би за просветољубивог младића подражанија достојно било, него се напротив непристојности, лењствовању и развратности пут показује, као што су кафане и меане, у којима учећи се младић, који сваки тренутак златног времена свог на образовање ума и срца употребити мора, никојим начином места имати не може, због тога нарочно, што је он старијима својима, т.ј. родитељима и другим благодетелима, од који зависи и све потребе живота получава, за сваки тренутак времена свог, на што га је сиреч употребио, и за сваку пару, на што ју је потрошио рачун дати и одговарати дужан. Тога ради

Кафане, меане и друга за њи непристојна места посеђавати, у њима теља, сродника, благодетеља и правитељства благодјаније на безделија билијара или карти играти се, па таквим начином примано од родича и саблазн целог публикума злоупотребљавати, најстрожије се забрањује.

Преступитељи ове забране бит'ће први пут тридневним апсом о лебу и води, и ако је благодеејанац, лишенијем благодеејанија; у случају пак повтореног оваковог преступка, коначним искљученијем из числа лицеумски ученика, као недостојан уд честне дружине, неизоставно казњен.

22. Крoме тога вино, пиво, ракију и друга опијајућа пијћа у квартир доносити, без разлике и сваког изговора питомцима се строго забрањује.

23. Равним начином забрањује се на балове и друга јавна весела одлазити; тако исто пренебрегавајући послове и свете дужности своје у лову и другом пољском скитању забаву тражити.

24. Закраћује се свима уобште и сваком посебице питомцу, без дозволења старији своји буди ком и било гди задуживати се, с тим примечанијем, да такoви дoнде свидетелство школско полyчити неће, докле све дyгове своје подпуне не измири.

25. Отечески препоручује се, а и строго налаже се, да сви овог заведенија питомци буду између себе дружевни и мирољубиви; један другом недостатке телесне да непребацују, имена неиздевају, или буди којим поругателним начином пакости међусобне не творе, а јошт много мање безобразне, скаредне и озлобителне речи буди коме не говоре.

26. Исто тако сасвим се питомцима забрањује: клеветати, читавати и проносити буди какво лице; а нарочито закраћује им се у такoве препирке и разговоре упуштати се, који би правитељству или вероисповеданију супротни били.

27. Ниједан овог заведенија питомец неће смети из училиштног места ни на један сат одстојанија без ректоровог дозволења удалити се.

28. Сви без разлике питомци чибукe, луле или цигаре држати и из њи пушити, исто тако штапове, нарочито штилете покрај себе носити, а преко свега пиштоље и друга оружија не само употребљавати, већ ни на квартиру држати неће смети.

29. Не само ноћна друштва и састајања да су најстрожије забрањена, већ јошт и сваки онај питомец, кога осмотрител школски после два сата ноћи на свом квартиру неби нашао, или о коме би се иначе известно дознало, да није на свом квартиру ноћио, под казн ће подпасти.

30. Слушатељи наука у овом Лицеуму добиваће из владања особиту оцену, у којој ће по заслуги назначено бити, да су владања или доброг или средњег или пак слабог.

31. Нарочити основ доброг владања положен је у испуњавању дужности верозакони, зато су питомци овог заведенија на ове дужности као и на училиштне, строго обвезани. По томе

32. Дужни су они по смислу Училиштног устројенија § 57. чл. 6. недељом и празником у цркву прилежно и неизоставно долазити.

33. Исто тако дужни су у недељне дане у 8 сати изјутра на толкованије и поученија евангелска скупљати се.

34. Равним начином у прописане од цркве постове по обреду православном приутовљени имаће се причешћивати.

35. Оцена из прилежанија у црквеним дужностима подобна ће бити оцени из владања.

36. Питомец овог заведенија, који једну ма коју од овде изложени дужности погази и преступи, подпасће казни по смислу височајше из-

даног Устројенија училиштног § 57. члан 7, која ће се по степену или повторењу преступленија у укору, јавном изобличењу, краћем или дужем затвору, лишенију благодеејанија, а најпосле и у искљученију из числа питомца овог заведенија састојати.

Осим овде изложени душности, очекује се од слушатеља наука у овом високом заведенију, да они не мање точни буду и у испуњавању они дужности, које им се строго предписивати не могу, но које се код сваког иоле изображеног, што више и код сваког само природно учовчаног младића праведно предпостављају, као што су дужности благопристојности, учтивости, ближњељубија и уљудности, који добровољним испуњавањем једино ће питомци овог заведенија своју моралну цену посведочити, а своје уваженије пред светом не мало повишено искyсити.

ПНо 987.

Попечитељ
правосудија и просвештенија,
полковник, кавалер,
Алекса Симић с.р.

Оригинал. АС, МПС, 1851, III, 416; А, 341.

255.

Београд, 7. [19] септембра 1851.

Министар просвете Ректорату — искључити из Лицеја све оне који не прихватају школски закон.

Ректорату Лицеума,

У следству спроведеног Ректоратом Лицеума под данашњим РНо 25 зактевања неки ученика лицеумски о преименењу прописани им Закона школски, препоручује се од стране Попечитељства овог Ректорату, да од речени закона ни једну черту не одступи; онима пак који би се ипак упорни и расположенију овог противни показали, нек закаже, да из школе коначно изступити имају, и да такoви од данас више к числу ученика лицеумски никако не принадеже.¹

ПНо 1019.

Попечитељ
правосудија и просвештенија,
полковник, кавалер,
Алекса Симић

Оригинал. АС, А, 343.

¹ Види следећи документ.

Београд, 7. [19] септембра 1851.

Ректор Министарству просвете — део лицејаца не прихвата прописани школски закон.

Његовом високородију, Попечитељу правосудија и просвештенија, полковнику и кавалеру, господину Алекси Симићу,

Сходно предписанију високославног Попечитељства просвештенија данас под ПНо 1019 на Ректорат Лицеума управљеном, саопштио је овај Ректорат решеније високославног Попечитељства, издано данас на прошеније веће части ученика Лицеума, који се нису хотели законима школским подвргнути, него су желели, да се ти закони преиначе. И како је у предхваљеном решеније изјављено, да је сваки ученик Лицеума обвезан прописаним законима савршено повиновати се, и да ће сваки онај, који се томе решенију противан покаже, од данас из числа ученика лицеумски' искључен бити: то је Ректорат прикључено под ./ објавленије¹ данас после подне у 3 сата на обично за огласе место поставити дао, саопштивши уједно и предхваљено решеније већини незадовољника, а к томе и посаветовавши неколицини, да од предузетог пута одустану и својој се власти покорни покажу. Главни говорници, посредством који су остали са ректором и професорима о непристајању на законе разговарали се, сви су били у зданију Лицеума, и како решеније на своје прошеније, тако и поменуто објавленије прочитали. У дватрипут и одлазила је и долазила неколицина од њи, за оно 3 сата, докле је подписани ректор чекао, оће ли се који од заблудивши' обратити, покорити се и наново уписати се. Но 6 је сати избило и у само то доба једва је један своје упорство надвладао и наново се уписао. Остали јоште су за кратко време остали у зданију лицеумском, нити су се дали покренути речма пролазећег између њи ректора, и проговорившег њима, да им се требало на добру страну склонити, и да ће му жао бити, ако се за своје упорство кадгод узморају кајати. — Да би пак Ваше високородије могао поименце знати оне, којима је и решеније и на овоме основано објавленије познато било, а опет нису се хотели уредби повиновати: то је Ректорат за добро нашао, њиова имена заједно с родописом, у прилогу под ./² Вашем високородију јоште данас доставити.

РНо 29.

Овогод. ректор Лицеума К.с.
Константин Бранковић

Ученици Лицеума, којима је решеније на њиово прошеније у смотре нију измене закона школски' познато, а опет се нису хтели наново уписати.

Уписани у права III године

1. Димитрије Радовановић, из Београда, син Јована Радовановића, бакалина.
2. Павле Марковић, из Шабца, син неке удовице, на квартиру по свој прилици код свога друга Радивоја Милојковића.
3. Радивој Милојковић, из Глоговца у окр. пожарев. син Милојка Живановића земљеделца, на квартиру код бакона г. Мил. Сушића.

Уписани у права II године

4. Вук Радивојевић, из Крушевца, син Радивоја Милићевића, земљеделца, у кући Весе болтације.
5. Љубомир Тадић, из Ваљева, син Милована Тадића, трговца, у кући г. Бошка Тадића.
6. Стојан Бошковић, из Свилајенца, син Бошка Борђевића, терзије, у кући Павла папудије.

Уписани у права I године

7. Павле Радовановић, из Шабца, син Јована Радов. трговца — у кући Маге Тошичине.
8. Петар Стефановић, из Милановца, син Данила Стефановића, трговца — код г. председатеља Совјета (незнам, да је он на прошенију подписан).

Уписани у философију II године

9. Арсеније Ристић, из Милановца, син неке удовице, берберке — код г. мајора Мише Анастасијевића.
10. Владимир Јовановић, из Шабца, син Илије Јовановића, ћурчије — код г. Матије Матића.
11. Јосиф М. Пецић, из Осредаца у окр. крушев. син Милована Пецића, земљеделца — код г. Илије Гарашанина.
12. Милан Бучовић, из Крагујевца, син удовице једне — код Косте Јовића бакалина на Сави.
13. Михаил Николић, из Београда, син Васе Н. сајције.
14. Стојко Јосифовић, из Ваљева, син удовице Јосифа Петровића, терзи-баше — код столонач. рударског г. Стевана Павловића.

Уписани у философију I год.

15. Живко Николић, из Јагодине син Илије Николића, срезког началника — код г. Настаса Анђелковића, писара.
16. Љубомир Радовановић из Шабца — с братом Павлом (под ч. 7.)
17. Димитрије Стојановић, из Београда, син пок. Косте Сарафа.
18. Алекса Станковић, из Крагујевца, син пок. Станка Цамције — код стрица Косте Јанковића, кафеџије на Теразијама.³

Оригинал. АС, МПс, 1851, III, 416.

¹ Није сачувано.

² Види прилог.

³ Види следећи докуменат.

Београд, 7. [19] септембра 1851.

Лицејци Министарству просвете — образлажу због чега не могу да прихвате школски закон и траже измену појединих чланова.

Високославно Попечитељство просвештенија!

Од Ректората К.С. Лицејума саобштени су нам закони за слушаатеље Лицејума Књажества Србије. Измени овој закона ми узрока никако непознајемо. И сам глас о тој промени није нас радосћу ни надежом напао; јер смо предвиђали, да нам се стари закон неузима зато, да нам се нов слободномисленији даде. И заиста по саобшћењу закона са жалости смо увидели, да се у њему такви забрана и параграфа налази, који су високог и у отечеству нашем јединог овог заведенија као и учећи се у њему младићи недостојни, и у односу на које до данас није било случаја, да би се исти у извршење привести могли. Уверења и савест наша није нам допустити могла да се према истом закону дужностно обжемо. Част наша — слободном човеку најсветија ствар — и морална цена Лицејума нашег, која се као и државе и друга установљења грабанска по законима својим обично у просвештеном свету карактеризирају, побудила нас је, те смо се сви — цела младеж Лицејума — решили, да високославном Попечитељству понизну молбу поднесемо и замолимо, да би оно законе Лицејума јошт једном у претресање узети и недостатке исти укинути изволило. У следству ове наше намере искали смо од Ректората Лицејума, да се рок започињања предавања наука на два дана продужи, да би за то време молбу нашу високославном Попечитељству предати и одговор дочекати могли. Но Ректорат држећи се наравно вишег преписа одрекао нам је саизволење и ми смо морали без допуштења слушање предавања наука за два дана одложити и одма се високославном Попечитељству просвештенија обратити.

Да Високославно Попечитељство просвештенија жели и свима средствама настоји, да изображавајућа се лицејумска младеж, од које држава наша честите грабане и земља врстне синове изгледа, како умом докучи оно, што је истинито и узвишено, тако и да практичним животом својим нравствену вредност своју осведочи — ми добро увиђамо. Али кад помислимо да се из закона закључава на карактер и душевни развитак они, за које је закон начињен, то онда морамо себе управо за несрећне држати, што смо такво ружно мненије код наши власти задобили. Ми никако неможемо да верујемо да смо овако строге или боље за неразумну децу и почетнике приличеће законе поступањем и владањем заслужили. Неможемо слободу узети да на срамоту нашу и понижење високог овог училишта служеће точке закона наводимо и себе на супрот исти правдамо. Ми ћемо само уобште изрећи жалбу нашу и за призрење Високославно Попечитељство просвештенија молити.

Тако забрањује нам се да један другоме имена неиздевамо. Ми незнамо да је досада игда тужба Ректорату дошла, да су слушаатељи Лицејума нашег један другом имена издевали. И зар је то достојно, да таква забрана у оним законима и за нас људе стоји, гди точка

једна забрањује о стварма тичућим се политике и верозакона говорити? Како би се то слагало, да они, који један другом имена издевају филозофију учити и о политици држава говорити знаду?

Даље забрањује нам се оружје у квартиру држати. Ми ову наредбу закона неумемо ни с које стране да оправдамо! Ми држимо, да закони за Лицејум утолико морају од остали уобште за све прописани закона одступати, уколико би за наш напредак у наукама нуждно било. Ми незнамо шта би држање оружја у квартиру једноме од нас сметало, да он у школу долази или да поштен буде. Ми знамо да су слушаатељи Лицејума досад а и сваки други, који оружје има, код себе држали, па зато опет злоупотребљење није се догађало, а друго и обичај нашег народа, који нам свети бити мора, налаже нам да од очева примљено оружје верно чувамо.

Даље забрањује се да несмемо штапове носити. Ми знамо да и онај, који штап носи, несме с њим другога нападати, какогод и онај који га нема. Или, зар ће нам штап препречавати да своје лекције учимо, а водиће нас да кога нападамо? Ми мислимо, да штап у руци неможе човека непоштеним и неваљалим учинити.

Даље забрањује нам се, да несмемо никакво шпиритузозно пиће у квартир доносити нити у квартиру игди пушити. Што се пића тиче, ми држимо, да због злоупотребљени у истом каквог уживања нетреба умереност у истом одбацити. Ми неправдамо бог зна како уживање пића, али се и опет чудимо зашто нам се забрањује оно, нашто довољно пазити није могуће. Пијанац ће бити и остаће такав, ма како се забрањивало, а разуман човек неће прекорачити границу, макар му се и налагало. Што се пак пуштења тиче, ово је једна ствар која на делање човека никаквог уплива нема, нити његове мисли на склоности мења. Као год што може бити поштен и учен онај који непуши, исто тако може бити и онај, који пуши. — Јошт нам се изрично налаже, да кад од г. проф. прозвани будемо да слушане уроке изкажемо, да морамо [стојећи] говорити. — Ми г. професоре више ценимо, него да би веровати могли, да њи говорење урока седећи увредити или важности њиховој шкодити може. — Забрањује нам се и сат места од Београда без знања ректора удаљити се и у лов ићи. Ми никад помислити неможемо да је Високославно Попечитељство овакву забрану зато учинило, што држи, да ће служитељи Лицејума, имајући слободу у лов или у пољску шетњу ићи своје дужности пренебрегавати, а с друге опет њихове стране ову точку разјаснити себи неможемо. Јошт би свесрдно желели, кад они слушаатељи Лицејума, који све предаване науке слушају неће или немогу, који су дакле ванредни, неби морали после године дана посетице постати. А такобер каштиге за преступнике овог закона превазилазе умереност и јесу поруга овог заведенија. То се с човечношћу а ни с целисходношћу неслаже, да се оном, ком се виспрене мудрословне и природословне науке предају, за једно преступљење каштиге од 3 дана затвора о лебу и води прописује.

Ово су укратко и уобште наше жалбе на нови закон за Лицејум Књажества Србије, које ми Високославном Попечитељству неподносимо зато, што би желели, укинути ове законе, распустно и законима противно владати се, него зато што се њима Лицејум наш пред осталим високим училиштима други земаља понижава. Ово су препреке, које

нам нису даие, исти закон примити и на њега се обвезати! Ми се тврдо надамо, да ће Високославно Попечитељство просвештеија ову нашу молбу достојно уважити и нашим жељама благонаклоно одговорити. Нека нам Високославно Попечитељство неприми за упорност или противност какву, што ми донде на предавања науке неможемо долазити, док од њега друге, овом заведенију сходије, законе недобијемо. И зато Високославно Попечитељство најпокорније молимо, да би нам одма на ову нашу молбу високи одговор свој дати изволило.

Јесмо

Високославног Попечитељства просвештеија
Покорни питомци Лицеума:

Љубомир Тадић
Владимир Јовановић
Живко Николић
Алекса Стојковић
Милоје Симић
Димитрије Стојановић
Алекса Стаиковић
Јосиф М. Пецић
Стојко Јосифовић
Борбе Булић
Владимир Николић
Љубомир Радоваковић
Радивој Милојковић
Владимир Стојановић
Милан Лукић
Никола Барјактаровић

Андрија Јовановић
Михаил Николић
Милаи Бучовић
Тома Андрејевић
Стојан Марковић
Арсеије Ристић
Стојан Бошковић
Коста Јовановић
Павле Марковић
Стојан Павловић
Миливој Прајзовић
Павле Радовановић
Тодор Мијушковић
Вуле Радивојевић
Димитрије Радоваковић.¹

Оригинал. АС, МПС, 1851, III, 416.

¹ Види следећи докуменат.

258.

Београд, 10. [22] септембра 1851.

Ректор Министарству просвете — лицејци су остали упорни у одбијању уписа у предстојећу школску годину због прописаног школског закона, на су искључени из Лицеја.

Високославно Попечитељству просвештеија,

Позиато је Високославиом Попечитељству, како је већа част питомаца Лицеума зактевала, да се промену неке тачке закона училиштни, које је високославно Попечитељство под 31. августа тек. год. ПНо 987

за Лицеум прописати изволило. Зактевајући ово исти питомци и устмено и у својој молби писменој изражавали су се, као да њима, њиове и заведенја овога чести ради, није можно започете науке под тима законима продужити; те тога ради од дана прочитаија закона (5. тек.) иикако нису на одређене часове ни долазили. Но како је високославно Попечитељство спроводећи решеније своје на молбу поменути питомаца, под 7. тек. ПНо 1019 Ректорату овоме препоручити изволило, да он ни једну черту од реченија закона не одступа; а да свима питомцима закаже, да ће се од тога дана сваки онај сматрати као искључен из числа ученика, који се овом иалогу противан покаже: то је овај Ректорат истога дана објавио реченим питомцима, да се изданим законима покорити имају и да се за знак те покорности сваки код ректора лицеумског наивно пријавити има. Рок пријављења одређен је био од 3 до 6 сати пред вече, и напоменуто је, да ће се сваки онај као искључен из числа ученика сматрати, који се наивно непријави. До двадесет њи читали су то објављење, неколицини од њи ректор је и устмено саветовао, да се на прави пут обраде, и опет поред свега тога само се један то вече, а један сутрадан пријавио. Само ово упорство већ је било доста рђав знак обраћења на добру страну, но Ректорат се ипак радо предавао надежди, да ће заблудивши за два следећа празнична даија неупутиост свога у томе делу поступања увидити, законима покорити се и са данашњим даном училиште посештавати отпочети. Међутим по иесрећи Ректорат се у својој благој надежди преварио, заблудивши сви осим једнога, поред свију данас опомена, да се законима покоре, и решеније високославног Совјета на њиово прошеније у покорности према законима школским очекују — у своме заблужењу и упорству остадоше, нити су на часове школске доћи ктели. Како је дакле Ректорату овоме од страие високославног Попечитељства иаложено, да ни једне черте од закона училиштни не одступа; а данас је трећи дан, како предпоменути незадовољни питомци на часове школске недолазе: то се Ректорат принуђен налази јавити Високославиом Попечитељству, да је по точки 4. закона већа част питомаца Лицеума из числа редовни ученика искључена. Да би пак искључени ученици и поједице високославиом Попечитељству познати бити могли: то овај Ректорат у прикљученом под ./.. списку¹ њиова имена, зајједно с целим родописом, овим Високославиом Попечитељству доставити не пропушта.

РНо 30.

Овогод. ректор Лицеума,
Коистаитни Бранковић

СПИСАК

ученика Лицеума, који по 4-ој точки закона училиштни престају бити ученици

1. Радивој Милојковић, православ III год., од 21 год., из Глоговца у окр. пожаревачк., сии Милојка Живановића, земљеделца, на квартиру код свештеиика г. Мил. Сушића.
2. Живко Николић, мудросл. I год., 20 год., из Јагодине, син срез. начал. г. Илије Николића — код Настаса Анђелковића, писара вароши.

3. Стојан Бошковић, прав. II год., 20 год., из Свилајенца, син Бошка Борђевића, терзије — у кући Павла папуције.
4. Љубомир Радовановић, мудрослов I год., 17 год., из Шабца, син Јов. Радовановића, трговца — код госп. Маге Тошичине.
5. Стојко Јосифовић, мудр. II год., 18 год., из Ваљева, син пок. Јосифа Петровића терзибаше — код г. Стеве Павловића столонич. оделенија рударског у Попеч. финансије.
6. Михаил Николић, мудр. II год., 20, из Беогр. син Васе Никол. сајције.
7. Павле Радовановић, правосл. I год. (брат — под ч. 4.)
8. Алекса Стојковић, мудросл. II год., 19 год., из Крагујевца, син пок. Стојка Стојановића, трговца — код Шрепла словорезца.
9. Владимир Јовановић, мудр. II год., 18 год., из Шабца, син Илије Јов. ћурчије — код г. Матије Матића, секрет. Поп. внутр. дела.
10. Димитрије К. Стојановић, мудр. I год., 18, из Београда, син пок. Сараф. Косте.
11. Милан Лукић, мудр. I год., 19, из Крагујевца, син Луке Гавриловића, папуције — код Станка Позорника, код варошкапије.
12. Стојан Павловић, мудр. II год., 19. год., из Милановца, син пок. Павла Цојића, тргов. у кући г. мајора Мише.
13. Тодор Мијушковић, прав. II год., 23 год., из Каленића, син пок. Павла Мишков. свештеника — у конаку г. митрополита.
14. Владимир Стојановић, прав. II год., 20 год., из Београда, син Савке удовице пок. Танасија Стојановића, ћурчије.
15. Алекса Станковића, мудрослов I год., 17 год., из Крагујевца, син пок. Станка Цамције — код стрица Косте Јанковића, кафеџије на Теразијама.
16. Стојан Марковић, мудр. I год., 18 год., из Градишта, син Марка Јованов. земљед. — код г. Цермана, инцинира.
17. Арсеније Ристић, мудр. II год., 19 год., из Милановца, син пок. Ристе Трифуновића, берберина — у кући г. мајора Мише.
18. Милан Бучовић, мудр. II год., 20 год., из Крагујевца, син пок. Лазе Бучовића — код Косте Јовића, бакалина на Сави.
19. Коста Јовановић, мудр. I год., 18 год., из Београда, син Николе Јовановића, абације.
20. Борђе Булић, мудр. II год., 20, син Павла Булића, члена Суда окр. гургусовачког — у кући пок. проте Вујића.
21. Владимир Николић, мудр. I год., 17 год., син г. Јов. Николића, управитеља полугимназије неготинске.
22. Никола Барјактаровић, прав. III год. из Београда, син. пок. Цветка Барјактара — код матере.
23. Тома Андрејевић, мудр. I год., 19 год., из Крагујевца, тјтор му је Јеврем Арс. Андрејевић, — код Цане удовице.
24. Павле Марковић, прав. III год., 21, из Шабца, син. пок. Марка Стефановића, абације — код г. Сушића.
25. Петар Марковић, прав. III год., 23 год., из Параћина, син Бранка Марковића, земљед. — код г. Сушића.²

Оригинал. АС, МПС, 1851, III, 416.

¹ Види прилог.

² Види следећи документат.

259.

Београд, 12. [24] септембра 1851.

Управа вароши Београда Министарству просвете — о одласку лицејаца из Београда. У прилогу списак.

Високославному Попечитељству просвештенија,

Од они слушатеља Лицеума Књаж. србског, који су у списку с предписанијем високославног Попечитељства под 10. тек. ПНо 1024 овамо спроведеном означени, само је Тодор Мијушковић из Каленића обративши се с прозбом Ректорату поменутог Лицеума, на ново опет у школу примљен, остали су се разишли својим кућама, и то по списку овде /. приложеном; 22. су са стране изнутрености Србије, а 7. из Београда. У списку, који је овамо с горњим предписанијем послат означено је именовани слушатеља 25. после су још 5 други од њиовог друштва надлежателству овом предстали, и јавили се, да су и они од школе одустали. С којима је овде после као и с првима по надлежности поступљено.

О извршенију налога овог извештавајући Управитељство ово предпохваљено Попечитељство, у покорности му јавља, да је оно од сви питомаца оне, који су из Београда, под своју власт и надзирање узело.

Но 4384.

Управитељ в. Београда,
полковник,
Гаврило Јеремић

СПИСАК

ученика Лицеума који су по 4-ој точки закона училишта, престали бити ученици.

Число	Име и презиме	Место одкуда је родом
1.	Радивој Милојковић	из Глоговца окр. пожаревач.
2.	Живко Николић	" Јагодине
3.	Стојан Бошковић	" Свилајнца окр. ћупријског
4.	Љубомир Радовановић	" Шабца
5.	Стојко Јосифовић	" Ваљева
6.	Алекса Стојковић	" Крагујевца
7.	Павле Радовановић	" Шабца
8.	Владимир Јовановић	" "
9.	Милан Лукић	" Крагујевца
10.	Стојан Павловић	" Милановца
11.	Алекса Станковић	" Крагујевца
12.	Стојан Марковић	" Градишта окр. пожаревачког
13.	Арсеније Ристић	" Милановца
14.	Милан Бучовић	" Крагујевца
15.	Владимир Николић	" Неготине

16. Тома Андрејевић	" Крагујевца
17. Павле Марковић	" Шабца
18. Петар Марковић	" Параћина
19. Андрија Јовановић	" Крагујевца
20. Петар Црнчанин	" Карановца
21. Борђе Булић	" Гургусовца
22. Милоје Симић	" Зајечара
23. Димитрије К. Стојановић	" Београда
24. Михаило Николић	" Београда
25. Владимир Стојановић	" Београда
26. Коста Јовановић	" "
27. Никола Бораковић	" "
28. Димитрије Радовановић	" "
29. Љубомир Тадић	" Београда ¹

Оригинал. АС, МПС, 1851, III, 416.

¹ Види следећи докуменат.

260.

Београд, 12. [24] септембра 1851.

Владимир Јовановић Министарству просвете — одустаје од бојкота и моли да му се дозволи упис у наредну годину студија. У прилогу запис министра на Јовановићеву молбу.

Високославно Попечитељство просвештенија!

Почем је молба, коју је младеж лицеумска међу којом сам и ја био, Високославном Попечитељству просвештенија ради умекшања закона Високославним Попечитељством просвештенија прописани јој а Ректоратом Лицеума саобштени, предала, не само од Високославног Совјета земаљског, коме је младеж лицеумска, кад је од Високославног Попечитељства просвештенија одбијена била, такође с молбом да јој законе умекша притекла, — као неуместна одбачена била: то да ми неби како 12-годишњи труд мој око наука проведени, тако и правитељствова благоделија, које сам за три године уживао пропало, молим Високославно Попечитељство просвештенија да ме и под овим законима на ново у школу примити благоволи, тим више, што ми сав досадањи поступак мој они од који зависим неодобравају.

На милост Високославног Попечитељства просвештенија ослањајући се усубујем се у највећој понизности назвати Високославног Попечитељства просвештенија¹

бив. примљен у II год. философије
препокорни
Владимир Јовановић,

И из самог овог прошенија проситељева, види се крајње јогуњство и упорство његово, почем се није обратио с таквим на Ректорат као што му је казано било, него на Попечитељство просвештенија, тек да и сатим покаже, да неће да поступи онако, како му је заповеђено, и опет странпутице да своју циљ постигне. Даље он сам признаје, да ни висок. Совјет ни Попечитељство ово, нису уважили молбу њину, и да и они његови благодатели од који зависи сав његов досадашњи поступак у овом неодобравају, и он опет неможе да превали преко језика и да призна да је погрешно, но оће да остане паметнији од свију вишепоменути благодатели своји, и опет да буде примљен у школу.

Према овако упорство неби заслуживало никаквог помилованија Правитељственог, ништа мање Попечитељство просвештенија, презирући то великодушно, и сажаљавајући отечески младост његову прима га опет за слушатеља философије, и препоручује Ректорату да га прими, кад му се с овим индорзатом пријави.

ПНо 1046, 13. 7-вра 1851. год. у Београду.

Попечитељ
правосудија и просвешт.,
полков., кавалер,
А. Симић

Оригинал. АС, МПС, 1851, III, 416.

Напомена: Јовановић је, два дана после одлуке министра да буде примљен у Лицеј, тражио да му се повећа благоделија. — АС, Л, 347.

¹ Види следећи докуменат.

261.

Београд, 27. септембра [9. октобра] 1851.

Кнез Александар Министарству просвете — лицејцима који се кају за учињени преступ дозволити упис.

Попечитељству просвештенија,

На питање Попечитељства, које ми је оно 19. септембра ПНо 1073 учинило, у том смотренију, како ће оно са питомцима Лицеума који су једном школу оставили били и сад му се на ново пријавили с молбом, да се опет у школу приме, поступити, упућујем настојећим Попечитељство, да оно наредбу учини, да се они, о којима се Попечитељство увери, да се за учињену погрешку кају и да заслужују, да им се иста по молби њиховој опрости, опет у школу док се примити могу, приме.¹

ВНо 847.

А. Карађорђевић

СПИСАК

искључени бивши питомца Лицеума, који су за опроштење молили и сада су наново у школу примљени

I. *Правослови III године*

1. Димитрије Радовановић
2. Никола Барјактаровић
3. Павле Марковић
4. Петар Марковић
5. Радивој Милојковић

II. *Правослови II године*

1. Владимир Стојановић
2. Стојан Бошковић

III. *Правослов I године*

1. Павле Радовановић

IV. *Мудрослови II године*

1. Алекса Стојковић
2. Милан Бучовић
3. Михаил Николић

V. *Мудрослови I године*

1. Алекса Станковић
2. Андрија Јовановић
3. Димитрије Стојановић
4. Коста Јовановић
5. Љубомир Радовановић
6. Милан Лукић

Оригинал. АС, МПС, 1851, III, 416.

Напомена: Молбу да буду примљени, ових 17 лицејаца, упутили су ректору 10. октобра, дакле, дан пошто су кнез и Министарство просвете о овоме донели одлуку. — АС, А, 360, 361.

¹ Види прилог.

262.

Београд, 22. септембра [4. октобра] 1851.

Школска комисија Министарству просвете — прихвата план проф. Бана о изучавању француске књижевности, али уз извесне промене.

Високославном Попечитељству просвештенија,

По предписанију Попечитељства просвештенија ПНо 991, од 7. септембра тек. год., Школска комисија узела је у надлежно разматрање припослати јој план професора француског језика у Лицеуму г. М. Бана, по коме би се имала предавати у истом заведенију историја литературе Француске, и почем су чланови исте Комисије повторително о истом предмету своја мненија давали и примечанија чинили, најпосле закључили су у седанију свом д[ржаног] 17. септембра тек. год. под числом 130 следејуће мненије своје о плану томе и нуждним на њему променама и поправкама предхваћеном Попечитељству просвештенија поднети; да, то јест, Школска комисија по приљежном претресању и зрелом разсудженију овог предмета признаје цели сходност и полезност овог плана у самом начелу, али не може одобрити начин удејствовања његовог онај, који госп. професор М. Бан предлаже;

нарочито не може препоручити Попечитељству просвештенија то, да се преиначи у I-овј и II-гој години права дојакошњи начин предавања језика француског, да се, то јест, одузме у сваком разреду по један час на недељу од упражњавања у самом језику, и да се употреби за предавање историје литературе; друго неналази за целисходно ни то, да сва три разреда правословија скупа слушају исту историју; јер по уверењу Школске комисије нетреба дирати у досадашње расположење предавања француског језика, уређено предписанијем Попечитељства просвештенија, истекшим у месецу августу 1848. године, него предавати, као и досад у I-вој и II-гој години философије граматику француску са особито приљежним упражњенијама практичнима у састављању слогова и изреченија, у преводу устменом и писменом; а у I-вој и II-гој години права анализирања француски ауктора, са позивањем на свршену граматику и опет са особитим вниманијем на практична упражњавања у преводу устменом и писменом краћи изреченија а потом и дужи саставака с француског језика на србски а после и обратно са србског на француски, почем је то главна цель, коју је височајше Правитељство са заведенијем саме катедре француског језика при Лицеуму постићи желило, да се младеж отечествена колико је могуће боље упозна са самим језиком француским; а кад би се по предложењу госп. М. Бана од упражњенија ови, у којима питомци изучену у филозофијским разредима граматику француску употребљену виде и сами употребити уче, по један час на недељу у сваком разреду одузео, тиме би изучење самог језика знатни уштрб трпило и рамало, што се пак тиче другог онога предложења, да сва три разреда правослова скупа и заједно у два часа преко недеље слушају историју литературе француске, ово Школска комисија ненаоди за целисходно, јер ако би професор француског језика сваке године исти предмет предавао, то би онда правослови кроз све три године, с уштрбом упражњенија у самом језику, понављали истоветну ствар, а ако би курс целе те историје трајао продужавајући кроз три године, онда би се пореметио природни поредак за оне питомце, који би на годину или после две године ступајући у права, почели слушати предавања овог предмета продужена; зато је Школска комисија план тај на следејући начин преиначен Попечитељству просвештенија предложити закључила: пошто питомци Лицеума по предписаном начину у два разреда филозофије и у два разреда права науке познавати француски језик, нека им се у трећој години права предаје историја литературе француске, и то тако стичуно и кратко да је у два часа на недељу за једну школску годину свршити могу, но да се предаје на истом француском језику, разговетно и общепоњатно, тако да би они из ти предавања уједно могли познати и важност француског језика и књижевности за изображеност рода човечског у общте и сваког изображеног човека понаособ, а тиме да би поощтрени били на свршеније изучење овог језика и на охотно употребљење плодова француске литературе за своје даље усавршенствовање, а у исто доба да би имали прилику и чути језик тај с катедре и говорити, те тако упражњавати се у разумевању чувеног и у изражавању мисли свои на француском језику, једном речи, да би могли навикнути на њега; тим начином принео би професор француског језика ту жертву, да би у место досадашњи дванаест часова на недељу имао

четрнаест; а при својим предавањима историје литературе могао би се служити једним од ови дела: Gézuzez, Cours de la littérature; или Abregé de Cours de littérature de La Harpe; или најпосле: Marmontel Elements de littérature.

Овом приликом примечава Школска комисија, да би се у првој години права у место прописани за анализирање ауктора Монтескија и Бифона могао врло пробитачно употребити Мармонтелов Белизар, ког је Попечитељство просвештенија прошле године дало препечатити код нас, заједно са речником на крају исте књиге додатим, и то како због унутрашње вредности самог дела, тако и зато што је код нас о правитељственом трошку за ту целъ печатано, што се лако и јефтино набавити може, најпосле што се употребити може без нарочитог француског речника.

Деловодитељ Школске комисије,
др Јанко Шафарик

За председатеља
член Школске комисије,
Гаврил Поповић, архимандрит

Оригинал. АС, МПс, 1851, III, 405.

Напомена: Министарство је прихватило предлог Школске комисије и о томе известио ректора 13. октобра. — АС, А, 366.

263.

Београд, 29. септембра [11. октобра] 1851.

Ректор Министарству просвете — о подели упражњених предмета међу преосталим професорима.

Високославном Попечитељству просвештенија,

У следству предписанија високославног Попечитељства просвештенија од 26. тек. ПНо 1113 Ректорат је Лицеума по предварителног заседањем саветовању поделио без професора оставше науке.¹ По овој деоби узео је подписани ректор алгебру, геометрију и архитектуру; г. Игњат Станимировић законик грађански и оба поступка; а г. Сергије Николић све државно-економске науке и оба права јавна. Како је преко нужде, одма попунити катедре толико професора: то је знаменито срећна околност за ово заведеније, што се међу дејствујућим г.г. професорима такви лица наћи могло, који би у прекој овој нужди довољно послужити могли. Јер свој тројници заступајући професора такве су науке у део пале, које, или којима здраво сродне, они су досад већ предавали; будући је г. Станимировић предавао у Кезмарској академији сад узетима сродне (право унгарско са поступком), а остала двојица предавали су у самом овом Лицеуму готово све сада узете науке. Из овог узрока, по скромном мненију Ректората овог, једино ће многог

и великог труда стати ово заступање само заступајуће професоре, а успех ће ученика сигурно онолики бити, колики би био с ма којим прве године предавајућим правим професором.

РНо 49.

Овогодишњи ректор Лицеума,
Константин Бранковић

Оригинал. АС, МПс, 1851, III, 463.

Напомена: За додатни труд професорима је повећана плата за 150 талира, а они су 29. децембра замолили министра да се удвостручи или да им се та школска година рачуна двоструко у радни стаж. Предлог није уважен. — АС, А, 399; МПс, 1852, II, 167.

¹ Димитрије Матић, Коста Цукић, Борбе Ценић и Емилијан Јосимовић. Матић је постављен за секретара Апелационог суда, а Ценић за секретара Министарства просвете. — АС, А, 335, 338, 339, 359; МПс, 1851, II, 331, 343. — Министарство просвете одобрило је поделу предмета међу професорима Бранковићем, Станимировићем и Николићем и похвалио их „за особиту ревност“. — АС, А, 375. Види и акта у АС, АС, 1851, 379; А, 382.

264.

[Београд, октобар 1851]

ПИТОМЦИ ЛИЦЕУМА

које заседаније лицеумско препоручује за получење правитељственог благодеејанија, године школске 1851/2.

Число	Предложено количество	Добили ¹
<i>Слушатељи права III године</i>		
1. Вучко Радивојевић	5 талира	4 1/2
2. Павле Марковић ²	5 "	4 1/2
3. Петар Марковић ³	4 "	4 1/2
4. Радивој Милојковић	5 "	4 1/2
5. Станоје Илић	5 "	4 1/2
<i>Слушатељи права II године</i>		
1. Владимир Стојановић	4 "	4
2. Борбе Берисављевић	4 —	4
3. Тодор П. Мијушковић	2 —	2
4. Стојан Бошковић	5 —	4 1/2

Слушатељи права I године

1. Коста Вујић	2	—	2
2. Петар Стефановић	2	—	2

Слушатељи мудрословија II године

1. Александар Шушкаловић	3	—	3
2. Владимир Јовановић	3	1/2	3 1/2
3. Гаврило Поповић	3	—	3
4. Груица Лаушевић	2	1/2	2 1/2
5. Јосиф М. Пецић	3	—	3
6. Стојко Јосифовић	3	1/2	3 1/2
7. Милан Бучовић ⁴	—	—	3

Слушатељи мудрословља I године

1. Коста Јовановић	2	—	2
2. Коста Јаковљевић	2	—	2
3. Љубомир Радовановић	2	—	2
4. Милан Лукић	2	—	2
5. Миливој Прајзовић	2	1/2	2 1/2
6. Стојан Марковић	2	—	2
7. Алекса Станковић	—	—	2
	74		68.

Оригинал. АС, МПС, 1851, III, 454; А. 377.

Напомена: Уз овај списак налази се још један у ком су уписани благодетјанци са стране: Алекса Шушкаловић (Панчево), Борбе Берисављевић, Борбе С. Јошев, Коста Ј. Вујић (Земун) и Коста Павловић (Лович). — АС, А, 377. О страним питомцима види и АС, МПС, 1853, VII, 66.

- ¹ Ову рубрику ми смо дописали, да не би смо објавили оба списка.
² Прецртан у списку министра.
³ Прецртан у списку министра.
⁴ Додат у списку министра.
⁵ Додат у списку министра.

265.

Београд, 27. октобра [8. новембра] 1851.

Министар просвете Савету — предлаже отварање „изванредне“ катедре немачког језика и указује на потребу учења овог језика.

Високославном Совјету,

Велика част лицеумски питомаца, нарочито из Оделенија мудрословног представила је Ректорату Лицеума с том молбом, да би он код високославног Правитељства ради основија једне изванредне катедре немачког језика при Лицеуму нашем подејствовао, како би они, и сви

ученици, који су овај језик у гимназији кроз дуже време редовно учећи по већој части приличан успех учинили, себе и даље на своју и правитељства ползу усавршити могли. Професорским заседанијем одобрену, похвалну ревност к наукама показујућу ову прозбу, спровео је Ректорат под 16. т. м. РНо 72 Попечитељству овом с том молбом, да оно код височајше земаљске власти за основија горе речене катедре из тог призренија подејствује, што је за научно изображење лицеумски питомаца као будући правитељствени званичника и отечественодржавника, необходимо нужно знање једног изображеног европејског језика, н.п. немачког, кога и народ у смотренију литературе неизмерне напредне кораке учинио и кога су државе како у смотренију свог јавног живота сваког века, тако и у обзиру свог политичног и социјалног стања за целу Европу а имено и за нашу будућност од највеће важности. Поред овог није могло Попечитељство мање и друга побуђенија Ректората за основија речено катедре у нашем Лицеуму уважити, која су нарочито тог смисла, да би неизмерна штета била, ову прилику душевног и за грађански и државни живот потребног изображенија толиким младихем нашег народа одузети, који су у отечственим полугимназијама и гимназији с учењем немачког језика занимајући се толико напредовали, да најмањим трудом у Лицеуму кроз једну две године савршено знање истог прибавити могу. Ректорат даље наводи, а и Попечитељство се с њим у том саглашава, да би се важност и полезност највишег нашег учебног заведенија основијем катедре таковог предмета на већи степен достојно узвисила, и пред страним заведенијама више уважавана била, и напоследку, да би се овако очевидне и неизмерне користи које би младеж наша, а тим правитељство и народ наш отуд уживали, са незнатним сразмерно пожртвовањем у дејство привести могле, јер како су ученици Лицеума иначе доста учењем своји редовни остали предмета зањати, то би се за предавање немачког језика највише 6 часова преко недеље одредити могло, за који би се труд надлежни професор са само 100 талира годишње плате наћи могао.

Предлажући Попечитељство просвештенија ову ствар високославном Совјету, моли за благовремено у том предмету решеније, како би се непремено основија њемачке катедре при Лицеуму нашем са 100 тал. годишње професорске плате у дејство привести могло.¹

РНо 1232.

Попечитељ
правосудија и просвештенија,
полковник, кавалер,
Алекса Симић

Оригинал. АС, АС, 1851, 439.

Напомена: Кнез Александар одобрио је предлог 10. новембра. Види рад Ж. Царића, *Настава немачког језика на Лицеју (1838—1863)*, Годишњак града Београда XXVII, 1980, с. 131—141.

¹ Види докуменат бр. 267.

266.

Београд, 23. новембра [5. децембра] 1851.

Министар просвете Савету — указује на значај изучавања националне историје и књижевности и предлаже отварање катедре за историју народа и књижевности српске.

Високославному Совјету,

Алекса Вукомановић, који је неколико година у Русији провео и у тамошњима вишим заведенијама училишним разне струке наука слушао, вративши се пре неког времена одтуда предао је под 29. октобра т. год. Његовој Књажеској Светлости писмено прошеније тог смисла, да би добро и полезно било, у нашем Лицеуму неке учевне предмете, који су нама и народном животу нашем најближи, и то између остали нарочно историју народа србског и србске књижевности завести и преподавати, молећи да би се у том случају катедра исти наука њему поверила с тим додатком, да се сад само назначи за професора речени наука, и да се почем је већ трећи месец текуће године школске при концу, за остало ово време пријетови, па топрв с почетком месеца септемвра будуће године исте предмете редовно предавати започне.

Попечитељство просвештенија саслушавши о предмету овом и мненије Школске комисије, тога је уверења, да би не само на велику ползу младежи и рода србског служило, кад би се речени преважни прдмет при нашем Лицеуму јавно и редовно предавали, него да би то и отечеству па и самом правитељству нашем на особиту чест служило, кад би се сиреч бар при највишем учевном заведенију Србије, кад тога нема у другим од Србаља обитованим земљама, учећој се младежи србској отворила прилика, јавно и редовно чути и научити моћи нешто обширније и основателније о славној и знаменитој, но на жалост доволно неуваженој, и јошт достаточном неиспитаној прошлости србској, а исто тако и о доста знатном умном и душевном животу Срба, појавившем се и досад у књижевности њивој. Даље суди Попечитељство, да је то и досад на штету и уштрб Србства при Лицеуму нашем оскудевало; јер кад се по Паризу и Берлину заводе катедре историје и књижевности славенске у обште, и тамо се налази доволно основа и повода говорити о славној прошлости србској и о знаменитим плодовима србске словесности; зар да се то исто, а и много више о Србима и у обште о Славенима не би могло и имало код нас сами — Срба — заводити и удејствовати. Славна и знаменита прошлост србска једини је основ и садашњости и будућности србске; да ње није било, неби се народ србски у овој снаги живота одржао; да њу нису Срби познавали, не би се код њи одржао онај народни карактер, оно чувство народности, онај нравствени понос србски, на којима се јединствено оснивају њива храброст и њиве грађанске добродетељи. Ову прошлост нам дакле ваља као штит србства и свети аманет праотаца наши уважавати, њу испитивати, познавати, учити и младежи нашој као образац пред очи ставити, почем ће ова из познавања њеног поцрпити моћи нове силе за живот и своју будућност. Сумња она гдикоји књижевника наши, да је

историја србска јошт тако сасвим слабо позната и обделана, да се неби достојно, с ползом и с честћу предавати могла, никако постојати неможе; почем је доиста већ много и на нашем и на страним језицима о србству писано, које кад би се ово прикупило и критически употребило, могло би без сумње за сад доволно бити к тому, да се достојни образ србске прошлости добије, само је нуждан к тому човек, који ће и хтети и кадар бити то као свој јединствени задатак искључително извршивати. Најпосле кад би баш и тако било т.ј. да је историја србска слабо обделана и књижевност наша слабо позната и разјасњена, то би тим већи био повод и причина, настојати да се историја обдела и позна; а један би од најпречи путова к томе био, кад би се особито катедра за историју србску завела; будући је природно, да ће се историја само тако моћи обделати, ако се буде нарочито и искључително обделавала; а и сама књижевност србска и стара и нова заслужује, да се младеж србска с правцем и духом њеним упозна, бар и зато, да види, шта јој чинити предстоји да највеће и најближе оскудице попуни. Надлежни професор имао би нарочиту дужност, поред предавања историје књижевности, србску историју усавршенствовати, све што је досад у њој чињено прибрати, старе србске споменике изворе и т.д. скупљати, испитивати, једном речи непрестано трудити се о томе, да нам историја од најстарији до најновији времена буде колико је могуће подпуна, јасна и пред нашим и страним светом обелодањена и доказана.

Из ови причина убењено будући Попечитељство о истинитој ползи и потреби, да се катедра *историје народа и књижевности србске* при Лицеуму нашем заведе, има чест предмет овај високославном Совјету благоднаклоног решенија ради поднети.

ПНо 1316.

Попечитељ правосудија и просвештенија, полковник, кавалер,
Алекса Симић

Оригинал. АС, ДС, 1851, 455.

Напомена: Кнез Александар је, на предлог Савета од 13. децембра, издао указ о оснивању „редовне Катедре обстојателне историје народа србског и књижевности србског“ (30. децембра 1851). — Међутим, тек 1. септембра издао је налог министар просвете ректору да Вукомановића „у нову његову дужност уведе“. — АС, А, 421. — Види рад О. Мучалице, *Оснивање катедре народне историје и књижевности и њен први професор у Лицеју*, Архивски алманах 1, 1958, 177—190.

267.

Београд, 20. децембра 1851. [1. јануара 1852]

Министар просвете Ректорату — обавештава га о оснивању и о раду ванредне Катедре за немачки језик. У прилогу списак лицејаца који су се уписали да слушају предавања из немачког језика.

Ректорату Лицеума,

На представленије своје високославног Совјету учињено, у следству предложено Ректората од 18. 8-вра т. год. РНо 72¹ добивши Попечитељство просвештенија под 29. новем. ВНо 1037 височајше решеније, по ком се једна изванредна катедра немачког језика при Лицеуму овдашњем с годишњом од 100 талира платом установљава, узело је оно у размотрење начин којим би се предавање реченог предмета у дејство привести могло, и нашло је за добро, по саслушанију о том мненија Школске комисије² одредити.

1. Да се изванредна катедра немачког језика не сматра као окончана с каквим год разредом лицеумског заведенија, но као слободна и сваком приступна, које ма под којим именом слушатељ наука при лицеумском заведенију бити може;

2. Да се предавање тог предмета на два учебна теченија свако кроз једну школску годину трајуће, подели, од који ће се у првом теченију за слабије слушатеље одређеном предавати, граматика и синтакс с надлежним упражњенијама у преводу, писању, састављању из практичног живота и разговарању, у другом теченију пак читање и толковање немачки класика, с особитим обзиром на немачку реторику, поезију и историју литературе.

3. Да се прелекција у обадва разреда, колико професор за добро нађе, на немачком језику држе, које ученицима из тог узрока неће теретно бити што су се они сви кроз неколико година с истим језиком учили.

4. У сваком теченију држаће се 3 часа преко недеље, но то у таково време које с осталим учебним прелекцијама заузето није, како би сви ученици Лицеума учасници предавања овог језика бити могли.

5. Испити ће се при концу школске године по правилима за редовне науке прописаним држати, тј. сваки редовни слушатељ овог предмета мораће се код надлежног професора уписати и прелекције истог прилежно посеђавати, који напротив предречено пренебрегне, а притом испиту се подвући жели, сматраће се као ванредни слушатељ; више од једанпут не може се једно или друго теченије повторавати.

6. Онима слушатељима, који су испите положили, издаваће се особита свидетелства с подписом надлежног професора и ректора и с печатом лицеумским снабдевена.

Како се за ову годину само прво теченије у дејство привести може, то ће Ректорат за предавање немачког језика у том првом теченију одредити сви 6 недељни часова, како би се исто кроз идући пет месеци почевши од 2. јануара, свршити могло.

Наименованог за испуњавање дужности те катедре професора гимназије г. Антонија Шульца, Ректорат ће одма у дужност увести, саобштивши како њему, тако и питомцима Лицеума предстојеће предписаније, а потом ће и Попечитељство ово о том известити, како је ове наредбе у дејство привео.

ПНо 1550.

Попечитељ
правосудија и просвештенија,
полковник, кавалер,
Алекса Симић

СПИСАК

слушатеља Лицеума који су се уписали да немачки језик уче

Број Име и презиме Примечанија

Из философије I године

1. Милан Лукић	7. Коста Јаковљевић
2. Љубомир Радовановић	8. Алекса Станковић
3. Стојан Марковић	9. Максим Јакшић
4. Андрија Јовановић	10. Миливој Прајзовић
5. Вуле Паштрмчевић	11. Коста Јовановић
6. Коста Павловић	

Из философије II године

1. Владимир Јовановић	6. Јосиф М. Пецић
2. Борђе Цветковић	7. Арсеније Ристић
3. Алекса Стојковић	8. Борђе Булић
4. Стојко Јосифовић	9. Михаил Николић
5. Груица Лаушевић	

Из права I и II године

1. Петар Стефановић сл. I год.	3. Тодор Миушковић
2. Владимир Стојановић сл. II год.	

Осим слушатеља лицеумски јошт слеђујући:

1. Павле Марковић практ. Попеч. просвештенија
2. Петар Марковић практ. Попеч. правосудија
3. В. Д. Маџаревић практ. Књажев. Поп. иност. дела
4. Милан Ковановић, канцелист финансије

Оригинал. АС, Л, 388; МПс, 1852, V, 456.

¹ и ² Оба документа налазе се у АС, МПс, 1852, V, 456.

1852.

268.

Београд, 27. фебруара [10. марта] 1852.

Ректор Министарству просвете — В. Јовановић и Ј. Пецић желе ванредно да полагају испите из I године права, а ради уписа у II годину студија. Тражи одобрење и упутство за овакве случајеве.

Високославном Попечитељству просвештенија,

Слушатељи философије II године, Владимир Јовановић и Јосиф М. Пецић, предстали су Ректорату Лицеума с молбом да би им дозвољено било с почетком идуће 1852/3. школске године испит из науке у I години права предајемо положити, и тако онда у II годину права прећи. Како у овом призренију досада никаквог сталног правила нема, него су се такви ребе појављивајући се случајеви по околностима решавали: то Ректорат овим долази молити високославно Попечитељство, да би за подобне случајеве какво правило поставити изволило, које би му — Ректорату — за стално упутство служити могло.

РНо 155.

Оригинал. АС, МПс, 1852, I, 119.

Овогод. ректор Лицеума,
Константин Бранковић

Напомена: Министарство просвете није одобрило захтев Јовановића и Пецића (20. март). — АС, А, 404.

269.

Београд, 14. [26] марта 1852.

Ректор Министарству просвете — подноси извештај о држању наставе професора Станимировића и Николића за предмете накнадно додељене.

Високославном Попечитељству просвештенија,

На предписаније Високославног Попечитељства просвештенија од 6. тек. ПНо 355, којим се Ректорату налаже, да точно извести Високославно Попечитељство о томе, које предмете суплирајући професори г.г. настојећим извештава високославно Попечитељство о истом предмету.

Г. Игњат Станимировић започео је 12. пр[ошлог] мес[еца] поступак судејски у грађанским парницама, а г. Сергије Николић почеће топрв с почетком идућег месеца априла науку трговине с државном рачуни-Игњат Станимировић и Сергије Николић нису ни започели које су скоро започели, и да ли ће с њима савестно у време готови бити, — и

ако неће, да бар узроке свога задоцнења наведу, — Ректорат овај испитао је дужностно речену г.г. професоре и на основу њиовог казивања пом. Међутим Ректорат овај дужним се осећа извести високолсавно Попечитељство, да су оба поменута г.г. професора употребили на предавање све оне часове, који су назначени у расположењу часова за ову годину, Ректоратом овим под 14. октобром прош. год. РНо 68 високославном Попечитељству поднешеном, нити се у овом погледу ништа друго издангубило, осим што се због слабости здравља речене г.г. професора издангубити морало. Но како би због разновидности предмета за предавајуће професоре врло теретно било, све примљене предмете у једно време предавати: тако су они принуђени били, предмете у једном разреду предајемо један за другим предавати, и по томе један пређе непочињати, докле се други свршио није, за који су обојет сви часови употребљени; којим начином не само што ученици ништа дејствително недангубе, него им је лакше, сваки тако за мање времена свршен предмет у духу прегледати. И то је узроком било, што је г. Станимировић грађански поступак судејски топрв онда започео, кад је криминални поступак прекинуо, и што ће г. Сергије Николић топрв онда, кад с другим наукама сасвим готов буде, науку трговине и државну рачуницу започети, на које ће после и од своји собствени наука часове употребити, као што је досада њиове часове и на своје собствене науке употребљавао. На овај начин, вели г. Сергије Николић, да ће све примљене предмете не само људски свршити, него да ће му јоште нешто времена претећи за таконазване ексминаторија и репетиорија, у којима ће оно у кратко повторити, што је раније свршено било. Исто тако свршиће и г. Игњат Станимировић, законик законик грађански и поступак судејски у грађанским парницама, за који је први већ од неког времена часове усугубио, да би поне у њему, као преко нужном, оно надокнадити могао, што је за девет недеља дана издангубљено, од који су четири протекле докле му та катедра није предана, а пет у његовој болести месеца јануара и фебруара. Но напротив тога криминални поступак неће се моћи свршити због овог сад наведеног узрока; будући би иначе г. Станимировић више часова за предавање узети морао, што му пак због усугубљени часова и законик грађански чинити није можно.

РНо 168.

Оригинал. АС, МПс, 1852, II, 167.

Овогод. ректор Лицеума,
Константин Бранковић

Београд, 10. [22] априла 1852.

Министарство просвете Савету — тражи новчана средства за проф. Вукомановића који жели да истражује у Старој Србији и тако се припреми за предавања из националне историје и књижевности. Совјету,

Новонаименовани историје и књижевности славено-србске у Лицејуму овдашњем професор, Алекса Вукомановић, у прошенију свом под 9. априла т. год. Попечитељству просвештенија поднешеном, излажући како је мало досад радило се код нас и писало о оним предметима, који су њему поверени да их у овдашњем Лицејуму предаје, како ли се јошт мање истраживало и скуљало грабе за обрађивање њиво и израђивање ови предмета у онаком изгледу, како би се они могли ученицима предавати; моли Попечитељство, да му оно од своје стране помогне и издејствује код правитељства путни трошак, како би могао овога лета отићи до у Стару Србију, па тамо посетити наше најзнатије манастире и цркве, заоставше од стари времена, као нарочно у Дечанима, Пећи, Призрену и другима, да потражи и извиди, неби ли се штогод могло тамо јошт наћи и прегледати, које би могло боље објаснити историје народа и књижевности наше.

Попечитељство ово уверено будући о ползи предложене ове професором Вукомановићем намере, но у исто време знајући, како би опасно било у садашњим обстојатељствима појединим лицама кроз узколебане провинције турске државе путовати, тога је покорног мненија, да би добро и советно било, да предпохваљени Совјет засад само изволи определити и одобрити суму, која ће се професору Вукомановићу у име путног трошка на предречени конач из правитељствене касе дати моћи; у осталом пак да се старању и благоразмотренију Попечитељства овог остави, да оно одреди најгодније време, кад ће се преднаведени пут безбедно предузети, и скопчана с њим намера најбезопасније удејствовати моћи.

Концепт. АС, МПС, 1852, II, 182.

Оригинал. АС, МПС, 1852, V, 657.

К Л А С С И Ф И К А Ц И Ј А

ПИТОМАЦА ЛИЦЕЈУМА К. С. У БЕОГРАДУ,

ОЦЕНЕНИХ ПО УСПЕХУ

НА ЈАВНИМЪ ИСПЫТИМА ПОБАЗАНОМЪ

ГОДИНЕ 1852.

СЛУШАТЕЉИ ПРАВА III. ГОДИНЕ.

Број.	ИМЕНА И ПРЕЗИМЕНА.	У С П Е Х Њ Е У						
		Грађанског Позовања Судског	Кривичног Позовања Судског	Универзитетног Позовања Праву Србије	Административног Позовања	Међународног Позовања	Науки Позовања	Юстицијског Позовања
1	Вучко Радивојевић	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.
2	Ђорђе С. Јошевић	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.
3	Димитрије Радојковић	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.
4	Никола Барлић	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.
5	Радојко Милошевић	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.
6	Станко Илић	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.

Прим. 1. Павле Марковић и Петар Марковић приложили су ови положени прелиминарни испити и припадну службу под тим условима, да буду дужни са концем године испитати из ове науке полагачи, и да су они и учинили, показавши из ове науке добар успех.

Прим. 2. Димитрије Радојковић био је небрежљив у посвакима часова Юстицијског Поклопа одређеним.

СЛУШАТЕЉИ ПРАВА II. ГОДИНЕ.

Број.	ИМЕНА И ПРЕЗИМЕНА.	У С П Е Х Њ Е У				
		Грађанског Законског	Кривичног Позовања	Финансијског	Юстицијског Позовања	Филозофског Позовања
1	Владимир Стојковић	I.	I.	I.	I.	II.
2	Станко Бошковић	I.	I.	I.	I.	I.
3	Тодор Милошевић	I.	I.	I.	I.	I.

Прим. 1. Напредни слушатељ љубомир Тадић положио је испитати из Грађанског Закона и са успелом добриш.

Прим. 2. Ђорђе Берисавић добио је са концем месеца априла учитељско звање, продужио је практично учити науку законите, и положио је испитати из Грађанског Закона са успелом добриш.

СЛУШАТЕЉИ ПРАВА I. ГОДИНЕ.

Број.	ИМЕНА И ПРЕЗИМЕНА.	У С П Е Х Њ Е У				
		Природног Позовања	Статистици	Народног Позовања	Юстицијског Позовања	Филозофског Позовања
1	Василије Живковић	I.	I.	I.	I.	I.
2	Константин Вујић	II.	II.	I.	II.	II.
3	Павле Радојковић	I.	I.	I.	I.	I.
4	Петар Стефановић	II.	I.	I.	I.	I.

Прим. 1. Константин Вујић био је небрежљив у посвакима часова учитељски.

СЛУШАТЕЉИ МУДРОСЛОВИЈА II. ГОДИНЕ.

Бр. п.	ИМЕНА И ПРЕЗИМЕНА.	У С П Е Х Њ Е							Француски язык.
		Наука Христијанство.	Филозо.	Математика.	Класика.	Обична Историја.	Географија и Археологија.	Француски II. година.	
1	Алекса Стојановић	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.	II.
2	Александар Шумиљковић	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.	II.
3	Арсениј Растић	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.
4	Ахимј Јовановић	I.	II.	II.	II.	II.	II.	II.	III.
5	Насими Бабић	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.
6	Надмир Јовановић	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.	II.
7	Гаврило Поповић	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.
8	Група Душковић	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.
9	Ђорђе Бујинић	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.
10	Ђорђе Цвијковић	II.	I.	I.	I.	I.	I.	I.	II.
11	Јосиф М. Петровић	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.
12	Јазар Илић	I.	II.	II.	II.	II.	II.	II.	III.
13	Милан Бузовић	II.	II.	II.	II.	II.	II.	II.	III.
14	Милан Поповић	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.	II.
15	Стојан Јовановић	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.	II.
16	Стојан Павловић	I.	I.	II.	II.	II.	II.	II.	III.
17	Битковић Ђорђевић	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.

Прим. Петар Боричанин због оскудности места у школу се почетком месеца Априла, по прилици предужити започете науке положио и прилично испити из Филозо, Математике, Класике, Географије и Археологије, и Француског языка са успехом средњим.

СЛУШАТЕЉИ МУДРОСЛОВИЈА I. ГОДИНЕ.

Бр. п.	ИМЕНА И ПРЕЗИМЕНА.	У С П Е Х Њ Е							Француски язык.
		Наука Христијанство.	Основна Математика.	Логика.	Обична Историја.	Алгебра		Француски I. година.	
1	Алекса Станковић	I.	I.	I.	II.	II.	I.	I.	I.
2	Андрија Јовановић	I.	I.	II.	II.	II.	I.	I.	I.
3	Василиј Атанасковић	II.	II.	II.	II.	II.	II.	II.	III.
4	Владе Пашиновић	II.	II.	II.	I.	I.	I.	I.	I.
5	Јован Живинић	I.	II.	II.	I.	I.	I.	I.	I.
6	Коста Јовановић	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.
7	Коста Павловић	II.	II.	I.	I.	II.	I.	I.	II.
8	Коста Јовановић	I.	I.	II.	I.	II.	I.	I.	II.
9	Љубомир Радојковић	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.
10	Максим Јанић	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.
11	Милан Дукић	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.
12	Милан Д. Прајковић	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.
13	Младен Радојковић	II.	II.	I.	I.	I.	I.	I.	I.
14	Светозар Н. Гарашић	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.
15	Стојан Маринић	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.
16	Тома Андрејинић	II.	II.	II.	III.	II.	II.	II.	III.

Прим. Ванредни слушаатељ Димитрије К. Стојановић положио је испити из Науке Христијанске, Логике, Обичне Историје и Франц. языка са успехом средњим, а из Алгебре II. година са успехом добрим.

Недељом на токовани Евангелија, и недељом и празником на богослуженије, сви су ученици Лицеја доста прилично долазили. — У гладиони сви су били добрише добри.

I. значи добар, II. средњи, III. слаби успех; II. и III. значи испити не положио.

У Београду 30. Јуна 1852. године.

Вук Маринковић с. р.
Професор Филозо и Директор.

Константин Брашковић с. р.
Професор Филозо, р. г. Редитор Лицеја К. С.

Handwritten signatures and numbers: 216/17-858, 557. 20/2.

Београд, 2. [14] јула 1852.

Група лицејаца Министарству просвете — жали се на рад и оцењивање проф. Матије Бана.

Високославно Попечитељство просвете!

Ми покорно подписати сви равномерно осећамо, велику неправду за сад од нашег г. професора француског језика Матије Бана, која у толико нам је несноснија, што јавно и очевидно, противу постојећи закона школски, у сили својој појављује се. По томе смо се једнаким и истоветним душе осећањем подстрекнути, и без сваког договора по узајамном међусобном пријатељском против те неправде палењу једногласно согласили прибећи високославном Попечитељству, као нама надлежној заштити, не као тужитељн, но као неправду трпећи код своје заштите изјавити следећу:

а) Г. професор Матија Бан (ми незнамо из кога узрока) сад на главном испиту из његовог предмета — француског језика — донео је цедуље садржавајуће питања о његовом предмету, но не у колико је нами, но оно, што је у другим школама предавао.

б) Поред ове за нас неприлике на испиту, усугубљена је за нас незгода а тиме, што пред испит одређено нам је исти г. професор (будући је нас у школи свега 17 бака) само 17 неправилни глагола, из којн да се нарочито преправимо, како да би тиме лакост за одговор на испиту придобили; па сасвим противно томе ставно је на испиту у цедуљама и друге глаголе, који неправилности својим несходствују неправилности за испит задатим глаголима. Тим је поступком као намером спремно нас и довео у забуну, по којо је оцену нас понижавајући на нашу срамоту по својој произвољности без обзира на прави успех, који смо успех показали устројно; противу које (оцене) ми нарочито жално се сада и помоћи тражимо код високославног Попечитељства. Јер прибегивање наше г-н професору, на његово благоразсудденије ништа није помогло, но тек с презирањем и измејавањем од његове стране одбијено, које усугубујемо се овде описати.

в) Ми смо одма по свршетку испита — да нам се не би због неуредно чињеног испитивања, и рђава оцена у нашој класификацији дала — гледали, на врло пристојни начин на то опоменути реченог г. професора, па зато молбили смо га, да би нам оцену о нашем успеху у француском језику казао, као што нам је и г. ректор по предписанију висок. Попечитељства показао од своје стране из свог предмета, наш успех. Но он од нас зактевао је да му донесемо уверење од г. ректора, да то предписаније заиста постоји, будући није хтео нашем простом казивању веровати, да смо ми већ код г. ректора били. — Ми смо и ово учинили, но г. професор опет нам није хтео учинити задовољење, већ у место тога преда нам једно писмо управљено на г. ректора (као одговор на примљено писмо) овога садржаја: „Ја сам био код г. попечитеља, и он ми је казао, да то предписаније никако не постоји“, и по томе, да нам се наша класификација никако казати не може, но уједно

да му је казано и то, да ће се свака тужба, која се буде у следству тога високославном Попечитељству поднела, одбити.

д) После тога ми зањати другим испитима, које јошт нисмо довршили били, нисмо могли никаквог даљег корака чинити. Он међу тим преко једног Ђака пошље једну листу којом позове њи неколико, да могу ако оћеду из другог степена у први прећи, само ако буду код њега дошли и испит из трећег питања, које је било читање положе, говорећи да су то Ђаци врло добри, и синтаксис врло добро знаду само што су из читања слаби.

г) Ми знајући, да то по закону никако не може бити, да онај, — који је већ другог степена повторителним предавањем испита пређе у први, а притом и што то никако није упутно, да ми у његовом квартиру идемо испите полагати без ичијег председавања, као што је он и лане над некима упражњавао, — изостали смо ићи к њему. Од ови исти које је он на повторителни испит позивао, ишли су неки код њега, и он их је понудио, да што год онде код њега читају, па да им даде први степен у класификацији. Ови нису хтели никако на то пристати, говорећи: „ми не можемо ништа научити за овај један час, ако овде код вас читали будемо; а притом ваља да ви знате, шта ко знаде почем сте нас кроз целу годину вопрошавали“. После тога зактевао је да му се исти обећаду, да ћеду се за време идуче факације у читању упражњавати. Но ови су му опет на то одговорили: „то се само по себи разуме, да је свакога Ђака дужност оно што је учио упражњавати“. И најпосле без икаквог даљег одговора добију први степен. А неки од њи исти које је он на повторителни испит позивао, ишли су код њега и пошто су нешто читали добили су први степен у класификацији.

ж) Из свега овог може се видети то: да г. професор француског језика Матије Бан није никако на то ишао, да свакоме по његовом одговору даде оцену, јер кад би то чинио онда би сви без разлике морали бити првог степена, будући је његов предмет толики и такови, да би га сваки за један дан, а не за десет месеци могао научити, сваки би показао највеће небрежење и лењост и совршену тупост и неспособност, кад би јошт и из овог предмета рђав био; а многим мора и на срамоту служити, да су из свију остали предмета први и врло добри, а само из овог једног рђави.

По томе наше осећање да смо ми у колико нам је предавано боље него што оцена гласи наумили, при томе већ описани неред на испиту узбуђује нас са учтивошћу споменути г. реченог професора и следујуће:

1. Неуредно и многобројно његово од часова изостајање, навлачило нас је да и ми кад кад од часа кад г. професор и долазио изостајемо, а то зато што је поједини од нас, држећи да ће г. професор ипак изостати изгубио ретки час предавања француског језика, а нарочито због тога што је долазак г. професора обично врло неправилан и то понављало више после пол часа, дакле четврти сата доцније бивао.

2. Тако честог одсуствија и редког долазка наравно је следство краткост предаваног и довољно неразјасњеног предмета, који овде под ./. прилажемо ради бољег уверења и

3. Сасвим неупутно прецаивање убиточног дејства на нас чинио је г. професор као по цели некој, да угуши у нами надежду на бољу

будућност и с тим смалакше наше приљежање; а то је једанпут изразио овим речима: „Шта ви мислите? зар за вас ко год мари? Та ја имам приступа код највиши државника, ја знам шта исти мисле, слободно се разибите неће нико за вас марити“.

Јошт у обхоћењу приватном истог г. професора у одношењу према нама појединим ласкамо себи — да високославно Попечитељство не би му одобрило нарочито нека предусретања, али учтивост забрањује нам и противу ти жалити се, само тек мимогредно изјављујемо и противу тога наше незадовољство.

Напоследак пристојношћу уздржати од разграњавања горе описани наши незгода, прелазимо уклонити сумњу која би се можда могла противу нас породити, а по томе учтиво примећујемо да се примањем ове наше жалбе узме у виду наше и код други г. г. професора владање, као и како смо пространије и теже остале предмете учили и из њи оцењени били; јер тим ће се увидити узрок од кога је ова жалба проистекла.

Сад ипак обраћајући се главној цели ове наше жалбе, молимо високославно Попечитељство, да наредбу учинити благоизволи за поправљање неправедне оцене нашег успеха у француском језику, да би се тако од нас уклонило предстојеће негодовање наши благодјеја, које би за продужење науке, нуждну нам помоћ укинути, па тако ову незаслужену неповољност јошт већма увећати могло.

У надежди, да ће нам се ова учтива молба милостивог удовљетворења удостојити, усубујемо се са синовним страхопочитањем назвати.

Високославног Попечитељства
покорни
Алекса Стојковић
Гаврило Поповић
Стојан Павловић
Александер В. Шушкаловић
Борђе Цветковић,
слушатељи II год. мудрословља.¹

Оригинал. АС, МПС, 1852, IV, 393.

¹ Види следећи докуменат.

273.

Београд 12. [24] августа 1852.

Ректор Министарству просвете — жалба лицејаца на професора француског језика је претерана и често неоснована. Дух револуционарне 1848. још се осећа код лицејаца.

Високославном Попечитељству просвештенија,

Предписанијем високославног Попечитељства просвештенија од 7. јулија т. г. ПНо 861 наложено је Ректорату Лицеума, да он помоћу ови

овде налазећи се професора Лицеума испита предмет тужбе неки питомаца Лицеума, коју су они поднели високославном Попечитељству противу професора француског језика г. Матије Бана, — и да по томе о истој ствари точно извести високославном Попечитељству. Да би Ректорат хваљени налог по могућству точно извршити могао; а ипак да неби принуђен био несходно одношењу ученика и учитеља суочавање или сведочбу ученика за то употребити: то је он за најсходније држао прво саобштити речену тужбу г. Бану и од њега на њу искати изјаснење, пак после и тужбу и одговор заседанију лицеумском предложити, и поједине г. г. професоре упитати, еда ли је коме од њи таково штогод познато, што би речену тужбу у целисти или од части подкрепило или опровргло? Сходно дакле овоме, почем је заседанију Лицеума, које је 9. тек. мес. држано, како тужба тако и одговор прочитан био, и почем је ректор све оне тачке, у којима се г. Бан на њега у своме одговору позивао, савршено потврдио, запитани су и сви остали г. г. професори. Но као што се по дотадашњем напред надати могло, ништа се није могло наћи, чим би се тужба подкрепила већ сами дух тужбе показивао је, да је она више из страсти, ако и желеће се сакрити, произишла, а одговор г. Бана ово је јоште јасније показао тиме, што се из њега видети могло, да су наведени податци тужбе истина на некој истини основани, но који су се *само увеличани и изопачени* за основ тужбе употребити могли. Тужећи се ученици тобож за то се жале, што су по њиовом мненију неправедно рђавије оцењени, и желе да им се бољи знак успеха даде; а овамо се упуштају у такве ствари, које би професора више с друге стране него ли са стране цели њиове жалбе окривити могле. Јер што је професор много од часова изостајао, што је доцне долазио, што је тиме повода давао, да и ученици изостају, што је професор врло мало предавао и т. п., то никако не може бити паметан основ њиове жалбе, т. ј. да су они бољи успех из његове науке показали, него што је он назначио. К томе исти ученици желе, да им се знак успеха *безусловно* (будући неспомину повторење испита и осведочење свога доброг успеха) поправи, а из јединог упорства нису се хтели ползовати приликом, коју им је професор и по њиовом сопственом казивању дао, да могу бољи знак успеха добити. — Сравнивши дакле ово једно с другим, и споредивши тачке тужбе с тачкама одговора г. Бана, заседаније Лицеума држи, да се г. Бан сасвим довољно оправдао, а у речи стојећу тужбу не може никако другчије сматрати, него као страстну клевету, оснивајући се на неком чудноватом тежењу гдикуји ученика, да себе у неко равноправно одношење с професорима и неку савршену независност од њи поставе, које темеље од обштег духа времена 1848. године своје порекло води, које се тежење у Лицеуму нашем већ више пута, а нарочито приликом обзнане нови закона школски с почетком прошле године школске показало, и које се на жалост јоште и дан данашњи у различноме виду показује.

Извештавајући дакле овим Ректорат Лицеума високославном Попечитељству о следству испита у смотренију препорученог му предхваљеним

предписанијем предмета, повраћа под А, и Б,¹ надлежна акта и спроводи под В,² одговор г. Бана.

РНо 186.

Овогод. ректор Лицеума,
Константин Бранковић

Оригинал. АС, МПС, 1852, IV, 393.

Напомена: Министарство просвете стало је на страну проф. Бана и наредио је ректору 11. септембра да тужитеље јавно „укори и изобличи“.

¹ Ови прилози нису сачувани.

² Одговор М. Бана је преопширан (11 страница), па смо га изоставили.

274.

Београд, 24. августа [5. септембра] 1852.

Указ о постављању Владимира Јакшића за професора народне економије и финансија.

УКАЗ

Попечитељству просвештенија

Уважавајући представленије Попечитељства од 21. августа ов. год. ПНо 1101 постављам дојакошњег другог књиговодитеља при Одељенију казначејском Попечитељства финансије Владимира Јакшића професором народне економије и финансије у Лицеуму нашем, и препоручујем Попечитељству просвештенија, да оно указ овај у дејство приведе.

ВНо 767.

А. Караборђевић,
Књаз србски

Оригинал. АС, МПС, 1852, V, 416.

Напомена: Министар је о овом указу известио ректора 25. септембра. — АС, Л, 425.

Р:

ДЕРЖАВОПИСЪ СЕРБИЈЕ,

САЧИНЪНЪ

Владиміровъ Якшићемъ,
Професоромъ.

ПЕРВА СВЕЗСКА.

STATISTIQUE de SERBIE.

Rédigée par

Vladimir Jakschitch,
Professeur.

première livraison.

ЕЛСТВАМА ПОДНЕЛИ

Число	Количество месечно досадашњег благодејања	Успех у наукама последњег теченија									
		Приро. права	Народној економији	Стати- стици	Француском језику	Науки хри- стијан- ској	Практи. философ.	Физики	Обштој историји	Грабан. архит.	Фран. језику
1.	Или ² 1/2 талира	ПЗ	П2	П2	решен						
2.	Кос ³ талира	П1	П1	П1	П1						
3.	Арсе ² талира	П	П5	П2	П2	П4	П1	П3			
4.	Вас ² талира	П	П3	П3	П4	П5	П3	П4			
5.	Мил ² 1/2 талира	П	П4	П4	П2	П7	П2	П1			
6.	Нен ² 1/2 талира	П	П1	П1	П1	П1	П1	П1			
7.	Пав ¹ 1/2 талира	П	П2	П3	П3	П3	П1	П2			
8.	Дим ² 1/2 талира	П8	П6	П2	П3	П1	П5				
9.	Јов ¹ 1/2 талира	П1	П1	П1	П1	П1	П1				
10.	Мил ¹ 1/2 талира	П7	П10	П7	П10	П1	П1				
11.	Мил ² 1/2 талира Тим	П3	П2	П3	П4	П2	П9				
12.	Мих ² талира	П10	П9	П6	П8	П1	П2				
13.	Пан ² 1/2 талира	П1	П1	П1	П1	П1	П2				
14.	Свет ¹ 1/2 талира	П2	П3	П5	П2	П2	П1				
15.	Стан ¹ 1/2 талира	П6	П13	П4	П4	П1	П8				
16.	Уро ² 1/2 талира	П4	П7	П10	П7	П1	П6				
17.	Бор ² 1/2 талира	П1	П1	П1	П1	П1	П1				
18.	Јеф ² талира	П2	П4	П2	П2	П1	П7				
19.	Але ³ талира	П1	П1	П1	П1	П1	П1	П1	П1	П1	П1
20.	Анд ³ талира	П1	П1	П1	П1	П1	П1	П1	П1	П1	П1
21.	Анд ¹ 1/2 талира	П8	П4	П9	П8	П4	П4	П4	П4	П4	П4
22.	Кос ² талира	П7	П2	П7	П6	П2	П2	П2	П2	П2	П2
23.	Кос ¹ 1/2 талира	П6	П1	П6	П7	П1	П1	П1	П1	П1	П1
24.	Мил ² талира	П1	П1	П1	П1	П1	П1	П1	П1	П1	П1
25.	Мил ² талира	П9	П9	П10	П9	П2	П2	П2	П2	П2	П2
26.	Мил ² талира	П9	П3	П8	П8	П3	П3	П3	П3	П3	П3
27.	Ник ² талира	П1	П1	П1	П1	П1	П1	П1	П1	П1	П1
28.	Нов ² талира	П2	П2	П2	П2	П2	П2	П2	П2	П2	П2
29.	Пан ² 1/2 талира	П2	П2	П2	П2	П2	П2	П2	П2	П2	П2
30.	Рис ² талира	П5	П5	П4	П4	П5	П5	П5	П5	П5	П5
31.	Сте ¹ 1/2 талира	П10	П5	П10	П10	П5	П5	П5	П5	П5	П5

Оригина

На:
1 П

СПИСАК ПИТОМАЦА ЛИЦЕУМА

који су прошенија за правителствено благодетељање с приложеном о сиромаштву свидетелствама поднели

Име и презиме	Место рођења и окружије	Име родитеља или сродника и његово занимање	Свидетелство о сиромаштву у кратком изводу	Количество месечно досадашњег благодетељања	Успех у наукама последњег течења							
					Приро. права	Народној економији	Статистици	Француском језику	Науки хришћанској	Практи. философ.	Физики	Обштој историји
Илија Стефановић Коста Петровић	Буковик у окр. крагује. Хотин у Бесарабији	Отац Стефан, земљоделац Мати Марија, удова трговца	Од оца у сравнително средњем стању налазећег се помоћи имати не може Од старе и од свон руку живеће матере издржавања имати не може	2 1/2 талира 3 талира	П3 П1	П2 П1	П2 П1	решен П1				
									Друго годишњи	права слушаћељи	Науки хришћанској	Практи. философ.
Арсеније Боквић Василије Поповић Милоје Крстић Ненад Јовановић Павле Марјановић	Крагујевац у окр. краг. Крагујевац у окр. краг. Санковиће у окр. ваљ.	Отац Борбе, земљоделац Мати Станка, удова пароха Отац Крста, служитељ Брат Живко, меанишја Отац Марјан, фишкеција	Од врло оскудни родитеља и ниокуда помоћи нема Од сиромашне браће као ни досад ништа за помоћ имати не може Од ништа немајућег родитеља и ни одакуда помоћи нема Свидетелство налази се при в[исокославном] попечитељству Од врло сиромашни родитељ и ниокуда помоћи нема	2 талира 2 талира 2 1/2 талира 2 1/2 талира 1 1/2 талира	П П П П П	П5 П3 П4 П1 П2	П2 П3 П4 П1 П3	П2 П4 П5 П7 П1 П3	П4 П5 П7 П1 П3	П1 П3 П1 П1 П1	П1 П3 П2 П1 П1	П3 П4 П1 П1 П1
Димитрије Петаковић Јован Марковић Милан Савић Миленко Тимотијевић	Неготин у окр. краин. Београд у окр. беогр. Ваљеву у окр. ваљ. Крушевца у окр. јаго.	Отац Борбе, сајција Отац Павле, чинов. Бумрук. Мати Марија, удова ћурчије Мати Фемија, удова земљоде.	Од убоги родитеља издржавање имати не може Од обремененог са 8. ситне дече неимућног родитеља помоћи нема Има засад свидетелство од г. совјетника Мате Ненадовића Без родитеља, сродника и мала оставши сиромаш	2 1/2 талира 1 1/2 талира 1 1/2 талира 2 1/2 талира	П8 П11 П7 П3	П6 П1 П10 П2	П2 П1 П7 П3	П3 П1 П10 П4	П1 П1 П1 П2	П1 П1 П1 П2	П1 П1 П1 П2	П5 П1 П9 П1
Милана Јовановић Панта Јовановић Светозар Јовановић Станоје Стефановић Урош Романовић Борбе Ценић Јефрем Петровић	Бивоље у окр. круше. Београд у окр. беог. Београд у окр. беог. Добра у окр. краин. Београд у окр. беог. Београд у окр. беог. Вучковца у окр. краг.	Отац Бира, земљоделац Мати Бурђија, удова терзије Очу Мита, чиновник Бумрук. Мати Јула, удова земљоде. Мати Ката, удова трговца Мати Ана, удова абаџије Мати Јована, удова земљоде.	Од дуго болујућег родитеља издржавања нема Од сиромашне и децом обременене матере помоћи нема Није још поднео свидетелство После смрти сиромашног родитеља ниокуда ништа нема Мати му сиромашна и сама једва живи Од старе матере ништа и од брата једва што имати може Незнатну очевну потрошвици ништа нема	2 талира 2 1/2 талира 1 1/2 талира 1 1/2 талира 2 1/2 талира 2 1/2 талира 2 талира	П10 П1 П2 П6 П4 П1 П2	П9 П1 П3 П13 П7 П1 П4	П6 П1 П5 П4 П10 П1 П2	П8 П1 П2 П4 П7 П1 П2	П1 П1 П2 П4 П7 П1 П2	П1 П1 П1 П1 П1 П1 П1	П1 П1 П2 П1 П1 П1 П1	П5 П1 П9 П1 П1 П1 П1
Алекса Деснировић Амарија Петровић Амарија Стефановић Коста Драгутиновић Коста Спасојевић Милан Ковачевић Милан Миленковић Милован Поповић Никола Јовановић Новак Јеремић Панта Поповић Риста Спасојевић Стефан Бирнић	Смедереву у окр. смедер. Азбуковица у окр. подр. Београд у окр. беог. Крагујевац у окр. краг. Београд у окр. беог. Орашац у окр. шабач. Крушевац у окр. круш. Параћин у окр. ћупри. Неготин у окр. краин. Миросавци у окр. беог. Азбуковица у окр. подр. Ужича у окр. ужичком Трешњица у окр. краг.	Мати Јелисавета, удова абаџи. Мати Аница, удова писара Отац Аранђел, абаџија Мати Наста, удова земљоде. Мати му једва и сама од помоћи старијег сина живи Отац Петар, земљоделац Отац Миленко, пандур Брат Павле, папучија Отац Борбе, земљоделац Отац Стефан, земљоделац Отац Максим, парох Сиротан Отац Бира, земљоделац	Мати му с нејаком децом и сама од туђе помоћи живи И по свидетелству и због убијеног од разбојник брата најсиромашнији И родитељ му ситном децом обременени од туђе помоћи живе Мати му у највећој оскудсти једван сама себе издржава Мати му једва и сама од помоћи старијег сина живи Од оца и стричева ни најмање помоћи нема Од оскудног родитеља издржавања имати не може Без родитеља и имања помоћи ниокуда нема Од убоги родитеља издржавања имати не може Од сиромашног родитеља и брата помоћи никакве нема Од једног осиромашившег и децом обремененог родитеља помоћи нема Од просеће браће и ни одакуда помоћи имати не може И по свидетелству и иначе као најсиромашнији познат	3 талира 3 талира 1 1/2 талира 2 талира 1 1/2 талира 2 талира 2 талира 2 талира 2 талира 2 талира 2 1/2 талира 2 талира 1 1/2 талира	П1 П1 П8 П7 П6 П1 П1 П9 П1 П2 П2 П5 П10	П1 П1 П4 П9 П7 П6 П1 П1 П10 П8 П9 П1 П2 П2 П4 П5 П10	П1 П1 П9 П7 П7 П6 П1 П1 П10 П9 П8 П9 П1 П2 П2 П4 П4 П10	П1 П1 П8 П4 П7 П6 П1 П1 П1 П2 П2 П2 П4 П4 П10	П1 П1 П1 П2 П2 П2 П2 П2 П2 П2 П2 П2 П2 П2	П1 П1 П1 П1 П1 П1 П1 П1 П1 П1 П1 П1 П1 П1	П1 П1 П1 П1 П1 П1 П1 П1 П1 П1 П1 П1 П1	П1 П1 П1 П1 П1 П1 П1 П1 П1 П1 П1 П1 П1

оргинал. АС, МПС, 1844, VI, 24.

Напомена: Сви су добил стипендију у висини од 1 1/2 до 3 талира. Исти су добили стипендију и почетком наредне школске године — АС, А, 141.

Прилози нису сачувани.

276.

Београд, 5. [17] новембра 1852.

Б У Ц Е Т
СВИЈУ РАСХОДА РЕКТОРАТА ЛИЦЕУМА ЗА 1853. РАЧУНСКУ ГОДИНУ

Званије	Плата	До- да- так	Цела сума	Примечаније
Проф. природни права и пол. наука	600			
„ Грађан. права и судеј. поступка	600			
„ права криминал. и статистике	600			
„ физике	600			
„ обште историје	600			
„ философије	600			
„ математике	600			
„ политично-економ. наука	600			
„ римски права	600			
„ србског књижевства	600			
„ француског језика	500			
Екшортатор	400			
Професор немачког језика	100			Ова се награда даје проф. немач. језика г. А. Шулицу
Ректор	100			
Осмотритељ	96			
Послужитељ	60			
На огрев и друге потребе		150	7406.	

Да је предстојећа копија оригиналу своје верна, Попечитељство про-
 свештенија подписима и печатом својим сведочи.

ПНо 1471.

Привр. попечитељ
 правосуд. и просвешт.,
 кавалер,
 Лазар Арсенијевић

Копија. АС, Л, 437.

[Београд, 1852]

СПИСАК ПРОФЕСОРА ЛИЦЕУМА СРБСКОГ

Број	Име и презиме	Предмете које проф. предаје и у којој школи	Колико у којој школи недељно часова	Колико часова свега?
1.	Конст. Бранковић	Философија у I и II год. фил[ософије]	I год. 5 ч. у II год. 3 ч.	8
2.	Јанко Шафарик	Обшту историју у I и II год. фил.	I год. 6 ч. у II год. 5 ч.	11
3.	Вук Маринковић	Физику и јест[ествену] историју у II и I год. фил.	у I год. 1 ч. у II год. 9	10
4.	Филип Хрстовић ¹	Математику у I и II год. фил.	у I год. 6 ч. у II год. 5	11
5.	Алекса Вукомановић	Историју србску у I год. фил. и срб[ску] литературу	у I год. 4 у II 2 ч.	6
6.	Сава Јовшић	Катихизис у I и II год. фил.	по 2 часа	4
7.	Матија Бан	Француски језик у I и II год. фил.	по 3 часа = 6	13
	" "	Франц. језик и литерат. у I, II и III год. права	3, 3 и 1 час = 7	
8.	Игњат Станимировић	Законик грађ. и поступак суд. у II и III год. пр[ава] ² .	по 12 и 6 час. =	18
9.	Сергије Николић	Администр. право, међународно право, јавно право Србије у III год. ³	по 4, 3 и 3 часа	10
10.	Влад. Јакшић	Народну екон. и финансије у I и II год. права	по 5 и 3 часа	8
11.	Рајко Ј. Лешјанин	Умно право, институције и пандекта у I и II год. права	по 3, 3 и 6 часова	12
12.	Аћим Марковић ⁴	Штатистику, криминално право и крим. поступак у I, II и III год. права	по 3 часа	9
13.	Антоније Шуљц (ванредно)	Немачки језик у целом Лицеуму на два курса предавање подељено	по 3 часа	6

Концепт. АС, МПс, 1852, V, 451.

¹ Позват од Министарства просвете за проф. математике. На Политехници у Бечу полагао нижу и вишу математику. Документа поднео Министарству 30. јануара 1852, а кнез га поставио указом за професора математике (9. фебруара — АС, МПс, 1852, II, 206.

² Кнежевим указом од 30. септембра 1852. постављен је још и за предавача јавног права Кнежевине Србије — АС, Л, 428.

³ Министарство просвете обавезало га је 16. октобра 1852. године да преузме, поред два наведена предмета, и јавно право Кнежевине Србије — АС, Л, 430.

⁴ Предавао латински језик у београдској гимназији. Кнежевим указом од 18. септембра 1852. године постављен за професора Лицеја. — АС, Л, 424.

Београд, 8. [20] јануара 1853.

Школска комисија Министарству просвете — о учењу француског језика и књижевности.

Високославноме Попечитељству просвештенија,

По предписанију Попечитељства просвештенија ПНо 1596 од 29. новембра 1852. год. Школска комисија узела је још једанпут у надлежно разуждавање питање о предавању француског језика у нашем Лицеуму, о ком је своје мненије већ поднела Попечитељству просвештенија у свом представљенију под Но 53, од д[ана] 22. септембра 1851. год.¹ и после дужег разматрања овога предмета, послушавши о том мненија своји чланова, закључила је у заседанију свом д[ржаном] 1. децембра 1852. год. под числ[ом] 181 слеђујуће своје изјасненије о вопросном предмету поднети Попечитељству просвештенија: остајући Школска комисија при мненију изложеном у горенаведеном њеном представљенију, да је, то јест, главна цель, коју је височајше правитељство наше са заведењем катедре француског језика при Лицеуму постићи желило то, да се отечествена младеж колико је могуће боље упозна са самим француским језиком, следователно да треба највеће вниманије и труд на то обратити, да се ова цель постигне, и да слушатели у четири годишња теченија, то јест у I и II разреду филозофије и у I и II разреду права науче добро читати и писати, читано разумети и преводити, па и говорено разумети и бар најнужднија француски одговорити, нимало неодриче ползу предавања историје француске књижевности за нашу учећу се младеж, знајући да се ова из тог предавања може уверити о важности и многостручном богатству цветајуће француске књижевности и увидити колика јој ова средства подаје за њено више изобраење, за утанчење укуса, умножење знања и изоштрење ума, ако само присвоји себи у довољној мери, познавање француског језика, којим ће тек моћи ово богатство себи приступним учинити, но уједно и сад опет жели Школска комисија, да ово предавање историје књижевности буде скупа и практично упражњавање у језику тиме што ће се оно држати у јасном и лакопоњатном слогу на самом француском језику, изученом од слуша-теља већ кроз четири годишња теченија; зато по мненију исте Комисије оно и не може бити тако превећ обширно и потанко, као што би то г. професор истог предмета желио него се мора ограничити на то, да младеж научивша језик, добије обшти преглед његове цели књижевности, дакле постепеног развитка и садашњег стања и савршенства француске литературе; а ближе упознавање са појединим списатељима и критичне разматрање цели њиови дела, као превазилазеће тесне границе овога предмета, које му време и остали поглавити школски предмети налажу, мора се оставити приватном трудољубију, овим предавањем за то већ предуготовљени младића наши, што се пак најпосле тиче умножења ча-

сова овог предмета у III години права са једним или два на недељу, Школска комисија мисли, да се то може на вољу оставити госп. професору, да то са согласијем Ректората лицеумског учинити може, у колико о[но] неће сметати предавању прочи предмета, који се морају сматрати као поглавити за слушање права, у толико више што се расположење часова предавања сваке године подноси на потврђење Попечитељству просвештенија.²

Деловодитељ Школске комисије,
др Јанко Шафарик

За председатеља
член Школске комисије,
Константин Бранковић

Оригинал. АС, МПС, 1853, I, 16.

Напомена: Лицејци Стојан Бошковић и Владимир Стојановић предложили су Ректорату 1. новембра да се правницима III године дода још један час из француске књижевности. Проф. М. Бан сагласио се са предлогом 28. новембра. Ректор је оба акта проследио Министарству просвете 2. децембра.

¹ Види документат бр. 262.

² Министарство је известило Ректорат 2. марта о одлуци Школске комисије — АС, Л, 450.

279.

Београд, 26. јануара [7. фебруара] 1853.

Министар просвете Ректорату — Платон Симоновић постављен је за главног школског инспектора.

Ректору Лицеума,

Како је височајшим предписанијем од 22. т. м. ВНо 58 г. Платон А. Симоновић, императорско руски статски советник, за главног инспектора школа у отечеству нашем постављен, коме ће у дужност постављено бити поред осталог при јавним испитима отечествени нарочито виши заведенија присуствовати и председавати као лице од стране Попечитељства овог одређено, то се овим Ректорату препоручује да реченог г. Симоновића, кад на испит какав младежи Лицеума дошао буде, као Попечитељством овим одређеног председатеља при испитима сматрати има.

ПНо 124.

Привр. попечитељ
правосуд. и просвеш.,
кавалер,
Лазар Арсенијевић

Оригинал. АС, Л, 448.

Напомена: Кнез и Савет издали су 29. јуна 1853. године „Наставленије за главног инспектора училишта“. Објављено је у *Зборнику закона и уредаба*, књ. VII, Београд, 59— ; *Баралић, Зборник*, 21—25.

280.

Београд, 10. [22] марта 1853.

Министар просвете Ректорату — лицејску библиотеку уредиће проф. Вукомановић.

Ректорату Лицеума,

Главни инспектор школа г. П. Симоновић под 7. т. м. Но 4 предложио је Попечитељству овом, да се библиотека Лицеума преда професору Лицеума г. Алекси Вукомановићу, да је он по своме обећању у нуждни ред доведе.

Предложено ово главног инспектора, Попечитељство просвештенија као умесно одобравајући, препоручује Ректорату да библиотеку Лицеума г. Вукомановићу на предречену цель преда.

ПНо 300.

Прив. попечитељ
прав. и просвештенија,
кавалер,
Лазар Арсенијевић

Оригинал. АС, Л, 452.

Напомена: Вукомановић је наредне године изабран за лицејског библиотекара, уз одређене новчане принадлежности. — АС, МПС, 1854, I, 62.

281.

Београд, 20. марта [1. априла] 1853.

Ректор Министарству просвете — тражи средства за опремање лицејске библиотеке.

Високославно Попечитељство просвештенија,

Ручна библиотека Лицеума, која је од части из подарака високог Попечитељства просвештенија, од части и понајвише из подарака приватни људи, а од части и повременом набавком Ректората постала,

— пре две године умложена је многим и честитим књигама, које је член Совјета књажевства србског г. Стефан Стојановић овоме заведенију поклонио.¹ Већ ове књиге, због оскудости места, морале су бити смештене у један на руци десивши се обични орман тако да су оне по три по четири реда једне на другима наслагане бити морале, чиме се тражење потребни књига прекомерно отешчавало. Међутим ова је незгода јоште већа постала, како се речена библиотека подарцима г. главног инспектора школа и г. генералног конзула руског најновије обогатила, и како исте новодобивене књиге, због оскудости места у орману, на земљи лежати морају. Да би се овој незгоди помогло, и да би како за све садашње књиге, тако и оне, које се скорим по струкама лицеумски наука набавити морају, довољно простора било, а у једно да би и библиотека по простору и спољашњости достојни изглед добила, — Ректорат је Лицеума бившу пређе служитељеву собу, која је много већа од досадашње библиотеке, очистити и за библиотеку оправити дао. Но како би поне према садашњим околностима за надлежно уређење исте библиотеке неопходимо нужно било јоште један велики раф начинити, гди би се књиге поређати могле; к томе како би се за потребни намештај исте собе један астал са шест столица набавити имао; а Ректорат овај из суме буџетом на трошкове Лицеума одређене, поменуће ствари набавити у стању није: то он настојећим моли високославно Попечителство просвештенија, да би оно за набавку речени ствари (а имено за раф и уз њега нужне степене 36 ф., за астал 10 ф. и за столице 8 ф.) педесет и четири форинта сребра исходатајствовати изволило.

РНо 34.

Овогодишњи ректор Лицеума,
Константин Бранковић

Оригинал. АС, МПС, 1853, III, 55.

Напомена: Кнез Александар одобрио је средства 9. маја. Види и АС, АС, 1853, 101.

¹ Види документ бр. 236.

282.

КЛАССИФИКАЦИЈА

ПИТОМАЦА ЛИЦЕУМА Н. С. У БЕОГРАДУ,

ОЦЕНЕНИ ПО УСПЕХУ

НА ЈАВНИМЪ ИСПИТНИМА ПОКАЗАНОМЪ

СЛУШАТЕЉИ ПРАВА III. ГОДИНЕ.

Број	ИМЕНА И ПРЕЗИМЕНА.	УСПЕХЪ У					
		Грађанског Судскогъ.	Криминалногъ Писмоу Судскогъ.	Универзитетногъ Права.	Административногъ Права.	Међународногъ Права.	Францускогъ сабору и Класичногъ.
1	Владимиръ Стојановић	I.	I.	I.	I.	I.	I.
2	Стоянъ Бошковичъ	I.	I.	I.	I.	I.	I.

СЛУШАТЕЉИ ПРАВА II. ГОДИНЕ.

Број	ИМЕНА И ПРЕЗИМЕНА.	УСПЕХЪ У				
		Грађанскогъ Запови.	Юстицијалногъ Писмоу.	Криминалногъ Права.	Философ.	Францускогъ сабору и Класичногъ.
1	Василе Димановић	II.	I.	I.	I.	I.
2	Павле Радојковић	I.	I.	I.	I.	I.
3	Петаръ Стевановић	II.	I.	I.	I.	I.

СЛУШАТЕЉИ ПРАВА I. ГОДИНЕ.

Број	ИМЕНА И ПРЕЗИМЕНА.	УСПЕХЪ У				
		Природногъ Права.	Юстицијалногъ Писмоу.	Народногъ Писмоу.	Светскогъ.	Францускогъ сабору.
1	Алекса Стојковић	II.	I.	I.	I.	I.
2	Арсение Растић	I.	I.	I.	I.	I.
3	Владимиръ Јовановић	I.	I.	I.	I.	I.
4	Гаврило Поповић	II.	I.	I.	I.	II.
5	Груца Јаушевић	I.	I.	I.	I.	И. П. И.
6	Ђорђе Вујић	I.	I.	I.	I.	I.
7	Јосифъ М. Петровић	I.	I.	I.	I.	I.
8	Миланъ Буковић	II.	I.	I.	I.	III.
9	Михаило Николчић	И. П. И.	II.	I.	I.	III.
10	Стојко I. Петровић	I.	I.	I.	I.	I.
11	Стојко Павловић	II.	II.	I.	I.	И. П. И.

Прим. Ђорђе Цветковић и Василе Бабић у првој половини темена оставили су учешће.

СЛУШАТЕЉИ МУДРОСЛОВИЈА II. ГОДИНЕ.

Београд, 1. [13] августа 1853.

Министар просвете Савету — износи примедбе на нацрт устројства о Лицеју главног школског инспектора. У прилогу „Објављење на Устројеније Лицеума“ Платона Симоновића.

Високославном Совјету,

Главни инспектор училишта представленијем својим од 7. маја т. год. Но 12 и 13 поднео је Попечитељству просвештенија приложене овде пох. /./ и ././ пројекте¹ о престојењу овдашњег Лицеума и гимназије с принадрежењим к истима објасненијама.² Попечитељство просвештенија пре него што би овај врло важни предмет височајшој власти на надлежно употреблење поднело, држало је за добро, свр истог мненије Школске комисије саслушати, и примивши под 30. јунија Но 91 примечанија Школске комисије свр многи точки споменути пројекта,³ није пропустило јошт једанпут мненије и једне и друге стране о оним точкама саслушати, у којима се главни инспектор са Шк. комисијом неслаже, и расмотривши побубенија у пројектима и у примечанијама обе стране изложена, узима чест мненије своје о преиначењу поједини одређенија ови пројекта у следејућем високославном Совјету поднети.

Попечитељство просвештенија увиђа, да су досадашња устројенија гимназије и Лицеума већ за садашњу потребу отечества у многоме оскудна, и желећи да се јавно насатвленије у свима нашим учебним заведенијама, и вишим и нижим, од дана на дан све већма и већма усавршава и потреби земље и духу времена као и стању наука сходно дотерује и попуњава, примило је са особитим задовољством ово предложене главног инспектора као добру и угодну прилику, у смислу напретка виша учебна заведенија престојити, и тако саглашавајући се уобште и у главnome с мненијем главног инспектора има само приметити:

I. Устројеније Гимназије [...]

II. На устројеније Лицеума

У смотрењу пројекта о престојењу Лицеума на основу мненија Школске комисије Попечитељство просвештенија признаје, да је начело на ком се цео овај пројект оснива и које је главни инспектор у § 1. свог објаснења сасвим основано изложио, савршено право и истинито, и да је то за наш народ и наше отечество од највеће важности, да се у наше јавно наставленије уведу и увode науке јестествословно-техничке и младеж наша да се упућује к овим искуственим знањама, на којима се оснива цео материјални напредак и благостање народа и које су сада, управо рећи, сваким одношењем људи, у постојећем свету тако обдалале, да удивителне напредке чине и да се морају признати, за науке у правом смислу, духу нашег времена сходне. Попечитељство просвештенија приступа зато у томе к мненију главног инспектора и Школске комисије савршено, уверено будући, да ће ове промене благотворно подејствовати на напредак нашег отечества и да ће оне жртве, које су нуждне, да се ова реорганизација Лицеума удејствује, отечеству нашем после кратког времена богатији плод принети. Но колико је Попечитељ-

Бр. о.	ИМЕНА И ПРЕЗИМЕНА.	У С П О Њ Е Ж Њ У								
		Науку Христ. верој.	Религи.	Истор. наук.	Етноп.	Обшћ. Историја.	Географија и Археолог. наука.		Савремена историја.	Филозоф. наук. етиму.
							I. токов.	II. токов.		
1.	Александар Станковић	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.
2.	Александар Јовановић	I.	I.	I.	I.	I.	I.	II.	I.	I.
3.	Василије Атанасијевић	I.	I.	II.	I.	I.	II.	II.	I.	I.
4.	Јоване Жикић	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.	II.
5.	Коста Јовановић	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.
6.	Коста Павловић	I.	I.	II.	I.	I.	II.	II.	I.	м. п. м.
7.	Коста Николић	I.	I.	II.	I.	I.	I.	I.	II.	м. п. м.
8.	Љубомир Радојковић	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.
9.	Масије Јаковић	I.	I.	I.	I.	I.	II.	II.	I.	II.
10.	Милане Лукић	I.	I.	I.	II.	I.	I.	I.	II.	I.
11.	Милане Д. Привојнић	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.
12.	Младен Радојковић	I.	I.	I.	I.	I.	м. п. м.	I.	I.	I.
13.	Светозаре Н. Гаршанин	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.
14.	Степан Марковић	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.
15.	Тома Андријевић	II.	II.	II.	II.	III.	II.	II.	II.	II.

СЛУШАТЕЉИ МУДРОСЛОВИЈА I. ГОДИНЕ.

Бр. о.	ИМЕНА И ПРЕЗИМЕНА.	У С П О Њ Е Ж Њ У								
		Науку Христ. верој.	Осново. наук. Држав.	Логика.	Обшћ. Историја.	Алгебра		Историја Савремен.	Филозоф. наук. етиму.	
						I. токов.	II. токов.			
1.	Александар Остојић	I.	I.	I.	I.	I.	I.	II.	I.	I.
2.	Атанасије Павловић	I.	I.	I.	I.	II.	I.	I.	I.	I.
3.	Атанасије Поповић	I.	I.	I.	I.	I.	I.	II.	I.	I.
4.	Ђорђе Вучковић	II.	II.	II.	II.	I.	II.	I.	II.	II.
5.	Ђорђе Стевановић	I.	I.	I.	I.	II.	I.	I.	I.	I.
6.	Јамарије Марковић	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.
7.	Јоване Антонијевић	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.
8.	Константије Анђелић	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.
9.	Милане Чукић	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.
10.	Милане Петковић	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.
11.	Милане Рајић	I.	II.	I.	I.	I.	I.	I.	I.	м. п. м.
12.	Радико Симоновић	I.	I.	I.	I.	II.	I.	I.	I.	I.
13.	Светозаре Радојковић	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.
14.	Степане Ковачић	II.	II.	II.	II.	II.	II.	II.	II.	II.
15.	Степане Николић	I.	II.	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.
16.	Тенија Јовановић	I.	II.	I.	I.	I.	I.	II.	I.	I.
17.	Теофане Соколовић	I.	II.	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.
18.	Тодаре Радојковић	I.	II.	II.	I.	I.	I.	II.	II.	II.
19.	Борисе Вељковић	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.
20.	Борисе Гудовић	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.	I.

Како ни поученик Евангелија, тако и на Богослужение сви су потоци Лицејско уобште доста примљено долазили. — У влидних су били сви уобште добри.

I. значи: добар, II. средњи, III. слаби уобште; м. п. м. значи није положио испити.

У Београду 28. Јунија 1853.

Рајко I. Лешакић, с. р.

Професорски Училиш. и Школског Права, овогод. Државности.

Константије Бранковић, с. р.

Професорски Филозофија, овогод. Реторика Лицеума Књаз. Срб.

*1853. 28. Јунија 1853 год.
1853 год.
1853 год.*

ству по вољи што се овом приликом искуствене ове науке при нашем највишем заведенију у неко отмено положеније доводе, ипак је оно мненија, да се и одлучне науке заслуженог свог достоинства лишити несмеду и да ова дух човечији развијајућа знања, која су одчасти основ практични наука, из реда предавајем у Лицеуму предмета избрисати не треба. Неслажући се тако у томе и у другим појединостима с мненијем главног инспектора има Попечитељство против пројекта о престојенију Лицеума следујуће приметити:

1. Наслов имао би остати као што је досад у обичају био: „Устројеније Лицеума Књажества Србије“, — јер је наш Лицеум једино средоточно заведеније овога рода у нашем отечеству, па зато није ни нужно разликовати га по месту, где се наоди.

2. К § 2. Раздељење Лицеума на три оделенија или додаток трећег оделенија „Јестествословно-техничног“ налази и Попечитељство просвештенија за сасвим уместно и целисходно, само се не може задовољити с именом трећег оделенија, које главни инспектор назива: „Оделеније обште“, јер ово име сасвим поњатије неопределено означава, зато жели Попечитељство да се задржи за ово оделеније старо обште уобичајено име „Филозофско“ или „Мудрословно“ оделеније, које савршено изражава поњатије скопчано с наукама по досад владајућем обичају у том оделенију предаванима, и тако би се ова три оделенија имала звати оделеније: Мудрословно, Јестествено-технично и Правословно.

3. К § 4. Трајање курса учења кроз три само године налази Школска комисија за превећ кратко и то из следујући побуђења: Младићи наши по сад постојећем правилу долазиће у Лицеум из гимназије од 16 до 17 година и свршивши Лицеум кроз три године имали би тек 19 или 20 година, и били би по тому заиста одвећ млади и за државну службу незрели; а друго и то време од три године врло је за изучење толики предмета кратко, јер кад се само то узме, да се они предмети, који ће код нас у оделенију Филозофском предавати се, свуда после свршене кроз шест година гимназије, слушају кроз две, а по гдегде и кроз четири године у тако названим вишим гимназијама, онда би код нас за изучење они предмета, који су за живот или за зваије нуждни, т. ј. јестествени или правословни, које младеж свуда по универзитетима слуша кроз 3—4 године остала само трећа т. ј. једна година, а то је без сваке сумње мало, почем наша младеж сигурно бар онолико времена потребује за изучење неки дати предмета као и остала европска младеж, ако не још више, јер је признато наша младеж мање од оне приуговорљена за више воспитаније и образовање, почем се лишвава оног домаћег воспитанија и сопственог искуства. Зато држи Попечитељство просвештенија да је иеобходно нужно задржати за цео курс лицеумског учења четири године, од који би се две рачунале као за предмете Оделенија мудрословног а друге две за предмете Оделенија правословног или јестествено-техничног. Садашњу пак пету годину или трећу годину права и Попечитељство просвештенија саглашава се изоставити, поглавито из тог узрока, што су многи предмети сад из Филозофског оделенија пренети у гимназију и Јестествено-технично оделеније, тако да правослови мање предмета кроз ове четири године учити имају но пређе, а потом и зато што се предмети и Филозофског и Правословног оделенија измешано у исти ма уче, те је тим лакше предмете учења угодно

на године распоредити. Таково распоређење предмета учиниће се и у Јестествословно-техничном оделенију, као што се из прилога ./. види.⁴

4. К § 5. Овај § имао би се овако преиначити: „Лицеум налазећи се под врховним управљањем Попечитељства просвештенија поручава се надзиранију главног инспектора школа, а управљање Лицеума поверава се ректору и совету лицеумском“.

5. К §. 7. — У смотрењу предмета предајем у Лицеуму Попечитељство просвештенија има следујуће приметити:

а) Попечитељство је мненија, да се из хришћанске науке предаје као и досад догматична и нравствена част њена, а црквена историја, која се и тако већ предаје у гимназији, да се замени врло нуждним за наше православне каноничним правом источно-православне цркве, које би се имало предавати у оделенију правословном, ово питање пак, као тичуће се верозакона, треба решити у споразумлењу с духовном власти.

б) Уместо предложене у пројекту психологије и логике жели Попечитељство просвештенија, да се предаје у првој години енциклопедија философије, а у другој историја философије, како би младеж из оне прве могла добити јасна поњатија и знања о свима частима и целисти умног развитка човечанства, и упознати се с начином мишљења и умствовања најзреднији филозофа о свима вопросима, тичућим се појављења и материјалиог и душевиог света; а из друге да може она дознати како се умни живот развио и у каквом је стању била философија код свију најглавнији народа, дакле како је напредовала умност постепено, кроз све векове и како је човечество дошло до овог садашњег развитка на пољу умне изображености.

в) Теорија словесности у пројекту предложена, као предмет у гимназију спадајући и тамо предавани, имала би се заменити историјом србске и славенске књажевности, као предметом за нас и нашу народност врло полезним и важним.

г) Финансија као од части приватно-економна наука правитељства имала би се преместити у Оделеније јестествословно-технично, гди су стављене и остале приватно-економне науке као: агрономија, наука с трговини, грађанска архитектура са свима осталим помоћним и сродним наукама, које су све поглавито нуждне званичнику спремајућем се за финансијалну и полицајно-економијску струку државне службе; — но зато опет могу ову науку — финансију — и правослови слушати.

д) Попечитељство жели да се к језицима дода читање и толковање римски ауктора, мислећи да ће ово одређење по тому особито нуждио бити, што би питомци, учивши кроз 6 година у гимназији латински језик, тек по свршетку гимназије способни се показали, с ползом класике латинске читати, тако да би мало ползе од дугвременог учења овог важног језика искусили, кад се иеби у истом и кроз ове две године упражњавали и тим још више усавршавали.

ђ) У пројекту г. инспектора уведена је у лицеумска предавања само виша математика, Попечитељство просвештенија мисли пак, да се у Лицеуму и нижа математика предаје из узрока што предавање ниже математике у гимназији кроз две године није тако достаточна и довољно да може спремити ученике за слушање више математике и остали на математичним законима основани практични наука, почем се у гимна-

зији математика као и уопште сви учебни предмети школским начином предају а не научним тако ма најбоље за испит спремљени били, после кратког времена већу част ученог побораве, које код математике најлакше бива, но које се баш код ове науке у датом случају прећутно и одобрително пропустити несме. Даље за узроке предавања ниже математике у Лицеуму може се навести, да се у гимназији ученицима нижа математика сва и не предаје, него обично основи и лакша питања обшрно, а теже ствари површно и укратко, тако да се између ниже математике у гимназији предаване и између више математике још доста пространо поље из ниже математике налази, које ученицима из гимназије у Лицеум прелазећима непознато остане и то или посве или бар не довољно. Зато би се предавање ниже математике у Лицеуму имало ограничити на оне делове, који се одчасти као продужење одчасти као боље усавршењавање у оном, што је у гимназији учено, сматрати могу.

И тим начином сачињавали би слеђујући предмети оделење мудро-словно:

1. Христијанска наука у 1. и 2. години по 1 час недељно.
2. Енциклопедија философије у 1. год. по 5 часова недељно.
3. Историја философије у 2. год. по 2 часа недељно.
4. Обшта историја света у 1. и 2. год. и то у 1. по 5, а у 2. по 6 часова на недељу.
5. Историја србског народа с историјом србске и славенске књижевности предавање се у 3. години по 4 часа недељно.
6. Историја литературе најглавнији европски народа, у 4. год. по 5 часова на недељу.
7. Основна математика у 2. год. по 3 часа на недељу.
8. Државна економија у 3. год. по 3 часа на недељу.
9. Штатистика у 4. год. по 2 часа недељно.
10. Немачки ауктори у 1. и 2. год. по 2 часа недељно.
11. Латински ауктори у 1. и 2. год. по 2 часа недељно.
12. Француски језик у 1, 2. и 3. год. по 3 часа недељно.
13. Педагогика (изванредно) у 2. год. по 1 час на недељу.

6. К § 8. К предметима Оделења правословног треба додати, као што је горе означено, каноническо право источно-православне цркве, о којег је потреби већ горе говорено. Никако се Попечитељство просвештенија не може у мненију сложити с гл. инспектором у смотрењу умног права, које је главни инспектор из реда предајемо у Лицеуму наука избрисао. Умно право, као философијски природни основ сваког положеног права и закона и које се при давању сваког рода закона за образац узимати мора не може ученицима правословни наука од знатне ползе или напоследку што више, од штете бити, него је напротив од највеће користи, почем ће они учењем умног права познајући извор сваког другог права и закона боље ове сватити и о њима умствовати моћи. Мада се оног умног права истине по нужди и по обстојателствама места и времена морале много пута и у многоме прекрајати и преиначавати.

И тако би слеђујући предмети сачињавали Оделеније правословно:

1. Енциклопедија права предавање се у 1. год. по 4 часа недељно.
2. Умно право у 1. год. по 2 часа недељно.
3. Инститиције римске с историјом римског права у 1. год. по 5 часова на недељу.
4. Грађанско право Србије у 2. и 3. год. по 5 часова недељно.
5. Криминално право с обзиром на криминалну психологију у 2. год. по 6 часова недељно.
6. Грађански поступак судејски у III год. по 4 часа недељно.
7. Криминални поступак судејски у 3. год. по 3 часа на недељу.
8. Административна наука, право и политика у 4. год. по 6 часова на недељу.
9. Међународно право у 4. год. по 2 часа недељно.
10. Јавно право Србије у 4. год. по 2 часа недељно.
11. Каноническо право источно-православне цркве у 4. год. по 2 часа недељно.

7. К § 9. У пројекту наведени преглед закона Србије мисли Попечитељство просвештенија да би требало изоставити по тому, што је немогућ такови предавати, почем би он имао у себи садржавати све оно, што се правословима кроз две године предаје, а у том га пространству предавати, значило би обтеретити ученике овог оделенија с већом и најважнијом части предмета Оделенија православног; укратко и површно тек, као што се ни представити не може, све законе Србије проћи, без цели је, и нема ни те ползе, колико кад би ови ученици законе и наредбе височајше сами читали. Уосталом закони и уредбе отечества нашег, колико који буду спадали у круг делања званичника Попечитељства финансије и внутрени дела обшрно ће се у појединим наукама овог оделенија од надлежни професора разлагати, н. п. у финансији, у административној науци, у науци о трговини и т. д. — Но напротив жели Попечитељство, да се у ово оделеније ставе још науке државна рачуница, као сваком казначеју и уопште сваком званичнику Попечитељства финансије, Главне контроле а и Попечитељства внутрени дела необходимо нуждна наука и потом практична геометрија, која ће исто тако полезна бити свима, како економно-политичним, тако и по струци постронтељској, меритељској и финансијалној употребљеним званичницима. Као што је већ горе назначено пренета је и финансија из Философијског у Јестествословно-технично оделење.

И тако би се Оделеније јестествословно-технично састојало из слеђујући предмета:

1. Физика предавање се у 1. год. по 8 часова недељно.
2. Физична географија, физична астрономија и метеорологија, у 1. год. по 2 часа на недељу.
3. Химија основна и практично-технична у 2. год. по 10 часова на недељу.
4. Јесествена историја т. ј. минералологија с геогнозијом, ботаника и зоологија у 3. год. по 4 часа на недељу.
5. Виша математика у 3. год. по 3 часа недељно.
6. Државна рачуница у 3. години по 2 часа недељно.
7. Технологија у 3. год. по 5 часова недељно.
8. Финансија у 4. год. по 3 часа недељно.
9. Агрономија у 4. год. по 2 часа недељно.

10. Наука о трговини у 4. год. по 3 часа недељно.

11. Механика у 4. год. по 2 часа на недељу.

12, 13. Грађанска архитектура и практична геометрија у 4. год., по 2 часа на недељу, и то зими архитектура, а лети геометрија.

8. К 10. §. По мненију Попечитељства треба да су и механика и виша математика редовни предмети из узрока што ови предмети, као ванредни неби сигурно сваке године слушаатеља имале, и још више, што су ови предмети, кад су најважнији овог оделења, за сваког, који се струци техничкој одати жели, врло нуждни. Педагошка нека остане као ванредни предмет и само за оне обвезателан, који у неком учитељском звању служити желе.

Овај §. има се по предизложеним приметбама Попечитељства овако преиначити: „Педагогика је само за оне ученике обвезателан предмет, који желе учитељском каквом знању посветити се“.

9. К §. 11. К предложени глав. инспектором 13 професора за горе изложене предмете Попечитељство просвештенија увидило је потребу, још једног четрнаестог, т. ј. нарочитог лицеумског професора за латински и немачки језик поставити, за ког је главни инспектор предложио, да он исто тако, као и професор француског језика предаје и у Лицеуму и гимназији. Професор француског језика имаће недељно у гимназији 6 часова а у Лицеуму 9, т. ј. свега 15 часова, које је дакле управо довољно терета за једног професора, напротив професори немачког језика имаће сваки у гимназији већ по 15 часова, дакле неће им ни могуће бити, још и 12 часова у Лицеуму латински и немачки језик предавати.

Исто тако мисли Попечитељство, да учебне предмете треба по њином сродству и по њином пространству и важности другачије међу професоре поделити, него што је то гл. инспектор учинио, т. ј. овако:

1. Професор Христијанске науке (недељно 2 часа) и каноничког права (2 часа) свега 4 часа на недељу.

2. Професор Философије, из енциклопедије философије (5 часова), историје философије (2 часа), педагогике (1 час) — 8 часова.

3. Професор опште историје света 11 часова.

4. Професор историје србског народа и славенске и србске књижевности (4 часа), и историје литература најглавнији европски народа (5 часова) — 9 часова.

5. Професор немачки и латински ауктора 12 часова.

6. Професор административног права (6 часова), међународног права (2 часа) и јавног права Србије (2 часа) — 10 часова.

7. Професор Грађанског србског права (10 часова) и грађанског судског поступка (4 часа) — 14 часова.

8. Професор римског права (5 часова), енциклопедије права (4 часа) и умног права (2 часа) — 11 часова.

9. Професор криминалног права (6 часова) и криминалног судског поступка (3 часа) — 9 часова.

10. Професор народне економије (3 часа), финансије (3 часа), науке о трговини (3 часа) и штатистике (2 часа) — 11 часова.

11. Професор физике (8 часова) и физичне географије и астрономије и метеорологије (2 часа) — 10 часова.

12. Професор химије 10 часова.

13. Професор јестествене историје (4 часа), технологије (5 часова), и агрономије (2 часа) — 1 часова.

14. Професор основне (3 часа) и више математике (3 часа), механике (2 часа), државне рачунице (2 часа) и грађанске архитектуре и практичне геометрије (2 часа) — 12 часова.

К томе још гимназијални професор француског језика, који ће и лицеумску младеж у истом предмету настављати по 9 часова недељно.

По представљеном од Школске комисије прегледу часова недељног у школи занимања имали би недељно слушаатељи оделенија:

Правословног	Јестественословно-техничког
I год. 29 часова	28 часова
II год. 29 часова	29 часова
III год. 28 часова	28 часова
IV год. 22 часа	19 часова

Последње године имаће ученици зато мање посла у школи, што ће морати више труда и времена употребити на израђивање упражњенија код куће; н. пр. правослови занимаће се прегледањем и израђивањем грађански и кривични парница, техници пак занимаће се упражњенијама из механике, с књиговодном части науке о трговини, задатцима из архитектуре и практичним екскурзијама као ученици практичне геометрије.

10. К §. 12. Као што је горе на надлежним местима подкрепљено Попечитељство просвештенија жели, да се поред француског језика и читања и разјашњавање немачки и латински ауктора у Лицеуму предаје и да ова два последња предмета особито за себе професора имају, а исто тако да сва три језика буду обвезателни предмети учења за сваког лицеумског питомца. Зато треба овај §. изоставити.

11. К §. 13. Овај параграф треба по мненију Попечитељства овако изменити: „Разређење ови предмета по теченијама чиниће Попечитељство просвештенија по саслушаном мненију Совјета лицеумског, а расположење часова учења опредељава сам Совјет.“

12. К §. 21. Бацање коцке биће по мненију Попечитељства само нуждно при бирању ректора а све остале тачке овог § постају из доле наведени основа излишне, зато и цео овај § треба свести на следећу: „Ректор Лицеума бира се сваке године при свршетку школског теченија од Совјета Лицеума и то тајним гласовањем“.

13. §. 22. Попечитељство налази за излишно, да се особити писар за преписивање лицеумски акта наима, почем овај посао обично ректор с деловодитељем извршавати може, а у случају многог посла нека каквог ђака у помоћ узму. Зато треба изоставити оно опредељење: „Ради преписивања различни акта наима се један писар.“

14. К §. 23. точки 1. По постојећим височајшим наредбама бирање лица за професорска звања остављено је главном инспектору и Попечитељству просвештенија, а завођење почестни членова Лицеума држи Попечитељство просвештенија из ниже наведени побуђенија за излишно; зато ову тачку треба овако преиначити: „Изирање ректора, деловодитеља и библиотекара Лицеума.“

К истом §. точки 2. Прегледање метода предавања, програма и руководни књига спада у права и дужности главног инспектора и Попечитељства просвештенија, зато би се овај § овако имао преиначити: „Он представља преко главног инспектора Попечитељству просвештенија, ако би што у разређењу предмета или у времену предавања неког предмета преиначити нуждно и полезно било.“

К истог §. точки 3. По праву узајамности и по постојећим уредбама, примају се сви они у Лицеум, који су на нашем или на страним заведенијама гимназијалне науке свршили, дакле овде само треба назначити: „Он испитује оне, који желе у Лицеум ступити, а нигди по пропису на гимназијалном ком заведенију науке свршили нису, и опредељава по тому могу ли се такви у Лицеум примити.“

К и. §. точки 5. Сходно височајше издатом наставленију за главног инспектора треба ову точку изоставити.

К истог §. точки 7. Ову точку треба изоставити, почем је довољно, као што је на надлежном месту при устројенију гимназије примећено, да само ректор и деловодитељ свидетелства подпишу; а у протоколу класификације подписиваће се сви професори као и досад.

К истом §. точки 11. Ова је точка сасвим излишна, почем за ту цель Школска комисија постоји, у којој се поред остали лица и многи професори и то под председатељством главног инспектора школа налазе.

К и. §. точки 12. По мненију Попечитељства биће целисходније од медаља награђивање одликујући се ученика тим да им се подари или повиси благодетјаније, или да се њихова сачиненија печатају о правителственом трошку, или да им лепа књижевна дела поклањају и тим подобним.

К и. §. точки 13. Ова је точка такође излишна, почем све овде наведено спада у дужности глав. инспектора, главни управитеља основни школа и Попечитељства просвештенија.

15. К §. 24. Ректор нека се бира на једну годину као и досад, но Совјет Лицеума може доброг ректора и кроз неколико година више пута једно за другим изабрати.

16. К 25. точки 6. Да се преиначи: „Ректор опомиње ученике због неуредности и непристојности а може их за какве маловажне преступке укором и кратким затвором казнити, за веће преступке представља он ствар Совјету Лицеума ради усиљени казни.“

К истог §. точки 7. Ова точка мора се јасније определити овако: „Ако полиција, у каквом полицијном преступку увати ученика дању или ноћу, то га она мора послати одма ректору, а у случају каквог злочинства, које би ученик учинио, подпада овај грађанском суду, и полиција је дужна само о томе Ректорат известити“.

К истог §. точки 8. Ово питање боље је сасвим прећутати, јер се по определенију главног инспектора нека удејствовати, почем сваки сиромашни ученик по један месец на кредит живи и дуг свој при концу месеца благодетјанијем исплати.

17. К §. 26. Треба изоставити речи: „пошто га Совјет Лицеума избере“.

18. К §. 27. Молбе о оставци службе професори нека предају главном инспектору, који ће по тому чинити представљења надлежној власти; по овоме треба и тај § преиначити.

19. К §. 28. точки 2. Свршетак ове точке судара се с постојећом уобште за ове званичнике височајшом уредбом, и зато се има овако преиначити: „и та се сума новаца употребљава по постојећој о том височајшој уредби“; — т. ј. враћа се као уштећено у државну касу.

К истог §. точки 3. Ова точка треба на надлежном месту да се овако преиначи: — —; но сваки мора у случају нужде примити на себе предавање једног или највише два предмета какве упразњене катедре свог оделенија, и добија — —“.

К истог §. точки 9. По мненију Попечитељства довољно је, да само један професор једно слово, за такво торжество спреми, и да се таково од Совјета неоцењује; зато да се од речи: „за свако таково собрание —“ изостави.

20. К §. 29. точки 1. Да се дода: „по височајшој уредби од 20. октобра 1851. год. ВНо 926.“

К и. §. точки 2. По мненију Попечитељства друга част ове точке, т. ј. од речи: „Совјет Лицеума стара се, да исту — —“ докраја има се сасвим изоставити, јер кад се рок способности за пензију код професора има из тог призненија и основа скратити, да они неби застарели, него да би нове и младе силе долазиле на катедре виши учебни заведенија, то би онда ово било противоречије, остављати старог професора с пензијом у дејствителности, сувише још с датом му целом преко пензије платом професора.

К и. §. точки 3. По мненију Попечитељства има се и ова точка изоставити, почем би много повода то злоупотребленију давало, а ако би професор који заиста нужде имао, за време училиштно од дужности одсуствовати, то ће моћи он као и досад од Попечитељства просвештенија дозволење добити.

21. К глави VI. Цела ова глава по мненију Попечитељства сасвим је излишна и непрактична. Зато се има изоставити.

22. К §. 33. Време за примање ученика у Лицеум, довољно је по уверењу Попечитељства просвештенија од 25. августа до 1. септембра, а за оне, који би доцније још дошли нека се определи, да се преко Попечитељства просвештенија до 15. септембра примити могу.

23. К §. 35. Место речи: „они прелазе у виши разред“, треба ставити: „они прелазе у следуюћу годину“, и место: „у другој половини августа“ да се стави: „при концу августа“.

24. К §. 37. Овај § имаће се разговетније написати овако: „Ученику, који изостане од предавања свију обвезатељни предмета без важни узрока 30 пута у једној години, узимајући у ту суму сваку пренебрегнуту лекцију ма из ког предмета бележи се у свидетелство, да је био немарљив у посештавању предавања.“

25. К §. 38. Јасније треба овако ставити: „Сваки ученик мора сваке по године донети ректору један, собом сачињен или преведен саставак, односећи се на један од предајемих предмета, који је он тог полгодија слушао“, и т. д.

26. К §. 39. После речи: „подпадају тројакој казни“ да се овако дода: „опомињању и казни ректора или Совјета Лицеума, прво укором, друго затвором треће изгнанцијем“ и т. д.

27. К §. 40. Овај цео § имаће се јасније овако изложити. „Ученици, који с успехом сврше науке Правословног оделенија примаће се пре-

имућствено у државну службу по струци правосудној, а они који сврше с успехом науке Јестествословно-техничног оделенија, примаће се преимућствено у службу по струци внутрени дела и финансије“.

28. К §. 41. Преиначити од речи: „но она морају —“ овако: „но она се имају знања ради пријавити или ректору или надлежном професору.“

29. К §. 43. Треба овај § преиначити, да прелекције могу трајати изјутра од 7 до 12 сати и по подне од 2 сата до вечери.

30. К §. 44. Одмори школски да буду по постојећем правилу; т. ј. осим недељни и празнични дана од 23. децембра до 1. јануара закључително, велике и светле недеље и од 1. јулија до последњег августа.

31. К §. 45. По мненију Попечитељства просвештенија, да се слушањима четврте године задаје теме ради обширнији сачињенија, а за ова сачињенија да се не дају награде у медаљама, него само похвале, и да се има на њи особито признаније при узимању у правитељствену службу по постојећим о том уредбама, а добра сачињенија да се печатају о трошку Лицеума, медаље пак да се сасвим изоставе.

32. К §. 49. Попечитељство просвештенија мисли да није нужно наново велике жртве на хемически лабораториј чинити, почем већ постоји такав при војеној академији, којим се могу и за своја предавања и лицеумски професори послуживати; исто тако излишно је набављати скупocene справе и оруђа за два или шта више за три кабинета физикални при Лицеуму, војеној академији и гимназији, него ће довољно бити снабдевати један средоточни кабинет, којим би се по том сви професори истог предмета служити могли. Зато би по мненију Попечитељства најцелисходније било за сва виша заведенија основати и умножавати један обшти, централни физикални кабинет, а свако заведеније понаособ могло би само оне справе у свом зданију имати, које су професору сваки час од потребе, а толико већ ова заведенија свако за себе имају; само понешто имало би се за њи појединце прибавити, а оно што се при њима сувише налази, морало би се у обшти кабинет предати, као н. п. из Лицеума минерални кабинет и многе физикалне справе. Зато треба овај § овако преиначити: „Лицеум ће учебна средства нуждна за предавање јестествословно-технични наука узимати из обштег јестествословно-техничког кабинета а имаће и ручни један мали кабинет при себи. О том ће се доцније подробна одреденија издати.“

33. К придатој пројекту прегледној табlici годишњег расхода има се приметити:

а) По наведеном треба за Лицеум 12 професора по 600 талира плате, професор немачког и латинског језика с 500 тал., и додатак француског језика професору гимназије из лицеумског буџета 150 талира и учитељ верозакона с 400 талира.

б) На препис акта стављена сума од 25 талира да се изостави.

в) Издатак од 500 талира год. на попуњавање кабинета разни и библиотеке одређени да се на сваки начин узакони, јер се јестествословно-техничне науке без ови помоћни средства никако с ползом предавати немогу. Но као што је горе мненије своје Попечитељство изјавило, овај би кабинет имао бити обшти, зато и ова сума од 500 талира год. за Лицеум одређена, нека се к оној суми придружи, што је војеној академији за ту цел подарена и нека се цела у буџет стави као кредит ка-

бинета. Управљање кабинета и располагање с његовим целим кредитом морало би се поверити особитој Комисији састављеној из Совјета Лицеума неки професора гимназије и из професора војене академије. За ову цел мораће Попечитељство просвештенија предварително споразумевши се с Попечитељством внутрени дела учинити и представленије височајшој власти поради особити наставленија и одреденија, којих ће се поменути комисија при руковању с таквим кабинетима придржавати имати.

Ово су оне тачке, у којима Попечитељство просвештенија узевши и мненије Школске комисије, у размотреније, одступа од мненија главног инспектора иначе се у свему с истим слаже.

Спроводићи овај предмет Високославном Совјету моли Попечитељство за благовремено решеније и за повраћај прилога.

ПНо 902.

Привр. попечитељ
правосудија и просвештенија,
кавалер,
Лазар Арсенијевић

ОБЈАСНЕЊЕ НА УСТРОЈЕНИЈЕ ЛИЦЕУМА

Узрока, побудивши ме саставити приложено овде под ./ Устројеније Лицеума у оваком виду, у каквом се оно представља, има много; ја ћу навести овде само неке:

1. Разделене учени у Лицеуму на два главна оделења, Правословно и Јестествословно-техничко и једним помагателним, условљава се великим пространством и разнообразијем наука у данашње време. Особито се простире сад разнообразије наука до таког степена, да их никакав ум човечески надлежно обузети и усвојити не може; о чему се можемо уредити узевши у вниманије индивидуалне способности човека, чинеће једне већма склоњене к одлучном (абстрактивном) а друге к практичским наукама. У убеђењу о овој безсумњеној истина сва су европејска изображења правитељства разделила предавајеме у вишим учевним заведенијама науке на више или мање оделења из који ученици, свршивши науке у гимназији, избирају једно по жељи, да би таким начином учинити науке доступне за сваку индивидуалну способност и особито расположење и чрез то споспештовати како даљи развитак наука, изискувајући баш разделеније занатија, тако и могућност приуговорити способне чиновнике за све гране државног управљања. Осим тога дознало се да је баш шкољиво устројавати више народно изображеније по једнаким формама, јербо се ум народни у свом изображенију, изоштрава и виша умствена дејателност возбудава чрез разнообразије, без кога не може бити никаквог разумног живота, него следује непремено застој у поњатијама народним и у његовом развитку, које се може доказати примерима из историје неки совршени држава, и од тог времена, како се дознало за тај велики закон, више народно изображеније дигло се тако нагло и род је човечески учинио тако гигантске успехе у свом усавршенствовању.

Ја сам мислио увести у Лицеуму особито Оделење јестествословно-технично, узимајући, вниманије да науке, којима обладава данашње

човечество обузимају не само знања која показују одношења таква к самом себи и одношење његово к правитељству и сограђанима, него и одношења наша к окружавајућој нас природи и к стварма, неопходним за наше материјално суштествовање. У Лицеуму се приобретвају сад само прва два рода науке, последњи пак готово нема, а међутим су баш на тим наукама основани сви огромни успеси садашњи изображени држава у народном богатству а чрез то и у цивилизацији, давајући им тако велику превагу над народима, неупознавшим се с овима наукама. — Осим овога, науке јестествословно-техничне јесу науке совршене, које показују велика открића учињена у најновије време у области ови наука и тако велики интерес који оне свуда возбудијају. Род човечески видећи своје безсилије у даљем разрабавању теорије наука, бацио се у наручја природе, тражећи код ње подпору за даљи свој развитак. Зар само једни ми Срби да неразумемо дух времена, показивајући онај пут, којим надлежи ићи свим современным народима, да би достигли степен совршенства, назначеног њима божијим провидетелем.

2. Ако по овом Устројенију Лицеума у Правословном оделењу нећеду слушати јестествословије науке, они ће се зато боље усавршенствовати у наукама правословним више специјалним, неимајућим никакве свезе с наукама јестественим, а неопходима знања из ови последњи наука, они ће добити у гимназији, где ће се по њеном новом Устројенију предавати јестествена историја и физика; напротив слушатељи Јестествословно-техничког оделења дознаће онолико из правословни наука, колико им је у животу неопходимо знати, из прегледа отечествени закона, који се мисли предавати у истом оделенију.

3. Ја сам ставио вишу математику и механику за ванредне предмете из тог узрока, што исте науке изискују чрезвичајно специјалне способности и особито расположење учећи се, тако да се предавати могу с успехом само онима, који имају такове способности и расположење.

4. Теченије учени полагаје се по овом Устројенију на три године најглавније због тога, што је ово време достатчно ради окончања уставовљени наука, па зато и није нужно разгезати га на више година, на бесполезни губитак времена за учеће се и на уштрб правитељства. Осим овога треба младе људе не само изображавати, него и причавати их к неуморимом труду и одвиати у колико је могуће од разни расејаности толико погубни за њи, ова се цел може достићи само онда, кад они буду обременени, колико је могуће више, зањатијама, управљајући на ова цело њиово вниманије и сасредоточавајући у истима сву њиову дејателност. Осим тога дознали смо из искуства да у садашње време због петиљетног теченија учења једва само осма или чак десета част из ступајући у Лицеум ученика свршује подпуно теченије учења, које се може приписати код једни немогућности тако дуго издржавати се, а код други нестрпљају, врло својственом ватреном србском карактеру. Ово је последње обстојатељство одвећ шкодљиво садањем стању Србије, којој су јошт толико нужни изображени млади људи, губећи при том без сваке ползе оне трошкове, које правитељство њено употребљава на издржавање Лицеума. К свему овом може се јошт прибавити и то, да цел вишег учења не мора састојати у том да се изцрпе предавање науке, које је и немогуће по њиовом садашњем пространству, него само у изложењу основни начела сваке науке у светлом и умерено пуном виду, да би се

ученик могао као што надлежи оријентирати у свакој из предајем наука. Таково излагање наука много је полезније нежели излагање у тако обширном виду, да учећи се могу изгубити на ту последователности у науки, при чему предавање остаје без надлежеће ползе. Из овога следује да краће теченије учења може полезније бити нежели теченије разтегнуто на много лета.

5. Рок службе професора ради полученија пензије ограничава се по овом устројенију на 25 година: 1. ради уравнија њиови користи с користима грађански чиновника, који ступајући зато у службу 17. године своје, добијају пуну пензију у 57-ој години, међутим пак професори једва могу, због дуготрајућег учења и приутовленија на своју дужност, ступити у службу пре 25. године и добити пензију пре 65. године. Ова ће се несоразмерност јошт несправедљивијом показати, кад узмемо у вниманије колико трудова и трошкова стоји сваког професора приутовленија на професорску дужност². У грађанској служби могу и врло стари чиновници бити полезни, ако не својом дејателношћу, а оно полезним советима и задржавајући својим искуством у благоразумној умерености младе чиновнике у њиовим пламеним тежњама к променама, међутим се изискује у нарочној служби непрекидна многообразна дејателност, бистро соображење, силно воображеније, добро паметствовање и способност следовати непрекидно за ходом наука и за савременом просветом, својства, која обично с годинама изчезавају. Ако ли по особитој милости Всеблагот Творца, који год из професора сачува и после 25-летне службе те способности, то се таквом допушта продужавати службу јошт неко време, и ако се њему за исту назначи преко пензије јошт и плата, то се чрез ово неувеличава државни трошак, јербо је свеједно, добијао ову плату он или други, који би му заступио место.

6. По садашњем Устројенију троши се на плате предавателя, на слуге и огрев 7406 талира; а по представљајемом нуждно је 8964 талира; разлика је дакле у 1558 тал.; али ће се ова разлика показати јошт мања кад се у вниманије узме, колико се сад троши у теченију једне године на разна учевна средства по појединим представленијама о томе, које неће бити у будуће време, будући да се на све потребе Лицеума, осим издржавања зданија и куповања медаља за одлична сочиненија ученика назначавају неопходими трошкови по овом Устројенију. Треба јошт при том узети у призреније колико сад троши правитељство на изображење млади људи у страним земљама, које неће бити од потребе, кад наш Лицеум буде у добром стању, и онда ће се сви наши младићи изображавати у духу наше православе вере, у духу наше народности и потитически обстојатељства, који ће у свима синовима нашег отечества произвести јединство мишљења и жеља, тако неопходимо за достижење велике цели нашег народа, предназначене њему због сумње всеблагим провиденијем пробуђењем његовим из дубоког сна, у који је он толико векова погружен био, да би сад с новим силама, једнако с осталим народима био сачастник у всемирној дејателности.³

Оригинал. АС, ДС, 1853, 432.

¹ Сачувана су оба пројекта, али их не можемо објавити. Дали смо предање примедабама Министарства просвете и Школаске комисије, из којих се могу уочити основне Симоновићеве идеје. Поред Симоновићевог нацрта устрој-

ства Лицеја, у овој фасцикли се налази још један нацрт који је урадио Министарство просвете. Овај други нацрт је готово исти као и усвојено устројство, има исти распоред глава, али један параграф мање (46). Симоновићев пројект има 50 параграфа и једну главу више („О почетним членовима Лицеума, чл. 30—31“). Остале разлике лако се уочавају из приложених примедба.

² Види прилог.

³ Ове примедбе нисмо пронашли.

⁴ Нема га у фасцикли.

⁵ Види следећи докуменат.

284.

Београд, 5. [17] септембра 1853.

Школска комисија Савету — износи примедбе на нацрт устројства Лицеја Платона Симоновића и на предлоге Министарства просвете.

Високославном Совјету Књажества Србије,

У следству високог решенија високославног Совјета од 25. августа т. г. Но 934 чест има у понизности подписана Комисија, о порученом јој предмету прегледа од Попечитељства просвештенија под 1. августа т. г. ПНо 902 предпхваленом Совјету поднесеног новог устројенија отечествене гимназије и Лицеја, известије своје у следујућем поднети.

Комисија је прегледала оба, реченом акту Попечитељства прикључена пројекта вопросни устројенија, како онај, од гл. инспектора предложени, тако и онај, од Попечитељства прерађени, и видећи, да за Лицејско учење г. инспектор 3, Попечитељство пак 4 године предлаже, нашла је за нуждно, првоначално предмет трајања учења овог у основу решити.

У овом разсуђивању нашла је Комисија полезним, да се јуност у гимназији темељније утврди, како ће из гимназије способнији младићи излазити, не само за слушање виши наука лицејски, но и за свако занимање, ком би се по изучењу наука гимназијски посветити желили, и уобште, како ће они, изучивши гимназију, не од многога понешто, но науке у целости знати моћи, тако, да им потом отворен пут буде, у оном, на што се који ода, усавршенствовати се.

К овом намеренију нашла је Комисија за добро, да се гимназија уместо на 6, на 7 разреда расположи и теченије учења у њојзи уместо 6 на 7 година распростра и науке, за њу определене, да се формално и научно предају, а покрај тога и за изучење потребни језика нуждно времена добиле. Кад пак ова цел у гимназији постигнута буде: онда налази Комисија, у чему се и Попечитељ и инспектор соглажавају, да ће за учење лицејско теченије трогодишње довољно бити.

На овом основу, и уобште достојно оцењујући речене пројекте, као садржавајуће изредан и духу времена одговарајућ, план и расположење наука при овим учебним заведенијама, особито пак многополезно распоређење оделенија лицејски, Комисија је чинила своја примечанија,

која да би лакшем прегледу изложена била, ползовала се она редом, у реченом представљенију Попечитељства изложеним.

И тако

I. Примечанија на Устројеније гимназије [...]

II. Примечанија на Устројеније Лицеја

Прим. 1. одобрава се, и заведеније да се назове: „Књажеско-србски Лицеј.“

Прим. 2. не одобрава се, и инсп[екторовог] пројекта §. 2. остаје у својој сили.

Прим. 3. не одобрава се, и инсп. пројекта §. 4. остаје у својој сили.

Прим. 4. одобрава се.

НЗ. §. 6. пројекта инсп. овако да се формулира: „Совјет лицејски може после шестогодишњег опита учинити представљење, да се она правила у њему измену, која би се показала недостаточна.“

Прим. 5. а) не одобрава се,

б) не одобрава се,

в) не одобрава се,

г) не одобрава се,

д) не одобрава се,

ђ) не одобрава се,

но напротив да се у Обште одељење естетика и политическа рачуница доставе, да се части теорије словесности изложе, и историја словесности србске и славенске изрично спомене, и по томе инсп[екторовог] пројекта §. 7. овако формулира: „У Обште оделеније спадају ове науке: наука христијанска, психологија, логика, теорија славесности, т. ј. филологија (са својим частима, философијском граматиком и критиком) естетика, историја словесности, србске, славенске и најглавнији народа европски; истоија словесности, историја србског народа, статистика, државна економија, финансија, политическа рачуница, француски и немачки језик.“

Из христијанске пак науке прописује се за I разред лицејски историја цркве старо — и новозаветне, — за II разред богословије догматическо, — за III разред, нравствено богословије.“

Прим. 6. не одобрава се и инсп. пројекта §. 8. остаје у својој сили.

Прим. 7. совршено не одобрава се, но инсп. пројекта §. 9 овако формулирати: „К Јестествословно-техническом оделенију принадлеже: физика, физическа географија и метеорологија, јестествена историја, минералоггија с геогнозијом, ботаника, зоологија, химија, технологија, грађанска архитектура, практическа геометрија, наука о трговини с књиговодством, агрономија т. ј. наука о земљеделију, и кратки преглед права административног и јавног права Србије.“

Прим. 8. не одобрава се, и инсп. пројекта §. 10. остаје у својој сили.

Прим. 9. не одобрава се, у прочем на случај потребе дозвољава се и 14-и професор, и инсп. пројекта §. 11. овако да се формулира: „Сви ови предмети подељују се на 13 а по потреби и на 14 професора, и 2 учитеља језика овако:

1. Христијанска наука;

2. Психологија, логика и педагогија;

3. Теорија словесности, естетика, историја словесности србске, славенске и најглавнији народа европејски, и историја народа србског;

4. Обшта историја;
5. Државна економија и финансија;
6. Енциклопедија права и историја законодавства;
7. Римско право и право криминално;
8. Статистика, политическа рачуница и наука о трговини с книговодством;
9. Виша математика, практичка геометрија, механика и грађанска архитектура;
10. Грађанско право Србије, грађански и криминални поступак Србије;
11. Административно, међународно и јавно право Србије, и (у Јестевословно-техническом оделенију) кратки преглед административног и јавног права Србије;
12. Фисика, физическа географија и методологија;
13. Јестествена историја и агрономија;
14. Химија и технологија;
15. Немачки језик;
16. Француски језик.

Прим. 10. не одобрава се, у прочем и француски и немачки језик да буду за ученике обавезателни, и по томе инсп. пројекта §. 12. да се формулира овако: „Немачки и француски језик предаваће учитељи гимназије“.

Прим. 11. сасвим не одобрава се, и инсп. пројекта §. 13. овако да се формулира: „Разређење ови и предмета по теченијама и на часове чиниће Совјет лицејски, но он мора сваки пут посредством гл. инспектора представити исто Попечитељству на потврђење.“

Прим. 12. не одобрава се, у прочем инсп. пројекта §. 21. овако да се формулира: „Бацање коцке бива: 1. при избирању ректора, 2. при опредељавању достоинства беседа, које сваке године професори представљају, да се говоре при торжественим актима лицејским, или кад се опредељава, хоћели се те беседе печатати и говорити; 3. при решавању достоинства професорски сачињенија, и сачињенија други лица, која би Лицејском совјету од Попечитељства на оцењење припослана била.

Кроме тога, бацање коцке бива и онда, кад Совјет лицејски има мненије своје дати гл. инспектору о кандидату професорства лицејског.

Прим. 13. одобрава се.

Прим. 14. не одобрава се, но инсп. пројекта §. 23. треба да се формулира овако: „Предмети радње лицејског совјета јесу ово:

1. Избирање ректора, професора ради деловодства совјета и библиотекара. Сваки, који жели заступити праздно место професора у Лицеју, мора посредством гл. инспектора представити совјету лицејском, осим атестата, своја сачињенија, или пространим програмом оне науке, коју он предавати жели, и Совјет лицејски даће мненије гл. инспектору о способности проститеља, који ће исто с мненијем својим поднети Попечитељству.“

Прим. на точку 2. не одобрава се, но инсп. пројекта точка 2. остаје у својој сили.

Прим. на точку 3. не одобрава се, као ни иста точка пројекта инспекторског, и по томе она да се формулира овако: „Примање у Лицеј ученика, који су с успехом свршили теченије наука у отечественој, или

у гимназијама они држава; у којима се наспрам Србије узајамност ова набљудава“.

Прим. на точку 5. одобрава се.

Прим. на точку 7. у полак одобрава се, и зато се инсп. пројекта точка 7. овако формулира: „Издавање атестата ученицима, који су теченије наука у Лицеју свршили, и те атестате подписују ректор и деловодитељ. У те атестате записују се, осим успеха ученика, још и бележке у владању, а и то, колико је који ученик дао врло добри сачињенија, и је ли био награђен медаљом. Све такве белешке чувају се такође у канцеларији Лицејског совјета.“

Прим. на точку 11. не одобрава се, и инсп. пројекта точка 11. остаје у својој сили до „убоште“, а одатле до конца брише се.

Прим. на точку 12. не одобрава се, и инсп. пројекта точка 12 остаје у својој сили.

Прим. на точку 13 не одобрава се, и инсп. пројекта точка 13. остаје у својој сили.

Прим. 15. не одобрава се, и инсп. пројекта §. 24. остаје у својој сили.

Прим. 16. к. §-а 25 точки 6 одобрава се. Точки 7 одобрава се, ал да се формулира овако: „Ако полиција у каквом полицијном преступку ухвати ученик дању или ноћу; то да га она мора послати ректору, ако је дању, одма, ако је ноћу, кад сване; а у случају каквог злочинства, које би ученик учинио, подпада овај грађанском суду, и полиција је дужна о томе само ректора известити.“

Прим. на точку 8. одобрава се, и инсп. пројекта точка 8. брише се.

Прим. 17. не одобрава се, но инсп. пројекта §. 26. да се формулира овако: „Професор, пошто на званије своје буде наименован, има у правитељственој служби једнака права са осталим чиновницима правитељственим“.

Прим. 18. одобрава се, и инсп. пројекта §. 27. овако да се формулише: „Молбе о оставци на службу професора предају се гл. инспектору, који о том вишој власти чини надлежно представљеније“.

Прим. 19. к §. 28. точки 2 одобрава се. Точки 3 не одобрава се, но инсп. пројекта точку 3. овако формулирати: „Ни један професор не може заузимати две катедре, и добивати за обадве плату: но у случају нужде сваки мора примити на себе по своме одељењу предавање једног или два предмета, или најпосле свију предмета сваког свог другара, и добива, кад је упраздњена катедра, по числу предавани лекција припадајући част из определене за ту катедру плате.“ Точки 9. одобрава се.

Прим. 20. к §-а 29. точки 1. одобрава се. Точки 2. одобрава се, с тим, да се место 25. стави 30. година службе. Точки 3. не одобрава се, но ова точка да се стави као и она под прим. 17, о устројенију гимназије, где ће се уместо „Директора“ ставити „Ректора“.

Прим. 21. одобрава се.

НЗ. §. 32. пројекта инсп. овако да се формулира: „Ученици, који су с успехом свршили теченије наука у отечественој, или у гимназијама они држава; у којима се наспрам Србије узајамност ова набљудава, као и они, који су речене науке у гимназијама они држава изучили, у којима ова узајамност не влада, ал су пред советом лицејским издржали испит из предмета гимназијски, имају право, ступити у Лицеј.“

Прим. 22. инсп. пројекта §. 33. овако формулирати: „Уписивање ученика предузимаће се први дан месеца августа; а који се из уважитељни узрока у ово време не јаве, имају још право, ступити у Лицеј до конца месеца августа.“

Прим. 23. одобрава се, с тим, да се место „година — остави и разред — и место „августа“ стави и „јулија“ у пројекта инсп. § 35.

Прим. 24. одобрава се.

Прим. 25. одобрава се.

Прим. 26. одобрава се.

Прим. 27. не одобрава се, ал и инсп. пројекта §. 40. брише се.

Прим. 28. не одобрава се, и пројекта инсп. §. 41. остаје у својој сили.

НЗ. §. 42. пројекта инсп. овако формулирати: „Предавање лекција мора се почети одма после окончаног уписивања ученика, и продужаваће се непрекидно, изузимајући недељне и празничне дане, и за школски одмор определено време.“

Прим. 29. не одобрава се, и инсп. пројекта §. 43. овако да се формулира: Уроци се предају пре и после подне. Пре подне 4, а после подне 2 часа.

Прим. 30. не одобрава се, но одмори школски ону су исти, који и у гимназији, види прим. 25. на Устројенима.

Прим. 31. не одобрава се и инсп. пројекта §. 45. остаје у својој сили.

Прим. 32. не одобрава се, и пројекта инспект. § 49. остаје у својој сили.

Прим. 33. а) као излишно не узима се у призрање,

б) одобрава се;

в) у смотрењу одобрења суме годишње од 500 талира на библиотеку, разне кабинете, лабораторију, орудија, медале и т. д. одобрава се, иначе не одобрава се.

НЗ. Преглед годишњег расхода лицејског у пројекту инспекторовом изложени одобрава се, с примечанијем да, ако се, као што се сад потреба осећа, 14 професора употреби, годишња плата од 600 талира на још једног професора достави, и да се на преписку акта у Совјету лицејском неодобрена сума од 25 талира годишњи избрише.

Членови Комисије:

Петар Јовановић,

АЕпископ београдски и протпорес. србски

Стефан Стефановић

Лазар Арсенијевић

Стефан Марковић

А. Јанковић

Н. Симоновић

Ј. Мариновић

Јаков Живановић,

купно и Комисије

деловодитељ

285.

Београд, 15. [27] септембра 1853.

К.В.Но II. 881

О.Но II. 979

АЛЕКСАНДЕР КАРАБОРБЕВИЋ

Књаз србски,

са согласијем Совјета определили смо и опредељујемо

УСТРОЈЕНИЈЕ
КЊАЖЕСКО-СРБСКОГ ЛИЦЕЈА

Глава I.

ОБШТА ПОЛОЖЕЊА.

§. 1. Садашње устројеније Лицеја преображава се из призрање на садашње стање наука уобште, на различне посебне способности учећи се, и на потребу правитељства у способним чиновницима за све гране земаљског прављења.

§. 2. Лицеј састоји се из три оделенија наука: Правословног, Јестествословно-техническог и Обштег.

§. 3. Ученици, који с успехом сврше гимназију, прелазе по својој вољи или у Правословно, или у Јестествословно-техническо оделеније, и слушају у исто време научне предмете Оделенија обштег.

§. 4. Теченије учења у Лицеју траје три године.

§. 5. Лицеј, стојећи под врховним управљањем Попечитељства просвештенија, поручава се надзиранију главног инспектора училишта, а управљање његово поверава се ректору и Совјету лицејском.

§. 6. Совјет лицејски може после шестогодишњег опита учинити представљење, да се у устројенију овом она правила измене, која би се показала недостаточна.

Глава II.

САСТАВ И ПРЕДМЕТ ОДЕЛЕНИЈА.

§. 7. У Обште оделеније спадају ове науке: наука християнска, психологија, логика, теорија словесности, т. ј. филологија (са својим частима: философијском граматицом и критиком) естетика историја словесности србске, славенске и најглавнији народа европејски, свеобшта историја, историја народа србског, статистика, државна економија, финансија, политическа рачуница, француски и немачки језик.

Из християнске пак науке прописује се 1. Историја цркве старо и новозаветне за I-ви — 2. Богословије догматическо за II-и — 3. Нравствено богословије за III-и разред лицејски.

§. 8. У Правословном оделенију предају се: енциклопедија права и историја законознања, римско право, административно право, међународно право, јавно право Србије, грађанско право, криминално право, грађански и криминални судејски поступак Србије.

§. 9. К Јестествословно-техническом оделенију принадлеже: физика, физическа географија и метеорологија, јестествена историја, минералогиија с геогнозијом, ботаника, зоологија, химија, технологија, грађанска архитектура, наука о трговини с књиговодством, агрономија, т. ј. наука о земљеделију, кратки преглед права административног и јавног права Србије.

§. 10. К овим предметима учења прибављају се за ученике оба оделенија, Правословног и Јестествословно-техническог, као ванредни предмети, које не морају сви ученици учити, виша математика, практическая геометрија, механика и педагогија, и то овај последњи предмет учиће само они, који се желе одати реду учитељском.

Они ученици, који буду учили прва три предмета, ослобођавају се по назначењу Совјета лицејског од учења неки предмета своји оделенија.

§. 11. Сви ови предмети подељују се на 13, а по потреби и на 14 професора, и 2 учитеља језика, овако:

1. Христијанска наука;
2. Психологија, логика и педагогија;
3. Теорија словесности, естетика, историја словесности србске, славенске и најглавнији народа европејски и историја народа србског;
4. Свеобшта историја;
5. Државна економија и финансија;
6. Енциклопедија права и историја законознања;
7. Римско право и право криминално;
8. Статистика, политическа рачуница и наука о трговини с књиговодством;
9. Грађанско право Србије, грађански и криминални поступак Србије;
10. Административно, међународно и јавно право Србије, и (у Јестествословно-техническом оделенију) кратки преглед административног и јавног права Србије;
11. Физика, физическа географија и метеорологија;
12. Јестествена историја и агрономија;
13. Химија и технологија;
14. Виша математика, практическая геометрија, механика и грађанска архитектура;
15. Немачки језик;
16. Французски језик;

§. 12. Немачки и француски језик предају професори гимназије.

§. 13. Разређење ови предмета по теченијама и на часове чини Совјет лицејски; но он мора сваки пут посредством гл. инспектора представити исто на потврђење Попечитељству.

Глава III.

О СОВЈЕТУ ЛИЦЕЈСКОМ.

§. 14. Членови Совјета лицејског јесу ректор и сви лицејски професори.

§. 15. Сви членови Совјета лицејског морају долазити у његова заседанија. Који не би могао доћи, има јавити узрок свог одсуствовања, и то се мора записати у протокол заседанија.

§. 16. Совјет Лицеја не приступа к разматрању и решавању дела, ако у заседанију не присутствују најмање две трећине членова. У време одмора школског Совјет Лицеја може држати ванредна заседана, и то само за онака дела, која се не могу на даље остављати.

§. 17. Совјет лицејски држи своја заседанија у слободно од предавања време.

§. 18. У заседанијама Совјета лицејског председава ректор. После ректора заузимају места професори по старешинству своје службе. У случају болести или одсуства ректора његово место заступа најстарији професор.

§. 19. Дела у Совјету лицејском решавају се по већини гласова, а при равности гласова претеже мненије оне стране, на којој је глас ректора.

§. 20. Председатељ почиње и свршује заседанија; он скупља гласове, почињући од члена најмлађег.

§. 21. Бацање коцке бива 1, при избирању ректора, 2, при опредеђавању достојинства беседа, које сваке године професори представљају, да се говоре при торжественим актима лицејским, или кад се опредеђава, хоћели се те беседе печатати и говорити, 3, при решавању достојинства професорски сачињенија, и сачињенија други лица, која би лицејском Совјету од Попечитељства на оцењење припослана била.

Кроме тога бацање коцке бива и онда, кад Совјет лицејски има своје мненије дати главном инспектору о кандидату професорства лицејског.

§. 22. Деловодство послова Совјета лицејског предаје се ректору и деловодитељу. За деловодитеља лицејског Совјета бира Совјет сваке године једног између лицејски професора. — Мали печат Лицеја чува се у канцеларији лицејског Совјета.

§. 23. Предмети радње лицејског Совјета јесу ови:

1. Избирање ректора, деловодитеља и библиотекара. Библиотекар мора бити један од лицејски професора, и бира се једанпут за свагда. Сваки, који жели получити празно место професора у Лицеју, мора посредством глав. инспектора представити Совјету лицејском, осим атестата, своја сачињенија, или пространи програм оне науке, коју он предавати жели, и Совјет лицејски даје мненије гл. инспектору о способности проситеља, који исто с мненијем својим подноси Попечитељству.

2. Прегледање метода предавања, програма и руководства, које професори избирају; такође разређење научни предмета по теченијама и на часове.

3. Пријмање у Лицеј ученика, који су с успехом свршили теченије наука у отечественој, или у гимназијама они држава, у којима се наспрам Србије набљудава ова узајамност.

4. Назначавање времена и реда испита, и прегледање бележака о прошлогодњињем успеху ученика ради превођења њиховог у више разреде.

5. Главно управљање научнима при Лицеју средствима, а такође и сумама, које се на ти средства набављање дају.

6. Издавање атестата ученицима, који су теченије наука у Лицеју свршили, и те атестате подписују ректор и деловодитељ. У те атестате записују се, осим успеха ученика, јошт и бележке у владању, а и то, колико је који ученик дао врло добри сачињенија, и је ли био награђен

медаљом. Све такве бележке чувају се такође у канцеларији Лицејског совјета.

7. Представљање сиромашни, но одлични ученика правитељству за благоделијање.

8. Рубење о сачињенијама собранијама, или за печатање.

9. Разсуђавање о средствима к напредовању наука, у Лицеју предајемни. Сваки член Совјета лицејског има право, у заседанијама Совјета лицејског чинити предложенија, тичућа се учени и научни предмета, но само писмено.

10. Разсуђавање о предложенијама гл. инспектора о училишним стварма, које потребују ученици размишљавања, као: о напредку предавања научни предмета не само у Лицеју, него и у другим училиштима, о примању за руководство књига и други научни средстава.

11. Совјет лицејски с потврђењем Попечитељства назначава сваке године дан за торжествена собранија Лицеја. У тима собранијама професори говоре беседе, чита се известије о стању Лицеја, прочитавају се имена ученика, који се са атестатима одпуштају, а такође и имена они ученика, који се преводе у више разреда, и који се награђују медаљама за одлична сачињенија.

Беседе професора, и известија о стању Лицеја, печатају се о правитељственом трошку, а такође и објављенија, која се праве у почетку сваке године о професорским лекцијама.

12. Совјет лицејски испитује кандидате за професорска звања у гимназијама, као и за учитељска у пословно-трговачкој школи, и у вишим разредима основни училишта, ако они немају потребни за то свидетелства школски.

13. Совјет лицејски представља гл. инспектору при свршетку године подробно известије о својој најглавнијој радњи, а инспектор представља исто Попечитељству.

Глава IV.

О РЕКТОРУ ЛИЦЕЈА.

§. 24. Ректора бира Совет Лицеја од лицејски професора на три године по већини гласова, и утврђује га у том звању највиша власт.

§. 25. Дужности ректорове јесу следејуће:

1. Ректор се најближе стара о поредку Лицеја, мотри на то, да она лица, која се у Лицеју налазе, уредно извршују своје дужности, и да лицејско предавање иде и напредује у потребној постепениости.

2. Ректор има право, опомињати професоре, и чинити њима примедбе, кад они не извршују своје дужности.

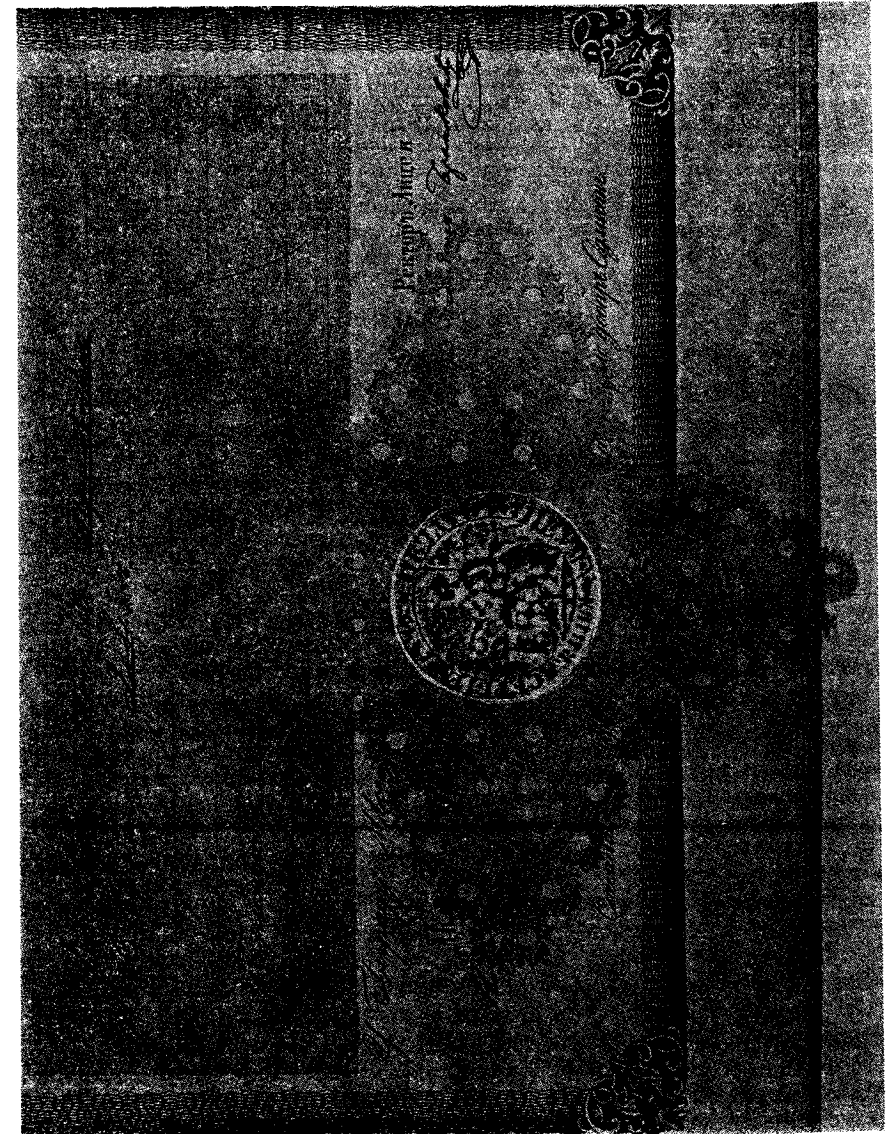
3. Ректор даје сваког месеца на знање г. инспектору, колико је пута који професор у теченију месеца од школског часа изостао, а такође доставља му одма до знања, кад се какав важан случај у Лицеју догоди.

4. Он чува велики лицејски печат, и распечаћава писма, управљена на Совјет лицејски.

5. Он непосредствено надзирава над учесницима у смотрењу њиног долазења на лекције и у цркву, а такође у смотрењу њиног владања,

и уобште извршавања училиштни правила, која се сваке године при почетку школског теченија у његовом присуству читају ученицима.

6. Ректор опомиње ученике због неуредности и непристоности, а може их какве маловажне преступке казнити укором и кратким затво-

ром: за веће преступке пак представља он ствар Совјету лицејском ради поштрења казни.

7. Ако полиција у каквом полицајном преступку ухвати учесника дању или ноћу: то га она мора послати ректору, ако дању, одма, ако ли је ноћу, кад сване; а у случају каквог злочинства, које би ученик учинио, подпада овај грађанском суду, и полиција је само дужна, ректора о томе известити.

8. Ректор назначава дан заседанија Совјета лицејског, и он један потписује сва представљења Совјета вишој власти.

9. Он се стара, да се сва научна средства, и остало имање лицејско, заведу у спискове. — Списак књига стоји у канцеларији Лицејског совјета, а остали ствари код ректора.

10. Ректор чува код себе предате му суме новца: и троши их или сам, или по одобрењу Совјета лицејског (§. 23) давајући о њима рачун по форми узакоњеној.

Глава V.

О ПРОФЕСОРИМА

§. 26. Професор, пошто на званије своје буде наименован, има у правитељственој служби једнака права са осталим чиновницима правитељственим.

§. 27. Молбе о оставки на службу професора предају се гл. инспектору, који о том вишој власти чини надлежно представљеније.

§. 28. Дужности професора јесу ове:

1. Сваки професор дужан је предавати свој предмет у потребном пространству правилно и добронамерно, пазећи на напредак и усавршења оне науке, коју он предаје.

2. Професори дужни су прилежно долазити на лекције; а кад не могу доћи, морају напред о том известити ректора. За лекцију, на коју професор не дође, а не извести о томе ректора, узима се њему по размеру част плате, припадајуће му за лекцију, на ползу правитељствене касе, по постојећој о том уредби.

3. Ни један професор не може заузимати две катедре, и добивати за обаде плату; но у случају нужде сваки мора примити на себе по своје оделенију предавање једног или два предмета, или најпосле свију предмета сваког свог другара, и добива, кад је катедра упрасњена, по числу предавани лекција припадајућу част из одређене за ту катедру плате.

4. Професор мора предавати свој предмет не мање од 6 часова на недељу.

5. Сваки професор мора израдити свој предмет и давати ученицима, да га преписују; а диктирање у школи сасвим забрањује се.

6. Професори морају записивати имена они ученика, који нису на њеном часу били, и записке ове пошљати сваки дан ректору.

7. Професори чине с времена на време повторавање онога, што су по своје предмету с ученицима прошли.

8. Професори дужни су у почетку сваког теченија представити ректору програме своји предмета, а он исте представља Совјету лицејском, да се доведу у согласије са свима предметима, који се предају у два

паралелна оделенија. Пошто Совјет лицејски потврди ове програме, професори морају по њима свршити оне науке, које они предају, у теченију одређеног на то времена.

9. Професори осим ректора морају сачињавати беседе редом ради говорења о торжественим собранијама.

10. Професори Јестествословно-техническог оделенија надзиравају над кабинетима по својим предметима.

§. 29. Права професора:

1. Сваки професор получава периодическо повишавање плате по уредби од 20. октоврија 1851. год. ВНо 926.

2. Професори за одсуствовање своје од дужности морају имати дозвољење од своје предпостављене власти, за одсуствовање на време од 3 дана, од ректора, а на дуже време, од Попечитељства: но и у првом случају има ректор о даном дозвољењу, и побуђенијама к томе, известити поднети гл. инспектору, а овај Попечитељству.

Глава VI.

О УЧЕНИЦИМА

§. 30. Ученици, који су с успехом свршили теченије наука у отечественој, или у гимназијама они држава, у којима се наспрам Србије набљудава ова узајамност, као и они, који су речене науке у гимназијама они држава изучили, у којима ова узајамност не влада, ал' су пред Совјетом лицејским издржали испит из предмета гимназијских, имају право, ступити у Лицеј.

§. 31. Уписивање ученика предузима се први дан месеца августа; а који се из уважитељни узрока у ово време не јаве, имају још право ступити у Лицеј до конца месеца августа.

§. 32. Успеси ученика оцењују се бележкама 1, 2, 3, 4, 5. — 1 — значи рђав успех, 2 — приличан, 3 — добар, 4 — врло добар, 5 — одличан.

§. 33. Ученици преводе се у више разреде по испитским бележкама. Који добију у општем изводу испитски бележака не мање од 3, при чему с половина прима за цело, и који немају 1 ни из једног предмета, они прелазе у виши разред. Ученик, имајући у општем изводу бележку 3 но и 1 из једног, каквог год, предмета, мора повторити испит из тог предмета у првој половини месеца августа; па ако то поправи, онда се преводи у виши разред. — А ученици, који добију из два предмета по 1, или у општем изводу бележака мање од 3, остају у истом разреду, у ком су и били. — Сваки ученик може остати у једном и истом разреду само две године, па ако и друге године не успе, одпушта се из заведенија као неспособан.

§. 34. Владање ученика, које оцењава ректор, означава се изражењем „добро“, или „непристојно“.

§. 35. Ученику, који изостане од предавања свију предмета без важни узрока 30 пута у једној години, узимајући у ту суму сваку пренебрегнуту лекцију ма из ког предмета, бележи се у свидетелство, да је био немарљив у посеђивању предавања.

§. 36. Сваки ученик мора сваке пол године донети ректору један собом сачињен или преведен саставак, односећи се на један од предавајема предмета, које је он тога полгодија слушао: који не представи ово, не мож прећи у виши разред.

§. 37. Ученици морају извршавати предписана училиштна правила, и владати се онако, као што пристоји младим људма, добивајућим више изображеније. Који наруше правила, или који су сасвим рђавог владања, подпадају тројакој казни: опомињању и казни ректора или Совјета лицејског, прво укором, друго затвором, треће изгнанијем. — Ректор о већим преступљенијама ученика свагда извешћава Совјет лицејски, и овај у свом протоколу опредељава скривившем ученику или опомињање, или затвор, или, ако се ученик неће да поправи, изгнаније. Последњу казн Совјет Лицеја подноси посредством гл. инспектора на потврђење Попечитељству.

§. 38. Осим редовни слушаатеља могу походити лекције и друга лица; но она морају имати дозвољење од ректора, који свагда о томе Совјет лицејски извешћава.

Глава VII.

О ЛЕКЦИЈАМА, ТЕЧЕНИЈАМА, ШКОЛСКИМ ОДМОРИМА, ЗАДАТЦИМА И ИСПИТИМА

§. 39. Предавање лекције мора се почети одма после окончаног уписивања ученика, и продужава се непрекидно, изузимајући недељне и празничне дане, и за школски одмор опредељено време.

§. 40. Лекције се предају пре и после подне. Пре подне 4 а после подне 2 часа. Свака лекција траје по 1 час.

§. 41. Школски одмор опредељује се 4 пута у години, 1, од 23. декемврија до 1. јануарија закључително; 2, велика и светла недеља; 3, цео месец јули; 4, једна недеља дана у време бербе виноградске, по назначенију ректоровом.

§. 42. У почетку сваке године даје се трећегодишњим ученицима по једна тема ради обширни сачињенија, и то само сваки пут у два оделенија. Те теме назначавају професори редом, и пореди те намере представљају они Совјету лицејском за свако сачињеније по три теме, а из ови Совјет избира само једну. Сачињенија на те теме морају ученици дати ректору најдоцније до 1. маја, и уз та сачињенија прикључавају они своја имена у запечаћеним запискама с каквим му драго девизом. Совјет Лицеја, пошто внимателно прочита сва представљена сачињенија, и пошто саслуша мненије професора о достоинству њином, по који је предмету тема, назначава за добро у свима одношенијама по свакој теми сачињеније златну, а за најбоље после тога, ако се оно приближава к потребном савршенству, сребрну медаљу. Притом се јошт гледи на успехе и нравствено владање ученика. Медаље се дају ученицима у торжественом собранију Лицеја. Форму ови медаља опредељује Совјет Лицеја, а потврђује Попечитељство.

§. 43. Испитивање ученика бива једанпут у години, јунија месеца, и ред испитивања у предметима опредељава Совјет лицејски. Знања ради

пак саопштава ректор овај ред испита по предметима, данима и часовима, гл. инспектору, а овај Попечитељству.

§. 44. Сваки ученик узима на испиту по један билет, на ком се налази по једно питање из професорског програма, у ком је подељен цео предмет на више питања. Ако он не одговори добро на први билет, то има право, узети још један, и пошто добро одговори на други билет, то мора узети посведочења јошт и трећи билет, и одговоривши добро и на овај, добива добру оцену. Но ако који ученик не одговори добро на трећи билет, он добива средњу оцену. Који пак не одговори на први и на други, лишав се права, узети трећи билет, и такав ученик добива најслабију оцену, то јест 1.

§. 45. На испитима председавају, главни инспектор, ректор и јошт један од професора по назначењу ректора, кад су испити у више оделенија.

Глава VIII.

О ПРАВИТЕЉСТВЕНИМ ПИТОМЦИМА

§. 46. У Лицеју учи се један број сиромашни но одлични ученика о трошку правитељственом. За ове питомце издаће се особита правила.

Глава IX.

УЧЕБНА И ПОМОГНА СРЕДСТВА

§. 47. При Лицеју налазе се следејућа научна срдства: 1, библиотека, 2, физически кабинет, 3, хемическа лабораторија, 4, минералогически, ботанически и зоологически кабинет, 5, технологически кабинет, и сбирка машина и модела за практическу математикју.

Преглед годишњег расхода Лицеја

Именовање	У талирима	
	по особ.	Свега
13 професора —	600	7800
1 професор (христијанске науке) —	—	400
Учитељу немачког језика додаток —	—	100
Учитељу француског језика додаток —	—	100
Ректору додаток —	—	100
Деловодитељу Совјета лицејски додаток	—	50
Библиотекару додаток —	—	50
На библиотеку, физически кабинет, јестевене историје, хемическу лабораторију, собраније орудија за практическу геометрију, собраније агрономически и технологически модела —	—	500

На огрев и остале школске потребе —	—	175
Осмотритељу —	—	120
Двојици служитељима —	72	144
	Сума —	9539

У Београду
15. септемврија 1853.
(М. П.)

Председатељ Совјета,
генерал-мајор, кавалер,
Стеф. Стефановић
1. секретар Совјета,
кавалер,
Јаков Живановић

А. Караборђевић,
Књаз србски
Књажески представник и попечитељ
инострани дела, полковник, кавалер,
Алекса Симић

Оригинал. АС, ДС, 1853, 432.

Оригинал. АС, ДС, 1853, 432.

Напомена: Објављено у: *Зборнику закона и уредаба*, књ. VII, Београд, стр. 98—, Бараљић, *Зборник*, 6626-35.

286.

Београд, 16.[28] септембра 1853.

Ректор главном инспектору — подноси извештај о упису лицејаца и даје распоред предмета према годинама студија са назнаком седмичног броја часова.

Високородни господине,

Ректорат по дужности својој не може да вас одма о расположењу часова и разређењу бака по класама не извести:

1. Што се тиче числа ученика у Лицејуму, досад су се уписали свега 63. Од ови записали су се у Јестествословно оделеније 24, а 39 остали су у православно оделенију.

2. Што се пак тиче разређења бака на класе седманије Лицејума нашло је за добро одредити:

1. *Права.* а) Досадашња III и II година права у једну класу сведу која ће III-ћу годину права сачињавати, тако да бивши слушаатеље III год. права, само оне предмете по новом устројенију за III годину права одређене, слушају, које у другој години права слушали нису.

б) Слушаатељи досадашње прве године права, да добу у II год. права, но тако да и оне предмете, које у I год. слушали нису, допунително у овој години слушају.

в) Слушаатељи I и II год. философије, који су се у Православно оделеније уписали, да добу у I годину права.

II *Јестествословно оделене.* У овом Оделенију за ову годину само су две класе попуњене и то:

г) У II класу долазе они који су обадве године философије прешли, тако да ови последњи, оне предмете, које би у II год. философије слушали, допунително за ову годину, заједно са I класом слушају.

Ово је последње седманије зато учинило, што би число слушаатеља II класе Јестеств. оделенија на двојицу сведено било, и што би се они у противном случају сви у Правословно оделеније записали.

д) На последку у I класу Јестеств. оделенија долазе они, који су у I год. философије били.

3. Усмотренију разреда предписани предмета, по класама, седманије Лицејума одредило је следејући ред.

А. У Правословном оделенију

У I класи	У II класи	У II класи	У II класи
	часа		часа
1. Наука хришћанска	2	1. Наука хришћанска	1
2. Психологија	2	2. Логика	3
3. Србска историја	2	3. Теорија словесности	2
4. Обшта историја	6	4. Обшта историја	3
5. Штатистика	3	5. Полит. економија	4
6. Француски језик	4	6. Финансија	2
7. Немач. језик	2	7. Франц. језик	2
8. Енциклопедија права	5	8. Нем. језик	2
9. Историја законоз.	2	9. Римско право	6
10. Јавно право Србије	2	10. Криминално право	2
	30	11. Грађански закон.	5
			32

У III класи

	часа
1. Н. хришћанска (за сада)	1
2. Историја литературе	2
3. Политическа аритм.	2
4. Грађан. законик	5
5. Поступак судејски	3
6. Администр. право	4
7. Међународно право	2
8. Франц. језик	2
9. Нем. језик	2
	23

V. У Јестествословном оделенију

I класа	часова	II класа	часова (за сад)
1. Наука христијанска	2	1. Н. христијанска	1
2. Психологија	2	2. Логика	3
3. Србска историја	2	3. Теорија словесност.	2
4. Обшта историја	6	4. Обшта историја	3
5. Штатистика	3	5. Финансија	2
6. Француз. језик	4	6. Полит. економија	4
7. Немачки језик	2	7. Француски језик	2
8. Физика	5	8. Немачки језик	2
9. Јестествена историја	4	9. Хемија	5
10. Геогнозија	4	10. Јестествена историја	4
11. Геометрија	4		
	<u>38</u>		<u>28</u>

III класа

	часова
1. Н. христијанска	1
2. Историја литерат.	2
3. Обшта историја	4
4. Полит. рачуница	2
5. Технологија	3
6. Агрономија	2
7. Наука трговине	2
8. Архитектура	2
9. Кратки преглед администр. и јавног права Србије	2
10. Метеорологија, физическа географија или астрон.	3
11. Немачки језик	2
12. Француски језик	2
	<u>27</u>

Што се тиче самог расположенија часова Ректорат спроводи овде под .//. приложени преглед разреда,¹ које је заседаније професорско 15. о. м. начинило.

4. Ректорат не може пропустити да вас и о том неизвести, да се за сад у II год. неће читати логика, због тога зато су ови у I год. филозофије ову слушали; исто тако обшта историја неће се за сад читати у II и III класи, будући су слушатељи ови класа обшту историју већ сву слушали, и напоследку црквена историја биће у I год. замењена са литургијом, јер су они јошт у гимназији историју слушали.

5. Као што горе под 2. в. видити можете, заседаније је оно слушатеље II год. филозофије, који су се у правословно оделеније уписали, причислио I год. права из узрока тога што јошт неке предмете слушали нису, и што би се онда сви у Правословно оделеније уписали. Но како овима само два предмета остају, које слушали нису, а који се II год.

права не предају, тако су они предстали Ректорату с молбом, да се и они у II год. права пропусте. Ректорат из горенаведеног основа, није могао молби њивој удовлетворити, док предходително вама не јави. Предмети су ови психологија и историја обшта но и ову су они до средњег века слушали, а она ће се и опет у I год. права предавати.

6. Напоследку Ректорат не може пропустити да вам и то не достави, да је по садашњем расположењу свима класама јошт по неколико скамија нуждно, не само што је число слушатеља у множењу, него и због тога што се на неке прелекције по две и по три класе у једно саставити морају. А исто тако нуждна би била једна црна табла у конку, за прикривање *објавленија* да се неби као и досад на капији или на школским вратима чинити морало. Јесам вашег високородија.

почитатељ
овогд. ректор Лицеума,
Р. Ј. Лешјанин

Оригинал. АС, А, 466.

¹ Прилог није сачуван.

287.

Београд, 17. [29] септембра 1853.

Главни инспектор ректору — упућује молбу Јосифа Панчића ради избора за професора јестествене историје и агрономије.

Ректору Лицеја г. Р. Ј. Лешјанину,

Јосиф Панчић др медицине и физикус окруж. крагујевачког предао је на име моје прошеније, да му исходатајствујем новозаведену катедру јестествене историје и агрономије при К. С. Лицеју. У следству чега препоручујем вам, да молбу његову Совјету Лицеја представите с тим, да овај посредством тајног гласовања да мненије своје, налази ли истог проситеља за способна на поменуто место и да ме о закљученију Совјета што пре известите. Ја не представљам ни сведетелства ни програм поменутог г. Панчића, будући се он налази у правителственој служби и одлична знања његова у реченим наукама позната су членовима Совјета. Но 80.

Главни инспектор школа,
П. Симоновић

Оригинал. АС, А, 467.

Напомена: Симоновић је сутрадан известио министра просвете да је, у Савету Лицеја, Панчић добио осам гласова, а само је један био против његовог избора за професора. Препоручујући Панчића министру, инспектор је навео да он „има не самоодлична теоретична знања у оним предметима, но и занима се постојано собирањем јестествени производа по части ботанике и минералогije, што може удостоверити да он притјажава и практична знања из ови наука“. Кнез је 6. октобра потврдио његов избор за професора. Панчић је потписао уговор 17. октобра. — АС, МПС, 1854, V, 354. — Отпуст из аустријског поданства добио је наредне године, па га је кнез Александар поставио указом од 19. октобра 1854. „дејствителним професором“ — АС, МПС, 1854, III, 265; А, 528.

288.

Београд, 18. [30] септембра 1853.

Главни инспектор Министарству просвете — о избору Михаила Рашковића за професора хемије и технологије.

Високославном Попечитељству просвештенија,

Михаил Рашковић рударски академик дао је мени прошеније за новозаведену при Лицеју професору хемије и технологије. Ја сам сходно новом устројенију истог заведенија препоручио Совјету Лицеја, да он посредством главног гласовања изјави своје мненије, налази ли Рашковића способним за ову катедру, на које сам и добио известије од ректора; да су осам гласова членова Совјета лицејског били у ползу његову противу једног. Представљам при овом под А и Б два његова сведетелства сврху свршени с добрим успехом философски наука, а сврху јестествословни и математични једно под В од Шемничке рударске академије, друго под Г од Политехничног института у Прагу, треће под Д од Прагског ческо-техничног института и четврто под Е од Пшибранске рударске академије. Сва ова сведетелства доказују да је он приобрео подпуно сва знања, која су потребна за успешно предавање хемије и технологије и судећи по многостручном његовом знању уопште налазим, да би определење његово за професора Лицеја било истинити добитак за ово заведеније; о чему ја имам чест молити Попечитељство.

Пр[ивремени] главни инспектор школа,
П. Симоновић

Оригинал. АС, МПС, 1853, V, 14.

Напомена: Кнез и Савет одобрили су избор, и 8. октобра о томе известили Министарство просвете. Уговор између Рашковића и Министарства просвете потписан је 25. октобра 1853. — Документа је објавила О. Бурковић, *Михаил Рашковић*, Гласник Хемиског друштва 19—8, 1954, 465—467. — Проф. Рашковић је постављен за „дејствителног професора“ 19. новембра 1855. године, пошто је добио отпуст из аустријског поданства. — АС, Л, 591.

289.

Београд, 22. септембра [4. октобра] 1853.

Главни инспектор Министарству просвете — предлаже да потврди избор Николе Крстића за професора „Енциклопедије права и теорија законознања“.

Високославном Попечитељству просвештенија,

Изгубивши надежду наћи кога од овдашњи учивши се младића за новозаведену при Лицеју катедру енциклопедије права и историје законознања и нежелећи тако важне предмете, приуговљавајуће ученике

за слушање с успехом правословни наука, предавајемо у Лицеју, оставити без професора, ја сам признао за таквог д-ра философије и професора Новосадске гимназије Николу Крстића, свршившег с одличним успехом јуридичне науке и државшег већ један испит за д-ра права. Добивши на то његово сагласије, изискао сам од Совјета Лицеја мненије, налази ли га он способним за поменућу катедру, на које ме је известио ректор Лицеја, да је речени Крстић при тајном гласању членова Совјета лицејског добио седам гласова против једног.

Судећи по његовим одличним сведетелствима и уважавајући мненије Совјета Лицеја, ја молим покорно Попечитељство да оно употреби своје ходатајство о назначењу Крстића за контрактуралног професора поменућа предмета при Лицеју. При овом прилажем његову диплому докторску и девет сведетелства.

Пр. главни инспектор школа,
П. Симоновић

Оригинал. АС, МПС, 1894, XI, 113.

Напомена: Симоновић је дан раније упутио ректору предлог са девет прилога Н. Крстића за избор у звање професора — АС, Л, 468, 473. Кнез је потврдио избор 113. октобра, Крстић је потписао уговор 25. октобра, а заклетву је положио 1. децембра — АС, МПС, 1854, XI, 113. За „дејствителног професора“ постављен је 19. новембра 1856. године, пошто је добио отпуст из аустријског поданства — АС, Л, 591.

290.

[Београд, октобар 1853]

СПИСАК

СЛУШАТЕЉА ЛИЦЕУМА, КОЈИ ПРАВИТЕЉ. БЛАГОДЕЈАНИЈЕ УЖИВАЈУ

Чи- сло Име и презиме	Уживао је досад благодеј.	Пови- шено	Свега с повишењем
у т а л и р и м а			
III година права			
1. Петар Стефановић	3 1/2	1/2	4
2. Гаврило Поповић	3	1/2	3 1/2
3. Грујица Лаушевић	3	1/2	3 1/2
4. Владимир Јовановић	3 1/2	1/2	4
5. Јосиф Пецић	3	1/2	3 1/2
6. Милан Бучовић	3 укинута му.	—	—
7. Стојко Петровић	3 1/2	—	3 1/2

II год. права

8. Алекса Станковић	2 1/2	1	3 1/2
9. Миливој Прајзовић	2 1/2	1/2	3
10. Младен Радојковић	2	1/2	2 1/2
11. Радојко Симоновић	2	1/2	2 1/2
12. Борђе Стефановић	—	2	2
13. Димит. Маринковић	2	1/2	2 1/2
14. Коста Јаковљевић	3	1/2	3 1/2
15. Коста Јовановић	2 1/2	1/2	3
16. Стојан Марковић	2 1/2	1/2	3
17. Алекса Остоић	2 1/2	1/2	3
18. Милан Лукић	2	—	2
19. Андрија Јовановић	2	—	2
20. Атанасије Поповић	2	1/2	2 1/2
21. Стефан Јовановић	—	2	2
22. Сима Живковић	2 1/2	—	2 1/2

II год. Јестествословног оделенија

23. Теофил Спасојевић	2	—	2
24. Стефан Николајевић	—	2	2
25. Јован Антонијевић	2	1/2	2 1/2
26. Атанасије Пантелић	—	2	2
27. Коста Алковић	2	1/2	2 1/2

I год. Јестествословног оделенија

28. Јован Јаковљевић	2 1/2	—	2 1/2
29. Радован Пеић	2 1/2	1/2	3
30. Лазар Облуچارевић	2 1/2	—	2 1/2
31. Мијаило Бурјић	2 1/2	—	2 1/2
32. Димитрије Нешић	2 1/2	—	2 1/2
Свега сума	71	17 1/2	85 1/2

Концепт. АС, МПс, 1853, V, 53.

Напомена: У списку за јануар 1854. године нашло се 30 стипендиста — АС, МПс, 1854, V, 382.

291.

Београд, 1. [23] новембра 1853.

Главни инспектор Министарству просвете — о старој и новој процедури избора ректора.

Високославном Попечитељству просвештенија,

Уводом новог Устројенија Лицеја променио се сав поредак, суштествовавши пређе у овом заведенију, дакле и годишњи избор ректора, који у напредак по 24. §-у поменутог Устројенија мора бити изабран на три године и потврђен у тој дужности од височајше власти. На овом основу ја сам напоменуо, по мојој дужности Совјету Лицеја, у држаном 22. пр. м. заседанију његовом, поменути §. тичући се ректора, на које је Совјет изјавио жељу своју, премда противну истом §-у, да избрани на једну годину ректор Лешјанин остане до свршетка школске године. Ја сам намеравао таково закљученије Совјета представити на благоусмотрене Попечитељства, но већ следећег дана поднео ми је ректор своју оставку, наводећи да он нежели, да се због његове личности чини изјатије од закона. У следству тога ја сам 28. пр. м. предложио Совјету Лицеја, да он избере ректора по смислу вишепоменутог § Устројенија, на које ми је ректор у име Совјета одговорио, да овај није могао приступити к избору због тога, што досадашњи ректор није од Попечитељства просвештенија, закону сходно, разрешен од дужности. Ја нисам представио ректора Попечитељству к разрешенију од дужности из тог узрока, што је он самим Устројенијем од исте разрешен, будући од самог увода Устројенија може бити ректор само тригодишњи и утврђен од височајше власти и мислећи при том да нетреба уводити један § а други оставити без вниманија и поступати таким начином против височајше воље; и тога ради ја налазим, да Совјет Лицеја није имао право неиспунити моје предписаније, које је имало закони основ, тим мање, што таково невниманије к мојим предписанијама може препјатствовати сваком поредку у заведенију. Ово би дело и тако представљено било својим путем Попечитељству и оно би могло судити, да ли сам ја правилно поступио, а судити о томе Совјету Лицеја, као месту подчињеном, никако није требало; ово имам чест представити на благоусмотрене Попечитељства.

Пр. гл. инспектор школа,
П. Симоновић

Оригинал. АС, МПс, 1853, V, 39.

Напомена: Професори Лицеја изабрали су 10. јула, према чл. 55. Устројенија јавног училишног наставленија, Рајка Лешјанина за ректора за наредну школску годину. Министар је потврдио избор 14. јула. — Види и АС, Л, 463. Симоновић се обратио Савету Лицеја 9. новембра и тражио да се поново изврши избор ректора на три године, према новом Устројству. „Само се по себи разуме да и проф. Лешјанин може бити поново изабран“, обавештавао је инспектор. Лешјанин је поново изабран за ректора, а кнез га је потврдио 26. новембра. — АС, Л, 476, 479, 482.

Београд, 12. [24] децембра 1854.

Главни инспектор ректору — проф. Јакшић предаваће статистику, науку о трговини и политичку рачуницу, а Цукић државну економију и финансије.

Ректору Лицеја г. Р. Ј. Лешјанину,

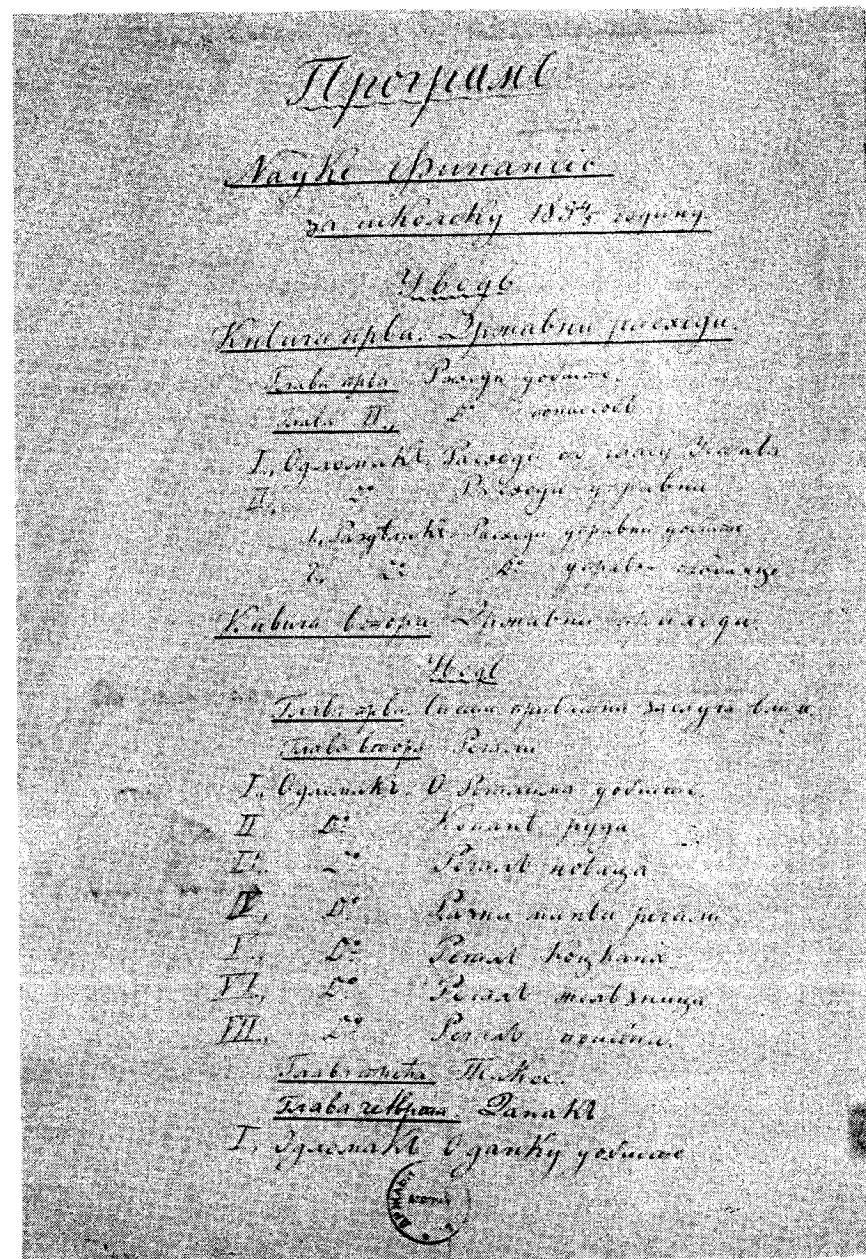
Његова светлост благоволила је височајшим решенијем својим од 10. т. м. ВНо 1119 поставити професора Лицеја др. Јакшића, који је досад државну економију и финансије редовно, а статистику ванредно предавао, привременим професором статистике, политическе рачунице и науке о трговини, а за професора државне е[кономије] и финансије при Лицеју досадашњег секр[етара] Попечитељства просвештенија К. Цукића такође привременим, које вам на знање дајем с тим, да овог последњег у дужност уведете, а о првом ме известите, колико њему припада плате на основу тачке 3-е §-а 28. Устројенија Лицеја за предавану досад ванредно статистику.

Но 238.

Гл. инспектор школа,
П. Симоновић

Оригинал. АС, А, 487.

Напомена: На седници Савета Лицеја Цукић и Јакшић су се договорили да измене предмете. Од 15. марта 1854. Цукић је предавао државну економију и политичку рачуницу, а Јакшић статистику, финансије и науку трговине. Ова измена могла је да се изврши јер су „поменути професори једне и исте науке учили“ — АС, МПС, 1854, I, 59. — Јакшић и Цукић постављени су указом кнеза Александра 3. априла за „дејствителне професоре“ — АС, МПС, 1855, III, 25, А, 548.

Прва страна Програма науке финансије професора Владимира Јакшића

РЕЗУЛТАТЪ ПРЕДАВАЊИ ПРЕДМЕТА У КИМЕСКО-СРЕБНОМЪ ЛИЦЕУ, ГОДИНЕ ШКОЛСКЕ 1853.

Имена Училишних	ПОКЛЕДНИКЪ			ВТОРИКЪ			СРЕБА			ЧЕТВРТАКЪ			ПЕТАКЪ			СУБОТА			
	I.	II.	III.	I.	II.	III.	I.	II.	III.	I.	II.	III.	I.	II.	III.	I.	II.	III.	
Привисловно	Арифметика	Арифметика	Арифметика	Рисун	Рисун	Рисун	Рисун	Арифметика	Арифметика	Арифметика	Рисун	Рисун	Рисун	Рисун	Рисун	Рисун	Рисун	Рисун	Рисун
8-9	Богословно	Богословно	Богословно	Грчки јазик	Грчки јазик	Грчки јазик	Грчки јазик	Грчки јазик	Грчки јазик	Грчки јазик	Грчки јазик	Грчки јазик	Грчки јазик	Грчки јазик	Грчки јазик	Грчки јазик	Грчки јазик	Грчки јазик	Грчки јазик
9-10	Правословно	Правословно	Правословно	Хемија	Хемија	Хемија	Хемија	Хемија	Хемија	Хемија	Хемија	Хемија	Хемија	Хемија	Хемија	Хемија	Хемија	Хемија	Хемија
10-11	Правословно	Правословно	Правословно	Кривило	Кривило	Кривило	Кривило	Кривило	Кривило	Кривило	Кривило	Кривило	Кривило	Кривило	Кривило	Кривило	Кривило	Кривило	Кривило
11-12	Правословно	Правословно	Правословно	Обшта историја	Обшта историја	Обшта историја	Обшта историја	Обшта историја	Обшта историја	Обшта историја	Обшта историја	Обшта историја	Обшта историја	Обшта историја	Обшта историја	Обшта историја	Обшта историја	Обшта историја	Обшта историја
12	Правословно	Правословно	Правословно	Статистика	Статистика	Статистика	Статистика	Статистика	Статистика	Статистика	Статистика	Статистика	Статистика	Статистика	Статистика	Статистика	Статистика	Статистика	Статистика
13	Правословно	Правословно	Правословно	Француски јазик	Француски јазик	Француски јазик	Француски јазик	Француски јазик	Француски јазик	Француски јазик	Француски јазик	Француски јазик	Француски јазик	Француски јазик	Француски јазик	Француски јазик	Француски јазик	Француски јазик	Француски јазик
14	Правословно	Правословно	Правословно	Богословна историја	Богословна историја	Богословна историја	Богословна историја	Богословна историја	Богословна историја	Богословна историја	Богословна историја	Богословна историја	Богословна историја	Богословна историја	Богословна историја	Богословна историја	Богословна историја	Богословна историја	Богословна историја
15	Правословно	Правословно	Правословно	Француски јазик	Француски јазик	Француски јазик	Француски јазик	Француски јазик	Француски јазик	Француски јазик	Француски јазик	Француски јазик	Француски јазик	Француски јазик	Француски јазик	Француски јазик	Француски јазик	Француски јазик	Француски јазик
16	Правословно	Правословно	Правословно	Немачки јазик	Немачки јазик	Немачки јазик	Немачки јазик	Немачки јазик	Немачки јазик	Немачки јазик	Немачки јазик	Немачки јазик	Немачки јазик	Немачки јазик	Немачки јазик	Немачки јазик	Немачки јазик	Немачки јазик	Немачки јазик
17	Правословно	Правословно	Правословно	Француски јазик	Француски јазик	Француски јазик	Француски јазик	Француски јазик	Француски јазик	Француски јазик	Француски јазик	Француски јазик	Француски јазик	Француски јазик	Француски јазик	Француски јазик	Француски јазик	Француски јазик	Француски јазик
18	Правословно	Правословно	Правословно	Немачки јазик	Немачки јазик	Немачки јазик	Немачки јазик	Немачки јазик	Немачки јазик	Немачки јазик	Немачки јазик	Немачки јазик	Немачки јазик	Немачки јазик	Немачки јазик	Немачки јазик	Немачки јазик	Немачки јазик	Немачки јазик
19	Правословно	Правословно	Правословно	Француски јазик	Француски јазик	Француски јазик	Француски јазик	Француски јазик	Француски јазик	Француски јазик	Француски јазик	Француски јазик	Француски јазик	Француски јазик	Француски јазик	Француски јазик	Француски јазик	Француски јазик	Француски јазик
20	Правословно	Правословно	Правословно	Немачки јазик	Немачки јазик	Немачки јазик	Немачки јазик	Немачки јазик	Немачки јазик	Немачки јазик	Немачки јазик	Немачки јазик	Немачки јазик	Немачки јазик	Немачки јазик	Немачки јазик	Немачки јазик	Немачки јазик	Немачки јазик

Оригина. АС, МПС, 1854, II, 198.

1854.

294.

Београд, 3. [15] марта 1854.

Главни инспектор Министарству просвете — о обустављању плате проф. Бану због неизвршених обавеза.

Високославном Попечитељству просвештенија,

Попечитељству је познато, да ја нисам захтевао обустављање Банове плате и да је то учињено самим Попечитељством, у том дакле смотренију Бан нема повода подозревати на мене и чинити своја закљученија као да би ја томе био поводом.

У чему се гоненија моја против њега састоје, ја неznam, а тога ради, пре него што би на тужбу његову одговорити могао, мора он та гоненија, доказати фактима и ако недокаже, ја молим Попечитељство да се он као клеветник моје чести преда суду. Ја мислим да Попечитељство не може сматрати известије моја, која сам му поднео о неуредности Бановој у испуњавању дужности његови, о његовој неспособности као професора о малом или боље рећи никаквом напредку ученика у француском језику, тако да он управо бадава вуче плату, за гоненија, а такођер на известија моја о том, како он посећује лекције, која су известија свагда основана на онима која добијам од ректора Лицеја и директора гимназије. Ја морам испуњавати и испуњавам све ово не само у одношенију к њему, но и к осталим професорима, јер другачије ја би поступио против моје совести и поклоњеног од Правитељства поверења. Одговор на предписаније од данашњег ПНо 191 с повраћајем ./ прилога.¹

Пр. гл. инспектор школа,
П. Симоновић

Оригина. АС, МПС, 1854, I, 60.

¹ Матија Бан се жалио министру 11. марта због обуставе плате за месец фебруар. Истовремено се жалио на систематско и јавно гоњење од стране инспектора Симоновића. Министарство просвете није уважило Банову жалбу.

295.

Београд, 15. [27] марта 1854.

Главни инспектор Министарству просвете — дозволити проф. Крстићу да раније заврши испите ради одласка у Пешту, где ће полагати докторски испит.

Високославном Попечитељству просвештенија,

Ректор Лицеја даје ми на знање како професор Крстић жели на неколико дана пре ускршњи ферија а имено 22. т. м. у Пешту поћи ради

полагања испита на докторат права, саобштавајући ми уједно да му је: Совјет Лицеја одобрио предавања свог предмета по 2 часа у недељи више, него што је дужан, да би таким начином накнадно оно што ће за време одсуства свог пропустити, које он већ и чини тако, да ће до 22. т. м. све оно прочитати слушањима, што би од поменутог дана до предукршњег одмора предавати имао.

Будући се намера Крстића клони к већем усавршавању његовом у свом предмету и почем је он досада ревностно и с успехом дужност своју управљао, а осим тога одсуства његово није скопчано с никаквим уштребом за учећу се младеж, то молим Попечитељство, да би му на одлазак за речени дан дозволење издати изволило до свршетка ускршњи ферија.

Пр. гл. инспектор школе
П. Симновић

Оригинал. АС, МПс, 1854, I, 64.

Напомена: Министар просвете уважио је предлог 28. марга. — Види и АС, Л, 503.

296.

Београд, 28. априла [10. маја] 1854.

Кнез Александар Министарству просвете — поставља за чланове Школске комисије професоре Јовшића, Лешјанина и Крстића.

Попечитељству просвештенија,

По представленију Попечитељства просвештенија од 22. т. м. ПНо 314 постављам за чланове Школске комисије професоре Лицеја: Саву Јовшића, Рајка Лешјанина и Николу Крстића.

О чему Попечитељство ради надлежног употребленија уведољавам.

ВНо 366.

А. Карађорђевић

Оригинал. АС, МПс, 1854, II, 98.

297.

Београд, 7. [19] јуна 1854.

Филип Христовић Савету Лицеја — моли да му се одобри летње одсуство ради одласка у Беч.

Славни Совјету,

Почем сам испит мој свршио, нуждно ми је по садашњим мојим потребама у смотренију научности, особито ради напредујућег худо-

жества, а и здравља ради у Беч ићи. За које молим славни Совјет да би ми дозволио да ја ове ферије и то од 8. овога до 14. августа у Бечу провести могу.

Јесам
Славног Совјета
понизни
Филип Христовић,
професор математике

Оригинал. АС, Л, 450.

Напомена: Одобрено му је одсуство 23. јуна — АС, Л, 512. Христовић је тада радио као привремени професор, а за „дејствителног“ поставио га је кнез Александар указом од 3. априла 1855. године — АС, МПс, 1855, III, 24.

298.

Београд, 11. [23] јуна 1854.

Главни инспектор Министарству просвете — препоручује Карла Арена за професора француског језика.

Високославном Попечитељству просвештенија,

Директор гимназије извештава ме, како му је Карл Арен, француски поданик, поднео прошеније, да се определи за професора упражњене при гимназији катедре, француског језика с тим обвезатељством да овај предмет и у Лицеју предаје.

Он наводи да речени Арен нема при себи никаквог сведетељства свр'у свршени наука, но подвргава се најстрожијем испиту из овог предмета, позивајући се на успех ученика, којима је он француски језик досад приватно предавао, осим тога готов је он неко њиме сачињено језикословно дело на француском језику дати на прегледање, а војена академија наша моћиће сведочити о његовом знању и вештом начину предавања овог језика, почем он исти од неколико година тамо с успехом предаје и зато плату прима од правитељства. Даље наводи директор, да ће Арен као Француз моћи исти језик — због акцентунције — најбоље предавати и да ће се моћи при предавању србским — у колико зна, а у нужди и немачким језиком служити, почем ученици највиши разреда у гимназији, којима се француски језик предаје, да ће га разумети моћи.

Соглашавајући се савршено с мненијем директора, особито у томе, да француски језик, као што је свуда обично Француз предаје, због особити својства овог језика и бивши на приватним испитима Арена из француског језика, ја сам се уверио да је он човек изображен и да има леп метод предавања, кога ради чест имам представити га Попечитељству за поменућу катедру и премда он никакви документа нема, но овде је

познат као човек поштеног владања и предаје већ овај предмет у јавном заведенију.

Одговор на предписаније од 1. пр. м. Но 352.

Пр. гл. инспектор школа,
П. Симоновић

Оригинал. АС, МПс, 1879, XV, 19.

Напомена: Кнез Александар је потврдио избор Арена „на једну годину“ 28. јуна 1854. године.

298а.

Београд, 26. августа [7. септембра] 1854.

СПИСАК

БЛАГОДЕЈАНАЦА ЛИЦЕЈСКИ ЗА ШКОЛ. ГОДИНУ 1854/5.

Число	III. годишњи	благодејан. у талир.	Число	II. годишњи	благодејан. у талир.
1.	Атанасије Поповић	3 1/2	18.	Сима Живковић	3
2.	Јован Антонијевић	3	19.	Мојсило Бурић	3
3.	Младен Радојковић	3	20.	Стефан Јовановић	2 1/2
4.	Алекса Станковић	3 1/2	21.	Димитрије Нешић	3 1/2
5.	Стефан Николајевић	2 1/2	22.	Радован Пеић	3 1/2
6.	Миливој Прајзовић	4	23.	Лазар Облучаревић	3
7.	Стојан Марковић	4	24.	Јован Јаковљевић	2 1/2
8.	Коста Алковић	3 1/2	25.	Димитрије Коцић	2
9.	Радојко Симоновић	2 1/2			
10.	Милан Лукић	3 1/2	I. Годишњи		
11.	Борбе Стефановић	2 1/2			
12.	Теофил Спасојевић	2	26.	Марко Лазаревић	2 1/2
13.	Андрија Јовановић	2	27.	Аранђел Петровић	2 1/2
14.	Коста Јаковљевић	3 1/2	28.	Никола Субашић	2 1/2
15.	Коста Јовановић	3 1/2	29.	Коста Црногорац	3
16.	Алекса Остојић	3 1/2	30.	Коста Борисављевић	2 1/2
17.	Димитрије Маринковић	3		Свега сума у талир.	89

РНо 204.

Овојрем. ректор,
Р. Ј. Лешјанин

Оригинал. АС, МПс, 1855, VII, 6.

ЛИЦЕУМА КНЯЖЕСТВА СРБИЈЕ.

Показатељ овогъ Т. Димитрија Мараковича родомъ изъ Вагана у Крањеву Гдинъ свроисповѣданія и католическаго у 20 години возраста, и малкии отъ Царя Мараковича поставленъ въ године училищнае 1854 году егзуъ Царя и властити се у училишту и изванъ него дође показао в на писанъ испитима усвѣтъ у: Моралномъ бисместву, Математ. зина, Кривинномъ брѣ, Языкомъ брѣ, и Латинскомъ брѣ: егзаменъ, у Теоріи Евклидова, и Геометри. - и Теоріи Евклидова: брѣ додеж; у Трѣтскомъ брѣ додеж, и брѣ додеж, и брѣ додеж.

Дано у Београду године 1855 мѣсеца Јулиа 26го дана.

Ректоръ Лицеја

[Signature]

Профессоръ - *[Signature]*

[Signature]

299.

Београд, 12. [24] октобра 1854.

Главни инспектор ректору — тражи да му поднесе план, новчане издатке и устројство болнице за ученике Лицеја.

Ректору Лицеја г. Р. Лешјанину,

Ја се совршено соглашавам са Совјетом лицејским, да би полезно било, да се оснује болница за сиромашне ученике Лицеја, и с удољствијем ходатајствоват'ћу за основање таковог човекољубивог заведенија код више власти; но да би то учинити могао, од потребе је да ми ви како план таковог заведенија, тако и предрачун годишњег трошка и устројства вишепоменутог заведенија поднесете. Вама је познато да у школском заданију нема места за болницу и да немогу болесни са здравима у блиском саотношењу бити, потребоваће се дакле нарочита за такви заведење кућа, и ово при састављању предрачуна за поменућу болницу у виду имати треба.

Но 430.

Гл. инспектор школа,
П. Симоновић¹

Оригинал. АС, А, 526.

¹ О овоме опширније у АС, МПС, 1856, VII, 130. — Види док. бр. 327.

300.

Београд, 6. [18] октобра 1854.

Владимир Јакшић Совету Лицеја — тражи ослобођење од наставе у школској 1854/5. години ради научног усавршавања у земљама западне Европе.

Славноме Совјету К. С. Лицеја,

У следству пре године дана уведеног новог Устројенија Лицеја, предавани предмети долеподписаног у толико су преиначење претрпили што је он у место: народне економије и финансије, статистику, финансију и науку трговине предавати дужан постао.¹ С почетком пак овогодишњег училишног теченија Совјет лицејски за целисходно нађе, да се статистика и финансија из прве и вторе године за слушатеље у трећу пренесу, по причини важности предмета. Сходно овом расположењу часова, долеподписани за предавање у овој години више од два часа, и то из науке трговине, преко недеље нема, почем су садашњи трећегодишњи слушатељи горенаведени два предмета већ лани слушали. Удесна је дакле ово прилика да се ниже стављени, у следству

отвореног му слободног времена, јошт и боље у предаваним њиме наукама усаврши, за чим је он, желећи савестно свом позиву одговорити, увек тежио. На жалост сва у нашем месту налазећи се помоћна средства за више изображење по његовим струкама тако су оскудна, да је он за удобнија за проучавање места мислити морао. Имајући јошт живо у памети чудновату образованост западне Европе, у којој је своју младост провео, науми он смер скривити, како би наново у тим крајевима већу част овогодишњег школског теченија провести на тај начин способни јошт за племенито своје званије постао. Његово садашње задржавање на западу било би несравнено пробитачније од пребашњег, из узрока што би не као управљени ученик, но као самостални муж с виспреном свести своје цели снабдевен ишао. Већ и овдашњи јавни његов постав сувише од њега изискује, кад и по броју и по качеству велеважне предмете предавати срећу има. За целисходније пак предавање науке трговине нужно му је трговачку кољевку Европе Италију поодити, у Млетцима и Генуи и дан данашњи најсавршенији унапредитељни трговачки заведенија има; — Французска је једина која чудновато сачињени катастер, а и друга за финансијалне операције олакшавајућа средства и правила има; — Белгија пак служи већ целој Европи као неподражајем пример доброуређени државописни творевина, јер у овом погледу највише нагомилане грађе има. Ту је уочијено стециште европски државника. Све ове пределе нужно је походити, проучити и створ благотворни народнопривредни начела, усвојити, за будуће наглије унапредовање благостања нашег јошт нејаког отечества. Ми ако самостално много и стварати неможемо, а оно ћемо успешно у политичној добродетели прослављене народе подражавати моћи, да би се брзо и с мало труда усрећили, за које су западници тисућама даровити умова употребити морали.

Из преднаведени побуђенија покорно долеподписани славни Совјет К. С. Лицеја најпристојније моли, да би га код надлежне власти од овогодишњег предавања науке трговине ослободити исходатајствовао, поводом тежње за научним усавршењем у западној Европи. Њега би за време одсуства његов врли и учени друг г. Коста Цукић у предавању с тим више на задовољство Совјета заступно, што је он већ кроз две године дана наведену науку с успехом предавао. У следству учињеног споразумлења пристао је г. Цукић савршено, на поднешену му понуду, задржавајући себи притом право на дизање треће части моје годишње плате. Уступајући ја драговољно моме другу речени део моје плате, понизно молим, да ми се остале две трећине на страни уживати дозволе.

Узевши сл. Совјет у зрело расуђење племениту целъ намишљеног мога путовања, настојеће прошеније с тим ће више, надам се, код више власти подупирати, што предавани предмет никакав уштрб трпити неће, што ћу се ја подобателно за моје званије спремити и што у подобној намери у место помоћи од правителства да тражим, будући ће јединствено оно плод мога труда покупити, ја више незахтевам, но да ми се, као што реко, по одбитку награде за суплирање науке трговине, остала част плате до новог школског 1855/6. године теченија, на страни потрошити дозволи.

Овом приликом за неизоставно држим и следујуће побуђење навести. У качеству србског не политичног но научног чиновника путујући, од неочењениме би користи за мој успех у постижењу постављене

цели било, кад би и неколико препоручителни, на разна загранична надлежатељства отворени писама, имао. Ово особито важи за Италију и Француску. Молећи дакле сл. Совјет да и ову потребу код надлежне власти по могућству подкрепи, узимама слободу назвати се

Славног Совјета
покорни слуга и сачлен
Владимир Јакшић,
професор

Оригинал. АС, Л, 527.

Напомена: Министарство просвете је с похвалом одобрило захтев проф. Јакшића, али му није могло дати препоруке, јер то излази из круга његове делатности.

¹ Види докуменат бр. 292 и напомену.

301.

Београд, 2. [14] новембра 1854.

Главни инспектор Савету Лицеја — о избору најбољих лицејаца из Јестествено-техничког одељења за чиновнике у новозаведеном телеграфу.

Совјету Лицеја,

Попечитељство просвештенија предписанијем својим од 28. окт. т. год. Но 951 препоручило ми је да се из Лицеја, а нарочито Јестество-словно-техничког оделенија, од ученика неколико њи изабере, који су с природним наукама а особито с физиком познати и који би могли бити употребљени при електричном телеграфу, имајућем се основати нашим правитељством. У следству тога, због болести ректора, ја сам сам преднаведену намеру нашег правитељства ученицима II и III р. вишереченог оделенија објавио, на која су следујући ученици жељу изјаснили овом позиву правитељства следовати, имено: Стеван Николајевић, Јефрем Гудовић, Јован Антонијевић, Светозар Радовановић, Мојсило Бурјић, Јован Јаковљевић, Димитрије Коцић, Лазар Обучаревић, Драгољуб Угричић, Атанасије Пантелић, Стеван Јовановић и Димитрије Поповић.

Из числа ови ученика, Совјету Лицеја препоручујем четри њи, који би како по својим способностима, тако и успесима, које су они досад у јестествословним наукама а особито у физики показали, нај-

боље упоменутој намери правитељства одговарати могли, изабрати, и о таквом избору мене што скорије известити.

Гл. инспектор школа,
П. Симовић.

Оригинал. АС, Л, 531.

Напомена: Изабрани су Јефрем Гудовић, Светозар Радовановић, Димитрије Коцић и Јован Јаковљевић. Послати су на дужност у Министарство унутрашњих дела 23. новембра 1854 — АС, Л, 533.

302.

Београд, 4. [16] октобра 1854.

Професори Лицеја главном инспектору — износе разлоге због којих би требало повећати летњи распуст на два месеца.

Главном инспектору школа
г. П. Симоновићу,

Познато је вашем високородију да су славне школске ферије 41-м §. новог устројенија лицејског од два месеца, један месец сведене.

Савет лицејски који је у овом скраћењу одмора школског како за професоре, тако и за Ђаке велики уштрб увидио, определио је одма у почетку 15. септембра 1854. Но 8 четири лица из своје средине, који ће ићи да моле његову светлост да нам се — из неки призренија достојни основа одузете ферије поврате. Његова светлост одговорила да то сад неможе чинити будући је устројеније већ подписано, но да ће то за призреније узети приликом кад се буде одмор за правосудну струку опредељивао. Но како је то у своје време из вида изгубљено, Совјет лицејски у заседанију свом од 7. маја Но 92 закључио је повторително, да се в. Поп[ечитељству] просвештенија молба од стране професора лицејски преда, у смотренију продужења одузети нам ферија.

1. Прво из узрока тога што професори као и Ђаци, никакво друго време одмора имати не могу, ако би им у том нужда била, као што други званичници могу добити, јер нису такве дужности, које лако други заступити и продужити може.

2. Што је заиста нужно и справедливо да професори а и Ђаци, после 10-то месечног душевног напрезања бар два месеца за своје физическо и душевно [нечитка реч] добију. Физическа снага скопчана је тесно са душевном кад једанпут човек телом малакше или боље рећи кад му се нешто већ досади, неможе ни упола онолико урадити, колико одморен и с обновљеним силама за много краће време учинити може и ово нарочито вреди за духовне послове.

3. Не само што је нужно више пути професорима дуже време ферија, за опорављање по разним лековитим водама нарушеног здравља, а то сваке године бива, — а шта ће чинити са месец дана кад да иде,

кад да се врати, а кад да се лечи? Несматрајући нато, нужно је професорима такође да по другим местима просвећене Европе путују да се боље упознаду са напредцима своји наука јер се науке непрестано даље развијају, а професори најлакше оно што им недостаје за време свог предавања увидити могу, и онде гди су те науке највећма развијене ићи да попуте.

4. Све ове узроке увидили су и по свима другим државама, у којима су науке највећма развијене, кад професорима и Ђацима на свима вишим заведенијама по један месец у пролеће и по два месеца у један за време одмора школског определили, и сама Русија није од овог правила изјатије учинила, јер су увидили да парочито при умним пословима време много не чини, испити се за колико је времена рабено, него како је рабено, они су увидили да и душевно напрезање своје границе имати мора и да такви послови највише времена за своје подкрплење потребују; што је овде о професорима казано, исто вреди и за Ђаке, нарочито за наше који су сад са толиким предметима обтерећени, да је заиста ако не апсолутно нужно — што се одрећи несме, а оно бар справедливо, да им се бар два пуна месеца за одмор даду, почем су се 10 месеци душевно напрезали. Десет месеци заиста су довољни и за професоре да свој предмет као што треба предају и за Ђаке да што науче, вредно је дакле да и Ђаци могу мало дуже времена код своји родитеља остати и овима мало олакшати. По садашњем устројенију они који на другој страни Србије живе као Алексинач, Ужице, Неготин немогу ни 20 дана код куће провести.

5. Професори Лицеја радо би престали да им се она недеља дана за време бербе опредељена, као по све излишна, и више шкодљива као понизна укине, па макар и божићне ферије мало скраћене биле само да им се главни одмор на два месеца продужи.

Совјет Лицеја узда се да ће ваше високородије совршено са његовим мненијем слагати и зато умољава ваше високородије да ову молбу са подкрепљењем В. Поп. просвештенија достави.

Ректор Лицеја,
Р. Ј. Лешјанин
К. Бранковић
С. Николић
Др Ј. Шафарик
В. Маринковић
А. Вукомановић
Ј. Станимировић
Владимир Јакшић
Панчић
К. Цукић

Оригинал. АС, А, 522.

Напомена: Савет Лицеја обратио се Министарству просвете 5. јуна 1855. године са истом овом молбом. Том приликом Савет се жалио на главног инспектора, што је овај није доставио Министарству просвете — АС, МПС, 1855, IV, 19.

Београд, 12. [24] децембра 1854.

Ректор главном инспектору — указује на значај природних наука за развој земље и тражи од Министарства просвете 10.000 форинти за набавку наставних средстава и опрему кабинета.

Главном инспектору школа
г. П. Симоновићу!

Професори Лицеја сматрајући на ползу наука уопште, а нарочито на ползу јестествени наука, коју оне данас свету приносе, о којима се слободно рећи може, да целом благостању рода човеческог за основ службе, даље сматрајући на ползу, коју би оне нарочито отечеству нашем, гди су ове науке до пре кратког времена готово сасвим из вида изгубљене биле, и с њима пребогато недро природе србске земље од нас сасвим сакривено, и без икакве ползе за србски народ лежало. — Ову је ползу заиста и високославно правитељство србско у виду имало, кад је пре године дана, особито Оделеније за природословне науке завело. Професори Лицеја морали су по овоме доћи на ту мисао, да размишљавају о средствима, како би се све науке на најбржи и најбољи начин развити могле, како би се она превелика полза, које оне роду човеческом данас приносе, и за наше премили отечество и народ србски имати могла. За велике цели нужна су и велика средства. Високославно правитељство оснивајући Природословно оделеније није ни ову страну из вида испустило, кад је две нове катедре за јестествене науке основало и 500 талира годишње на лицејску библиотеку и јошт три разна кабинета за јестествене науке определило. Али су ова средства новчана јошт врло мала и незадовољавајућа, ако се жели да ове науке онако развијене буду, како би ону цель постигле и ону ползу принеле, коју је вишехваљено правитељство србско при завођењу ови наука у виду заиста имало.

Професори Лицеја имајући горе изложену ползу јестествени наука у виду, знајући притом колика се средства за постижење све цели захтевају и колико ми од таква имамо, закључили су у заседанију свом, држаном 11. ов. м. СЈНо 29 умолити преко вас високославно Попечитељство просвештенија, да оно подејствује код високосл. правитељства србског, да нам се једна сума од десет хиљада форинти на више помунуте кабинете уједанпут изда а 500 талира, које већ имамо, да нам и у будуће служе за допуњавање исти кабинета.

Може бити да ће се ова сума неким учинити врло велика, но уверени смо с друге стране, да ће сваки, који зна какову ползу ове науке принети могу, који зна какова и колико су средства за ове науке нужна, који зна колико се по другим земљама на подобна заведенија троши, а притом погледа на сиромаштво наши кабинета, — рећи, да смо врло штедљиви и смирени проситељи и свесрдно ће се с нама заједно радовати, ако нам пожелана сума довољна буде. — Природословно заведеније у Шемници има 16 хиљада форинти годишњи додатак, Либихов кабинет у Мннхену кошта сам преко сто хиљада фо-

ринти. — Поједини професори у Германији имају своје приватне збирке за поједина оделенија, које коштају по 50 и више хиљада форинти; на против наша три кабинета не коштају више од 2000 фор. Овакове збирке, као што их ми имамо, имају селски учитељи у Германији, за нормалне школе.

Не треба мислити да код нас ђаци неби могли оно научити, што се у Германији научити може, само треба средства. Професор у Београду могао би исто онако физику, хемију, природну историју или технологију читати, као онај у Бечу, Минхену или Берлину, јер је све у књигама написано, само му треба набавити и онај алат и средства, која онај имаде. Проју умесити заиста нетреба велике вештине, али опет треба имати брашна и воде, дрва и ватре и притом треба једанпут човек да види, како други меси. Зар неби и наше Гоге, руске форуне начинити могли, само им треба показати форму да виде. Зар неби и наши људи могли начинити воденицу, да на истој води, на којој сад један камен меље, три камена млету могу, само им треба показати да виде, како су други начинили.

Ово су све практичне науке, које човек треба очима да види, да види како други прави и да потом и сам проба. И код нас би се мого фосфор, барут, шалитра, шећер исто онако и притом јошт и јевтиније правити, као што се у другим државама прави, само треба да зна, како други људи с тим поступају, какове справе зато потребују и како се и саме те справе начинити могу.

Нек сваки буде уверен, да ће код нас ђаци, све оно научити моћи, што се и на другим местима предаје и јошт много боље и лакше, јер је мало бака а тако би професор мого са сваким понаособ радити и сваком све показати, само дај средства. Код нас се предаје физика а професор физике нема ни најнуждније инструментe, да што покаже. Предаје се хемија, а за хемију немамо ни двадесету част нужни апарата и препарата. За технологију нећу ни да говорим, јер за њу немамо баш ниједан модел, што би мого професор на првој прелекцији показати, а сваки добро зна то, да нема заната без алата, недај терзији игле, конача, пак ти неће нигда аљину сашити.

Совјет лицејски је уверен, да ћете ви ово мненије с њим заједно делити и зато вас умољава, да ову молбу с подкрепљењем високославном Попечитељству просвештенија поднесете, како би оно код високосл. правитељства подејствовало, да нам се зактевана сума од 10 хиљада форинти одобри.¹

СЛНО 29.
РНО 268.

Ововрем. ректор К. С. Лицеја
Рајко Ј. Лешјанин,
проф. рим. и крим. права

Оригинал. АС, МПС, 1856, VII, 21.

¹ Види документ бр. 312.

1855.

304.

Београд, 16. [28] фебруара 1855.

Сима Живковић Министарству просвете — моли да буде упућен на продужење студија у иностранству. У прилогу „Свидетелство“ Љубе Ненадовића о Живковићевом раду у „Шумадинци“.

Високославно Попечитељство просвештенија!

Како високославно правитељство намерава опет шиљати питомце у стране земље, ради продуженија наука, усубујем се и ја нижепод писани с највећом покорношћу обратити се високославном Попечитељству просвештенија, и најпакорније молити га, да би милостиво призреније имало и мене у число питомаца правитељствени примило. Искрена жеља за науком није ми досада дала клонуги, него сам се кроз све школе борио са сиротињом, подпомаган благодeјанијем високог и штедрог правитељства и поједини добротвора. Та искрена жеља за науком и сад ме одушевљава и даје ми надежду, да ће ме високославно Попечитељство просвештенија и у будуће, у тој мојој једној тежњи подпомоћи и да ме неће сада из числа питомаца за стране земље изоставити.

Да би могао подпуно у томе пресрећном избору питомаца учествовати ја сам се од више година упражњавао у језицима, а нарочито у њемачком језику, с кога језика више сам забавни и научни предмета превео и печатане их видно; и по томе осећам се да би могао без губитка времена, које би око учења језика пробавио, одма почети слушати науке, за које би ме високославно Попечитељство просвештенија изволило определити

У највећој надежди очекујући милостивог решенија

јесам
високославног Попечитељства
просвештенија
најпакорнији слуга
Сима Б. Живковић,
слушатељ II године права

СВИДЕТЕЉСТВО

На молбу Симе Б. Живковића слушатеља II године права родом из Јагодине, овим сведочим да је он, поред правитељственог благодeјанија уживао од 1849. године и моје благодeјаније, и да је у последње време не само сво рачуноводство и експедицију излазећег листа Шумадинке¹ на подпуно моје задовољство одправљао, него да је јоште исти

лист с преводима с немачког језика непрестано подпомагао. Уобште владања и дара природног таковог је, да сваку препоруку заслужује.

У Београду
10. фебр. 1855. год.

Учредник Шумадинке,
Љ. П. Ненадовић²

Оригинал. АС, МПс, 1855, II, 51.

Напомена: Оваквих молби било је више; ми ћемо објавити само неке. Исте године, са истом молбом, обратили су се Министарству просвете Димитрије Маринковић, који је желео да студира историјске науке (АС, МПс, 1855, IV, 41) и Алекса Остојић, који се изјаснио за „државоекономичне науке“ (АС, МПс, 1855, I, 3).

¹ Шумадинка, лист за књижевност, забаву и новости. Излазио и у Београду 1850, 1852, 1854—1857.

² Љубомир П. Ненадовић (1826—1895), књижевник.

305.

Београд, 18. фебруара [1. марта] 1855.

Главни инспектор Министарству просвете — преостали новац Дружине младежи српске, који се налазе код Андрије Стаменковића, употребити за куповину књига за лицејску библиотеку.

Високославном Попечитељству просвештенија,

Од Дружства младежи српске, које је предписанијем Попечитељства просвештенија забрањено, остала је нека сума дуката, и као што се приватно чује, до 60 дук., који се новци налазе код г. Андрије Стаменковића, члена суда окружија крагујевачког.

Почем новци ови код именованог господина без икакве обште користи леже, а као новци „србској младежи“ припадајући и тако обшти, врло би се добро на корист српске младежи употребити могли; Совјет лицејски у заседанију свом 7. т. м. закључио је учинити представљење вишем начелству, да се речени новци на набављање књига за лицејску библиотеку нуждни, обрате, или да се обрате на другу какву обштекористну за младеж србску цель; само да се не оставе, да онако, као што сад безкористно леже, и даље остану.

Достављајући закљученије ово Совјета лицејског на благосмотрење Попечитељства, ја могу само присавокупити, да по мом мненију упоменути новцима може правитељство савршено располагати, будући су они жртвовани за општеполезну цель, и зато не могу никако принадлежавати жртвоватељима, и морају бити употребљени на такovu цель; и будући су већу част ти новаца скупили лицејски ученици, то је нај-

праведније да се употребе у ползу Лицеја коју и тако има велике потребе у научним средствима.¹

Пр. главни инсп. школа,
П. Симоновић

Оригинал. АС, МПс, 1874, IX, 116.

¹ Види документ бр. 316.

306.

Београд, 19. фебруар [1. март] 1855.

Главни инспектор Министарству просвете — Совет Лицеја предлаже да се најбољи радови или преводи лицејаца штаптају о трошку државе.

Високославном Попечитељству просвештенија,

Лицејски Совјет представио ми је слеђујуће своје закљученије: У следству 36. §. лицејског Устројенија обвезани су слушатељи лицејски сваког полгодија донети ректору собом састављени или преведени састав, односећи се на један од предавани предмета.

Предписаније ово лицејског устројенија за образованост младежи јесте од велике важности. Тиме што су слушатељи лицејски обвезани подносити писмене саставе, имају они повода: упражњавати се стилистики у обште, обучавати се матерњем, а преведећи с једног језика на други и страном језику; исто тако забављајући се са предавајемим предметима, обширније се с овима упознају, а тако су принуђени набављати себи многостручнија знања.

Но цель Лицеја неможе ограничена бити једино на то, да се у овом заведенију изобрази младеж отечествена тако, да способна буде дужности одправљати. Цель Лицеја и по самом устројенију његовом — ван други, и та мора бити, да се на највишем овом србском заведенију србска младеж уколико је могуће, и за књижевно делање спреми, и тако да слушатељи лицејски могу не само добри чиновници, него и вешти списатељи србски постати.

Имајући Совјет лицејски ову цель пред очима, а старајући се, уколико је могуће савршеније цель ову и у живот увести, у заседанију свом 7. т. м. држаном решио је учинити представљење вишем начелству, да би врло корисно било за младеж на Лицеју учећу се, кад би се они састави лицејски слушатеља, које дотични професори за добре и печатања достојне нашли буду, о трошку правитељственом печатали, којим начином могао би се касније из ови састава и „Алманах“ лицејски слушатеља завести.

Овим начином били би слушатељи лицејски опоменути да пазе на избор предмета, о ком ће у писменом саставу своме говорити; честољубље било би између младежи српске подстрекнуто, јер би тиме што је нечији писмени састав одобрен и печатан, дотични слушатељ лицеј-

ски својим предпостављенима као способан препоручен био, а овакву препоруку потребује сваки који је, као што су сви лицејски слушаоци намерени из Бачког, приватног у јавни, државно-грађански живот ступити, те би тако и сама корист лицејски слушаоца опомињала их, да добре саставе печатања достојне — поднесу, почем ће им се у противном случају лако моћи пребацити, да нису способни; ван тога тим би се они савршеније упознавали с појединим научним предметима, спремили би се за веће књижевно делање, били би ослобођени својим делима предстати критики публице, испитавали би језик и историју и своју и страни народа, богатали би србско стихотворство умним својим производима и изражавали би жеље млађаног и непокованог срца свог и следства своје фантазије на задовољство, забаву, а можда и науку србског читајућег света. Ово су главни узроци, који су Совјет лицејски побудили, да горенаписано закљученије своје учини, и донесе.

Соглашавајући се савршено с овим закљученијем лицејског Совјета, ја мислим да би се трошак на печатање саставака лицејски ученика могао накнадити од части назначеном под 25. §, т. 11, сумом на печатање професорски беседа, известија о стању Лицеја, а такође објављенија о професорским лекцијама, печатање који није управо обавезателно по устројенију, а од части и продајом књига; но ако би се после свега тога сувишак какав трошка показао, то овај би се богато накнадио том неоцењеном ползом за напредак учеће се младежи, који би се постигао од печатања њиови писмени саставака.

Но 57.

Пр. главни инсп. школа,
П. Симоновић

Оригинал. АС, МПС, 1855, II, 55.

307.

Београд, 2. [14] априла 1855.

Никола Крстић Матици српској — предлаже да штампа дело Мацијеовског „Историја словенских права“ у његовом преводу.

Славном Друштву „Матице србске“,

Бавећи се у Новом Саду усудио сам се под дотичним адресом послати славном Друштву рукописно дело под насловом „Историја словенских права“, коју сам ја по делу славног књижевника пољског: Мацијеовска, варшавског професора права, на матерњи наш језик превео и сопственим гдикојим приметбама пропратио.

Као негдашњи питомац Текелиног заведенија¹ имао сам срећу у више прилика искусити отеческо старање и према питомцима именованог заведенија у обште и према мојој личности, напосе тако, да без

овог старања нити би заведеније Текелино на овом, у ком се сад налази, довољно задовољавајућем стању стајало, нити би напосе ја без друштвеног покровиштва започети течај наука свршити могао. Из ови, а и из многи други поједини узроци, ја се благодарности обавезаним осећам према друштву, које је савестно управљало, и старало се о повереном му заведенију; па, поњајући целу блаженопочившег установитеља овога заведенија, састојећу се у том, да србски народ средством овога заведенија задобије не само изображени људи у обште, него да добије своји синова, који у високим наукама образовани, моћи ће и на пољу србске књижевности делати, и по свом могућству умне народне силе увећавати и унапређивати, покушавао сам своје способности на књижевном пољу још као ђак и питомац, у колико су ми то, знање моје, време и околности допуштале. Онда сам већ тврдо намеравао књижевно делање своје у касније доба разпространити, то имајући уверење, да ћу највећу благодарност и према славном Друштву, и према блаженом установитељу заведенија онда показати, кад делом покажем, да је заведеније своје цели, у личности мојој, у колико толико постигло.

Заступајући катедру правословни наука на Књажеско-србском Лицеју у Београду, по особеном овом свом положају, који тежњама мојим врло одговара, принуђен сам, тако рећи, с књижевним делањем забављати се. Ја сам прошле године већ под насловом „Разсматрања о Душановом законнику“, која су у VI ч[асти] Гласника² печатана, разјаснио гдикоје предмете стари србски права; разсматрања ова ја сам ове године наставио, па забављајући се овим предметом и увидевши велику важност дела г. Мацијеовског, решио сам се исто дело на србски језик превести, које сам и учинио, пре преведши I част овога дела, коју сам, као што горе реко, славном Друштву печатања ради послао.

О важности дела ја се неусуђујем ништа рећи, једино само то примечавајући, да је ово једино у свом реду дело и то у свој славенској књижевности. Немачки критици повољно су се изјаснили о овоме делу; прилежни немачки списатељи обогатали су своју књижевност с истим; па већ зато може ли некорисно бити за србски народ, да овакво дело на своме језику има? Овде дакле само о ваљаности превода може бити речи. Ја сам се трудио, колико сам могао, смисао свуди србски изразити, па се зато нисам толико речи, колико самога духа у делу овом придржавао. И почем сам у делу овом погрешне мисли односно на старосрбско право нашао, сматрао сам за дужност погрешке ове по могућности поправити, које сам на основу Душанови закона, и други извора старосрбског права по могућности и учинио у приметбама, које сам свуда са звездицама (*) означио за разлику од сачинитељеви приметба, које су с бројевима означене.

Дело ово, дакле, усудио сам се послати славном Друштву на оцену и за печатање, најгодније у Друштву налазећи средство, књижевно ово дело моје саопштити србскоме народу. Учтиво молим славно Друштво, да ме изволи, у колико је могуће, скорије извести: примали ли ово за печатање, или не, да би се тако по решенију Друштва управљати могао. Ако Друштво дело ово за печатање прими, ја ћу написати још један предговор у ком ћу још гдикоје мисли своје односно на ово дело и на србска права изјаснити.

Напоследку принуђен сам неколико речи проговорити о награди. Да се у згоднијим околностима налазим, ја о награди неби ништа спомињао, али мене још и сад тиште следства неповољни околности, с којима сам се као питомац славнога Друштва борити морао. Поред тога, ја не сумњам, да ће и славно Друштво имати то уверење, да је већ време, да и србски книжевник, кад је могуће, колико толико награђен буде за своје делање. Ја мислим 10—12 фр. ср. неће бити превелика награда за печатани табак. У осталом у погледу награде ја сам обширније саопштио мисли моје г. надзиратељу С. Младеновићу у приватном писму неком, он ће зато славно Друштво у овом погледу обширније известити моћи.

Изјављујући искрену благодарност и овом приликом славноме Друштву за отечество о мени, као негдашњем Текелиног заведенија питомацу старање, остајем

Славноме Друштву
свагда признателан
Др Никола Крстић,
професор права³

Оригинал. РОМС, бр. 19169.

¹ Текелијанум — српски завод за студенте у Будиму и Пешти. Основао га Сава Текелија 1838. године.

² Гласник Друштва србске словесности.

³ Матица је прихватила обавезу да рукопис штампа, под условом да продајом књиге подмири своје трошкове, а преостали део да уступи аутору — РОМС, 19170. — Наслов дела: *Историја Славенски права. Од д-ра Вацлава Мацијеновског, превео и са својим приметбама које се на србско право односе попунио др Никола Крстић*, Будим 1855, XIV + 366.

308.

Београд, 2. [14] јуна 1855.

Лицејци Министарству просвете — жале се на ректора што им није примио обавезна „сочиненија“.

Високославно Попечитељство просвештенија!

Препокорно подписани принуђени се налазимо високославном Попечитељству следујуће жалити се:

Као што Устројеније лицејско гласи, да сваки од слушатеља лицејски мора сваке године по два сочиненија поднети и то једно до половине децембра, а друго до половине маја месеца, тако је требало и да се поступа, али се ово од стране Ректората није нигда редовно набљудавало. Ректорат је дакле и после првог и после другог рока примао таква сочиненија, шта више и после испита као што је случај лане био, а ове године чинио је то и уочи испита и на сами дан испита. 1. јунија у 8 сати примао је г. ректор таква сочиненија од други, а кад

смо ми после подне такође таква поднели, он их није хтео примити. Но кад смо га ми више пута молили, а најпосле позвали се и на то шта је с другима поступљено, он је изречно пред г.г. професорима казао и више пута повторио: „Од други сам примао, а од вас нећу, па идите те ме тужите“! Одма затим у 4 сата обратимо се ми с прошенијем на г. инспектора, а он нам одговори да он не може ништа преко г. ректора чинити. То су нам и друга г.г. професори рекли.

Ми се дакле принуђени налазимо, најпосле и високославно Попечитељство замолити да би оно по својој мудрости и разборитости ову малу препону, која се само у голом формалитету састоји, и који притом спрам други није никако набљудаван уклонило; тим више што нас Ректорат ни по каквом закону и правилу осудити не може, почем је он сам закон својим поступком погазио.

Надамо се дакле да ће високославно Попечитељство ову ствар у зрелије расуђење узети и што скорије милостиво решеније своје издати, јер прекосугра наступа други испит па да неби морали и њега пропусти.

Високославног Попечитељства
просвештенија
препокорни
Алекса Остојић
Димитрије Маринковић
Димитрије Николајевић

Оригинал. АС, МПС, 1855, IV, 15.

Напомена: Главни инспектор није подржао молбу тројице лицејаца, зато што су се без његовог знања обратили министру и зато што су закаснили са предајом рада. Предложио је министру да се не искључују из школе — што заслужују — већ да им се радови приме, а испите да полагају после ферија (16. јун). Министар се сагласио са предлогом Симоновића 19. јуна.

309.

Београд, 5. [21] јуна 1855.

Кнез Александар Министарству просвете — продужава се летњи школски распуст на месец и по, а укида се у време бербе и предлажу се промене Устројства Лицеја и Наставленија главног инспектора.

Попечитељству просвештенија,

У следству молбе ректората Лицеја, коју је он под 24. маја т. год. РНо 40/СЛ. 62 Попечитељству просвештенија у том смотренију поднео,¹ да се школски одмор преиначи и место садашњег месеца дана, два месеца школског одмора определи; Попечитељство је просвештенија под 2. т. м. ПНо 513 представило Совјету, да се школске ферије од једног, на један и по месец дана повисе, и да се тим бар уједначи са феријама судејске струке, и досадашње ферије уз бербу да изостану.

На представленије ово Совјет је под б. т. м. Но 605 решно: да се Попечитељство просвештенија на устројеније од 15. септемврија 1853. год. КНо 881/СНо 979 Уст. I, §. 6. који гласи: „Совјет лицејски може после шестогодишњег опита учинити представлење, да се у Устројенију овом она правила измену, која би се показала недостаточна“, као и наставленије за главног инспектора училишта од 17. јунија 1853. год. Но В. 566/С.825 §§. 4. и 11. којима су одношенију школски власти определена, и противу који је реченим представленијем поступљено, упутити

Које решеније Совјета одобривши у свему, саопштавам га настојелим Попечитељству просвештенија, с препоруком, да се оно по истоме управља.

ВНо 648.

А. Караџорђевић

Оригинал. АС, МПс, 1855, IV, 19.

¹ Види документ бр. 302.

310.

Београд, 5. [17] августа 1855.

Главни инспектор Министарству просвете — о златној и сребрној медаљи, које ће се додељивати лицејцима за најбоље „научне задатке“.

Високославном Попечитељству просвештенија,

Ректор Лицеја учинио ми је представленије да по определенију Устројенија лицејског, Совјет лицејски има право определити као награду златну и сребрну медаљу оним трећегодишњим слушатељима Лицеја, који од професора постављене наградоносне научне задатке најбоље израде. Но како прошле године ни једно сочиненије, које би награду заслуживало, Совјету лицејском представљено није, тако да данас о поменутих медаљама ништа одсудно решено није. Како је пак Совјет ове године двојици сребрну медаљу досудно,¹ согласно се у последњем заседанију на форму, која ми је у овде приложеном чертежу достављена с тим, да златна медаља буде од 10 дуката вредности, а сребрна од прилике трнпут дебља, и да буду обадве по једном калупу прављене. У смотренију приложеног чертежа Совјет је приметно, да онај венац буде збијеније израђен, а надпис „отличном ученику“ да буде мало ситнијим словима, како би се оздо име оног ученика, који буде награђен, изрезати могло.

Достављајући Попечитељству ово мненње Совјета лицејског, ја морам придодати, да за сад треба наручити само две сребрне медаље тежине свака од 4 талира а дебљине каква испадне, а уједно да буду велике по чертежу и да сребро у њима буде 14 лотно, а слова, венац и

све остало на њима да буде рељефно, т.ј. умерено извишено и да се калуп, који ће бити један и за златне и за сребрне, купи од бечког милиц-амта будућег ради употребења.²

Кр. главн. инспект. школа,
П. Симоновић

Оригинал. АС, МПс, 1862, IV, 804.

Напомена: Ректор Бранковић је затражио 28. фебруара 1856. године две сребрне медаље за двојницу лицејаца „за добро израбене наградоносне теме“. — Министарство просвете упутило је Савету Лицеја 3. јуна 1858. године једну сребрну и једну златну медаљу и тражило мншење о томе да ли оне „определенију свом одговарају“. На седници Савета од 4. јуна одлучено је „да те медаље недоликују највишем србском заведенију, да би се такве могле само у нижњим заведенијама одличним бацама давати, а да би за лиценсте имале бити од величине венаца овде ./. приложеног образца“.

¹ Мнанвој Прајзовић за темат о Јовану Рајићу; а Коста Алковић за темат о атмосферн. внади следећи документ.

² Види документ бр. 361.

311.

Београд, 5. [17] августа 1855.

Ректор Министарству просвете — подноси први годишњи извештај. У прилогу резултати годишњих испита.

ИЗВЕСТИЈЕ

О ДЕЛАЊУ ЛИЦЕЈСКОГ СОВЈЕТА У ШКОЛСКОЈ ГОД. 1854/5.

Настављајући Лицејски совјет своје делање на основу устројенија у прошлој 1854/5. школској години, трудио се употребити сва средства која је имао да се научна образованост лиц[ејски] питомаца, колико

је више могуће унапредити, а тим истим, да Лицеј важност коју је и досад, као највише научно нашег отечества заведеније имао, увећа и умножи.

Делање своје у прошлој школској години започео је Лиц[ејски] совјет 7. августа и у заседанију овог дана држаном поднели су и читали дотични професори своје програме из науке, које су у течају онда наступајуће године предавати наумни били.

У другом, 12. августа држаном заседанију, по предлогу неки своји членова закључио је да се, боље сигурности ради у будуће у деловодни протокол Лиц. совјета заведе изводи свију испитни бележака лиц. ученика, у овом заседанију такође опредељени су дани за уписивање ученика, за призивање св. духа и за започињање предавања, која су се 16. и.м. заиста и започела по расположењу часова, које је у истом овом заседанију примљено и одобрено.

Лиц[ејски] совјет изабрао је још прошле године себи деловодитеља у лицу лиц. професора Николе Крстића, на почем је овај избор неоптично из прошлогодишњег протокола изостао, у 3-ем 16. августа држаном заседанију решио је избор деловодитеља у овогодишњи свој протокол завести и високославно Попечитељство просвештенија ради надлежног поступка известити.

У 4-ом, од 23. августа, заседанију распоређивао је Лиц. совјет благодетијем којим високославно правитељство добре а сиромашне лиц. питомце подпомаже, сума распоређеног благодетија хваљеним Попечитељством опредељену суму, те је зато Совјет у 6-ом од 27. августа заседанију првашње своје у овом предмету закљученије по постојећој потреби преиначио.

У 5-ом заседанију, држаном 25. августа, учинили су важне предлоге Панчић и Јакшић, смерајући на научни напредак предмета које они предају. Професор Јакшић изложивши неопходну потребу мапа при предавању статистике, желио је да се Совјет постара нуждне мапе набавити, обративши уједно позор Совјета на то, да се у попечитељства налазе мапе које су тамо безпотребне, а које би се врло уместно употребити могле при предавању статистике, те је и предложио да се Лиц. совјет у овом погледу обрати на Попечитељство просвештенија ради набавке нуждних мапа. Исто тако и проф. Панчић желећи колико је могуће, умножити лиц[ејски] јестествословни кабинет, предложио је: 1. Да се од Попечитељства измолу предмети јестествене историје, налазећи се у прав[итељственој] библиотеци, и да се исто Попечитељство умоли, да својим важности издејствује, да Лицеј за научно употребљење пренесе у свој кабинет јестествословне предмете налазеће се у Нар[одном] музејуму без употребљења. 2. Да се учине надлежни кораци како ће Лицеј свој кабинет отечественим предметима из Мајданпека обогативати моћи. 3. Да се од стране Совјета умоли србски у Цариграду капућехаја, г. Николајевић, да за рачун Лиц. совјета набави јестествословне црноморске предмете. Совјет, увиђајући не само уместност, него и практичну важност ови предлога, решио је да се по њима поступи и с радости примечава, да му кораци у овом погледу нису остали безуспешни, јер се заиста лиц[ејски] јестествословни кабинет умножио и обогатио предметима, који су пре у Музејуму и библиотеци без употребљења лежали. Из Мајданпека није досад истина Совјет никакве предмете до-

био, али се нада, да учињена и у овом погледу представлења лиц. совјета неће остати безуспешна. Мапе такође нису из Попечитељства Совјету припослање, па зато и мисли Совјет да му је предлог на овај предмет односећи, незна се зашто, безуспешан остао. Г. Николајевић пак известио је у два маха преко г. Бана Лиц. совјет, да је по жељи Совјета набавио спискове јестествени црноморски предмета, које је Совјету припослао, и који су сада надлежног употребљења у 18. заседанију, 25. фебруара држаном, предати професору Панчићу, који је, прегледавши исте спискове, у 21-ом, 12. маја држаном заседанију, известио Совјет, да он у истим списковима није, нашао за свој кабинет потребни предмета, изузимајући неке ситнице, због који није вредно, да се Лицеј у знатније трошкове упушта. У горе споменутом 5. заседанију решено је такође, да се од новаца које Лицеј штедротом правитељства годишње за набављање средства научни прима, определе 150 ф. ср. за књиге, које ће дотични професори по својим струкама изабрати. Лиц. библиотекар у 18. заседанију поднео је рачун од набављени књига и научни летописа.

Најважнији предмет 7-ог заседанија Лиц. совјета, од 1. сеп., било је преко г. гл. инспектора на Совјет управљено питање: зашто су се школска предавања 16. августа, а не 1. започела. Лиц. совјет поднео је по надлежности преко г. главног инспектора обширно своје о овом предмету изјасненење, наводећи да ће по мненију Совјета и у будуће нуждно бити, да се прва половина месеца августа определи за предварително и предуготовљено делање Совјета, па зато да се и у будуће неће моћи лицејска предавања пре половине августа одприлике започети. У истом овом заседанију професори Шафарик и Вукомановић поднели су известије своје, да су неки лицејски питомци своје испитне белешке по смислу лицејског устројенија поправили.

У 8-ом, од 4. октобра заседанију, читао је деловодитељ известије о прошлогодишњем делању Лицејског совјета, ово је известије по надлежности Попечитељству просвештенија поднесено. У истом заседанију одобрена је молба лиц. питомца у III год. права Љубе Радовановића да може своји важни приватни дела ради одсуствовати из Београда, а опет зато у своје време да положи испит. Одобрена овако молба одправљена је Попечитељству на потврђење.

Лиц. професор Јакшић, желећи употребити на своје усавршење у предметима које предаје, прилику, која му се подала тиме, што су неке науке из овогодишњи предавања изостале, премештене будући у 3-ћу годину дотичног Оделенија, поднео је у 9-ом, од 6. октобра, заседанију Лицејском совјету предлог, — молбу, да Совјет код Попечитељства просвештенија посредује, да он у течају године из Београда одсуствовати, кроз ово време по страним земљама путовати, и тако себе научно усавршити може. Совјет, уверивши се, да је предлог професора Јакшића уместан и похвалан, исти је одобрио, подневши га у оригиналу и препоручивши га хваљеном Попечитељству, које је исти предлог одобрити у толико пре изволело, што се проф. Џукић обвезао: *Науку о трговини* по два часа недељно, по узајамном са Јакшићем договору, место Јакшића у течају године предавати.¹

Ректор је, у 10-ом 15. октобра држаном заседанију, читао два известија гл. главног инспектора школа: у првом г. инспектор даје на знање Совјету, да он представленије Совјета односеће се на продужење

главнога одмора неће доставити Попечитељству зато, јер је лиц. устројенију противно и на ово саопштење закључено је: известити Попечитељство просвештенија, да је Совјет, представленије преко г. гл. инспектора поднети желио истом Попечитељству односеће се на продужење главнога одмора, али да гл. инспектор неће да ово представленије по надлежности Попечитељству поднесе и умолити Попечитељство, да дотично Лиц. совјета представленије од г. гл. инспектора изиште и Совјет упутити, како ће у будућим оваквим случајевима Совјет поступити, па почем на ово представленије Лиц. совјет није добио никаквог одговора, решио је: у 21-ом заседанију молбу своју за продужење главнога одмора код Попечитељства просвештенија поновити.² Другим писмом упитао је г. гл. инспектор Лиц. совјет: шта би се зактевало, да се ћачка болница устроји; и на ово је одговорено, да би по мненију Совјета за такву болницу довољне биле две собе с кујном и осам кревета;³ али у обширно разлагање плана и предрачуна за болницу Совјет се није могао упуштати.

По предписанију г. гл. инспектора изабрао је Совјет у 11-ом, 3. новембра држаном заседанију, неке лицејске питомце, који су се изјаснили, да су готови у службу правитељствену као телеграфисте ступити, а у идућем, од 3. децембра заседанију, известио је ректор Лиц. совјет, који су од изабрани питомаца за телеграфисте од Попечитељства примљени.⁴ У истом овом заседанију решено је неке лиц. питомце препоручити Попечитељству као заслужне благодетија, која су упраздњена остала.

Ректор примивши после закљученог буџета за год. 1855. опредељену за набављање научни средства суму од 500 талира и о томе известивши Совјет, позвао га да се новци ови по потреби распореде. После предварителног саветовања и саслушани мненија свију професора закључено је у 13, од 11. децембра заседанију: да се употребе 100 талира за физикалне апарате, 100 талира за јестествословне предмете, 125 талира за хемију, 30 талира за научне летописе, а 145 талира да се засад оставе, и да се употребе касније по потреби и околностима. У истом овом заседанију поведена је реч о томе, како су свиколики лицејски кабинети врло оскудни у средствима, која су за добро предавање нуждна, и увидивши Совјет лицејски, да се нуждна за предавање средства само већом новчаном помоћи могу набавити, решио је: умолити Попечитељство просвештенија да изволи код високог правитељства издејствовати да се за набављање научни средства и за попуњење дотични кабинета определи Лиц. совјету једанпут за свагда сума од 10.000 ф. ср.; а ван тога устројенијем определени 500 талира да се и у будуће Совјету на располагање оставе. У следству овог предлога Попечитељство просвештенија зактевало је спискове нуждни научни средства и у 16. заседанију, од 7. фебр., остављено је дотичним професорима, да нуждне спискове саставе. Професори су у 20. заседанију, од 29. априла, поднели састављене своје спискове, који су по закљученију Лиц. совјета надлежним путем Попечитељству просвештенија достављени. У 13-ом заседанију, напоследку, известно је професор Панчић Лиц. совјет, да су нека лица даровима својим обогатила јестествословни кабинет; и Совјет је решио дотичним јавно благодарити.

У 16-ом, 7. фебруара 1855. год. држаном заседанију, известно је Лиц. совјет деловодитељ, да је у следству његове болести изостављено

из деловодног протокола закљученије Совјета да о лиц. торжеству, које се концем школске године слави, говоре по смислу устројенија слово професори по реду старешинства, па почем је прошле године овом приликом проф. Бранковић слово говорио, по усвојеном реду концем ове године говориће слово професор Станимировић. Изостављено ово решеније Совјета заведено је у деловодни протокол накнадно под Но 35. У истом заседанију 16-ом дано је на знање професорима: Бранковићу, Маринковићу, Цукићу, Вукомановићу и Крстићу, да су по дозволењу Попечитељства просвештенија од главног инспектора наименовани у Комисију, која ће прегледати дубликате из правитељствене и лицејске библиотеке, који ће се по потреби моћи уступити библиотеци лицејској, а по околностима и полугимназијалним библиотекама; састављена ова комисија свршивши наложени јој посао, поднела је своје известије Лиц. совјету, које је по закљученију Совјета од 7. марта т. г. Но 51, по надлежности спроведена главноме инспектору. Даље у истом 16. заседанију извештен будући Лиц. совјет да се новци негдашњег Друштва младежи и дан данашњи налазе без икаквог употреблења код г. Андрије Стаменковића, по предлогу ректора, и у свези с закљученијем својим од 30. јулија 1853. год. Но 32 закључио је: да се учини Попечитељству просвештенија представленије, да се исти новци обрате на набављање књига за лиц. библиотеку или на другу за србску младеж користну целу.⁵ Исто је тако у овом заседанију по устмено изјављеној жељи г. главнога инспектора и у следству ове учињеног ректоровог предлога учињено вхављеном Попечитељству представлење, да би из наведени у представлењу узрока врло корисно било печатати оне писмене саставе лиц. слушатеља, које би лиц. професори за печатање о трошку правитељственом за достојне наплати. На оба ова представлења Лиц. совјет није добио никаквог решенија. Напоследку у истом овом заседанију известно је лиц. библиотекар Совјет да је статски руски совјетник г. Ризнић поклонио лиц. библиотеци 270 комада књига разнога садржаја,⁶ а исто тако да је и г. главни инспектор подарио библиотеци 112 комада књига; Совјет је закључио дароватељима на усрдним и важним овим даровима писмено благодарити. Такоер је библиотекар поднео писменим својим известијем од 7. фебр[уара] рачун за купљене књиге и журнале.

У 17-ом, 17. фебруара т. г. држаном заседанију, известно је професор физике Совјет, да је по закљученију Совјета од 11. децембра т. г. Но 28 ступио у погодбу ради физични орудија за Лицеј и да је нуждно механикеру прашком Брандајзу за тај рачун послати новаца; Совјет увиђајући уместност овог предлога одобрио је да се на основу свога закљученија под Но 28 100 ф. ср. именованом механикеру пошљу; касније у 21-ом, 12. маја држаном заседанију, решено је да се и заостали 100 ф. ср. реченом механикеру у Праг пошљу, да се тако зготовљење и експедирање поручени средства ускори.

У 18-ом заседанију уважио је Совјет предлог свога ректора, по ком је закључено, да се лиц. библиотека уступи и на употреблење гимназијалним професорима, и да се они о овом закљученију Лиц. совјета по надлежности известе.

У 20-ом, 29. априла држаном заседанију, по предлогу ректора, да је нуждно начинити ред испита за текућу годину, умољен је од стране

Совјета професор Бранковић, да он нужно расположење испитни дана састави и на преглед Совјету поднесе. У идућем заседанију именовани г. професор поднео је собом састављени ред испита, који од Лиц. совјета усвојен будући, по закљученију Совјета под Но 56, поднешен је Попечитељству просвете, од ког је и потврђен. У истом овом заседанију са задовољством разумео је Совјет да су лиц. професори, Цукић, Јакшић и Христовић⁷ за дејствителне лицејске професоре од његове светлости наименовани и потврђени.

У 21-ом, 12. маја држаном заседанију, по предлогу ректора и на основу 42 §. лиц. Устројенија изабрани су професори: Станимировић из Правословног и Цукић из Обштег оделенија да поставе сваки по три теме наградоносне за идућу школску годину, и да их поднесе Лиц. совјету, како ће овај од сваке три по једну изабрати, и за наградоносну у идућу годину поставити моћи. Избрани професори у следству овог закљученија поднели су у идућем заседанију Совјета састављене теме, ове су у заседанију прочитали, и Совјет је лицејски по држаном саветовању по једну тему изабрао, решивши да се обе изабране теме лиц. питомцима по надлежности обзнану. — У истом овом заседанију лиц. овогод. деловодитељ предлаже, да је нужно изабрати новог деловодитеља за идућу школску годину и у следству тога овогод. деловодитељ професор Крстић изабран је за деловодитеља лиц. и за идућу годину, и закључено је по надлежности о томе Попечитељству просвештенија известити. Даље, по предлогу ректора, да би нужно било поновити представлење хваљеном Попечитељству, да се скраћени главни одмор на два месеца као што је и пре био продужи; јер Совјет на дојакошња у овом погледу представлења од Попечитељства није добио никаквог решенија; закључено је: представлење у овом предмету хваљеном попечитељству непосредно поднети, наводећи своја у овом погледу дојакошња представленија Лиц. совјета. Напоследку, у истом овом заседанију известио је ректор Лиц. совјет, да су три лиц. питомца поднели писмене саставе на постављене још концем прошле школске године наградоносне теме; између који два састава односе се на тему о „Раићу“ и један на тему о „Атмосфери“. Састави ови предати су изабраним професорима на размотрење и оцену и изабрани професори у 24-ом, 31. маја држаном заседанију, поднели су у овом погледу своја известија, у следству који решено је да се састав о Раићу под знаком „Der edelste Held ist, der für die Menschheit kämpft“ и састав о „Атмосфери“ награди са сребрном медаљом, а други састав о Раићу да се јавно похвали.

У XXII заседанију поднео је професор Станимировић слово, које је саставио, да га о лиц. торжеству концем школске године говори. Слово је ово у лиц. заседанију прочитано и закључено је, да се поднесе Попечитељству просвештенија ради печатања. У истом заседанију с радостју је извештен Лиц. совјет, да је Попечитељство внутрени дела посредством Попечитељства просвештенија одобрити изволело молбу Лиц. совјета и уступило јестествословном кабинету лицејском јестествословне предмете, који се налазе у војеном шпитаљу. Лиц. совјет писао је у овом предмету славном војеном штабу, а свога професора Панчића опуномоћио је и упутио да дотичне предмете из војеног шпитаља за рачун јестествословног кабинета лицејског прими. Решено је такође

у овом заседанију да се редовна овогодишња предавања 25. маја прекину како ће се лиц. питомци за испите приуговорити моћи.

У XXIII и XXV-ом заседанију поводом прошенија Атанасија Пантелића поднесеном⁸ високославном Попечитељству просвештенија, и од овог издани предписанијама предмет саветовања лиц. професора били су приватни испити, о којима је Лиц. совјет као начело за будућност поставио: да се приватни испит, а исто тако и допунителни испити одржавају редовно почетком идуће школске године, и испитаник да је обвезан у два или три пута из свију предмета испите положити. У овом предмету закључио је даље Лиц. совјет постављеног начела придржавати се и према свима онима, који буди из којег узрока испите положити или испитне белешке допунити морају. У XXV заседанију напоследку поднео је Лиц. совјету професор Панчић своје известије, да је по закљученију Лиц. совјета од 17. маја Но 63 јестествословне предмете из војеног шпитаља за лицејски кабинет примио и у Лицеј пренети дао. Напоследку у истом овом 25-ом заседанију закључено је поднети Попечитељству просвештенија представленије о форми и вредности медаља зато, јер се већ појавио случај, у следству којем се давање медаља у живот увести мора.

Са XXVI-тим, на један дан пре лиц. торжества држаним заседанијем, закључио је Лиц. совјет своје делање за школску годину 1854/5. Предмети саветовања за ову годину већ су исцрпљени били, па зато оба овог заседанија закљученија односе се на почетак идуће школске године. У овом заседанију известио је лиц. деловодитељ Совјет, да је он по смислу 23 §. 13 тачке лиц. Устројенија написао известије о делању Совјета у свршивајућој се школској години, но Совјет је закључио читање овог известија одложити за идућу годину зато, што у овом 26. заседанију по дозвољеном им одласку многи професори лицејски нису присуствовали. — Решено је напоследку у истом овом заседанију, да се I-во заседаније Лиц. совјета за идућу 1855/6. годину 2. августа одржати има.

Ово је кратки извод укупног делања Лиц. совјета. Увидити је из овог известија можно, да лиц. професори нису пропустили надлежне им дужности савестно испуњавати. Совјет лицејски усубује се приметити да је Лицеј и ове прошле године научно напредовао; кабинети су његови умножени и разпрострањени, библиотека је новим књигама које купљенима а које поклоњенима доста снажно обогаћена и тако Лиц. је совјет све што је могао учинио, да се лицејска целъ т.ј. научно изображење лиц. питомаца, у колико је могуће било, у пространјем обиму постигне. Приложене известију овом укупне испитне белешке под ./ показују успех, који су лиц. питомци у појединим наукама учинили. Као небрежљиви они су нарочито означени, који на часове језика нису уредно долазили.

Овогодишњи деловодитељ,
др Никола Крстић

Ректор
Р. Ј. Лешјанин,
проф. права

ИСПИТНЕ БЕЛЕШКЕ
ЛИЦЕЈСКИ ПИТОМАЦА У ГОДИНИ 1854/5.

У III години права

Име и презиме	Литургија	Гр. законик	Гр. поступак	Кан. поступак	Срб. историја	Об. историја	Ам. право	Мевн. право	Фран. језик	Нем. језик	Писмени састави		Изва. Бележка	Приметбе
											I	II		
1. Алекса Станковић	5	4	4	4	5	—	5	4	5	—	3	4	IV	
2. Андреја Јовановић	4	4	4	4	4	—	4	4	3	—	2	2	IV	
3. Атанасиј Поповић	5	3	3	3	5	4	5	4	3	—	4	4	IV	
4. Коста Јовановић	5	5	4	5	5	—	5	5	—	5	4	4	V	
5. Коста Јаковљевић	5	3	3	4	4	—	3	3	—	—	2	2	III	
6. Милан Лукић	4	4	3	3	4	—	3	4	—	5	4	4	IV	
7. Миливој Прајзовић	5	4	4	5	5	—	5	4	—	5	4	4	V	Због добро израђене теме о Раићу добио срб. медаљу
8. Млаа. Радојковић	5	4	4	5	4	—	5	4	5	5	5	5	V	
9. Раа. Симоновић	4	3	3	3	4	4	3	4	—	4	4	4	IV	
10. Стојан Марковић	5	4	5	5	5	—	5	5	—	5	5	4	III	
11. Теоф. Спасојевић	5	3	3	3	4	4	3	4	—	5	5	4	III	
12. Тома Андрејевић	3	3	3	3	3	—	3	3	2	—	2	2	IV	
13. Борђе Вучковић	3	3	3	3	2	2	3	3	2	—	3	2	V	
14. Борђе Стефановић	5	3	4	4	5	4	5	4	3	—	5	5	IV	
15. Љуба Радовановић	5	5	4	5	—	—	5	5	—	5	—	—	V	

У II години права

Име и презиме	Др. богослв.	Грађ. закон.	Крим. право	Римско право	Логика	Ист. књиж.	Нар. економ.	Обшт. истор.	Фр. језик	Нем. језик	Писмени састави		Изва. Бележка	Приметбе
											I	II		
1. Дим. Јоксић	4	3	3	3	2	3	3	3	2	3	4	3	III	небрежљив
2. Дим. Момировић	4	4	3	4	3	3	2	3	3	3	2	2	III	"
3. Мил. Веселиновић	3	2	2	3	1	2	2	4	2	3	3	3	III	"
4. Михаил Поповић	5	3	2	3	4	2	2	3	3	3	3	3	III	"
5. Петар Црвчанин	2	3	2	4	1	2	2	3	1	3	2	3	II	"
6. Сима Живковић	5	5	5	5	4	5	4	5	4	4	4	3	IV	"
7. Стан. Јовановић	3	3	3	3	3	3	2	2	3	4	5	4	III	"
8. Стев. Јовановић	5	5	5	5	3	5	5	5	5	5	5	4	V	
9. Борђе Благојевић	4	2	3	3	2	2	2	2	3	3	2	3	III	небреж.

У I години права

Име и презиме	Црк. историја	Енциклопедија	Ист. закон.	Логика	Психологија	Лог. рачуница	Теор. словесн.	Об. историја	Фр. језик	Нем. језик	Писмени састави		Изва. Бележк.	Приметбе
											I	II		
1. Арса Стојановић	4	4	3	3	4	3	3	4	3	4	3	4	IV	
2. Василије Поповић	4	3	4	3	3	2	2	2	3	3	3	3	III	
3. Дим. Јовановић	5	4	5	4	4	4	3	5	2	4	2	2	IV	

4. Дим. Радовић	5	5	5	5	4	5	5	5	5	5	3	3	V		
5. Љуб. Стојановић	3	3	4	1	2	2	2	2	2	2	3	2	3	II	небреж.
6. Максим Максимовић	3	3	3	3	3	2	2	3	4	4	4	4	4	III	
7. Марко Лазаревић	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	3	IV	
8. Никола Субашић	4	4	5	4	4	3	4	3	3	4	5	3	3	V	

У III год. Јестествословног одељења

	Литурника	Минер. и Геогнозија	Астрономија	Архитектура	Технологија	Наука тргов.	Физ. географија	Обшт. историја	Срб. књиж.	Пре. ам. права	Фр. језик	Немачки језик	Пр. геометр.	Писмени састави		Извођ	Примедбе
														I	II		
1. Јефрем Гудовић	5	5	5	5	3	5	5	5	5	5	—	—	2	5	5	V	похваљен
2. Јов. Антонијевић	5	5	5	4	5	5	5	4	5	5	—	5	2	3	4	IV	
3. Коста Алковић	5	5	5	4	5	5	5	5	5	5	5	—	3	5	5	V	добрио сребрну медаљу
4. Св. Радовановић	5	5	5	4	5	5	5	5	5	5	5	—	3	3	3	V	
5. Свет. Јовановић	4	5	4	2	3	5	4	4	3	3	—	4	2	3	2	III	
6. Стев. Николајевић	5	5	5	4	5	5	4	4	5	4	4	—	3	5	5	V	

У II год. Јестествословног одељења

	Лог. Ботаниковије	Тригонометрија	Хемија	Минералогија	Физ. географија	Логика	Нар. економија	Истор. књижевност	Фр. језик	Нем. језик	Обшта историја	Писмени састави		Извођ	Примедбе
												I	II		
1. Амитриј Нешић	5	5	4	4	5	5	5	5	4	5	5	5	5	V	небрежљив
2. Дим. Поповић	3	5	3	3	4	5	2	2	2	3	5	2	4	III	
3. Драг. Угричић	4	5	4	5	5	5	5	5	5	4	5	5	5	V	"
4. Јов. Јаковљевић	5	4	5	5	5	5	5	5	—	5	3	4	4	IV	
5. Мојсило Бурић	5	5	4	5	5	5	3	5	4	5	5	5	3	V	
6. Радован Пегић	5	5	4	5	5	5	—	5	4	5	5	3	3	V	небрежљив
7. Тома Аобринковић	2	—	3	3	4	3	2	2	2	4	3	4	3	III	
8. Чедом. Поповић	5	—	3	4	4	4	2	4	4	5	4	5	4	IV	

У I години Јестествословног одељења

	Црк. историја	Физика	Геометрија	Лест. историја	Логика	Психологија	Нар. рачуница	Теор. савешности	Фр. језик	Нем. језик	Об. истор.	Писмени састави		Извођ	Примедбе	
												I	II			
1. Ангел Петровић	4	3	—	3	4	4	2	3	4	4	2	2	3	III	небрежљив	
2. Ахим Чулић	5	5	4	4	5	5	5	5	3	4	3	3	3	IV	"	
3. Коста Црногорац	5	5	4	4	5	5	5	5	5	5	5	5	4	V	небрежљив	
4. Маг. Карамарковић	5	5	4	4	5	5	4	4	4	4	5	5	4	IV	"	
5. Милан Недељковић	5	5	4	4	5	5	5	5	4	5	5	3	4	V	небрежљив	
6. Петар Трифуновић	5	4	—	4	4	4	4	3	4	5	3	4	4	IV		
7. Јанићије	3	4	—	4	2	3	2	2	3	3	3	3	3	III	небрежљив	
8. Стефановић																

Приметба: Коста Борисављевић слуш. I год. права због неподнесени писмени састава полагао је приватно испите с успехом: из црквене историје 5, енци. права 4, истор. зак. 3, логике 4, психологије 3, пол. рачунице 5, теорије словесности 3, нем. језика 4, опште историје 4, француског језика 4 и педагогије 5.

Полажу, али нису још из свију наука свршили испите у III год. Прав. оделенија:

Алекса Остојић и Димитрије Маринковић.

У III год. Јестествослов. оделенија: Атанасије Пантелић и Тодор Радојковић.

Илија Лукић слуш. II год. права и Димитрије Николајевић слуш. II год. Јестеств. оделенија још се нису пријавили за полагање приватни испита.

Овогод. деловодитељ,
др Никола Крстић

Ректор
Р. Ј. Лешјанин,
проф. права

Оригинал. АС, МПс, 1862, IV, 804.

¹ Види документ бр. 292.

² Види документ бр. 302.

³ Види документ бр. 299.

⁴ Види документ бр. 301.

⁵ Види документ бр. 305 и 317.

⁶ Документ у АС, Л, 543; Јован Ризнић (1793—1860), Доситејев ђак, родио се у Трсту.

⁷ Као и напомена бр. 1.

⁸ Документ у АС, МПс, 1855, III, 56.

312.

Београд, 7. [19] августа 1855.

Кнез Александар Министарству просвете — одобрава, али нешто умањена средства за развој наставе природних наука на Лицеју.

Попечитељству просвештенија,

По предложењу Попечитељства просвештенија од 18. маја тек. год. ПНо 416 да се по молби Лицејског совјета и мненију главног инспектора школа ради набавке они предмета, који су за успешно предавање наука у Лицеју неопходни показали се и који су у пет комада спискова под ./. повраћајући се назначени, потребна сума од 6125 фор. 49 кр. сребра одпусти, као и да се сума Совјетом лицејским у 11104 фор. 58 кр. сребра предложена умалити може по следећућему: 1. Модели за набављање који изискује се 3672 фор. 30 кр. за предавање технологије могу се заменити начертаним фигурама и могу бити набављени онда само кад

у новом зданију заведенија буде више простора, у ком би се ти предмети не само могли сместити, но и опити пронзводити; 2. По предавању зоологије може се сума од 135 фор. на набавку различни препарирани животиња, које се тежко сачувати могу, заштедити, толико више, што се могу животиње показати на начертаним фигурама; зоолошки атласи у вредности од 80 форнати могу се набавити из суме, коју Лицеј сваке године на библиотеку и кабинет добија, а такође потребно число ормана за јестествени кабинет може се набавити из лицејске суме, а за 13 ормана ни места нема у садашњем кабинету, сва дакле сума на јестествени кабинет и предавање агрономије може се свести на 1056 фор. 46 кр. — 3. Модели за практично зидање и срезивање грабе за кров у вредности од 840 фор. 40 кр. нису савремено од потребе, јер се могу заменити начертаним фигурама, и тако остају потребне суме: а) на хемичне апарате (под 3) 3699 фор. 3 кр. сребра, б) на физикална оруђа, справе и проча (под 1) 1370 фор., в) на предмете при предавању јестествене историје и агрономије (под 2) 1056 фор. 46 кр. свега дакле 6125 фор. и 49 кр. сребра, ја сам согласно са закљученијем Совјета од 25. јулија тек. год. Но 540 решио: да се к вопросној цели из правитељствене касе сума од 6125 фор. 49 кр. сребра изда.

Решеније ово соопштавам Попечитељствама просвештенија и финансије на надлежно употребленије.

ВНо 863.

А. Карађорђевић

Оригинал. АС, МПс, 1856, VII, 21.

Напомена: Ради набавке наставних средстава упућени су у Беч професори В. Маринковић и М. Рашковић. Одлуку о овоме потписао је кнез Александар 26. новембра.

313.

Београд, 8. [20] септембра 1855.

Главни инспектор ректору — часови се не могу одлагати због фамилијарних обавеза.

Ректору Лицеја, г. Р. Лешјанину,

У известију вашем од 1. т. о одсуствијама професора прош. месеца, ви сте између осталог навели „да је г. професор Николић, одсуствовао једанпут због фамилијарни послова, али је свој час други дан попунио“. Г. Николић, као професор, тако је мало обременен дужношћу, да је имао доста времена свршити своје фамилијарне послове и у недужностно време; нити може ко од професора премештати своје часове, једанпут, већ утврђене вишим началством, особито што такво премештање може с друге стране скопчано бити и са обременењем ученика, па кад би се

подобни случајеви понављали, следовао би у заведенију неред и истинита деморализација, зато вам препоручујем да ви подобне случајеви односите у напредак к онима, у којима треба да се изиште ваше дозвољење и никако да недопуштате накнађивање лекција без нарочитог вишег разрешења.

Но 294.

Главни инспектор школа,
П. Симоновић

Оригинал. АС, Л, 573.

314.

Београд, 8.[20] септембра 1855.

Главни инспектор ректору — одсуствовања професора од наставе редовно пријавити вишим властима.

Ректору Лицеја, г. Р. Лешјанину,

По § 29. точки 2. Устр[ојенија] Лиц[еја] морају професори за одсуствовање од дужности имати дозвољење од предпостављене им власти: за одсуствовање на 3 дана од ректора, а на дуже време од Попечитељства, но и у првом случају има ректор о даном дозвољењу и побубенијама к томе, известије поднети мени, а ја Попечитељству.

Ви до сада, премда сте давали дозвољења за одсуствовање од лекција и не давно једном професору, нисте ми никада о томе подносили известија, без сумње независима од известија, која ми дајете о одсуствију професора свакога прошастог месеца. Зато вам препоручујем, да у напредак непропустите испуњавати тај пропис Устројенија.

Но 295.

Глав. инспектор школа,
П. Симоновић

Оригинал. АС, Л, 574.

315.

Београд, 15.[27] септембра 1855.

Главни инспектор Савету Лицеја — проф. Лешјанин не предаје све оно што обухвата предмет римско право.

Совјету Лицеја,

По § 8. Устр[ојенија] Лицеја положено је предавати у Лицеју римско право, међутим ево већ трећа година, како се предају само институције, сачињавајуће само част римскога права. Зато препоручујем

Совјету Лицеја, да изиште изјаснење од дотичног професора г. Р. Лешјанина, о томе: зашто предаје само част римског права противно Устројенију и мисли ли он да се предавањем једне части какве науке може заменити и цела наука, и да ми таково изјаснење г. професора са својим мненијем спроведе. Овај вопрос у толико пре треба јошт сада решити, што је г. Лешјанин представио своје сочиненије, находеће се сад на прегледу Школске комисије, које он без сумње жели да се уведе као руководство при предавању римскога права, премда оно необима последње у целом му пространству.¹

Но 317.

Главн. инспектор школа,
П. Симоновић

Оригинал. АС, Л, 576.

¹ Види следећи документ.

316.

Београд, 20. септембра [8. октобра] 1855.

Рајко Лешјанин Савету Лицеја — одговара детаљно на оптужбе главног инспектора у вези са држањем наставе из римског права.

Славном Совјету лицејском,

На достављено ми од стране Совјета лицејског писмо г. главног инспектора школа од 15. септембра Но 317, у ком г. главни инспектор Совјету налаже да од мене изјаснење изиште, зашто сам ја већ три године само институције рим. права предавао, наводно, противу параграфа осмог Устројенија Лицеја, који предавање римског права прописује и да ли ја мислим да се с једном части какове науке цела наука заменити може, почем институције само једну част римског права сачињавају. Ја имам чест славном Совјету лицејском моје изјаснење у следујућем поднети, и молим да се г. главном инспектору спроведе.

1. По садашњем најпространијем начину предавања римског права на германским универзитетима предају се институције Јустинијанове, пандекта и историја римског права као одвојени предмети за себе. Ја сам као што је слав. Совјету познато године 1851. и 1852. сходно бившем устројенију Лицеја предавао поред умног права и институција Јустинијанови и пандекта. Кад сам се 1853, после школског одмора у Београд, на дужност повратио чујем од исти членова Школске комисије да је предавање пандекта и умног права укинута и само предавање институција задржано, и ја да сам место она два друга предмета криминално право добио. И уколико се опомињем сам је господин глав. инспектор не само мени него и мојим слушањима казивао да се пандекта неће предавати.

Нато изађе и ново Устројеније Лицеја, у ком је у § 8-им сасвим неопределено прописано „римско право“. Пре него што је Устројеније Совјету спроведено, јави г. инспектор Совјету лицејском да се предмети по новом Устројенију одреде: слушаћељи II год. права, који су већ били набавили диктиране записке пандекта оставе ова на страну. У новом расположењу часова буду пандекта изостављена и ја држећи се оног неопределено казаног, „римско право“, предавао сам досад само инштитуције Јустинијановог римског права. У старом устројенију стајало је изречно: „Инштитуције и скраћена пандекта“, сад напротив само *римско право*. Из чега се види да ја нисам пандекта, која сам већ предавао, из небреженија пропустио читати, него из неког довољног узрока. Ја и данас неби знао шта се под оним речма „римско право“ разуме да ли т.ј. римско право пре Јустинијана или Јустинијаново, или историја римског права, или процедура римска. Све ово спада у римско право и опет су то све разне ствари и по томе мислим да нисам нимало крив што сам читао инштитуције, а не што друго; но почем сам се из званичних акта и пројекта који су о новом Устројенију Лицеја писани и прављени, обавестио, уверио сам се, да се под оним речма у § 8. Устројенија лицејског „римско право“ разуму само инштитуције Јустинијанове и ништа друго. Нека г. глав. инспектор прочита § 8. његовог пројекта за ново устројеније лицејско и објасниће к пројекту придодато, пак ће се уверити у не само да су пандекта по његовом предложеном укинута, него и основе зајста. Комисија школска дајући примечаније свр пројекта г. главног инспектора иарочито § 8. даје своје мишљење, да се умно право неукине и побрајавајући правословне предмете који ће се предавати наводи од римског права само инштитуције скопчане с историјом изречно по Пулти. О пандектама ни спомена, дакле у том се са 1/2 инспекторовим мишљењем сагласила да се предавање пандакта изостави. В. Поп. просвете усвојивши мишљење Школске комисије под Но 6 побројава такође све правословне предмете, и од рим. права само инштитуције с историјом Мончане (по Пулти) наводи. О пандектима ни речице. Кад је у једном устројенију какови предмет изречно именован био, а друг устројеније изиће које тај предмет сасвим игнорира, шта се друго одтуд извести може него да је тај предмет укинут. Сад кад је могло устројеније у § 10 побројавати шта се разуме под теоријом словесности, могло је казати и шта се под римским правом разумети треба. Но да узмемо да није укинуто и да сам ја у заблужењу био — јер иначе једанпут с великом муком и трудом израђени предмет неби доцније престао предавати. Кад би велим тако било, зашто се г. глав. инспектор за три године, бар једанпут не сети да ме устмено опомене за моју дужност, него сад после три године писмено изјаснење преко Совјета лицејског од мене зактева. Ово је укратко моје изјаснење зашто сам само инштитуције Јустинијановог римског права предавао.

2. Кад пак г. глав. инспектор мене, као професора права, који не само што сам од најбољих професора ове науке, римско право неколико година слушао, него га и као редовни професор у Лицејуму већ пет година предајем, као с неким подсмеом пита „да ли ја мислим да се с једном части какове науке цела наука заменити може“ и ни толико знања код мене непредпоставља да могу части од целога разликовати, онда ја могу из г. инспекторовог питања то закључити као да он није

знао шта сам ја досад у Лицеју предавао, нити да зна шта су инштитуције, кад их као част римског права сматра. Сваки који поњатија о римском праву има знаће да инштитуције нису част Јустинијановог права него цело римско право у главним основама и начелама у кратку систему сведено и од самог Јустинијана за почетно настављање у римском праву одређено, како би се ученици у неизмерином мору њиови закона и параграфа доцније лакше наћи могли.

Сам Јустинијан у конштитуцији с којом спроводи инштитуције, почем је у § 3-ем разложио основе зашто је заповедио да се инштитуције иачине у § 4. каже на крају: »*ni hos quatuor libros casdem Institutiones partiri infimus, ut sint totius legitimaе scientiae prima elementa.*« По овоме нису инштитуције част римског права, ако се и може рећи да су част Јустинијановог законодавства. Г. глав. инспектор под оим частима разуме сигурно Пандекта, Кодекс и Новеле, но ново нису части римског права, него један закон у три свезке повезан и под три разна имена означиен, а инштитуције кратки извод главни иачела и поњатија у систему сведен и за предавање устројен. Меини није познато, да се игди у свету по наособ, чита о пандектама, кодексу и новелама, и то све у једну систему сведено, под именом пандекта, а ове ништа друго нису него пространије инштитуције и то како код ког професора, неке су исписане у једну неке две, три, Glüstis Comentarг има 48 велики свезки, а могло би се 200 написати. Неки су као Макелдај, Båking своје инштитуције с малим распрострањем у пандекта претворили. И под самим Јустинијаном, док је закон још практичну вредност имао, и док је курс правословни наука пет година трајао, од 50 књига пандекта само у 36 предаване. Данас су се већ по свуда уверили да и инштитуције и пандакта нису ништа друго, него да слушаћеље са обштим поњатијама права римског упознају и да их упуте на изворе римског права, да римско право у целом пространству свом није за школско предавање, него библиотека за оног који мисли свој живот њему посветити и непрестано га штудирати. Од 1852. године предају се у Универзитету париском само инштитуције у две године. С позивањем на параграфе дотичног целог Јустинијановог права, а то је онај начин који је и у Германији употребљаван и по ком сам и ја предавао. Предавање пандекта за наша обстојатељства и за наше слушаћеље, значило би само обтерећавати их са грдним предметом. И само одређење старог устројенија да скраћена пандакта предају за мене је непоњатио, јер ако пандакта скратимо постају инштитуције.

3. Што се пак тиче последње тачке господин инспекторовог писма у којој се он стара да се моје изјаснење што пре изиште док моје инштитуције, која се на прегледу Комисије школске наоде, нису прегледане, ја неznam каквом сајузју ова два питања једно с другим стоје. Господин глав. инспектор каже, да моје инштитуције, „ни у целом ни у пространству римско право необимају“.

Ја сам из ови речи то извести могао, да г. глав. инспектор о мом делу по туђем казивању суди, јер да је он оно дело прегледао, онда би се зајста утврдио, да оно и формално и материјално све оно садржи што се у најбољим компендијама о римском праву писаним налази (јер ја инштитуције нисам сам сачинио, него сам их по најбољим аукторима прерадио, и трудио се да их за наше стање устројим). Онда би се

при оваком параграфу и о том уверио, да у њему нису само институције него и све друге части Јустинијановог законодавства цитиране, и ја ћу ако је нужно и то доказати, да се ни на једном универзитету институције другчије и пространије не предају, да сам ја у мом делу нешто придодао, што се редко у ком компендијуму институција наоди, да су и гдикоја пандекта мало обширније израђена и да моје институције све оно садрже, што треба да садрже, да у целом римско право садрже, и да су *право римско право*, а што су институције назване а не римско право, то је крив Јустинијан а не ја. Но и кад би биле институције само част римског права, ја не знам што би сметало да се испечатају, зар кад слушаћељи лицејски немају цело да немогу ни чест имати. Колико је мени познато, знам да досад то није никаква препона била да се какво дело печата. Господина Вујићева граматика награђена је и одобрена, мада је само до словосочиненија израђена. Исто тако професор Лицеја г. К. Цукић печатао је најпре I-ву част своје државне економије затим III-ју част, а друга јошт није ни готова. А ако моје дело не буде најсовршеније о том, ја и сам не мислим, нити могу мислити да ће се ко наћи који ће нешто тако совршено израдити, да се неће наћи доцније когод, да што на њему поправи. Незнати штогод није срамота, јер свезналице у данашњем веку могу бити само незналице, али нападати на кога без основа и потврђивати штогод о каквој ствари коју непознајемо, мислим да није најпохваледостојније. Јесам

РНо 74.

Славног Совјета лицејског
на служби
Р. Ј. Лешјанин,
проф. права

Оригинал. АС, А, 576.

Напомена: Одговор Симоновића, упућен Савету 19. октобра, не објављујемо јер не доноси ничег новог.

317.

Београд, 18. [30] октобра 1855.

Комисија бивших лицејаца Министарству просвете — подноси извештај о новцу који је преостао после укидања Дружине младежи српске.

Високородноме господину Попечитељу просвештенија,

Сходно вашем налогу, који нам је г. началник административног оделенија у Попечитељству правосудија писмом својим од 12. септемврија о.г. саобштио, долеподписани прегледали смо комисијално рачуне бивше Дружине младежи српске и уверили смо се:

Да је од известног времена па до Видовдане 1855. године, кад је Дружина главну и последњу скупштину држала, примљено у касу њену —

и да је опет за то време издато —

	2968 гроша
	815 гр. 25 пара

Тако да је остало —

	1886 гр. 15 пара
--	------------------

или 32 дуката, 30 гроша и 15 пара.
Новце ове поверила је Дружина на чување свом почестном члену и касехранитељу г. Андрији Стаменковићу, садашњем члену Суда Крагујевачког.

Првог новембра 1853. дао је г. Стаменковић те новце под интерес 12 на сто, и уговорио је, да се овај интерес на концу сваког полгодија у капитал обраћа. Но о Дмитровудне о.г. новци се, као што г. Стаменковић јавља, могу узети.

По овоме разумећи од дана издања па до конца октоврија о.г. биће интереса до —

	490 гроша
који кад се дода горњој суми од	1866 гр. 25 пара

цео капитал бивше Дружине износиће о Дмитровудне 2376 гр. 25 пара

Од овог има Комисија примити за пошту због кореспонденције по овом предмету са г. Стаменковићем вођене као и за исплату бравару за отвор једног ормана у Лицејуму свега 13 гроша.

И онда остаје на чисто Друштвени новаца 2363 гроша чар[шијски] и 25 пара, или 40 дуката, 43 гроша и 25 пара.

Као што су сви трошкови подмиривани, тако је и овај капитал проишао из прављени улога редовни и почастни членова Дружине, као и из добровољни прилога неколико други известни лица.

Подносећи вам известије о овоме, Комисија се усубује изјавити да би она желила, ако би ваше високородије благоволило к себи је позвати, устмено казати и разложити своје мненије о томе: ко треба да са овим новцима, као и за осталим дружинским стварима расположење, наравно у једној обштој цели, учини.

Ползујемо се овом приликом, да изјавимо вашем високородију наше високопочитање, с којим пребивамо

Вашега Високородија
покорни:
М. Буловац
Милован Јанковић
Јефрем Груић
Јован Ристић

Оригинал. АС, МПС, 1874, IX, 116.

Напомена: Кнез Александар је 23. новембра 1858. године донео решење да се 41 дукат и 5 1/2 чаршијских гроша, преосталих од Дружине младежи српске, а да не би „даље бесплодни лежали“, уступе главном школском фонду. Ове новце затражио је Друштво великошколаца „Побратимство“ 25. јуна 1874. године. Они су били обавештени да су ови новци припадали књижевној дружини „Невен-Слога“.

318.

Београд, 19. [31] октобра 1855.

Кнез Александар Министарству просвете — о отпуштању из службе главног инспектора Симоновића.

Попечитељству просвештенија,

У следству доставленија Попечитељства просвештенија од 17. тек. мес. ПНо 1230 како је Совјет у главном заседанију свом 15. тек. мес. држаном закључио, да се привременом инспектору школа Платону Симоновићу, који се због познати Совјету узрока, из наше службе има одпустити, једногодишња плата из правитељствене касе изда и предложена истог Попечитељства, да му је ради изузетка исте суме од Попечитељства финансије нуждно у предмету височајше решеније, ја сам согласно са закљученијем Совјета од данашњег дана Но 1257 решио: да се Симоновићу у овом случају годишња плата његова једанпут за свагда изда.

Решеније ово соопштавам Попечитељствама просвештенија и финансије на надлежно удејствовање.

ВНо 1247.

А. Караџорђевић

Оригинал. АС, МПС, 1855, VI, 77.

319.

Београд, 24. октобра [5. новембра] 1855.

Ректор Министарству просвете — тражи одсуство од једног месеца за проф. Вукомановића, ради лечења у Бечу.

Високославном Попечитељству просвештенија,

Лицејски професор г. Алекса Вукомановић давајући писмено на знање Лиц[ејском] совјету, како му је по лекарском совјету нуждно ићи у Беч, да тражи лека противу очне болести, која га је препречила, те већ од 3. т. м. није могао своја предавања настављати, моли Лиц. совјет за посредовање при хваљеном Попечитељству, да му се дозволи ићи у Беч на два месеца и да му се припадајућа на ово време плата напред изда. Лиц. совјет сматрајући молбу ову за праведну, има чест исту високославном Попечитељству на решење поднети, примечавајући

да се именованом професору само месечни одпуст дозволи, јер ће у случају потребе продужење одпуста по надлежности потраживати моћи.

С.Л.Но 46/РНо 90.

Ректор,
Р. Ј. Лешјанин

Оригинал. АС, МПС, 1856, II, 9.

Напомена: Проф. Ј. Шафарик преузео је предавања из српске историје, док су теорија словесности и историја књижевности остале упражњене. Мада му се здравље побољшало, Вукомановић је 21. јануара 1856. године тражио продужење одсуства за још два месеца.

320.

Београд, 11. [23] новембра 1855.

Буџет
расхода Лицеја за 1856. рачунску годину

Наименованије	Годишње у талирима
Професор филозофије Константин Бранковић	850
3 професора: Сергије Николић, Јанко Шафарик и Игњат Станимировић по 700 —	2100
9 професора по 600 талира —	5400
Професор француског језика	100
Професор немачког језика	100
за ректора —	100
" професора науке христијанске —	450
" библиотекар	50
" деловодитеља —	50
" библиотеку, физически кабинет, хемически лабораториј, сбораније орудија за практичку геометрију, сбораније агрономични и технолошки модела —	500
1 осмотритељ —	120
2 послужитеља по 72 тал.	144
На огрев и друге потребе —	175
	Свега — 10.139.

К.ПНо 1360.

За попечитеља
правосуд. и просвешт.,
кавалера,
помоћник,
Дим. Црнобарац¹

Оригинал. АС, А, 592.

¹ Димитрије Црнобарац (1818—1872), политичар, саветник, заступник па министар просвете (1858—1859).

321.

[Београд, 12. [24] октобра 1855]

ПРАВИЛА
ЗА САЧУВАЊЕ ИМАЊА ЛИЦЕЈА

1. Свако имање Лицеја купљено или подарено, мора бити заведено у надлежне спискове.

2. За ту цел завезде се при канцеларији Лицеја слеђујуће књиге у великом формату: једна за библиотеку и по једна за кабинете физикални, хемични, технолођични и јестествене историје, а тако исто по једна и за агрономичне моделе и оруђа, за математична оруђа и за ствари, које се под надзором ректоровим обште употређавају, као што су астали, скамије, столице и т.д.

3. Све имање које се сада налази у готовости, има се по принадлежности таки у књиге уписати, под надзором дотични професора, а обште имање под надзором ректоровим. По свршетку уписа књиге се имају представити Совјету на размотрење, а по његовом одобрењу подписује се дотични професор, да се сви уписани предмети налазе под његовим руководством.

4. Сваки новодобивени предмет има деловодитељ Совјета таки записати у дотичну књигу, на које и дотични професор има подписом својим признати да га је примио.

5. За различито стакло као савијача и т.д. које се при опитима у хемичној лабораторији употређава и које се при томе употређену може разбити, може се имати при књиги о хемичном кабинету особити списак у који ће се уписивати сви такви предмети и водити рачун о свима оним, који су по примедбама професора са свим покварени.

6. Сваки предмет, који се са свим поквари, дотични ће професор представљати Совјету на изкључење, који ће то записати у свој протокол, а после се има на страни у дотичној књизи забележити да је такав и такав предмет, по таквом и таквом решенију Совјета изкључен, из готовости имања Лицеја.

7. При промени професора разрешени од дужности, професор оне предмете који су били под његовим надзором предаје својем приемнику, који има у дотичној књизи подписати шта је примио.

8. На свршетку сваке школске године главни инспектор школа, свидетељствоје све имање Лицеја и одоверава се да ли се оно надлежно сахрањава, при овом случају, свидетељствоје главни инспектор оно имање, које би ректор Лицеја представио као неспособно за даље употређење.

Оригиналу верно.
Секретар
Попечитељства просвештенија,
М. А. Симић

Копија. АС, Л, 593.

322.

Београд, 10. [22] децембра 1855.

Кнез Александар Министарству просвете — повећава плату послужитељу Лицеја који истовремено обавља дужност лаборанта.

Попечитељству просвештенија,

По предложењу Попечитељства просвештенија од 2. новембра т. год. ПНо 1286 да се послужитељу Лицеја Димитрију Тодоровићу, који сада 6 талира месечно ужива, плата на 120 талира годишње повиси, зато, што он оће иначе да остави Лицеју, што он осим послужитељске дужности одправља и дужности лаборанта и прави с дотичним професорима природословне екскурсије, гди обућу и аљине цепа, а често се догађа да такове у Лабораторијуму и прогору и што би професори, кад би се други нов набавити морао, с истим сметање трпили, а тешко би се који и хтео за 6 талира месечно вопросни дужности примити, — ја сам согласно са закључењем Совјета од 2. т. м. Но 1393 решио: да се послужитељу лицејском Димитрију Тодоровићу из призренија тога, што он дужности лаборанта извршава, плата повиси, и то са 2 талира месечно, и по томе да му буде плата 8 талира на месец. Решеније ово соопштавам Попечитељствама просвештенија и финансије на надлежно употребленије.

ВНо 1410.

А. Карађорђевић

Оригинал. АС, МПс, 1856, I, 109.

1856.

323.

Београд, 26. јануара [7. фебруара] 1856.

Стојан Ј. Вељковић кнезу Александру — пријављује се на упражњено место професора римског и криминалног права.

Ваша Светлост премилостиви господару!

У највећој понизности подписани дознавши да је г. Рајко Лешјанин, професор римског права при отечественом Лицеју нашем, постао I секретаром високославног земаљског Совјета¹ и да се је тим поводом сад указала прилика, да би и ја отечеству нашем у оној струци књижевног развитка, у којој сам се ја нарочито усавршавао и спремао, ползу принети могао, усудио сам се у највећој покорности замолити

Вашу Светлост, да би она смилувати се и сада, упразнившу се катедру римског и крим[иналног] права, милостивајше подарити ми благовољила.

Да сам пак ја покорнејше подписани довољна знања за предавање гореименовани предмета при високом универзитетима: Берлинском и Хајделберском за време четворогодишњег бављења приобрео, посведочиће под ./ у највећој понизности приложена диплома заједно са прочим сведетелствима школским — у 16 комада² —, којом сам, положивши предходително нужне испите, за доктора обоји права произведен, осим што сам јошт после провео и 15 месеци у Паризу штудирајући француски језик, а споредно и неке такође у струку правословну спадајуће предмете, које овде разлагати и с тим Вашу Светлост обетерећавати, држим сасвим за излишно.³

У пуној надежди да ће ми се преднаведеној просби удовлети, јесам

Ваше Светлости
покорнејши
Стојан Ј. Вељковић,
доктор обоји права и
канц[елиста] Попеч. прав[осудја]

Оригинал. АС, МПС, 1887, XXI, 200.

Напомена: Савет Лицеја закључио је 23. фебруара, прегледавши Вељковићева документа, да је кандидат способан за професора оба права. Кнез је потврдио његов избор за привременог професора римског и криминалног права 1. марта.

¹ Указ о овоме потписао је кнез 7. фебруара 1856 — АС, МПС, 1856, II, 68.

² Прилози се не налазе у фасцикли.

³ Вељковић је 18. фебруара доставио Савету Лицеја програм предавања проф. Лешјанина, којег би се држао, ако буде изабран за професора — АС, Л, 625, 627.

324.

Београд, 31. јануара [12. фебруара] 1856.

Константин Бранковић кнезу Александру — моли да буде постављен за начелника у Министарству просвете и износи своје заслуге у области образовања.

Ваша Светлост милостивејши Господару,

Идућег лета навршиће се пуни деветнаест година како се ја у отечеству овом једино са изображавањем поверене ми србске младежи занимам. За цело ово време, нарочито први година, кад се живот и служба у Србији као неки вид пожртвовања за народ србски сматрати могао, и кад се по томе врло слабо људи налазило који би се на ову струку службе употребити могли, ја сам од Књаза и правителства србског, по потреби обстојателства, у различном квалитету употребљаван био, будући су ми не само праве него и споредне службе повера-

ване биле, и то често у таквим случајевима, гди би мени поверено дело или рамати или се са уштрбом прекинути и на подуже време одложити морало, да га се ја примио нисам. Тако сам ја, као што је то познато високославном Попечителству просвештенија, под кога се ведомством непрестано налазим, пређе садашњег званија, професора философије, које ми је с концем прве трећине теченија школског 1839/40. године предато најпре годину и по дана званије професора реторике у гимназији одправљао, затим у половини школског теченија у скороподигнути Лицеум премештен, математику и штатистику до конца теченија продужио, по томе физику у истом заведенију започео и готово три месеца предавао, а к томе у двапут (1838. и 1839. године) по половину Србије уместо главног управитеља основни училишта обилазио, испите држао и о стању поједини училишта високославно Попечителство просвештенија надлежно извештавао. Сад, с каквима је тегама сваки почетак уобште скопчан, то је Вашој Светлости бољма познато него да би о томе и једну реч даље проговорити потребно било, и по томе ће Ваша Светлост врло лако закључити моћи, шта је и мене неуспешног труда и мучке стајати морало израђивање све нови и нови учевни предмета, које сам ученицима мојима у руке давати морао. Овај труд и мучку јоште је лакше представити кад се у призреније узме да сам ја речене предмете у Крагујевцу израђивао, гди, тако рећи, никакве за то нужне библиотеке било није, и да најнужни књига ни из Аустрије добити могао нисам, једно због постојавшег тада контумаца, који је много сваком саобраштају сметао, а друго, што готово ни једног дана за приуговљавање било није него сам одма предмет продужити или нов започети морао, пак и то јоште на језику на ком се дотле такви предмети никад радили нису. У овим околностима, ја сам врло често у најнезгодније у овој струци литерарнога посла положење долазити принуђен био, само толико из предавајем предмета израђивати, колико ми је за оваки поједини час потребно било. И опет како при свима овима, тако и доцније следовавцима мање благонаклоним околностима, ја сам, не велим каква, чудеса стварао (јер ова уобште у свету, и где се више и боље средства од сваке врсте налази, врло су ретка). Али сам ипак, борећи се јоште и са слабим здрављем, налагане ми дужности, у тишини, свагда савестно, пак по томе тако одправљао, да је високославно правителство свагда са мном задовољно било. Као знаке свога задовољства држим да могу упутно сматрати: што ме је високославно правителство из гимназије у Лицеум преместило, што ми је разне науке поверавало; што ме је и по други пут уместо главног управитеља основни школа по делу држања испита слао; што ме је 1843. године на исто дело у Београду употребило; што је *Основно Мудрословије* и *Логик*у, које сам науке за моје слушаатеље израдио, одобрило, о своме трошку печатати дало, и мене наградило. Што ме је најпосле за члана Школске комисије, а најновије и за цензора књига и новина поставило.

Но осим сад изложеног, које се тиче више научне стране мога садашњег дејствовања, ја сам не мање ревностно дејствовао и у управној школској струци, при чему сам такође и с понеким препонама борити се принуђен био, али исто тако и неко признање моји садруговао добио. Ово последње, држим да може потврдити та околност што

сам само ја четири пута за ректора Лицеума изабран био, од који последњи избор, као узастопце за трећим следујућим, нарочито је намењен био бољој сигурности поредка, који сам ја у Лицеуму повратно, кад сам упорну противност ученика лицеумски према законима школским савладао и тиме ауторитет високославног правитељства одржао.

На овима дакле подацима моје дуговремене, безпорочне и ревностне службе оснивајући се, а уједно и тиме обстоятелством у својој надежди крпећи се, што су досада и многи моји достојнији ученици знаменити напредак у звањима учинили, ја се настојећим усубујем препокорно молити Вашу Светлост да би ми звањје началника одленија при Попечитељству просвештенија подарити милост имали.

Сву моју надежду на милост и отеческо правдољубије Ваше Светлости полажући, с највећим почитанијем и оданосћу пребивам

Ваше Светлости
препкорни,
Константин Бранковић,
професор философије у Лицеуму
К[њажества] С[рбског]

Оригинал. АС, МПС, 1856, II, 70.

Напомена: Објавио М. Радевић, „Кратки животопис“ Константина Бранковића, Историјски часопис XVIII, 1971, с. 385—387.

325.

Београд, 31. јануара [12. фебруара] 1856.

Милован Јанковић кнезу Александру — подноси молбу за упражњено место професора народне економије. — У прилогу „Програм народне економије“.

Ваша Светлост милостиви Господару,

Као правитељствени питомец у страним земљама бивши, ја сам предмет народне економије с искључивом вољом и озбиљношћу штудирао, па имајући поуздање, да би професионалном истога предмета високом правитељству србском од највеће ползе бити могао: ја сам се у највећој скромности усудио Вашу Светлост најпакорније молити, да би имала милост тек упражњено место професора народне економије, при нашем Лицеју подарити ми.

Ваша ће Светлост имати милост заповедити да ми се овде ./- приложено¹ одлушно сведетелство Универзитета берлинског у своје време натраг врати.

У највећој понизности и страопочитању остајем

Ваше Светлости
најпакорнији слуга
Милован Јанковић,
регистратор Попечитељства иностр.
дела

ПРОГРАМ НАРОДНЕ ЕКОНОМИЈЕ²

Приправљање. — Одношење човека као цели имајућег створења к стварима, као за цели његове употребителним средствима. — Кућење или газдање као тражење користи из материјални ствари за подмиривање људски потреба и цели. — Приватно кућење. — Правитељствено-државно кућење. — Народно кућење. — Исправка једностраног мишљења: да се народно кућење састоји само у свањању скупног приватног кућења. — Основна одношења кућења уопште. — О потребама и њињој различитости. — О стварма. — О полазности ствари. — О вредности ствари. — О стварним добрима. — Подмирење потреба у смотрењу ствари. — Опредељење и задатак народне економије. — Одношење народне економије к другим државним наукама. — Историја народног кућења. — Трагови кућења у народно-економном смислу не могу се истина чак ни старим народима сасвим одрицати, али озбиљни почетак и свест таковог кућења појављује се тек код Германца. — Забасање меркантилне системе. — Противно заблуђење физиократа. — Познање и уважање истинити три извора продукције од Адама Смита. — Библиографија народне економије. — Разлагање науке народног кућења. — О продукцији. — О видовима народни доодака. — О произважењу народни доодака. — О трошковима продукције. — Споредивање вредности продукта са трошковима продукције. — О народном доодку. — Савршенство продукције. — О походним изворима продукције. — Природа као један извор или фактор продукције. — Свањај и саставне части природе. — Земља. — Природне силе вештином људском на продукцију управљене. — Силе природне саме од себе за продукцију удешене. — Природна продукција. — Услове природне продукције — Својство земље. — Клима. — Спољна одношења. — Радња. Свањај и продуктивитет радње. — Поглавити видови продуктивне радње. — Изумеће и проналазење. — Задобиће. — Произвођење. — Готовљење и приређивање. — Расположење. — Услове радњинске продукције. — Природна одношења. — Клима. — Природна продукција. — Положење земље. — Одношења народног живота. — Положење имања. — Насељеност. — Посредно продуктивне радње. — Образованост. — Стање слободе. — Начин радње. — Поделење рада. — Удружење радње. — Јавна раденичка уређења и разни трговачки заснови, банке. — Капитал. — Свањај и продуктивитет капитала. — Главни видови продуктивног капитала. — Преобразни капитал, посеб, растење, разне површине. — Стојећи капитал: зараде, путови, осуђе, машине. — Циркулирајући капитал: новац, папири, кредит. — Услове продукције капитала. — Обим продуктивног капитала и прилика за употребљење капитала. — Згодан избор такви прилика. — Штедња при употребљавању капитала. — О скопчању поједини извора или фактора продукције једно с другим, или о таквим предузимањима и занатима. — Тецикућство уопште. — Свањај и природа тецикућства. — Тецикућаник. — Различитост тецикућства. — Главни видови непосредно продуктивног тецикућства. — Лов звериња и риба. — Земљорадство и сточење. — Рудокопство. — Фабрикација. — Трговина. — Узајамно дејствовање разни заната једно на друго. — Расположење народног имања међу членовима народа. — О првобитном тециву или о тециву продукцијом. — Првобитни видови тецива. — Обим

и раздељење стеченога. — Занатлиски или предузимачки добит. — О тековини средством промене. — Промена уопште. — Цена, трошкови и вредност промене. — Општу цену опредељавајући основи при промени. — Мерило, којим се вредност какве ствари при промени означаје. — Промена ствари за ствар, или трампа. — Промена ствари за какво стварно ползовање или за личне услуге. — Рента од земље. — Интерес од капитала. — Радничка награда. — О пријему или задобићу поклоном.

У Београду
5. фебруара 1856.

Милан Јанковић

Оригинал. АС, МПС, 1890, IX, 75; А, 626.

Напомена: Кнез Александар потврдио је његов избор за професора народне економије и политичке рачунице 1. марта 1856. године. — Ректорат је о томе извештен 3. марта — АС, А, 628.

¹ Не налази се у фасцикли.

² „Програм“ је Јанковић послао Савету Лицеја. Мада се ова акта налазе у двама фасциклама, ми смо их саставили јер чине целину.

326.

Београд, 3. [15] фебруара 1856.

Рајко Лешјанин професорима Лицеја — напушта их с топлим осећајем пријатељства.

Господо, другови и пријатељи!

Као друг и саделатељ ваш на пространом пољу и неизцрпимом источнику наука, провео сам с вама у овом храму муза мало непуну шест година. Следјући данас другом позиву в. правителства србског, који ме од досадашње моје дужности, а с тим и из средине ваше удаљава, при разговору нашем морам вам изјавити, да ће ово кратко, али неоценимо време нашег друговања, неизгладими споменик љубави и пријатељства у мојим прсима за свагда остати, као што ће и обделавање оног поља, на ком смо до данас заједно у слоги радили једина цел, целог мог живота бити. Као друг ваш и предстојатељ овог заведења за две и пол године, растајући се данас с вама, желио би, да у онаквом спомену код вас останем, какови од вас данас са собом носим.

Ваш
друг и пријатељ,
Р. Ј. Лешјанин

Оригинал. АС, А, 623.

327.

Београд, 6. [18] марта 1856.

Ректор Министарству просвете — распиштује се о поднетом предлогу за оснивање лицејске болнице.

Високославном Попечитељству просвештенија,

Сматрајући сиромаштво многи овдашњи ученика, и особито ту околност, да исти у својој болести немају ни средства за набављање лекова, ни zgodног обиталишта, ни потребну болеснику негу, него да се у својој болести, као што се из искуства дознаје, највећма пате и због ови оскудица гди који су и највећим опасностима живота изложени, — Лицејски совјет сматрао је за своју дужност постарати се о томе, да се овако сиромашним ученицима у болести надлежна помоћ даде. Сходно своме закљученију од 24. маја 1854. год. Но 97 учинио је под 8. октобра г. главном инспектору предложено, да се устроји болница, у којој би сиромашни ученици лекарску помоћ и нуждну негу бесплатно уживали, а сходно закљученију од 15. окт. и. г. Но 24 представио је да би за ту цел потребне биле две собе, са осам кревета и кујна. Незнајући Лицејски совјет шта је са овим предлозима Лицејског совјета учињено, има чест у предмету овом предлог свој хваљеном Попечитељству поднети, понављајући представлења, која је у овом предмету некад г. главном инспектору подносио.

МНо 77/Р.Н. 37.

Дужности ректора одправљајући
најстарији професор,
Константин Бранковић

Оригинал. АС, МПС, 1856, VII, 130.

328.

Београд, 23. маја [4. јуна] 1856.

Министар просвете Ректорату — тражи извештај о томе да ли врше метеоролошка осматрања.

Ректорату Лицеја,

Попечитељству просвештенија потребно је знати дал се при Лицејуму нашем редовна метеоролошка посматрања држе, па ако се уредно таква посматрања чине, то нека Ректорат Лицејума не пропусти таква Попечитељству овом редовно подносити, ако пак не, а оно нека Ректорат о томе Попечитељство ово извести.

328а.

Београд, 8. [20] јуна 1856.

Кнез Александар Министарству просвете — одобрава новчана средства за истраживања јестествословаца по Србији.

Попечитељству просвештенија,

У следству предложена Попечитељства просвештенија под 17. пр. м. ПНо 590 Совјету учињеног, да се предложени план од професора Лицеја Панчића, по коме он жели неке крајеве Србије са 6 питомца лицејски из Јестествословног оделенија проћи и њима показати практично из природни наука оно, што су у школи теоретично поцрпили, одобри и на ту цель да се 250 талира из касе правитељствене изда, — ја сам сагласно са закљученијем Совјета од 29. пр. м. Но 698 решио: да се вопросни план, од Панчића предложени одобри и да се на вопросну цель, како за текућу, тако и унапредак за сваку трећу годину по 250 талира из касе правитељствене издати може.

О чему како Попечитељство просвештенија с повраћајем овде под ./.. прикљученог прилога, тако и Попечитељство финансије нуждног употребленија ради извештавам.

ВНо 758.

А. Карађорђевић

Оригинал. АС, МПс, 1857, IX, 67.

Напомена: Панчић је истраживачки план предао Министарству просвете 13. маја 1856. Детаљан и садржајан извештај о путовању и раду, написан на 27 страна, поднео је истом Министарству 4. фебруара 1857. Извештају је придодео списак учињених трошкова. Мада су ова документа изузетно значајна и драгоцене, ми их, због обимности, не објављујемо. Види о томе В. Грујић, *Прве научне „екскурзије јестествослова“ са Лицеја 1857—1863. године*, Наука и природа 10, 1953, 457—466.

329.

Београд, 14. [26] јуна 1856.

Кнез Александар Министарству просвете — одобрава продужење школског распуста на два месеца.

Попечитељству просвештенија,

У следству предложена Попечитељства просвештенија под 11. т. м. ПНо 647 Совјету учињеног, да се најновијим устројенијем Лицеја скраћени на месец јули главни одмор школски, који је пребе два месеца, т.ј. јулија и августа трајао, опет на два иста месеца продужи, као што је то мојим решенијем од 7. т. м. ВНо 747 за гимназију и полугимназије одобрено, ја сам сагласно са закљученијем Совјета од 13. т. м. Но 869 решио: да се Лицеја скраћени одмор на два месеца продужи, поглавито из тог узрока, што такви одмор изискује се у интересу

телесног здравља и душевног напретка ученика и професора, и у интересу штедне безполезног трошка.

О чему Попечитељство просвештенија нуждног употребленија ради извештавам.

ВНо 813.

А. Карађорђевић

Оригинал. АС, МПс, 1856, IV, 69.

Напомена: Ректор се обратио Министарству просвете 29. маја са једним опширним образложењем потребе продужења летњег одмора. — Ректорат је о овој одлуци извештен 27. јула — АС, А, 652.

330.

Београд, 30. јуна [12. јула] 1856.

Ректор Министарству просвете — подноси класификације лицејаца и указује на општи успех.

Високославном Попечитељству просвештенија,

Како је овогодишње школско теченије с држаним јуче благодјанијем сасвим окончано и слушањима лицејским испитне белешке њивои у наукама успеха саопштене: то Ректорат Лицеја саопштавајући ово високославном Попечитељству, прилаже под А. и Б. класификације¹ лицејски ученика како Правословног тако и Јестествословно-техничног оделења. Из погледа на ове класификације увиђа се, да из Правословног оделења излазе њи шесторица, а из Јестествословно-техничног седморица, премда један од њи имаће јоште један испит положити. — Уобште узимајући, овогодишњи успех ученика био је врло пожелателан, а изузимајући неке с младићском живошћу или личним телесним сложењем скопчане, по већој части врло маловажне погрешке и владање је било свију добро. Поред свега тога, што се код неки из неподпуњеног места при којој науци на класификацији примећава, да који испит положили нису: то опет, колико Ректорат исте ученике познаје, може слободно предсказати да ће сви, с почетком идуће године, неположене испите положити и после у следујући разред прећи. — Најпослед од сравнивања броја уписани за ову годину ученика, са бројем сваки разред оделенија свршивши, увиђа се да су од свегаколиког броја 38 ученика, који су се с почетком сада свршене године училиштне уписали, тројица у теченију године школу оставили и то, један из Јестествословно-техничног оделења III разреда, имено Драгољуб Угричић, да би се за продужење исти наука и боље усавршење у њима у Бечу за раније могао приутовити, — један из Правословног оделења I разреда, имено Димитрије Борђевић, због сиромаштва и један из Јестествословно-техничног оделења такође I разреда, имено Антоније Богићевић, да би раније отишао у Берлин и тамо за војне науке приутовити се.

Р.Но 136.

Извршујући дужност ректора,
најстарији професор,
Константин Бранковић

КЛАСИФИКАЦИЈА ПИТОМАЦА ЛИЦЕЈА КЊАЖЕСТВА СРБСКОГ ОАЕЛЕНИЈА ПРАВОСЛОВНОГ

elibrary.matf.bg.ac.rs

Број	Слушатељи III године	Морално богословије		Грађ. законик		Грађ. поступ. и судјски		Крим. поступ.		Административно право		Међунар. право		Србска историја		Обшта историја		Финансије		Франц. језик		Немач. језик		Писмени састави I. II. тече- нија		Општи знаво Бележак		
		5	3	4	3	4	3	4	4	4	4	4	4	4	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
1.	Димитрије Јоксич	5	3	4	3	4	4	4	4	4	4	4	4	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
2.	Димитрије Момировић	5	3	4	3	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
3.	Милосав Веселиновић	3	2	2	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
4.	Михаил Поповић	5	3	3	4	4	4	4	4	4	4	4	4	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
5.	Сима Б. Живковић	5	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
6.	Борђе Благојевић	4	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4

Број	Слушатељи II године	Догматично богословије		Грађ. законик		Римско право		Крим. право		Народ. економ.		Обшта историја		Франц. језик		Немачки језик		Писмени састави I. II. тече- није		Општи знаво Бележак		Приметба				
		4	5	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4		
1.	Арсеније Стојановић	—	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	2	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
2.	Василије Поповић	4	3	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3.	Димитрије Јовановић	5	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
4.	Димитрије Радовић	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
5.	Коста Борисављевић	4	3	4	4	4	4	4	4	4	4	4	3	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
6.	Максим Максимовић	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
7.	Марко Лазаревић	5	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
8.	Милија Карамарковић	5	5	4	4	4	4	4	4	4	4	4	5	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
9.	Никола Субашић	5	3	4	4	4	4	4	4	4	4	4	5	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3

Број	Слушатељи I године	Историја цркве		Психологија		Логика		Обшта историја		Енциклопедија права		Историја законо- знања		Логична рачуница		Франц. језик		Немачки језик		Писмени састави I. II. тече- нија		Општи знаво Бележак		Приметба	
		5	4	4	5	4	4	4	4	4	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
1.	Атанасије Стефановић	5	4	5	4	5	4	4	4	3	3	3	3	3	3	3	3	4	4	3	3	3	3	3	3
2.	Григорије Новаковић	5	4	5	4	5	4	4	4	5	4	4	4	3	3	3	3	4	4	4	4	4	4	4	4
3.	Јосиф Здравковић	3	3	4	3	4	3	3	3	3	3	3	3	3	3	2	2	3	3	4	4	4	4	4	4
4.	Коста Гребенаровић	4	4	4	4	4	4	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	5	4	4	4	4	4	4	4

Приметба. Владања сви су били доброг.

КР.Но 136.

У Београду 30. јунија 1856.

Извршујући дужност ректора,
најстарији професор,
К. Бранковић

КЛАСИФИКАЦИЈА ПИТОМАЦА ЛИЦЕЛА КЊАЖЕСТВА СРБСКОГ ОАЕЛЕНИЈА ЈЕСТЕСТВОСЛОВНОГ

elibrary.maff.bg.ac.rs

Број	Слушатељи III године	Морано ботановије		Технологија		Астрономија		Архитектура		Финансије		Наука трговине		Србска историја		Обшта историја		Претва јавног права		Франц. језик		Немач. језик		Писмени састави		Обшта назва	
		3	4	3	4	3	4	3	4	3	4	3	4	3	4	3	4	3	4	I.	II.	I.	II.				
1.	Димитрије Николајевић	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	2	2	3	3	4	III	
2.	Димитрије Поповић	4	5	4	3	4	3	4	3	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	3	3	4	4	4	IV	
3.	Јован Живић	5	5	учио је пребе	3	4	5	3	3	4	4	4	4	5	5	учио је пребе	5	5	5	5	3	4	4	5	5	5	V
4.	Ралован Пеић	5	4	5	3	3	3	3	3	3	3	3	3	4	4	учио је пребе	4	4	4	4	4	4	4	3	3	IV	
5.	Стеван Ковачић	3	—	4	3	3	3	3	3	3	3	3	3	4	4	учио је пребе	5	5	5	5	3	2	4	4	4	4	III
6.	Тома Добринковић	3	4	4	3	3	3	3	3	3	3	3	3	4	4	3	3	3	3	3	4	4	4	4	4	IV	
7.	Цеомиљ Поповић	5	5	5	3	3	3	3	3	3	3	3	3	4	4	5	5	5	5	5	4	5	5	5	5	V	

Број	Слушатељи II године	Догматично ботановије		Хемија		Минерологија и геометрија		Физик. геогр. и историја		Народна економија		Обшта историја		Франц. језик		Немач. језик		Писмени састави		Обшта назва	
		5	5	4	4	4	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	I.	II.		
1.	Аранђел Петровић	5	5	4	4	4	4	3	3	3	3	3	3	2	3	3	3	3	3	4	V
2.	Ахим Чумић	5	5	4	4	5	5	5	5	5	5	5	5	4	4	4	4	4	4	4	V
3.	Коста Црногорац	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	3	5	5	5	5	5	4	IV
4.	Милан Недељковић	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	3	5	5	5	5	5	3	IV
5.	Петар Трифуновић	4	3	3	3	3	3	4	4	4	4	4	4	3	4	4	4	4	4	3	IV
6.	Јанађије Б. Стефановић	3	4	4	4	—	—	3	3	3	3	3	3	—	—	—	—	—	—	4	IV

Број	Слушатељи I године	Историја цркве		Физика		Зоол. и ботан.		Психологија		Логика		Обшта историја		Полиг. рачун.		Франц. језик		Немач. језик		Писмени састави		Обшта назва
		5	5	5	5	3	3	3	4	4	4	4	3	3	4	4	3	3	3	3		
1.	Милош Николајевић	5	5	3	3	3	3	3	3	4	4	3	3	3	3	4	3	3	3	4	4	IV
2.	Михаил Валтер	5	5	5	4	5	4	5	5	5	5	4	4	3	5	5	5	5	5	4	5	V
3.	Филип Тајсић	5	5	5	5	5	5	4	4	5	5	3	3	4	4	5	5	5	5	2	4	IV

Приметба. Владања сви су били доброг.

КР.Но 136.

У Београду 30. јунија 1856.

Извршујући дужност ректора,
најстарији професор,
Константин Бранковић

Оригинали. АС, МПС, 1856, V, 28.

331.

Београд, 28. августа [9. септембра] 1856.

Кнез Александар Министарству финансија — одобрава новчана средства Јосифу Панчићу ради одласка у Беч на скуп европских проучавалаца природе.

Попечитељству финансије,

Попечитељство просвештенија под 22. т. м. ПНо 1200 доставило је Совјету, како ће природоиспитатељи европејски држати у Бечу 4. септембра т. г. своју скупштину, на којој ће присуствовати учени људи те струке из свију крајева ради међусобног разговора о овом предмету и почем оно држи, да би од велике важности било, да тамо и један од наши јестествоиспитатеља присуствује, то је предложио Совјету да се на ту цел одобри 160 фор. сребра за путовање и бављење тамо и повратак дра Јосифа Панчића, професора нашег Лицеја, о коме је Попечитељство уверено, да ће при тој скупштини учени јестествоиспитатеља одговорити са чести овом избору и том приликом да ће учени, науком природе бавећи се људи упознати се с нашим отечеством, а особито с ботаником нашом, у којој се поменути професор дугогодишњим занимањем одликује тако, да ће како он од други тамо, тако и они од њега имати доста нови проналазака чути.

Предложеное ово Попечитељства и на вопросну цел издатак од 160 фор. сребра, ја сам согласно са закљученијем Совјета од 25. т. м. Но 1331 одобрио.

О чему Попечитељство финансије ради његовог надлежног употребленија уведомљавам.

ВНо 1192.

А. Караборђевић

Оригинал. АС, ПО, XX, 222.

Напомена: О учешћу на научном скупу поднео је Панчић извештај Министарству просвете 6. фебруара 1857. године. — АС, МПС, 1857, IX, 67.

332.

Београд, 1. [13] септембра 1856.

Милован Јанковић подноси програм из „Политичке рачунице“.

**ПРОГРАМ
ПОЛИТИЧНЕ РАЧУНИЦЕ.
СВАЊАЈ ДРЖАВНЕ РАЧУНИЦЕ.**

Важност и полза државне рачунице, за државне и приватне људе. — Одношење државне рачунице према математици (алгебри). — Разликавање државне рачунице од приватне и просте основне рачунице. —

Материја државне рачунице. — Олакшице при разрешавању задатака сабирања и одузимања. — Олакшице при разрешавању задатака множења и делења. — Знаци делимости и знаци прости бројева. — Изналажење највеће обште мере и најмањег обштег садржатеља. — О разломцима. — О десетним разломцима и њиним разним променама. — О разним мерама. — О рачунима с именованим бројевима. — Рачуни с талијанском практиком. — Рачуни с правилом тројним. — Рачуни с правилом верижним. — Рачуни о парију и течајним вредностима новца. — Рачуни о процентима и интересима, нарочито о таксама и разним дацијама. — Рачуни о случајевима пређе учињене изплате. — Рачуни о дисконту. — Рачуни о плаћању на рате или термине. — Рачуни за тражење резултата у средњу руку. — Рачуни друштвени. — Рачуни смесни. — Рачуни о државним папирима. — Припрема за рачуне о интересима на интерес. — О подизању на степен. — О извлачењу корена. — О логаритмима. — О сразмерицама. — О уравнењима. — Рачуни о интересима на интерес. — Рачуни о уништавању дуга. — О постепеностима. — О комбинацијама. — О рачунима вероватноће.

Милован Јанковић,
профес. народ. екон. и држ.
рачунице

Оригинал. АС, А, 662.

333.

Београд, 1. [13] септембра 1856.

Милован Јанковић подноси „Програм народне економије“.

ПРОГРАМ НАРОДНЕ ЕКОНОМИЈЕ

Свађај и разлика кућења. — Свађај и цел народне економије. — Свађај и разлика потреба. — Свађај и разлика ствари. — Свађање и разлика полезности ствари. — Свађање и разлика вредности ствари. — Свађај и разлика добара. — Свађај лични добара. — Свађај стварни добара. — Свађај и разлика имања. — Намирење потреба.

О продукцији

Продуктивна трговина или набављање из страни земаља. — Унутрашња продукција. — Услови продукције. — Трошкови продукције. Вредност продукције. — Принос народног имања. — Разлика народни прихода. — Идеал продукције. — Извори пролукије.

О природи и њеним саставним частима: Разлика природни сила. — Услови природне продукције. — Различна каквоћа земаља. — Различност климе. — Спољна одношења. —

О радњи

Свађај и разлика радње. — Изуметна и проналазећа радња. — Присвојавајућа или заузимајућа радња. — Производећа радња. — Прерађујућа радња. — Пренашајућа или подељујућа радња. — Услови

производности радње. — Природна одношења и њива разлика. — Одношења народног живота. — Имовно стање народа. — Насељеност. — Посредно производна радња. — Образованост. — Слобода радње. — Начини вођења радње. — Поделење радње. — Удружење радње. — Разлика слободног и принуђеног удружења. — Јавни раднички заснови и образујућа радничка уређења.

О капиталу

Сваћање и разлика капитала. — Преобразни капитали. — Стојећи капитал или направе. — Обичући капитали. — Услови производности капитала. — О новцу као само јединој части капитала.

О кредиту

О кредитним засновима (институтима). — О кредитним папирима. — О ефектима. — О папирним новцима. — Сложно дејствовање сва три фактора продукције.

О занатима

Ловљење риба и дивљачи. — Земљорадство и скотарство. — Рудокопство. — Фабрикација. — Трговина. — Разликовање сваке поједине гране заната. — Унутрашња и спољна дејства у свакој грани заната. — Узајамна дејства између свију струка заната. — Деоба напредног имања и прихода међу члановима народа. — Деоба или тециво имања бива на три начина. — Тециво средством продукције. — Рента од земље. — Интерес од капитала. — Радничка најамница. — Предузимачки добит или занатска заслуга. — Тециво средством мѐне. — Трампа. — Куповина и продаја. — Сарафлук. — Тециво средством примања поклона. — Старање о фамилији. — Старање о сиротињи.

О конзумцији

Сваћање конзумције. — Разлика конзумције. — Предмети конзумције. — Дејства конзумције. — Субјекти конзумције. — Конзумција од стране природе. — Средства осигурања од случајне и против воље људске догађајуће се конзумције. —

Асекуранција узајмности.

Предузимачка асекуранција. — Конзумција од стране народа. — Посредна и непосредна конзумција. Репродуктивна и непродуктивна конзумција. — Умња и безумна конзумција.

Луксус.

Покуда претераног луксуса.

Историја народне економије.

Економни појави старог века. — Економна појава средњег века. — Народна економија на степен систематичне науке подигнута припада новом веку. — Меркантилна система. — Физиократична система. — Индустијална система.

Развитак науке о народном кућењу народне економије.

Литература народне економије.¹

Милован Јанковић,
проф. народ. економ. и држ.
рачун.

Оригинал. АС, Л, 661.

¹ Види докуменат бр. 325.

334.

Београд, 10. [22] септембра 1856.

СПИСАК
ПИТОМАЦА ЛИЦЕЈА К. С. КОЈЕ СОВЈЕТ ЛИЦЕЈСКИ ЗА ПРАВИТЕЉСТВЕНО
БЛАГОДЕЈАНИЈЕ ПРЕПОРУЧУЈЕ

Број	Имена и презимена	Оделеније и разред	Количество благодјејан- иња
1.	Коста Борисављевић	Правословно, III	3 талира
2.	Марко Лазаревић	исто	4 —
3.	Василије Поповић	исто	3 —
4.	Никола Субашић	исто	3 1/2 —
5.	Аћим Чумић ¹	Правословно, II	3 —
6.	Александар Радичевић	Правословно, I	3 —
7.	Милан Дамјановић	исто	3 1/2 —
8.	Марко Вуковић	исто	3 1/2 —
9.	Милутин Стојановић	исто	3 1/2 —
10.	Петар Селић	исто	3 —
11.	Стефан Остојић	исто	3 —
12.	Коста Црногорац	Јестествословно, III	4 1/2 —
13.	Аранђел Петровић	исто	3 —
14.	Михаил Валтер	Јестествословно, II	3 —
15.	Андреј Андрејевић	Јестествословно, I	3 —
16.	Густав Негер	исто	3 1/2 —
17.	Драгутин Бучовић	исто	3 1/2 —
			Свега 57 талира.

Оригинал. АС, МПС, 1856, VII, 1.

Вук Марииковић
Ректор Лицеја,

¹ Његова молба и „свидетељство“ о материјалном стању у АС, Л, 669.

335.

Београд, 25. септембра [7. октобра] 1856.

Ректор Министарству просвете — подноси годишњи извештај о раду Савета Лицеја.

ИЗВЕСТИЈЕ ЛИЦЕЈСКОГ СОВЈЕТА О СВОМ У ПРОШЛОЈ
ШКОЛСКОЈ ГОДИНИ ДЕЛАЊУ

Делање Лицејског совјета сходно закљученију од прошле 1854/5. Но 82 започело се је 2. августа прошле 1855. године. Скупивши се у заседаније лицејски професори одпочели су своје прошлогодишње делање саветовањем о предходним пословима, које је нужно било свршити пре него што се лицејска предавања одпочну. Попунење и прегледање програма, које су професори за прошлу годину поднели, опредељавање

дана за уписивање лиц[ејских] питомца, призивање св. духа, примање нови питомца и за одпочивање лицејски предавања, опредељавање дана за испите оним лиц. питомцима, који су из гдикоји предмета ржаве белешке добили, или који из гдикоји предмета испите нису положили, састављање распореда часова за предавања, и напоследку преводене лиц. питомаца из нижег разреда у виши, били су главни предмети саветовања Лицејског совјета у прва три заседанија. К овим предметима придати ваља, да је у другом заседанију прочитао деловодитељ известије о делању Совјета лицејског у год. 1854/5, а у трећем заседанију закључено је лицејским питомцима, који су предавања из немачког и француског језика неприлежно посећавали, без икакве приметбе белешку неприлежности дати у свидетелствима зато што се и наведени предмети за редовне лиц. предмете сматрају, закључено је уједно том приликом — предлог г. професора: Панчића и Рашковића, да се лиц. служитељу Мити Тодоровићу, ког они у немачком лабораторију и при својим излазима у поље ради научни истраживања употребљују, плата на 120 талира повиси и као закљученије Лиц. совјета високославном Попечитељству просвештенија ради одобрења поднети. У четвртном заседанију забављао се Лиц. совјет с избором заслужни за правителствено благодјеланије питомца, који су уз назначење месечног благодјеланија сваком поједином питомцу, високославном Попечитељству препоручени; упутио је лиц. питомца Драгољуба Угричића, који је молио да се ослободи од полагања испита из народне економије зато што је ванредно „математику“ учио, да испит из народне економије до 1. јануара положи, уједно је примио известије професора Панчића о набављеним и од Ц. К. аустриског зоологичног кабинета нашем Лицеју поклоњеним предметима, који су у каталоге јестествословног кабинета заведени. Знатно је и у историји Лицеја једно од најзнаменитији, шесто заседаније Лицејског совјета од 2. септембра 1855. године. У овом заседанију бивши г. главни инспектор школа писмом својим од 31. августа исте год. Но 267 известио је Лиц. совјет да је Његова Светлост у согласију са високославним земаљским Совјетом, желећи научни напредак при овдашњем Лицеју увећати, изволила определити за набавку нуждни за предавање наука средства суму од 6125 ф. 49 кр. сребра тако, да се од исте суме 3699 ф. 3 кр. ср. употреби на набавку хемични апарата; 1370 ф. на умножење средства за предавање у физикалном кабинету, а 1056 ф. 46 кр. ср. на куповање предмета за јестествену историју и агрономију.¹ Лицејски совјет искрено захвалан будући високославном правителству на овако отеческом о Лицеју старању, и штедром подпомагању наука у нашем отечеству, саветовао се о томе, како ће најкористније по Лицеј моћи употребити добивене новце и тако најбољма одговорити благородној тежњи високог правителства, и имајући уверење, да ће врло корисно и нужно бити, да дотичне апарате надлежни професори сами изберу на месту, гди се овакви апарати продају, и примивши напоследку изјаснење г. професора Панчића, да ће он предмете за свој кабинет и из Београда моћи набавити, закључио је представити високославном Попечитељству просвештенија нужду, да се ради набавке дотични научни апарата г.г. професори др Вук Маринковић и Михаил Рашковић у Беч пошљу, и да им се сваком по 100 ф. ср. путног трошка даде. Почем је хваљено Попечитељство овај предлог

одобрено, закљученијем Лицејског совјета од 23. марта т. г. Но 78 умољено је, да именованим професорима нуждне за путовање у Беч исправе даде. С пута свог повративши се професори Маринковић и Рашковић у заседанију Лиц. совјета од 27. априла т. г. устмено су известили Лиц. совјет, да су дотичне за своје кабинете апарате купили и да о томе имају квите, али коначне рачуне поднеће онда истом, док купљени апарати у Београд стигну. С овим изјаснењем Лиц. совјет задовољан будући завео га је у свој деловодни протокол под бр. 89. У истом 6. заседанију по предлогу г. бившег главног инспектора закључено је да г. ректор у договору с надлежним професорима нуждне за кабинете ормане наручи, да неби ствари у кабинетима у нереду лежале. У седмом, 26. септ. пр. год. држаном заседанију, бивши главни инспектор писмом својим од 15. и. м. Но 317 зактевао је известије: зашто се по смислу Устројенија не предаје цело римско право, него само институције, које част истог права сачињавају, ректор је по овом зактевању поднео своје известије Лиц. совјету, који је исто припослао г. главном инспектору.² У овом заседанију извештен је Лиц. совјет, да је збирка минерала г. Јована Екера поклоњена лиц. јестествословном кабинету. У осмом заседанију од 11. окт. пр. г., на молбу лицејски питомца да им се канцеларијски ред предаје, решено је да им дотични професор спољашњу форму процеса покаже из званични акта, која ће од суда изискати; молба цела у своме пространству није се могла испунити. Закључено је уједно да се купе хемични апарати и материјал од техникара Клеменса, који је исте ствари по дотичној погодби за умерену цену Лицеју уступио. Предписаније г. главног инспектора, да професор — који од своји часова по добивеном дозволењу одсуствују, исте у другим часовима непопуњавају, почем се тим ред предавања квари и питомци обтерећавају, заведено је знања ради и протокол.³ У деветом заседанију од 21. окт. и. г. под Но 43 известио је ректор Лиц. совјет да су новци на набавку научни средства определени, као и други новци за лиц. трошкове определени потрошени и поднео је о томе своје рачуне, који су на рассмотрење Попечитељству просвештенија поднешени. У истом заседанију дозвољено је да Матеја Карамарковић, који је I год. Јестествословног оделенија свршио, положивши испит из енциклопедије права и историје законознања, пређе у II год. Правословног оделенија; а Стевану Ковачићу и Јовану Живићу, који су после деветмесечног посећавања школе принуђени били посећавање прекинути, дозвољено је, да положивши испите из предмета, који се у II год. истог оделенија предају, у III-ћу годину пређу и школу сврше. У десетом заседанију закључено је по молби г. проф. Вукомановића учинити Попечитељству представлење да може одлазити ради лечења очију у Беч. Попечитељство је представлење уважило и по закљученију Совјета од 12. новембра и.г. Но 48 г. проф. Шафарик је примио на себе, да именованог г. проф. Вукомановића у предавању србске историје замени. Ово закљученије Лиц. совјета Попечитељство је под 31. нов. Но 1281 одобрити изволило.⁴ У 13. заседанију предлог, који је г. проф. Панчић ради обогатења повереног му кабинета прочитао, по закљученију Совјета остављен је за друго заседаније. У истом заседанију прочитана су високославним Попечитељством просвештенија послата правила за чување лицејског имања,⁵ уједно је извештен Лиц. совјет, да су кон-

трактуални професори Михаил Рашковић и Никола Крстић Његовом Светлости постављени за професоре дејствителне надлежни наука, које предају. У четрнајстом заседанију заведена су у протокол известија г.г. проф. Панчића и Рашковића о подарцима, којима су дотични лицејски кабинети умножени; и почем је од одређених за набављање научни средства за 1855/6. годину 500 талира по известију г. ректора 455 ф. већ потрошено, Лиц. совјет распоредио је и заоставши још 545 ф., који су од хваљеног Попечитељства на дотичне цели и изузети. У петнајстом заседанију извештен је Лицејски Совјет о разним правитељственим уредбама, које су знања ради остављене у архиву, извештен је даље Лиц. совјет, да је дојакошњи ректор г. Рајко Лешјанин постављен Његовом Светлости за првог секретара земаљског Совјета, а професор народне економије г. др Коста Цукић за начелника у Књажеској канцеларији Оделенија инострани дела. Г. Рајко Лешјанин писмено,⁶ и г. Цукић усмено се опростио у овом заседанију од лицејски професора, његов опроштај у протокол је заведен спомена ради. Оба именована господина упућена су на њову нову дужност. На упраздњено место ректора није Лиц. совјет бирао другог ректора, него је закључио одправљање ректорски дужности са свима правима, која ректор ужива, поверити најстаријем проф. г. Константину Бранковићу, што је и високославно Попечитељство просвештенија одобрити изволило. У овом заседанију напоследку учињено је хваљеноме Попечитељству представљење да се набаве медаље како би се дотични лиц. питомци сходно закљученијама Лиц. совјета наградити могли. На ово понаврано представленије Лиц. совјет није добио никаквог решенија. У шестнајстом заседанију по предпису високославног Попечитељства просвештенија, да му Лицејски совјет поднесе мненије о способностима г. дра Стојана Вељковића, као кандидата за професорску катедру римског и криминалног права и г. Милована Јаковића, кандидата за професорску катедру народне економије и политичне рачунице, Лиц. совјет прегледавши припослане му атестате именоване г.г. кандидате, тајним гласовањем закључило је извешти хваљено Попечитељство, да су по мненију Совјета на основу атестата оба кандидата способни, да дотичне науке на Лицеју предају, и с радости је у 17. заседанију примио извеште, да су обојица за професоре искани катедра његовом Светлости наименовани.⁷ У истом 17. заседанију пристао је и Лицејски Совјет на предлог чиновника ужичког и смедеревског окружија, да чиновници у будуће место 3% за удовички фонд 6% дају, а удове њиове да место 20%, 40% добијају. Закључено је напоследку у овом заседанију под Но 77 поновити представленије Лиц. совјета, како би нуждно било основати болницу за гимназијалне и лицејске питомце, на које досад Лиц. совјет није добио никаквог решенија.⁸ Закљученијем, које је у деветнајстом заседанију Лиц. совјета донешено, умољено је Попечитељство просвештенија, да заоставшћу од 500 талира суму од 350 ф. Лиц. совјету издати изволи, а Совјет ће у своје време о целој суми по надлежности рачуне поднети. Хваљено Попечитељство изволило је уважити молбу ову Лиц. совјета, о чему је исти у 20. заседанију под Но 85 извештен. У истом двадесетом заседанију прочитане су неке правитељствене уредбе, које су знања ради заведене у протокол и остављене у архиву. Заведено је у протокол даље, да је г. професор Панчић од високославног Попечитељства просве-

штенија постављен за члена Комисије приликом испита, који ће се нап питомцима топчидерске школе држати. Опредељене г. проф. Шафариком старе новце, које је Лицеј имао, послао је Лицејски совјет хваљеном Попечитељству просвештенија, да се к осталим старим новцима придаду. Г. професор Рашковић искао је да му се преда соба у којој су се књиге Друштва словесности налазиле и определи подрум, гди ће потребни му за опите материјал сместити. По предлогу Лиц. совјета дозволило је Попечитељство просвештенија да се књиге Друштва словесности преместе на друго место и да се именованом г. Рашковићу у Лицеју налазећи се подрум уступи. У истом заседанију напоследку закључио је Лиц. совјет повторително молити да се скраћени одмор опет на два месеца продужи. Молбу ову уважило је високо Правитељство и решенијем Његове Светлости у сагласију са Совјетом продужен је школски одмор од једног на два месеца дана тако, да се у будуће школска година с 1. септембра одпочиње.⁹ Двадесет прво заседаније држано је 4. маја. Предписаније високославног Попечитељства просвештенија, којим се г. привременом инспектору школа Платону Симоновићу одпуст из правитељствене службе под 13. дец. пр. г. Но 1263 Лиц. совјету до знања доставља,¹⁰ случајно из протокола изоставши, овим накнадно знања ради заведено је у протокол; исто тако и предписаније хваљеног Попечитељства, којим се до знања доставља Лиц. совјету да је Његова Светлост проф. француског језика г. Карла Арена лицејским професором поставити изволила примио је Лицејски совјет знања ради.¹¹ Закључено је даље у овом заседанију, да се по закљученију Лиц. совјета састављени г. професором Бранковићем ред испита, по коме су испити 1. јунија одпочети, а по ком је школска година 29. и. м. закључена, усвоји и одобрења ради Попечитељству просвештенија пошље и по одобрењу истога публики до знања достави, као што је и учињено. У истом заседанију напоследку г. проф. Панчић, извештивши најпре Лиц. совјет, да је Лицеј од разни лица књиге и неке предмете за јестествословни кабинет добио, прочитао је на високославно Попечитељство просвештенија управљени предлог, по ком би он с неким лиц. питомцима по Србији ради научне цели путовао. И молио је Лиц. совјет да исти предлог са својом препоруком хваљеном Попечитељству спроведе. Лицејски совјет похваљујући ревност именованог г. проф. Панчића најтоплије је предлог препоручио хваљеном Попечитељству и с искреном радости примио је у 24. свом заседанију предписаније високославног Попечитељства просвештенија од 12. јунија и.г. Но 768 којим се Лицејском совјету до знања доставља, да је високо правитељство предлог г. проф. Панчића по целом пространству одобрити изволило. Теме које је Лиц. совјет прошле године изабрао није ни један лиц. питомца израдио, зато су задржане исте те наградоносне теме и за идућу годину. У двадесет трећем заседанију прочитана су нека предписанија високог правитељства и остављена су знања ради у архиву. Минералогиску збирку — коју је Друштво словесности Лицеју подарити изволило, примио је Лиц. совјет са захвалности. На писмену молбу гдиког слушатеља III год. Јестествословног оделенија, да се ослободе од полагања испита из финансије зато што су они ванредни предмет тј. математику слушали, закључио је Лиц. совјет упутити проситеље да испит из науке финансије положе. У истом овом заседанију као полицајни преступник,

Управитељством вароши Београда Ректорату упућени лиц. питомец у III год. Правословног оделенија Мијаило Поповић, осуђен је био на пет дана затвора; Лиц. совјет захтевао је међутим удовлетворење, што је Управитељство вароши Београда задржавши оптуженог Мијаила преко ноћи у полицији, 7 точку 25. § лиц. устројенија нарушило; и закључио је умолити високославно Попечитељство просвештенија, да ово издејствовати изволи, да се лиц. питомец, у III год. Правословног оделенија, Милосав Веселиновић, који се као злочинац оптужен у затвору код варошког суда налазио, из затвора пусти и Лиц. совјету ради надлежног испита упути. Двадесет четврто и последње за прошлу годину седаније Лицејског совјета било је 28. јунија т. г. У овом седанију прочитане су неке уредбе високог правитељства, заведене су у протокол и остављене су знања ради у архиву. Најглавнији предмет овог последњег седанија био је избор ректора и деловодитеља. Пре него што је Лицејски совјет к избору ректора приступио, закључио је учинити високославном Попечитељству представљење да се ректор у будуће сваке две године, а не као што је устројенијем установљено сваке треће године бира. Приступљено је после к избору ректора и деловодитеља. За ректора изабран је г. професор физике др Вук Маринковић, а за деловодитеља г. професор јестествене историје др Јосиф Панчић. Обојица примили су на себе дотичне дужности уједно с уживањем надлежни права с 1. јунија т.г. избор ректора, ако се постојећи закон наизмени, по закљученију Лицејског совјета, имаће важности за сво устројенијем прописано време, т.ј. за три године дана.

У изложеном садржава се скраћени преглед и извод делања Лицејског совјета за прошлу школску годину 1855/6. Лицејски совјет држао је у прошлој години 24. седанија, у којима је 115 закљученија односећи се на разне предмете донео.

ЛСНo 22./РН. 159.

Заступник деловодитеља,
др Никола Крстић

Ректор,
Вук Маринковић

Оригинал. АС, МПС, 1856, VI, 150.

- ¹ Види докуменат бр. 312.
- ² Види документе бр. 315 и 316.
- ³ Види докуменат бр. 313.
- ⁴ Види докуменат бр. 319.
- ⁵ Види докуменат бр. 321.
- ⁶ Види докуменат бр. 326.
- ⁷ Види документе бр. 323 и 325.
- ⁸ Види докуменат бр. 327.
- ⁹ Види докуменат бр. 329.
- ¹⁰ Види докуменат бр. 318.

¹¹ До тада се водио као гимназијски професор. Плата му је истовремено повећана на 500 талира годишње — Види АС, А, 641; МПС, 1879, XV, 19.

336.

Београд, 21. децембра 1856. [2. јануара 1857]

Министар унутрашњих дела Министарству просвете — о ослобађању од поштарине метеоролошких извештаја окупних бележника упућиваних проф. Јакшићу.

Попечитељству просвештенија,

Касателно жалбе г. Владимира Јакшића професора Лицеја¹ што поште неће да бесплатежно погодописна известија овамо отправљају; Попечитељство внутрени дела у одговору на одношење хваљеног тог Попечитељства од 22. новембра тек. год. ПНО 1467, исто извештава даје наредбе учињене, по којој ће се у будуће кореспонденција између реченог професора и његови погодописни извештеља бесплатежно на поштама нашим преносити, но под тим условием, да предавајућа се на пошту писма под адресом Дружства србске словесности иду и да би се она од други на дружество гласећи писама разликовати могла, могу извештељи на адресу, и то на десној страни горњег краја ове речи: „Погодописмо известије се стављати (лиц). Горњим одношењем послати прилог повраћа се“.

РНo 694.

Попечитељ внутр.
дела, кавалер,
К. Николајевић

Оригинал. АС, МПС, 1856, VIII, 87.

¹ Жалио се Министарству просвете 21. октобра 1856.

337.

Београд, 5. [17] децембра 1856.

СПИСАК

ПО КОМ ЈЕ ПРОЦЕНТ ОД ПРОФЕСОРА КЊАЖ. СРБС. ЛИЦЕЈА ЗА М. НОВЕМБАР НАПЛАЋЕН И ФОНДУ УДОВИЧКОМ ПРЕДАТ.

Предат	Званије	Годиш. плата у талирима	по наособ сума		Примеч.
			Гр. п.	Скупа Гр. п.	
1	2	3	4	5	6
1.	Проф. Коста Бранковић	850	25	20	
2.	„ Игњат Станимировић	850	25	20	
3.	„ Јанко Шафарик	700	21	—	
4.	„ Сергија Николић	700	21	—	
5.	„ др Вук Маринковић	600	18	—	
6.	„ др Јосиф Панчић	600	18	—	

1	2	3	4	5	6
7.	„ Никола Крстић	600	18	—	
8.	„ Михаил Рашковић	600	18	—	
9.	„ Алек. Вукомановић	600	18	—	
10.	„ Филип Христовић	600	18	—	
11.	„ Милов. Јанковић	600	18	—	
12.	„ Стојан Вељковић	600	18	—	
13.	„ Владимир Јакшић	600	18	—	
14.	„ Карл Арен	500	15	—	
Сума			270	—	

УНо 2774.

Попечитељ финансије,
(М.П.) Јован Мариновић¹

Оригинал. АС, Л, 702.

¹ Јован Мариновић (1821—1893), министар финансија (1856—1858), председник Државног савета.

1857.

338.

Београд, 8. [20] јула 1857.

Владимир Јакшић Министарству просвете — моли да му се доделе новчана средства за учешће на међународном конгресу статистичара у Бечу.

Високословно Попечитељство просвештенија!

У следству напредовања духовне образованости у Европи, кроз последњи десетина година, многи високи државници осетили су преку потребу да им је нужно скупштину европски државослова сазвати, на којој би се о најцелосходнијим мерама к већем полету у јавној управи посаветовати могли. На тај конач закључи се да се септембра месеца 1853. год. у Брислу „Међународни конгрес за статистику“ уздржи, на који се сви учени мужеви, државне науке његујући, позову. Успех овог првог састанка такав се показа, да се на истом изнова закључи, да се и втори подобног рода определи, који би се у Паризу у години 1855, приликом индустријалног светског излога држати имао. Овај втори јошт и сјајнији од првог испадне почем је двапут више гостију бројао, него онај у Белгији држани на коме се више од 150 љубитеља државни наука, стекло небијаше. Међу тим на оба конгреса учињена закључења нису

за доста довољна сматрана, да би се државописни послови, за којима се тежило, по целој Европи равнообразно одправљати могли, пак зато стални одбор и трећи састанак пропише, који ће се неотложно 20. и следујући дана августа месеца ове године у Бечу држати имати. Да ће овај трећи и најпообенији бити унапред се потврдити сме, почем је на прва два врло мало учасника из Италије, а баш никаква из Русије и подунавски предела било. Најпокорније долеподписани, по званичној дужности предавање државни наука у нашем Лицеју имајући, за саветно држи, да га вишехваљено Попечитељство, с дужним путним трошком снабдевши, на речени „Међународни статистични конгрес“ као озваничену особу пошље, на који је поодавна од научени своји пријатеља из страни земаља позват и на коме би с већим кругом научених упознавши се и своје отечество непосредно, у статистичном смотрењу, упознати прилику имао.

Најпокорније долеподписани, непрекидно за прославењем свога рода чезнећи, подпуном се надеждом пита, да ће га његово високо земљеправитељство на поменути сабор државни наученика, достојно опремивши, послати пак с тиме и целом свету доказати, да и Србија на путу европске цивилизације шестовати непрестаје.

Високославног Попечитељства
Владимир Јакшић,
државни наука професор и више
учени дружства член

Оригинал. АС, МПС, 1857, IV, 2.

Напомена: Кнез Александар није одобрио новчана средства проф. Јакшићу (3. август). Међутим, Јакшић је отпутовао у Беч, одакле се јавио министру просвете 13. септембра, с молбом да му се дозволи одсуствовање од наставе до 25. септембра исте године.

339.

Београд, 10. [22] јануара 1858.

Ректор Министарству просвете — подноси годишњи извештај и класификацију лицејаца.

Совет Лицеја је почео, сходно височајшој уредби од 7. јун. 1856. г. ВНо 771, 1. септембра 1856. г. своја делања и закључио је у свом I заседанију, да се уписивање ученика лицејски има држати 1. и 2; 3. тако да се има торжествености призивање св. Духа.

У II заседанију известио је ректор Совет Лицеја да се још није довољно ученика уписало, због чега би решено, да се уписивање продужи 3. и 4, а 5. да се одпочну редовна предавања. У исто време је предузет распоред предавања, који ће се имати ове школске године набуљавати и припослат је 4. септ. СЛНо 14 високославном Попечитељству просвештенија на потврђење. У IV заседанију, пошто је ректор јавио да су неки ученици поднели прошенија за правитељствена благодетанија, приступио

је Совјет лицејски ка расматрању ови прошенија, и имајући у виду потребу ученика и њиов прошлогодишњи научни напредак разредио је на њи 17 суму од 57 1/2 тал. Списак предложени на ту цель питомца би припослан високославном Попечитељству 20. септ. СЛНо 18.

У I заседанију је узет у расматрање предлог г. Дерока проф. начертана у гимназији београдској, у којем исти излаже потребу, да ученици учење овога предмета и у Лицеју продуже.¹ Увидећи Совјет, да су слушаатељи Лицеја и онако предметима обтерећени и да овај обште образитељни предмет у нижа приуговоритељна заведенија спада, одбацио је овај предлог.

У VI зас[еданију] су изјавили професори Јестествословног оделенија да је за хемични лабораторијум нуждан један особени лаборант који би се јединствено с овим послом занимао, а уједно и чистоту и поредак јестествословни кабинета надзиравао. Предлог овај би усвојен у достављеном 18. окт. СЛНо 26 високославном Попечитељству с молбом да га оно даље расмотрити благоизволи.²

У VII засед. предложио је проф. јестествене историје г. Панчић да с дела односећа на јестествену историју обично снабдевана са образцима и често потребна при предавању речене науке, из главне библиотеке одвоје и у јестествословном кабинету као ручна библиотека хране. Убеђен Совјет о уместности овога предлога одобрио га је с тим примечанијем, да се списак ови књига има као и до сада водити у библиотеци Лицеја, а да проф. јестественс историје има бити за сва та дела одговоран.

У VIII зас. предузео је Совет по гласу 5. т. § 23. Устр[ојенија] Кн. с. Лицеја расположење са сумом од 500 тал. одређеном на потребе библиотеке, лабораторија и кабинета и по саслушаним потребовањима дотични професора одредио је: на лабораторије 125 т., на библиотеку 115 т., на математични кабинет 100 т., на јестествословни кабинет 100 т., на физикални кабинет 30 т., и оставио је на непредвидиме трошкове 30 т. Како су пак ове суме потрошене, увидити ће високославно Попечитељство протвештенија из овде под ./.. прикључени рачуна.³

Предавања су преко све школске године уредно текла и прописати поредак није био никаквим дисциплинарним иступљењем нарушен. Само су се између г. професора Вељковића и слушаатеља II год. права догодила нека неспоразумења, која је Совјет Лицеја у XI и XII свом заседанију извидио и високославном Попечитељству на надлежно благодарзубење припослао СЛНо 44 и 45.⁴

Приближавајући се крај школске године Совјет Лицеја је у XIII свом заседанију решно, да се предавања закључе 25. маја, како би се могли ученици на прве испите, који су се имали 1. јунија започети приуговорити, уједно би закључено, да се расположење држати се имајући испита састави и високославном Попечитељству знања ради саобшти.

Г. професор Рашковић одређен испрва актом од 4. фебруара ВНо 176 на анализирање отечествени минерални вода⁵, после тако актом од 19. апр. ВНо 580 за техничног комесара у Мајданпек, положио по смислу последњег предписанија са ученицима испите раније, после тако је био упућен на ново одредење СЛНо 54.

Исто је тако и г. проф. Вукомановић, који је због нарушеног здравља желио што скорије из Београда одлазити свршио у почетку јунија испите.

Ванредни слушаатељ I год. јестествословни наука Борђе Паунковић је поднео Совјету лицејском молбу да му се дозволи испите положити — а да му се свр'у тога свидетељства издаду како би мога у свом отечеству — Аустрији — науке продужити. Совјет Лицеја је Паунковићу молбу уважно, за сваки пак будући случај је поставио начело: да младићи без свршени нижи класа немогу у више прећи и свидетељства из ванредно слшани наука полүчити, да се неби неправда онима чинила који у постављеном реду наукама прилежавају.

Услед положеног начела је у XIV зас. одбивена молба ванредног слушаатеља права Васе Поповића, који без да би био свршио ниже разреде тражио да му се дозволи испит положити. Испити су садржани по постављеном реду: успех пак кога су ученици показали изложен у изводу у оvd. под ./.. приложеном списку.⁶

Четири слушаатеља Јестествословног оделенија су по нарочитим предписанијама високословног Попечитељства од 21. јулија ПНо 734 и 27. авг. ПНо 1225 из Лицеја при окончању започети наука одлуштена и на нова своја одредељења упућена. По свршеним испитима је високославно Попечитељство просвештенија искало од Совјета лицејског мненија: да ли би се штогод у досадашњем устројенију књ. с. Лицеја на боље унапређење овог заведенија могло преиначити и како; услед чега је Совјет у свом XV, 27. јун., XVI, 31. јун. и XVII, 6. авг. држаном заседанију испитао подробно све недостатке реченог Устројенија и поднео је 7. авг. СЛНо 69 и 71 обширни пројект, шта би се имало у честоречном Устројенију преиначити.⁷

Из свега овога ће увидити високославно Попечитељство, да је Совјет Лицеја књаж. србског и у теченију прошле школске године око свога онога из могућности настојавао, што ред повереног себи заведенија подржава, напредак његов условљава и благонамерну цель високог правитељства испуњава; пак и по окончању школског теченија, у време одмору посвећеном није пожалио Совет труда, да услед високог позива не подејствује, како би се од повереног му заведенија све оне незгоде и препоне уклониле, које научном његовом задатку и одредељенију на путу стоје. Исто су се тако и поједини членови Совјета Лицејског по својим струкама неуспино трудили, да своја предавања са данашњим потребовањама науке и духа времена у нуждно согласије доведу. Најпосле су руководитељи кабинета и библиотеке поспешно дејствовали, те су се збирке Књаж. срб. Лицеја не само из они научни средства, које је високо правитељство на ту цель одределило, већ и поклонима разни учени содружества и приватни људи знатно умножиле.⁸

Р.Но 2./СЛ.Но 26.
10. јануара 1858.

Деловодитељ
Др Јос. Панчић

Ректор
Вук Маринковић

ИЗВОД

КЛАСИФИКАЦИЈА ПИТОМАЦА КЊАЖ. СРЕБСКОГ ЛИЦЕЈА
ЗА ШКОЛСКУ ГОДИНУ 1856/7.

Слуш. III год. права

Число	Име и презиме	Белешке
1.	Арсеније Стојановић	врло добар
2.	Василије Поповић*	врло добар
3.	Димитрије Јовановић	врло добар
4.	Димитрије Радовић	одличан
5.	Коста Борисављевић	добар
6.	Максим Максимовић	добар
7.	Марко Лазаревић	одличан
8.	Никола Субашић	врло добар
9.	Матија Карамарковић	одличан

* Оставио је у теченију године школе.

Слуш. II год. права

1.	Атанасије Стефановић	добар
2.	Аћим Чумић	врло добар
3.	Глигорије Новаковић	одличан
4.	Јосиф Здравковић*	
5.	Коста Гребенаровић	добар
6.	Стефан Ковачић	врло добар

* Оставио у теченију године школе.

Слуш. I год. права

1.	Александар Радичевић	врло добар
2.	Драгомир Рајовић	врло добар
3.	Живан Борђевић	добар
4.	Лазар Јаковљевић	добар
5.	Лука Сарић	врло добар
6.	Марко Вуковић	врло добар
7.	Милан Дамњановић	одличан
8.	Милош Прокић	врло добар
9.	Милутин Стојановић	врло добар
10.	Милан Радовановић	одличан
11.	Мелентије Симић	добар
12.	Петар Сенић	врло добар
13.	Светозар Бантић	врло добар
14.	Светозар Поповић	добар
15.	Стеван Остојић	врло добар
16.	Борђе Обрадовић	врло добар
17.	Борђе Пантелић	врло добар

Слуш. III год. јестествословља

1.	Арангел Петровић	добар
2.	Јанићије Стефановић	врло добар
3.	Петар Трифуновић	врло добар

Слуш. II год. јестествословија

1.	Михаил Валтер	одличан
2.	Милош Николајевић	врло добар
3.	Филип Тансић	одличан

Слуш. I год. јестествословија

1.	Александар Марковић	добар
2.	Андреја Андрејевић	одличан
3.	Аћим Прокић	врло добар
4.	Густав Нетер	одличан
5.	Драгутин Вучовић	врло добар
6.	Милан Богнџевић	врло добар
7.	Борђе Пазјуковић*	врло добар

* Ванредни слушаатељ.

Деловодитељ,
Др. Јос. Панчић

Оригинал. АС, МПС, 1858, I, 13.

Напомена: Мада је овај докуменат настао 1858, ми смо одлучили да га уврстимо међу акте школске 1856/7. године. Ректор, заузет израдом нацрта „Устројенија гимназије и Лицеја“, није стигао да га састави и упути министру на време, па је то морао урадити почетком 1858. године.

¹ Докуменат се налази у АС, МПС, 1856, VI, 115.

² Види АС, МПС, 1861, II, 194.

³ Нису сачувани у овој фасцикли, већ у АС, МПС, 1857, III, 29.

⁴ Пореда њих, на истог професора жалио се Министарству просвете и Аћим Чумић. Сва акта налазе се у АС, МПС, 1857, I, 36; А, 708.

⁵ Проф. Рашковићу придодат је државни апотекар Павле Илић — АС, А, 715. — Види и АС, МПС, 1858, VI, 14.

⁶ Види прилог.

⁷ Види документа бр. 340 и 341.

⁸ Међу дародавцима нашла се и Руска академија наука из Петрограда — АС, А, 692, 799 810.

340.

Београд, 7.[19] јула 1857.

Ректор Министарству просвете — о распри међу професорима око реформе Лицеја.

Високославном Попечитељству просвештенија,

По налогу високославног Попечитељства просвештенија од 25. јунија т. г. Но 922 имао је Лицејски совјет предлагати досадашње Устројеније Књ. србског Лицеја, и извидивши недостатке, које научном успеху лицејски предавања на путу стоје, своје мненије о начину преустројења истога хваљеном Попечитељству поднети.

Премда се већ време школског одмора малне започело било, то су неки професори лицејски од части са дозвољењем надлежни власти одпутовали били, при свем том је ректор због важности овога предмета за своју дужност сматрао, професоре, који се у месту налазе, одма у седаније позвати и наведени им налог саопштити.

У првом по овом послу 27. јунија држаном седанију сагласили су се присуствујући професори у главним тачкама, по којима би требало

досадашње устројеније преиначити; пак почем је читање старога устројенија и сачиненије новога дуже времена потребовало, но да би се могло било то истога дана свршити, закључили су, да се у идућим данима дотле скупљају, док се предмет сав неоконча, пак да се у 6. јулија држати имајућем заседанију преустројење са спроводним писмом прочита и најпосле надлежној власти достави.

У заседанију од 6. јулија, у коме су присуствовали: ректор Вук Маринковић, професори: архимандрит Сава, Константин Бранковић, Сергије Николић, Јанко Шафарик, Владимир Јакшић и деловодитељ Јосиф Панчић. Овај последњи читао је, као што је то било закључено акт[ом] преустројења Лицеја; па кад је до оне тачке дошао, гди се професору общте статистике додаје још један предмет статистика Србије, г. Владимир Јакшић професор овога предмета приметио је: да се он не може наморати, да он један предмет, који још није израђен и за који има довољно извора, предаје. На то му је речено, да њему Лицејски Совјет тај предмет ненамеће, да се желио с њим, Јакшићем, о тој ствари разговарати, но да он пре није хтео или могао у заседаније долазити. Даље је казано, да се при разним попечитељствама налази доста података за статистику Србије, које може ласно употребити тим више, што се он с тим предметом специјално занима; најпосле да ова ствар није коначно решена, но да се предлаже високославном Попечитељству просвештенија, које ће ју по свом најбољем увиђењу одобрити или одбацити.

На ово је одговорио г. Јакшић, да он никако ни на то непристаје и да је то било *безумно* и *лудо* без њега о његовом предмету решавати.

Један од професора приметио му је на то: да он — г. Јакшић, са таквим речма чест своји другова, који су ту ствар по зрелом договору на ползу заведенија решили, врећа.

На то је г. Јакшић одговарао: *да сте били честити, остали бисте били код куће, а неби сте били у Србију ни дошли; у даљој препирки називао је све професоре, који су из прека, лолама, који су дошли, да њему — Јакшићу — у његовој земљи заповедају.*

Пошто су овакове и још и друге несмислене речи од стране г. Јакшића текле, председавајући ректор заседаније, које је било на тај начин од прописаног правца одступило и у ком се даље започети важни предмет решавати није могао, разпустио је.

Лицејски совјет извештавајући о овоме високославном Попечитељству непропушта исто покорно молити, да би оно г. Јакшића због овога грубога изступлења по свом благоразуђењу казнити изволило, како се у будуће неби више таково штогод у кругу професора, који по вишем налогу своју званичну дужност извршују, догађало.¹

МНо 70/РНо 61.

Деловодитељ,
Др. Јос. Панчић
Ректор,
Вук Маринковић

Оригинал. АС, МПС, 1859, X, 29.

¹ Види докуменат бр. 342.

341.

Београд, 8.[20] јула 1857.

Ректор Министарству просвете — излаже основне идеје према којима би требало преуредити Лицеј и доставља му нацрт „Устројенија“ урађен у Савету.

Високославно Попечитељство просвештенија!

По учињеном примечанију, да се у 1853. год. ново заведеном Устројенију Књаж. срб. Лицеја многе тачке налазе, које су се у теченију времена непрактичним и намерењу високог правитељства неодговарајућим показале, високославно Попечитељство просвештенија желећи све оно уклонити, које научном напредку лицејски ученика и развитуку овог учебног заведенија, на путу стоји, у предписанију свом од 25. јунија т. г. ПНо 932 наложило је Ректорату Лицеја да се са надлежним професорима о свима тачкама наведеног Устројења посаветује и у обширном известију своје мненије поднесе, шта би се и како у честоречном Устројењу изменити и поправити могло.

Услед тога налога је Совјет лицејски ког је искуство прошли година подпуно уверило, да ново заведени ред учења у Књаж. срб. Лицеју ка пожеланој цели не води, приступио у заседанију свом од 27. јунија т. г. к овом важном делу и расчлењујући најприје недостатке досадашњег научног реда и имајући призренија на потребе високог правитељства у свестрано изобразеним чиновницима, а поглавито у способним судијама, сагласно је се у следујућим главним тачкама:

1. Постојеће оделење Јестествословно-технично не одговара постављеној цели, почем се у њему, које због недостатка научни средства, које тако због недостатног приуговљања учеће се младежи, совршени техници изобразити не могу, обстанак дакле овог оделенија у досадашњој форми је само обсена за високо правитељство, за учећу се младеж и за сав остали учени свет. — Овај недостатак увиђају и сами ученици и зато их се врло мало уписује у ово оделеније, пак и они који увиђајући ползу познавања јестествени предмета у ово оделеније ступе, слушају овде само једну или две године, после пак прелазе у Оделеније правословно и извргавају себе на тај начин из сопственог побуђенија дужему теченију школском.

2. Ученици Правословног оделења, који се за једну од важни струка правленију приуговљавају, лишавају се по досадашњем научном реду, поучења у предметима јестествословним који поглавито служе на изострење ума и облагорођење срца човечијег и који је познавање данас већ постало необходимо нуждним за сваког изобразеног и практичног човека. Ово искључење правослова од познавања за практични живот нуждни предмета не може даље без моралног квара учеће се младежи и правитељства обстати, тим више што правослови често прелазе због особити околности у друге струке правленија у којима су им познавања речени предмета још нуждни.

3. Због краткоће времена, за коју се велико число предмета у оба оделенија изучити има, слушаатељи Лицеја су тако обтерењени са предметима да је физично немогуће да и ваљано проуче. Ове предмете би дакле требало у више година разредити, како би ученици свакоме нуждно време посветили, како би је дубље и у нуждној обширности изучити могли.

4. У Правословном оделенију недостају неки научни предмети, који је познавање за сваког судејског пак и полицајног чиновника од превелике ползе, као: етика, полицајни законик Србије, менично право, судејска медицина и званични слог. Ове предмете доста малог обима али превелике важности за правослове би требало увести.

5. Најпосле су се неке дисциплиниране тачке постојећег устројенија у искуству одвише пострани показале и имале би се у самом интересу млади, своју сопствену ползу и напредак још слабо проишчући умова поштрити.

Пошто је на тај начин Совјет лицејски објаснио недостатке постојећег устројенија, прешао је ка разматрању начина, којим би се истим доскошти могло и сагласно је се даље у следећујим начелима:

1. Да се досадашње Одељење јестествословно преобрази у Одељење *филозофично-камаралистично*, у којему ћеду се ученици у оним истим наукама, које су се до сада предавале у оделењу Јестествословно-техничном приуговљавати за више науке а нарочито правословне и војене у отечеству, лекарске, инцинирске, рударске и пр. изван отечества, пак да би се у њему могли изобразити чиновници, који би високо правителство по разним струкама свог правленија, и не свршавше правословне науке потребовало, да се с њим сајуже и оне науке, које су се до сада у Обштем оделенију предавале.

2. Да се теченије учења у Лицеју распрострањени на пет година, прве три године би се приуговљавали ученици у горе реченом оделенију за струку правословну или за друге више науке, две пак последње слушали би строго правословне предмете. Овде ./. приложени образац показује којим би се редом науке слушале.¹ — Пак да би се при овако продуженом у Лицеју теченију време у нечему штедило, пробитачно би било, да се VII гимназијална класа, у којој се и онако никакви важни или нови предмети не предају, укине, и да се главно вниманије у гимназији обрати на изучење језика, математике, географије и начертанија.

3. Да се гореизложени (точка 4) за правослове необходимо нуждни предмети заведу тим више што су се између садашњи професора Лицеја наша лица, која су предавање ти предмета из обзира њихове известне ползе за правослове и из чисте жеље, да наше лицејско заведеније духу данашњег времена и потребама отечества одговори, на себе примили, а имено: етику проф. Коста Бранковић, полицајски законик Србије и менично право др Н. Крстић, судејску медицину др Вук Маринковић, обште јавно право и званични слог проф. С. Николић.

4. Да се од досадашњи предмета једна механика, као строго спадајућа у технично заведеније, које наше досадашње оделење Јестествословно-технично заменити неможе изостави, тим више што се никакви апарати нуждни при предавању ове науке, до сада набавили нису. Најпосле

5. Да се неке дисциплинарне тачке, које су пожеланом напредку ученика и поспешном извршенију дела лицејски на путу стајале поштре и да се досадашње устројеније са постојећим одношајима Књаж. срб. Лицеја према вишој власти и са горе изложеним променама у сагласију доведе.

Из овде под ./. приложеног Устројенија Књаж. срб. Лицеја² ће моћи високославно Попечителство просвештенија увидити све оне промене, које је Совјет лицејски чинити за нуждно нашао: из свега пак овог доле ће се моћи уверити, да је Совјет лицејски, при преиначенију постојећег реда, имао у виду јединствено напредак учеће се јуности и ползу високог правителства, који ће у будуће из нашег, овако преображеног заведенија добивати младиће приуговљене у Филозофично-камаралистичном оделенију за звање по полицајној и финансијалној струци и за све више науке, којима би се они у отечеству или на страни посветити хтели, поглавито пак ће добивати у оба оделенија свестрано изражене чиновнике за судејску струку, са оним истим научним средствима, која је оно већ на то жртвовало, без да би се дакле и најмање садашњи буџет обтерећавао и без да би се икакве промене у персоналу Лицеја или научним средствима чинити морале.

Најпосле се усуђује Совјет Лицеја Књаж. срб. покорно молити високославно Попечителство просвештенија да оно благоизволи подејствовати да се досадашњи ред учења у Лицеју што скорије у горе изложеном смислу преиначи, како би се једном крај учинио неповољном положају, у ком се Одељење јестествословнотехнично због из године на годину умањавајућег се броја слушаатеља, поглавито пак због тога налази и што своме наслову и одређенију никако одговорити не може.

СЛНО 67.69/РНО 60.

Ректор,
Вук Маринковић

НАУКЕ

које се у Лицеју К. С. предавати имају, расположене по оделенијама и годишњим теченијама

I. Одељење филозофичко-камаралистично

Прва година

Наука христијанска
Психологија и логика
Обшта историја
Физика, математична и географија
и метеорологија
Зоологија и ботаника
Математика (што узследује после гимназије)
Француски језик и литература
Немачки језик и литература

Друга година

Наука христијанска
Етика
Обшта историја
Теорија словесности, естетика,
историја Славена и народа
србског
Хемија
Народна економија
Минералогична и геогнозија
Геометрија практична
Француски језик и литература
Немачки језик и литература

Трећа година

Наука християнска	Технологија
Педагогика	Обшта историја
Политична рачуница	Историја главни европ. литература
Агрономија	и србска литература
Финансије	Архитектура
Статистика обшта и Србије	Државна енциклопедија
Наука трговине	

II. Одељење правословно

Прва година

Историја права
Римско право и његова историја
Грађански законик
Криминално право обште и Србије
Менично право
Обште јавно право
Полицајни законик Србије

Друга година

Грађански законик
Поступак грађански и криминални
Србско јавно право
Званични слог
Судејска медицина
Међународно право
Административно право

УСТРОЈЕЊЕ

КЊАЖ. СРБСКОГ ЛИЦЕЈА

Глава I.

ОБШТА ПРАВИЛА

ПНо 633.

Попечитељ
правосудија и просвеш.,
подполков., кавалер,
Стефан Марковић

Оригинал. АС, А, 650.

1. Лицеј састоји се из два одељења наука: Философијско-камаралистично³ и Правословног.
2. Ученици који с успехом сврше гимназију, прелазе најпре у Одељење философијско-камаралистично, а потом у Правословно.
3. Теченије учења у Лицеју траје пет⁴ година.
4. Управа Лицеја поверава се ректору и Совјету лицејском, Лицеј стоји под вровном управом и надзором Попечитељства просвештенија.
5. Совјет лицејски може чинити представе, да се у устројенију овом она правила измену, која би се недостаточна показала.

Глава II.

САСТАВ И ПРЕДМЕТ ОДЕЛЕЊА

6. У Одељење философијско-камаралистично спадају: наука християнска и историја цркве, психологија, логика, етика и педагогија, теорија и историја словесности, естетика и историја Славена и Срба, обшта

историја, физика, математична и физикална географија и метеорологија, јестествена историја и агрономија, хемија и технологија, математика, практична геометрија и архитектура, народна економија и политична рачуница, статистика обшта и ст[атистика] Србије, финансија и наука трговине, државословна енциклопедија, француски језик, немачки језик.

7. У Одељење правословно спадају: историја права, римско право и његова историја; грађански законик, грађански поступак, криминално право обште и Србије, криминални поступак, обште јавно право, србско јавно право; административно право, међународно право; менично право; полицајни законик Србије, судејска медицина и званични слог.

8. Сви ови предмети се редовно уче.

9. Сви ови предмети се раздељују на 16 професора од који један професор, немачког језика, припадаје гимназији, и то:

1. Християнске науке и историја цркве,
 2. Психологије, логике, етике и педагогије,
 3. Теорије словесности, естетике, историје словесности србске, славенске и најглавнији народа Европе и историје народа србског,
 4. Свеобште историје,
 5. Народне економије и политичне рачунице,
 6. Државословне енциклопедије, историје права, полицајног законика Србије и меничног права,
 7. Римског права и криминалног права,
 8. Финансије, статистике и науке трговине,
 9. Грађанског законика, грађанског и криминалног поступка,
 10. Административног права, обштег јавног права, јавног права Србије, међународног права и званичног слога,
 11. Физике, математичне и физикалне географије, метеорологије и судејске медицине,
 12. Јестествене историје и агрономије,
 13. Хемије и технологије,
 14. Више математике, практичне геометрије и грађанске архитектуре,
 15. Француског језика и литературе,
 16. Немачког језика и литературе.
10. Разређење ови предмета по теченијама и на часове чини Совјет лицејски, но он има сваки пут преставити исто на потврђење Попечитељству просвештенија.

Глава III

О ЛИЦЕЈСКОМ СОВЈЕТУ

11. Членови Совјета лицејског јесу ректор и сви лицејски професори.
12. Сви членови Совјета лицејског морају долазити у његова заседања. Који без основни узрока није дошао подпада уредби у § 24. т. 2. овога Устројења о том издатој.
13. Совјет Лицеја не приступа ка разматрању и решавању дела, ако у заседанију не присуствују најмање две трећине членова. У време одмора школског Совјет Лицеја може држати ванредна заседања но само за онаква дела, која се не могу на даље остављати.

14. Совјет лицејски држи своја заседанија у слободно од предавања време.

15. У заседанијама Лицејског совјета председава ректор. После ректора заузимају места професори по старешинству своје службе. У случају болести или одсутства ректора његово место заступа најстарији професор.

16. Дела у Совјету лицејском решавају се по већини гласова, а при равности гласова претеже мјеније оне стране на којој је глас ректора.

17. Председатељ почиње и свршује заседанија; он скупља гласове почињући од најмлађег члена.

18. Деловодство послове Лицејског совјета предаје се ректору и деловодитељу. За деловодитеља Лицејског совјета бира Совјет једног између лицејски професора и то на три године. Велики печат Лицеја и сва акта чувају се у канцеларији Лицејског совјета.

19. Предмети радње Лицејског совјета јесу:

1. Избирање ректора, деловодитеља и библиотекара. Избор бива коцком.

2. Прегледање метода предавања, програма и руководства које професори избирају; такође разрешење научни предмета по теченијама и на часове.

3. Примање у Лицеј ученика, који су с успехом свршили теченије у отечественој гимназији, или у гимназијама они држава у којима се наспрам Србије набљудава ова узајмност.

4. Назначавање времена и реда испита и разгледавање бележака о прошлогодишњем успеху ученика ради превођења њиовог у више класе.

5. Главно управљање научнима при Лицеју средствима, а такође и сумама, које се на набављање ти средства дају.

6. Издавање атестата ученицима, који су теченије наука у Лицеју свршили и те атестате подписују ректор и деловодитељ. У те атестате записују се (осим успеха ученика, још и бележке у владању, а и то, колико је који ученик дао врло добри сачиненија и) или био награђен медаљом. Све белешке се ваде из класификационог протокола, који се храни у канцеларији Лицејског совјета.

7. Представљање сиромашни, но одлични ученика правитељству за благодетијаније.

8. Разсуђавање о средствима к унапређењу наука, које се у Лицеју предају. Сваки член Совјета лицејског има право у заседанијама Совјета лицејског чинити предложена тичућа се научни предмета, но само пиисмено.

9. Сочиненија подробног известија о својој најглавнијој радњи, које се сваке године при почетку новог школског теченија Попечитељству просвештенија подноси. Ова известија и друга објављенија која се по научној струци од стране Лицеја чине, печатају се о правитељственом трошку.

Глава IV.

О РЕКТОРУ ЛИЦЕЈА

20. Ректора бира Совјет Лицеја од лицејски професора на три године а у том званију га утврђује највиша власт.

21. Дужности ректора јесу следејуће:

1. Ректор се најближе стара о поредку Лицеја, мотри на то, да она лица, која се у Лицеју наоде, уредно извршују своје дужности и да лицејско предавање тече у прописаном реду.

2. Ректор има право опомињати професоре и чинити њима приметбе, кад они не извршују своје дужности.

3. Ректор даје сваког месеца на знање Попечитељству просвештенија, колико је пута који професор у теченију месеца од школски часова или заседанија изостао и доставља му одма до знања кад се какав важан случај у Лицеју догоди.

4. Он чува мали лицејски печат и распечађава писма управљена на Совјет лицејски.

5. Он непосредствено надзирава над ученицима у смотрењу његовог долазења на лекције и у цркву, а тако и у смотрењу његовог владања и у обште извршавању училишни правила, која се сваке године при почетку школског теченија у његовом присуству читају ученицима.

6. Ректор опомиње ученике због неуредности и непристојности, а може и мање преступке и казнити укором и кратким затвором; за веће преступке пак представља он ствар Совјету лицејском ради поштрења казни.

7. Ако полиција у каквом полицајном преступку ухвати ученика дању или ноћу, то га она мора послати ректору, ако је дању, одма, ако ли је ноћу, кад сване, а у случају каквог злочинства, које би ученик учинио, подпада овај грађанском суду и полиција је само дужна ректора о томе известити.

8. Ректор назначава дан заседања Совјета лицејског и подписује уједно са деловодитељем сва представљена Совјета Лицеја вишој власти.

9. Он се стара да се сва научна средства и остало имање лицејско заведу у спискове. Спискови ови се хране у канцеларији Лицеја.

10. Ректор чува код себе предате му суме новаца и троши их или сам, или по одобренију Совјета лицејског (§. 19. т. 5) дајући о њима рачун по форми узакоњеној.

Глава V.

О ПРОФЕСОРИМА

22. Професор, пошто на званије своје буде наименован, има у правитељственој служби једнака права са осталим чиновницима правитељственим.

23. Оставке на службу професора предају се Совјету лицејском, који о том вишој власти чини надлежно представљење.

24. Дужности професора јесу:

1. Сваки професор дужан је предавати свој предмет у потребном пространству правилно и добронамерно, пазећи на напредак и усавршење оне науке, коју он предаје.

2. Професори дужни су прилежно долазити на лекције и у заседања лицејска, а кад не могу доћи, морају напред о том известити ректора. За лекцију коју би који без довољног узрока пренебрего узима му се по један галир на ползу правитељствене касе.

3. Ни један професор не може заузимати две катедре и добивати за обадве плату; но у случају нужде сваки мора примити на себе по своме оделењу предавање једног или више предмета свог другара и добива, кад је катедра упразњена, по числу предавани лекција припадајућу част из одређене за ту катедру плате.

4. Професор мора предавати свој предмет не мање од 6 часова на недељу.

5. Сваки професор мора изградити свој предмет и давати ученицима, да га преписују, а диктирање у школи сасвим забрањује се.

6. Професори морају записивати имена они ученика, који нису на њиновом часу били, а записке ове достављају ћеду сваки месец ректору.

7. Професори чине с времена на време повторавање онога, што су по своме предмету с ученицима прошли.

8. Професори дужни су у почетку сваког теченија предати ректору програме своји предмета, а он исте представља Лицејском совјету да се доведу у согласије са свима предметима, који се предају у два оделенија. Пошто Совјет лицејски потврди ове програме, професори морају по њима свршити оне науке, које они предају у течену одређеног на то времена.

9. Надлежни професори надзиравају над кабинетима по својим предметима.

25. Права професора:

1. Сваки професор получава периодично повишавање плате по уредби од 20. октобра 1851. г. ВНо 926.

2. Професори могу од дужности своје одсуствовати но само са дозвољењем надлежне власти, а имено, за одсуствовање на време од три дана са одобрењем ректора, а на дуже време са дозвољењем Попечитељства просвештенија; но и у првом случају има ректор о даном одобрењу и побуђенијама к томе известити Попечитељству.⁶

Глава VI.

О УЧЕНИЦИМА

26. Ученици који су с успехом свршили теченије наука у отечественој гимназији или у гимназијама они држава у којима се наспрам Србије набљудава ова узајамност као и они који су речене науке у гимназијама они држава изучили, у којима ова узајамност не влада, јел су пред Совјетом лицејским изражали испит из предмета гимназијски, имају право ступити у Лицеј.

27. Уписивање ученика предузима се први дана месеца септембра, а који се из уважајемо узрока у ово време не јаве, имају још право ступити у Лицеј до конца месеца септембра.

28. Успеси ученика оцењују се белешкама: 1, 2, 3, 4, 5. — 1 значи врло слаб успех, 2 слаб, 3 добар, 4 врло добар, 5 одличан.

29. Ученици преводе се у више разреде по испитским белешкама, који добијају у општем изводу испитски бележака не мање од 3 при чему се половина прима у цело и који теченије 1 ни из једног предмета, они прелазе у виши разред. Ученик имајући у општем изводу 3 но и 1 из каквог год предмета, мора повторити испит из тог предмета у првој половини месеца септемврија, пак ако то поправи, онда се преводи у виши разред. — Ученици, који добију из два предмета по 1 или у општем изводу бележака мање од 3 остају у истом разреду. — Сваки ученик може остати у једном разреду само две године, па ако и друге године не успе, одпушта се из заведенија као неспособан.

30. Владање ученика, које оцењава ректор, означава се изражењем „добро“ или „непристојно“.⁷

31. Ученику који изостане без важни узрока свега 15 пута за једну годину од предавања ма какви предмета, бележи се у сведетелство, да је био немарљив у посећавању предавања, који пак изостане свега 30 пута искључава се од исти и мора повторити годину.

32. Сваки ученик мора сваке пол године донети ректору један собом сачињен или преведен саставак, односећи се на један од они предмета, које је он тога полугодија слушао: који ово не учини, не може прећи у виши разред.

33. Ученици морају извршавати предписана училиштна правила и владати се онако, као што пристоји младим људма добивајућим више израженије. Који наруше правила, или који сасвим рђавог владања, подпадају тројакој казни: опомињанију и казни ректора или Совјета лицејског: прво укором, друго затвором, треће изгнањем. Ректор о већим иступленијама ученика свагда извештава Лицејски совјет а овај у свом протоколу одређује скрившем ученику или опомињање или затвор, или ако се ученик неће да поправи изгнање. Последњу казн подноси Совјет Лицеја на потврђење Попечитељству.

34. Осим редовни слушаатеља могу походити лицејска предавања и друга лица; но она морају имати дозвољење од ректора, који свагда о томе извештава Лицејски совјет.

Глава VII.

О ЛЕКЦИЈАМА, ШКОЛСКИМ ОДМОРИМА, ЗАДАТЦИМА И ИСПИТИМА

35. Предавање лекција мора се почети одма после окончаног уписивања ученика и продужава се непрекидно, изузимајући недељне и празничне дане, време одређено за школски одмор.

36. Лекције се предају пре и после подне, пре подне 3 а после подне 2 часа. Свака лекција траје по један час.

37. Школски одмор одређује се три пут у години: 1. од 23. до 27. декемврија закључително; 2. о Воскрсенију Христову од великог четвртка закључително до свете среде после празника искључително; 3. два месеца јули и август.

38. У почетку сваке године даје се петогодишњим⁸ ученицима једна тема ради обширни сачиненија. Те теме назначавају редом професори

и поради те намере представљају они Совјету лицејском за свако сачиненије по три теме, а из ови Совјет избира само једну. Сачињења на те теме морају ученици предати ректору најдоцније до 1. маја и уз та сачињења прикључавају они своја имена у запечаћеним запискама с каквом му драго девизом. Совјет Лицеја, саслушавши мненија дотични професора оцењује та сочиненија и награђује и по вредности златном или сребрном медаљом.

39. Испитивање ученика бива једанпут у години, јунија месеца⁹, и ред испитивања у предметима опредељава Совјет лицејски. Знања ради пак саопштава ректор овај ред испита по предметима, данима и часовима Попечитељству просвештенија.

40. Сваки ученик узима на испиту по један билет на ком се налази по једно питање из професорског програма, у ком је подељен цео предмет на више питања. Ако он не одговори добро на први билет, то има право узети још један, а пошто добро одговори на други билет, то мора узети ради посведочења још и трећи билет и одговоривши добро и на овај добива добру оцену. Но ако који ученик не одговори добро на трећи билет он добива средњу оцену. Који пак не одговори добро на први а и на други, лишава се права узети трећи билет, и такав ученик добива најслабију оцену то је 1.

41. На испитима председава ректор или један од професора, кад су испити у више класа.

Глава VIII.

О ПРАВИТЕЉСТВЕНИМ ПИМТОМЦИМА

42. У Лицеју учи се један број сиромашни но одлични младића о трошку правитељственом. За ове питомце издаће се особита правила.

Глава IX.

ПОМОГНА НАУЧНА СРЕДСТВА

43. При Лицеју налазе се следејућа научна средства: 1. Библиотека; 2. Физикални кабинет; 3. Хемична лабораторија и технолошки кабинет. 4. Зоолошки, ботанички и минералогични кабинет и збирка модела агрономични; 5. Орудија за практичну геометрију и модели за архитектуру.

Оригинал. АС, МПС, 1859, X, 29.

¹ Види први прилог.

² Види други прилог.

³ Реч „камералистичног“ редовно је прецртана, вероватно од стране чланова Школске комисије.

⁴ Прецртано, па изнад написано „лет“.

⁵ Прецртана је реч „теченије“, а дописана „науке“.

⁶ Прецртан је последњи део тачке 2, од „но у...“.

⁷ Прецртана је реч „непростојно“ и дописана је реч „зла“.

⁸ Прецртано и додато — „Друге године православима“.

⁹ Са стране додато — „семестрални испити“.

342.

Београд, 10. [22] јула 1857.

Владимир Јакшић Министарству просвете — излаже ток седнице на којој је дошло до распре са професорима пореклом из Аустрије око реформе Лицеја.

Високославно Попечитељство просвештенија!

На достављени ми акт вишехваљеног П[опечитељ]ства ПНО 995 следејуће, као вешташтвено, одговорити за дужност држим.

По гласу § 16 Устројенија лицејског заседанија његовог Совјета имају само онда закониту силу, кад се у истој најмање две трећине његови чланова искупе. У заседанију 6. тек. мес. држаном више од 8 професора присуствовало није, које је тек половина целог учебног хора. У том састанку случивши се догађај никако се дакле озваничити немогу, но чисто су приватна ствар.

У заседанију од 27. јунија присуствовао сам и ја и ту је уобште г. ректору примечавано да је налог, касателно преустројена сасвим позно приспео, и да се следователно за време наступившег распуста, коначно ни решити не може. У овом су заседанију осим тога и г. г. Хрстовић и Станмировић били, следователно заседаније је било подпуно, пак је овај последњи велегласно рекао: *Ја сам при путу, ја за живу главу неостајем за време распуста да радим.* Зашто је пак потом ректор овој двојници дозволио да се удаље, пре него што се предмет, за који се каже да је важан, савршено не реши?

У заседанију од 6. јулија и ја сам био, у ком је акт преустројенија лицејског прочитаван. Најпре га је читао Панчић а потом архимандрит Сава и многи су од членова приметбе на неке тачке истога чинили. У теченију читања спомене се да ја, осим дојакшоњих предмета: *обште статистику, финансије и науке трговине с књиговодством* јошт и посебну статистику *Србије* предавати имам, на које ја приметим, *да је то бога ми сувише за мене, почем ја било по количини било по важности предмета више него и један од другова предавати морам.* На ово ми се погордо одговори: *да то није ништа тешко и хтедне се даље читати. Ја опет приметим да грађе за тај предмет немам. — Има рекоше при попечитељствима.* Ово ми за мука бијаше, почем међ присуствовавшим нико теобу обште статистике непоњаше, а о нашој и никаква сведенија неимајаше, пак одговорим: *„Нека сутра какав конзул од нашег правитељства статистику Србије потражи, пак ће непремено за одговор добити да такве нема, пак кад је нема, — наставим даље — а оно је безумно и стављати нешто у пројект, које се извршити не може а кад моји другови нешто од мог пословања неразуму, а они нека ме са слушају“.*

На овакав одговор сви се распламте, које Крстић једва дочекавши почне дрекати и као повреду некакве чести у томе увиде, што сам ја без много ината истину казао и изговори много неуместни речи на које ја мотрио нисам почем сам их понешто у њеном кругу чути, прилику имао. Ја Крстићу дакле одговорим: *„Па кад је тако лако статистику Србије предавати а оно узмите Ви, почем сте у Србију и дошли да*

Србима знања продајете, а ја сам у свом отечеству". До крајности на ову приметбу разарен промрмља басама и друге бљутовине, које ја неразумем пак рече: „Лебем вам крст Ваш, дакле ми смо лоле, онда сте Ви униут и знајте да ћу вас до прве прилике иступи“ и много којешта, које се добро чути није могло нити сам и запамтити хтео, еле ја му опет тихо одговорим: „Та то сте из Мађарске и донели и ништа више и срам да Вас буде као јавног и приватног наставника.“

Овај мој одговор очевидно у печатлење на присутствујуће учини, те се јошт и други чути дадоше и рекоше да се разилазимо. Панчић је осим свију Крстићу понајвише секундирао, нити су други на мене непосредствено речи управљали пак ни ја њима, он је између осталог рекао: „Та ви сте нешто особено себи у главу увртили и држите се да сте свемогући и свесилни“ — и јошт погдешто, а ја и њему неоста дужан, већ разговорно прихвати: „Доста знам, хвала богу, и са знањем могу сила успети, више за цело него Ви и туце Вама подобни“.

Сва друга толковања сүшта су извртања смисла речи нити сам ја игде до сада казао ни устмено ни у честом писању: „Да је неко у моју земљу дошао“ почем је безумије од грађанина таково што изустити, јер са тим се изразом земљегосподар и нико други послужити сме.

У овој приватној распри поглавите су ове тачке:

1. Да сам казао *безумије*; које ја и неодричем, пак ако ми противници докажу, да је умно рећи, да се нешто чини што по природи бити неможе, као н. п. да на сиси дете јашити учи, то онда може се тек онај израз за увреду сматрати. Материјала за систематичну статистику Србије нема, то се и тим обстојатељством потврђује, што је П[опечитељ]ство внүтрени дела тек у овој години 1000 талира на скупљање статистичног материјала од законодателног тела получило, а ако је који од противника у стању статистику Србије да предаје, то му се ја обавезујем све поклонити што год имам.

2. Навод, да сте били честити и пр[очаја] који ми се пришива из основа је изопачен, но казао сам и то увек Крстићу, јер други ме посредно с инатом ни заподевали нису: Та кад је лако и пр. — Ја сам с много одабранијом и ученијом господом у друштву био и пристојно обходити се научио, него да би сам до овакви израза, као што противници веле, избезумио се, а они су разчлањавали, толковали и допуњавали све на своју руку нити сам их ја уздржати могао, јер на свађу и распру одкад сам мрзим. — Жестина њина препиње се са срамотом што сү казали да статистике србске има а ја сам потврдио да није то истина.

3. Лебем вам крст и пр. изговорио је Крстић као и друге претње неслажући се никако са његовим карактером.

4. Та то сте из Мађарске и донели казао сам му нити ћу икада порећи.

5. Та Ви све нешто особено у глави имате и пр. рекао је Панчић и ако се овако своме другу неби смело рећи.

6. Доста знам и пр. изговорио сам нити ћу се икада стидити да ће ме у лаж свр истиности овог говора утерати моћи.

Почем су сва 7 противника из оне стране, то су лако свак на себе оно примити могли. Које сам ја Крстићу рекао и потом Панчићу, пак сви су ми предавање статистике и наметали, нити је и једног гласа против предлога било. Цео дакле повод овој маловажној распри тим је дат, што

сү површно мисливши ставили, да се статистика предаје а ја сам правдајући се најпосле казао, да је то безумије казати да се може предавати кад грабе нема, пак почем су они кавгу заметнули, то су и криви. Зар сам ја крив кад ми когод шамар удари и ја га отиснем те о земљу љусне, само обране ради а да ме више неудара?

Високославно Попечитељство! Мени је од свег срца жао, да у оваквим багателама време и труд због злоће неколико људи губим, који у достављању тужбе само последњи акт драме сматрају, коју самном изиграти намеравају, изигравши ју сасвим предходившим отечественим синовима, који су срећу ил несрећу, — неznam како да кажем, — имали, у највишем учебном заведенију браћу умно да обогате. Господа: Цукић, Матић и Рајко као и садашњи саотечественици: г. г. Вельковић и Јанковић имали су доста неприлика са својим оностраним друговима, који као да са завађањем и мражењем доказати желе: да се без учитеља у Мађарској изучени Србија просвештавати неможе. Није њима баш до напретка наука у Србији стало, кад ме с наместањем предавачи статистике задиркују, већ хтели су или да под теретом какав нико од њи неноси свиснем или да ме изнесу на миндрос, да за предавање способан нисам. — Свр дужности за чест Србије штогод учинити могу чинићу, нити ћу од кога незваног у овом погледу савета тражити. Код свију је дакле противника завист обшта против мене, што сам их у многим којечему претекао или и посебни узрока има за непријатељство, које овом приликом исчислити не пропуштам.

1. У IV части Гласника написавши један саставак о људству београдском рекао сам између осталог, да је штетно што лекари у вароши тако велике новчане суме гутају, а великом помору доскочити немогу. Вук Маринковић и Шафарик по занату су лекари пак зато су се јако увређени нашли што сам истину казао, премда ми јавно противуречити смели нису.

2. Јошт год. 1853. искао сам ја у заседанију Совјета да ми се за предавање предмета једна генерална карта, један географ. атлас и проче ствари набаве, пак све кроз 4 год. ја ништа нелопучи. Приликом зимушњег предавања рекао сам, да ми је жао, што спомоћни средства немам и ово је Вуку, као ректору, такође противно што сам истину казао, премда ме тужити није смео.

3. Шафарику је већ и то противно, што сам недавно у новинама рекао: да сү његови земљаци у Србији у немачком духу воспитани и ако се за пријатеље Срба и за панслависте издају. И он ми јавно, као што треба, одговорио није, пак зато тражи освету.

4. Крстић је јаростан од оно доба, — а и сви сү оностранци, и кад сам ја решително у друштву с г. Вельковићем зимус начело бранио, по коме треба овдашњи који да се за професора гимназије избере; а он је опет некога из Мађарске хвалио; мој је друг за ову истину доста неугодности претрпио. — Осим тога Крстић је увређен што сам једном у Друштву срб. словесности казао, да није целисходно награду од 5 на 2 дуката за табак сачинитељима смањивати, пак споречкавши се самном, одговорио сам му: Само Ви немате ништа говорити, Ваш је саставак и онако за недостаточан оцењен и са 2 дуката само награђен, дакле, Ви ништа ни изгубити немате, но добивате морално што ћете се изравнати са осталима.

5. У нашем се заведенију онаки обичај увукао, да професори питања при испиту за Баке спреме и на неколико дана пре овога изучења ради предаду им. Ово ми је одма у почетку немилло било и лане сам одустати хтео сматрајући такав поступак за неверство у дужности. Бранковић ме је с муком на то приволео, обративши се писмено па потом и устмено по овом предмету на мене. — О овом сам јошт онда с г. Црнобарцом¹ разговор имао, а јели он шта даље предузимао ја незнам.

6. Панчић је љут што сам га лане замолио да књигомер, приликом званичног по Подрињу путовања понесе, пак одрекавши, ја се на тадашњег г. попечитеља Марковића² обратио с молбом, да га на то приволе. — Осим тога додао је како ми је криво било, што је он од Дружства срб. словесности новчану помоћ поради сачиненија флоре нашег отечества искао и добивши ју њему опис неуступио, но неком немачком друштву и то као србски чиновника член нашег Дружства и коме је и само наше правитељство новчану помоћ дало да лане на скупштину дружства у Беч иде.

Није мени на ум ни пасти могло, да ћу због догодивше се препирке вишехваљеном Попечитељству тужен бити јер препирке су (дишпути) уопште у свим ученим круговима као и на скупштинама чести догађаји, пак и међ нами се почесто озбиљно па и у шали поведу. *Вук и Крстић опсовали су ми толико пути веру и нарочито онај назвао би ме лолом, грешником и рекао би: да да Ви само домородци нешто важите а мисмо Швабе и пр.* но наравно никад не пред млађим но међ нама као и сад што је случај био, пак сматрајући то за предмет попуњења разговору, као што је преко обичај, није ми никада на ум падало, да се због тога љутим, а много мање да се коме тужим. Пре само два месеца изгрдио се Вук с г. Станимировићем управ на простачки начин, пак ником ништа, а Вук и са самим ученицима замеће шалу и запљескује се нити му когод то замера, но свн га због досегљивости јошт и више волу. Кад су се они због једне речи безумије увређени нашли, а да шта ћу ја на оне галатне речи приметити, које се у нашој соби заседанија изговарају од Вука и које ја од детињства преко језика превалити нисам могао.

Да сам ја увек на време на часове предавања кроз пет година, одкако срећу имам професором бити долазио, могу сви моји бивши слушатељи посведочити, пак тако сам и заседанија Совјета приљезно поодио нити сам чешће, него који од моји другога, изостајао. Да се пак сама заседанија олако цене види се већ и из тог обстојатељства, што од оног времена кад је ствар г. Вељковића испитивана пак до прекида предавања, поред важни предмета, никаква заседанија држана нису, а после сам се известио да је зато што г. Јанковић звати нису хтели, који је онда г. Вељковића јако бранио.

Да се речена заседанија кад му драго држе већ и из тога јавствује, што је последње 7. тек. мес. дакле у недељу скупљено када је већа част професора одмора или посла ради спремна у недељне дана поодити, нити је такав поступак код икаквог колегијалног тела у обичају. Осим тога врло често бива, да се у онај исти дан и професори зову кад се заседаније држати мисли, а не барем на један дан пре.

Кад су моји противници од сваке кривице чисти и мирољубиви зашто да кажу и сами у акту у даљој препирки и пр. они дакле и

против воље изговарају, да су се самном инатити хтели иначе без њиовог пристанка неби ни било препирке, они би нанешену им тобоже увреду *ођутати* морали а не псовати ми частни *крст*, за кога је спасеније и чест мој отац³ крв проливао, пак предваривши ме ићи на тужбу, не зато јамачно што се они међу собом никад несвађају и веру непују, но што сам им ја на псовку само презрителни укор дао, пак се побојали, да их ја нетужим, мислећи ко пре тужбу поднесе, да тај и добива.

Завршујући своју жалбу противници у ополчењу вишехваљеном По[печитељ]ству препоручују да се ја казним као бајаги, да су само они увређени пак и властни пресудити, да сам казни достојан, а ја да баш ништа примечавати на њина достављања немам и да је Попечитељство јединствено за извршење њиове пресуде постављено, а не да њему пристоји спорне предмете коначно изслеђавати.

Високославно Попечитељство! Заседаније од 6. јулија само је астанак, није по прописаном правилу држано почем је само половина професора присуствовала, пак се ни решити није могло, да се каквом одсуствујућем професору, нов какав предмет за предавање наметне. Второ, редоставно предавање статистике Србије ја као стручан човек велим да је немогуће, а што је немогуће а хоће се, то је безумије, по основима логике. — Ово је језгра у целој ствари и квасац препирки, пак кад она важност губи, то и остале последице одпадају, почем је распра од противника подстакнута, а без узрока ни власт никог не напада, а много мање смеду то приватни људи чинити.

„Од времена одпочетог чиноејствовања, — ево већ 10 година, — у милом сам отечеству лепо име стекао и од честити Срба познат сам и омиљен више него противници сви скупа. — У страним земљама на далеко сам похвално као србски син чувен и високи чести удостојен, као што сви противници скупа нису. — За напредак Србије радићу и одсада неуморно и славу ћу јој подићи више него опет сви моји противници скупа, за који подвиг они нит воље нит силе имају.“

Сви изложене наводе готов сам и јавно бранити, нити се икаквог противубеђења страшим, а висока власт све наведене догађаје у расматрање узевши и са подобним у другим приликама испоредивши пронаћи ће, на чијој су страни иступлења, непримајући неуместне и дрзке налоге од озлојеђени противника, који ме код високе власти у неповерење довести у оном тренутку упињу се, када сам науман, с похвалним делом почитаније стећи му, како код домородаца тако и код свију образовани Европљана.⁴

Високославног
Попечитељства
најпокорнији подручни
Владимир Јакшић,
лицејски професор

Оригинал. АС, МПС, 1859, X, 29.

¹ Димитрије Црнобарац, државни саветник (1857).

² Стефан Марковић, министар просвете (1856—1857).

³ Јаков Јакшић (1774—1848), казначеј кнеза Милоша.

⁴ Види следећи документат.

343.

[Београд, јула 1857]

Изјава проф. Николића о сукобу између Јакшића и осталих професора.

Дана 6. јулија, кад се неприлика међу г. Владимиром Јакшићем и осталом г.г. члановима заседанија догодила и ја сам ту био; али ја сам по незгоди пре доласка у заседаније већ имао једну неприлику и зато не памтим, какви су точно и којим редом изрази увредителни употребљени. Памтим добро, да је било увреде, која просвети и њеном нарочитом месту нимало на чест не служи. И ја сам подпуно уверен, да покрај оваки увреда није могуће у Лицејуму колегијално радити.

Сергије Николић,
професор

Оригинал. АС, А, 752.

344.

Београд, 5. [17] августа 1857.

Школска комисија Министарству просвете — подноси извештај о реформи гимназије и Лицеја на основу предлога професора ових установа.

Високославном Попечитељству просвештенија,

Високославно Попечитељство просвештенија изволило је под 23. јулија т.г. ПНо 1105 препоручити Школској комисији да му поднесе своје мненије о предлозима које су Гимназијски и Лицејски савет хваљеном Попечитељству учинили о престроју гимназије и Лицеја и које је предлоге хваљено Попечитељство Школској комисији и доставити изволило.¹ Високославно Попечитељство учинило је у исти ма пажљивом Школску комисију на неке тачке, који би се комисија као правца у своје делању придржавати имала.

Школска комисија желећи што скорије и точније изпунити добивени од хваљеног Попечитељства налог, приступила је разматрању послати јој предлога, и увиђајући важност предмета, у више једно за другим слеђујући заседанија озбиљно се о истима саветовала. Школска комисија трудила се да добро и потанко размотри припослате јој предлоге и да на оснву ти предлога оба заведенија гимназију и Лицеј — тако устроји; да иста заседанија по препоруци хваљеног Попечитељства како свако за себе, тако и оба у свези сачињавају једно устројено цело, које ће садашњем развиту поједини наука, научном напредку учеће се младежи и околностима и потребама нашег отечества могуће најбоље одговорити. Чест је Школској комисији следства своји саветовања у слеђујућима високославном Попечитељству саопштити:

1. Школско теченије у гимназији има се свести на *шест година*, и на *шест разреда*, као што и директор гимназије предлаже. Ово сведене гимназијског теченија на *шест година* зато је нужно, што се дојакошњи седми разред гимназије показао сувишан, јер по речима самог директора гимназије није било никакви предмета, који би се у 7 разреду нарочито предавали; него су у њему или продужавани предмети, који би се у предходним разредима удесно свршити могли, или су укратко предавани неки предмети, који су навалице из Лицеја позајмљени, без који дакле може гимназија обстојати, а опет зато да учећа младеж нетрпи никакве оскудице у научном погледу. Седми разред дакле био би само неуместни придевак гимназиском устројству и ученици пропустили би у њему годину скоро без икаквог учињеног успеха.

Но ни на осам година по предлогу Гимназијског савета неби удесно било разпрострти гимназиско школско теченије, јер онда, ако би се предмети, који се сад у Лицеју предају и у будуће за Лицеј задржали, последње две гимназиске класе постале би сувишне и ученици место једне, као досад са 7 разреда, губили би *две године*. Ако ли би се неки предмети из Лицеја пренели у гимназију, онда би морали изостати врло многи научни предмети зато, што у круг гимназиског предавања не спадају; а неби се ни у Лицеју могли задржати, почем се јуридичним наукама причислити неби могли, а осим јуридичног друго оделеније у Лицеју било би непрактично. Етика, педагогја, геогнозија, агрономија, хемија, технологија, теорија словесности, историја обште књижевности, и тд. предмети, који знање потребује сваки образован човек, који знатно дејствују на научни развитак учеће се младежи, па тако посредно и на цео народ и без ког би Лицеј као научно заведеније и у очима ученог страног света, а и у самој ствари у великој мери изгубио важност; и сви наведени предмети неби се могли у будуће предавати, јер неби било оделенија, коме би се причислити могли. Па ни зато неби било удесно разпрострти гимназиско теченије на осам година, што би се и они предмети, који би се могли пренети из Лицеја у гимназију, као обшта историја, физика, физикална географија, јестествена историја, математика, логика, психологија и тд. у гимназији само скраћено и неподпуно предавали, јер због други гимназиски предмета неби се могли предавати у оноликом пространству као што се предају у Лицеју; а само се по себи разуме, да би овако ограничавање предавања ови предмета и научни развитак учеће се младежи штетно дејствовао. Кад се пак гимназиско теченије сведе на *шест година*, ученици ће у том времену задобити основна знања, нужна свакоме човеку у грађанском животу, а уједно постаће довољно способни, да у Лицеју науке у строгм смислу озбиљније изучавати могу. Придржавајући се изложени начела саставила је Школска комисија овде под ./. прикључени распоред научни предмета, који би се у гимназији имали предавати.²

Из овог распореда изволиће се уверити високославно Попечитељство, да се Школска комисија трудила по могућности придржавати се правца, које је хваљено Попечитељство у овом предмету Школској комисији назначити изволило. Учење славенског језика сведено је на један разред; грчки језик изостављен је из предмета, који ће се у гимназији предавати; живи језици изједначени су између себе, јер се немачки језик истина већ у првом разреду почиње учити, али је зато француски

језик у лицејским разредима остао редовни предмет учења. На практично и точно изучење матерног језика обраћен је већи позор, а и остале науке, које обично у круг гимназиског предавања спадају, задржане су у виду тако, да предмети свију разреда уједно спојени, гимназију као устројено самостално цело представљају.

Колико ће се гласова који предмет у гимназији у појединим разредима предавати, по мислима Школске комисије могло би се поставити или решенију Гимназиског совјета, или, и то би било боље, касније предати Школској комисији, која би се о томе на сваки начин с директором гимназије посаветовати имала. На сваки начин налази Школска комисија за нуждно приметити, да би се предавани предмети на поједине професоре другчије него досад морали распоредити зато, што би требало, да се латински језик у свим разредима много обширније предаје, него што се досад предавао и што би се том језику у свакој школи најмање 5—6 часова недељно дати морало, како би ученици у истом класичноме језику већи него досад успех учинити могли.

Проматрајући Школска комисија остала одредења гимназиског устројства опазила је, да би требало, да се још неке тачке истог устројства преиначе. Дотичне промене, које би се по мишлењу Школске комисије у Устројенију учинити имале, прилаже Школска комисија под 2./³ Између остали мање важни промена школска комисија мисли, да би требало, да у будуће директор предаје неки предмет у гимназији, како би и он у исто време и професор био, како би се спречило трење које би се у гимназији међу професора и директором могао породити, кад овај неби уједно и професор, него само и једино старешина и као неки господар над осталим професорима био, и како би напоследку директор предавајући и сам неки предмет ученике тим боље познати могао.

II. Што се Лицеја тиче, Школска комисија са више гласова решила је, да се у целости усвоји и у живот уведе предлог, који је о преустројству Лицеја високославном Попечитељству поднео Лицејски совјет.

По овоме предлогу школско теченије у Лицеју имало би се распорти на пет година. Лицеј би се састојао из два оделенија: Филозофско-камералистичног и Правословног. Науке у првом оделенију предавале би се кроз три године, а у Правословном оделенију кроз две године. Све науке, које су досада у Лицеју предаване, задржане су и у будуће, а осим тога придате су још неке нове науке, које би се по мишлењу Лицејског совјета и Школске комисије имале завести, и које би предавали садашњи професори Лицеја. Ту је само промену учинила Школска комисија у лицејском устројству, што је науку о трговини изоставила, из предавања лицејски предмета, а место ње поставила науку о полицији и што је определила, да под именом математике и геометрије у Лиц. устројству споменуће разумети ваља: тригонометрију, анализу коначнога и неоначнога и практичну геометрију, као што распоред под А. показује.⁴

Усвоивши Школска комисија вишеством гласова предлог Лицејског совјета о престоју Лицеја, одступила је од правца, који је високославно Попечитељство назначити изволило, одредити да укупно теченије у

гимназији и Лицеју има трајати само десет година, и по овоме предлогу трајало би једанаест година.

Школска комисија, желећи не само задржати све предмете, који су се досад у Лицеју предавали, него завести и нове предмете, које је Лиц. совјет предложио, а који су заиста врло нуждни за научни напредак лиц. питомца, а имајући уједно у виду и ту цель, да Лицеј, како с гимназијом у скупу, тако и сам по себи научно устројено цело сачињава, усвојила је Лиц. совјета предложено престојство Лицеја као такво, које изложеној цели најбоље одговара.

Следејући су основи, којима се Школска комисија при решавању овога предмета руководила:

1. Кад би се по предлогу Лиц. совјета завело у Лицеју Одељење филозофичко-камералистично, онда би се у том оделењу кроз три године лиц. питомци довољно приуговорити могли не само из наука, које се обично под називом филозофски наука разумевају, и које су нуждне свакоме образованом човеку, него би изучили и науке јестествословне и камералистичке, а тако би и без слушања правословни наука довољно способности имали, да се у јавним званијама по струци философије и администрације, а и за професоре у гимназијама употребити могу, а било би доста спремно и зато, да се у стране земље шаљати могу, да сврше више науке факултета Филозофског, Филолошког и Медицинског, а уједно да иду и у Политехнику за набављање технички и инжињирски знања.

2. Кад би се увео у живот предлог Лиц. совјета о престоју Лицеја, лицејски питомци били би боље приуговорени за учење правословни наука, јер би се у Филозофско-камералистичном оделенију упознали не само с опште образујућим филозофским наукама него би себи прибавили и знања камералистична и политична, која учење православно наука, подпомажу, усавршавају и без који учење права било би једноставно.

3. По овоме лиц[ејском] простору лицејски питомци подпуно и савршено би могли научити поједине научне предмете, а особито правословне науке зато што би разпрострањењем лицејског теченија на пет година поједине предмете у већем пространству учили и што би с постројењем Филозофичко-камералистичног оделенија за православне задржане биле чисто науке стручне, правословне; избегла би се дакле смеса разни научни предмета, које основном изучењу неке струке свакад мање више смета. И почем би Правословно оделеније разпрострањено било на двогодишње теченије, лицејски питомци имали би више времена, да се одаду подпуним учењу наука, које ће им, особито као будућим судијама преко и необходимо нуждне бити.

4. Овакав престој Лицеја одноварао би потребама и законостима нашег отечества, скопчан би био дакле с општом користи. Јер правителство би с једне стране за финансијалну и административну струку већ после свршеног трећегодишњег лицејског теченија, дакле с годином дана пре него што је досада било, добијало бразована и нуждним знањама снабдевена лица, с друге пак стране за судејску струку имало би истина с годином дана доцније, који с тим савршеније и зрелије младиће, који би не само нуждна за судску струку знања имали, него који би подпуно схватити кадри били велико значење и тешки позив су-

дије, па би се и трудили да овим озбиљним дужностима што точније одговоре.

5. Овим престројем постигла би се цель високославног Попечитељства, да Лицеј тако устројен буде, да системно цело сачињава. С ограничењем лиц. теченија на четири године није могуће Лицеј системно устројити, а да се неизоставе многе науке, које су и саме по себи важне, а које су за нас Србе тим важније, што немамо никаквог вишег заведенија, у ком би се те науке предавале. Кад нам није могуће разпространити круг делања Лицејског совјета, заводећи катедре нови сад непредавани наука, заиста штетно би било постојеће катедре уништавати, предаване науке забатаљивти. Кад се пак све предаване науке задржавају, зашто да се ове непредају у надлежном реду, зашто да се предавање разновидне наука уједно смеша, зашто да се неучини нужно разлучење предмета, кад толико користи обриче. Ако се лиц. предавања на четири године ограниче, представљаће Лицеј више гомилу наука предавани поготову без икакве међусобне унутрашње свезе, али неће бити научног заведенија, у ком се поједини предмети у узајамној свези и по научној системи предају. Напоследку

6. Све ове користи добиле би се тиме, што би се лиц. теченије с једном годином више разпрострло. С једном годином остали би дуже лиц. питомци у Лицеју, али би с тиме толике многе користи биле задобивене.

Школска комисија, вођена изложеним основима, с више гласова своји членова решила је умолити високославно Попечитељство, да изволи усвојити и у живот увести престрој Лицеја предложени од Лиц. совјета, а усвојени Школском комисијом и да изволи определити, да се лицејско теченије на пет, а укупно гимназиско и лицејско школско теченије место десет на једанаест година разпростре.

Ако ли пак при свим овим основима хваљено Попечитељство неби изволило одобрити, да се лиц. теченије на пет година продужи, Школска комисија желећи одазвати се препоруки и налогу високославног Попечитељства, израдила је расположење лиц. предмета, који би се у Лицеју за четири године свршити имали. У том случају морале би се у првим §§ Лиц. устројенија такође учинити неке промене, и Школска комисија под 3./ и 4./ прилаже како дотично расположење лице. предмета, тако и приметбе о нуждним променама Лиц. устројенија.⁵ Из истог расположења изволиће увидити хваљено Попечитељство, да је школско теченије у Лицеју стесњено на четири године и да због краткости времена предмети камералистични и државословни нису могли бити одвојени од правословни наука, него да су гдикоји са свим разновидни предмети у једно оделеније смешани бити морали.

Осим изложени промена, које би по мислима Школске комисије у Лиц. устројенију требало учинити, Школска комисија налази за нужно споменути, да је по назначеном од хваљеног Попечитељства правцу јелински језик поставила за ванредни предмет, који би се у Лицеју у оне часове предавао, кад би сви лицејски и стари гимназиски питомци на предавање долазити могли.

Све остале промене, које је у дојакошњем Устројству Лицејски совјет у своје предлогу учинио, усвојила је Школска комисија. Промене су ове мање важне и односе се већином на лицејску администрацију;

а гдикоје су произтекле одтуд, што је званије главног инспектора укинито и што су тиме нешто преиначени односи, који су пре тога између Лицеја и високославног Попечитељства постојали. Предлоге Лиц. и Гимн. совјета и директора гимназије с дотичним прилозима поврата у познзности Школска комисија високосл. Попечитељству.
Но 389.

Председатељ,
архиман. враћев. Гаврил
Деловодитељ,
др Никола Крстић

Оригинал. АС, МПс, 1859, X, 29.

¹ Уз акт Министарство просвете приложило је и нацрт „Устројенија гимназија и Лицеја“. Нацрт има 52 члана и истоветан је са Пројектом који је Министарство просвете упутило Совету 26. VIII/7. IX 1856 (види следећи докуменат).

2, 3, 4, и 5 Прилози су сачувани, али се не објављују због обимности.

345.

Београд, 26. августа [7. септембра] 1857.

Министар просвете Совету — указује на нужност измене претходног и доношења новог „Устројенија гимназије и Лицеја“. У прилогу пројекат „Устројенија“.

Високославном Совету,

Познато ће бити високославном Совету, како су се Устројенија гимназија и Лицеја од 15. септембра 1853. год., у теченију ове прошле четири године непрактичне и цели несходна показала. Ова непрактичност и цели несходност састоји се у томе: што су у њима неки мање важни и цели прерани предмети за предавање прописани, а важнији и за нас користији изостављени, што су ученици са многим учебним предметима без разлога и тако обтерећени, да ни најнуждније немогу онако изучити, како би требало и нужно било, што цело предавање и наставање ученика, нижи и виши школски заведенија, несачињава једно систематично цело, него је непрекидно и на штету и уштрб једног, подизано, по мнином предпостављењу друго заведеније; што је цело оделеније Лицеја, Јестествословно-технично због непрактичности Устројства свог, остало прошле школске године и без једног ученика, по чему ни професори истог оделенија нису своје часове држати могли и, напоследку, што су неки професори Лицеја, због великог броја и многи предмета, а да се неби ученици с часовима преобтеретили, имали врло мало часова преко седмице.

Ово све увидивши Попечитељство ово, при свем том, што у реченом Устројенију Лицеја § 6. стоји, „да се после шестогодишњег опита могу

измене у њему правити“, нашло је се побуђеним нечекати предпоменути рок опита, будући да и предвиђајуће се, а камо ли већ увиђене незгоде, треба што пре од обште ствари одклањати, како неби све дубље свој корен пуштале, па и све веће штете обштности чиниле. О овом уверено и убеђено Попечитељство, за особиту је дужност почитовало, постарати се да се виша школска заведенија отечества нашег, што пре преустроје. и јавно наставленије у њима, што боље унапреди. А да би се овај велеважан предмет свестраније испитао и колико је могуће цели сходнија у ред довео, Попечитељство ово искало је о њему најпре мненије Совјета гимназије и Лицеја, а потом и Школске комисије. Ползјујући се са овим мненијама, која су сва за преустројење изјављена, и обзирјући се на Устројенија подобни заведенија други држава, а особито на наше потребе, околности и могућности, Попечитељство ово сачинило је под /. приложени „Пројект Устројенија гимназија и Лицеја.“¹ У свим европским државама има и гимназијални и виши заведенија школски. Цел они заведенија свуда је та, да младеж свршивша основне школе, добије у њима за грађански живот виша и нуждна знања и да се за умне науке виши учебни заведенија преправи; а ови, да се млади људи, спрам потребе државе у вишим, умним наукама изобразе. — Кад се к овом узме и то у призреније, да ми немамо нарочити школа за више изображавање грађанства и да врло мали број ученика из гимназије прелази у виша учебна заведенија; потреба се показује, гимназију (београдску) осталим гимназијама отечества саобразити, а науке филозофичне и човечности, из ње у Лицеј пренети, одкуда су гимназији и позајмљене.

Из ови укратко наведени побуђенија и Попечитељство је у прилажућем се пројекту обштепотребна знања за грабана, која су у исто време и младеж преправљајућа на виша учебна заведенија, оделило од умни, виши и стручни наука; па је по овом и ставило да се она предају у гимназијама, и ови теченије да траје четири године, а ова у Лицеју, разделивши га на Филозофично-камералистично и Правдословно оделеније, и распространивши му теченија на 6 година. Ово је нуждно било учинити и по самој природи предавајем предмета, а и по томе, што се учебни предмети могу боље а и цели сходније на разреде и професоре поделити. На овај начин устроивши у речи стојећа заведенија, Попечитељство се нада, да ће она свом одредењу и обштим потребама отечества много боље и достојније одговарати, него што је то досад бити могло.

Што се пак предавајем предмета у пројекту изложени тиче, неки су од дојакосњи као мање важни и за нас прерани, изостављени, а неки су опет као за нас нужднији дати. Тако је изостављена: теорија словесности, историја литературе, педагогика, наука трговине, агрономија, архитектура, енциклопедија права и римско право с његовом историјом, а додата је: наука полиције, полицајни законик Србије, званични слог и судејска медицина. Јелински пак језик стављен је, да се у Лицеју ванредно предаје. — Које због овога, а које због пренешења неки предмета из садашње гимназије (београдске) у Лицеј, предавајем предмети могу се много удобније и на саме часове поделити и свака наука у нуждном пространству предавати, а ученици ипак да небуду преобтерећени. Ово распоређење има ће то следство, да неколико професора одпадне и остали да добију више посла, имајући умерени број часова преко седмице. Ово

се може видити и из сами устројенија садашњи и подносећег се пројекта. По постојећим устројенијама имамо сад, уједно са полугимназијама, свега 45 професора, рачунајући у овај број и управитеља гимназије, вероучитеље и два професора оделенија гимназије I и II разреда; а по пројекту, при свем том, што се садашњим полугимназијама додаје по један професор више, било би свега 41 лице, у који број узет је и ректор Лицеја, вероучитељи и сви професори.

Односно на учебне предмете, особито што се изучења страни језика тиче, има Попечитељство и то приметити, да би добро било да се штатистика предаје на немачком, а јавно право на француском језику, будући би ученици ове језике, учећи предмете на памет, боље изучили, зато, ако се одобри, да се ови предмети на страним језицима предају, нуждно ће бити, да се и такви људи набу, који ће их моћи на реченим језицима предавати и који би по потреби, у исто време и у војеној школи, подобне предмете на истим језицима у стању били предавати. Исто тако и за јелински језик, ма се овај и ванредно предавао, мора се професор наћи, будући је сад катедра овог језика упузана.

У смотрењу непосредственог надзиравања над Лицејом, Попечитељство за нуждно наоди, да ово треба нарочитом лицу, под именом ректора воверити; јер што боље надзирање над заведенијем имати врло је нуждно, и то неби могло бити, кад би он у једно и професор био. У исто време, како никаковог суплента при Лицеју нема, ректор би, у случају болести и одсуства ког професора и овог, по потреби дужан био на часовима заступати. Што се плате ректора тиче, требало би му ову спрам садашње плате професора од 800 талира одредити, која нимало неби била претерана, кад се у призрење узме важност званија и круг делања, као и она сума новаца, која се сад директору гимназије и ректору Лицеја издаје. Исто тако и управитељима гимназије требало би најмање по 100 талира више плате одредити, него што такову професори исти заведенија уживају. Ово би по мненију Попечитељства тим уметстније било учинити, што су они у исто време и професори и што за управитеља треба бирати између професора најчеститије и најврстније, које при постојећој плати управитеља гимназија, или такозвани полугимназија није могуће, будући да се неби ниједан честит професор примио, да се из једне гимназије, особито београдске, у другу коју, због 25 талира сели и толике одговорности прими. У смотрењу плата професора, како лицејски, тако и гимназијални, имала би спрам плате садашње у обште, остати она иста, која сад постоји, само што би праведно било све професоре гимназије с платом изједначити. Даље Попечитељство има чест и то приметити, да би добро било, да сваки новопостављени професор буде најпре привремени, па као такви да и мању плату има, и то: гимназијални 100 а лицејски 150 талира мање, од плате дејствителног професора исти заведенија. Привремени пак професор онда би за дејствителног произведен бити имао, кад би се, служећи коју годину, свог званија достојан показао. Ово би осим осталог и ту корист принело, што би се привремени професори као нови, боље и ревностније трудити, надежди, да што пре дејствителним постане што би се лакше расположење са онима, чинити могло, који неби званија професорског достојни се показали.

Овако разложивши у предложеној стојећи предмет, будући да почетак године школске до који дан наступа, а и неки места професорски има упраздњени, па да се неби подпунила, Попечитељство има чест високо-славни Совјет учтиво молити, да би пројект преустројења гимназије и Лицеја што пре у благоразмотрење узети и свр истог решеније своје донети изволио.

ПНо 1295.

Попечитељ,
правосудија и просвештенија,
полковник, кавалер,
И. Стојановић

ПРОЈЕКТ
УСТРОЈЕНИЈА ГИМНАЗИЈЕ И ЛИЦЕЈА

Глава I

О ГИМНАЗИЈАМА [...]

Глава II

О ЛИЦЕЈУ

§ 29. Лицеј преустројава се с том целију, да предавајемо у њему предмети, добију више пространства, и тим начином да се млади људи, спрам потребе отечества, у вишим, умним наукама изобразе.

§ 30. Лицеј састоји се из шест разреда и дели се на Филозофично-камералистично и Правдословно оделеније.

§ 31. Теченије учења у Лицеју траје шест година, од који 4 долазе на Филозофично-камералистично, а две на Правдословно оделеније.

§ 32. Управа Лицеја поверава се ректору и Совјету лицејском. Лицеј стоји под врховном управом и надзором Попечитељства просвештенија.

§ 33. Предавајемо предмети у Лицеју јесу, и то: а) у Оделенију Филозофично-камералистичном: наука хришћанска, реторика, поетика, логика, етика, психологија, математика (алгебра, геометрија, тригонометрија и аналитична геометрија), физика, општа историја, јестествена историја, (зоологија, ботаника, минералологија и геогнозија), хемија с технологијом, народна економија, финансија с политичном рачуницом, штатистика општа, ауктори: немачки и француски и латински језик; и б) у Оделенију правдословном: грађански законик, трговачко право, криминално право с полицијским закоником Србије, опште и србско јавно право, међународно право, поступак грађански и кривични, наука полиције и административно право, званични слог и судејска медицина. Сви ови предмети уче се редовно, но из последња два неће се испити полагати. Ванредно пак учи се јелински језик.

§ 34. Ове предмете предаваће у Лицеју 12 професора (науку хришћанску, немачки и франц. језик предаваће професори гимназије) § 6).

§ 35. Који ће се предмети од који професора, и у којем разреду као и колико ће часова који предмет имати, и у које ће се време предавати, расположиће Попечитељство просвештенија.

§ 36. Ректора као и професоре Лицеја, по представлењу Попечитељства, поставља Књаз.

§ 37. Званије професорско могу добити: отечественици, а по потреби и странци, који су свршили Лицеј, или су осим веће гимназије, изучили

факултет у каковом свеучилишту или академији. Званија пак ректора добивају само отечственици, па били они урођени или природени.

§ 38. Ректор стоји под непосредственим налозима Попечитељства, а овом се у свачему обраћа ради решенија они предмета, који се заведенија тичу.

§ 39. Ректор не предаје никакове предмете, но је дужан сваки дан прелекције посећавати.

§ 40. У круг делања ректору, осим онога што је у § 11. за управитеље гимназије прописано,² спада и то: препјатствованог професора на часове доћи, заступати и главно надзираније над библиотеком и кабинетима Лицеја имати.

§ 41. Обвезателства за професоре гимназија изложена, § 12, и правила о одсуству професора од дужности § 14, као и правила њовим § 15. односе се и на професоре Лицеја.³

§ 42. За сваку прелекцију, на коју лицејски професор недође, као и у заседаније Совјета, ако законом извиненија нема, и ово није ректору благовремено јавио, задржава му се од плате по саопштењу ректора, а решењу Попечитељства, 6 цванцика на корист касе правитељствене.

§ 43. Ректор и сви професори Лицеја сачињавају Совјет лицејски, и овога заседаније држе се у слободно од учења време

§ 44. Правила за гимназије, у §-у 17, 18 и 19 изложена, важе и за Лицеј. Исто тако и § 20, односно на круг делања Совјета гимназијалног,⁴ к чему дође и то: бирање једног између професора за сталног библиотекара, и то коцком; и одређивање тема за сачиненија ученика као и оцењивање ови.

§ 45. Обширнија правила, о дужностима, као и наставленије и упутствија, за ректора, професоре и Совјет лицејски, прописаше Попечитељство просвештенија.

§ 46. Ученици ступајући у I разред Лицеја, морају показати свидетелства, да су гимназију с добрим успехом свршили, па било то у отечеству, или другој страни држави, која, у овом стоји са Србијом у узајамности. Време пак примања ученика одређује се оно исто, које је у § 24. назначено.⁵

§ 47. Ученици лицејски, који без важни узрока, 15 пута за годину изостану од предавања какви редовни предмета, бележи им се у свидетелства, да је био немарљив у посећивању предавања, који пак изостане свега 30 пута, изкључава се од испита и мора повторити разред.

§ 48. Осим редовни слушатеља, могу походити предавања лицејска и друга лица; но она морају имати дозволење од ректора, који свагда о томе извештава Лицејски совјет.

§ 49. Сви ученици морају извршивати прописана училиштна правила и владати се онако, као што слушатељима виши наука пристоји. Који наруши школска правила, или се сасвим рђаво влада, казни се од ректора, или за веће кривице Совјета лицејског опоменом, затвором и изгнанством из заведенија; но ова последња казни извршује се само ако је Попечитељство одобри.

§ 50. Испити над ученицима бивају једанпут у години, и то јунија месеца. Што се пак реда испита и осталог у § 27. изложеног тиче,⁶ прописаше Попечитељство и за Лицеј особита правила.

§ 51. Определеније § 28,⁷ овог Устројенија за одмор школски, односи се и на Лицеј.

§ 52. Помоћна средства за предавање наука у Лицеју налазе се: библиотека, физикални кабинет, хемична лабораторија и технолошки кабинет, и зоолошки, ботанички и минералогички кабинет.

Оригинал. АС, АС, 1859, 652.

¹ Види прилог.

² § 11. У круг делања управитеља спада: бдително надзирање над повереним заведенијама; настојавање и познање да професори своје дужности точно испуњавају; старање да се преписана правила и предписанија Попечитељства извршују; одређивање заступника оном професору, који је болестан или иначе препјатствован на часове долазити; надгледање над домотоштедним части зданија школског и средства за учење набављени; и размишљавање о напретку заведенија у опште. Они чувају печат и архиву заведенија.

³ § 12. Професори су обвезни возложене им предмете ученицима уредно и по наставленијама од Попечитељства дати им предавати; на часове школске и у заседанија Совјета гимназије на позив управитеља точно долазити, стварати се подложнији управитеља да заведеније што боље напредује и трудити се да поверене им предавајемо предмете, ако нису напечатани, израде и за печатњу спреме. Који ово за три године не учини, подлежи строгој казни.

— § 14. Уредба од 8. фебруарија 1845. КВНО 1565/СНО 102 о одсуству чиновника гласећа, односи се и на одсуствовање професора. — § 15. Професори уживају сва она права која и остали званичници земаљски имају; а осим тога добивају периодично повишавање плате по уредби од 20. октобра 1852. год. ВНО 611.

⁴ § 17. Совјет гимназије не приступа к размотрењу и решавању дела, ако у заседанију неприсутствује најмање две трећине членова. Председатељ је Совјета управитељ, после кога заузимају места професори по старешинству службе. Предмети се решавају по вишеству гласова; а при равности гласова претеже мненије оне стране, на којој је глас управитеља; § 18. Председатељ почиње и свршује заседанија, скупља гласове почињући од најмлађег члена. У случају болести или одсуства управитеља његово место заступа најстарији професор; § 19. Деловодство послова гимназијалног Совјета, поверава се управитељу и деловодитељу, ког Совјет једног између професора бира и то на годину дана. Печат и сва акта гимназије чувају се у канцеларији њеној; § 20. У круг делања Совјета гимназије спада: а) Бирање деловодитеља; б) Прегледање начина настављања, програма, и руководства за предавање избрани, која ће се преко управитеља подносити Попечитељству на потврђење; в) Разматрање сведочанства и примање ученика у заведеније, г) Назначавање реда испита и прегледање бележка о прошлогодишњем успеху ученика ради превоећа његовог у више разреде; д) Главно управљање са учебним средствима и сумама, које се за набавку ти средства дају; е) Издавање сведочења ученицима, који су теченија у гимназији свршили, и та сведочења подписује управитељ и деловодитељ; ж) Представљање сиромашни но одаични ученика за благодетаније; з) Разсуђивање о средствима за унапређење науке, које се у заведенију предају; и) Опредељивање веће казни ученицима, а тако и награде одаичним.

⁵ § 24. Примање ученика у заведенија предузима се први дана друге половине месеца августа. Нејавивши се у ово време из закони узрока имају право и доцније ступити но најдаље до 15. септемврија.

⁶ § 27. Испити над ученицима бивају једанпут у години и то у другој половини месеца јунија. Ред испита, начин оцењивања успеха ученика и преводена ови у више разреде, као и дужности ученика у опште поредка заведенија тичућа се, прописат ће Попечитељство просвештенија.

⁷ § 28. Школски одмор опредељује се три пут у години: о Рождеству Христовом, од 23. до 27. декемврија закључително, о Воскресенију Христовом од великог четвртка закључително од свете среде изкључително; и цео месец јули и август до 16. закључително.

Београд, 4. [16] септембра 1857.

Рајко Лешјанин Савету — критикује нацрт „Устројенија Лицеја и гимназије“ који је поднело Министарство просвете и износи своје погледе на организацију вишег образовања у Србији.

Високославни Совјете,

Прочитао сам Пројект новог Устројенија Лицеја и гимназије, који је Попечитељство просвештенија вс. Совјету поднело. У колико се овај предмет мене, једно због своје велике важности за опште интересе Србије, а друго и као бившег професора Лицеја, врло интересирао, ја сам га с великим внимањем проучио, и нашавши у њему, по мом мненију, неке недостатке и погрешна мишљења у смотрењу његовог распоређења и важности неки предмета, немогући због слабости у заседаније доћи, а због важности предмета нисам могао равнодушан спрам онога, што сам приметно остати, узео сам слободу вс. Совјету моје приметбе на исти писмено саопштити.

Ја се слажем са оним, што Попечитељство у свом спроводном писму каже, да је Јестествословно оделеније, као што је по Устројенију од 15. септ. 1853. године постојало, врло недостаточно и целинесходно устројено било и да је потреба да се другачије, и то боље устроји, никако пак да се оно јошт већма ограничава. Да је то оделеније наука врло важно, о томе нетреба мислим сад ни говорити. То је већ од целог света признато и на то се по свима просвећеним државама грдне суме троше, јер су то баш оне науке, које материјално обогаћење унапређују. Оно данас чуда по свету чине, грдне капитале стварају и покрећу; оне тако рећи снагу поједини држава сачињавају и зато државе на ту струку науке највеће капитале троше, јер знаду, да мали капитали немогу им велики интерес принети. Ко мало посеје, не може се великој жетви ни надати. Свет је већ с тим начисто, да се Диогеновој философији и мудрости треба само чудити, али да јој нетреба подражавати. Кир-Јања каже каци, како је Диоген седио у буру, али међутим милује своје дукате. Ко штеди онде гди нетреба, тај није добар економ. Притом је се чудити Попечитељству, како оно у званичном акту каже, да прошле године у Јестествословном оделењу није ниједног бака било. Било је истина врло мало бака, но томе је узрок, што су у том оделењу понајбољи баца били, који су од вс. правитељства на науке у стране земље послани, једни примљени у академију,¹ а други за телеграфисте, и тако су наравно мало њи остати морали.

У свима другим државама при каквом предузећу ишту се мненија од стручни зналаца или вештака. Као што Попечитељство наводи, оно је у овом предмету саслушало мненије Совјета лицејског и гимназије, и притом и мненије Школске комисије, а и ползујући се примерима други држава и нашим потребама и околностима, овај пројект начинило, а то ће рећи прво, да је оно по мненију Школске комисије и Совјета лицејског и гимназије оваково расположеније учинило и друго, да се таково разделење и у другим државама наоди.

Но уколико је мени, као члену Школске комисије познато, нити је Попечитељство у овој форми, као што је разрешење учињено, Школској комисији питање предложило, него сасвим другачије, по чему је Комисија и сасвим другачије мненије Попечитељству дала о преустројењу ова два научна заведенија, и зато би добро било, да се мненије Школске комисије од Попечитељства изиште. И друго, мени није познато, да се игди налазе оваква разделења, као што је Попечитељство представило.

Попечитељство и само признаје, да по другим државама постоје осим гимназије и Лицеја у којима се више обшта знања предају, и друга виша заведенија у којима се људи у вишим наукама стручно изражавају и да ово последње код нас оскудева. Но Попечитељство место да нашем Лицеју, који је у неким струкама универзитете у другим земљама заступао, и који је једино више учебно заведеније, не само у целом србству, него и у целом југословенству, на ком се више науке на србском језику предају, место велим да овом заведенију, којим се Срби пред страним светом бранити могу, да и код њи нису науке из вида изгубљене, и да и они знају важност наука ценити и уважавати, већу важност даде, да му коју струку наука прида, оно је још неке предмете укинуло и већма га скучило. Но Попечитељство брани тај свој поступак тиме, што вели, да су неки предмети за нас прерано заведени и друго, тиме што некакве околности недопуштају.

Што се тиче првог навода Попечитељства, да су неки предмети за нас прерано заведени, ја незнам у чему се то прерано састојати може. Грчка нимало није старија, а ни богатија држава, пак одавно има гимназије и универзитете. Зашто би код нас рано било почети озбиљно науке више предавати. Зар ћемо до века само надрикњиге, букварце и писарчиће образовати? Ја мислим да је већ време, да се и код нас на озбиљније предавање и учење виши наука позор обрати. Писарчића има сад већ хвала богу доста. Но ова прераност састоји се у другом чему и то у оним околностима, које Попечитељство наводи. То су околности, колико се из писма Попечитељства види, једно, што немамо средстава, а друго, што је мало ђака, који се вишим наукама посвећују.

Што се тиче средстава, о томе мислим да не може бити разговора да такви немамо, ако само признамо, да је потреба, за коју се та средства зактевају велика и ако то обшта полза и напредак отечества зактевају. Кад се на Мајданпек може трошити годишње по двеста хиљада талира, зашто се неби на образовање научни људи и на подизање училишта по 30—40 хиљ. талира годишње трошило? Зар ће Мајданпек већу ползу Србији приносити него научна заведенија? Мајданпек, а и свако друго предузеће, неће игди процветати, докле не будемо имали довољно научени и вешти стручни наши људи, који ће та предузећа руководити? Туђа рука свраб нечеше, каже проста но мудра србска пословица. Зар се неби могле науке код нас исто тако добро предавати, као и у другим европејским државама, само треба дати средства. Друге државе ожимају се кад чују за каквог доброг професора које науке, и надмећу се која ће му више дати, само да га к себи привуче, а код нас Попечитељство предлаже, да се професорима плата неповишава. Зато никад способне људе, и оне, који могу у другој струци своју каријеру правити, неће за професоре добити. Код нас се држи, да сваки, који је нешто мало учио, може и добар професор бити, зато му се и мери предавање као

и другим надничарима по часовима, колико је у школи говорио, и колико часова на недељу има, а не шта је говорио.

Други је узрок, каже се, „што немамо доста ђака“. По мом мненију ово непостоји никако. Прво, у нашем је Лицеју увек било 30 до 50 ђака, било их је иекад и више, а иекад мање. Ово је за једну малу земљу, као што је Србија, довољно, да има увек толико млади људи, који се с вишим стручним наукама занимају и за државна звања приправљају. За грађанско ниже израженије довољно је ако такви гимназијалне науке сврше; а у гимназији има их сад хвала богу доста, и сваке се године број ученика у њима све већма умножава.

Но ми можемо и у Лицеју више ђака добити, само нека се једанпут усвоји то правило, да нико не може државну службу добити, који није лицејске науке с добрим успехом свршио. Докле се год код нас буду примали људи у државну службу без призренија шта је то учио, доиде нећемо имати способни чиновника, докле ће све једнако бити мало ђака у Лицеју. Узрок тога може сваки најлакше погодити. Ми нећемо докле стручно образоване људе имати, докле год буде код нас то претвило важно, да је сваки за свашта способан, и ко не може бити бумрукција, тај да може бити добар судија; докле се не буде пазило на способност, него се људи из једне струке у другу премештају, и другима способнија предпостављају. Ово је противу сваког резона, противу општи државни начела, а и противу самог устава, али код нас ипак постоји.

Сад да пређемо на поједине тачке пројекта. Попечитељство предлаже, да се гимназија сведе на четири године. Ово је нешто, што игди у свету непостоји. Ја би рад био знати, каква је полза назвати то оделеније гимназијом, кад се у њему ништа или нешто врло мало више предаје, него у основним школама други држава. Неће ли нас стид бити, кад један свршивши те четири године каже странцу, да је у Србији гимназијалне науке свршио. Бар ће свет друго поњатије о гимназији добити. Шта је с тим добивено, што имамо гимназију, каква у свету непостоји и што смо неке предмете, који се у њој предају у Лицеју пренели. Попечитељство каже, да је досадашње устројеније било испрекидано. Ја напротив мислим да испрекидастије не може бити него као што је сад предложено. Гимназији треба дати што је њено, а Лицеј код нас нити је био (бар од неког доба) нити треба да буде само виша гимназија, него заведеније у ком ће се људи у вишим наукама, ако не у свима струкама, а оно бар у неким, стручно и добро изражавати.

Што се тиче предавања предмета Попечитељство каже, да је неке мање важне предмете, који су прерано за нас заведени изоставило. Међу овим предметима, наводи римско право, енциклопедију права и историју законознања. Римско право предавало се у Лицеју још 1842. год.; но како нису имали професора за ту науку, оно је изостављено и 1850-те године та катедра наново отворена. Исто тако предавала се непрестано и философија права или умно право. Устројенијем од 15. септ. 1853. буде, противу мненија Школске комисије, философија права сасвим укинута, а римско право ограничено и на обшту част сведено, но место тога буде енциклопедија права и историја законознања заведена. Сад се и све то укида. Оно, што онда није било рано, сад је прерано, почем је правителство 500 талира за печатање римског права

ИСТИТУЦЕ

ЮСТИНИАНОВОГЪ РИМСКОГЪ ПРАВА.

ИЗРАДИО

РАЙКО I. ЛЕШИЈНИНЪ,

I. Секретаръ К. С. Совѣта, Членъ Школске Комисије и
Друштва Србске Слоvesности.

Цена 26 гроша.

ПРЕГЛЕДАЛА И ОДОВРИЛА ШКОЛСКА КОМИСИЈА.

У БЕОГРАДУ.

При привителственој книгопечатниј књиж. србској.

1857.

(институција) платило. По овоме ми сваке године све незрелији бивамо, и све један по један предмет одкидамо. Код нас је сад цела наука права на учење наши позителни закона сведена. И људи мисле да ће у таквим људима добити добре правослове, што ће знати, шта код нас постоји, без сваког даљег знања умни правни начела. Варају се по мом мненију сви они, који тако мисле. Ти наши називи правослови биће прости занатлија без сваког узвишенијег правословног знања и што је најгоре они неће ни наше собствене законе, као што треба разумети. О да красни правослова, који неће ништа више знати, него што код нас важи. Ти се могу бар похвалити, да су права свршили. Кад би то добро било, то би и друге државе знале ту штедњу употребити, а неби плаћале по неколико стотина професора. Немора ли сваки, ком су иоле ствари познате, са Цицером повикати „о времена о нрави“, докле ће се код нас надрикнути и свезналице образовати? Кад ће код нас време доћи, да се на озбиљније обделавање наука мислити почне? Докле ћемо ми овакове судије имати и трпити, да нам од ока и на аршин суде? Неиздајмо бар законе, кад немамо, нити оћемо да изображавамо и приправљамо људе, који ће те законе разумети и по њима судити. Укинемо законе и оставимо прсте људе, нека просто по својој памети суде, пак ће боље бити, него да нам код закона безаконе пресуде изричу.

Попечитељство је ставило у пројекту један параграф, у ком се каже „сваки професор дужан је за три године свој предмет печатати, који то не учини, казниће се најстрожије“. Ово је прво смешно, да таково што у устројенију стоји и да се професору тако на длаку време определи. Но најсмешније је оно „казниће се најстрожије“. Шта значи то најстрожије? Шибом, или смрћу, или робијом?! Ово да је Криспа писао, неби заиста тако казао, него би казни определио. Но томе се нетреба чудити, јер неби био то први закон код нас, који би противу сваки прави основа био постављен. Код нас се још зато незна, да гди није закон изречно казни определио, да суд неможе осудити. Но код нас налазе велику гаранцију ваља у добрим и независним судијама?

Напоследку, у смотренију надзиравања над Лицејом, Попечитељство предлаже да се постави једно особено лице под названијем ректора, које неће бити професор, које би сваки дан на часове долазило и које би у случају препјатства каквог професора овога заступило и томе да се даде плата од 800 талира. Ово је по мом мненију најгоре, што може само бити; јер прво, тај бадавација, ако буде какво мирно лице, неће имати ништа посла; ако пак буде какав заједалица и чанкогриса, он ће се само с професорима сваћати и Попечитељству посла задавати, да распре њиове решава. Он ће, каже се, сваки дан прочитавања поодити. Да га пита човек што ће тамо? Да професоре контролира како предају, то би морао велики жениј и свезналица бити, који не само, што би сваку науку морао сам знати, него би могао и професоре оценити. А да иде у све школе, да те науке под старост учи, то би био за њега велики задатак. Ако се оће, да он пази да ли професори уредно на часове долазе и да ђаци по зданију нелармају, онда се зато може наћи један кварталник са 100 талира плате годишње.

Но најсмешније је кад Попечитељство каже, да ће он друге професоре, у случају њиове болести или иначе одсуства суплирати. Ово

само код нас може бити, а нигде у свету, да једно лице све науке предавати може. Има и на другим местима суплената, али ти или су супленти поједини професора, или известни грана наука. Тај би код нас по мом мненију био врло велики и нечувени у свету жениј, који би све професоре заступати могао, који би дакле био и философ и правослов и јестествослов и богослов и лекар и хемикер и физикус и добар Француз и Немац и Јелин и математикар и шта га оћеш? Зар нисмо видели, како је бивши директор гимназије професоре заступао, и то никад никога. Врло је чудновато, да Попечитељство предлаже да по другим гимназијама, које су од Попечитељства тако удаљене, једно лице, које ће бити уједно и професор поставља за надзиратеља, а овде, гди је заведеније пред очима Попечитељства, и гди се може узети, а и по праву предпоставити, да су људи зрели, у својим пословима озбиљни, и да неће лакоумно своје часове пренебрегавати, постављати особеног надзиратеља. Ово је још излишније по садашњем Устројенију Попечитељства, кад оно има началника и четири секретара, а најмањи круг дејателности. Шта ће радити ти секретари ако неће школе надзиравати. Зар не може један од њи по сваки дан у Лицеј и гимназију ићи, и пазити да све својим редом иде. Ако и то нечине, онда ће они, осим времена визитације школа, бити прави пензионери, јер посла неће бити ни за двојицу а камоли за петину.

Ово је моје мненије, које у понизности вс. Совету подносим, и уједно молим, да ме при опредељавању комисије из вида неспустити, јер као бивши професор познат са неким недостатцима могао би комисији објаснења дати, а ја се наддам да ћу због моје слабости ипак у тој комисији учествовати моћи. Јесам²

Високославног Совјета
на служби
Р. Лешјанин,
секретар Совјета

Оригинал. АС, ДС, 1859, 652.

¹ Реч је о Артиљеријској школи.

² Расправа о преуређењу Лицеја и гимназије настављена је 1859. године.

347.

Београд, 26. новембра [8. децембра] 1857.

Министар просвете ректору — услед скупоће додељује се додатак на плату професорима Лицеја.

Ректору Лицеја
г. Вуку Маринковићу,

Како се потреба показала, да се због владајуће велике скупоће, чиновницима плата повиси, благоволила је Његова Књажевска Светлост под 23. т. м. ВНО 1685, по саслушаном мненију Совјета, согласно са закључ-

ченијем овога од 22. ист. месеца Но 1561 решити: да се свима чиновницима, осим официра, који су добили додатке, и контрактуалиста, један додатак к плати даде, и то свима до 700 талира изкључително по 50 талира, а свима од 700 до 1000 изкључително по 100 талира.

Додатак овај има се рачунати од 1. нојембра тек. год., но као изванредан, који се даје због владајуће скупоће, не даје чиновницима никакво право на уживање таковог ако би се доцније, или у теченију ове године обште регулирање плата и званија предузело.

Височајше ово решеније Попечитељство просвештенја саопштава вам нуждног знања радн, с тим, да ће вам се скорим и буџет за наступајућу рачунску годину доставити.

ПНО 2005.

Попечитељ
правосудија и просвештенја,
полковник, кавалер,
Станојевић¹

Оригинал. АС, Л, 798.

¹ Јеремија Станојевић, министар правде и просвете (1857—1858).

348.

Београд, 28. новембра [10. децембра] 1857.

Ректор Министарству просвете — Лицејски савет одбио је Борђа Бана, који се пријавио за професора математике, јер не испуњава услове.

Високославному Попечитељству просвештенја,

По налогу високославног Попечитељства од 23. новембра т. г. ПНО 1901¹ узео је Совјет лицејски у заседанју свом од 26. реч. м[есе]ца у разматрање свидетелства г-на Борђа Бана и увидио је из њи, да је речени г. Бан неке математичне науке, у Ц. Кр. Политехници бечкој с добрим успехом свршио, а да је друге неке, не мање важне, само прилежно слушао, без да је из њи испите положио.

Имајући хваљени Совјет у виду, да су професору Лицеја, као највишег србског заведенија, кроме свестраног изучења стручни предмета још многа друга обшта нека приуговорителна знања потребна, а уверивши се из наведени свидетелства, да проситељ од строго стручни наука није прописно свршио два главна предмета т. ј. елементарну и вишу математику; даље, да исти није учио обште образовне науке, које се од наставника и мањи заведенија изискују, пак које и сами ученици прије преласка свог у Лицеј свршити морају: то је честоречени Совјет једногласно закључио, да у приложеним свидетелствама довољнога јемства нема, да ће г. Борђе Бан званије професора математике у Књаж. србском

Лицеју сходно постављеној вишој научној цели одправљати моћи.
РНо 93/Сов. 15.

Ректор,
Вук Маринковић

Оригинал. АС, МПС, 1857, VIII, 51.

¹ Акт у АС, А, 797. Катедра за математику остала је упражњена смрћу проф. Филипа Христовића.

1858.

349.

Београд, 11. [23] фебруара 1858.

Министар просвете ректору — на захтев студената започети предавања из новог предмета — „званичног слога“.

Ректору лицејском
г. В. Маринковићу,

Из прикљученог /. по употребењу овамо повратити се имајућег оригиналног прошенија неколицине слушатеља III године права при овдашњем Лицеју увидићете,¹ како они моле Попечитељство да им се одреди један између професора лицејски, који би их извештавао у званичном слогу.

Овај предмет Попечитељство је ставило у свој пројект о преустројењу Лицеја, који је поднело законодавственој власти на височајше одобрење: но будући да та промена неће се моћи у теченију ове школске године удејствовати, слушатељи лицејски, који ове године науке свршују, нишили би се овог, овако полезног наставленија, к чему прилику дати им Попечитељство при постојећем стању ствари не може несматрати за своју дужност, бар начином оним, који у оваком стању подноси, начином факултативним.

На овом основу препоручује вам Попечитељство, да предмет у Совјету лицејском у разсуђење узевши наредбу учините, да Совјет из средине своје избере једног од професора, о ком мненије има, да ће за настављење ово највећма позван бити, и који би се, тако избран бивши, добровољно тог посла примио без сваке претензије на какву награду, томе да ово практично предавање званичног слога за текућу школску годину поверите, под условљем, да се катедра сматра за ванредну, ученици да буду доброхотни, сиреч необвезани и да се настављења држе у часове слободне.

Име професора који би се те дужности по горњим условљама примио и число ученика, који би се за ту науку уписали, као и число часова у једној седмици одредити се имајући, саобштићете својим временом Попечитељству, у сваком случају известије у ствари поднети му имајући.²

ПНо 227.

Попечитељ
просвештенија, полков.,
кавалер,
Станојевић

Оригинал. АС, А, 817.

¹ Молба је датирана 22. фебруаром, а поднели су је: Коста Гребенаревић, Атанасије Стефановић, Георгије Новаковић, Стеван Ковачевић и Аћим Чумћи — АС, МПС, 1858, IX, 3.

² Лицејски савет донео је одлуку да се предавања из овог предмета „одложе до будуће године“ (25. фебруар). На поновно инсистирање министра просвете, наставе из овог предмета прихватио се проф. С. Николић — АС, МПС, 1858, IX, 3. — Види следећи документ.

350.

Београд, 21. фебруара [4. марта] 1858.

Сергије Николић Савету Лицеја — износи проблеме око увођења новог предмета — „званичног слога“ и прихвата се држања наставе, али само за започету школску годину.

Совјету књажеско-србског Лицеја,

У одговору на питање Совјета, у смотренију предавања званичног слога у јучерашњем заседанију на мене управљено, нуждно ми је предварително неке, и на мене односеће се, питању предходивше догађаје напоменути и објаснити, да би мој одговор правичније суђен бити могао.

Први дана прошлог училишног одмора по налогу високославног Попечитељства просвештенија држана су изванредна заседанија ради саветовања о преустројењу нашег заведенија. Кад је у том саветовању дошао ред и на предмете правословног одељења, предложене су неке нове науке и међу тима и званични слог. Г. професор Крстић предложио је тај предмет. Сви су присутствоваша овај предлог примили. Ја нити сам био за предлог заузет, нити сам му могао бити противан осим други узрока и зато што је новопредложена наука још пре три године била предмет прошенија, од стране лицејске младежи Ректорату поднешеног. При примању предлога ја сам се просто мненију другова придружио.

У доцнијем заседанију при располагању предмета међу професоре г. ректор изјавио је жељу, да се ја примим предавања званичног слога, а ја сам напротив мислио, да би у реду било да се сам г. предложитељ извршавања свог предлога прими. Г. професор Бранковић држао је да

би новим предметом обременити правичније било г. Крстића него мене, који сам и осим тога променом млого у разна времена предмета доста намучен. Г. Крстић напротив навео је узроке, којима се трудно доказати, да би требало не њему него мени предавање званичног слога поверити. На то је г. ректор повторио своје мненије, доказујући да нарочито ја услугу, која се зактева, заведенију треба да учиним. Ово су мненије у ствари усвојили и остали присутвовавши другови и ја ценећи заљученије заседанија, премда због одсуства половине членова не подпуног, примио сам се, да у случају, ако и предлог новог предмета и избор професора предпостављене власти одобре, изванредно и покрај поверени ми предмета трећегодишње правословце за љубав по могућству у званичном слогу поучавам. Примајући на себе ову дужност ја сам свестан би свеију теґоба, које су на пут стављене сваком, изван практичног круга налазећем се и опет практично радити принуђеном. Поверење другова а не сувишно у себе поуздање учинило ме је смелијим и на примење теґотне дужности готовим.

Предлог лицејског преустројења прегледала је доцније Попечитељствена комисија, које је био член и г. професор Бранковић. По његовом мненију Комисија је мене разрешила од предавања званичног слога, и одредила, да га г. Крстић предаје.

Знајући за све ово ја сам у толковању једног од први (уводни) параграфа међународног права, наводећи његове сродне и помоћне науке и међу овима најпосле потребно практично међународном правослову и дипломату писмено деловодство, узгредно приметио, да би добро било, кад би се не само будући иностране струке званичници него и остали у унутрашњој државној управи употребљени бити желећи млади људи предварително мало више, него што је обично, у слогу извештили. Даље да се та вештина, ако се зарана присвојавати не почне, теже у доцнијим годинама постићи даје. Зато да би требало, и лицејска младеж да има више упражњавања у слогу, него што показују њени за награду поднешени саставци, од који један прошле године, и по мојој Совјету лицејском поднешеној оцени, покрај све предметне вредности и задовољавајућег на задано питање одговора, само због несавршенства слога није могао добити награду. Најпосле казао сам, да имамо узрока надати се, да ће и наше заведеније с временом моћи бити младежи у помоћи у изучењу слога и то званичног, али да би питомци Лицеја на учење ове струке слога морали не иначе доћи, него најпре довољно упражњавани у обштем слогу. Дакле да се почешће, кад им време допусти, и преведећи и састављајући у слогу упражњавају.

Преднаведене моје речи изговорене су трећегодишњим правословцима јошт у почетку ове училиштне године, и зато ја никако не држим, да су оне после толико месеци могле бити узрок непријатни појава и незадовољства, а јошт мање узрок моје одговорности за догодивше се неприлике. Што је младеж преким путем своју цель постићи понаглила, најприличније је са г. професором Станимировићем полагати узрок у том, што се чује, да ће се скоро закон адвокатски издати, па наши правословци желе, брзо спремити се за адвокате и заузети места.

Обстојателства и условија, под којима сам се ја предавања званичног слога примио, у свему су различна од садашњи. Под пребашњима имао би, ако не годину дана, као што је г. професору теорије словесности

остављена била, а оно поне два месеца за спремање; а сад би због краткости заостајућег времена одма предавања почети морао. Пре би имао девет или десет месеци за предавање; а сад не млого више часова, ако се редовно по један час на недељу за предавање узме. Обећано предавање било је условљено на предложеном новом устројенију, по ком младеж не би млогим уједанпут предметима обременењена била; а сад би јој по постојећем устројенију од учења повише предмета мало времена за упражњавање у слогу остајало. Под пребашњим условијем предавао би свој предмет; а сад управо не зна се, чији је. У борби са теґобама одпре би ми помагало показано у избору поверење другова, а сад је и то у неизвесности.

При свој овој очевидној измени обстојателства и условија и при свем том, што ја, Попечитељственом комисијом од предавања званичног слога разрешен не држим, да сам првашњим избором на предавање више обвезан; при свем том, што не мислим, да сам само са два правословни професора гласа и нарочитим г. ректора мненијем пуноважно наново изабран; и при свем том дакле, што за примање нове дужности никаквог правног основа нема: опет сматрајући ствар са нравствене стране, налазим да ми је дужност, неповољном колегије стању крај учинити, и, премда без довољне за приметан успех надежде, примити се предавања званичног слога, ако представљена висока власт недовршен избор одобри и изјавом своје жеље надокнади.

Ову дужност примао на себе само за ову училиштну годину, по које свршетку, осим други теґоба, које успех врло отешчавају, и због неприлични и мрзки знакова замућеног у колегији пребашњег пријатељског одношења ја примљену за сад дужност, о које ползи моји другови нису сви уверени, више испуњавати никако не могу.¹

Сергије Николић,
професор

Оригинал. АС, Л, 817.

¹ Види и АС, Л, 822.

351.

Београд, 24. априла [6. маја] 1858.

Ректор Министарству просвете — о сукобу проф. Јанковића и студента права око испитних питања и бележака са предавања.

Високославному Попечитељству просвештенија,

Слушатељи народне економије у Књаж. срб. Лицеју су предстали 25. т. м[есе]ца ректору са жалбом да г. М. Јанковић, професор наведене науке, неће да им изда на њиову повторену молбу на списани предмет ког предаје, ни питања за испит, као што је то Устројењем Лицеја § 28. т. 5 давани цели подпуно одговарајућим обичајем прописано.

Ректор је истога дана саопштио г-ну Јанковићу тужбу слушатеља и пријатељски га је саветовао да жељу њиову испуни. Г. Јанковић је на ово писмено одговорио: да се он у своје време са својим ђацима споразумео о томе, дали ће им давати рукопис или не, да он ову тужбу сматра као неку претњу од стране Ђака или ректора, да би се наморао на издавање питања, које он није обвезан чинити и да оставља ректору на вољи да га надлежној власти тужи ако мисли да се што од њега тражити има. Следећу дана 26. т. м. је поднео г. Јанковић писмену тужбу у којој каже: да су му неки слушатељи народне економије на часу, ког је имао тога дана држати, одказали покорност и да је због тога принуђен био катедру оставити и кући отићи, и где моли, да се кривци на испит узму и казне, како би могао у будуће неузмирен своја предавања држати. Да би Ректорат увреду о којој г. Јанковић говори, дознати мого, сазвао је 28. т. м. слушатеље народне економије и упитао их је: шта су они имали са г. проф. Јанковићем? На то су они једногласно одговорили: Да им је г. Јанковић већ у почетку године изјавио, да се он прописаног до сада дела (народна економија К. Цукића) придржавати неће почем се са изложеним у истој начелима неслаже; да су они у течају године више пута молили г. Јанковића да им изда своје рукописне свеске, како би је могли полагамо преписивати, но да је он на то одговорио, да је његова народна економија сувише обширна тако да ју неби могли ни за годину дана преписати, и упућивао их је да на његовим предавањима бележе праве; најпосле да су они у очи испита, праведно забринуте, дали су, бележећи, предмет онако саставили, као што ће се то од њи на испиту зактевати; последњи пут (26. т. м.) замолили г. Јанковића да им списан предмет или бар питања за испит изда, пак да је овом приликом г. Јанковић увређен неким речима, које је један од слушатеља одрицавајућим његовим одговором у јарост дведен изустео, катедру оставио и кући отишао.

Почем г. проф. М. Јанковић на закону опомену ректора (од 25. т. м.) није себе за обвезаног сматрао, да испуни праведну жељу слушатеља народне економије, то се Ректорат примораним налази ствари као што је текла високославном Попечитељству просвештенија до знања доставити с молбом, да би оно благоволило овај предмет, због близости испита што скорије решити. Што се пак увреде од стране једног слушатеља г. Јанковићу учињене тиче, то ће Ректорат, пошто је слушатеље народне економије озбиљно опоменуо, да се и на предавањима пристојно владати имају, поступити по гласу 6. т. 25 § устројенија Књиж. срб. Лицеја.¹

РНо 34.

Ректор,
Вук Маринковић

Оригинал. АС, МПс, 1858, V, 1.

¹ Види следећи докуменат.

352.

Београд, 15. [27] маја 1858.

Министар просвете ректору — да проф. Јанковић да испитна питања студентима, али не и рукопис предавања из народне економије и да се казне непослушни лицејци.

Ректору Лицеја, г. Вуку Маринковићу,

Из известија вашег од 29. априла т. год. РНо 34 увидило је Попечитељство ово, како је професор народне економије г. Милован Јанковић дошао у известну неприлику и сукоб са слушатељима народне економије због тога, што им није хтео дати на преписивање ни списани предмет, који им предаје, ни питања за испит; и по томе, да је се г. М. Јанковић тужио, да су му неки слушатељи народне економије на часу ког је 26. пр. м. имао држати, одказали покорност, због чега је принуђен био оставити катедру, кући отићи и тд.

У следству овог известија, Попечитељство ово изискавши изјасненије, сврх истог предмета, од г. М. Јанковића,¹ увидило је међу осталог и то: да он ученицима за то није дао рукопис његове народне економије преписивати, што би, будући је дело обширно, много или цело време с преписивањем губили, а још у почетку године школске и после увек препоручивао им је, печатану књигу. Народна економија од г. К. Цукића, будући и у начелима с њиме подпуно слаже, а у појединостима, у којима се неби с њиме слагао, изречно им је казивао и позивао их, да то забележе, и само се метода аукторовог није држао, и то је чинио, као што вели, само да им учење вопросног предмета олакша. А што се тиче давања питања на спремање одговора за испит, г. Јанковић даље вели, да им таква зато није хтео дати, што је се уверио, да је то цели несходно будући да ослабљава труд и прилежаније ученика, и том погодно.

Попечитељство ово, желећи с једне стране, да професори своје дужности точно испуњавају, а с друге, да строга дисциплина и ред у Лицеју влада, нашло је за нуждно препоручити вам: 1) Да г. Јанковићу закажете, да он ученицима народне економије због краткости времена да питања на спремање одговора за испит, будући је тај обичај, у Лицеју досад постојао, а и сам је г. Јанковић то прошле године чинио, па су ученици исте науке на то много рачунали; но ово се не може сматрати, као неко удовлетворење ученицима дато, будући ће овај предмет Попечитељство доцније решити оће ли се и убудуће ученицима питања на спремање одговора за испит давати, или неће? 2) Једно због краткости времена, будући ће време испита скоро наступити, а друго из наведени г. Јанковићем побуђенија, казаћете ученицима, да неће добити рукописе народне економије г. Јанковића, да их преписују и 3) Ученике народне економије, који су свог професора г. Јанковића вређали, при предавању узнемиривали и покорност му одказали, подвргнућете одма заслуженој казни сходно прописаним законима и то у присудству г. Јанковића и јошт кога од госпде професора.

У осталом Попечитељство се ово нада, да ћете ви, вашом умешности, бдителности и јавности, знати, сваки поредак, у повереном вама заве-

денију, и ученике у строгој дисциплини и достојном почитанију спрам своји професора и старији, обдржавати.

ПНо 790.

Попечитељ
просвештенија и правосудија,
Д. Црнобарацц

Оригинаал. АС, А, 838.

¹ Изјашњење проф. М. Јанковића, датирано 18. маја 1858, веома је обимно, па га зато не објављујемо. Оно се налази у АС, МПС, 1858, V, 1.

353.

[Београд, мај-јуни? 1858]

С п и с а к

благодеејанаца књиж. срб. Лицејеја
за школску годину 1857/8.

I год.

	талира
Груица Гавриловић са	3 тал.
Борђе Павловић —	3 1/2 —
Јеврем Лукић —	3 —
Тодор Ристић —	3 1/2 —
Марко Лукић —	2 1/2 —
Сава Петровић —	3 1/2 —

II год.

Аћим Прокић са —	3 1/2 —
Александар Радичевић —	3 1/2 —
Густав Нетер —	4 1/2 —
Мелентије Симић —	2 1/2 —
Милан Дамњановић —	5 —
Стеван Остојић —	3 1/2 —
Драгутин Вучовић —	4 —
Лазар Јаковљевић —	2 1/2 —

Милутин Стојановић —	4 1/2 —
Петар Сенић —	4 —
Марко Вуковић —	4 —

III год.

Михаил Валтер —	4 —
Аћим Чумић —	3 —
Свега	67 1/2 т.

Оригинаал. АС, МПС, 1858, I, 42.

354.

[Београд, септембар 1858]

Владимир Јовановић Савету Лицеја — подноси програме предавања за предмете политичку рачуницу и народну привреду.

Програм предавања политичне рачунице,

При предавању науке полит. рачунице, као употребљене части математике, који излаже најпростије, најкраће и најубедљивије методе разрешавани рачунски задатака, кад се одма на предмете политичне или државне управе, по мненију подписаног, најсходније је, држати се свагда практичног правца и незанимати се много теоријама, које немају практичне употребљивости.

Ради постижења предозначене цељи, подписани би, по уводном разлогу у смотрењу основни поњатија, суштине и ползе споменуће науке, приступио излагању непосредног материјала. Но будући да се овај због разностручности неби могао сложити у строго логичну систему а да се при овоме избегну чешћа поремећујућа повторавања: зато би, у смотрењу природне свезе, било најуместније свести предмете полит. рачунице на слеђујући ред: суштину мере и суштине; финансијалну суштину; бројне одношаје у смотрењу народонасељења; определење човечног живота по вероватности (одприлике?); заводе основане на човечијој смртности; суштину осигурања добара; кредитне заводе; штеђионице.

Раздељења о суштини мере и важине садржавао би предавања: о специфичној и апсолутној важини, о механичким справама за определење апсолутне важине; о системама мере; о срачунувању мере и важине срачунувањем, као и о разним осталим одношајима мере и важине.

У раздељку о финансијалној суштини подписани би разложио новчану систему, с призрењем на поједине метале, који се за новац употребљују; трговну вредност новчану, срачунување вредности и остале новчане одношаје; даље меничне операције; разна срачунувања лихве, одуживање државног дуга у разним одношајима; јавно коцкање (играње на срећу).

Одношаје народонасељења свео би подписани на два главна призрења: специфично народонасељење и покрет народонасељења.

У смотрењу определења човечијег живота по вероватности, као и завода, основани на човечијој смртности, назначио би подписани таблицу смртности, којом се, на основу изкуствено-срачуњени; изглед и одсек трајања животног за сваки возраст, употребљивост таблице смртности при бројању народа по разредима возраста; даље суштину и разне одношаје завода за осигурање живота, разне ренте и разне методе срачуњавања ови.

Што се тиче обезбеђења у смотрењу губитка стварни добара, у овом раздеоњу говорио би подписани о методима рачунања у смотрењу разностручног обезбеђења (као: против пожара, туче, животињског помора и т.д.) у определеним одношаима.

Напоследку раздеољима и кредитним заводима и штедионицама, по разлогу њихове суштине, прикључио би подписани таблице, које се могу употребити при срачунавању лихве на позајмљене и уштебене капитале.

Излажући предозначени материјал, подписани би уопште трудио се, да објасни најпреимућније методе рачунског скраћавања, и наведе више метода за разрешавање једног истог задатка, како би практицирајући одма најкраће (методе) увидити могао.

При предавању политичне рачунице имао би подписани засад на руци дела, од г. L. C. Vleibtrea и г. J. Berkiba, а на скоро снабдео би се и делима новии познатији списатеља.

ПРОГРАМ ПРЕДАВАЊА НАУКЕ НАРОДНЕ ПРИВРЕДЕ

Схваћајући науку народне привреде као теоретичну част науке државне привреде, којој је задатак, да испита *законе развитка привредног живота народног*, подписани држи, да се основи ове науке могу најсходније разлагати по *историјско-физиологијском методу*.

Преимућство овог метода састоји се у точном паралелизирању народо-привредни закона и завода са преображаима народа и народни потреба. По овоме начелу одбацује се обшти привредни идеал, који би за све народе као најсавршенији и најпрактичнији важити имао, будући се народ и овога потребе са временом покрећу и преображавају; напротив постављају се у задатак дејствителности, које се обичним научним операцијама доказати или опроврћи могу. Тако се по историјско-физиологијском методу разлажу пре свега привредна природа и народне потребе; затим закони и заводи, определени за подмиривање народни потреба; напоследку већи или мањи успех ови закона и завода, као што је овај искуством осведоченим.

Као што је очевидно, подпуним извршењем наведеног метода мора се оборити велика част важнији привредно-научни распри. Јер кад се природни закони народне привреде определе: наравно да су у поособном случају точни и поуздани статистична дата довољна, да изравнају све распре у смотрењу народни привредни политички питања, бар уколико су ова оснивана на противном мишљењу.

Што се тиче практичности историјско-физиологијског метода, истина да се овим непредставља наука народне привреде као збирка рецепата,

који би се без даљег размишљања у прктики употребљавали; али са њим несамо народна привреда, него и народни живот одржавају у непрестаном прегледу као систематична целина, тако да они, који се истом посвете, савестним расуђењем свију обстојателства могу сами себи положити правила за практику; неокивајући се ни за каквог ауктора.

У смотрењу предметне штедионности, подписани би при предавању науке народне привреде, по предписаном методу, уводно разложио основна поњатија и суштину исте науке, као и одношај њен према сродним наукама, — методе разлагања и литературу; затим би приступио испитивању услова и закона, под и по којима се производе, циркулирају, подељују и троше привредна добра.

У раздеољу и произвођењу добара подписани имао би разложити производне силе, наравно с особитим призрењем на радну подељеност, као и сајузљивост; производљивост разнородни грана, и имено: пољске привреде, рудокопства, индустрије и трговине; изобраајај капитала у виду обштости и приватне собственности; као и суштину кредита и законе о дугу.

Предавање о циркулацији добара свео би подписани на суштину цене привр. добара, услове, којима се определењава — ова и историју њену; затим на суштину новца, као средства за промену и мерила вредности добара, новчану разностручност и вредност у смотрењу употребљивости и променљивости.

Говорећи о подељивости добара, подписани обратио би пре свега пажњу на суштину доодка уопште, који земаљске ренте, радничке заслуге, предузимљивог добитка и капиталске лихве понаособ, с нарочитим позором на историју и политику лихве и на уплив разностручни доодака на цену добара; затим на подељење народног доодка.

Напоследку у смотрењу трошења добара, подписани говорио би о суштини и разном виду трошења, о равнотежи између произвођења и трошења; о раскоштву и штедљивости, као и о луксусу, имајући и историју и политику луксуса.

Осим наведеног подписани, уколико неби у времену ограничен био, излагао би и основе *народопривредне политике*, т. ј. практичности науке државне привреде, која обухваћа мерила, којима правитељство треба да негује поједине гране народне привреде. При овоме имао би нарочито у виду наше домаће привредне одношаје, уколико су ови познати.

При предавању науке народне привреде ползовао би се подписани поглавито делима г. г. Рошер-а, Рауша, Книс-а, Мангол-а, Морисо-а, а од части и Лоц-а, Шлецер-а, Крдлер-а, Цона Ст. Мил-а, Цеј-а и остали познатији списатеља, која би му до руку дошла; даље периодичне листове: *Journal des économistes*, *Economiste Belge*; *Germania* (*Centrallblatt für Volkswirtschaftliche Interessen*), *Journal d'agriculture pratique*.

Владимир Јовановић,
изванр[едни] архивар полиц[ајног] оделења
при Попечитељству вн. дела

Оригинал. АС, А, 907, 908.

Напомена: В. Јовановић пријавио се 24. септембра за професора упуражњене катедаре народне економије и политичке рачунице, одласком проф. М. Јанковића на другу дужност — АС, А, 870.

355.

Београд, 6. [18] октобра 1858.

Алекса Вукомановић Савету Лицеја — тражи јдногодишње одсуство ради лечења очију.

Савету К. с. Лицеја,

Године 1855. у ово исто време постигла ме је први пут така несрећа да сам за једанпут и савршено обневићео на лијево око.

С тога морао сам престати од предавања и погражити лијека у Бечу, ђе сам провео цијелу зиму, и на радост моју помогао сам се доста добро. Идуће школске године, т. је. 1857/8, ја сам наставио своја предавања у Лицеју тако, да је било све попуњено што је изостало за време мојега лијечења у 1855/56. школској години. На велику моју несрећу сада налазим се јошт у горем стању с очима него ли прије споменуће године; јер поред слабијега вида свагда у лијевом оку, сада обневидјех и на десно, тако, да нијесам у стању никако ни читати ни писати. Немогући дакле каошто треба продужити скоро одпочета предавања ове 1858/9. школске године у Лицеју и бринући се највећма о повратку очињега вида, писао сам одма истоме доктору у Беч, који ме је и прије лијечио и молио за савјет и помоћ. Из одговора и савјета истога доктора видим да ми је потребан највише поред обичнога лијечења дуговремени одмор и умни и телесни.

На основу овога молим Савет К. с. Лицеја да би ми испросио од више власти разрешење од предавања на једну годину дана, како би за исто вријеме лијечењем и савршеним одмором од научнога рада могао поправити слабост очију колико је могуће боље и поузданије, ако само јошт буде могуће ове највеће незгоде за човека избавити се.

Што се тиче предмета које ја предајем у Лицеју и предавање којијех морам сада прекинути, то у напред све би било подпуно надокнађено на онај исти начин, као што је било учињено у 1856/57. школској години, ако би само бог дао, те би ја с очима опет добро био.

А. Вукомановић

Оригинал. АС, МПс, 1859, XI, 63.

Напомена: Проф. Ј. Шафарик преузео је предмет историју Срба, док су теорија словесности и историја опште књижевности изостављене за школску 1858/9. годину. О овоме види и АС, Л, 880 и 889.

356.

Београд, 1. [13] новембра 1858.

Ректор Министарству просвете — подноси предлог за додљивање стипендија лицејцима.

СПИСАК

ЛИЦЕЈСКИ БЛАГОДЕЈАНАЦА ЗА ШКОЛСКУ ГОДИНУ 1858/9.

	Талира
1. Алекса Спасић родом из Смедерева	3
2. Александер Радичевић из Крагујевца	4
3. Аћим Прокић из Шаторње, ср[еза] крагујевачког	3 1/2
4. Груица Гавриловић из Брснице, окр. рудничког	3
5. Драгомир Рајовић из Београда	3
6. Драгунин Бучовић из Крагујевца	4
7. Јован Авакумовић из Београда	2
8. Живко Недељковић из Пожаревца	3
9. Лазар Јаковљевић из Неготина	2 1/2
10. Лазар Стефановић из Зајечара	3 1/2
11. Марко Вуковић из Мојсиње, окр. рудничког	4
12. Марко Лукић из Крагујевца	2 1/2
13. Мелентије Симић из Крагујевца	2
14. Милан Дамјановић из Страгара, окр. рудничког	5
15. Милош Миленковић из Крагујевца	2 1/2
16. Милош Прокић из Шаторња окр. крагујевачког	3
17. Милош Трпезић из Крагујевца	2 1/2
18. Никола Остоић из Ариља, окр. ужичког	2 1/2
19. Петар Сенић из Пожаревца	4
20. Сава Петровић из Шабца	4
21. Светозар Поповић из Крагујевца	2
22. Стеван Остоић из Шабца	4
23. Тодор Ристић из Шабца	4
24. Филип Ђирковић из Градишка, окр. пожаревачког	2 1/2
25. Јеврем Лукић из Мишиће, окр. ваљевског	3
26. Борђе Обрадовић из Бечкерека у Војводству	2 1/2
27. Борђе Павловић из Смедерева	4

Свега талира 84

Истинитије свега 85 1/2

К.РНо 58.

За деловодитеља,
Др Јос. ПанчићРектор,
Вук Маринковић

Оригинал. АС, МПс, 1859, VII, 16.

357.

Београд, 27. новембра [9. децембра] 1858.

Ректор Министарству просвете — подноси годишњи извештај и списак уписаних лицејаца.

Високославном Попечитељству просвештенија
Годишње известије Совјета лицејског

Да би могло увидити високославно Попечитељство просвештенија, колико и како је Совјет Лицеја књаж. србскога по повереној себи струци школске године 1857/8. дејствовао, то Ректорат непропушта по гласу 13 т. 23 § Устројења Лицеја у предстојећем известију разложити главне черте радње реченог Совјета лицејског.

Због поздно предузете оправке зданија лицејског, Совјет није могао по пропису одпочети своја делања 1. септ. већ се тек 16. септ. ступио у I *заседаније* у којему је закључено да се 16, 17. и 18. држи уписивање ученика, 19. пак да се по уобичајеном торжеству одпочну редовна предавања по оном истом распореду ком су се лањске године држала.

Због одсуства професора общте историје Ј. Шафарика одређена су два професора С. Николић и архим. Сава за супленте предмета реченог Шафарика.

II *Заседаније* 18. септ. На поднешена од стране лицејски питомца прошенија за правитељствена благодетија, Совјет је њи 19 одабрао и расположио на све месечну суму од 67 1/2 тал.

III *Заседаније*. Ректор саопштава имена они ученика, који су се до сада пријавили. Имена свију ученика, који су школске године наше заведеније посећивали изложена су прикљученом овде ./ . списку.¹

На место професора математике, које је смрћу Ник. Хрстовића упразњено високославно Попечитељство предложило је у акту од 23. нов. ПНО 1901 индигира окружија ваљевског Б. Бана с препоруком да Совјет Лицеја приложена свидатељства реченог проситеља промотри и свр'у способности Б. Бана своје мненије поднесе. Совјет је одговарајући том налогу мненија био, да у свидатељствама проситеља довољнога јемства нема, да ће истим моћи званија професора математике при Лицеју нашем сходно настављеној цели одправљати.²

Поднешене за школску годину 1856/7. наградоносне теме под дивизама: «Qui prior tempore potior iure» и: „Све што из почетка не вреди, време не може поправити“, прегледане су дотичним професорима и по њиновом предложеном одређен су награде: за тему под првом девизом сребрна медаља, а за тему под другом девизом писмена похвала.

Имајући се за идућу школску год. предложити наградоносне теме, то је Совјет на то из Обштег оделенија одредио проф. К. Бранковића и из Јестествословног проф. Ј. Панчића.

IV *Заседаније* 9. дек. Ректор извештава Совјет Лицеја да је професор математике при војеној академији Ј. Јосимовић актом од 27. нов. ПНО 1999 постављен за суплента катедре математике при Књаж. срб. Лицеју и да је 8. и. м. у нову дужност уведен.

V *Заседаније* 16. дек. Совјет Лицеја је учинио сходно расположење са сумом од 500 тал. одређене буџетом на потребе кабинета лицејски и разрезо и: на библиотеку 200 т., на хемичну лабораторију 100 т., на јестествословни кабинет 150 тал., на физикални кабинет 25 т., а на непредвидиме трошкове 25 талира.

Поднешене професорима К. Бранковићем и Ј. Панчићем наградоносне теме по гласу § 42. Устројења Лицеја и то:

Проф. Бранковића: 1. Што је чуло, која су условија чулног сматрања; од чега зависи савршенство чулне смотре, шта у овој сачињава вештство, шта ли лик; који су начини чулнога примећавања; у чему се по дејствовању слажу; у чему разликују, какву ли вредност за човека имају.

2. Шта је сила представљања, од чега она зависи физично, од чега психично; који су главни видови психичног обнављања и на чему се оснива њиова разлика, која су њиова савршенства, од каква ли условија они зависе; какве се појаве наше самосвести оснивају на сећању, какве ли на уображавању; како ли се ове појаве из њи могу изјаснити.

3. Мислословну науку о поњатијама разговетно и пространо извести.

Проф. Панчића: 1. Варене, органи варена, важност ови органа у економији животиња, промена јела у органима варена; сварност разни материја којима се човек на рану служи, одношај органа варена са другим органима биљним; преглед свију они промена, којима подлежи рана док се претвори у част тела животињског.

2. Поњатија формације, формације земље и њени членови; разлика земни формација; формације, које се у Србији наоде; најважније формације у Србији, односно човека; употребење членова ови формација у Србији.

3. Шта су шуме; какво влијање имају шуме на живот животиња и биља; какво значење и важност имају шуме у народној економији, у каквом размеру морају бити шуме према зиратној земљи. Како се имају шуме неговати и како се могу шуме употребити. Какови родова шума има у Србији; како се негују и употребљују шуме у Србији. Постоје ли какви закони односећи се на отечествене шуме и јесу ли они достаточни, — узете су у разматрање и закључено да се од Бранковићеви друго, од Панчићеви прво, ученицима Лицеја као наградоносне теме за идућу школску годину предложе.

VI *Заседаније* 12. јануара 1858. Прочитано је и одобрено годишње известије о делању Совјета лицејског.

VII *Заседаније* 22. јан. Одобрени су рачуни, које Ректорат подноси св'ру истрошени сума с којима Лицеј располаже.

VIII *Заседаније* 12. фебр. На предписаније високославног Попечитељства просвештенија ПНО 227, да се из средине Совјета лицејског један професор одреди, који ће III годишњим ученицима Правословног оделенија предавати званични слог је морао Совјет Лицеја одговорити да се због краткоће времена овај предмет ове године предузети не може. Но како је хваљено Попечитељство у другом предписанију ПНО 303 наложило, да се овај предмет олет у разматрање узме, и како је нарочито упутило Совјет на предложено од 6. авг. 1856. г. СЛНО 71, а имено

ону точку, где је речено, да се г. Сергија Николић прима предавања званичног слога, то је Совјет Лицеја⁴ у

IX Заседању свом 20. фебр. упитао реченога С. Николића, дали остаје при својој понуди, пак пошто је он на то изјавио, да ће писмено изјаснење поднети, решено је да се то изјаснење високославном Попечитељству достави.⁵

X Заседаније 13. марта. Услед саобштене височајше уредбе КВНо 141 о периодичном повишењу плате професора виши отечествени заведенија, Совјет Лицеја се побућеним нашао да из своје средине избере депутацију, која ће високим земаљским властима због велике ове, научној струци указане милости благодарителна писма поднети, а имено: Његовој Светлости Књазу србском Александру ректор Маринковић и професор Бранковић; високом Совјету земаљском професори Сергије Николић и Ј. Шафарик, високославном Попечитељству просвештенија п[рофесори] И. Станимировић и Ст. Вељковић.⁶

XI Заседаније 15. маја. Постављен је ред, којим ће се испити за ову школску годину држати, пак да би се могли ученици за прве испите приутовити закључено је да се 27. маја овогодишња предавања закључе.

XII Заседаније 19. маја. Због увреде, коју је професор народне економије и политичне рачунице М. Јанковић зато искусио од своји слушаатеља, што им није хтео дати на преписање своје спискове нити пак питања за испит, Совјет је Лицеја по нарочитом налогу високославног Попечитељства ПНо 790 подврго повредитеље школске дисциплине казни и то: Александра Радичевића 2-дневном затвору, Светозара пак Поповића, Драгутина Бучовића и М. Стојановића осудио је да се пред уврећеним професором М. Јанковићем извине.

XIII Заседаније 23. маја. Достављену високославним Попечитељством уз акт од 22. маја ПНо 887 у једном комаду медаљу намењену ученицима Лицеја за добро списане наградоносне теме, повратио је Совет лицејски реченом Попечитељству са примечанијем, да она не доликује највишем србском заведенију, већ да би се имала наручити већа и скупоценија по образцу поднешеном уз акт СЛНо 55.⁸

XIV Заседаније 30. јунија. Избран би за деловодитеља лицејског за будући школску годину проф. римског и криминалног права Ст. Вељковић.

Поред ове главне радње Совјет Лицеја је својски настојавао, те се нису у теченију године никакви већи нереди догодили, предавања су у прописаном реду текла, и успех ученика на испитима је подпуно одговорио сваком праведном очекивању.

Исто су се тако и професори, који рукују са библиотеком, лабораторијом, физикалним и јестественим кабинетом трудили, те су поверене им збирке, не само помоћију они сума, које високо правитељство на ту цель одредило, приметно умножили, већ су и услед литерарне свезе, коју су са разним ученим друштвима и појединим људ'ма умели подржавати знамените прилоге добили, а имено: од Императорско Руског Археологичног друштва, од вис. Министарства морског, од Второг одељења Царске Академије наука у Петербургу; од Царског Геологичног друштва и Зоологично-ботаничног друштва у Бечу и пр[очаја], као што је то Ректорат

на известија дотични професора путем правитељствени новина читајућој публици саобштавао.

РНо 81/СЛНо 20.
Деловодитељ,
Др Јос. Панчић

Ректор,
Вук Маринковић

СЛУШАТЕЉИ

ЛИЦЕЈА КЊАЗ. СРБСКОГ ШКОЛСКЕ ГОДИНЕ 1857/8.

У Одељењу православном

III год.

Атанасије Стефановић
Аћим Чумић
Григорије Новаковић
Коста Гребенаровић
Стефан Ковачић

II год.

Александер Радичевић
Драгомир Рајовић
Живоим Борбевић
Лазар Јаковљевић
Лука Сарић
Марко Вуковић
Михаил Дамњановић
Милош Прокић

Милутин Стојановић
Михаил Радовановић
Мелентије Симић
Петар Сенић
Светозар Бантић
Светозар Поповић
Стефан Остоић
Борбе Обрадовић
Борбе Пантелић
Јаћим Прокић

I год.

Груица Гавриловић
Јеврем Лукић
Новак Авакумовић
Новак Станић

Коста Денић
Марко Лукић
Петар Белић

У Оделенију јестествословном

III год.

Милош Никлајевић
Михаил Валтер

II год.

Алекса Марковић
Густав Нестор
Драгутин Бучовић
Милан Богићевић

I год.

Сава Петровић
Тодор Ристић
Борђе Павловић

Њег. Сијателство Књажевић Петар Караборђевић⁹ је слушао физику, минералогiju и геогнозију, хемију и обшту историју и положио је из ови предмета јавне испите.

Слушатеља свега — 40.

Оригинал. АС, МПс, 1858, XI, 61.

¹ Види прилог.² Види докуменат бр. 348.³ Ко је ранији временом пречи је правом.⁴ Види докуменат бр. 349.⁵ Види докуменат бр. 350.⁶ Документа у АС, МПс, 1880, II, 213.⁷ Види документа бр. 351 и 352.⁸ Види докуменат бр. 310.⁹ Петар Караборђевић (1844—1921), краљ Србије и Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца (1903—1921).

358.

Београд, 28. новембра [10 децембра] 1858.

Лицејци I и II године Министарству просвете — жале се на начин извођења наставе професора немачког језика.

Високославно Попечитељство просвештенија!

Учтивост и пропитаније према старијему налаже да пред само високославног Попечитељства следујемо, али жеља за науком приморала нас је, да поред толики жртви и поред толики трудова, које високославно правитељство око нас чини, да временом као добри грађани а у држави као учени људи своје отечеству од ползе будемо, приморала нас је, велимо, да се ипак високославног Попечитељству просвештенија као своје предпостављеноме обратимо и њему нашу топлу жељу одкријемо.

Високославно Попечитељство предписанијем својим наредило је да г. Шулиц, садашњи професор немачког језика, професуру како у овдашњој београдској гимназији тако и у к. с. Лицеју над својим слушаоцима упражњава, — види се из свега досадашњег резултата њиме предаваног немачког језика слушаоцима, да је Шулиц управо противу цели високославног Попечитељства за професора реченог језика наименован; јер високославно Попечитељство желило је и жели да катедру професора немачког језика заступа врстан и учен човек, који ће жељи високог повереника му одговарати и који ће не само својим знањем него и својом

уметношћу и начином предавања слушаоцима од ползе бити; но на жалост досада је жеља високославног Попечитељства мнимо испољавана била. Донста неможе се рећи да речени г. Шулиц није у знању немачког језика обучен, али се сме казати, као што је већ осведочено, да то своје знање неуме другом саобштити, — које му је главни задатак, — и које се отуд увиђа, што он, после толико годишњег упражњавања професуре поменутог језика над ученицима, још својства србског језика упознао није и не увиђа разлику између једног и другог, које и резултат учивши, њиме предавани немачки језик, ученика показује, да се нико његовим предавањем ползовао није, о чему се и високославно Попечитељство уверило осим други доказа поглавито тиме, што шиљући управо најбоље ученике у стране земље за изучење каквог предмета, принуђено је давати им неко определено време једино на изучење језика. Па кад се г. Шулиц у таквоме стању налази, да своје мисли неуме својим ученицима саобштити, које је причине незнање србског језика; то да л'ће моћи ученици од таквог професора и од сада што научити? Заиста не. А да неби у даљем течају времена вољу к томе језику изгубили, него да би се тим већма занимали с њим потоне, што се већом части научивши стране језике, а особито немачки, као научни и за нас определени круг знања разпрострањава и к већој делатности доводи ученика, — па тако у тим мислима, да неби ово остало време у залуд провели, него да би га тим већма употребили на изучење тог језика потоне, што нам је тако нуждан, — обраћамо се високославног Попечитељству с молбом, да нам имајући у виду наше топле жеље што скорије другог професора за немачки језик одреде, који ће обучен бити не само знањем у реченом језику, него и правилности, како у њему, тако и у србском језику а и у начину предавања: који ће знати и умети разлику између једног и другог језика препознати и поставити, к правилном и научном обучењу тог језика поставити и тако тим начином ученицима својима на ползу служити, а жељи и цели високославног Попечитељства управљеној на изобраење ученика у том језику одговорити. Јесмо

високославног Попечитељства покорни слушатељи II и I год. Лицеја

I год. Лицеја:

Зарија Е. Угричић
Димитрије Б. Протић
Милош Зечевић
Милош П. Миленковић
Милош П. Трпезић
Никола Остоић
Филип Ђирковић

II год. Лицеја

Груица Гавриловић
Јефрем Лукић
Јован Г. Авакумовић
Јован М. Станић
Коста Денић
Марко Лукић
Петар Ђелић
Сава Петровић
Тодор Ристић

Оригинал. АС, МПс, 1859, I, 39.

1859.

359.

Београд, 26. марта [7. априла] 1859.

Стојан Велковић Министарству просвете — о подношењу оставке старог и избору новог ректора.

Високославному Попечитељству просвештенија,

Пошто је високославно Попечитељство предписанијем својим од 21. марта т. г. ПНо 624 оставку досадашњег ректора г. В. Маринковића¹ на ректорско звање уважило, Совјет Лицеја у заседанију свом од 24. марта т. г. приступио је ка бирању новог ректора, и изабрао је за таковога са вишином гласова — 8 на 12 — г. професора Влад[имира] Јакшића. Но како је речени Вл. Јакшић изјавио, да се он тога звања никако примити не може, Совјет је прописано балотисање повторио и изабрао је вишином гласова — 8 на 12 — г. Косту Бранковића за редовног ректора, који ће т. ј. ово звање до рока, ког садашње устројење на 3 године поставља, или кога ће, ако се Лицеј преустрои, ново Устројење одредити, одправљати.²

Што је Совјет лицејски у нечему одступио од смисла данога му у наведеном акту налога узрок је тај, што се по саслушаном мненију професора уверио, да се привремене управе Лицеја нико примио не би, бојећи се да се из нуждног ауторитета дисциплина у Лицеју одржати неће моћи, и да ће се рачуни сврху суме Лицеја одредити, прелазом преко толико руку замрсити.

За најстаријег професора,
Стојан Ј. Велковић

РНо 30/СЛНо 49.

Оригинал. АС, МПС, 1859, V, 6.

¹ Оставка проф. физике Вука Маринковића: „Подписани немогући звање ректора у к.с. Лицеју и даље одправљати, полажем исту у руке Лицејском совјету и молим да би се о попуњенију ректорског звања поставити и ову оставку моју вишој власти доставити изволсо. У Београду 16. марта 1859.“

² Кнез Милош уважио је оставку Маринковића и потврдио Бранковића за ректора 15. априла 1859.

360.

Београд 20. јуна [2. јула] 1859.

Ректор Министарству просвете — о пружању помоћи проф. Панчићу и групи лицејаца на истраживањима у источној Србији.

Попечитељству просвештенија,

Професор јестествене историје при Лицеју нашем др Ј. Панчић жели путовати с неким слушатељима лицејским по једној части Србије ради практичног опита и збирања јестествени предмета.

Друштво намерава поћи обалом Дунава од Београда, уића Тимока, а вратиће се кроз окружија црноречко, књажевачко, алексиначко, ћупријско и смедеревоско у Београд.

Путујуће друштво састојаће се из реченог дра Јосифа Панчића, ученика: Алексе Марковића, Алексе Спасића, Живка Недељковића, Лазара Стефановића, Милана Дамњановића, Борба Симића и једног послужитеља Милутина Новаковића.

Да би се научна цељ тог путовања боље постигла проф. Ј. Панчић моли да му се изда од стране Попечитељства просвештенија објављење и препорука на местне власти у подручју ком путујуће друштво доспело буде.

РНо 105.

Ректор,
Константин Бранковић

Оригинал. АС, МПС, 1859, VII, 85.

361.

Београд, 21. јула [2. августа] 1859.

Кнез Милош Министарству просвете — продати две златне и четири сребрне медаље набављене 1856. године као неодговарајуће, а новац продати Министарству финансија.

Попечитељству просвете,

По предложенију Попечитељства просвете, ја сам, согласно са закључењем Савета од 8. т. Но 371, одобрио, да се по наручбини Стевана Марковића бив. попечитеља правосудија и просвете набављене у 1856-ој години две златне и четири сребрне медаље за одличне ученике Лицеја, као и модел, по прикљученом под ./. рачуну са 407 гр. исплате, и то из суме овогодишњим буџетом на чрезвичјане трошкове одређене, а приложени под .//. 6 комада медаља као цели неодговарајуће, заједно са моделом да се продаду, и одтуд добивени новци, да се Попечитељству финансије предаду. Што се пак тиче оне части предложенија Попечитељ-

ства, да се § 42. Устројенија Лицеја мења, то нека остане сасвим по досадашњем Устројењу.

Попечитељству просвете налажем да по решењу овом поступи.

ВНо 3307.

Милош Обреновић

у Крагујевцу
Књаж. представник
попечитељ иностр. дела,
полковн., кавалер,
Цв. Рајовић

Оригинал. АС, МПС, 1862, IV, 804.

Напомена: Медаље су продате београдском златару Николи Стоиљевићу за 107 гроша и 31 пару чаршијску, али тек 1862. године.

362.

Београд, јула 1859.

Ректор Министарству просвете — подноси годишњи извештај и класификацију лицејаца.

Попечитељству просвештенија,

Имајући по гласу т. 13 § 23. Устројенија Лицеја књаж. с. Совјет лицејски годишње известије о својој најглавнијој радњи поднети, то долази Ректорат у предстојећем све оно изложити, што је у радњу реченог Совјета прошле школске године 1858/9. стајало.

Совјет лицејски је започео своја делања 2. септ. 1858. г. и у I свом заседанију је закључио да се призивање св. Духа држи 4. септ., предавања да се 5. септ. одпочну и да се расположење часова за идну школску годину оно исто задржи, по ком су прошле године предавања текла, а уписивање ученика да се продужи до 15. т. ме[сеца].

У II 15. септ. држаном заседанију је одређен г. проф. Ник. Крстић, да због болести одсутствујућег проф. криминалног права Стојана Вељковића заступи. — Ректор известио је Совјет лицејски, да се у оба оделења уписало 41 ученик. Види прилог ./.¹

Расмотрена су прошенија лицејски питомца за правитељствена благодетанија и закључено, да се на 27 проситеља расположи сума од 84 тал. и да се то надлежној власти ради нуждног одобрења јави. — Г. проф. С. Николић изјавио је да неће ове школске године предавати званични слог, почем се по налогу Поп. просвете само за једну и то прошлу годину био тог посла примио и молио је, да се то надлежној власти до знања достави.

У III 20. септ. држаном заседању су услед налога Попечитељства просвете расмотрена свидетелства двојице конкурента за катедру народне

економије и политичне рачунице при Лицеју нашем, упражњену одлазком г. М. Јанковића и закључено да се бивши правитељствени питамац г. Коста Јовановић за то место надлежно препоручи.

У IV заседанију 15. октобра држаном уведено је у дужност актом од 8. окт. 1858. г. ПНо 2338 новопостављени професор г. Коста Јовановић. — Одлазком проф. Ст. Вељковића деловодитеља лицејског се ово место упразнило, те би на то место изабран досадашњи заступник деловођа др Јос. Панчић. — Имајући Совјет лицејски по надлежном налогу Поп. просвете од 10. окт. 1858. г. ПНо 2357 изјавити, да ће се моћи проф. теорије словесности србске литературе и историје г. А. Вукомановић, који због слабог здравља за годину дана од дужности одсутствовати жели, тако заменити, да научни напредак слушатеља Лицеја никакову штету не трпи, закључено би да се Попечитељству одговори, да ће се то моћи тим пре чинити, што је већ и други пут из истог узрока чињено и то тако, да г. Ј. Шафарик србску историју заступа, остали пак предмети, да се оставе за будућу годину.² — Два слушатеља лицејска поднела су прошенија за правит. благодетаније, пак премда је то преко прописа, тј. у невреме чињено, то је Совјет из призренија на убожество проситеља закључио, да се и они надлежној власти као благодетанији препоруче.

У V 22. окт. држаном заседанију одређени професори г. Сергије Николић и Вл. Јакшић, да по гласу § Устројенија кн. с. Лицеја саставе питања, која ће се као наградоносне теме за ову годину поставити. — За поднешен прошле школске године писмени саставака Михаила Валтера опредељена је на основу мненија оценитеља дра Вука Маринковића и дра Ј. Панчића сочинитељу писмена похвала. — Услед предписанија Попечитељства просвете од 4. нов. 1858. г. којим се дозвољава да г. Ал. Вукомановић на годину дана од дужности одсутствовати може одређен би г. Јанко Шафарик да један предмет Вукомановићев заступи.

У VI заседанију 14. марта држаном учињено је расположење са сумом од 500 тал. буџетом на потребе библиотеке, лабораторије и кабинета опредељеном, тако да би одређено: за библиотеку 200 тал., за лабораторију 100 тал., за јестаствени кабинет 50 тал. — Професори г. С. Николић и Вл. Јакшић су поднели услед закључену Совјета лицејског од 22. окт. СЛНо 20 по три питања из наука, које они предају; закључено је, да се два питања као наградоносне теме за школску годину 1858/9. трећогодишњим слушатељима предложе и то од г. Николићеви: „О редоставима општински устројења“, а од г. Јакшића: „О државопривредној важности шуме с нарочитим призренијем на степен развитка пољске привреде и скотоводства“.

У VII 16. марта држаном заседанију поднео је досадашњи ректор В. Маринковић на ово званије оставку, за коју је закључено да се надлежној власти поднесе с примечањем, да је жеља Совјета лицејског да г. Маринковић до конца ове године у том званију остане.

У VIII 24. марта држаном заседанију предузео је Совјет Лицеја у след предписања Попечитељства просвете од 21. марта ПНо 624, у ком се оставка проф. В. Маринковића на званије ректорско уважава, избор новог ректора, пак пошто је г. В. Јакшић на избору благодарио и изјавио, да се он тог звања примити не може, то је избор повторен и изабран је вишеством гласова за ректора г. К. Бранковић, а уједно

би закључено да се надлежна власт замоли, да новог ректора у том звању за онај рок потврди, који ће преустројењем Лицеја постављен бити.

У IX 14. маја држаном заседанију је на основу т. 4 § 23 Устројења к. с. Лицеја закључено, да се предавања продуже до 30. маја т. г. закључно, 5. јунија да се одпочну по постављеном и надлежној власти саопштеном реду испити, и да се 28. и. м. држи благодареније и читање класификација. — На поднешено прошеније лиц. питомца А. Бабовића за правитељствено благодјаније је закључено да се надлежној власти саопшти.

У X и последњем, 28. јунија држаном заседанију, предузет на основу т. 1 § 23 Устројенија Лицеја кн. ср. избор деловодитеља за будућу годину и постављен би г. Коста Јовановић.

Предавања су у осталом по већој части у обичном реду текла и при свему том што су око новог лета умови услед познати догађаја⁴ јако расејани били, показан на испитима успех лицејски питомца је био доста добар, као што се то из овде приложеног ./.. списка увидити може.⁵ Из овога успеха се може увидити, да су се професори Лицеја по својим струкама неусипно трудили, да своје задатку што боље одговоре и очекивање правитељства оправдају. Али и осим тога многи су професори на нарочити позив разни надлежатељства у комисијама својим знањем и искуством на унапређење научне струке дејствовали.

И научна средства Лицеја, као библиотека, лабораторија и кабинети су прошле године знатне кораке ка савршенству свом учинила, које помоћију сума које је правитељство на ту жељ посветило, које пак поклонима добивеним од разни друштва и приватни лица из Србије и из остале Европе.

РНо Ректор,
Константин Бранковић

СПИ САК

СЛУШАТЕЉА ЛИЦЕЈА КЊИЖ. СРБ. ЗА ШКОЛСКУ ГОДИНУ 1858/9.

Слушатељи III год. Правословног одељења

Број Имена и презимена	Годишњи успех	Приметбе
1.	2.	3.
1. Александар Радичевић	Врло добар	
2. Аћим Прокић	Одличан	
3. Драгомир Рајовић	Одличан	
4. Живоин Борђевић		Преставио се 22. марта 1859. г.
5. Лазар Јаковљевић	Врло добар	
6. Лука Сарић	Врло добар	
7. Марко Вуковић	Врло добар	
8. Милан Дамњановић	Одличан	
9. Милош Прокић	Врло добар	

1.	2.	3.
10. Михаил Радовановић	Одличан	
11. Мелентије Симић	Добар	Није положио испит из франц. језика.
12. Петар Сенић	Одличан	
13. Светозар Банчић	Врло добар	
14. Светозар Поповић		Преставио се 2. маја 1859. г.
15. Стефан Остоић	Одличан	
16. Борђе Обрадовић	Врло добар	
17. Борђе Пантелић	Врло добар	

Слушатељи II год. Правословног одељења

1. Груица Гавриловић	Врло добар	
2. Јеврем Лукић	Врло добар	
3. Јован Авакумовић	Одличан	
4. Јован Станић	Врло добар	Није положио испит из француск. и нем. језика
5. Коста Денић	Врло добар	
6. Марко Лукић		Отишао у Телеграфију
7. Петар Белић	Врло добар	

Слушатељи I год. Правословног одељења

1. Димитрије Протић	Добар	Није положио испит из общт. ист., психологије и франц. језика
2. Зарија Угричић	Врло добар	
3. Милош Зечевић	Врло добар	
4. Милош Миленковић		Отишао у Телеграфију
5. Милош Трпезић	Врло добар	
6. Никола Остоић		Отишао у Телеграфију
7. Танасије Бабовић	Врло добар	
8. Филип Ђирковић	Врло добар	

Слушатељи III год. Јестествословног одељења

1. Александар Марковић	Врло добар	
2. Милан Божићевић	Одличан	
3. Драгутин Бучовић		Преставио се 21. маја 1859. г.

Слушатељи II год. Јестествословног одељења

1. Сава Петровић		Отишли су на више науке изван отечества
2. Тодор Ристић		

Слушатељи I год. Јестествословног одељења

1. Алекса Спасић	Одличан
2. Живко Недељковић	Одличан
3. Лазар Стефановић	Одличан
4. Борбе Симић	Одличан

К.РНо 109.

Оригинал. АС, МПС, 1859, VII, 117.

¹ Прилог није сачуван.² Види докуменат бр. 355.³ Види докуменат бр. 359.⁴ Реч је о Светоандрејској скупштини (децембар 1858 — јануар 1859) на којој је оборен кнез Александар Караборђевић, а на српски престо доведен Милош Обреновић.⁵ Види прилог.

363.

Београд, 27. августа [8. септембра] 1859.

Иван Касабов Министарству просвете — моли да му се додели стипендија.

Високославно Попечитељство просвештенија,

Ја покорно подписани, родом из Трнова у Бугарској с највећим страхопочитанијем усубујем се високославном Попечитељству просвештенија жељу и молбу моју поднети. Ја свршивши у отечеству мом основне школе осећао сам жељу моју и к даљим наукама, но будући се наше отечество с те стране крајње лишава, то сам био принуђен у другој божијом милости цветајућој држави ту моју жељу угасити; а по несрећно оскудног стања и сваки к томе средства лишен, куд би дакле на друго место се обратио, но к нашој најближој браћи Србима! И тако с пуном надеждом дођем у Београд и као питомец правитељствени свршим 5 гимназијални разреда, али ме жеља сад повуче да и један од страни изображени језика научим, како би после читањем књига већу ползу мом роду принео. И по тој мојој жељи свршим у Австрију у Карловци VI и VII гимн. клас као питомец Његове Свјатости патријарха Карловачког.¹ Одавде будем позван у Русчук у Бугарској од общине да по жељи њиховој устроим полугимназију од 4 разр[еда], које сам ја по сили мојој с радосћу учинио и годину дана као учитељ служио. Али будући сад као приправан у најбољем возрасту мом (сиреч у 22-ој години возр.) за више науке, нисам могао жељи мојој одолети, да јошт коју годину на науке непожртвујем и курс мој неокончим, како би после од пречије ползе мом отечеству био; зато с пуном надеждом усудио сам се отечество моје за коју јошт годину оставити и високославно Попечитељство просвештенија најпокорније молити, да би ме опет под своја

штедра закрилија узело, како би могао науке овде у Лицеуму свршити, будући сам сваког другог средства коначно лишен. Надајући се великој милости високославног Попечитељства просвештенија да ће молбу моју услишити и к срцу примити

Јесам најпокорнији
слуга,
Јован Хр. Касабов²

Оригинал. АС, МПС, 1859, IX, 133.

Напомена: На полеђини молбе написано је: „Почем за сада нема више новаца, то у акта“. Испод овог додато је: „Одређено му је по 3 талира месечно“.

¹ Јосиф Рајачић (1785—1861), српски патријарх.² Иван Касабов (1837—1911), бугарски национални радник. У документима писаним у Србији, Касабов се потписивао именом Јован.

364.

Београд, 21. августа [2. септембра] 1859.

Савет кнезу Милошу — подноси нацрт Устројенија гимназија, полугимназија и Лицеја.

Књазу,

Јошт под 26. августа 1857. год. ПНо 1295 предложило је Поп[ечител]ство просвештенија Совјету пројект Устројенија Лицеја и гимназије, којим да се замене постојавше досад Устројеније ови заведенија од 15. сеп[тембра] 1853. КВНо I II 881/СНо I. II 979. као показавше се у многа нецелиходно.

У следству тога Совјет је под 9. септ. исте године Но 1198 захтевао од Поп[ечител]ства, да му оно поднесе о овом предмету мненије Совјета лицејског и гимназије, а равно и Школске комисије и Поп[ечител]ство је све ово поднело Совјету под 10. септ. 1857. год. ПНо 1380.¹

Совјет је немогавши то одма учинити међутим добио под 6. марта тек. год. ПНо 499 од истог Поп[ечител]ства наново предложене, да се вoppersна заведенија што пре преустроје.

На ово је Совјет под 28. апр[ила] тек. год. Но 273 одредио комисију, да предмет овај претресе и мненије своје, као и пројект о овом преустројењу поднесе.

Добивши све ово, Совјет је у данас држаном гл[авном] заседанију свом решио и чест има В. Св. на височ. потврђење у понизности предложити приложени овде под ./.. пројект Устројенија гимназије и полугимназија, а под ././. пројект Устројенија Лицеја¹, с тим да су највештественије измене учињене у томе, што је 7-ми досад постојавши разред у гимназији укинут, а постојавше у Лицеју Јестествословно одељење од части с Правословним спојено, а неки његови предмети пренешени у

Војену академију. Куда нарочито као стручно знање принадлеже и то је катедра хемије и технологија, за једно са кабинетом ове науке. Подносећи ово В. Светлости на вис. одобрење чест има предложити да се, по њима одма с почетком септембра ове године предавати одпочне.

Концепт. АС, ДС, 1859, 652.

¹ Сачуван у виду концепта, са бројним исправкама. Рађен је према нацрту професора Лицеја (види док. бр. 341). Због тога не објављујемо овај пројекат, већ дајемо наслове глава и број чланова: I) Обшта правила 1—6, II) Науке, које се у Лицеју уче, 7—12, III) О Лицејском совјету, 13—22, IV) О ректору Лицеја, 23—24, V) О професорима, 25—31, VI) О лицејским питомцима, 32—43, VII) О лекцијама, задатцима за награду и школском одмору, 44—47, VIII) О правитељственим благодјанцима, 47 (сиц!), IX) О спомоћним и научним средствима, 48.

365.

Београд, 1. [13] септембра 1859.

Ректор Министарству просвете — о распоређивању професора Рашковића и Панчића, уколико остане на снази старо или се уведе ново Устројеније Лицеја.

Попечитељству просвештенија,

Поводом тим, што је катедра физике, физичке географије и метеорологије упражњена¹, а имајући у виду и тај случај, што је могуће, да ново Устројење Лицеја ступи у живот јошт ове године, по ком би хемија и технологија испале из предавања лицејски и тако професор ови предмета г. Рашковић остао без определења, Совјет лицејски узима чест представити Попечитељству просвештенија, да се у случају, ако остане и даље постојеће Устројење Лицеја, г. М. Рашковић и г. Ј. Панчић поставе за сүпленте, ступили пак ново Устројење у живот јошт ове године, то да се г. М. Рашковић постави за редовног професора горе речене упражњене катедре.

РНо 169/СНо 2.

Ректор Лицеја,
Константин Бранковић

Оригинал. АС, МПс, 1859, IX, 148.

¹ Смрћу проф. Вука Маринковића.

366.

Беч, 2. [14] септембра 1859.

Коста Алковић Министарству просвете — пријављује се за професора математике и физике на Лицеју.

Попечитељству просвете,

Пре четири године, послало ме је правитељство србско као његовог питомца у Беч, с нарочитим определењем: да математику, физику, механику и практичну геометрију изучим, како би по времену за професора математике ил физике употребљен бити мого.

Ове године свршио сам на овдашњој Техници препоручене ми предмете и добивена из њи школска сведочанства, прилажем овде ради увиђања успеха. Јошт два сведочанства, једно из више математике а друго из начертателне геметрије, налазе ми се код Попечитељства внүтрени дела, одкуда их Попечитељство просвете на разматрање добити може.

Како сам дакле ја са наукама, које ми је Попечитељство за изучење наложило готов и како је сад на нашем Лицеју катедра математике и физике упражњена; то се усүбујем молиги Попечитељство, да ме оно, при будућем избору професора за поменуће катедре, у виду имати благоизволи. —

Остајем
Попечитељства просвете
најпокорнији
Константин Алковић,
правитељствени технични питамац.

Оригинал. АС, МПс, 1862, I, 107.

367.

Београд, 11. [23] септембра 1859.

НАЗИВИ ПРЕДМЕТА И БРОЈ ЧАСОВА НА ЛИЦЕЈУ

Број Називаније предмета	Колико часова преко седм[ице]	
1	2	3
1. Историја обшта —		8
2. Грађански законик —		10
3. Србска историја		2
4. Историја цркве —		2
5. Историја књижевности —		3
6. Енциклопедија права —		6
7. Физика —		3

1	2	3
8.	Политична рачуница —	3
9.	Теорија словесности —	3
10.	Педагогија —	2
11.	Тригонометрија —	2
12.	Народна економија —	4
13.	Догматично богословије —	2
14.	Административно право —	3
15.	Морално богословије —	2
16.	Србско јавно право —	1
17.	Међународно право —	2
18.	Римско право —	4
19.	Криминално право —	2
20.	Минералогиија и геогнозија —	3
21.	Финансије —	3
22.	Судејски поступак —	5
23.	Зоологија и ботаника —	3
24.	Психологија и логика —	4
25.	Метеорологија и физикална географија	2
26.	Хемија —	5
27.	Механика —	2
28.	Статистика —	2
29.	Немачки језик —	6
30.	Француски језик —	6
Свега часова преко седмице —		105.

Оригинал. АС, МПС, 1859, X, 58.

368.

Београд, 20. септембра [2. октобра] 1859.

Ректор Министарству просвете — извештава га о броју уписаних лицејаца.

Попечитељству просвештенија,

Јављајући Попечитељству просвештенија, да су 15. текућег месеца предавања у Лицеју започета, непропуштам уједно и то известити, да се досада за наступившу годину училишћну у Правословно оделеније уписало 27 ученика, и то у I разред 17, у II и III по 5; а у Јестествословно оделеније свега њи 8, и то како у I тако и у II разред по четворица. Трећег разреда Јестествословног ове године тога ради нема, што су се прошле године само двојица у други разред била уписала, пак су доцније и та двојица на изучење медицине у Париз послата.

РНо 194.

Ректор Лицеја,
Константин Бранковић

Оригинал. АС, МПС, 1859, X, 72.

369.

Београд, 20. септембра [2. октобра] 1859.

Ректор Министарству просвете — обавештава га да се математички предмети неће предавати текуће школске године у трећем разреду Јестествосног оделења.

Попечитељству просвештенија,

Како ове године трећег јестествословног разреда нема, гди се архитектура као редован предмет предаје, а опет ученици првог и другог разреда истога оделенија, као Устројенијем Лицеја необвезана, неће да слушају ванредне предмете математике, то овим непропуштам известити Попечитељство просвештенија, да се ове године математични предмети у Лицеју неће предавати.

РНо 195.

Ректор Лицеја,
Константин Бранковић

Оригинал. АС, МПС, 1859, X, 86.

370.

Београд, 21. септембра [3. октобра] 1859.

СПИ САК

питомаца лицејски, препоручени Попечитељству просвештенија за правитељствено благодејаније за 1859/60. годину.

Број	Име и презиме	Колико талира месечно	Примечаније
1.	2.	3.	
1.	Коста Денић	3	
2.	Јефрем Лукић	4 1/2	
3.	Груица Гавриловић	4 1/2	
4.	Јован Авакумовић	3 1/2	
5.	Филип Бирковић	3 1/2	
6.	Милош Зечевић	3 1/2	
7.	Атанасије Бабовић	3	
8.	Алекса Спасић	5	
9.	Живко Недељковић	4 1/2	
10.	Лазар Стефановић	5	
11.	Милош Трпезић	3	
12.	Манојло Марић	3 1/2	
13.	Григорије Миловановић	3	

1.	2.	3.
14. Михаил Недељковић	5 1/2	Овај је лане толико имао бла- годејанија за своју заслугу у обрани г. енглеског конзула.
15. Борђе Петровић	2 1/2	
16. Милош Милојевић	2 1/2	
17. Владимир Стојановић	3	
18. Илија Јагодић	2 1/2	
19. Чедомиљ Мијатовић	3 1/2	
20. Јован Максимовић	3	
Свега	71 1/2	

КРНо 196./СЛНо 21.

Ректор Лицеја,
Константин Бранковић

Оригинал. АС, МПс, 1860, III, 426.

371.

Београд, 16. [28] октобра 1859.

Ректор Министарству просвете — извештава га о извршавању на-
ставних обавеза проф. Станимировића.

Попечитељству просвештенија,

По налогу Попечитељства просвештенија од 13. тек. ПНо 2881 не-
пропуштам овим известити хваљено Попечитељство, да г. Игњат Стани-
мировић, професор Лицеја признаје, да му се више пута догађало, да
целе своје предмете у теченију године није свршити могао, пак да је
тога ради по штогод из њи изоставити морао. Но овоме су по највећој
части спољашње околности узрок биле. Једанпут због задоцнивше се
оправке зданија школског или из другог узрока, школе су доцније за-
почете, други пут — имено прошле године школске, због Скупштинис
и спремања за дочек Светлога Књаза — у среди теченија штогод се
догодило, чиме су предавања, на дуже или на краће време прекинута
и тако је време предавања, које је њему врло потребно било, знаменито
уштрљено. А и то се догађало, да је свој један час другоме професору,
крз целу годину, морао уступити, будући се исти час с друге стране
имати могао није. К томе г. Станимировић примећува, да му и теорија
криминалног поступка, која није његов прави предмет, но која је њему,
кад је та наука без професора остала, као на заступање предана, и
он је већ седам година, иако би је се радо опростио, ипак нимало не-
опирући се непрестано предаје, такође доста времена његовим правим
предметима одузима. Кад се дакле све ово у виду има и к томе у при-
зрење узме, колику мложину параграфа из сами своји предмета савла-
дати има; а по важности његовој није их рад овлаш проћи, него се око
највише њи у пространо толковање упушта: то није често ни могло
другачије бити, а да му што несвршено неостане. Међутим важности и

готово ни од каквога употребења, као што су то н. п. уговори на срећу
и т. п.; пак и само то налази свога објаснења, кад се о сродним ства-
рима говори и тек на своме месту, као одвојени предмет, управо се
неповторава.

Најпосле немогу пропустити, да овде од своје стране неприметим
Попечитељству просвештенија, да г. Станимировић, као занста приљезан
професор, своји часова, који је узео двапут толико и више него што
имају гдикоји други професори, без особите, врло ретке нужде, никако
непробрегава, и да се тога ради каква небрежљивост, као узрок његовог
одоцнења у предметима сматрати неможе.

РНО 232.

Ректор Лицеја,
Константин Бранковић

Оригинал. АС, МПс, 1859, XI, 67.

372.

Београд, 11. [23] децембра 1859.

Лицејци III године права Министарству просвете — предлажу да се
аванзовање обавља према школској спреми и способностима и да сту-
пањем у службу буду изравнати са млађим писарима.

Попечитељству просвете,

Пре неколико дана читали смо у „Сербским новинама“ допис „о све-
училишту“, и видели смо основа пуне доказе, потребе нашег отечества
о заведенију истог. Са заведенијем свеучилишта, ваљда ће се и стање,
исто свршавајући праведно побољшати. Но ми смо и досада у отечеству
нашем имали једно заведеније, које је место будућег свеучилишта за-
ступало и то је Лицеј, кога су питомци доста слабо награђивани били.
Истина наука јесте и треба да буде таковог својства, да јој се човек
више душевног задовољства ради посвећава, али то може бити само
код људи богатији, код људи, који имају довољно средстава за своје
доцније издржавање и код људи, који се неће због науке тако рећи
злопатити. Али код нас сасвим противно примећувамо, код нас видимо,
да за науком теже већом части људи по све сиромашног стања, који
се готово једино својим зарађивањем по школама издржавају. Но какав
ли узрок може бити, који свршавајуће лицејисте тако рећи мами, да
за науком чезну? Да ли будућа награда толиког труда њиовог? Да ли
бар приближење к савршенству у оној науци, на коју су се одали? Прво
не, што тако рећи сваки дан виде, како се са њиовим предшественцима
поступа, и како се исти, ступивши у правитељствену службу управо
већма злопате, него што је случај по школама. Док је човек у школама,
дотле се он у многим наукама уводи, у томе осећа задовољство и тако
на своје јадно стање и заборавља; али кад из школе изиђе, кад види,
да је оно, што је научио само искрица оне науке, на коју се одао, кад
види, да му је сад због врло малог материјалног средства, које ступа-
њем у правитељствену службу добије немогуће исту продужити, онда
шта му друго остаје, осим једино очајање и тако рећи проклетство
самог оног часа кад је у школу пошо и тиме себи мучитеља набавио.

Друго не, што зна, да ступањем у правитељствену службу неће бар друго добити средства, којима ће се моћи усавршавати, зна дакле да на усавршавање спочетка ни мислити неможе, но једино на то, како ће оно мало, што је по школама себи прибавио, донде и својој првобитности одржати, докле до бољег стања недоће и докле на тај начин нестане о усавршавању радити. Шта дакле привлачи Лицеј свршавајуће, да се целог века тако злопате? Заиста ништа друго, но једина надежда, која им једнако ласка, да ће се стање њихово, које ступањем у правитељствену службу добивају, побољшати.

На жалост свима нашим предшественицима надежда је ова осуђена, јер су сви у таково стање постављани, какво добија и сваки онај, који са заната, трговине и истеран или не из нижи разреда гимназије дође, постављани су у таково стање, у ком им свака незналица, која је једино подлости и ласкањем до званија дошла, своје незначке концепте на преписивање поднаша по 3—4 године; у ком их таква незналица оцењује, шта знаду или не, и тиме им вољу к самом послу убија. То је награда петнаестогодишњег трудног школовања?! То је награда уважања достојне чезње за науком они, који, кад из школе изиђу, по кругу свог отечества и уобште по развитку радиности немогу се поготову ни где са својом и другога ползом употребити, осим правитељствене службе?! Зацело овакову награду невидимо ни у једној страни држави поред свега тога, што у њима довољно научени људи има, а код на се оскудица у истима трпи. — Ево узрока зашто су код нас тако награђивани били. Код нас су се о просвети бринули људи, као непросвећени већом части на исту мрзећи, или ако је који просвећен и улазио у то положење, у коме много за исту учинити може, он се спрам ње сасвим немарљив показао и њој, која га је до тог степена узвисила, тако рећи неверан постао.

И нас би надежда наша изневерила и исто нас постигло, што се са нашим предшественицима догодило, да није Светли Књаз Престолонаследник¹ особиту своју наклоност према нама присуством на испит наш показао; да није Светла Књагиња Престолонаследниковица² такође своје уважавање наука показала својим честим поодима нашег заведе-нија и својим поклонима истом учињеним; и да није на кормилу просвете човек,³ који такође своју наклоност к просвети показује и који нам је више пута напомињао, да ће се о стању нашем колико му је год могуће више бринути. Све ово узевши у призреније можемо се основано надати, да ће Попечитељство овом приликом о побољшању нашег стања при ступању у правитељствену службу постарати и тиме колико нама, толико, и јошт више целој држави помоћи, набављајући јој способне чиновнике.

Молби овој нашој Попечитељство би задоста учинило, ако нам следујуће издејствује:

1) Да се при авансирању чиновника преимућствено на то гледа, шта је ко свршио, и тако да се способности, а не по личним призренијама авансирају.

2) Да се ми — свршавајући — ступивши у правитељствену службу одржимо у оној истој сразмерици према званију млађег писара, у којој смо и досад били. Досад је млађи писар имао 150 талира систематичне плате, а ми 132 талира, разлика је дакле била у 18 талира; па како сад

млађи писар има 200 талира систематичне плате, то кад би ми имали 150 талира одржали би се готово у оној истој сразмерици. Тиме би се разликовали од остали практиканата и стали на пут млогим злоупотребељима, која би се поред свију добри наредба чинити могла.

Но како је већ време злоупотребељима престало, то понизно под-писани, да неби и нас судбина наши предшественика постигла, из на-ведени узрока долазимо умолити Попечитељство, да нам молби нашој удовлестворење издејствује.

Надајући се да ће Попечитељство просвете праведну молбу нашу ува-жити.

Јесмо
Попечитељства просвете
покорни
слушатељи III год. права
Груица Гавриловић
Јефрем Лукић
Јован Г. Авакумовић
Јован М. Станић
Коста Денић
Петар Белић

Оригинал. АС, МПс, 1859, XIII, 122.

- ¹ Кнез Михаило Обреновић.
² Јулија Хуњад, супруга кнеза Михаила.
³ Димитрије Матић.

1860.

373.

Београд, 7. [19] јануара 1860.

Кнез Милош Министарству просвете — о ступању у државну службу лицејаца.

Попечитељству просвештенија,

Уважавајући предлагање Попечитељства просвештенија од 28. де-кемвра пр. год. ПНо 3792, ја сам се нашао побућен препоручити и пре-поручујем Попечитељству просвештенија, да оно, кад му се који ученик, свршивши с превосходством науке у нашем Лицеју, обрати молбено за службу а оно би имало потребу таковог примити у службу, онда при представљању такови ученика за званија свагда да их представља, по наредби од 28. септемвра 1840. год. ВНо 1839, т. ј. за званија другог степена — канцелисте и писара.

Моја је књажеска воља да се ова наредба однесе и на оне ученике лицејске, који су већ науке свршили, а према томе нису службе добили.

ВНо 5607.

Оригинал. АС, МПс, 1860, I, 30.

Милош Обреновић

Београд, 17. фебруара [1. марта] 1860.

КОНДУИТНА ЛИСТА ГГ ПРОФЕСОРА ЛИЦЕЈА

Име и презиме, вероисповеданије и старост и стање здравља	Одкуда је родом, је ли ожењен или није	Какве науке предаје	Кад је у садање званније постављен и да ли указом књажевским или предписанијем	Какве је науке и где свршио
1	2	3	5	6
1 Константин Бранковић, вероисповеданија источног-православног, у 46 година; здравља приличног.	Из Н[овог Сада у Војводству Србији; ожењен.	Психологију, логику и педагогику.	За привременог професора философије предписанијем Попечитељства од 13. дец. 1839, ВНо 1983, а за дејствителног указом књажевским од 28 јунија 1840, ВНо 1073. Потврђен у званнију професора Лицеја указом књажевским од 24. фебруара 1859. ВНо 618.	Науке гимназијалне у Н. Саду, философију у Сегедину, прву годину права у Пешти, прву годину богословније у Карловцима, а остале две године приватно, но у Карловцима испит положно.
2 Игњат Станинровић, вероисповеданија источног-православног, у 46 година; здравља иначе доброг но слаби очију.	Из Суботице у Војводству Србији, нежењен.	Грађански законик, грађански и криминални поступак судјски.	Указом књажевским од 18. септ. 1852, ВНо 872. Потврђен у званнију професора Лицеја указом књажевским од 24. фебруара 1859. ВНо 610.	Науке гимназијалне у Суботици, философији и права у Кезмерку.
3 Сергије Никодић, вероисповеданија источног-православног, у 45 година; здравља.	Из Н. Сада у Војводству Србији, ожењен.	Административно и међународно право и јавно право Књ. Срб.	За привременог професора предписанијем Привременог правленија од 27. септембра 1842, Но 418, а указом књажевским од 14. јунија 1845, ВНо 1076 и од 24. фебруара 1859, ВНо 610, за дејствителног потврђен.	Науке гимназијалне у Н. Саду, философијске и православне у Пешти.

КЊАЖЕСТВА СРБСКОГ С ПОЧЕТКОМ ГОДИНЕ 1860.

Од када служи у Србији и у каквим је званнијама пре тога био	Годишња плата у таларима	Какве је способности и прилежанија	Каквог је владања	Примедба
7	8	9	10	11
Од 20. јунија 1837. године, кад је за професора реторике у Крагујевачкој гимназији постављен. Пре тога није ни у каквој јавној служби био.	1000 (ове године 950).			Посеђавао је 1838. г. основна училишта по Србији уместо директора, о свом трошку, а 1839. г. с днурном. Осим садашњих наука предавао је у Лицеју: математику, статистику, немачки језик, физикку, основно мурословније, метафизикку, етику и науку вероизакона. Заступао је двапут проф. математике, а једанпут физике. Члан је Школ. ком. и 5 пут је ректор.
Од 29. новембра 1840. године, кад је за професора статистике постављен. Пре тога предавао је једну годину дана угарско приватно право у Кезмерку, као заступник.	950 (ове године 905).	Добре способности и прилежан.	Доброг.	Осим садашњих наука предавао је пређе статистику и умно криминално право у Лицеју поред којих наука једне године заступао професора грађанског законика, грађанског и криминалног поступка судјског.
Од 26. фебруара 1840. год. кад је за секретара архидијецезалне конзисторије постављен. Пре тога није ни у каквој јавној задуженију био.	950 (ове године 905).	Добре способности и прилежан.	Доброг.	Целе 1850. год. замењивао је непостављеног професора природног права, а год. 1843. за неко време непостављеног професора немачког језика. Исто 1852. године заступао је непостављеног професора државно-економни наука и професора оба јавна права. Осим садашњих наука предавао је у Лицеју: природно п., рим. п., народну економију и по. лицајну науку. Био је члан Одбора просвете.

1	2	3	4	5	6
4	Јанко Шафарик, вероисповеданија евангелистичког, у 46. години, доброг здравља.	Из Кишкереша у Угарској, ожењен.	Физику, физикалну географију и математику.	Предписанијем књажеским од 24. септ. 1859, ВНо 4381. Но пре тога био је указом од 24. фебруара 1859, ВНо 610, за дејствителног професора Лицеја потврђен.	Гимназијалне науке у Н. Саду, философију у Пожуну, медицину у Пешти и у Бечу, и у Бечком универзитету произведен за доктора медицине.
5	Архимандрит горњачки Сава, у 43. години, доброг здравља.	Из Н. Сада у Војводству Србији.	Историју цркве, догматично и морално богословије.	Указом књажеским од 1. маја 1844, ВНо 593.	Гимназију у Н. Саду, философију у Печују, право у Пешти и у Пожуну, богословију у Карловцима.
6	Владимир Јакшић, вероисповеданија источног-правословног, 36 година, доброг здравља.	Из Крагујевца, ожењен.	Статистику, финансију и науку трговине.	Указом књажеским од 24. августа 1852, ВНо 767. Потврђен у званију професора Лицеја указом од 24. фебруара 1859, ВНо 610.	Гимназијалне науке у Грагујевцу политехничне у Митровици и у Бечу, камералне у Тибингену и Хајделбергу.
7	Јосиф Панчић, вероисповеданија римокатоличког, у 46. години, доброг здравља.	Из Брибира у Приморју хрватском, ожењен.	Јестествену историју и агрономију.	За контрактуралног професора предписанијем књажеским од 26. септ. 1853, ВНо 913, а за дејствителног указима од 7. октобра 1854, ВНо 907 и од 24. фебруара 1859, ВНо 610.	Гимназију у Ријечи, философију у Загребу, медицину у Пешти и у Бечу, и у Пештанском универзитету произведен за доктора медицине.
8	Михаил Рашковић, вероисповеданија источног-православног, 33 године, доброг здравља.	Из Панчева у Војводству Србији.	Хемију и технологију.	Предписанијем књажеским од 26. септембра 1853, ВНо 914, за контрактуралног, а указом од 7. новембра 1855, ВНо 1307, за дејствителног професора постављен и доцније у званију професора Лицеја указом књажеским од 24. фебр. 1859. г. ВНо 610 утврђен.	Гимназију у Великом Вараду, философију у Пешти, технику у Прагу и рударске науке у Шемници, Пшибрану и Фајбергу.
9	Никола Крстић, вероисповеданија источног-православног, у 30. години, доброг здравља.	Из Св. Андреје у Угарској, нежењен.	Енциклопедију права и историју законодања.	Године 1853, 1. октобра, кад је предписанијем књажеским ВНо 931 за контрактуралног професора постављен, у ком је званију после указом књажеским од 7. новембра 1855, ВНо 1307 и од 24. фебруара 1859, ВНо 610 утврђен.	Гимназију у Вацу, философијске науке и сва права у Пешти, где је и за доктора философије и свију права произведен.

7	8	9	10	11
Од 26. маја 1843. год. када је указом књажеским ВНо 641 први пут за професора физике постављен био. Од 7. јунија 1849. до 24. септ. 1859. служио је као проф. обилте историје. Пре службе у Србију није у јавном званију био.	950 (ове године 905).	Добре способности и прилежан.	Доброг.	Био је члан Одбора просвештенија, а сад је члан Школске комисије и чувар Музеја старина при Попечитељству просвете. Заступао је у два пута по више месеци професора србске историје.
Од 1. сеп. 1841. год. кад је као проф. богословије служио започео. Пре тога није ни у каквом званију био.	650 (ове године 635).	Добре способности и прилежан.	Доброг.	Члан је Школске комисије и од две године предаје науку хришћанску у војеној школи.
Од 2. октобра 1847. кад је у Попечитељству финансије за практиканта постављен. Пре тога није нигде служио.	650 (ове године 635).	Добре способности и прилежан.	Доброг.	Члан је Школске комисије. Пре професорске службе био је књиговодител II класе при Попечитељству финансије.
Од 15. фебруара 1847. године, кад је за физикоса окружија јагодског постављен био. Пре тога није нигде служио.	650 (ове године 635).	Добре способности и прилежан.	Доброг.	Члан је Школске комисије. Пре садашње службе био је физикос окружија крагујевачког.
Од 19. октобра 1853. године. Пре тога био је практикант при рударству у ц. к. служби.	650 (ове године 635).	Добре способности и прилежан.	Доброг.	
Од 19. октобра 1853. године. Пре је служио у Н. Саду као професор гимназије.	650 (ове године 635).	Добре способности и прилежан.	Доброг.	Члан је Школске комисије. Заступао је кроз 7 месеци професора римског и умног криминалног права. Од 13. фебруара т. г. предаје трговачки законик два сата недељно.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
10	Стојан Вељковић, вероисповеданија источног-православног, у 30. години, доброд здравља.	Из Параћина, ок. Ђупријског, нежењен.	Римско и криминално право.	Предписанијем књажеским од 18. фебруара 1856. год., ВНо 233, за привременог професора Лицеја постављен, а указима књажеским од 16. септембра 1858, ВНо 1126 и од 24. фебруара 1859, ВНо 610, за дејствителног утврђен.	Гимназију и философијске науке у Београду, правословне и државне у Паризу и Германији, и у Хајделбершком универзитету произведен за доктора права.	Од 18. јулија 1855. године, кад је постављен био за канцелисту Попечитељства правосудија.	650 (ове године 635).	Добре способности и прилежан.	Доброд.	
11	Коста Јовановић, вероисповеданија источног-православног, 26 година, доброд здравља.	Из Београда.	Народну економију и политичну рачуницу.	Предписанијем књажеским од 6. октобра 1858. г, ВНо 1234, за привременог професора, а указом књажеским од 26. новембра 1859, ВНо 5241 за дејствителног постављен. ¹	Гимназију, философијске и правословне науке у Београду, државословне науке у Хајделбергу и Берлину.	Од 6. октобра 1858. године. Пре тога није ни где служио.	650 (ове године 635).	Добре способности и прилежан.	Доброд.	Ове године је деловодитељ Лицејског совјета. Заступао је неко време професора литературе најглавнији народа европски.
12	Панта Срећковић, вероисповеданија источног-православног, 26 година, здравља иначе доброд, по ове године чешће болује.	Из Крчмара у окр. крагујевачком, нежењен.	Обшту историју и историју србског народа.	Предписанијем књажеским од 24. септембра 1859, ВНо 4381, за привременог професора постављен, а указом књажеским од 26. нов., ВНо 5241, за дејствителног професора потврђен ² .	Историјско-филолошки факултет у Кијевском универзитету.	Од 24. септембра 1859. год. Пре тога није био ни у каквом јавном зведенију.	650 (ове године 635).	Добре способности и прилежан.	Доброд.	
13	Борђе Даничић, вероисповеданија источног-православног, 34 године, доброд здравља.	Из Новог Сада у Војводству Србији, нежењен.	Теорију словесности, естетику и историју књижевности.	Указом књажеским од 26. новембра 1859, ВНо 5240.	Гимназију у Н. Саду, философију у Пожуну, права у Пештанском универзитету.	Од 16. маја 1856. кад је за библиотекара при Попечитељству просвете постављен. Пре тога није био у јавној служби.	650 (ове године 635).	Добре способности и прилежан.	Доброд.	
14	Карл Арен, вероисповеданија римокатоличког, 40 година, доброд здравља.	Из Тулона у Француској, удов.	Француски језик.	Решенијем књажеским од 12. априла 1856 ВНо 525, за контрактуалног професора постављен.	Философију у Марсељском универзитету.	Од 1. октобра 1850. године. Пре тога служио је најпре при поморској дирекцији грађевина у Тулону, а после као проф. гимназије у Марсељу.	500	Добре способности и прилежан.	Доброд.	Пре садашње службе предавао је француски језик у војеној школи, а сад га предаје и у гимназији.

Оригинал. АС, МПС, 1860, II, 279.

КРНо 43

Ректор Лицеја,
Константин Бранковић

Испомена: Пошто је извршена промена власти, кнез Милош је указом од 7. марта 1859. поставио за професора Лицеја: Вука Маринковића, Косту Бранковића, Игњата Станимировића, Сергија Николића, Јанка Шафарика, Владимира Јакшића, Алексу Вукомановића, Јосифа Панчића, Михаила Рашковића, Николу Крстића и Стојана Вељковића — АС, МПС, 1894, XI, 113.

¹ Документ у АС, МПС, 1859, XIII, 98.

² Види документа о истом у АС, МПС, 1859, XI, 63; XIII, 98; 1879, XIV, 21.

Београд, 27. фебруара [10. марта] 1860.

Ректор Главној контроли — подноси извештај о финансијском половању Лицеја.

Главној контроли,

Закључивши рачуне за годину 1858/9. непропуштам овим Главној контроли поднети их, заједно с инвентарима лицејски ствари, — и то: под А) биланс примања и издавања, — под Б) обшти преглед годишње плате професора и служитеља Лицеја, подкрепљен признаницама под а, б, в, г, д, е, ж, з, и, ј, к, л, м, н, о, п, — под В) рачун о буџетској суми на библиотеку и кабинете Лицеја одређеној, са 35 доказаница, означени Но 1—35, под Г) рачун о суми буџетом на огрев и канцеларијске трошкове одређеној, од 29 доказаница, означени Но 1—29, — под Д) инвентар лицејски ствари под непосредним надзором ректора наодећи се, — под Е) инвентар физикалнога, под Ж) инвентар јестествослвнога кабинета, — под З) инвентар хемичне лабораторије, — и под И) инвентар библиотеке о прибављеним књигама 1859. године.¹

Спроводећи све ово Главној контроли, имам чест приметити:

1. Рачуне о трошковима на кабинете и библиотеку, огрев и канцеларију водио је осим мене и покојни г. Вук Маринковић, као мој предшественник у ректорству и он је исплаћивао све конте на огрев и канцеларијске трошкове односеће се, а од конти на библиотеку и кабинете односећи се до броја 12 закључително. Како су приметбе Главне контроле у смотрењу трошка на кољиво од предходивше (1857/8) године, много доцније дошле, него да би се по њима тада текавше (1859) године управљати могло: то није ни у овима рачунима о томе предмету мањи трошак. Међутим и ја се усуђујем приметити, да се врло тежко и може обићи без толикога трошка, ако се оће да кољиво свечаности и гостију достојно испадне. Ја сам ове (1860) године дао кувати и опремати кољиво код своје куће и имао сам прилику уверити се, колико одлази шећера и други ствари, колико ли ту посла и замета има; пак зато држим, да се готовљења кољива нико за 12 гроша примио неби, тим мање, што ту јоште треба имати и некога знања, те да кољиво добро буде, а треба за то и велики судова, и к томе трошити воду и дрва. И будући да сам ја ове године само 8 гроша дао једној жени, што је нашарала кољиво, а све су остало свршили моји домаћи: то држим, да ће Главна контрола тим пре моћи одобрити кољивски трошак у рачуну, који се сада подноси, што ће рачун о истом предмету мањи бити у текућој години, те ће се тако изравнати, ако је што сувишно у сад шилућим се рачунима, са оним што ће бити у овогодишњима мање.

2. Будући су прошли година дрва била врло скупа, то је на њи свагда готово цела сума канцеларијски трошкова издавана, и друге потребе подмириване су биле зајмом од новаца на библиотеку и кабинете одређени, а овај зајам опет враћан је бивао следејуће године. Ово је чињено у надежди, да ће следејућа година трошкове предидуће године моћи подмирити, а да се немора искати додатак к буџетској суми.

Отуд је бивало, да гдекоји рачун није више година плаћен или да је ушао у идућу годину. Таково штогод моћи ће приметити Главна контрола и у овом сад поднетом рачуну. И у њему се гледало, да се само коно конте поднесу, које ће најприближније изнети суму буџетом одређену, а друге су остављене за текућу годину. По томе ће и то наћи, да је плаћено 40 гроша за донос дрва, а конте за сама дрва нема, што је ова остављена, да се намири из овогодишњег буџета. Но ова натеча, надам се, свршиће се ове године; будући дрва ове године много су јефтинија била и тако ће претећи новаца, да се измири, што се и прошли година задужило.

4. Предпоследњи ставитак издатка у билансу потврђује се признаницом под ./.. Напротив последњи ставитак зато није надлежном доказаницом подкрепљен, што у кратком времену од Попечитељства финансије признаницу јоште нисам могао получити.

3. Будући наручбине за кабинете поакдак врло много времена потребују, да се изврше и до руке добу: то је ова околност учинила, да нисам ни рачуне пребе могао закључити и да сам најпосле морао г. професору Рашковићу известну суму на рачун давнашње наручбине предати, те ову његову признаницу Главној контроли засада поднети. Но кад ствари приспеју и исплаћене буду, ја ћу исплаћеном контом ову признаницу заменити.

5. Сума од 3000 гроша порезки зато није никако стављена у овај рачун што је одређена на путовање ученика, а то путовање, премда је по највећој части свршено, ипак ће се топрв пролетос сасвим довршити моћи. Но кад ми надлежни професор поднесе рачун о истој суми, ја ћу овај за себе Главној контроли предложити.

6. Што међу стварима под непосредним надзором ректора налазећима се, ове године има 7 скамија и 2 клупе мање, то долази отуда, што су то ствари с почетком текуће школске године, по налогу Попечитељства просвете, гимназији на послугу уступљене.

7. Једно, што прошле године за математични кабинет ништа принољено није, те тако ни инвентар није промењен, а друго, што ове године и нема професора математике, који би, реда ради, инвентар написати имао: то се сада инвентар математичног кабинета и не шаље.

РНо 57.

Ректор Лицеја,
Константин Бранковић

Оригинал. АС, Л, 913.

¹ Прилози нису сачувани.

376.

Београд, 7. [19] марта 1860.

Никола Крстић Министарству просвете — моли да му се, преко капућехаје, набави турски трговачки закон и коментари.

Попечитељству просвете,

Попечитељство је изволело наредити, да се у Лицеју предаје трговачки законик. Као што сам дознао, да је наш „Трговачки законик“ израђен по законик, који је Порта дала израдити по француском трговачком законик; нужно ми је, да имам текст, а ако има, и каква год коментар „Турског трговачког законика“. У европским књижарама тешко би се могло добити овакво дело, па зато учтиво молим Попечитељство просвете, да изволи учинити корак код србског капућехаје у Цариграду, како би и сам текст турског трговачког законика, а и коментар о истом законик, добити могли.¹

др Никола Крстић,
професор Лицеја

Оригинал. АС, МПС, 1860, IV, 541.

Напомена: Министарство просвете поставило је Н. Крстића за професора трговачког закона 9. фебруара 1860. године — АС, МПС, 1860, II, 155.
¹ Министар иностраних дела послао је министру просвете 3. маја 1860. турски трговачки закон на турском и француском језику и обавестио га да о њему нема никаквих коментара, већ да за исти важе француски коментари — АС, МПС, 1860, IV, 541.

377.

Београд, 17. [29] марта 1860.

Јосиф Панчић Министарству просвете — тражи да му се године проведене у лекарској струци урачунају у професорску службу и износи укратко свој рад у области науке, а посебно у погледу оснивања научне збирке.

Попечитељству просвете,

Ја долеподписати долазим молити Попечитељство просвете да би оно изволило подејствовати при високом нашем правителству, да се мени године службе, које сам као окружни лекар унутрености Србије провео, за садашњу професорску службу урачунају и да ми се по томе припадајућа плата издаје.

У колико је праведно ово моје зактевање увиди ће Попечитељство просвете из следујућих навода.

Ја сам већ као окружни лекар, пошто сам 1847. год. у правителствену службу ступио, дејствовао у интересу данашњег мог звања т. ј. прибирао сам путујући по разним крајевима Србије, кадгод су ми то званичне дужности дозвољавале, познавања природних одношаја земље

и скупљао сам природне предмете, који данас један део природословног кабинета Лицеја нашег сачињавају. Колико сам чести овим путовањима по Србији себе за садашње своје звање боље приуговорио и основу за данашњи природословни кабинет положио, толико сам се у материјалном обзир уназадио и своју фамилију оштетио трошећи, с једне стране, знатне суме на речена путовања, а с друге стране занемарећи, кадгод се то без народне штете чинити могло калемљење богиња знатни, један извор прихода окружних физикуса.

Кад је године 1853. постановљена катедра јестествене историје при Лицеју, ја сам понуђен да се предавања реченог предмета примим, томе без оклевања следовао и не питајући какове услове постоје при прелазу из једне службе у другу и не узимајући у призрења, да је професорска плата мања, но што су приходи лекара, поне округа крагујевачког, а то сам због тога учинио јер сам мислио, да ћу моћи правителство боље послужити у струци на коју се људи због слабих материјалних користи ретко одају, а којој сам се ја из особите наклоности, већ од младости посветио.

Кад сам за професора јестествене историје у Београд дошао, ја сам се одрекао лекарске пракције, желећи сво време и све своје силе обратити на усавршење у природословној науци, које је тим нужније било што је ова струка у нас до сад била сасма занемарена, и што је Лицеј при мом доласку био совршено лишен нужних научних средстава природословне библиотеке и збирки. Пренебрегавањем лекарске пракције су се моја материјална средства свела на једну професорску плату, од које сам сувише сваке године трошио на путовања по Србији или у друге земље где сам мислио, да могу штогод за своју науку привредити. Тако сам г. 1854. дуже времена у Бечу боравио проучавајући нека нова и непозната биља нађена у Србији; г. 1855. сам испитао банатске пескове између Панчева, Вршца и Беле Цркве, да би дознао свезу која између ових пескова постоји и оних који се код нас пружају од Раше до Голубца; г. 1856. сам прошао са питомцима Лицеја — о правителственом трошку југо-западни крај Србије, па после повратка с тога пута отишао сам у Беч на 33 скупштину лекара и природоиспитатеља Германије, г. 1857. сам путовао по Срему и Фрушкој гори ради сравњења тамошње флоре са нашом; г. 1858. обишао сам Овчар и његове манастире и дуже времена сам се бавио са испитањем серпентинских брда између Брђана и г. Милановца, г. 1859. сам најпосле путовао — о правителственом трошку — са лицејским питомцима по северо-источној страни Србије.¹

Резултате ових разних путовања сам саопштио ученом свету у различитим периодичним делима, за србску пак публику сам припремао више расправа, од којих је једна „Рибе Србије“ већ предата Друштву србске словесности, те ће се печатати у XII свески Гласника.

Главни пак резултат мојих ман не 25-годишњих трудова је велика збирка биља од 6000 фела — 3/4 целе флоре Европе — уједно са дупликатама више од 20.000 екземплара, које сам у разним путовањима збрао, или сам их путем замене из Германије, Италије, Франције, Шпаније, Греције и Јужне Русије добавио. Ова је збирка смештена у зданију Лицеја где се већ од г. 1853. на научне цели употребљује.

Ја сам ову збирку од постанка њеног србству наменио, а ја ћу ју србском Лицеју и уступити чим ми високо правителство уважи горе-

изложену молбу, те ми бар од части моје трошкове накнади. Ова збирка би нашем Лицеју, као јединствена у свом роду, на дику служила, из њених дупликата би се могле саставити мање збирке за друге наше научне заводе а с оним што би претекло или би се у будуће по Србији збрале, могла би се подржавати свеза са разним ученим људима и институтима Европе, с којима сам ја у сношењу стајао, те би се путем замене и збирка биља усавршити, а и остале збирке Лицеја нужне допунити могле.

Да би пак Попечитељство просвете знало меру, по којој се подобне збирке цене и купују, то не пропуштам исто известити, да се једна центурија — 100 — биља продаје по 10 до 50 франака — по редкости биља и важности флоре, којој принадлеже — да дакле мој хербар, ако се средња цена узме, вреди око 5000 франака за коју би се суму свакад и продати могао. Но како та сума нестоји у размеру са мојим трудовима и трошковима и како ја допуњење те збирке сматрам као главни задатак свога живота, као што је она и једина тековина мојих бољих година, то се ја с њом док сам жив растати нећу, не желећи гледати, да се туђин с оним кити, што је мене толикога труда стало.

Ово су побуде, којима сам желио подкрепити горе изложену молбу. Надајући се да ће их високо правителство наше онога призрења удостојити, које по моме мишљењу заслужују и да ће ме оно побољшавши ми материјално стање, охрабрити те ћу моћи с оним истим пожртвовањем, као што сам то и до сада чинио, науци прилежавати, остајем²

Попечитељства просвете
покорњејши слуга
др Јосиф Панчић,
професор јестествене историје и
агрономије при к. с. Лицеју

Оригинал. АС, МПс, 1872, III, 145.

¹ Јосиф Панчић и лицејци: Алекса Спасић, Живко Недељковић, Лазар Стефановић, Борђе Симић, Милан Дамјановић и Алекса Марковић поднели су извештаје Министарству просвете понаособ. Извештај Лицејаца (27. јануар 1860) је веома обиман, има 24 стране великог формата. Оба се налазе у АС, МПс, 1860, I, 115.

² Види следећи документ.

378.

Београд, 18. [30] марта 1859.

Ректор Министарству просвете — прослеђује молбу проф. Панчића и указује на значај његовог научног рада.

Попечитељству просвете,

Приложеноу под ./ молбу г. дра Јосифа Панчића, професора јестествене историје и агрономије, спроводећи Попечитељству просвете,¹ не пропуштам овим известити хваљено Попечитељство, да се збирка биља,

коју г. Панчић Лицеју уступити намерава у 80 фасцикла у јестествословном кабинету Лицеја налази. Исто тако овом приликом за дужност сматрам од своје стране понизно приметити Попечитељству просвете, да је научно дејствовање г. Панчића и пре његовог доласка у Лицеј, како србској науци, тако и добром гласу србства заиста корисно било. Јер осим што је он своја у нашем отечеству набављена искуства одма могао свима ученицима саопштити, јоште је и Србију са страним светом, у јестествословном погледу, с лепе стране упознао.

РНо 73.

Ректор Лицеја,
Константин Бранковић

Оригинал. АС, МПс, 1872, III, 145.

Напомена: Кнез и Савет донели су одлуку 10. априла: „Да се професору др Јосифу Панчићу и оне године које је он од 1847. до 1853. као лекар крагујевачког округа провео, урачунају у године професорског служења, а он зато да уступи кн. срб. Лицеју своју збирку биља, коју је у нашем отечеству скупио и у 80 свески сложио“.

¹ Види документа бр. 380 и 382.

379.

Београд, 20. јуна [2. јула] 1860.

Борђе Малетић Министарству просвете — предлаже да се ученици гимназије са slabим успехом не примају у Лицеј.

Попечитељству просвете,

Ученици у VI разреду, знајући да ће, пошто година протече, у Лицеј и с рђавим школским сведетељством примљени бити, по већој части слабо уче, тако да би морали, по нашем устројенију, због рђави бележака изпите из неки предмета наново полагати, а неки јошт годину дана у истом разреду провести. Осим рђави последица, које овакве ученике у Лицеју постизавају, што слабо или никако у науци не успевају, сваке нам године седми разред, због таквог примања ученика у Лицеј, школски ред квари, па и осталој младежи рђавим примером предњачи.

Да би се оване једном на пут стало, молим Попечитељство, да би Лицеју препоручити изволело, да сваког оног ученика из седмог разреда, који би показао сведетељство с приметбом, да би имао „наново изпит полагати“, или „јошт годину у истом разреду остати“, натраг у гимназију врати. Овакво поступање оправдало би у пуној мери очекивање правителства, што би се ученици и владањем и успевањем у науци одликовало.¹

Но 120.

Директор гимназије,
Б. Малетић

Оригинал. АС, МПс, 1860, VI, 864.

¹ Види документа бр. 383.

380.

Београд, 21. јуна [3. јула] 1860.

Ректор Министарству просвете — указује на вредност ботаничке збирке проф. Панчића и препоручује његову молбу.

Попечитељству просвете,

Подписани прегледали су по налогу Попечитељства просвете ПНо 1252 од 9. јунија т. год., ботаничну збирку или хербаријум дра Јос. Панчића, професора јестествословне историје при к. с. Лицеју, и нашли су, да је то заиста таква збирка, која се као једна од знатнији и отличнији у струци биљословља, међу приватним збиркама сматрати мора. Она садржава у себи флору целе Европе, а преимућствено флору Србије и суседни земаља, у најмање 8.000 разни фели или шпедиса, а до 20.000 комада екмплара, происходећи из раздаљени европски земаља. Збирку ову саставио је др Панчић са великим трудом и многим жртвама, па и самим знатним новчаним трошковима, кроз близу 25 година, при ком послу изнашао је и он сам многе нове биљке, и постао је отлично познат међу ботаницима Европе; па је дошао и у свезу са најславнијим садашњим обделаватељима ове струке јестествословља, тако да су га многа учена друштва ботаника за свог члана избрала и да су садашњи аукторитети у ботаници више нови биљки његовим именом означили. Само тим начином могао је он ову отличну и богату збирку саставити, да је то јест са свима тима ученим људима и друштвима трампио и променивао своје ствари, за стране и редке предмете европске флоре.

Кад узмемо, да се у трговини са јестествословним предметима, обично 100 комада разног скупљеног биља у средњу руку цене и продају по 15 форинти у сребру, то онда цена ове збирке може се ставити најмање и јефтино на 2.500 до 3.000 форинти сребра.

Кад пак подписани узму у призреније, да је к развиту и вишем усавршавању нашег највишег научног завода отечественог неопходно нужно, да се научна средства за све науке прикупљају у кабинетима; даље да се у овој ботаничкој збирки налазе не само све за предавање науке ботаничке нуждне често и врло редке биљке, него да је у њој особито наше отечество Србија врло подпуно представљено, тако да она осим свију остали садржава у себи до 30 комада оригинала, досад сасвим непознати, Србији својствени и од дра Панчића откривени биљки; најпосле да и др Панчић готово рећи свој век око њеног сбирања пробавио и највећи део своји заслужени или заштећени новаца у њу уложио, то онда морају доћи до тог мненија и уверења, да је заиста вредно, да наше високо правитељство, ову готову знатну и лепу збирку, која је преимућствено србска, јер је од Србина понајвише у Србији скупљена и у србству зацело јединствена, за отечествени јестествословни кабинет набави, а дру Панчићу да уважи његову молбу и да му даде још ону суму новаца за ову збирку, која бим у од 10-те године његове службе, као повишење до сада припала била, с тим више што ћеду ови новци, по уверењу подписани, у руци тако ревностног испитатеља отечественог јестества, као што је др Панчић, заиста общеполезан плод при-

нети и што ће професор Панчић и у напредак, ако га бог поживи, ову ботаничку збирку за наш јестествословни кабинет с истом љубави и ревношћу с којом ју је скупио, и даље умножавати и усавршавати.

Ректор Лицеја,
Константин Бранковић,
професор Јестествословног
оделења
др Јанко Шафарик
Михаил Рашковић

Оригинал. АС, МПс, 1872, III, 145.

Београд, 1. [13] јула 1860.

381.

Ректор Министарству просвете — подноси годишњи извештај.

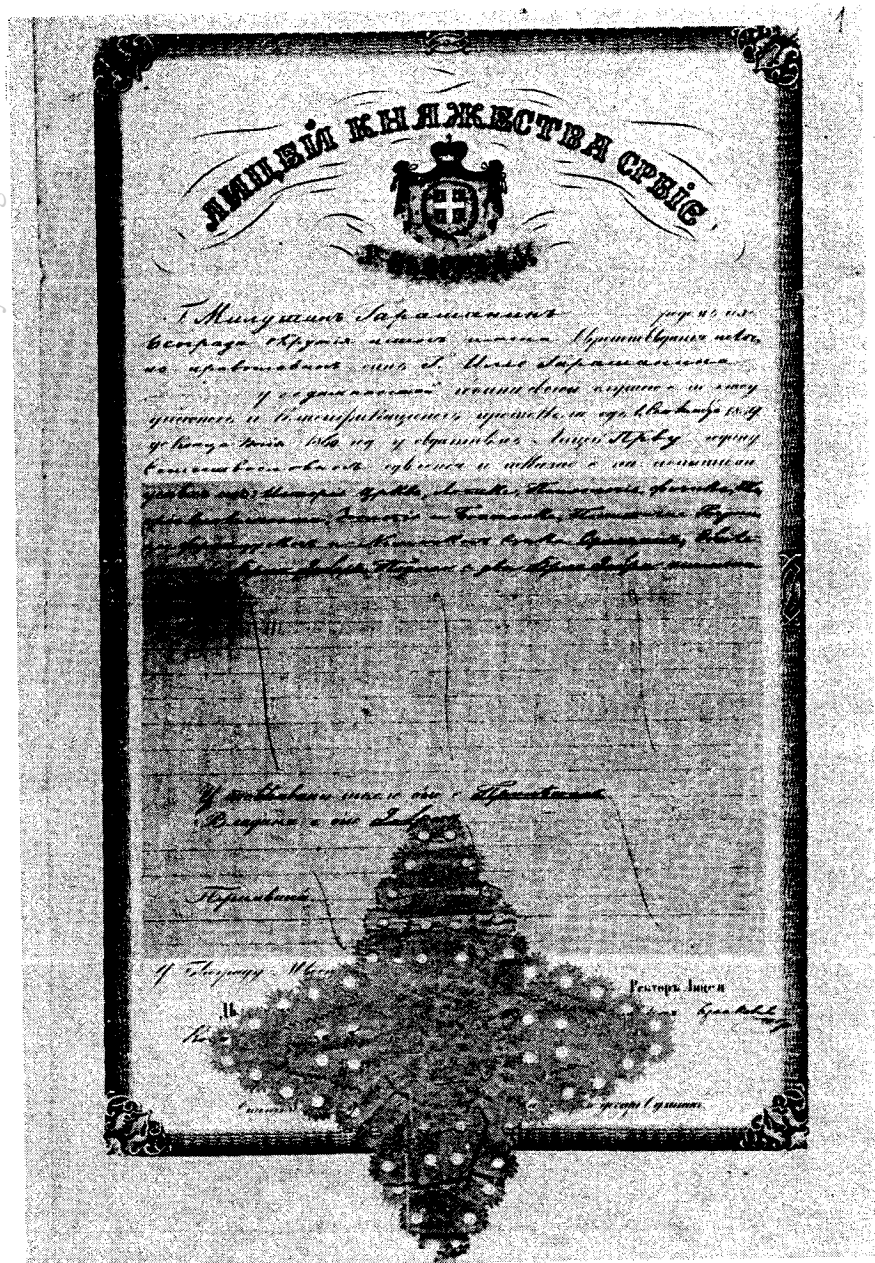
Попечитељству просвете!

Совјет лицејски делајући по смислу Устројенија Лицеја у 16 седанија, овим непрошута поднети Попечитељству просвете известије о својој најглавнијој радњи ове године школске.

При првом свом састанку од 31. августа пр. год. Совјет је прописао време од 1—5. септембра за уписивање ученика овог заведенија а 6-ти ист. месеца одредио за призивање св. Духа, неопредељујући време започињања предавања из узрока, што се држало, да ће кроз кратко време следовати ново Устројеније за ово заведеније. Но како је већ више дела овако у чекању на ново Устројење протекло, а ондашњи г. попечитељ просвете при свом полазку у Крагујевац г. ректору устмено казао, да се предавања започну по новом Устројењу, међутим пак исто Устројење још није на највишем месту одобрено ибло: то је Совјет под оваквим околностима морао истог г. попечитеља преко телеграфа упитати за упутство у овој ствари. Па како је затим дошао одговор, да се по постојећем Устројењу предавања започну, то је Совјет 11. септембра закључио, да се 15. ист. месеца започну овогодишња предавања по распореду предмета на часове, који је у своје време Попечитељству саобштен.

Због тога што је у почетку ове школске године као што је наговештено, био велики изглед на преустројење Лицеја, по ком би хемија испала из предавања предмета овог заведенија, а опет како је катедра физике упражњена остала, то је било на предлог г. М. Рашковића, професора хемије закључено, да се учини Попечитељству просвете представљење, да би се у том случају ако би се заиста онако Лицеј преустројио, овај господин поставио за професора физике.¹

Како се професор теорије совесности, естетике, историје литературе и србске историје поч. г. Алекса Вукомановић због слабости здравља морао до конца октобра пр. год. поради лечења бавити у Бечу, то да се

Сведочанство Милутина Гарашанина о завршеном првом разреду Лицеја

неби тиме нанео уштрб слушањима предмета г. А. Вукомановићевн, Попечитељство је просвете препоручило Совјету, да би се овај побринуо о заступању исти предмета. Па пошто је совјет чинио Попечитељству представљења у том смислу, да није корисно ни целисходно кроз тако кратко време заступати те предмете, наводити и друге неке основе, као што је Попечитељству познато, а оно на ново наложило, да се ти предмети заступају, то се сходно закључењу Совјета лицејског примили заступања г.г. архимандрит горњачки Сава и Коста Јовановић и то први теорије словесности а други историје литературе.

Поводом тим, исто I-во и II-го годишњи слушаатељи Јестествословног одељења неморају слушати математичне предмете — тригонометрију и механику — а међутим кад пређу у III годину морају тамо прописане предмете — архитектуру и практичну геометрију — слушати, то је г. Е. Јосимовић, бивши заступник професора математике предлагао, да Совјет учини Попечитељству представљење на ту цел, да би оно принудило I и II годишње јестествословце слушати горе наведене предмете, оснивајући свој предлог на томе, што кад пређу у III годину немогу слушати овде као обвезателно прописане предмете, јер се ова оснивају на оним. Но Совјет лицејски немогући усвојити овај предлог г. Е. Јосимовића, оставио је, да га он сам Попечитељству писмено поднесе.²

Како сваке тако је и ове године Совјет предлагао Попечитељству добро учеће се но сиромашне ученике овог заведенија милости Његовој ради правителственог благодејанија, које су и уживали њи 22 ове године.³

Совјет лицејски имајући дати на израбење III годишњим лицејстима наградоносне теме, одредио је благовремено, да такове буду за ову годину из криминалног права и народне економије. У прошлој пак години школској задану тему о редоставама обштински устројенија њи се четирица од лањски III год. правослова радили и тек су ове године могле доћи на оцену. По известијама надлежни г.г. професора Совјет је лицејски закључио дати сребрну медаљу: Борбу Пантелићу, Марку Вуковићу и Драгомиру Рајовићу и Александру Радичевићу јавно изјавити похвалу.

Совјет лицејски старајући се о својим научним средствима расположио је суму буџетом за ову рачунску годину опредељену на библиотеку и кабинете његове онако, како му се видило, да ће се најбоље моћи подмирити потребе и библиотеке и поједини кабинети.

Ово наше највише научно заведеније претрпело је од закључења лањске школске године два знатна губитка. Изненадном смртћу поч. дра г. Вука Маринковића остала је упражњена катедра физике, а смртћу поч. г. Алексе Вукомановића катедра теорије словесности, естетике и историје литературе. Ова околност проузроковала је промену у персоналу професорском и подељењу упражњени оставши наука. Тако катедра физике добила је за свог професора г. Јанка Шафарика, досадашњег професора обште историје, а за привр. професора обште као и историје србског народа би постављен г. Панта Срећковић; на катедру пак теорије словесности и историје литературе постављен је г. Борбе Даничић, бивши библиотекар правителствене библиотеке. Осим ове промене у персоналу лицејски професора има се приметити, да су бивши привременни професори г.г. Коста Јовановић и Панта Срећковић постав-

љени за действителне и да је на место библиотекара лицејског, упражњено смртћу г. А. Вукомановића, постављен г. Никола Крстић.

Овде се може споменути на чест како г. професору г. Панчићу и прошло-годишњим слушатељима Јестествословног одељења, тако и овог заведенија, што је Совјет имао прилику изјавити им задовољство од стране Попечитељства просвете због старана и ревности њиове о обогаћењу нашег Јестествословног кабинета, показане на њиовом прошло-годишњем путовању.

Напоследку може се и то приметити, да је на највишем месту одобрено, да се г. Ј. Панчићу и оне године, које је он као лекар од 1847—1853. год. провео, урачунају у године професорске службе, а он зато да уступи Лицеју своју збирку биља.⁴

Совјет лицејски старајући се о томе, да би предавања што већма корисно била слушатељима овог заведенија за њиов практични живот, није пропустио наредити по препоруки Попечитељства, да се стари поступак судејски замени ново-изданим, као и да ново изишавши трговачки законик буде предмет овдашњи предавања, на коју последњу цел и закључио је, да г. Н. Крстић, професор енциклопедије права и историје законознања, исти законик предаје.⁵

Као што је Попечитељству познато, Совјет је на молбу Зарије Угричића, који је прошле године свршио I годину права, одобрио, да он може положити приватно испите из правословни предмета II и III-ће године права.

На изласку месеца маја ов. год. Совјет је направно распоред испита за текућу школску годину, који је у своје време Попечитељству саобштен.

Најпосле лицејској библиотеки и јестествословном кабинету дошли су за ову годину следјући поклони:

- 1) Од Књаза — владоца једна свита школски и други редкости из Арабије.
- 2) Од Књаза — наследника једна збирка школски и други редкости.
- 3) Од Руског конзулата 22 руске књиге.
- 4) Од Јов. Миленковића 224 комада књига на разним језицима.
- 5) Од г. Шафарика једна рибља кост и описаније чески риба.
- 6) Од Дамњана Поповића једна књига.
- 7) Од Лазара Дачића један редки камен.
- 8) Од К. Шульца 200 комада осушеног биља из рајнске Баварске.
- 9) Од Кампе 100 комада биља из Хорца.
- 10) Од Ононера један редки водоземац из Краинске.
- 11) Од Возаревићке један кокос ора.
- 12) Од Нигриса више комада аката.
- 13) Од Буршића више испуњени птица.

РНo 201/СЛНo 103.

Ректор Лицеја
Константин Бранковић

Оригинал. АС, МПс, 1860, VII, 1092.

Напомена: Уз извештај била је упућена министру класификација лицејаца. У овој фасцикли нисмо је пронашли.

¹ Види докуменат бр. 365.

² Види докуменат бр. 369.

³ Види докуменат бр. 370.

⁴ Види документа бр. 377, 378 и 380.

⁵ Види докуменат бр. 376.

382.

Београд, 1. [13] јула 1860.

Владимир Јакшић Министарству просвете — моли да му се у професорску службу урачунају и године које је провео као практикант и сходно томе додели припадајућа материјална надокнада.

Попечитељству просвештенија,

Под 27. авг. 1852. год. ПНo 1133 поставило ме је вишехваљено Попечитељство за професора науке народне економије у овдашњем нашем Лицеју, тако да већ и осму годину предавања у њему јучер наврши. Но пре него што сам у садашње званије уведен служио сам ја у Попечитељству финансије и то, од 2. окт. 1847. пак до 30. септ. 1848. год. као практикант, — почем је тако по постојавшем тада обичају за оне, који правитељствени питомци били нису, упражњавано, — а од тог дана постанем књажеским указом ПНo 2546 II-има књиговодителем реченог надлежатељства све донде докле за професора произведен будем.

Једну годину дана сматрам ја за изгубљену, коју сам у Попечитељству финансије као практикант провео, но веома ми је жао, ако ону прву и прегоревам, што ми се оне четири у призрење неузимају, које сам у поменутом надлежатељству као чиновник указни провео.

Међу тим, ако је иначе достоверним изворима веровати Попечитељство просвештенија почело је подобне неправде за своје учитељске чиновнике у толико уклањати, што им, поради за њи важне околности — периодичног повишавања плате, и оне године као у професорској служби проведене рачуна, које су они као указни чиновници по другој каквој струци одслужили; као пример наводим г. Данила професора богословије, који је пребе много година служио али не као чиновник; и г. Панчића професора Лицеја, који је као контрактуалиста до год. 1853. лекарску дужност извршавао. Позивајући се на ове случаје и ја Попечитељство просвештенија у покорности молим, да би ми оно поне оне четири године, које сам као књиговодител финансије провео, изједначило са годинама одслуженим у Лицеју као професор, почем сам од 30. септ. 1848. год. пак све до данас као чиновник непрекидно и, надам се, безукорно србско отечество служио.

Овде моје службене способности и заслуге излагати било би дело нескромно почем их Попечитељство просвештенија најдостаточније оцењити може, а и странци их, на жалост више цене но и домородци, али само једно дело навести морам, које се код нас врло редко догађа. — Ја сам сиреч на моје стручно изобраење на страни 1.100, за ручну библиотеку 500 и за научна путовања по Европи до 400 дуката, свега дакле 2.000 дуката цесарски потрошио, тако да кад ону плату са овом сумом испоредим, коју сам као професор Лицеја добио, то онда изнабени биланс потврђује, да сам ја до сада наше отечество бадава служио и то достигнувши већ 36 годину живота.

Обраћајући вниманије Попечитељства просвештенија на моју тринаестогодишњу ревностну службу, — на једну годину службе практикантске, која свакојако при аванзирању претеже; на знатни капитал потро-

шени на моје научно изображење; на потребу повременог путовања по Европи куда би и данас, као што сам позван из Лондона, на стастични конгрес, ићи морао, но због оскудице у трошку изостадо; на непоколебиму верност, срећно владајућем Књазу и његовом високом правителству, — делом посведочењу: у најдубљој покорности молим, да би оно код височајшег места израдити изволело, да се моје године службе као професора, од 30. септ. 1848. год., кад сам за књиговодитеља П[опечитељ]ства финансије произведен, у рачун узму, како би први степен периодичног повишавања плате од 30. септ. 1858. год. добити могао, желећи притом да ми се припадајући од тог времена досада вишак плате изда, који ћу ја опет на корист напредка љубљеног нашег отечества употребити умети и које ћу дело овде и на страни љубитељима просвете допасти, а мене приволети да на пољу књижевне радње неуморно савршенству јездим.

Попечитељства просвештенија
покорни
Владимир Јакшић,
лицејски професор

Оригинал. АС, МПс, 1860, VII, 1144.

Напомена: Кнез Милош уважио је Јакшићеву молбу, с тим да му се „периодично повишење плате почне издавати тек од данашњег а дана“ (3. септембар 1860).

383.

Београд, 12. [24] јула 1860.

Ректор Министарству просвете — пријем гимназијалаца у Лицеј, сем у једном случају, био је исправан, па се стога не могу прихватити оптужбе директора београдске гимназије.

Попечитељству просвете,

Предпис Попечитељства просвете под 22. прошлог месеца јунија т. г. ПНо 1683 проистекши у следству достављења г. директора гимназије, као да се ученици седмог разреда противозаконно у Лицеј примају, принуђава ме коју реч рећи о уместности тога достављења.

По речима г. директора изгледа, као да су ученици VII разреда ширинице, и то дуже времена и сваке године, пак сигурно и лане пуштени с такима белешкама у Лицеј, с каквим по закону неби смели примљени бити. И лањска година мора да је највећу саблазан начинила, кад се нарочито ове године тужи на кварење школскога реда и на рђав пример. Па будући, да би се лањска година већ мене тицала, премда због моје болести у време примања ученика ја ове примао нисам: то нисам могао пропустити, да ту ствар неспитам.

Међутим, ма да сам не само лањска свидетелства гимназијални у Лицеј ступивши ученика прегледао, него јоште и друге три године

натраг: то сам ипак само на један једини случај, и то пре три године наишао, на који такође није никако за прешавшег ученика имао она рђава следства, каква се наводе у писму г. директора. Јер тај ученик је Јован Авакумовић, који је један од најбољи трећегодишњи правослова, који су ове године из Лицеја изишли, а који је донео из землописа, сигурно каквим особитим случајем, рђав успех.

Но ма да је овај ученик у Лицеју свагда добар био, ја ипак овим немислим правдати поступак тадашњег ректора пок. г. Маринковића, што је истога ученика противно закону примио. Али ни г. директор по овоме неможе оправдати ревност свога писма, а јоште мање неблаговременост његову и онако простране изразе, у њему, по којима би Попечитељство просвете држати могло, да је у Лицеју, и то сада, највећи неред, или да се ваљда јоште и примамљују рђави гимназисти.

Представивши овим у речи стојећу ствар у правом њеном лику, држим, да сам само испунио дужност, коју ми је чест и моја сопствена, и Лицеја и Попечитељства просвете налагала.

Р. Но 216..

Ректор Лицеја,
Константин Бранковић

Оригинал. АС, МПс, 1860, VI, 864.

384.

Београд, 26. августа [7. септембра] 1860.

Јосиф Панчић Министарству просвете — о надокнађивању материјалних и других права ступањем у професорску службу.

Попечитељству просвете,

Ректор Лицеја г. К. Бранковић саобштио ми је височајше решење од 29. марта т. г. КВНо 969/СНо 683 којим се моја молба, да ми се године службе, које сам у унутрашњости Србије као окружни лекар провео, у садашњу професорску службу рачунају, уважава.

Благодарећи Светломе Књазу и његовом правителству на милости, што су ми се тим моји трудови, око познавања и збирања јестествених предмета по Србији наградили, усубујем се по овом предмету још следујућа приметити.

Мени је пак приликом саобштења височајшег решења до знања дошла уредба од 15. фебр. г. 1858, ВНо 141/СНо 88, по којој се професору, који из какве друге службе у професорску пређе, само за унапредак броје године службе, а накнадно му се не издаје она плата, која би му од дана ступања у професорску службу по категорији у којој га уважење његових пређашњих година службе затекло, припадала.

Ова уредба, која је поглавито због тога издата, што званичници прелазећи у професорску службу обично на много бољу плату долазе, се на мене односити неможе: 1. Што се не може казати да сам ја прелазом из лекарске службе у професорску аванзирао, већ сам управо у материјл-

ном озбиру назад ишао и то из особите љубави ка природословној науци. 2. Што је само непознавање моје службених околности био узрок, те нисам при прелазу у професорску службу поставио за услову да ми се године окружног лекара у професорску службу разумеју — зактевање, које би ми се било за цело испунило но без понуде моје збирке, коју ја ево данас драге воље правитељству уступаам.

Зато долазим Попечитељство просвете молити, да оно одступи у овом случају од наведене уредбе и да ми из обзира на уступљену преважну за природословну науку збирку по пуном смислу височајшег решења допусти неокрњемо уживање свију оних користи, које бих био имао, да сам у своје време ту ствар покренуо.

Ако пак Попечитељство неби нашло за добро одступити од честоречене уредбе оно нека благоизволи подејствовати при високом правитељству да ми се поред уважених за унапредак година службе исплате 450 талира као један мали део суме, коју ме моја збирка стала.

Попечитељства просвете
покорнеји слуга
др Јосиф Панчић,
професор јестествене историје и
агрономије при к. с. Лицеју

Оригинал. АС, МПС, 1872, III, 145.

385.

Београд, 6. [18] септембра 1860.

Ректор Министарству просвете — позвати проф. Јосимовића за хоноарног предавача математике на Јестественом одељењу.

Попечитељству просвете,

Како су се за наступившу годину училиштну уписали ученици и за трећи разред Јестевословног одељења, тако ће им се, по постојећем устројењу Лицеја, и грађанска архитектура предавати имати. Но будући да у Лицеју нашем нема професора математике; а опет за три ученика, и можда 5 недељни часова, неби вредно било постављати редовног професора: то овим непропуштам понизно представити Попечитељству просвете, да би зар добро било професора војене школе, г. Емилијана Јосимовића, под онима условима на то употребити, под којима је већ пређе, две године дана, као заступник професора математике у Лицеју послужисо.

РНо 271.

Ректор Лицеја,
Константин Бранковић

Оригинал. АС, МПС, 1861, X, 1746.

Напомена: Предлог је уважен и издат је налог Главној контроли да проф. Јосимовићу исплати за годину 300 талира.

386.

[Београд, септембар (?) 1860]

СПИСАК

ученика лицејски, препоручени Попечитељству просвете за правит. благодјејаније за текућу школску годину

Број	Име и презиме	Препоручен за месечно благодјејаније, састојеће се из талира	Приметба
1.	Алекса Спасић	5 1/2	Слушатељи III-ће године Лицеја
2.	Лазар Стефановић	5 1/2	
3.	Милош Зечевић	4	
4.	Милош Трпезић	3	
5.	Никола Остоић	4	
6.	Филип Ђирковић	4	
7.	Аврам Марковић	3 1/2	Слушатељи II-ге године Лицеја
8.	Владимир Стојановић	4	
9.	Григорије Миловановић	4 1/2	
10.	Илија Јагодић	4	
11.	Јован Максимовић	4 1/2	
12.	Манојло Марић	4 1/2	
13.	Милош Милојевић	4 1/2	
14.	Михаил Недељковић	4	
15.	Михаил Новаковић	4	
16.	Чедомиљ Мијатовић	4 1/2	
17.	Борђе Петровић	4	
18.	Александар Груић	3 1/2	Слушатељи I-ве године Лицеја
19.	Алипије Савић	3 1/2	
20.	Владимир Радичевић	3	
21.	Коста Новаковић	3 1/2	
22.	Коста Савићевић	3 1/2	
23.	Миладин Симоновић	3 1/2	
24.	Михаил Крстић	3 1/2	
25.	Петар Коић	3 1/2	
26.	Стојан Живковић	3	
		Цела сума	102 1/2
27.	Атанасије Бабовић	3	
		Свега	105 1/2

Оригинал. АС, МПС, 1860, X, 1618.

Напомена: Међу стипендистима налазио се и Иван Касабов, који је добијао по 2 талира месечно — АС, МПС, 1861, II, 372; А, 935а.

387.

Београд, 1. [13] октобра 1860.

Ректор Министарству просвете — извештава га о броју уписаних лицејаца.

Попечитељству просвете,

Како је сходно Устројењу Лицеја с концем прошлог месеца примање ученика у Лицеј закључено: тако сам нашао за добро овим известити Попечитељство просвете, да се за наступившу годину училишну уписало у речено заведеније 55 ученика, од који 6 долазе на III, 16 на II, и 24 на I разред Правословног, а по тројица на сваки разред Јестествословног одељења.

РНо 309.

Ректор Лицеја,
Константин Бранковић

Оригинал. АС, МПС, 1860, VIII, 1360.

1861.

388.

Београд, 13. [25] јануара 1861.

Сергије Николић Управи просвете — тражи да му се године службе у канцеларији Митрополије урачунају у професорску службу.

Књажеско-србска Управа просвете,¹

У научном интересу Попечитељством просвете представљеном, Књажеско-србско правитељство нашло је за право, моме по званију другу г. професору Владимир Јакшићу проведене у канцеларији Попечитељства финансије године, урачунати у његово службено у Лицејуму време; и решењем највише власти, под ВНо 1945, дана 22. августа п. г. изданим, коме је сагласије Совјета Књажества србског 17. дана истог месеца предходило, гореименованом професору четири канцеларијске године претворене су у професорске.

По државној целисходности равну је правичност књажеско-србско правитељство и према другој двојци лицејумски професора на њину молбу раније показати благоволило; и тако сам јошт само ја један међу лицејумским професорима остао, коме пређашње службене године нису у професорске урачуњене.

У подпуном уверењу, да је књажеско-србско правитељство начело претварања пређашњи службени година у године професорства у три наведена случаја на основу стварне политике, а не само из призренија на личности делом изрекло, усуђујем се и ја у највећој покорности поднети молбу да не би ни мени равна учињеној мојим друговима, на правичности и целисходности основана, милост одречена била.

Ја сам пре, него што ме је 27. септембра 1842. указ оновремене највише земаљске власти на професорство позвао, србску државу у канцеларији њене Митрополије служио. Позван тадашњим господином митрополитом за његовог као и синодалног и обе консисторије секретара, ја сам ступио у исту канцеларију с концем фебруара 1840. године и служио сам до конца месеца октобра 1842. Потоме цело моје у канцеларији службено време изнело би две године и осам месеци; или последњи месец не може ми се урачунати, јербо сам ја у исто време већ био за професора постављен и покрај професорске дужности послужио сам у канцеларији до долазка позваног другог секретара месец дана за љубов и без и најмање награде. И тако моје службено у канцеларији Митрополије проведено време износи не више од *две године и седам месеци.*

Да сам ја заиста за назначено време секретаром Митрополије био, могло би се најлакше доказати платним списком, који се у архиви именоване канцеларије као и у Главном казначејству код Попечитељства финансије налази. Осим тога први и последњи моји секретарски послови могли би посведочити, да сам заиста за гореназначено време у канцеларији служио. Иначе ја се не опомињем, да је господин митрополит дао написати дејаније, које би сведочило, да сам ја заиста за секретара постављен. То чинити није био у оно време у Митрополији ни постојани обичај, а камо ли закон, каквог по свој прилици јошт ни данас нема. За мене подобно реченом дејаније можда је и зато изостало, што је Попечитељство просвештенија, чим је чуло, да сам ја у митрополитску канцеларију ступио, одма устмено протестирао, што се господин митрополит усудио мене, кога је оно из Беча за свога званичника позвало, у своју канцеларију узети; и зактевало, да ме одпусти и у попечитељствену канцеларију упути. Попечитељствени на мене управљени и у Беч послани позив размимоишао се са мном у путу; и као што ја за исти нисам знао, тако није био познат ни господину Митрополиту, који је, не уступајући ме Попечитељству, против његовог зактевања бранио се овим двојубим наводом: 1. што је он уступивши свог секретара Совјету Књажества србског сам зато без секретара остао, и 2. што њему као оновременом председатељу Школске комисије потребан је био не само у деловодству канцеларијском искусан него и књижеван секретар, који би му и као деловодитељ речене Комисије послужити могао; и оваког за себе секретара, мислио је господин митрополит, да је у мени нашао и да иначе у оно (пре 20 година) време не би лако наћи могао. Овим наводима побуђено Попечитељство утолико је од свог зактевања попустило, да ја останем јошт за неко време у канцеларији Митрополије, док се не би други сходан за секретара на моје место нашао и после да се у његов круг преместим.

По жељи господина митрополита ја сам и доцније, после укинуте Школске комисије, њему помагао у давању мненија, које је Попечитељ-

ство просвештенија по струци научној, књижевној и училиштној тако често од њега искало, да је он у оно време као нека замена преставше Школске комисије сматран био. И тако ја сам покрај секретарски у Митрополији послова радио и оне, који су по својој природи званичницима Попечитељства просвештенија принадежали. То сам чинио без престанка па и у најдоцнијим моје секретарске службе месецима написавши у то време простране господином митрополитом усвојене и Попечитељством просвештенија зактеване приметбе на предлагано онда Устројеније училиштно.

Но и осим ове просвети радо поднешене услуге већ и сама служба и у пространјем просвете кругу то јест у надлежатељству, Попечитељству просвештенија подведомственом свршена није могла истоме Попечитељству не бити ближа и преча него канцеларијска служба у надлежатељствама, која су другим попечитељствама подчињена. Тога је мненија зацело било и само књажеско-србско правитељство, кад је садашњем професору богословије г. протосинђелу Данилу једанајст канцеларијски у Митрополији проведени година у толико исто число професорски претворило онда, кад је он професором веронауке у београдској гимназији био.

Из свега досад казаног изилази:

1. Да правичност, по којој су четворици пребашње службене године у године професорске службе урачуњене, једнаким у четири пута изданим највише власти решенијем позакоњена са толико већом снагом за испуњење моје молбе војује.

2. Да иста правичност још већа постаје за претварање у професорске године они службени година, које су у канцеларији надлежатељства Управи просвете подведомственог проведене.

3. Да по истој правичности моје изванредне покрај секретарски дужности просвети поднешене услуге још једно више призреније за испуњење моје молбе заслужују.

4. Да исту правичност испуњеном мојом молбом задовољити утолико је лакше, уколико је число моји у канцеларији проведени година малено и незнатно (2 7/12 год.) спрам числа пребашњи службени година, које су другима досад у професорске претворене.

5. Да по истој правичности моје секретарске службене године проведене у канцеларији, које сам уједно старешина или (по праву и по делу, и ако не по имену) началник био, као што због веће важности већег званија и веће уобште призреније заслужују: тако и за само урачуњање не могу никако бити мањег значења него столоначалничке гореименованог лица или други нижег степена званичника доцније за професоре постављени канцеларијске године Најпосле.

6. Да иста правичност зактева веће призреније и на обстојатељство равне плате. Ја као што сам међу лицеумским професорима једини, коме још нису канцеларијске године у професорске урачуњене, тако сам и међу свима њима досад само један, који сам са равном званија и са равном платом на професорство дошао; и по томе ако је другима, који су из мањи званија на професорство дошавши у приметном добитку, пребашње службене године у професорске претворити правично било: то је још правичније канцеларијске године у професорске урачуњати мени, који због равне моје секретарске и професорске плате не само

нисам у добитку него сам напротив с примљеним и неостављеним професорством поне утолико у новчаном губитку, што су званија, којима сам и пре примљеног професорства и доцније, а нарочито 1847, после укинутог Одбора просвештенија нуђен, по плати већа и бољег на већу плату изгледа.

Ја сам волео званијем више полезан него велики бити и примио сам се професорства, за које се у оно време мало људи налазило, и још мање, који би више науке србским језиком предавати могли. Постојанством у професорском званију као и избором истог надам се, да се нисам учинио недостојним правичности и милости, која је другима подарена.

Више наведеним примерима изазвана него основима подкрепљена молба, надам се при свом том, да неће бити ни неуместна, ни неумерена и покрај моје не мале умерености, коју сам у више прилика као и не-траженом наградом за целогодишње поред поверени ми предмета заменитељско умословног или природног права предавање, те најпосле и тиме, што се с молбеницом за урачуњање пребашњи службени година у професорско последни јављам, заиста довољно показао.

У тој надежди долазим у покорности Управу просвете молити, да би изволила подејствовати, да предизложена моја препонизна молба правичног највише власти благопризренија и милости, тројици лицеумски професора као и једном богословије професору на гореречени начин поклоњен, буде удостојена и да равне дужностима моји по званију другова моје званичне дужности и обавезности добију и односна равна њиним правима и не мања права.

Књажеско-србске управе просвете
најлонизнији слуга
Сергије Николић,
административног, међународног
и србског јавног права професор

Оригинал. АС, МПС, 1866, II, 355.

Напомена: Кнез Михаило уважио је молбу проф. Николића (4. априла 1861).

¹ Од 16. новембра 1860. године Министарство просвете се званично назива Управа просвете, а министар управитељ просвете.

389.

Београд, 25. јануара [6. фебруара] 1861.

Управник просвете ректору — о преступу лицејца Милана Лукића.

Ректору Лицеја, г. Кости Бранковићу,

Началничество окр[уга] шабачког писмом својим од 20. т. м. Но 641 јавља Управи просвете, како је суду окр. истога потребан Милан Лукић, слушател права у заведењу томе, да се узме на одговор, што је лажну

прецену своји добара поднео, да из судејске касе узме новаца по: интерес.

С тога Управа просвете препоручује вам, да реченога слушаатеља права, кад га затражи полицајна власт, предате.

ПНо 179.

Управитељ просвете
мајор,
Ј. Филиповић¹

Оригинал. АС, А, 925.

¹ Јован Филиповић, управитељ просвете (1860—1861).

390.

Београд, 6. [18] фебруара 1861.

Студенти III године Савету Лицеја — моле да се искљученом лицејцу Јанићију Кујунџићу опрости грешка и врати у наставу.

Савету Лицеја,

Решењем Савета Лицеја и одобрењем Управе просвете искључен је друг и саучесник наш Јанићије Кујунџић из завода овог и из средине наше. Па како се над реченим другом нашим изрече казан највећа, која се над питомцем лицејским изрећи може — казан, којом незнамо да је ико до данас од питомца Лицеја казњен, то гласу, који се разнео био, да је друг наш искључен — гласу срце парајућем с почетка неверовасмо, но кад се пре неколико дана другу нашем право доласка у завод одказа, бесмо као громом поражени, дубоко осетисмо несрећу која друга нашег снаћи има. Извршењем ове казни убија се будућа срећа садругу нашем, он се одвраћа од предузете и већ к концу приведене цели, цели која га толико исто труда и напрезања стаје, колико и свију нас.

Из свега овог може Савет Лицеја јасно увидети, колико нас несрећа садруга нашег тронава, колико казна над њим изречена срца наша тишти, може се уверити, да ли према несрећи садруга нашег можемо сасвим равнодушни бити. И ако Савет Лицеја погрешку, у коју Јанићије Кујунџић својим лакомисленим и нерасудним поступком паде, сматра за казни достојну у том степену, у ком му казан досуђује, то ипак ласкамо себи, да ће овај излив нашег дружеског саучешћа према другу нашем одзива наћи и код г. г. професора. Стога све ово у виду имајући и уздајући се у великодушност и милосрђе Савета Лицеја, усубујемо се ову понизну просбу поднети молећи, да би Савет Лицеја из призрења на живу и ватрену младост друга нашег, на околности у којима се налазаше, на незнање тако строги следства, која га постигоше решењем Савета Лицеја, казан над њим изречену изволео опростити, а ми уверавамо Савет Лицеја, да у будуће никаквог подобног нереда од наше

стране у заводу овом бити неће, нити ћемо повода дати распри каквој, која би се између нас и осталих другова наших изродити могла, шта више трудићемо се свима силама, да се са повратком друга нашег, врати слога, братимство и јединство Лицеју, тврдо уверени, да онде, где страсти и партаје владају, неможе ни праве среће ни напредка бити.

Надајући се да ће Савет Лицеја по своме у више већ прилика показаноме милосрђу ову нашу понизну просбу уважити и нашег общетомиљеног друга на стазу, којом тако дуго с нама заједно путоваше, повратити.¹ — Јесмо

Савета Лицеја покорни

./.

III год. слушаоци

М. П. Трпезић
Ф. Р. Ђирковић
А. Бабовић
Н. Остоић
Милош Зечевић
Б. Симић
Д. Б. Протић
Л. Стефановић
А. Н. Спасић

Оригинал. АС, А, 932.

¹ О истом види и АС, А, 1062.

II год. слушаоци

Стеван Поповић
Иван И. Вукићевић
Аврам Марковић
Е. А. Андоновић
Мијаило Жујевић
Михаил Новаковић
Илија Јагодић
Б. А. Петровић

391.

Београд, 2. [14] марта 1861.

Коста Јовановић Управи просвете — подноси рукопис књиге „Популарна народна економија“ ради штампања.

Управи просвете,

У нашој публици опажа се од неког времена живље заузимање и претресање економни стања наше земље. Па како се у тим јавним претресањима појављују таква мненија, која су у другом свету прилично већ на чисто доведена и о који недостаточности више се не сумња, то је утолико потребније, да се наша публика од таква обмањивати мненија сачува и бољем мишлењу и свањању свију народно-економни питања обучи. Зато сам ја долеподписани у тој намери и привео једну *Популарну народну економију*, којом ћемо тако рећи базис добити за јавно дискутирање о питањима из исте науке. Познавајући пак тешкоће и трошкове, с којима је скопчана издавање какве књиге на свет, то се овим усубујем хваљену Управу понизно умолити, да би она изволила исто дело, које је овде у свезицама од 1—22 приложено, о правитељственом трошку печатати и мени какву награду за труд опре-

Управи Просвете

Св. повраткомъ дѣла „Популарна Народна економија“ предписомъ Управе просвете одъ 3. Маја т. г. № 566. Комисија на прегледъ и оцѣну сего вѣдѣногъ, ушита гестъ Комисији изъјавити своѣ мнѣнје у ште, да ѣ исто дѣло не само за ученике виши учебни завода наши него и за публичку школу, па зато и да заслужи, да се о правителственомъ изрешку печата. У ште одлука треба Правителств. Свѣту Аутору да изда четрдесетъ дуката цесар. свѣт.

За Председателя Комисије

Членъ

K. Brancković

26. Априла 1861.
у Београду.

Добровођителъ
K. Brancković

делити. Осим што ће ово дело бити врло добро дошло за целу нашу читајућу публику, узимам чест приметити, да ће оно бити врло корисно и за саме слушатеље народне економије у нашем Лицеју, почем ће им моћи служити у многим народно-економним питањима као спомоћна књига, као књига, гди ћеју многе примере, многа иста а и одступајућа мненија од г. Цукићеве народне економије наћи, а тиме ћеју се све боље и боље утврђивати у свом собственем мишлењу.

Напоследку, ако би хваљена Управа нашла исто дело достојно за печатање молим, да би ми се оно повратило на јошт једнократно прочитање; јер се бојим, да се нису какве погрешке у преписивању подкрале.

Препоручујући се хваљеној Управи

остајем
понижни
Коста Јовановић
професор Лицеја

Оригинал. АС, МПС, 1862, I, 41.

Напомена: На предлог Управе просвете, рукопис је прегледала Школска комисија и одлучила „да је исто дело не само за ученике виши учебни завода наши, него и за публичку школу“, па га је свесрдно препоручила за штампу, уз награду аутору од 40 дуката (8. мај 1861). — Наслов публикованог рукописа: *Популарна народна економија*. Предео Јовановић Коста, професор народне економије и политичке рачунице у Лицеју, Београд 1862, VIII + 362.

392.

Београд, 15. [27] марта 1861.

Порез на имовину професора Лицеја.

СПИСАК

професора Лицеја од који треба данак најмање наплатити, за митровско 1860/61. полгодије

Број	Званије	Име и презиме	Вредност добара у дук. цесарск.	Наплата Гроша порески	Примечаније
1.	Ректор	Коста Бранковић	1134	36	
2.	Професор	Игњат Станимировић	3300	48	
3.	Професор	Јанко Шафарик	1100	36	
4.	Професор	Владимир Јакшић	3000	48	
5.	Професор	Сергија Николић	700	24	

КНо 400.

Казначеј,
А. Д. Бурић

Оригинал. АС, А, 942.

393.

Београд, 3. [15] маја 1861.

Школска комисија Управи просвете — предлаже да се о државном трошку штампа II део Цукићеве „Државне економије“.

Управи просвете,

Школска комисија прегледавши послату јој с предписом Управе просвете од 14. марта г. г. ПНо 690 II част Државне економије, коју сад под ./.. враћа, — и нашавши да је то дело добро написано, и да заслужује, да се печата о правитељственом трошку, уједно је и тога понизног мненија, да је сасвим праведно, да се писцу истога дела даде за њега, у име награде, осамдесет дуката цесарски, и двадесет и пет комада печатане књиге.

ШКНо 502.

За председатеља,
член Школске комисије,
К. Бранковић
За деловодитеља,
др Јос. Панчић

Оригинал. АС, МПс, 1862, I, 17.

Напомена: Коста Цукић предао је рукопис Управи просвете 26. марта. Рукопис штампан под насловом: Државна економија. Израдио Цукић А. П. Коста. II част. Економна полиција, Београд 1862, 10 + 632.

394.

Београд, 12. [24] маја 1861.

Јанко Шафарик управнику просвете — износи своје идеје у погледу уређења Народне библиотеке и Народног музеја и моли да буде постављен за њиховог управника.

Господину Управитељу просвете
Високопоштовани господине!

Имали сте доброту позвати ме, да Вам у кратко изложим моје мисли и жеље о том, како би ваљало сад већ боље уредити и усавршенствовати нашу јавну или народну библиотеку, постојећу при Управи просвете, према садашњим нашим потребама и сходно степену нашег развитака, — па и према томе, шта свет данас у овом смотрењу од нас очекивати може; — јер садашње њено стање, готово се може рећи, да не одговара ни једном ни другом од ови потраживања.

Пред Вама нетреба ми говорити о ползи јавне библиотеке, па ни о потребности таковог заведенија за нас; јер то да су јавне библиотеке од свију мудри државника признате за важно средство к подпомагању

образованости и к унапређењу знања и наука служеће, што посведочава пример не само данашњег хришћански просветеног света, где не само у свима главним градовима, него и у највећој части велики и богати вароши такова заведенија постоје, него и пример већи и образованији народа већ у старом веку, познато је Вама исто тако као и мени; па су потребу такове јавне библиотеке за нас већ и наши државници увидели, зато су ову нашу библиотеку и основали, годишњим трошком снабдели, колико се могло умножавали, па већ и јавном употреблењу предали.

Да је пак сад већ време, да се и код нас ово средство образовања савршеније заведе и више употреби, мислим показује то, што је наша литерарна радња и књижевност још једнако доста слаба, при свем том што имамо доста много млади људи, који су већ више науке свршили, па и знатан број изображени грађана и чиновника и што би управо по својој и политичкој и етнографичкој важности србски Београд имао у том послу предњачити целом србству, па и свом јужном славенству.

Но да би се код нас људи приволели и склонили на литерарну радњу, и да би се с успехом могли трудити око народне књижевности, нужно је да им влада изиђе на сусрет и притече у помоћ јавном библиотеком, с којом ће се моћи послужити, јер је то готово немогуће, да наши литерати сами набављају књиге, које имати морају, ако желе с успехом радити, јер ново може се само на основу већ урађеног и познатог подизати.

Уверен сам да ће се многи од наши изображени млади људи склонити на то, да послуже свом роду и као списатељи и да му привређују душевну рану, само кад буду имали на руци својим потребама сходну, односно подпунију и лако употребителну библиотеку.

Зато мислим, да данас наша јавна библиотека не може већ више бити ма каква, него треба да буде према нашим потребама устројена, нашој цели одговарајућа; нити сад већ смео изговарати се тим: што да трошимо и да заводимо јавну библиотеку, кад неће људи да ју употребе, јер би нам многобројни научно образовани млади Срби могли одговорити; како се код нас може што штудирати и радити, кад не може човек имати оне изворе и ону помоћ, која му је за ма коју струку књижевне радње предходно нужна, и без које не може се ступити напред. Зато нека се учини од стране владе што треба, па ће се за цело многи млади људи показати, који ће своју и народа свога чест и славу на умном пољу књижевности тражити и заступати и желити, као списатељи подпомоћи просвету и знање у свом милом роду.

Но осим тога овака јавна библиотека врло је нужна и за све наше званичнике, јер ови могу у њој наћи од сваки струке наука најважнија дела, па се могу њима послужити у случају ма каквог питања или неизвесности; као што то свуда и чине, дакле и код нас чинити морају.

Садашња наша јавна библиотека још не може довољно одговарати горе наведеним потребама; прво што није по неком начелу и по плану основана, нити и само допуњавана, него је највише случајно нагомилана; а друго садржава много излишни нарочито белетристични књига, а напротив оскудева у књигама које су за нас и у србско-народном и у обште научном смотрењу најважније; осим тога има у њој дела, из који фали по нека част, које је велика мана и несме никако бити у јавној

народној библиотеки; најпосле није целисходно смештена, нити је као што ваља за читајући свет приступна и употребителна била.

Да би се дакле ово наше заведеније, колико је могуће на боље дотерало, требаће следећује поправке предузети:

Треба ће га у сходнијем приступнијем месту, уредније, пространије, па и угледније и чистије сместити.

Каталоге његове сасвим точно и подпуно сачинити или довршити и из ови после уверити се, шта се има и шта оскудева, шта је неподпуно, како би се ово ако је можно, путем антикварским попунило.

Унапредак треба систематично усавршенствовати библиотеку по следећућем начелу:

Да се за њу, као за народну србску књижницу, набављају све србске књиге и ново излазеће и старе, које се само могу добити, како би она заиста могла представљати народну србску књижевност и послужити србству, као односно најподпунија збирка умни производа србства.

Исто тако имају се у њу прикупити и колико се може сва инојезична дела тичућа се србства, ма у којем смотрењу.

Знатну позорност требаће обратити и на скупљање свију споменика стародревне књижевности србске и славенске, који се разсејани по внутрености нашег отечества и по суседним сродним земљама налазе, како би се од пропасти сачували и у овој народној библиотеци потомству за углед и понос оставили, и тиме би се испунило једно главно потраживање, које свет данас од једне народне библиотеке чини.

Исто тако имају се у њој налазити и сва важнија дела тичућа се целог славенства, у ма ком смотрењу; као и главни плодови литерарни од свију славенски наречија.

Из страни инојезични литература имаће се набављати само најважнија дела, обште припознате важности и изредности, као представници умне радње дотични народа.

А по разним струкама наука, ваљаће без призренија на језик у ком су написана, набавити мало по мало најглавнији списатеља сачиненија, како би се у јавној библиотеки могли наћи највећи ауторитети за сваку струку научну.

Поред библиотеке згодно се може подизати и Народни музеј, ком је већ положен основ и којег би главни задатак био тај, да се у њему скупљају и чувају сваког рода споменици прошлости србског народа ови преважни сведоци живота и историје народа, а споредно и разне старине други народа, нађене у србској земљи и у суседним пределима, овај би се имао у особитој, ако и засад не великој соби целисходно и уредно сместити и расположити, тако да би се могао лако огледати.

Што се тиче употребљавања библиотеке, врло је нужно да се колико буде могућно пре, установи при њој соба за читање, јер неограничено ово издавање књига на реверс, скопчано је с толиким штетама, да се може назвати упропашћивањем библиотеке; књиге се неуредно враћају, предуго задржавају, јако кваре, па често и изгубе, као што сведоче толики реверси стари; зато би требало књиге само по изузетку на реверс давати и то на кратко време, па и тако само поузданим лицама, чиновницима и списатељима, а остали употребити би књиге у соби за читање, као што је то у целом свету заведено.

Да би се и јавна библиотека и музеј могли с временом тако развити, како би своју гореозначену цель постигле, па и достојанству народа одговарале, морају имати свој годишњи, буџетом одређени трошак, који се једино на њихово допуњавање и уређивање употребити може и који се никако невраћа.

Најпосле да би ово заведеније свој задатак испунило, треба да буде поверено човеку, који мари за њега, и који би уз нужно знање имао и наклоност за посао библиотекара и чувара Музеја, једном речју који би имао љубав према књигама и старинама.

А како сам разумео, да је званије библиотекара управо сад упразњено, кад ће се библиотека и музеј у згоднијој згради наместити, па мислим и колико се год може, боље и уредити, па потом и дотерати, то ја узимам себи слободу предложити Вам, високопоштовани господине, да ово званије мени поверите, јер ћу ја заиста с љубави и с правом пасијом ову дужност испуњавати, нашу јавну народну библиотеку добро уредити, целисходно напуњавати, па и музеј уредно устројити, ако ми се ово званије, без моје штете и тако повери, да ја званије професора лицејског за званије библиотекара народне библиотеке и чувара музеја променим, а да права и уживања лицејског професора, тако као што их сад уживам, за моју личност подпуно задржим.

На ово предложење склонила ме је прво и пренумућствено моја љубав према књигама и према библиографији и књижевности у обште, а нарочито према споменицима и старинама србским, славенским а и свима осталим; к томе приноси и то што је доста непријатно за два три ћака држати јавна предавања; даље што ме почињу прси издавати, а особито и надежда, да ћу моћи с већим успехом посветити се литерарној радњи, која је по мојој наклоности, од историјске и археологијске струке.

Ако би се ова моја жеља на надлежном највишем месту уважила, могао би сам одма и ново намештење библиотеке и музеја на себе узети.

др Јанко Шафарик,
професор к. с. Лицеја

Оригинал. АС, МПС, 1868, VIII, 2103.

Напомена: Кнез Михаило издао је 22. јуна 1861. године указ, којим је поставио Ј. Шафарика за библиотекара Народне библиотеке и чувара Народне музеја. — О овоме је извештен ркатор 26. јуна — АС, Л, 969.

395.

Београд, 8. [20] јуна 1861.

Управник просвете Савету — предлаже да се на место упражњених катедри доводе супленти и одређује им плату.

Савјету Књажества србског,

При Лицеју и при гимназијалним заведенијама обично је досада, кад се упразни каква катедра, попуњавана с лицем, које је одма уживало подпуно сва благодетијанија редовног професора. Како се показује

да би, једно због економије а друго и поради саме ревности у предавању пробитачно било, да Управа просвете кад за добро нађе и према лицу које поставља, може у речи стојеће катедре кад се упразне попуњити само заступницима или суплентима, док би се по том видило оће ли исти суплент подпуно своме определењу, за које се намењује, одговарати, то Управа просвете има част предложити Совјету:

Да се при Лицеју и гимназијалним заведенијама на сваку упразњену катедру, кад се за добро нађе, може предписанијем Његове Светлости поставити суплент и то за Лицеј с годишњом платом од 450, а за гимназију и полугимназије од 350 талира који би исту плату имао вући из плате професора кога заступа, а у осталом да се у речи стојећи супленти сматрају у свему као привремени чиновници.

Управа просвете моли Совјет да изволи свестрано пробитачности овог предлога у призрење узети и што је пре могуће одобрити га.

ПНо 1428.

Управитељ Просвете,
Ј. Филиповић

Оригинал. АС, АС, 1861, 698.

Напомена: Кнез Михаило је одобрио предлог управника просвете и Савета 26. јуна 1861.

396.

Београд, 5. [17] јула 1861.

Ректор Управи просвете — подноси годишњи извештај о раду Савета Лицеја.

Управи просвете,

Совјет Лицејски делајући по смислу Устројенија Лицеја у 13 заседања, овим непропушта поднети Управи просвете известије о својој најглавнијој радњи ове године школске.

При првом свом састанку од 1. септембра пр. год. Совјет је одредио, да се од 1. до 4. истог месеца уписују ученици и да се 5. започну предавања, но како рок за уписивање ученика бијаше кратак, то се иогаше предавање започети тек 7. истог месеца.

Као сваке тако и ове године Совјет је предлагао Управи добро учеће се но сиромашне младиће овог заведенија милости њеној ради получења правитељственог благодјанија, које су уживали ове године сви двадесет шесторица.¹

Совјет Лиција имајући по систему Устројенија дати III години Лицеја теме на израбење наградоносни питања, одредио је благовремено те су таква задата из хемије и обште историје, и то из хемије „За какву

потребу служе азотне киселе соли у техники. У којим се државама налази салитра у природи, у којим пределима у Србији и како се добива. Под каквим се околностима прави салитра у природи; Фабрикација салитере у Швајцарској, Шведској и Француској. Художно прављење салитри са земље. Теорија рабења салитре. Испирање салитрене земље, справа за испирање салитреног раствора и рафинација сирове салитре. Претварање кубичне салитре на призматичну. Анализа салитре. Анализа ташмајданског кречног камена и ташмајданске салитре. Какав би се материјл могао употребити за фабрикацију салитре у околини Београда и како?“ Из историје пак „Енглеска револуција 1688. године. (Узроци, течај и резултати те револуције)“. Но ни на једно од ова два питања није било одговора.

Даље, старајући се Совјет о својим научним средствима расположио је суму буџетом за ову рачунску годину определену на библиотеку и кабинете његове онако како му се видило, да ће се најбоље моћи помирити потребе и библиотеке и поједини кабинета.

Са сажалењем мора Совјет споменути, да је број уписани ученика са четворицом умањен, што прошле године није био случај. Уписано је било свега 55 ученика, од који су двојица оставила школу, један умро, а један искључен из школе на једну годину,² и тако су до конца ове школске године посећивали ово заведеније њи 52. Међу овима било је њи 9 у III год. Лицеја.

Извршујући налог хваљене Управе Совјет је био 1. септ. пр. год. закључио да криминални поступак, који се имао тек издати, предаје г. Стојан Вељковић, но како је овај наводио, да је преобтерећен, а тако исто и г. Никола Крстић одбијао од себе предавање тог предмета из узрока, што има врло разнородне предмете, то је затим 5. септ. пр. г. Совјет закључио, чекати док изађе позитиван поступак, а о томе известити хваљену Управу. Но како доцније мало времена од ове школске године јошт остало било за предавање, то је на предлог г. ректора узета та ствар 3. априла ов. год. на ново у претрес и би закључено, да теорију истог поступка до Петровдана предаје г. С. Вељковић, а у почетку идуће школске године, ако би позитиван закон изишо, да се представи Управи, да би она наредила, који ће од г. г. професора предавати споменути предмет.

Овде се може и то споменути, да су више њи од г. г. професора осим своје званичне дужности дејствовали и у разним комисијама.

О персоналу лицејски професора има се приметити, да се само промене те догодиште, што је досадашњи професор физике г. Ј. Шафарик постављен за библиотекара и чувара старина при управи просвете.³

Напоследку на измаку месеца маја тек. год. Совјет је направио распоред испита, који је у своје време и хваљеној Управи саобштен.

РНо 199/СЛНо 63.

Ректор Лицеја,
Коста Бранковић

Оригинал. АС, МПс, 1861, X, 1798.

¹ Види документат бр. 386.

² Види документат бр. 390.

³ Види документат бр. 394.

Слушатели I год. Правословног одељења

Име и презиме	Историја цркве	Логика	Психологија	Обшта историја	Теорија словесности	Енциклопедија права	Теорија законознанња	Политична рачуница	Француски језик	Немачки језик	Писмени састави за полагање		Примеаба	
											I	II		
1. Александар Груичић	5	4	4	5	4	4	5	4	4	4	5	5	4	Звезда Бележакка
2. Арсеније Јовановић	4	3	3	3	3	3	2	3	3	3	4	4	4	
3. Владимир Радичевић	5	4	4	5	4	4	4	5	4	4	4	4	4	
4. Владимир Милојковић	3	4	4	2	4	4	4	4	4	4	5	5	5	
5. Димитрије Новаковић	5	4	4	5	4	4	4	5	5	5	5	5	5	Небрежљив у посеђивању школе
6. Драгутин Петровић	3	3	3	2	3	4	4	3	3	3	4	4	3	Умро
7. Живко Шмалић	3	3	4	5	4	3	2	3	3	4	4	4	4	Небрежљив у посеђивању школе
8. Јован Јовић	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	
9. Коста Новаковић	5	4	4	2	4	3	4	4	5	3	3	4	4	
10. Коста Павловић	5	5	5	5	5	4	5	5	5	5	4	4	5	
11. Коста Савичевић	3	3	3	3	3	3	2	3	3	3	4	4	5	
12. Милан Јоксић	3	3	3	3	3	3	2	3	3	3	2	2	3	Небрежљив у посеђивању школе

13. Милан Лукић	3	3	3	3	3	3	4	4	4	
14. Миладин Симоновић	5	5	5	5	4	4	5	5	5	5	4	4	4	
15. Михаил Врањалић	3	4	4	2	4	3	5	3	3	3	5	5	4	Небрежљив у посеђивању школе
16. Павле Јанковић	5	5	5	3	5	4	4	4	4	3	4	4	4	
17. Петар Којић	5	4	4	5	4	4	3	3	3	4	4	4	4	
18. Петар Тирић	4	3	3	3	3	3	2	2	.	3	3	3	3	Небрежљив у посеђивању школе
19. Радомир Сарановић	3	4	3	5	4	3	.	.	3	3	4	4	4	Небрежљив у посеђивању школе
20. Стојан Живковић	4	5	4	5	5	4	3	5	5	5	5	5	5	
21. Борђе Јовановић	5	5	4	5	4	5	4	5	5	5	5	5	5	Небрежљив у посеђивању школе
22. Борђе Пантелић	3	3	.	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	

Слушатељи III год. Јестествословног одељења

Име и презиме	Морана ботаника	Обшта историја	Преглед јавног права Србије	Трговачки законик	Финансије	Наука трговине	Статистика	Технологија	Агрономија	Архитектура	Француски језик	Писмени састави за полагање		Примеаба	
												I	II		
1. Алекса Спасић	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	Звезда Бележакка
2. Лазар Стефановић	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	
3. Борђе Симић	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	

Име и презиме	Доплатнично болос.		Историја књиж.	Естетика	Тригонометрија и анали.		Обшта историја	Финанска метаор.	Минералогја и геологја	Хемја	Народна економија	Француски језик	Немачки језик	Писмени састави		Примедба
	Истор.	Болос.			I	II										
1. Љубомир Каљевић	5	5	5	5	5	5	5	5	4	4	4	4	4	4	4	Извој Бележака
2. Манојло Марић	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	4	4	II за пољугодење
3. ЧеDOMИЉ	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	4	4	

Име и презиме	Историја цркве	Логика	Психологија	Обшта историја	Финанска	Теорија саовесности	Зоологија и ботаника	Пољитична рачуница	Тригонометрија	Француски јез.	Немачки јез.	Писмени састави		Примедба
												I	II	
1. Јефрем Вучковић	3	3	3	3	4	4	5	2	3	3	4	4	4	Извој Бележака
2. Коста Поповић	4	4	4	3	4	4	4	4	4	4	5	4	4	II за пољугодење
3. Михајло Крстић	5	4	4	4	4	4	4	5	4	4	5	4	4	

Ректор Лицеја, К. Бранковић

К ВНо 197
Оригинал. АС, МПС, 1861, X, 1783.
Београд, 14. [26] јула 1861.

398.

Београд, 14. [26] јула 1861.

Управник просвете ректору — не прихвата његов предлог о повећању почетне основе професорских плата.

Ректору Лицеја г. К. Бранковићу,

Из целог садржаја писма ваше од 12. априла о. г. Но 107, Управа просвете увидила је да ви предлагете, да првоначална основа плата професора Лицеја буде на 650, него 700 талира, да би се тако избегло то да професори, који су у једном периоду повишавања плате, имају неједнаку плату.

Но као што су додатци к платама професорским, који су после систематизирани, учињени несамо по нормалним њивим платама, но и по платама лично заслужним (т.ј. с призрењем и на периодична повишавања, каква је који имао) и по околностима онима, под којима је додаток онакови био тада опредељен; то наравно мора сада разлика ова, која се показује, показивати се, осим ако се неби основна плата хтела од 650 на 700 талира професорима Лицеја повисити, а то правитељство не може чинити. Сама пак разлика, која на овај начин као неизбежна остаје недаје по себи довољна основа онима, којима ништа управ није одузето, тражити каква год надокнађења, нити овде сравне нију оном између чиновника други, које би, на прилику, са званија од 5—600 талира дошли на званје началника окружног и председатеља суда, — има места, почем је пример узет од лица, која неостају у истом званију, а тај случај није при професорима, јер ови баш зато, што остају при једном званију, имају благодјаније лични периодични повишења у плати, тако да ова последња за сваког од њи другу заслужну плату образовати могу, па за случај да би нужно опет било додатке какве одређивати, према разлнки плата и разни додатци могли би бити.

И зато Управа просвете неналази за уместно никаква корака код вишег места за уважење вашег предлога чинити.

ПНо

Управитељ просвете,
Ј. Филиповић

Оригинал. АС, А, 980.

399.

Београд, 23. септембра [5. октобра] 1861.

Ректор Управи просвете — подноси предлог за доделу стипендија и тражи повећање средстава сразмерно повећању броја лицејаца.

Управи просвете,

У седанију од 22. ов. месеца Совјет је лицејски за добро нашао ученицима, који су у приложеном списку именовани, препоручити хвалењој Управи ради уживања оноликог правитељственог благодјанија,

колико је то означено у самом списку. И ако је само неколицини благодетаније повишено, а некима и побијено, као што ће се хваљена Управа изволити уверити, то ипак овако одређено благодетаније у месечној суми од 98 тал. превазилази у 12 1/2 тал. суму, која је била прошле школске године одређена на благодетаније питомцима лицејским. Но да би хваљена Управа што пре изволила одобрити исту суму, Совјет лицејски непропушта учинити ту приметбу, да се спрам броја питомца лицејски који ове године око 76 има — сразмерно и број благодетанаца увећао, па да дакле и само благодетаније спрам већег броја благодетанаца веће мора бити од досадашњег.

РНo 233/СЛNo 11.

За ректора,
историје професор,
Игњат Станимировић

СПИСАК

питомца лицејски, препоручени Управи просвете ради уживања правит. благодетанија за школску 1861/2. год.

Број	Име и презиме	Слушатељи	Уживао пр. школ. године благодет. месечно у талирима	Одређено за тек. школ. год. благодетане у талирима	Приметба
1	2	3	4	5	6
1.	Аврам Марковић	Треће године	3	3	
2.	Григорије Миловановић	Лицеја	3 1/2	5	
3.	Илија Јагодић		4	3 1/2	
4.	Јован Максимовић		3 1/2	3 1/2	
5.	Манојло Марић		3 1/2	4 1/2	
6.	Милош Милојевић		3 1/2	3	
7.	Михаил Недељковић		4	3	
8.	Михаил Новаковић		4	2 1/2	
9.	Чедомиљ Мијатовић		3 1/2	4	
10.	Борђе Петровић		3 1/2	3 1/2	
11.	Владимир Станојевић		2	2 1/2	
12.	Александер Грујић	Слушатељи	3	3	
13.	Коста Новаковић	друге године	2 1/2	4 1/2	
14.	Коста Савичевић	Лицеја	3	3 1/2	
15.	Миладин Симоновић		3	3 1/2	
16.	Петар Коић		2 1/2	3	

	1	2	3	4	5	6
17. Велимир Радичевић				2	2 1/2	
18. Коста Поповић				—	2	
19. Павле Јанковић				2	2 1/2	
20. Алекса Катанић			(Слушатељи	2 1/2	2 1/2	
21. Лазар Протић			прве године	2 1/2	2 1/2	
22. Максим Здравковић			Лицеја)	3	3	
23. Милутин Ранковић				2 1/2	2 1/2	
24. Димитрије Стојановић				3	3	
25. Милисав Миловановић				3	3	
26. Никола Петровић				2 1/2	2 1/2	
27. Лазар Дугалић				2 1/2	2 1/2	
28. Борђе Новаковић				2 1/2	2 1/2	
29. Сима Симић				—	2	
30. Миленко Максимовић				2 1/2	2 1/2	
31. Урош Кнежевић				2 1/2	2 1/2	
32. Живоин Иванковић				2 1/2	2 1/2	
33. Алимпије Савић ²				—	2	
Свега талира					98.	

Оригинал. АС, МПс, 1861, VIII, 1310.

¹ Види прилог.

² Молба Савића за доделу стипендије, у којој је изнео своје тешко материјално стање, налази се у АС, А, 989.

400.

Београд, 15. [27] октобра 1861.

Ректор Управи просвете — услед учесталих и неоправданих изостанака лицејаца предлаже промену чл. 35. Устројенија Лицеја ради поопштравања дисциплине.

Управи просвете,

Од дужег времена опажа се на многим ученицима Лицеја, да често изостају од поједини часова и да врло неуредно долазе у цркву, на што су законима школскимa обвезани. Овом нереду повода је давао, осим другогa којегa, и сами закон о отсуствима (Устројење Лицеја § 35), који никакве друге казни није назначио, но да се ономе, што тридесет пута од часова школски изостане, „немарљив“ у сведетелство забележи, а никакво друго неповољно следство ове немарљивости нити

је законом одређено, нити је тако обележеног приликом гражења службе постизало. Осим тога по Устројењу Лицеја нема никакве изречене казни за одсуство од цркве, а по школским правилима (ПНо 168, 4. марта 1854. год.) само је за реба изостајања од цркве казни назначена, а за праву немарљивост и за раније излажење, које је готово већма саблазњиво него и само изостајање, ништа одређено није.

Поменути закони јамачно су предпостављали, да ће ученици Лицеја, као зрелији и већ доста изображени и уљућени, с једне стране сами увидити корист точног посеђавања часова школски, а с друге стране вођени собственим побожним чувством, као јединим основом праве благочестивости, на учествовање у спољашњем богопочитанију опредељавати се, па тиме и блажији закон школски добровољно испуњавати. Међутим дужевремено искуство није потврдило ову иначе уместну предпоставку, него се живље дејствујући у младом човеку нагон к слободи, која је и законом у неколико дана, код лакоумислени лица претворио у већу или мању разузданост, коју равнодушно трпите неслаже се с ваљаносћу управљајуће и надзиравајуће власти.

Истина, ова незгода из речени закона произлазећа примећена је већ доста давно, али се због тога што је од више година рађено на престојењу Лицеја, готово сваке године имала надежда, да ће као на годину ново устројење и ову незгоду поправити.

Но како су многи ученици Лицеја, нарочито тригодишњи, прошле године врло много од школски часова, а и од цркве изостајали; и како се бојати, да се и ове године неће у томе погледу боље владати: то је Совјет Лицеја у својој седници 9. тек. месеца држаној закључио понизно представити Управи просвете да се поменутиј 35 § Устројења Лицеја замени и попуни од прилике овим точкама:

„Ученик је дужан точно долазити на предавање свију предмета, а тако исто и у прописане црквом дане на службу божију. Ко по нужди с каквога часа или из цркве изостане, или из ове пре свршетка службе изиђе, има се и неупитан за пропуштени час код дотичног професора, а за цркву код ректора оправдати“.

„Који ученик ужива правитељствено благодетјаније, а без довољног узрока трипут изостане с једног предмета, или петнаест пута са више предмета скупа, тај губи своје благодетјаније“.

„То исто постизава таког ученика, који без довољног узрока пет пута у цркву недође или раније из ње изиђе“.

„Који ученик шест пута без довољног узрока изостане с једног предмета, или тридесет пута с више предмета, или десет пута од цркве, тај као немарљив неће се пустити на испит, и тако ће морати разред повторити“.

Представљајући дакле сходно поменутом закључењу лицејског Совјета ове тачке хваљеној Управи, имам чест приметити, да је за благодетјанце зато строжији закон предложен, што они у свему примернијет владања треба да буду.

Осим тога, коликогод све овде предложене тачке могу се чинити врло строге и тако слободнијем нравственом покретању зрелије младежи неодговарајуће: толико опет, кад се у призрење узме од части, да је поредак и тачност у испуњавању дужности главни чинитељ сваког на-

предка, од части да је навика, пак ма и нешто изнуђена, без сваке сумње благотворна, што полако у другу нарав прелази, — исте се тачке као за наше стање удешене, и по томе као цели сходне сматрати могу.¹

РНО 264.

Оригинал. АС, МПс, 1862, I, 1.

Ректор Лицеја,
Коста Бранковић

¹ Види документат бр. 402.

401.

Београд, 17. [29] октобра 1861.

Емилијан Јосимовић Управи просвете — предаје за штампу рукопис лицејског уџбеника — „Механику“.

Управи просвете,

Последњи од математични, за наш Лицеј прописани предмета, механику, довршио сам пре неколико дана и подносим у прилогу под ./ хваљеној Управи с учтивом понудом, да ми га, као и друга моја дела, за употребење у Лицеју одкупи.

По том рачуну изнеће ово дело између 15 и 18 печатани табака, и ја ћу га зато, као и због његове важности уступити за 60 дук. цесарски.

Оно истина није чисто мој оригиналан посао, али поред свега тога, ако се узме у призрење худо стање наше индустрије, па зато и крајње сиромаштво наше литературе по струкама технике, због који морао сам готово сву нуждну, а врло пространу терминологију сам створити: то се мора признати, да мој труд доиста није био мали и да цео мој посао при таквим неспешним околностима од оригинална сачинења за цело није далеко утекао.

Поред тога, што сам мојом књигом лицеистима учење дотичне, сваком изображеном човеку нашега века користне и зато нуждне науке олакшао, држим, да без прекорачења скромност, у моју заслугу притом и то могу бројати, што сам с једне стране нашу литературу са првим чисто техничким делом, а с друге стране и наш језик прилично обогатио, ма и не била моја терминологија сва као што треба.

Узимајући све то у непристрастно призрење надам се, да ће Управа просвете признати, како гражена награда не само није ни најмање претерана, но напротив још и с неком жртвом од моје стране одређена.

Напоследку морам још приметити, да сам у мојој књизи за умалење штампарскога трошка, и да би иста што пре на свет изашла, све нуждне фигуре задржао онаке, као што су у приложеном делу, кога сам се у

главnome придржавао, изузимајући само 87, коју сам заменуо другом јаснијом.

Управе просвете
покорни слуга,
Е. Јосимовић

Оригинал. АС, МПс, 1876, V, 28.

Напомена: Школска комисија оценила је „Механику“ као „дело добро, и да заслужује да се о трошку правитељства печата“ и предложила је за аутора хонорар од 50 дуката (3. јануар 1862). Аутор је добио хонорар, али дело није штампано. Шта се све око рукописа збило види се из два писма Јосимовића министру просвете из 1876. године, која се налазе у истој фасцикли.

402.

Београд, 9. [21] новембра 1861.

Кнез Михаило Управи просвете — уважава предлог о измени 35. члана Устројенија Лицеја.

Управи просвете,

На предлог Управе просвете од 21. пр. месеца, ПНо 3151, ја сам, сагласно са Државним совјетом од 3. тек. месеца Но 2206, решно и решавам, да се § 35. Устројења Лицеја, изданог 15. септембра 1853. год., КНо 881.И/СНо 979.ИИ, замени овим, што иде:

„Ученик је дужан точно долазити на предавање свију предмета, а тако исто и у прописане црквом дане на службу божију. Ко по нужди с каквога часа школског или од цркве изостане, или из ове пре свршетка службе изиђе, има се и неупитан за пропуштени час код дотичног професора, а за цркву код ректора, оправдати.“

„Који ученик у једној години десет пута без довољног узрока изостане са једног предмета, или тридесет пута с више предмета или петнаест пута од цркве, тај, као немарљив, неће се пустити на испит, него ће разред морати повторити.“

Управа просвете нека ову замену коме треба саобштити, да је извршује.

У исто време Управа просвете нека нареди и то, како би ректор Лицеја, на искање родитеља или тјтора, овима писмено уверење издавати морао о долазењу у школу на часове и у цркву ученика лицејског, за кога му се таково тражи.

Прилог под ./.. враћа се.¹

ВНо 2259

М. М. Обреновић

Оригинал. АС, МПс, 1862, I, 1.

¹ Види документ бр. 405.

403.

Београд, 13. [25] новембра 1861.

Стипендисти Лицеја Ректорату — траже да се благодјејцима дају књиге на коришћење као и раније.

Ректорату Лицеја,

Почем је изишао закон којим је укинута оно што је досад било у обичају за Лицеј, а на име то: да се у Лицеју књиге не дају сиромашним баџима, као што се и не даваше. Исти је закон заменио тај обичај другачијом наредбом. Наредба та противно поменутом досадашњем обичају наређује тако, да се обако књиге дају и лицејистима онако као што се дају баџима по осталим заводима у нашој отаџбини. С тога долеподписани користећи се поменутом наредбом, обраћамо се овом понизном молбом Ректорату Лицеја да би поступивши по горе-казаном закону учинити изволео да нам се потребне књиге, без којих се свакојако мучимо — издаду.¹

Ректорату Лицеја покорни
благодјејци
Петар Којић II год. права
Коста Савичевић II год. пр.
Мих. Новаковић III год. пр.
Пав. Б. Јанковић II год. права
Михаило Недељковић III год.
Аврам Марковић III год.
Миладин Симоновић II год.
Илија Јагодић III год.
Јован А. Максимовић III год.

Оригинал. АС, Л, 1036.

¹ Види документ бр. 410.

404.

Београд, 14. [26] новембра 1861.

Лицејци природних наука Ректорату — моле да буду ослобођени слушања наставе из трговачког законика.

Ми, који смо се доле подписали, молимо Ректорат да нас разреши од дужности редовних слушања трговачког законика.

Главни узрок, који нас на овај корак гони, јесте што се врло често, неразумевајући правословне термине, а Ректорат зна да као природословни слушаоци нисмо имали прилике да се с њима упознамо, налазимо у неприлици а особито кад се Законик који слушамо позивље и упућује

на параграфе Грађанског законика који нисмо слушали. Осећајући нашу неприправност увиђамо да ћемо због ње поред најбоље воље од стране наше и од стране г. професора слабо успети, па зато ослањајући се на ону точку у Устројству Лицеја, која нам овај корак дозвољава и долазимо Ректорату са овом молбом.

Уздајући се да ће нам Ректорат молбу нашу што скорије уважити очекујемо Ректорату послушни слушаоци природословних наука у 3-ћој год. Лицеја
Чедомиљ Миџатовић
Манојло Марић
Љубомир Каљевић

Оригинал. АС, А, 1038.

405.

Београд, 15. [27] децембра 1861.

Лицејци кнезу Михаилу — изражавају незадовољство поопштравањем дисциплине изменом Устројенија Лицеја.

Ваша Светлости,

Уверени смо да стојимо пред оним, који нам преклане о празнику светитеља нашег као Кнез наследник одушевљено проговори: *Славни будите, ... Славни будите, ... Напредни будите!* Уверени смо да стојимо пред оним, који лане као Кнез Србије достојно рече, да је *горд, што је рука Његова први главни темељ народној просвети положила*, подигнувши ово заведеније и основавши фонд школски. — С тога се и усудујемо, да искрено пред Вашом Светлости изложимо јад, који нас мори, отворено представимо облик, који нас обмотава, да кад што можемо покажемо од какве су користи за Лицеј донесени закони и уредбе.

Ваша Светлости, један је једини храм образованости у том васцелом србству — и то је Лицеј наш. То нам је наша Академија наука, то нам је Универзитет — то нам је све. Ту се прикупља Србин жељан благодворне науке, жељан свете истине — одушевљен за напредак рода свога; прикупља се да крепко одбије прекор околине, што му праведно ускличе: *Спавао си кад смо ми бдили — суши се сад у таму, кад ми по виделу корачамо!*

Али доликује ли заиста Лицеј наш томе великом позиву своје, а и унапредак можели ма и најмање одговорит' томе при данашњим законима устројства овога?

Мислимо да нам није потребе одговарати на то. Последњи предлози и наредбе, које Управа просвете учини, јасно говоре о томе, а уједно и сведоче, да се ту још много којешта доправљати има, те да се Лице-

јем постигне оно за шта и постоји, да он докаже, да од не мале [кори(?)]сти постоји. — Заведене постоји, средства су обилна којима се потребе нужне за то набављају, — стоји дакле до начина само, до пута, којим ће се најбоље и најлакше постићи цел, које је ради заведене и основано, због које се толике жртве и чине, — па промашили се то, онда можемо слободно рећи, да је све осујећено, јер се онда морамо задовољити, шта нам сами случај, сама срећа донесе. — Кад пак другог гласа немамо, онда мислимо да нам је слободно жалити се у тој жалби — оно не из другог каквог узрока а то бар напредка ради рода нашег, — од свега срца признати очевидну немогућност овим путем напредовати, који је Управа просвете изабрала, и постићи оно за чим се тежи — а то уједно и исповедити, — јер доиста онде, где се за три године мора свршити течај уједно свију философских и политичних и економних, [правних(?)] и природних наука; онде, где се на дан по шест часова у скамији пробавити мора, без времена и за све стране размишљање о ономе, што се предаје, а камо ли за практично одношење његово у свету, ту је доиста ова наредба Управе просвете слаба услова за прави развитак. Управа просвете [изгубила је(?)] то из вида као и много друго важније особито стање слушалаца, од чега зависи у којој ће се мери светиња постављених закона вршити, јер нас искључиво уверава, да они само тек закони могу бити „највиша воља“ који су удешени према стању према животу онога, за кога су донешени — виде ту сасвим друго нешто, што промени подврћи ваља; они виде да не треба учинити основне реформе, реформу школе, но реформу слушалаца, који кроз њу пролазе; она не одреди шта и у којој мери треба што од слушалаца захтевати, — она не постави дужност начин и пут, којим се мора ићи! — а куда?... она не остави слушаоцима слободно избор начина, којим ће дужност своју вршити, — једном речју у место да се оцена другаче уреди, да се способности по знању оваже — преустројава се идеје и не идеје у школу, као да би седење или дремање све било, што врлину и знање нечије условљава... у место да се другаче мотри на способност неких професора — учитеља језика — који по петнајест шеснајест година још ни србски научити неумедоше — наређује се, да целу годину изгуби онај, који им тек десетину пута изостане преко целе године, не предавши се оном залудном чаменењу... у место да се у цркви места другаче уреде, како се неће — просто да кажемо — непрестано гњечити и гурати, у место да се мало другаче старање обрати на појање у цркви, које ће другчије образованијега примамљивати — од Лицеја хоће силом да се гради богословија и хоће од долазења или недолазења у цркву да се изводи нужна способност или неспособност за прелазење у старији разред. То неможемо да поумимо; јер би морали на неке смешне ал' истините резултате доћи... У место да се сиромашнима способнима даде мало повећа помоћ онде, где се редко и који државни свештеник накани, да своје детету наставника плати — ту поред тога, што се до знања доба тако лако недолази, *трипута* се само закасни, па отиде већ и оно мало благодејања.

Слаб је ово тек пртеж, али је довољан да каже јасно, каковим ће правцем образовање наше да удари.

Горко уцељени, питамо сами себе, да ли неби смо можда ми они, који дадосмо повода таком преиначењу устројства Лицеја, — таком

закону, ил' је то само плод ватрене тежње Управе просвете за напредак. И ми не можемо да поумимо, како може неко, који од 290 својих гимназијских другова, једва двадесети на месту остане, томе бити узрок; како може толико понижен бити да се јавно посумња о њему, да л' неће старији запитати [шта] ради то дете, долази ли у школу, ил' иде те се јури и тоц[иља], можда... Што се овога тиче са свим смо у савести својој споко[јни], јер би нас — ако ништа друго — а оно бар частолубље од тога уздржа[ло]. А кад се поред тога још и [...] на професоре наше: господина Јакшића, г. Станимировића, г. Панчића, г. Рашковића и друге ваљаније, да кажу како им се часови посећују, онда мислимо, да ће Ваша Светлост савршено уверена бити, да су последњи предлози и наредбе о устројству Лицеја остварена тежња Управе просвете за бољим, за напредком. Друго не можемо а и несмемо ни помислити.

Ваша Светлости! Слобода и поштење, то је застава, под којом мислимо да ваља да умремо. Нећемо распусност и претерану слободу, јер знамо, да је ова — особито онде где и околности подпомажу — клица великих зала, али држимо да имамо права на нужну слободу, да имамо права дакле да људи будемо. Ми несмо више људи, чим нам се ова слобода, без које се мишљење у хаљини својој — отворено — никако појавити не може, одузима. А да нам се ова новим наредбама оваким одузима и да се тим мишљење заиста убија, то је дело, које не треба доказивати; дело, које је давно и давно већ пресуђено, дело, које је цео образовани свет већ прекинуо. Просвета је чедо, које се само у слободи рађа! Хоћемо, желимо а и позив нам је да тежимо; да нам Закони постану светиња. Каква ће светиња Закон и наука бити онеме, који ни зашто већу ил' мању склоност имати несме, коме настаје изкључива брига, да броји часове и тренутке, да смишља, какав још понајбоље пролазити, а поштен камо срећа да не дође на тај резултат, да узволи с поштењем и испитати из училишта, него да мисле можда још и у следству злоупотреба туђих, које се из разних узрока и јавити могу, истериван буде...

И ко ће да порече, да ће то још најумереније, најладнокрвније бити што ћемо можда и учинити морати — ако смо ради да закон светиња буде тим више онде, где су одредбе ионако „односна паучина“ где се неразибира закон, по коме сви професори треће своје године печатане предмете имати морадоше, него се гледа и најситније приватне одношаје скучити онеме који исто поред бриге, како ће лебац себи заслуживаг', још по десетину предмета од тридесет, четрдесет табака својом руком преписивати мора. — Кад је стање слушалаца Лицеја нашег тако, да се сами о себи, о свом издржавању — изузимајући само неколицију, који су мало срећнији — морају бринути, онда плачним гласом питамо, можемо ли донесене нам законе испуњавати; могу ли нам ти закони светиња, — „највиша воља“ — бити.

Али жива је још котва, што нас привезује, котва којој се и у овом тренутку свечано обраћамо — а то је отачанско срце Ваше Светлости. Ми се тврдо уздамо да ће наша искрено исказана жалба наћи искрено одзива у Ваше Светлости.

Нестрпљиво искчекујући дакле, да мудрим леком својим школу нам и образованост од неприродних окова, од очевиднога пада избави онај,

који се поноси, што је рука његова први главни темељ народној просвети положила, остајемо.

С чувством најусрдније љубави и оданости.²

Оригинал. АС, МПС, 1862, I, 1.

¹ Ступајући на престо кнез Михаило је издао прокламацију 26. септембра 1860, у којој је стајало: „Докле је кнез Михаил на влади, нека сваки зна, да је закон највиша воља у Србији, којој се сваки покоравати мора“. Овај део прокламације имали су на уму лицејци када су употребљавали цитиране речи.

² Следе потписи лицејаца: из III године — 16, II — 19 и I — 20. До куменат је доста оштећен, па нисмо могли све ишчитати. Потписи су нечитки и оштећени, па се због тога изостављају. — На полеђини молбе написано је: „Управи просвете, да изјасњење свр ове молбе, Његовој Светлости поднесе“.

406.

Београд, 18. [30] децембра 1861.

Ректор Управи просвете — подноси му наставне програме за све предмете на Лицеју.

Управи просвете,

На предпис Управе просвете од 4. новембра т. г. ПНо 1785 имам чест овим одговорити, да ни лане ни ове године програми предавања тога ради нису у седници Совјета лицејског прегледани, што се ниједан професор није јавио, да би рад био што у своме дотадашњем програму мењати, а програми свију предмета, јоште кад је Устројење Лицеја (1853/4) у живот ступило, преко Главног инспектора школа послати су тадашњем Попечитељству просвете, а оно их је јемачно одобрило. Међутим, да би одговорио и оној точки предхваљеног преписа, у којој се, иако под другим условијем, програми предавања захтевају, нисам пропустио заказати г. г. професорима Лицеја да ми своје програме у препису поднесу и получивши исте ови дана, сад ми је чест доставити их Управи просвете у прилозима под 1—36.¹

РНо 317.

Ректор Лицеја,
Коста Бранковић

ПРЕГЛЕД ПРЕДМЕТА ИЗ
србског јавног права у Лицејуму Књажевства србског 1856. г. подписаним професором предавани и у питања стављени.

Испитни I. лист

Увод

Обшта поњатија.

§ 1. Шта је Србија у смислу државословном?

§ 2. Коликогубо је јавноправно одношење Србије?

- § 3. Шта је србско јавно право?
 § 4. Који су и коликогуби су извори јавног србског права?

Глава I.

о Осмом чланку Букурештког трактата.

- § 5. Шта садржи у себи Осми чланак Букурештког трактата?
 § 6. По свом садржају на колико се частица дели Осми чланак Букурештког трактата?
 § 7. Шта садржи прва частица Осмог чланка Букурештког трактата?
 § 8. Шта садржи друга частица Осмог чланка Букурештког трактата?
 § 9. Шта садржи трећа частица Осмог чланка Букурештког трактата?
 § 10. Шта садржи четврта частица Осмог чланка Букурештког трактата?
 § 11. Шта је управо Србија добила са Осмим чланком Букурештког трактата?

Испитни II. лист

Глава II.

о Петом чланку Акерманске конвенције.

- § 12. Шта садржи у себи Пети чланак Акерманске конвенције?
 § 13. По свом садржају на колико се частица дели Пети чланак Акерманске конвенције?
 § 14. Шта садржи прва частица Петог чланка Акерманске конвенције?
 § 15. Шта садржи друга частица Петог чланка Акерманске конвенције?
 § 16. Шта садржи трећа частица Петог чланка Акерманске конвенције?
 § 17. Шта садржи четврта частица Петог чланка Акерманске конвенције?
 § 18. Каква је главна разлика у изразима Петог чланка Акерманске конвенције и Осме тачке Букурешког трактата?

Глава III.

о Одељеном акту Акерманске конвенције.

- § 19. Шта садржи у себи Одељени акт Акерманске конвенције?
 § 20. По свом садржају на колико се частица дели Одељени акт Акерманске конвенције?
 § 21. Шта садржи прва частица Одељеног акта Акерманске конвенције?
 § 22. Шта садржи друга частица Одељеног акта Акерманске конвенције?
 § 23. Шта садржи трећа частица Одељеног акта Акерманске конвенције?

§ 24. Шта садржи четврта частица Одељеног акта Акерманске конвенције?

§ 25. Каква је разлика садржаја међу Одељеним актом Акерманске конвенције и самом Акерманском конвенцијом у њеном Петом чланку.

Испитни III. лист

Глава IV.

о Шестом чланку Једренског трактата.

- § 26. Шта садржи у себи Шести чланак Једренског трактата?
 § 27. По свом садржају на колико се частица дели Шести чланак Једренског трактата?
 § 28. Шта садржи прва частица Шестог чланка Једренског трактата?
 § 29. Шта садржи друга частица Шестог чланка Једренског трактата?
 § 30. Шта садржи трећа частица Шестог чланка Једренског трактата?
 § 31. Каква је разлика по садржају међу Шестим чланком Једренског трактата и Одељеним актом Акерманске конвенције?

Глава V.

о Првом султанском хатишерифу.

§ 32. Кад је издан Први султански хатишериф, шта садржи уопште и шта у свом закљученију?

§ 33. Јесу ли што добили Срби са Првим султанским хатишерифом, и шта су управо добили?

Испитни IV. лист

Глава VI.

о Другом султанском хатишерифу.

- § 34. Кад је издан Други султански хатишериф и шта садржи?
 § 35. По свом садржају на колико се частица дели Други султански хатишериф?
 § 36. Шта садржи прва частица Другог султанског хатишерифа?
 § 37. Шта садржи друга частица Другог султанског хатишерифа?
 § 38. Шта садржи трећа частица Другог султанског хатишерифа?
 § 39. Шта садржи четврта частица Другог султанског хатишерифа?
 § 40. Шта садржи пета частица Другог султанског хатишерифа?
 § 41. Шта садржи шеста частица Другог султанског хатишерифа?

Испитни V. лист

Глава VII.

о Трећем султанском хатишерифу.

- § 42. Кад је издан Трећи султански хатишериф и шта садржи?
 § 43. По свом садржају на колико се частица дели Трећи султански хатишериф?

- § 44. Шта садржи прва частица Трећег султанског хатишерифа?
 § 45. Шта садржи друга частица Трећег султанског хатишерифа?
 § 46. Шта садржи трећа частица Трећег султанског хатишерифа?
 § 47. Шта садржи закљученије Трећег султанског хатишерифа?

Испитни VI. лист

Глава VIII.
о србској застави.

- § 48. Колико је фермана издано за србску заставу, и кад су издани?
 § 49. Шта садржи први ферман за србску заставу и на колико се частица дели?
 § 50. Шта садржи прва частица првог султанског фермана за србску заставу?
 § 51. Шта садржи друга частица првог султанског фермана за србску заставу?
 § 52. Шта садржи прва частица другог султанског фермана за србску заставу?
 § 53. Шта садржи друга частица другог султанског фермана за србску заставу?

Испитни VII. лист

Глава IX.
о одношењу Србске цркве са Цариградском патријаршијом.

- § 54. Каква правила постоје за одношење Србске цркве са Цариградском патријаршијом?
 § 55. Шта садржи србски Конкордат и Допунење конкордата са Цариградском патријаршијом?
 § 56. На колико се частица дели Конкордат с Цариградском патријаршијом?
 § 57. Шта садржи увод и закљученије Конкордата с Цариградском патријаршијом?
 § 58. Шта садржи прва частица Конкордата с Цариградском патријаршијом?
 § 59. Шта садржи друга частица Конкордата с Цариградском патријаршијом?
 § 60. Шта садржи трећа частица Конкордата с Цариградском патријаршијом?
 § 61. Шта садржи прва частица Допунења конкордата с Цариградском патријаршијом?
 § 62. Шта садржи друга частица Допунења конкордата с Цариградском патријаршијом?

Испитни VIII. лист

Глава X.
о Уставу Књажества Србије уопште.

- § 63. Шта је Устав Књажества Србије?
 § 64. Кад је и како је постао србски устав?
 § 65. Која су главна начела србског устава за владу и управу државну?
 § 66. Која су главна начела србског Устава за народ србски и поједине државограђане?

Глава XI.
о Уставним правама србског Књаза.

- § 67. Која су главна уставна права србског Књаза?
 § 68. Која су понаособна уставна књажеска права?

Глава XII.
о уставној србској средоточној управи.

- § 69. По уставу ко сачињава србску средоточну или централну управу?
 § 70. Да ли у србску средоточну управу принадежи и попечитељство инострани дела?
 § 71. Каквим именом назива устав србске попечитеље и јесу ли они међу собом равни?
 § 72. Колико по уставу има попечитељства у Србији?
 § 73. Да ли су србски попечитељи уједно и совјетници?
 § 74. Да ли и Совјет принадежи у средоточну управу?

Испитни IX. лист

Глава XIII.
о Совјету Књажества србског.

- § 75. Шта је Совјет Књажества србског.
 § 76. Ко сачињава Совјет Књажества србског?
 § 77. По уставу ко може бити совјетником?
 § 78. На што се обвезују совјетници у својој заклетви?
 § 79. Које је главно занимање Совјета?
 § 80. Која су главна права Совјета?
 § 81. Која су понаособно напоменућа права и дужности Совјета?

Глава XIV.
о уставној србској полицајној власти

- § 82. Какве по уставу постоје у Србији полицајне власти?
 § 83. У ком је надлежатељству средоточна полицајна власт?

§ 84. Која надлежательства сачињавају средње полицајне власти, и шта припадаје у круг њине делатности?

§ 85. Које су по уставу ниже полицајне власти, и шта припадаје у круг њине делатности?

Продужни IX. испитни лист

Глава XV.

о уставном стању србски судова.

§ 86. Какви по уставу постоје судови у Србији и како се зову?

§ 87. Шта је Примирителни суд и из колико се членова састоји?

§ 88. Ко може бити член Примирителног суда?

§ 89. Како се суди у Примирителном суду?

§ 90. Шта је Окружни суд?

§ 91. Из колико се членова састоји Окружни суд?

§ 92. Ко може бити член у Окружном суду?

§ 93. Шта је по уставу Апелациони суд и из колико се членова састоји?

§ 94. Ко може бити член у Апелационом суду?

Испитни X. лист

Глава XVI.

о уставном стању србски судова.

§ 95. Какво расположење садржи у себи србски устав за србске званичнике?

§ 96. Да ли сви србски званичници имају равну званичну сталност?

§ 97. Да ли и србски попечитељи имају званичну сталност и је ли она равна званичној сталности други званичника?

§ 98. Какво расположење садржи у себи устав за премештање србски званичника из јдне струке у другу?

§ 99. Какво расположење садржи у себи устав за пензионирање србски званичника?

Продужени X. испитни лист

Глава XVII.

о уставном одношењу србског народа и србски државограђана?

§ 100. Каква права има по уставу србски народ као скупна личност?

§ 101. Каква права има по уставу србски народ за поједине своје членове?

Испитни XI. лист

Глава XVIII.

о чланцима Паризког трактата.

§ 102. Кад је закључен Паризки трактат и који његови чланци имају важност за србско јавно право?

§ 103. Каква права за Књажество србско садржавају чланци Паризког трактата?

§ 104. Да ли чланци Паризког трактата покрај старији србски права садрже и какве нове тачке за србско јавно право?

Сергије Николић,
професор
србског јавног права и проч.

Оригинал. АС, МПС, 1861, X, 1798.

1) Сви прилози су сачувани. Цео предмет је веома обиман, па се због тога не могу објавити сви (36) наставни програми. Била би то цела књига! Зато смо одлучили да објавимо само један наставни програм, из „Јавног права Србије“, као пример о њиховом облику, садржају и значају. Истраживачи појединих наука упућују се на овај драгоцени скуп наставних програма из свих предмета Лицеја.

1862.

407.

Београд, 28. децембра 1861. [9. јануар 1862]

Омладина лицејска Управи просвете — жале се на цензуру која је забранила штампање неких текстова у „Лицејки“, подносе исте на преглед и моле допуст за штампање.

Управи просвете,

Ствари, које су овде приложене, била је одредила Омладина лицејска да дођу у књигу,² коју поменућа Омладина мисли издати и сад је већ штампа, али их цензура изостави и не допусти, да се могу штампати. Узрок је овоме, као што цензура наводи, што су неке од поменутих ствари „Баволасте“ и што опет друге „духове драже“ више, него би их могао пропустити г. К. Бранковић, који је покрај цензора и ректор Лицеју.

Ради овога последњег основа, који вреди само за личност садашњег г. цензора, ми се и обраћамо са изостављеним стварима Управи просвете, да би их и она са своје стране прегледала и да би допустила да се штампају. Мислимо да имамо довољно основа надати се овоме последњем и потраживати од Управе просвете, да нам нашу жељу уважи и за то, што нам као Омладини, која истом почиње радити не треба убијати вољу к раду и к даљем развијању, стежући круг самог тога рада и развијања у најтешње границе, које могу бити у развијању имамо права на најпространије границе које могу бити. Сувише, ствари налик на

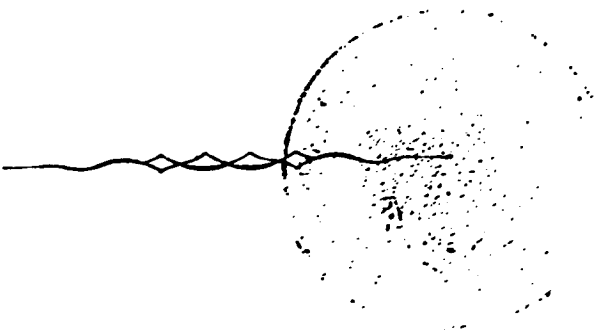
ЛИЦЕЈКА.

I.

Издаје

Омладина Лицејска

у Београду.

Штампарна Николе Стевановића

1862.

ове наше у данашње се доба покрај ове исте ценсуре и свију њених установа штампају и у Србији, и штампане на страни у Србију преносе. Сведок су овоме сви скоро најновији листови новина, које у Србији излазе, а сведок су и оне новине, које се у Србији уносе, а исто је тако и с књигама. Имена људи, која се спомињу у „Бачкој нотници“ (под ./.), с оноликом се, а можда и свећом хвалом доносе свима овдашњим новинама, не изувезши ни званичних. Од „Везилице“ (под ./.) и песме, која се почиње „Бистра вода“ пропуштају се ствари много баволастије, чему су најживљи пример „Песме Бранка Радичевића“. А у народним песмама има више и огорчења и баволастих израза, него у њима.

Кад дакле с једнима видимо, да се поступа на један начин, мислимо да је право искати, да се тако чини и с другим, јер у овом смотрењу литература не познаје никаквих лакших ни тежих околности. По овоме и наше ствари, које се с тима, с којима се тако поступа, сасвим једначе; мислимо да треба да пробу тим истим путем. А да су наше ствари тише, него, што би се према времену и духу писања у том времену помислити могло за претерано и жестоко, може се Управа просвете и сама уверити, чим разгледа ствари, које овде прилажемо.

Тога ради усубујемо се замолити понизно Управу просвете, да би изволела и сама још један пут прегледати приложене ствари, које је ценсура прегледавши их, рад' поменутих горе узрока одбацила. Па надајући се, да нећемо бити изузети од општег поступања с оваким стварима и да ће Управа просвете узети ствар с другог гледишта, а не с

онога, с којег је узео г. цензор; остајемо надајући се скором и повољном решењу.³

понизни
Омладина лицејска
Место ње:
Коста Новаковић,
питомац лицејски у другој години.

Оригинал. АС, МПс, X, 1737.

¹ Дружина Омладина лицејска основана је 1861, а угасила се 1865. године. Види рад У. Донића, *Дружина Омладина лицејска*, Зборник радова Института за проучавање књижевности 2, Београд 1952, 351—369.

² „Лицејка“, књига у којој је Дружина штампала своје радове. Изашле су три књиге: 1862, 1863. и 1864. године.

³ Управник просвете упутио је ректору молбу и прилоге и затражио да му одговори „је ли Савјет лицејски предмете оне, који се намеравају од стране ученика Лицеја у тако названој Лицејки на свет издати, претходно по чл. 23 тачки 8-ој размотрио и од своје стране, како младежи Лицеја издавање Лицејке, уопште, тако и учињени (?) избор предмета известни понаособ одобрио“. — Види следећи докуменат.

408.

Београд, 29. децембра 1861. [10. јануара 1862]

Ректор Управи просвете — одговара на акт у вези штампања прве књиге „Лицејке“.

Управи просвете,

На предпис Управе просвете од 28. тек. ПНо 3850 част ми је овим одговорити, да Совјет лицејски ништа у смотрењу издавања књижице „Лицејке“ предузимао није, него сам ја сам, на устмено представљење једног од учесника у томе предузећу изјавио, да ја то сматрам као сасвим приватно упражњавање и предузимање и да ми је то занимање известни питомаца лицејски само мило. Ја пак сам за то нисам налазио за нужно чинити Совјету лицејском каквога предложења у томе послу, што сам држао, да се § 23. тачка 8 у колико би се односила на ученика, само за такве саставке разумева, који су више као званичног рода и који се спомињу у § 36. и 42., а напротив предмети намењени за „Лицејку“ више су белетристичног садржаја. Прилози се враћају.

Коста Бранковић
Ректор Лицеја,

Оригинал. АС, МПс, 1861, X, 1737.

409.

Београд, 30. децембра 1861. [11. јануара 1862]

Ректор Управи просвете — услед повећања броја лицејаца неопходно је да се Лицеју уступи зграда трговачке школе за кабинете, а здање лицејско остави.

Управи просвете,

Ово је трећа година како из гимназије долази у Лицеј повећи број ученика, и већ су се ове године једва могли сместити у једну собу слушатељи једни исти наука. Свр тога известно је, да ће идуће школске године много већи број у Лицеј доћи, него што ће изаћи из истог заведенија, то тако се на годину управо никако неће моћи сместити у собе предавања сви ученици. Да би се овој потреби помогло, наравно је, да би најбоље било сасвим ново здање за Лицеј саградити, које би не само довољно места за слушаоце имало, него у ком би се осим други мањи простора налазила повећа сала за торжествене зборове, за библиотеку и различне Јестествословно-техничном одељењу припадле жеће кабинете. Но будући, да овакво здање тешко за једно лето готово бити може, а већ на јесен неће се ученици у садање здање сместити моћи: то Савјет лицејски за овај случај у понизности представља Управи просвете, да се Лицеју за кабинете уступи трговачка школа са школом начертанија, а садање здање лицејско да се састављањем по две собе у једну мало прекрпи, те да се тако више простора за слушаоце добије. Ово расположење са кабинетима и за то је нужно, што би природословни кабинет већ и без призрења на добивање места преместити требало на другу страну, будући је исти кабинет напуњен са врло тешким стварима, пак се лако може догодити, да греде попусте и тако да пропадне у налазећу се под њим хемиску радионицу.

РНо 328/СЛНо 39.

Ректор Лицеја,
Коста Бранковић

Оригинал. АС, МПс, 1865, II, 218.

410.

Београд, 24. јануара [5. фебруара] 1862.

Инспектор типографије ректору — упућује му књиге за сиромашне а одличне лицејце.

Ректору Лицеја,

По налогу Управе просвете под 20. јануара 1862. год. ПНо 159 шиље Инспекторат типографије ректору томе доле означене књиге да их

сходно највишем решењу од 13. [октобра] 1861. год. ВНо 2092 сиромашним и доброучећим се Ђацима разда. Књиге које му се шаљу јесу ове:

10	ком[ада]	Објаснења зак[оника] граб[аиског]			
10	"	"	"	I	части
14	"	"	"	II	" II "
14	"	"	"	II	" I одел.
7	"	Економије државије I части	III	"	— "
10	"	"	III	"	"
5	"	Законика трговачки			
7	"	Поступка стециштни			
6	"	Јавио право Србије			
2	"	Поступака судејски			
6	"	Закона криминални			
6	"	Измена и допуна зак. криминалног			
7	"	Збира толковање зак. грађанског			
13	"	Логика			
1	"	Граматика француска			

1 ком. Речник француско-србски
9 „ Римска права

Кад књиге ове Ректорат прими иека непропусти Типографију о том известити.

Но 641.

Инспектор
к. срб. типографије,
Васа Берар

Оригинал. АС, Л, 1066.

Напомена: Ректор је 29. априла 1862. године затражио од министра просвете и црквених дела књигу К. Цукића „Државна економија. Економска полиција“ за сиромашне студенте, пошто су у међувремену појавила. Сутрадан му је одлуком министра послато 8 примерака — АС, Л, 1089.

411.

Београд, 5. [17] фебруара 1862.

Управник Београда ректору — предлаже кажњавање тројице лицејаца због нереди у кафани.

Ректорату лицејском,

Марко Милосављевић, ученик I год. права, са још двојцом и то: Стеваном Берићем и Борћем Тешићем, учинио је полицајно преступљење

у томе, што је пре 6 месеци у меани Гавре Ристића у Топчидеру наодећег се разије иереде чинио, судове лупао, на слуге Гавриине иападао, псујући им Бога и све што је по закону цркве свето.

Ово преступљење доказано је сведочењем од испитани сведока.

Па како се речени Милосављевић по § 322. Закона криминалног, има сходно законима школским и од своји професора казнити, то ће Ректорат изволити са истим Марком по иадлежности поступити.

Но 12938.

Управитељ вар. Београда,
М. Барловац

Оригинал. АС, Л, 1068 г.

412.

Београд, 29. маја [10. јуна] 1862.

Министар просвете ректору — да забрани лицејцима сакупљање у случају српско-турских сукоба.

Ректору Лицеја г. Кости Браиковићу,

Приликом догодившег се познатог случаја на Стамбол-капији,¹ поред осталог света који се ту стекао био, скупило се било и необично много Ђака, које је свјом множином сметало полицајној власти у извршивању своје дужности и повраћају поремећеног мира и поредка.

Како се при таким случајевима лако догодити може, да когод од скупљеи може невина жертва пасти, то услед молбе Управитељства вароши Београда од 15. т. м. Но 10014, препоручујем вам да ученицима подведомствеиог вам заведеија разложите какву сметњу они полицајној власти кад она изврцује своју дужност причињавају и каква опасност за њи бити може, и да им строго иаложите да се од сада нигда иеусуде при подобим случајевима скупљати.

ПНо 1198.

За министра просвете и
црквених дела,²
началник,
Ј. П. Ненадовић

Оригинал. АС, Л, 1108.

¹ Сукоб српско-турски, избио 5. јула. О учешћу лицејаца у немирима 1862. године види рад Ж. Борћевића, *Београдски Ђаци и школе у лето 1862. године*, Годишњак града Београда XXIV, 1977, 107—111.

² Законом о устројству Централне управе од 23. III 1862, Управа просвете постала је Миинистарство просвете и црквених дела.

413.

Београд, 29. маја [10. јуна] 1862.

Испитне оцене из финансије, статистике и народне трговине.

	Оцена из		
	Финанције	Статист.	Народне трговине
1. Аврам Марковић	IV	V	—
2. Владимир Стојановић	V	V	—
3. Григорије Миловановић	V	V	—
4. Иван Вукићевић	V	V	—
5. Илија Јагодић	IV	IV	—
6. Јован Максимовић	V	V	—
7. Лука Каљевић	V	V	—
8. Љубомир Каљевић	IV	V	V
9. Манојло Марић	V	V	—
10. Милош Милојевић	V	V	—
11. Мијаило Жујевић	IV	IV	—
12. Мијаило Недељковић	IV	V	—
13. Стеван Поповић	V	IV	—
14. Чедомил Мијатовић	V	V	V
15. Јефрем Андоновић	V	V	—
16. Михаил Новаковић	IV	IV	—
17. Борђе Петровић	IV	V	—
18. Јанићије Кујунџић	IV	V	—
19. Димитрије Протић	IV	—	—

Испитујући професор,
Владимир ЈакшићПредседајући професор,
Сергије Николић

Оригинал. АС, Л, 1110.

414.

Београд, 25. августа [6. септембра] 1862.

Владимир Јовановић министру просвете — конкурише за професора финансија, трговине и статистике.

Господину министру просвете и црквених дела,

У Књажевско-србском Лицеју упузњено је место професора науке о финансији, науке о трговини и статистике.

Господину министру просвете и црквених дела позната је научна и практична спремљеност моја. И тако ја молим, да ми се повери професура поменутих наука.

Владимир Јовановић,
б. секретар у Министарству
финансије

Оригинал. АС, МПс, 1862, V, 872.

Напомена: На полеђини молбе написано је: „Ако би се проситељ пријавио, да му се одговори усмено, да Минист[арство] не може прошењама, која протестације против закони указа садрже, никаквн други повољним за проситеља посљедица давати, на што је прозбу у акта оставило“. — Види следећи докуменат.

415.

Београд, 3. [15] септембар 1862.

Владимир Јовановић министру просвете — објашњава разлог због ког се на првој молби онако потписао и моли да му се додели професура.

Господину министру просвете и црквених дела,

Са жалењем дознао сам, како се сматра моја прва молба за звање професора наука: финансије, статистике и трговине, у Књ. срб. Лицеју.

Будите уверени, господине министре, да је такво сматрање сасвим противно намери мојој. Јер што сам се на споменутој молби онако потписао, то сам учинио само зато, што ме и некадашња служба у „Попечитељству“ финансије — нарочито са практичног погледа — може препоручити за предавање финансије и других разаних наука.

Тако удаљен од сваке и мисли протестовања противу највиших указа, а опет молим, да ми се подари катедра споменутих наука у Књ. срб. Лицеју.

Надам се, господине министре, да ће се та молба моја примити као жеља: да вратим дуг држави, која је на моје научно спремање трошила.

Владимир Јовановић

Оригинал. АС, МПс, 1862, V, 876.

416.

Београд, 13. [25] септембра 1862.

Ректор Министарству просвете — о подели упражњених предмета међу професорима.

Министарству просвете и црквени дела,

Увидивши Савет Лицеја, да професори за упражњене лицејске катедре постављени нису, а да нови течај већ започиње, није пропустио у јучерашњој седници по могућности побринути се о заступању упризњени катедра, на овај начин:

а) да катедру физике, сходно § 28. 3. Устројења Лицеја, и ове године као и лане заступе професори Лицеја г. г. Панчић и Рашковић, и да по томе први метеорологију и физикалну географију, а други физики предаје;

б) да енциклопедију права под истим условљем предаје професор лицејски г. Сергије Николић, а историју законознања и трговачки законик лицејски професор г. Стојан Вељковић;

в) да финансију, статистику и науку трговине предаје лицејски професор г. Коста Јовановић под истим условљем; и

г) да се за заступника математике позове као и пређашњи година, професор војене академије г. Емилијан Јосимовић.

Решење о заступању катедре немачког језика морало се за други пут оставити, кад сви професори у месту буду, будући од присуствовавши ни један, због други дужности, није се могао примити тога посла.

Извештавајући Министарство просвете и црквени дела о овим решењима Савета Лицеја, молим хваљено Министарство, да би изволило иста решења одобрити, пак по томе и с г. Јосимовићем обичан уговор учинити.

ЛСНo 4/РНo 251.

Ректор Лицеја
Коста Бранковић

417.

Београд, 9. [21] октобра 1862.

Стојан Марковић: Програм енциклопедије права и историје права (законознања).

У енциклопедији права биће изложено:

I.

Умно осветлење права уобште и науке права и то:

1. Обшти увод у енциклопедију права.
2. Право, његово определење и првобитни основ права.
3. Извори права.
4. Норма права, ове различност.
5. О правним одношајима и правама.
6. Право као наука.
7. Прелаз к историјском осветлењу права.

II.

Умно осветлење поједини грана правословног знања или науке права.

A. Приватно право.

1. Умно осветлење истог.
2. Право феудално, трговачко, морско и менично (са примењеног гледишта сматрано).

B. Гране јавног права.

1. Умно осветлење државног права, или тако званог обштег државног права, (са лаким примењеним — погледом на србско државно право).
2. Међународно право.
3. Црквено право (такође с обзиром на србску народну цркву).
4. Криминално право.
5. Процесуално право, грађанско и криминално.

III.

Споредна и помоћна знања науке права (изузимајући историју права).

Примедба. Свако од ови главни одељења имаће своја пододелења, а ова ће се опет по потреби и времену на више или мање §§-а свести.
У историји права биће изложено:

I. Увод.

1. Историја права као помоћно знање науке права.
2. О праву и његовој философској природи.
3. О праву и његовој историјској стварности.
4. О праву научно развијеном. — Теорија положителног права.

Напомена: Ову поделу потврдио је Министар просвете 8. октобра, уз измену да В. Јакшић, начелник Министарства финансија, преузме статистику — АС, Л, 1138. — До упражњавања катедара дошао је одласком В. Јакшића за начелника у Министарству финансија (АС, Л, 1091) и Н. Крстића за начелника полицијског одељења Министарства унутрашњих дела (АС, Л, 1092). Крајем године је и проф. К. Јовановић прешао на дужност секретара Министарства унутрашњих дела (АС, Л, 1170).

II.

Историјско осветлење права уобште и науке права.

1. Право и наука права код источни народа.
2. Државно и правно развиће код класични народа старине: Грка и Римљана.
3. Право и наука права код христијански народа.
4. Извори и науке права средњег века.
5. Лаки поглед на развиће права код знатнији европски народа у средњем веку.
6. Историја извора правни и наука права од средњег века па овамо. (Рим. — Закони варварски. — Феудалност. — Црква. — Реформа. — Право канонично. — Стара Монархија Француске. — Конституција енглеска. — Револуција француска).

Стојан Марковић¹

Оригинал. АС, А, 1144.

¹ Види следећи докуменат.

418.

Београд, 11. [23] октобра 1862.

Ректор Министарству просвете — извештава га о избору Стојана Марковића за професора Лицеја.

Министарству просвете и црквени дела,

Сходно предпису Министарства просвете и црквени дела од 9. тек. ПНо 2494 чест ми је овим известити хваљено Министарство, да је Савет лицејски у јучерањој седници својој, по прегледу молби и сведочанства ове тројице кандидата¹ за катедру енциклопедије права, историје законознања и трговачког законика, признајући свакоме од њи способност за тражено место, на основу § 21. Устројења Лицеја, вишином гласова (9 према 2) изјавио своје мненије за г. Стојана Марковића.

С овим се враћају сви уз горепоменути предпис послати прилози.

РНо 282.

Ректор Лицеја,
Коста Бранковић

Оригинал. АС, МПс, 1862, VI, 1074.

¹ Један од кандидата био је Стојан Бошковић. Његова молба налази се у истој фасцикли. — Други кандидат био је Јован Бошковић. — Види АС, А, 1142. — Кнез је потврдио Марковића у звање суплента за енциклопедију права, о чему је министар просвете обавестио ректора 24. октобра 1862. — АС, А, 1147. — Оба Бошковића су, потом, конкурисали за место професора финансија, статистике и науке о трговини — АС, А, 1151, 1153.

419.

Београд, 28. октобар [9. новембар] 1862.

Списак питомаца Лицеја, које Савет лицејски сходно предпису Министарства просвете и црквени дела од 25. окт. т. г. ПНо 2442 предлаже истоме Министарству за правитељствене благодетанце 1862/3.

Број	Имена и презимена	Месечно благодетаније у чаршијским грошевима	Цела месечна сума на благодетаније у чарш. гр.
1.	Александер Груић	58	
2.	Велимир Радичевић	52	
3.	Коста Поповић	48	
4.	Коста Савићевић	68	
5.	Миладин Симоновић	68	
6.	Павле Јанковић	52	
7.	Петар Коић	58	
8.	Стојан Новаковић	84	
9.	Алекса Катанић	52	
10.	Алимпје Савић	44	
11.	Борбе Новаковић	52	
12.	Лазар Дугалић	52	
13.	Лазар Протић	52	
14.	Максим Здравковић	58	
15.	Милан Михаиловић	48	
16.	Миленко Максимовић	52	
17.	Милисав Миловановић	58	
18.	Никола Петровић	52	
19.	Светозар Здравковић	48	
20.	Сима Бимбић	40	
21.	Сима Симић	42	
22.	Урош Кнежевић	52	
23.	Арсеније Јовановић	52	
24.	Вељко Рајковић	52	
25.	Илија Јечменић	52	
26.	Јован Ствчић	40	
27.	Лазар Јевтимијевић	52	
28.	Настас Петровић	52	
29.	Наум Михаиловић	52	
30.	Павле Ивковић	52	
31.	Петар Крстић	52	
32.	Петар Миленковић	52	
33.	Петар Остоић	62	
34.	Сретен Делић	52	

К.РНо 309.

Оригинал. АС, МПс, 1862, VI, 1112.

1812

Ректор Лицеја,
Коста Бранковић

420.

Београд, 1. [13] новембра 1862.

Заступник министра просвете ректору — кнез је потврдио избор суплента Косте Алковића и Димитрија Нешића.

Ректору Лицеја,

По мом предлогу Његова Светлост Књаз под данашњим благоволи је поставити: Косту Алковића правитељственог питомца за суплента упразњене катедре физике, а Димитрија Нешића правитељственог питомца, за суплента упразњене катедре математике.

Извештавајући вас о томе препоручујем вам да исту госпуду одма у дотичне им дужности уведете, а оне који су те предмете привремено предавали, разрешите.

ПНо 2792.

За министра просвете и црквени дела,
началник,
Љ. П. Ненадовић

Оригинал. АС, Л, 1157.

Напомена: Пореда њих на конкурс се јавио још Светозар Радовановић — АС, Л, 1155. — Молба К. Алковића датирана је 19. августом 1861. године, у Бечу — АС, МПС, 1861, I, 107.

421.

Београд, 3. [15] новембра 1862.

Заступник министра просвете Савету — указује на извршену расподелу упразњених предмета и предлаже да се статистика не предаје текуће школске године.

Државноме савету,

До последњег пролећа постојале су две катедре у овдашњем Лицеју за предавање: народне економије (с економном полицијом), државне рачунице, финансије, науке о трговини и статистике. Оне прве предавао је један професор, три последње други и то имено ове г. Вл. Јакшић, који је, кад је и началник економског одељења у Министарству финансије постао, своје предмете до конца школске године предавао и испите с питомцима положио.

С наступањем нове школске године препоручено је професору народне економије и државне рачунице, да привремено и предавање финансије и науке о трговини суплира, а предавања статистике међутим

примио се началник одељења г. Вл. Јакшић без икакве награде но под условом, да се што пре од ове споредне дужности разреши.

Министер просвете и црквени дела трудио се наћи лице за упразњену катедру, но није у томе успети могао; па зато држи да би се ова незгода на тај начин одклонити могла:

Да се професору народне економије (и екон. полиције) препоручи и предавање финансије као сасвим сродне науке и као једне части државне економије, које је он професор;

Да новонаименовани професор математике прими стално и предавање државне рачунице;

Да професору трговачког права буде препоручено, при предавању исте науке да непредпоставља код ученика као досад знање науке о трговини, но да он сам при сваком разлагању поједини части трговачког законика с правне тачке, предходно ученицима разложи предмет и с тачке науке о трговини;

Напоследку да се предавање статистике, почем се за то способно лице није наћи могло, нити се лако може наћи, за ову школску годину укине, а Министарство ће једном од професора одма препоручити, да се у течају ове школске године спрема, како би наступајуће године предавање статистике одпочети могао.

Почем сва гореизложена расположења у границама закона леже, и тако су административне природе осим суспендирања предавања статистике, а и ово последње се правда тим, што је закон немогуће кроз неко кратко време извршити, то министар просвете и црквени дела држи, да је своју дужност испунио, кад све предизложено само сазнања ради Државноме савету овим саопшти, молећи исти, да би га о свом решењу известити изволио, како би се одма, што је нужно наредити могло.

ПНо 2853.

Заступник министра просвете и црквени дела,
министар финансије,
К. Цукић

Оригинал. АС, ДС, 1862, 497.

Напомена: Пошто је добио сагласност Савета, Цукић је о овоме обавестио 21. новембра ректора — АС, Л, 1165.

422.

Београд, 5. [17] новембра 1862.

Заступник министра просвете ректору — враћа му сведочанства групе лицејаца који нису изабрани за продужетак студија у иностранству.

Ректору Лицеја,

Приложена школска сведочанства предаћете ученицима Лицеја: Кости Поповићу, Милисаву Миловановићу, Милану Михаиловићу, Максиму

Здравковићу, Борбу Јовановићу, Димитрији Новаковићу, Стојану Новаковићу и Јефрему Вучковићу.

Они су се молили да их пошаље правителство о свом трошку у стране земље на науку, но нису од комисије која је за бирање питомца сазвана била, избрани.

ПНо 2696.

За министра просвете
и црквени дела,
началник,
Љ. П. Ненадовић

Оригинал. АС, А, 1159.

423.

Београд, 28. децембра 1862. [9. јануара 1863]

Управник Београда ректору — о неучтивом понашању двојице лицејаца у театру.

Ректору Лицеја г. Кости Бранковићу,

Члан овога Управитељства г. Атанасије Белопољац, известијем својим од данашњег, доставио је овоме Управитељству, да су двојица од лицеиста, а имено: неки Пеливановић и син г. Данила Стефановића, члена Државнога совјета, синоћ у театру разне непристојности и нереди чинили и њему, као члену, при извршењу његове дужности, противили се, у томе: што су онди у театру, као на јавном месту, неке блуднице, које су до њи стајале, на најбезобразнији начин задиркивали и штитали, па кад им је члан то приметио и сина г. Данила већ због ове непријатности, заједно са блудницама у затвор отерати дао, — речени Пеливановић, продрзљиво му је рекао: „Господине, то је од вас безобразлук, да ви једног Бака дате затворити.“ А кад му је овај приметио, да је и његово поступање са блудницама безобразно, казавши му да и он изађе напоље, он је одговорио: „Господине, ја сам Лицеиста и ви мене несмете затворити, него ево вам моја карта, па ме сутра дајте звати у полицију због ове продрзливости“, члан је и њега у затвор отерати хтео, но на молбу други лицеиста, оставио га је на миру.

Пошто су се наведена лица означеним поступцима својим, учинила преступницима пристојности и благонравија на јавном месту то вам Управитељство вароши Београда, све наведено доставља с тим, да ви изволите извесна лица, за ову њиову кривицу казнити, тим пре, што је достављење г. члана Белопољца, законити и пуноважни доказ по слову § 35. Полицајне уредбе као под његовим ведомством догодивше се.

О извршењу овога, изволиће се Управитељство известити.

Но 22342.

Управитељ вароши Београда,
М. Барловац

Оригинал. АС, А, 1183.

1863.

424.

Београд, 6. [18] марта 1863.

Заступник министра просвете ректору — о постављању професора Станимировића и Вељковића у Правни одбор Министарства финансија.

Ректору Лицеја,

На предлог г. министра финансије благоволила је Његова Књажевска Светлост указом од 2. тек. м. поставити за членове новоустановљеног Правословног одбора при Министарству финансије, г. г. Игњата Станимировића и г. Стојана Вељковића професоре лицејске.

Соопштавајући вам ово налажем вам уједно, по писму г. министра финансије од 4. тек. м. ПН 1170, да реченој господи приложене декрете ./.. предате заказавши им уједно да на позив г. министра финансије у седанија одбора долазити имају.

ПНо 662.

За министра просвете
и црквени дела,
началник,
Љ. П. Ненадовић

Оригинал. АС, А, 1194.

425.

Београд, 14. [26] марта 1863.

Списак професора Лицеја, од који се данак на имање за митровско 1862/3. полгодије наплатити има.

Број Званије	Име и презиме	Вредност у дукатима цес.	Порез	
			Гр.	пар.
1.	Професор Коста Бранковић;	1134	36	—
2.	Професор Игњат Станимировић	3300	48	—
3.	Професор Сергије Николић	700	24	—
Свега			108	—

КНо 608.

Управитељ вароши Београда,
М. Барловац

Оригинал. АС, А, 1199.

426.

Београд, 19. [31] марта 1863.

Ректор Министарству просвете — моли да се проф. Вељковићу обезбеде сва неопходна судска акта ради припрема предавања из криминалног права.

Министарству просвете и црквени дела,

Сходно 9. чланку § 23. постојећег Устројенија књажескосрбског Лицеја поднео је његовом Совјету професор криминалног права г. Стојан Вељковић овде под ./ у точном препису приложени предлог на напредније и предавање и учење поверене му науке не мало односећи се.¹

Совјет лицејски у своме 12. т. м. држаном заседанију узео је речени предлог у разумевање, и по увиђеној основаности његови навода усвојио га је како у целини тако и у свима појединим његовим частима и точкама. По томе Совјет лицејски по својој, наведеним параграфом, прописаној му дужности Министарству просвете молбено представља, да би изволио надлежним путем издејствовати највише власти наредбу, по којој би професор криминалног права по свом у предлогу поднешеном зактевању сва њему потребна свршени криминални парница акта од свију криминални земаљски судова, како од првостепени тако и од великог на свој реверс добијати могао.

Ово представљајући Лицејски совјет остаје подпуно уверен, да би испуњеним његовог именованог члена предложним зактевањем заиста не само се предавање и учење криминалног права у Лицеју много унапредило, него и непосредне србској држави многостручне полезне услуге подносити се могле. Јер не може бити ни најмање сумње, да је нужно практику са теоријом а теорију са животом државограђанским изравнати и удесити, а никако недопустити, да ово троје остану у опасном раздвојеном стању. Изравнање теорије са практиком посредује се на различити начин. У неким напредним државама избегава се раздвојеност теорије и практике и удешава се њино сајединење тиме, што су професори права, као што и предложитељ наводи, уједно као судије у вишим земаљским судовима или као адвокати у свези са практиком. Тако је у Француској и у многим немачким државама па и у новој Грчкој краљевини. Но као што у Србији још ни право адвоцирања професорима права није дано; једини би начин, на који би се изравнање теорије са практиком постићи могло, у испуњеном гореименованог професора предложеном зактевању добивен био.

Испуњење ово не би стало правитељство никакве жртве, а добитак би одтуда био очевидно велики. Јер предложитељ би из размотрени криминални парница могао правитељство о погрешном криминални закона разумевању и употреблењу, за које сад само по чувењу дознаје, сасвим поуздано извести; те би оно, ако би нејасност закона погрешном разумевању повода давала, путем земаљског законодавства закон протолковати, а ако би због научног недостатка закон се не разумевао, изданим преко надлежног министарства наставленијама криво разумевање и употреблење криминални закона уклонити и без ичије тужбе и у свима случајима у стању било. На тај би начин и земаљско законодавство могло точније сазнавати, како се његови закони и разуму и

употребљавају. То би била судска контрола не мање услужна него контрола правитељствени рачуна и то без и најмање србског правитељства жртве.

Због важности предмета Совјет лицејски и повторително Министарство просвете дужностно моли, да би оно у интересу науке и стране ползе за испуњење горенаведеног предложног зактевања заузети се изволило.

Л.О.Но 47./Р.Но 41.

Ректор Лицеја,
Коста Бранковић

Оригинал. АС, МПС, 1863, IV, 422.

Напомена: Министар правде Р. Лешјанин издао је налог да се проф. Вељковићу доставе акта Суда вароши Београда и Суда округа београдског. Ректор је о томе извештен 12. маја.

¹ С. Вељковић је упутио молбу Савету Лицеја 24. марта. Оригинал се налази у АС, А, 1198. Она се не објављује, јер је најбитније из ње пренето у овај акт.

427.

Београд, 18. [30] маја 1863.

Јестаственици III године Савету Лицеја — моле да буду ослобођени од полагања испита из трговачког законика.

Савету лицејском!

У почетку ове школске године било је у распореду да се у трећој години природних наука предаје „наука о трговини“. Тај је предмет предавао најпре професор политичне економије; затим кад се стане предавати „трговачки законик“, професор трговачког законика састави тај предмет са закоником. На тај начин од природословног предмета добије Природословно одељење чисто правни предмет који нимало неодговара склопу Природословног одељења.

Сад се приближио испит! Ми смо природослови у неприлици како ћемо сад трговачки закон предати почем до сад о правним наукама ништа учили нисмо, а трговачки закон стоји и са осталим правним гранама у свези коју да знамо требало би нам да смо све остале предмете правне слушали. Нас је јестаственика у одношењу на правнике врло мало, а имамо и својих предмета доста те мислимо да се отуда никаква корист постићи неће што ћемо ми правне предмете учити, но ће нам се само тиме сметати у учењу наших природних предмета.

Из ових основа обраћамо се Савету лицејском с молбом да нас разреши од полагања испита из „трговачког законика“ јер нећемо бити у стању исти положити ма колико труда око њега употребити.

Јестаственици III године
Јеврем Ј. Вучковић
Коста Поповић

Оригинал. АС, А. 1217.

Ч. Бору 19. Септембра 1863.

Београдском чеварском друштву.

Драга Брато,

Штампано вам рукописе „Путе
мислених путева од Србије 1863 год.“
која је „Зора“ добила, као књижевни
заслужни удео од оне оградне сестре,
да се штампала међу ома. поштомачки
кочицама. Како је изабран млад. судија,
коме је „Зора“ послала ово дело, т. ј. др.
Ј. Паарит, био тако добар, да је одлучио
на себе да и ревизију од оне кочице дати,
ко вам је јављало да се са оном уред,
ваде, и толико да народима да му се уред
и што евојде поштом ревизију од сваког са
бака
Поздравите наше браћко поздравље.

Владан Поптевиту
Чеварства „Зоре“

428.

Београд, 27. маја [8. јула] 1863.

ПРОЈЕКТ БУЏЕТА РАСХОДА ЛИЦЕЈА ЗА РАЧУНСКУ ГОДИНУ 1864.

Број	Званије	Годишње у пореском теченију				Приметба
		Плата на званије	Додатак к плати	Канцелар. трошкови и друге потребе	Цела сума	
		Грош. п.	Грош. п.	Грош. п.	Грош. п.	
1.	Коста Бранковић, професор	14.400	—	—	—	
2.	Сава архимандрит, вероучитељ	9.000	—	—	—	
3.	Игњат Станмировић, професор	13.200	—	—	—	
4.	Сергије Николић, професор	13.200	—	—	—	
5.	Јосиф Панчић, професор	10.800	—	—	—	
6.	Михаил Рашковић, професор	9.000	—	—	—	
7.	8 професора по 7.800	62.400	—	—	—	
8.	Професор француског језика	6.000	—	—	—	
9.	Професор немачког језика	1.200	—	—	—	
10.	За ректора Лицеја	1.200	—	—	—	
11.	Осмотритељ и у исто време лаборант	1.872	—	—	—	
12.	2 послужитеља по 1080 гр.	2.160	—	—	—	
13.	За библиотеку, физикални кабин- ет, хемијску лабораторију за практичну гео- метрију, на аг- рономичне и те- хничне моделе	—	—	—	6.000	—
14.	На огрев и дру- ге трошкове	—	—	—	2.700	—
Сума		144.432	—	—	8.700	153.132

Овде је ура-
чунато и 100
талира што ће
се повисити
плата овом
професору
јоште 26. септ.
т. г.

КРНо 114.

Оригинал. АС, МПС, 1863, X, 1661.

Ректор Лицеја,
Коста Бранковић

Београд, 11. [23] јуна 1863.

Ректор Министарству просвете — указује на недостатке досадашњег уређења Лицеја, подноси нови нацрт и даје нека објашњења о њему. У прилогу „Пројект за устројење Универзитета К. С.“

Министарству просвете и црквени дела,

Савет Лицеја већ је доста давно приметио, да „Јестествослвно-технично одељење“ нашег највишег научног завода није подпуно и да се у њему за какву одређену струку, нарочито државне службе, не може довољно изобразити. Овај недостатак јемачно је морало у виду имати и Попечитељство просвете, кад је оно у двапут, 1857. и 1860. године,¹ нашло за добро покренути мисао о преустројењу Лицеја.²

Да би се дакле тај недостатак колико је можио попунио, Савет лицејски нашао је за добро учинити представљење, да се реченом одељењу додаду јоште: дескриптивна геометрија с геометријским цртањем, практична геометрија (ио пространије и подпуније, него што се по садашњем устројењу изискивати могло) и наука о грађевини на суву и на води. Кад би се ове науке, а к томе и полицајна наука и државно књиговодство придало реченом одељењу, оида би се ученици истога одељења не само добро спремити могли за практичне земљемере и архитекте, него прилично и за полицајне и финансијске званичнике, а у половиину за рударе.

Допуњавање Јестествослвно-техничког одељења природно је побудило мисао на иеко попуњење и Правословног одељења, коме се ишло за целисходно примити осим полицајне науке јошт умно право, политику, државно право и судску медицину, као науке, од који је прва за сваког доброг правослова, друга за законодавца, трећа за државника, а четврта за кривичног судију врло нужна.

И како би на овај иачин постала при србском највишем иаучном заводу три јоште боље него досад представљена одељења, т. ј. Обште или Философијско, Јестествослвно-технично и Правословно; а како већ и досада име „Лицеја“ је као по бичном европском сваћању једва што различно од гимназије, није одговарало научном значењу нашега највишег завода: тако се ишло за добро представити, да се и само име истога завода промени. Па будући да није било тешко, од части по мложини и различности предмета, од части по иачину предавања увидити, да се иаш завод најближе Великој школи или Универзитету уподобити може, особито ако у свој састав узме и досадашњу богословску школу: то је Савет лицејски вишином гласова решио иазвати овај највиши иаучни завод „Универзитетом“.

Но како је нов иазив морао дати повода и новом устројству нашега највишег научног завода, тако је и прикључени под ./.. пројект за ово устројство сачињен, који сада част ми је овим у име Лицејског света представити Министарству просвете и црквени дела на благодоклоно размотрење и употребење.

Да би пак хваљено Министарство лакше увидило, шта је осим предизложеног побудивало Савет лицејски на гдикоја поједина одређења, која се у овом пројекту налазе, а исто тако да би оно сазнало, како се погдикоја одређења у пракцици узети намеравају, ја нисам хтео пропустити споменути овде слеђујуће:

1. Највећа незгода досадашњег устројења Лицеја састојала се и у томе, што су се врло многе науке за три године свршити имале. Да би се дакле ова незгода уклонила, у приложеном пројекту предлаже се, да се течај у Правном факултету и Техничном разделу на четири године продужи. Но овим продужењем течаја при Универзитету Савет лицејски није мислио умложити савколики број година учених универзитетским ученицима. Продуживши течај при Универзитету он предлаже; да се с једном годином смањи течај у гимназијама, што се лако и у целисти без икакве штете учинити може.

2. Подобна економија имала се у виду односно на Факултет богословски. И сада онај, што оће да буде свештеник, мора после основни школа провести осам година које у гимназији које у богословској школи. А тај број година задржан је и у овом пројекту, само што онај, који се хтедне нешто боље изобразити, мораће свршити целу гимназију и јоште уз богословске науке учити психологију, логику и историју литературе при философијском и црквено право при правном факултету, као што ће се то моћи по § 17. наредити.

Међутим овим распоредом неби се ништа дирала богословска семинарија, која по нашим околностима можда ће се јоште подуго морати задржати при ваком као што је сада устројењу. Једина разлика између семинариста и универзитетски богословаца имала би се састојати у томе, што би ови свршивали чисто богословске науке за све године, с додатком поменути наука Философијско историјског раздела.

Као што нема сумње, да би ови богословци, који би свршили гимназију и нешто слушали при Универзитету, много способности били од обични семинариста, тако би се они могли употребити и на боље парохије, за чланове консисторијалне и председнике.

3. По § 17. потребно ће бити захтевати од ученика права, да морају слушати велики део наука Философијско-историјског раздела, као што ће уобште и један и други философијски раздео морати слушати погдикоју науку Правног факултета. Имено ученици Философијско историјског раздела имали би слушати јоште народну економију, финансије и статистику и оида би се могли употребити како за гимназијске професоре тако и у финансијској струци. Исто тако ученици техничног раздела имали би слушати јоште прве две сад поменуће науке и науку полицајну, те да би се могли употребити за полицајну и финансијску струку, као што је напред наведено.

4. Језици: јелински, латински и црквенославенски немају пасти на терет буџету Универзитета, што ће њи моћи предавати професори гимназије у место они часова, које неће давати у седмом разреду. Руски језик има свог учитеља у семинарији.

5. Што је наређено, да се ректор бира сваке године други, то је једино тога ради учињено, што тако понајвише бива по другим универзитетима.

6. На истом основу узета је у пројект и глава једанаеста.

7. Кад би се све усвојило, што је у овом пројекту наведено, онда би се годишњи буџет нашега највишег научног завода имао умложити са 2400 талира, од које суме долазило би на три професора 1950, на помоћника цртања 300, на професора судске медицине по § 51. 75—100, а на осматратеља до 50 талира.

Закључујући ово представљење држим за дужност приметити Министерству просвете и црквени дела, да би у случају ако се овај пројект ма из ког узрока у целости неби могао одобрити, бар у толико преко потребно било највиши научни завод наш допунити, колико је у почетку овога представљења наведено. Ово би, по моме скромном мненију, можда могло бити само у виду покушаја на неколико година дана, и то или под старим именом и по дојакошњем (осим увеличања течаја) устројењу, или с промењеним како именом тако и устројењем.

Р. Но 125.

Ректор Лицеја,
К. Бранковић

ПРОЈЕКТ ЗА УСТРОЈЕЊЕ УНИВЕРСИТЕТА К. С.

Глава прва

ОБШТЕ ОДРЕДБЕ

§ 1. Да би се научна израженост у отечеству нашем, колико је можно, основаније развила и распрострањила, заводи се у место Лицеја Университет.

§ 2. Университет овај засад ће имати три факултета: Филозофски, Правни и Богословски.

§ 3. Науче ови факулета моћи ће као редован ученик слушати само онај, који је с добрим успехом свршио гимназију.

§ 4. Университетом непосредно управља ректор и Савет Университета.

§ 5. Велики печат Университета представљаће св. Саву у архијерејском округу, благосиљајућег емблема наука, више кога два анђела држе грб србски; и надпис ће му бити „Университет Књажевства Србског“.

Глава друга

САСТАВ ФАКУЛТЕТА И ЊИОВ ТЕЧАЈ

§ 6. У Филозофском факултету предаваће се:

1. Наука християнска
2. Филозофија
3. Филологија
4. Обшта историја

5. Историја народа србског

6. Историја литературе србске, славенске и најзнатнији европски народа

7. Физика
8. Зоологија
9. Ботаника
10. Минералологија с геогнозијом
11. Хемија
12. Педагогика са дидактиком
13. Политична рачуница
14. Државно књиговодство
15. Наука о трговини
16. Елементарна математика
17. Виша математика
18. Дескриптивна геометрија
19. Практична геометрија
20. Механика
21. Наука о грађевини (на суву и на води)
22. Хемијска технологија
23. Агрономија.

Осим ови наука предаваће се у истом факултету јоште језици: јелински, латински, црквенославенски, француски, немачки и руски.

§ 7. У правном факултету предаваће се:

1. Енциклопедија
2. Умно право
3. Државно право
4. Римско право
5. Народна економија
6. Финансија
7. Статистика
8. Наука полиције
9. Криминални законик
10. Црквено право
11. Административно право
12. Србско јавно право
13. Међународно право
14. Политика
15. Грађански законик
16. Трговачки законик
17. Грађански судски поступак
18. Криминални судски поступак
19. Судска медицина

§ 8. У Факултету богословском предаваће се:

1. Догматично богословије
2. Нравствено богословије
3. Пастирско богословије
4. Сравнително богословије

5. Црквено право³
6. Библиологија
7. Археологија
8. Историја цркве обште с особитим призрењем на историју очевне цркве
9. Омилитика с упражнењима
10. Еклезиастика
11. Црквено појење и правило
12. Црквенословенски руски језик.⁴

§ 9. Науке ове засад ће предавати 22 професора с једним помоћником цртања и 5 учитеља језика.

§ 10. Које ће од ови наука који професор предавати, одредити ће Универзитетски савет а потврдиће министар просвете и црквени дела.

§ 11. Исто ће тако на предлог Универзитетског савета отворити министар просвете и црквени дела и по коју нову катедру, кад се то за добро нађе.

§ 12. Науке Философијског факултета подељене ће бити на два раздела: Философијско-историјски и Технични.

§ 13. У први принадлеже најпре (§ 6) побројени 16 наука с језицима; и овај се раздео свршује за три године.

§ 14. У други раздео спадају науке, које су наведене под бројевима 1, 7, 8, 9, 10, 11, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22 и 23, — и он ће се свршавати за четири године.

§ 15. Исто тако трајаће четири године учење у Факултету правном.

§ 16. Течај наука у Факултету богословском засад се своди на две године дана.

§ 17. Особитом ће се уредбом одредити, које науке из ови факултета морају слушати они, који се каквој струци државне службе желе посветити.

Глава трећа

О САВЕТУ УНИВЕРСИТЕТА

§ 18. Савет Университета састоји се из ректора и свију редовни професора Университета.

§ 19. У Савету Университета председава ректор, а декани су референти своји факултета.

У отсуству ректора замењује га најстарији службом декан.

§ 20. У почетку сваке године одређује Савет Университета једног од своји чланова за свога перовођу; но сваки референт израђује и премапописује свој предмет, кад је потреба чинити представљење Министарству.

Овај перовођа прима из државне касе и раздаје месечну плату цело персону Университета.

§ 21. Главни задатак Универзитетског савета биће настојавати, да универзитетске науке с временом напредују и усавршавају се. С тога он ће размишљавати о свима средствима, којима се овај напредак под-

помаже, а на то односећа се своја закључења или ће сам у дело приводити, или ће тог ради чинити представљења министру просвете и црквени дела. По томе.

§ 22. Он ће у почетку године училиштне доводити у сагласије програме професора свију факултета, и одређиваће за сваки предмет часове предавања преко целе године.

§ 23. Он ће сваке године одређивати колико се од буџетске суме на поједине струке научни средства издати има.

§ 24. Он ће давати мненије министру просвете и црквени дела о кандидатима за професорско звање при Университету.

§ 25. Он ће одређивати време испита из поједини наука, а тако исто и време строги испита поради получења почасног научног степена.

§ 26. Он ће с концем године училиштне извештавати министра просвете и црквени дела о своме годишњем раду и том ће приликом слати и класификације свију ученика реченом Министарству.

§ 27. У његовој канцеларији чуваће се печати Университета а тако и уписни и класификациони протокол ученика свију факултета, у које протоколе заводе ученике и белешке јавни испита перовође поједини факултета.

§ 28. У име Универзитетског савета издаваће се дипломе на научни степен факултета.

Глава четврта

О ФАКУЛТЕТСКИМ САВЕТИМА

§ 29. Факултетски савети састојаће се из декана као председатеља и свију професора поједини факултета.

§ 30. Они ће имати за перовође по једног од професора, кога друштво на годину дана за то избере.

Дужност ови перовођа биће осим вођења саветског протокола и протокола за упис и класификације ученика, такође давати потребне изводе из ти протокола у сведетелствима факултетским.

§ 31. У факултетским саветима саветоваће се приликом показане потребе, о напредку поједини факултета и њиова ће решења служити за једну основу саветовања Универзитетском савету. Нарочито пак.

§ 32. Они ће, предшто се почне година училиштна, прегледати и у сагласност доводити програме професора свога факултета, и одређивати колико ће се времена који предмет по семестрима и недељно предавати.

Глава пета

О РЕКТОРУ УНИВЕРСИТЕТА

§ 33. Ректора Университета бирају између себе сви редовни професори Университета на годину дана, а потврђује га Књаз.

§ 34. Главна је његова дужност пазити, да се све оно извршује, што је за постизање предпостављене цели Университета нужно. Тога ради

§ 35. Он настојава, да се за предавање одређено време точно на то употребљава, да професори све, што им из наука свршити треба, у своје време свршују; да они професори, који под својом руком имају библиотеку или који кабинет ова научна средства уредно заводе у спискове; да испити из наука, а нарочито они строги, поради получења почасног научног степена, сасвим непристрасни буду. Гди би год у овим случајима какву неуредност приметити, дужан је дотичног професора на точност опоменути.

§ 36. Он рукује с новцима буџетом на научна средства и друге потребе одређенима, троши их или сам или по закључењу Универзитетског савета, и о њима предаје рачун Главној контроли.

§ 37. Он подписује дипломе на почастни научни степен факултета, а тако исто и сва писмена, која се одправљају од стране Университета.

Глава шеста

О ДЕКАНИМА ФАКУЛТЕТА

§ 38. Декане бирају факултетски професори из своје средине на годину дана, а потврђује их министар просвете и црквени дела.

§ 39. Декани председавају у Факултетском савету, који они сазивају кад се појави потреба, што поради унапређења факултета Универзитетском савету представити.

§ 40. Они председавају на строгим испитима кандидата за почастни научни степен факултета, или место себе за председника одређују кога редовног професора свога факултета, и противподписују дипломе на исте степене и дипломе на почастно професорство.

§ 41. Они издају школска свидетелства ученицима своји факултета о успеху у слушаним наукама. Најпосле

§ 42. Они пазе, да се и ученици Университета како у школи, тако и изван школе сходно позиву изображени и уљудни младића владају, и уобште да испуњавају законе, које им они у почетку сваке године училиштне прочитавају. По томе

§ 43. Они опомињу и казне ученике за њихово неупутно владање и само таке случајеве предлажу на суђење Универзитетском савету, због који би се универзитетски питомац имао осудити на затвор од осам дана или и искључити из Университета.

Глава седма

О ПРОФЕСОРИМА УНИВЕРСИТЕТА

§ 44. Професоре Университета поставља указом Књаз на предлог министра просвете и црквени дела.

§ 45. Они се по степену деле на редовне професоре и супленте, али и једни и други морају имати научни степен доктора свога факултета.

§ 46. Нови професори обично ће се најпре само за супленте постављати.

§ 47. Учитељи језика не морају имати никаквог научног степена.

§ 48. Но осим професора и суплента моћи ће сам Савет Университета наименовати почастне професоре и доценте, који као такви неће бити државни званичници.

§ 49. Наслов почасног професора даваће се оним лицима, која су или била професори србског Лицеја или Университета, пак су прешли у другу службу, или која су изданим научним делом своју изврстност показала, а која изјаве жељу садејствовати к постизању цели србског Университета.

§ 50. Напротив наслов доцента добиће сваки онај, који има научни степен доктора и коме Универзитетски савет допусти какву науку бесплатно или за неку награду, коју ће од сами ученика добивати, при србском Университету предавати.

§ 51. Кога почасног професора или доцента Савет универзитетски, споразумевши се предходно с министром просвете и црквени дела, позове предавати какву науку при Университету, тај ће за то добити новчану награду из државне касе. Ова ће се награда састојати из 50 до 300 талира, као што позвани или два часа недељно кроз један семестар, или, по шест часова кроз целу годину буде предавао. Награда ова биће подељена на пет или десет делова и издаваће се месечно.

§ 52. Редовним професорима повишава се плата по годинама службе, као што је одређено уредбом од 15. фебруара 1858. год. К. В. Н. О. 141/С. Но 88 за професора Лицеја.

§ 53. Сваки редован професор и суплент дужан је најмање по шест часова недељно предавати.

§ 54. Сваки професор Университета, кад му је нужа одсуствовати од дужности, ако то отсуство неће трајати дуже од три дана, мора добити допуштење од ректора; а ако има потребу одсуствовати дуже, онда има тражити допуштење преко ректора од самог министра просвете и црквени дела.

Но кад који професор жели куд путовати у време школског одмора, онда му и на дуже време издаје допуштење сам ректор.

Глава осма

О ОСМОТРИТЕЉУ УНИВЕРСИТЕТА

§ 55. Да би се како зданије тако и покућство Университета од квара чувало и у чистоти одржавало, а исто тако да не би пре и после часова школски у зданију Университета каква непоредка било, Универзитет ће имати једног осмотритеља, који ће у реченоме зданију живити.

§ 56. Због тога, што се такоме лицу морају поверити како кључеви кабинета, тако и неки надзор над ученицима Университета, он ће бити званично лице под заклетвом.

§ 57. Пространије дужности његове прописаће Универзитетски савет, а потврдити министар просвете и црквени дела.

Глава девета

О УЧЕНИЦИМА УНИВЕРСИТЕТА

§ 58. Само ће се онај моћи сматрати за редовног ученика универзитетског, који се код дотичног декана у одређено време уписао.

§ 59. Време уписа универзитетски ученика јесу прва три дана месеца септембра.

Но ко би болешћу или другим важним узроком сметен био у речено време уписати се, томе ће допуштено бити то и до 1. октобра учинити, само ако доставерно докаже нужду свога закашњења.

§ 60. Универзитетски ученици, што се тиче школског реда и уобште нравствености и уљудности, подчињени су властима Университета. Но у ваншколским и другим одношењима, као већ зрелији младићи, равни су осталим грађанима отечества и подлеже грађанским властима.

§ 61. Међутим грађанске власти, кад каквог ученика универзитетског казнити морају, дужне су известити ректора, због какве је кривице и на какву казн исти ученик осуђен био.

§ 62. Министар просвете и црквени дела, саслушавши мненије Универзитетског савета, прописаше правила како за испитивање и оцењивање ученика у наукама и писменим саставима, тако и уобште правила о владању њиновом у школи и изван школе.

§ 63. Као што ће се при узимању у државну службу преимућствено у виду имати они, који с добрим успехом сврше факултетске науке, тако напротив онај ученик, који по правилима универзитетским искључен буде из реда ученика, неће никада бити примљен у јавну службу.

Глава десета

О ШКОЛСКОМ ТЕЧАЈУ, ПРЕДАВАЊИМА, ОДМОРУ И ИСПИТИМА¹

§ 64. Школски течај почиње с почетком месеца септембра, а свршује се с концем јунија.

§ 65. За цело то време, изузимајући празничне дане и мањи одмор, предаваће се науке сваки дан по плану који ће се у почетку сваке године сачинити.

§ 66. Предавања су јавна и за свако предавање одређује се као и досад један час.

§ 67. Мањи је одмор двапут у години: 1) од 23. децембра до 1. јануара и 2) од Цвети до Томине недеље.

§ 68. Велики одмор траје целог месеца јулија и августа.

§ 69. Испити из наука сваког факултета држаће се на концу онога семестра кад се науке сврше. Но Савет Университета има мотрити, да се на испите све скупа неупотреби више од четири недеље дана.

§ 70. Распоред свију испита свагда ће ректор саобштити министру просвете и црквени дела.

§ 71. Испити биће јавни као и предавања.

Глава једанаеста

О НАУЧНОМ СТЕПЕНУ И НАСЛОВУ, КОЈИМ ЋЕ УНИВЕРСИТЕТ УЧЕНОСТ МОЋИ ПОЧАСТВОВАТИ

§ 72. Србски Универзитет частвоваће ученост научним степеном и насловом доктора.

§ 73. Овим насловом одликоваће се сваки који из прописати се имајући наука кога факултета, строг испит издржи на задовољство факултета, а к томе и научним од факултета одобреним списом своју научну способност посведочи.

Но Савет Университета моћиће, при свечаним приликама, и научним заслугама одличне људе наименовати почастним докторима, и на то докторство своју им диплому издати.

§ 74. Савет Университета с одобрењем министра просвете и црквени дела прописаше правила, по којима ће се строги испити држати, каква ће се такса за получење научног степена од кандидата узимати и на што ће се ова употребљавати.

Глава дванаеста

О ДРЖАВНОЈ ПОМОЋИ СИРОМАШНИМ УЧЕНИЦИМА УНИВЕРСИТЕТА

§ 75. Министарству просвете и црквени дела одређиваће се сваке године буџетом једна сума новаца, од које ће се давати месечна помоћ сиромашним но добро учећим се и добро владајућим се ученицима, које Савет Университета препоручи.

Глава тринаеста

О НАУЧНИМ ПОМОЋНИМ СРЕДСТВИМА УНИВЕРСИТЕТА

§ 76. Налазећа се при Лицеју научна средства: библиотека, физични, зоолошки, ботанични и минералогички кабинет са збирком модела за агрономију, к томе збирка математични оруђа и хемијска лабораторија прелазе на Универзитет.

§ 77. На попуњавање свију речени кабинета одређиваће се буџетом сваке године сума, колика се потребна покаже.⁵

К. РНо 125.

У Београду 11. јунија 1863.

Оригинал. АС, МПС, 1875, XI, 182.

Ректор Лицеја,
К. Бранковић

¹ Вероватно грешка, требало би 1859. године.

² Види документа бр.: 340, 341, 345, 346 и 364.

³ Прецртано.

⁴ Прецртано.

⁵ Види следећи документ.

430.

Београд, 30. августа [11. септембра] 1863.

Заступник министра просвете Савеету — подноси му нацрте о уређењу гимназије и Академије (Велике школе) и даје основна обавештења. У прилогу „Пројект устројенија Академије“.

Државноме Совету!

Одавно се осећа потреба да се у Устројство гимназије и Лицеја уведу неке поправке, кјое би олакшале и известним учиниле постигнуће цели, која се имала при оснивању ови научни заведења.

По уверењу књажесвог правитељства о необходимом и тих преображења, ја сам, после дужега размишљавања, саставио целокупне пројекте устројенија за оба та заведења, које овде чест имам под ./ и ../ поднети Државноме совету са следујућим објаснењама.¹

Имајући пред очима, да је онајближа целъ наше гимназије и највишег училишта та, да спреми земљи способне кандидате за државну службу, ја сам се сходно томе, управљао и у избору наука и у одредби времена учења живим потребама земље; али с друге стране како у земљи нема никакви други школа, где би и они, који неће бити чиновници, могли поцрпити потребна им за живот бар прва знања, то сам удедио тако да су први најнижи разреди гимназије посвећени изучењу више практички наука, то је узрок што су рачуница, земљопис, цртање, популарна физика и два од најпотребнији нам живи језика у тим разредима добили место.

Старија пак два разреда гимназије поглавито су намењена за прибављање виши знања и за изучење бар једнога класичног старог језика, и као припрему за слушање стручни наука. Овде морам напоменути, да је јелински језик засада морао, на жалост, изостати из предмета гимназије зато, што време расположено према живим потребама земље, недопуштају и њему дати часова.

Тако је из призрења тога што се младићи и по свршетку гимназије примају у државну службу, течај гимназије свден на шест година, да би тако у њиовоме учењу била нека целина. Ово је, окром тога, нуждно било учинити и зато, што ученици, који маом тек после десете своје године у гимназију ступају, падну у неку, тако да кажем, чаму док из седам разреда тога завода испливају. Но тим није никакав уштрб нанет целокупном учењу, јер време учења у Академији траје четири године уместо досадашње лицејске три.

Пројект овај усваја нека нова јемства како да се христијански морал боље појми и утврди код ученика.

Имајући на уму досадашње нередке тешкоће, ја сам у овоме пројекту допустио да се учење гимназијско од части или цело може и приватно свршити и тако се под условјем испита, прелазити у старије разреде.

Опоменут искуством ја сам даље, према различности погрешака бацки, усвојио више степена каштига, докле се до најтеже — изнања из заведења — недоће. Телесна пак казн сасвим је изостављена.

Прелазим на пројект највишега у земљи училишта.

Да би име било согласно са ствари, којој се даје, то је училиште названо: Академија наука.

Академија ова има три факултета: Философијски, Правни и Технички.

Из Правнога ће излазити довољно спремни правослови за судску струку, а из Техничкога способни кандидати за грађевинску и финансиску службу; и једни и други пак могу се употребити и у осталој државној администрацији, а биће и уобште научно изображени, почем је обоима постављено у дужност и обштим наукама — из Философијскога факултета — занимати се. Слушаоци, најпосле, овога — Философијскога — факултета биће способни за свуколику просветну струку, но, учећи по неколико предмете и из друга два факултета, могу употребљени бити, при оскудици нашој, и иначе у администрацији.

Уобште изучење ма кога факултета осим што ће према нашим потребама, дати довољно спремљене кандидате за државну службу, образоваће такође младиће и у основима наука толико, да се положеним приватним трудом, могу усавршавати до највећег степена научности, или сваковрстно учење на европским највишим заводима с лакошћу продужити, наравно свако у својој струци.

Овде имам да нарочито поменем Технички факултет, који овим преустројењем постаје од великога значења за живот јер се у њему младићи у једној струци подпуно могу спремити, а досада су у томе оделењу били само спремани за даље учење неке струке, без да су се у животу могли с ползом окренути.

На последку неизостављам напоменути и то, да је по струци администрације заведења, из ови предмета изостављено све оно, што се у току времена од ово десет година показало или излишно или непрактично или је још можда и сметње проузроковало.

Појединости ове напомињем тек у обште, а оне ће се појединце моћи видети тек из сравњења пројекта са досадашњим устројењима.

Подносећи пројекте ове Државноме совету чест имам умолити га, да би изволео поклонити им своју пажњу што пре, како би ја могао колико је могуће раније учинити нуждне мере за већ наступајућу школску годину.

ПНо 2563.

Заступник министра просвете и црквени дела, министар финансије, К. Цукић

ПРОЈЕКТ УСТРОЈЕНИЈА АКАДЕМИЈЕ²

(Академија) Велика школа научно је заведење, које је намењено за вишу и стручну изображеност.

§ 1. [Академија]* или Велика школа научни је завод, који је намењен за вишу изображеност [и основно спремање младежи за државну службу].*

§ 3. Велика школа има три факултета или оделења:

§ 2. Велика школа

§ 4. Науке, које се у факултетима

Филозофија (све части)

- 1.
- 2.
- 3.
4. с обштим погледом на Славене.
5. Историја Срба.

6. Обшта с нарочитим погледом

- 7.
- 8.
- 9.

10. (с државним књиговодством)

11. [Пољска економија]*

§ 2. [Академија]* има три факултета: Филозофјски, Правни и Технички.

[§ 3. Науке ови факултета моћиће као редован ученик слушати само онај, који је с добрим успехом свршио гимназију].

[§ 4. Академија]* стоји под воним старањем министра просвете и црквени дела а непосредно њом управља ректор и академијски Савет.

[§ 5. Предмети учебни, који се у Академији]* предају, јесу:

У Филозофском факултету [предаваће се

1. Историја цркве
2. Догмати православне вере,
3. Христијанска нравственост
4. Психологија
5. Логика Филозофија (све части)

6. Метафизика
7. Естетика

8. Филозофија права — природно право]*

9. Филологија
10. Обшта историја

[11. Историја]* Славена [с особитим обзиром на Југославене]* и Србе.

12. Историја литературе [знаменити европски народа с особитим обзиром]* на литературу Славена [у обште, нарочито пак Југославена]* и Срба

[13.]* Народна економија

[14.]* Финансије

[15.]* [Административно право и наука]*

[16.]* Политична рачуница (са државним [и трговачким]* књиговодством) [и науком трговине].*

[17. Агрономија]*

§ 6. У Техничком факултету предаваће се:

1. Елементарна математика
2. Физика
3. Зоологија

и 6. Пољска економија

Технологија хемијска

§ 6.

2. Административно право (Јустинијанове институције).

10. Практична правна упражњења.
академијски

Науке у Филозофјском факултету

совет

бдети да се учење и предавање у Великој школи

4. Ботаника
5. Минералологија с геогнозијом
6. Хемија
7. Дескриптивна и практична геометрија
8. Виша математика
9. Механика
10. Наука о грађевини на суву и на води

11. Хемијска технологија
[§ 7.]* У Правном факултету предаваће се:

1. Јавно, тј. државно и међународно право, с особитим призрењем на Србију.

- [2.]* Римско право
- [3. Црквено право]*
4. Грађански законик
5. Грађан. судејски поступак
6. Трговачки законик
7. Криминални законик
8. Криминални судејски поступак
9. Судска медицина.

§ 8. Које ће, од свију ови наука, који професор предавати, определитиће [универзитетски]* савет, а потврдиће министар просвете и црквени дела.

§ 9. Науке Филозофјског факултета свршаваће се за три године, Напротив

§ 10. Течај наука у Правословном, а тако исто и у Техничком факултету, трајаће по четири године [дана].*

§ 11. Академијски савет састоји се из ректора, свију академијски професора и суплента.

§ 12. Главни задатак академијског савета биће: настојавати, да [академијске]* науке с временом напредују и усавршавају се. [С тога, он ће разјашњавати о свима]* средствима, којима се овај напредак подпомаже, и на то односећа се своја закључења или ће по надлежности сам у дело приводити, или ће поради тога чинити представљења

министру просвете и црквени дела.
По томе

§ 13. Он ће, у почетку године училиштне, доводити у сагласије програме професора свију факултета, и одређиваће за сваки предмет часове предавања [преко целе године].*

§ 14. Он ће сваке године одређивати, колико се од буџетске суме на поједине струке научни средстава издати има.

[§ 15. Он ће давати мненије министру просвете и црквени дела о кандидатима за професорско или суплентско звање при Академији].*

§ 16. Он ће одређивати време испита из поједини наука.

§ 17. Он ће, с концем године училиштне, извештавати министра просвете и црквени дела о своме годишњем раду, [и том ће приликом слати и класификације свију ученика реченом Министарству].*

§ 18. Академијски савет избира из средине своји чланова сваке године једног [перовођу],* кога је дужност водити протокол седница саветски, као и протокол класификација, [давати нужне из овог у школским сведочанствима изводе].*

§ 19. У име академијског савета издаваће се сведочанства академијским ученицима, како су свршили [које]* науке [своје].* Ова сведочанства подписују ректор и [перовођа].*

§ 20. Ректора Академије поставља, из редовни професора, Књаз, на предлог министра просвете и црквени дела, на неизвестно време. [Док је ректор у тој дужности, он редовно није обавезан предавати ниједан предмет].*

§ 21. Главна је његова дужност пазити, да се све оно тачно и савестно извршује, што је за [постизање]* предпостављене академијске цели нужно. Тога ради

§ 22. Он настојава, да се за предавање одређено време тачно на то употребљава, да професори све, што

§ 15. Совет академијски бира најдостојније а сиромашне ученике, којима ће се благодетније из правитељствене касе издавати.

и о стању заведенија.

деловођа,

§ 19. Изводи протокола класификација издаваће се као школска сведочанства у име Акад. савета под подписом ректора и деловодитеља.

постигнуће

им из наука свршити треба, у своје време свршују; да они професори, који под својом руком имају који кабинет или ручну академијску библиотеку, ова научна средства уредно заводе у спискове, и у добром реду обрђавају; да испити из наука са свим непристрасни буду. Гди би год у овим случаима какву неуредност приметио, дужан је дотичног професора на тачност опоменути; а, по потреби, и вишу власт о неуредности извести.

§ 23. Он испитује школска сведочанства ученика, који у Академију ступити желе, и по томе изјављују дотичним ученицима примају ли се [у Академију]* или непримају.

§ 24. Он настојава, да се академијски ученици, како у школи тако и изван школе, сходно позиву избражени и уљудни младића, владају, и убоште да испуњавају законе школске; [који им се у почетку сваке године свечано саопштавају].* По томе

§ 25. Он [опомиње]* и казни ученике за њиово неупутно владање, укором и затвором до осам дана, и само таке случајеве предлаже на суђење Академијском савету, због осам дана, [или из Академије искључити].*

§ 26. Он рукује с новцима на научна средства и друге потребе одређенима, троши их или сам, или по закључењу Академијског савета, [и о њима предаје рачун Глав. контроли].*

§ 27. Он подписује сва писмена, која се [из Академије]* одправљају.

§ 28. Професоре и супленте Академије поставља указом Књаз, на предлог министра просвете и црквених дела, а по саслушању Савета академ.

и на друге казни у § 37 изложене слушатељ

у име В. школе

немају као такви никакви чиновнички права, и њи наименовава министар просвете и црквени дела.

у. Ш.

Редовни ученик академски може само онај бити

Но

конца исти месеци

§. 29. Правни одношај професора, — суплента и ректора, као државни чиновника, према држави одређен је нарочитим законима.

§ 30. Доценти, (учитељи) језика и вештина при Академији [у правима својим (равна су гимназијама, суплентима, учитеља, која министар може наименовати, немају никаква чиновничка права].*

§ 31. Професор [Академије].* кад му је нужа одсуствовати од дужности, ако то неће дуже трајати од три дана, мора на то имати допуштење од ректора, а ако има потребу одсуствовати дуже, онда има тражити допуштење преко ректора од самог министра просвете и црквени дела.

Но кад који професор жели куд путовати у време школског одмора, онда му и на дуже време издаје допуштење сам ректор.

§ 32. [Само ће се онај моћи сматрати за редовног академијског ученика].* који се код ректора у који од поменути факултета уписује.

§ 33. [Међутим].* и осим редовни ученика, моћи ће на допуштење ректора].* и друга лица слушати предавања поједини академијски наука.

§. 34. Време уписа редовни ученика јесу прва три дана месеца септембра и фебруара.

Но ко би болешћу или другим важним узроком сметен био у речено време уписати се, томе ће допуштено бити то и до [1. октобра или фебруара]* учинити, само ако [доствајерно]* докаже нужду свога зашћења.

[§ 35. Ученици Правнога и Техничког факултета обавезни ће бити, у течају свога факултета, слушати и од најсходнији за њову струку предмета Философијског факултета најмање четири часа недељно, а тако и ученици Философијског факултета дужни ће бити слушати само оне предмете из кога другог факултета,

које им Академијски савет, по одобрењу министра просвете и црквени дела, прописао буде].*

§ 36. Академијски ученици, што се тиче школског реда и уобште нравствености и уљудности подчинени су академијским властима.

[Но у ваншколским и другим одношењима, као већ зрели младићи, равни су осталим грађанима отечества, и подлеже грађанским властима].*

Кад би по својој надлежности

§ 37. [Међутим].* грађанске власти [кад]* каквог академијског ученика казнити морају, дужне су известити ректора, због какве је кривице и на какву казну исти ученик осуђен био.

§ 38. Министар просвете и црквени дела саслушавши мненије Академијског савета, прописаће правила како за испитивање тако и оцењивање ученика у наукама и писменим саставима, тако и уобште правила о владању њином у школи и изван школе.

§ 39. [Годишњи школски течај почиње с почетком септембра, и свршује се с концем јунија. Он се, поради удеснијег предавања поједини научни предмета подељује на два равна полутечаја или семестра].*

Поједини научни предмети предају се у течајима или семестрима, од 1. септембра до конца јануара и од 1. фебруара до конца јунија с изузетком времена за учење и испите потребни.

Науке се предају јавно по програмима,

§ 40. [За цело време годишњег течаја, изузимајући празничне дане и мањи одмор, а к томе и дане јавни испита, предавање се науке сваки дан по плану].* који ће се у почетку сваке године, сачинити и обзнанити.

За свако предавање одређује се један час.

§ 41. [Предавања су јавна].* и за свако предавање одређује се [као и досад]* један час.

Одмор школски је осим недељни и празнични дана

§ 42. [Мањи је]* одмор [двапут у години]* од 23. до 27. децембра и од великог до светлог четвртка закључно и цео месец јули и август. Осим тога овлашћен је ректор, када за потребно нађе, по који дан одмора питомцима Академије допустити.

[§ 43. Велики одмор траје целог месеца јулија и августа].*

§ 44. Испити из наука сваког факултета држаће се на концу оног семестра, кад се науке сврше и трајаће највише по петнаест дана. Но Академијски савет, по одобрењу министра просвете и црквени дела, може изузетно по основаним молбама дозволити да поједини ученици и мимо овог времена испите положити могу.

§ 45. Испити биће јавни, [као и предавања]* а испитиваће се на њима само редовни академијски ученици.

§ 46. *Научна средства*: ручна библиотека, физички, зоологички, ботанички и минералогички кабинет са збирком модела за [агрономију],* к томе збирка математични оруђа и хемијска лабораторија стајаће под управом дотични професора или на то одређени лица, која ће за уредност и исправност њиову, коме треба, одговарати; [но и ректор има надзор над истима водити].*

[§ 47. На попуњавање свију речени научни средства одређиваће се буџетом сваке године сума, колико се потребна покаже].*

Овим Устројењем губе закониту силу Устројеније Књаж. србског Лицеја од 15. септембра 1853, ВНо II.881/СНо II.979, Наставленије за Гл. инспектора училишта од 17. јунија 1853. ВНо 566/СНо 525; књажеско решење од 14. јунија 1856, ВНо 813, и сва друга законска наређења која би овоме Устројењу противна била.

Устројење ово ступа у живот од дана, у који га подпише Књаз.³

Оригинал. АС, ДС, 1863, 369.

¹ Нацрт о гимназији изостављен је. Види прилог.

² На десној страни је текст министра просвете, а на левој су исправке и допуне комисије Државног савета. Прецртан текст означили смо косим заградама и овим знаком — *.

³ Види следећи докуменат

431.

Београд, 7. [19] септембра 1863.

Комисија за преглед нацрта Савету — износи своје мишљење о пројекту министра просвете.

Државном Савету,

По решењу Савета од 2. о. м. Но 674, подписани прегледали смо пројекте устројства „Гимназије и Академије“, што је г. заступник министра просвете и црквени дела Савету 30. пр. м, ПН 2563, на решење поднео.

Све што смо год приликом расматрања овог врло важног предмета приметити имали, саопштили смо г. заступнику министра просвете и он је све наше примедбе усвојио и у свом предлогу тако поправио, те то сад служи за предлог.

Само нека питања остала су, о којима се нисмо могли сви сложити, и то у устројству „Академије или Велике школе“.

1. Дуго смо размишљали како би се највишем научном заведенију нашем име цели најсходније дало. Сви смо признали, да име „Академија“ у млогом погледу neodговара правом задатку тог заведенија, а осим тога да се оно по разним местима разно употребљава и разно значење има. Тако најобичнија „Академијом“ зову се она заведења, у којима се науке *једне струке* предају, дакле једне од оних, које принадлеже ком од факултета или оделења, какви ће наша највиша школа, по предлогу, *три* имати.

Тако има „Академија“ пољске економије и у Хоснхајму у Виртенбершкој држави у којој су се наши државни питомци пољскопривредне струке учили. Тако има у Петрограду „Академија медикохирургична“; тако има више „Духовни академија“ у Русији. А има у разним државама „Академија и разни лепи вештина“, као „Академија музике, певања“ и т. д.

Тражили смо име, које би сходније било одређењу наше највише школе.

Најпосле, немогући се у томе сложити, остали смо подељеног мненија. Прво и треће подписани примили су по предлогу назив „Академија“. Друго подписани желећи избећи разно значење те речи, налази да би цели најсходније било узети србску реч, па да се наше то заведеније назове „Велика школа“, као што тако и јест.

Четврто подписани имајући на уму, да се скоро свуда велике школе, где више факултета или оделења научни има, *мада нису све баш науке заступљене*, зову „Универзитети“, мисли да би и најудесније било и највише одговарало стању ствари, о којој је реч, кад би се наша највиша школа назвала „Србско свеучилиште“, па временом нека се усавршава као што се чинило и по другим државама, и као што видимо да се и дан данашњи чини. Ево у најскорије доба у Аустрији у Грацу тамошњем Универзитету придодано је лекарско оделење или факултет, а

и без тог оделења звао се Универзитет и никоме се то није страшно видело.

Почем се дакле у овом питању нисмо могли сложити, остаје да се то реши у заседанију Савета.

2. Код §-а 3. четврто подписани мисли, да би у више погледа добро и цели сходно било, да се дода ово: „Као саставни део Свеучилишта сматра се и богословска школа, која ће се управљати по свом устројству“.

3. И при §-у 20-м нисмо се могли сложити. Треће подписани мисли, да и ми треба да останемо при опште усвојеном начину, да ректора највишег научног заведења бирају професори, а владалац наименује.

И четврто подписани тог је мишљења с тим додатком, да се ректор бира и наименује за „извесно време“, а не „неизвестно“, као што се предлаже.

4. Код §-а 30, друго подписани изјавио је своје мишљење, да се „доценти“ назову „учитељи“. I

5. Исти друго подписани желеи, да се при §-у 33. Устројства највишег научног заведенија дода: „да ће осим редовни ученика“, друга лица моћи слушати предавања поједини наука „тек по дозволењу ректора.“¹

Членови Комисије
Ф. Христић
Станојло Петровић
Јован Гавриловић
Дим. Матић

Концепт. АС, ДС, 1863, 369.

Напомена: Нацрт Министра просвете прочитан је на седници Савета 14. септембра и тада је образована ова комисија.

¹ Види следећи докуменат.

432.

Београд, 17. [29] септембра 1863.

Коста Бранковић Димитрију Матићу — даје допунска објашњења у погледу распореда предмета на факултетима у новом нацрту.

Господине!

По нашем разговору част ми је овим моје мненије у препорученом нама послу вам доставити.

Истина, ја сам позват да изјавим своје мишљење на томе: које би поименце науке ученици једнога факултета имали слушати у коме другом факултету; али ја сам се ипак усудио, пре него што одговорим на речено питање, јоште понешто предходно приметити.

1. Кад је у предлогу цела философија (све части), онда зар неби с горег било додати јоште и историја философије. Али би онда на то требало два професора, и онда би, по моме мненију, философија заузимала готово трећину свију чисто философијски часова, — а не знам да ли правитељство мисли образовати чисто гореречене философе, или можда више иначе изображене и практичније људе. За ове друге, по моме мишљењу, могло би прилично доста бити: логика, психологија, естетика, философија права и етика.

2. Ја би административно право бар само зато ставио у Факултет правни, што се оно зове *право*.

3. Јавно право Србије ставио би као особити предмет. Јер некако и другчије (бар са спољне форме узимајући) кад се што самостално узима, а другчије кад се узима узгред с чиме другим. Наше јавно право, колико је толико, држим да бар чести ради србске треба да у србском заведенију заузме своје место као особита наука, пак ма му се само један сат недељно у једном семестру одредио за предавање. Но може му се дати до 2—3 сата.

Сад узевши у призрење ове приметбе, ја би био скромнога мненија, да од философијски предмета имају слушати ученици Правнога факултета све друге осим пољске економије, али да небуду обвезани полагати испита из филологије и објасњавања латински класика, а, ако се нађе за добро и јошт из кога предмета. Напротив

Ученици Философијског факултета да буду обвезани слушати у Техничном факултету: јестествену историју (зоологију, ботанику, минералологију с геогнозијом), фисику и елементарну математику, а у Правном административно право и јавно право Србије. Најпосле

Ученици Техничног факултета нека буду дужни слушати у Философском факултету: народну економију, финансију, политичну рачуницу с књиговодством и пољску економију, али да из ове последње неморају испит полагати.

По томе предмети за ученике Философијског факултета могли би бити овако расположени:

I година

1. семестар

2. семестар

	часова		часова
Логика	4	Психологија	5
Обшта историја	6	Обшта истор.	6
Филологија	5	Објасн. лат. кл.	5
Објаснење класика латински	3	Елем. матем.	6
Елемент. матем.	6		
Свега	24	Свега	22

II година

1. Семестар		2. Семестар	
часова		часова	
Истор. литературе	7	Естетика	2
Философија права	4	Етика	2
Објасн. лат. клас.	3	Србска историја	3
Јестествена истор.	6	Објасн. лат. клас.	3
Фисика	4	Јестеств. историја	6
		Фисика	4
Свега	24	Свега	20

III година

1. Семестар		2. Семестар	
часова		часова	
Народна економија	6	Финансија	6
Политич. рачун. с књиговод.	8	Пољска економија	4
Администр. право	6	Администр. право	6
		Јавно право Србије	3
Свега	20	Свега	19

Као што је видити ови ученици имали би само у два семестра по 4 сата на дан, а у другим семестрима кад три кад четири, што неби рекао да је много.

Ако би се нашло за добро да се предаје и метафизика и наука верозакона и историја философије, онда би се у 2 семестру I године могло додати 3 сата за метафизику, у 2 семестру II год. 1 сат за науку верозакона, а у оба семестра III године по 5 часова за историју философије.

Ученици Правнога факултета имали би слушати:

I година

1. Сем[естар]		2. Сем[естар]	
Логика	4	Психологију	5
Обшту историју	6	Обшту историју	6
Објасн. лат. клас.	3	Објасн. лат. клас.	5
Философија права	4	Естетику	2
Римско право	6	Римско право	6
Свега	23	Свега	24

II година

1. Сем.		2. Сем.	
часова		часова	
Филологију	5	Етику	2
Објасн. лат. клас.	3	Србску истор.	3
Криминал. закон.	6	Објасн. лат. кл.	3
Судејску медицину	4	Криминал. зак.	6
Црквено право	3	(Обште) државно и међунар. право	6
Свега	21	Свега	20
		(Метафиз.?)	3
		(Наука верон.)	1
		Свега	24

III година

1. Сем.		2. Сем.	
часова		часова	
Историју литературе	7	Политич. рачун.	8
Грађан. законик	10	Грађ. закон.	10
Администр. право	6	Админ. право	6
Свега	23	Свега	24

IV година

1. Сем.		2. Сем.	
часова		часова	
Суд. поступ. грађ.	3	Суд. поступ. грађ.	3
Суд. поступ. крим.	3	Суд. поступ. крим.	3
Трговач. закон.	4	Практич. упр. грађан.	3
Јавно право Србије	3	Практ. упраж. криминал.	3
Народну економ.	6	Финансију	6
Свега	19	Свега	18
(Историја фил.?)	5	(Истор. фил.?)	5
Свега	24	Свега	23

Ученици Техничкога факултета имали би слушати:

I година		II година	
1. Сем.	2. Сем.	1. Сем.	2. Сем.
часова		часова	
Елемент. матем.	6 6	Вишу математику	6 6
Елементе дескриптивне геометрије — цртање	12 12	Дескриптивну геометр.	18 18
Физику	4 4	Минералогiju и геогн.	3 3
Зоологију и ботанику	3 3		
Свега	25 25	Свега	27 27

III година		IV година	
1. Сем.	2. Сем.	1. Сем.	2. Сем.
часова		часова	
Обшту хемију	4 4	Хемиску технологију	4 4
Механику	4 4	Науку о грађевини	18 18
Практ. геометр. с цртањем	10 10	Свега	22
Народну екон.	6	Полит. рачун. с књигов.	8
Свега	24	Свега	30

Финансије	6
Свега	28

Најпосле, ако ми се само и пређашње приметбе, кад нисам за њи питан, неће сматрати за неко натуривање своје мисли, — ја би рекао, да би оно што је у § 36. изостављено, могло се оставити као што је било. Јер многе тужбе ректору и Савет академијски једва и могу као што треба изследити (као н. п. гди је нужно да се свдок или и парничар закуне), и често је потребно упутити тужитеља грађанској власти. Осим тога школска власт и у случају доказане кривице не може у оној мери казнити као што би грађанско лице за подобну кривицу казњено било, пак после из тога пораба се, да се и њак према грађанству — а и самој грађанској власти — већма безобразни, а тиме се пораба незадовољство и вика на њаке и на саму велику школу. Ако је истина што сам ја чуо, ни у Паризу нису ђаци виши школа изузети испод грђанске власти.

Господине! Ја сам овде написао више него што би можда требало, а за цело више него што се тражило од мене, па зато вас врло лепо

молим, да би ове моје приметбе господи членовима Советске комисије само сумарно предложити доброту имали.¹

Ваш поштоватељ,
К. Бранковић

Оригинал. АС, ДС, 1863, 369.

¹ Види следећи документ.

433.

Београд, 17. [29] септембра 1863.

Комисија за преглед нацрта Савету — извештава га о новим изменама у пројекту о Великој школи.

Државном савету,

По решењу Савета од јучерањег дана (види протокол заседанија тог дана под бројем 4), подписани састали смо се са г. заступником министра просвете и црквени дела и споразумели смо се:

I. Да су слушатељи Филозофског факултета дужни учити, осим предмета свог научног одељења, још ове науке, и то:

1. из Правног факултета:

- а) Јавно право Србије,
б) Административно право,

2. Из Техничког факултета:

а) Физику, јестествену историју, т. ј. зоологију, ботанику и минералогiju, с геогнозијом, и елементарну математику.

II. Слушатељи Правног факултета имају учити:

1. Из Филозофског одељења

а) Из филозофије логику и психологију, б) историју Срба, в) народну економију и г. финансију.

III. Слушатељи Техничког факултета дужни су учити:

1. Из Филозофског факултета:

а) Из филозофије логику, б) историју Срба, в) политичку рачуницу (с државним књиговодством).

2. Из Правног факултета: административно право.

Из свију избројани наука имају ученици испите полагаати. А осим ти предмета, Савет Велике школе да може с одобрењем министра просвете наредити, које још науке слушатељи свију факултета из друга два одељења, имају учити са полагањем испита, или без полагања испита.¹

Чланови Комисије:
Ф. Христић
С. Петровић ./.
Јов. Гавриловић
Д. Матић

Концепт. АС, ДС, 1863, 369.

¹ Види следећи документ.

434.

Београд, 18. [20] септембра 1863.

Комисија за преглед нацрта Савету — предлаже још једном допуне у погледу распореда предмета на факултете Влике школе.

Државном Савету,

Комисија, која је одређена да прегледа Устројство „Велике школе“ (Академије) састала се опет са г. заступником министра просвете и црквени дела и саветовала се о неким питањима тог предмета, који сад Државни совет занима.

Тако, размишљавано је о томе, да ли и статистика, које нема у предлогу, да се прими, и нашли смо за добро и цели сходно, да се она у ред наука, које припадају Филозофском факултету, и то после „финанције“ прими, а да је имају учити поред слушатеља Филозофског оделења и они који уче право.

После тога, наодећи да би за слушатеље Правног факултета, ако би они имали учити само оне науке, о којима је досад решено, кад се оће да течај за то оделење четири године траје, врло мало часова преко седмице долазило, дошли смо до тог закључења: да се осим досад примљени за то оделење обвезателни наука, још и ове пропишу: 1. Практична филозофија, у коју долази и филозофија права или природно право, 2. Обшта сторија, 3. Историја Срба и 4. Објасњавање латински класика.

Тек кад се и ове четири науке, поред остали, усвоје за речено оделење, имали би правослови недељно по 18 1/2 часова, и то кад се права за четири године уче, нерачунајући ту и оно време, које ће се, по усвојеном начину, одредити за практично правословно упражњавање.

Сматрали смо за дужност позор Државног совета на вишенаведено обратити и молити га, да и то у разсуђење узети и с обзиром на наше устмене разлоге предмет решити изволи.

Што се тиче остала два факултета, т. ј. Филозофског и Техничког, кад смо начинили преглед часова, нашли смо, да се предмети, који ће се предавати, могу тако распоредити, да не буде ни много ни мало часова, него колико може поднети.¹

Членови Комисије:
Ф. Христић
С. Петровић
Јов. Гавриловић
Д. Матић

Концепт. АС, АС, 1863, 369.

¹ Види следећи докуменат.

435.

Београд, 21. септембра [3. октобра] 1863.

Комисија за преглед нацрта Савету — предлаже да нови члан о кажњавању студената уђе у закон о Великој школи.

Државном Савету,

По закључењу Совета од јуче (види протокол заседанија тог дана под бројем 24) подписани састали смо се с г. заступником министра просвете и за казан питомаца Велике школе споразумели смо се, да се после § 36, као нов § пропише ово:

§

„Питомци Велике школе могу се за своје кривице казнити: укором, затвором у празној соби за то одређеној, до месец дана, одлучењем од јавног редовног учења, без губитка права на полагање испита, забраном учења у земаљском школском заведењу, с губитком права на полагање испита, и једно и друго на време до годину дана, и на последку изгнањем из заведења на свагда.

Пресуда Академског совета, која би изрицала изгнање, подноси се пре коначног извршења, по дужности министру просвете и црквени дела, на размотрење и одобрење.

Министар просвете и цркв. дела, по молби они који се тиче, може ублажити и остале казни“.

Членови Комисије:
Ф. Христић
С. Петровић
Јов. Гавриловић
Дим. Матић

Концепт. АС, АС, 1863, 369.

Напомена: Ово је 39. члан Закона о устројству Велике школе.
¹ Види следећи докуменат.

436.

Београд, 24. септембра [6. октобра] 1863.

Михаил М. Обреновић III.
По милости божјој и вољи народа
Књаз србски

Проглашавамо и објављујемо свима и свакоме, да је Државни совет
решно, и да смо ми одобрили и одобравамо:

ЗАКОН
О УСТРОЈСТВУ ВЕЛИКЕ ШКОЛЕ
(Академије)

§. 1.

Велика школа научно је заведење за вишу и стручну израженост.

§. 2.

Велика школа стоји под врховним старањем министра просвете и црквени дела, а непосредно њом управља ректор и академијски совет.

§. 3.

Велика школа има три факултета или одељења: Филозофијски, Технични и Правни.

§. 4.

Науке, које се у Великој школи предају, јесу:

У Филозофијском факултету:

1. Филозофија (све части);
2. Филологија;
3. Обшта историја, с особитим обзиром на Славене;
4. Историја Срба;
5. Обшта историја литературе, с нарочитим погледом на литературу Славна и Срба;
6. Објасњавање латински класика;
7. Литература и објасњавање француски класика;
8. Народна економија;
9. Финансија; и
10. Политична рачуница (с државним књиговодством).

§. 5.

Осим предмета у §. 4. избројани, слушаатељи Филозофијског факултета дужни су учити јошт ове науке из друга два факултета: елементарну математику, физику, зоологију, ботанику, минералогiju с геогнозијом, административно право и јавно право Србије.

§. 6.

У Техничном факултету предаваће се:

1. Елементарна математика;
2. Физика;
3. Зоологија;
4. Ботаника;
5. Минералогija с геогнозијом;
6. Пољска економија;
7. Хемија;
8. Дескриптивна и практична геометрија;
9. Виша математика;
10. Механика;
11. Наука о грађевини на суву и на води; и
12. Технологија хемијска.

§. 7.

Слушаатељи Техничног факултета, осим предмета у §. 6. изложени, дужни су учити јошт ове науке из друга два факултета: логику, народну економију, финансију, политичну рачуницу (с државним књиговодством); административно право и литературу и објасњавање француски класика.

§. 8.

У Правном факултету предаваће се:

1. Римско право (Јустинијанове институције);
2. Грађански законик;
3. Грађански судски поступак;
4. Трговачки законик;
5. Криминални законик;
6. Криминални судски поступак;
7. Судска медицина;
8. Административно право;
9. Јавно право Србије; и
10. Међународно право.

§. 9.

Слушаатељи Правног факултета дужни су, поред наука свог одељења у §. 8. избројани, учити јошт и ове предмете: логику, психологију, филозофију права, народну економију, финансију, објасњавање латински класика, литературу и објасњавање француски класика, зоологију, ботанику, минералогiju с геогнозијом и хемију.

§. 10.

Осим тога министар просвете и црквени дела у договору с Академијским советом према могућности одредиће начин како ће слушаатељи Правног факултета прилике имати, да се у правним наукама и практично упражњавају.

§. 11.

Из свију наука досада изложени у §§. 4, 5, 6, 7, 8. и 9. имаће се испити прописно полагати.

§. 12.

Министер просвете и црквени дела, по саслушању Академијског савета, определиће науке, које ће који професор предавати.

§. 13.

Науке Филозофијског факултета свршаваће се за три године; напротив течај наука у Правном, а тако исто и у Техничком факултету трајаће по четири године.

§. 14.

Но слушатељи Правног факултета дужни су оне предмете из остала два факултета, који су у §. 9. изложени, према природи исти, неке предходно у првој години учења, а неке у течају остали година учити.

§. 15.

Академијски савет састоји се из ректора, свију академијски професора и суплента.

§. 16.

Главни задатак Академијског савета биће, старати се, да учење и предавање наука у Великој школи с временом напредује и усавршава се. Стога, он ће размишљавати о свима средствима, којима се овај напредак подпомаже, и на то односећа се своја закључења или ће по надлежности сам у дело приводити, или ће поради тога чинити представлења министру просвете и црквени дела. По томе

§. 17.

Он ће у почетку школске године прегледати, а по потреби у сагласности доводити и исправљати, програме професора свију факултета, и одређиваће за сваки предмет часове предавања.

§. 18.

Он ће сваке године одређивати, колико се од буџетске суме на средства поједини научни струка издати има.

§. 19.

Савет академијски бира најдостојније, а сиромашне ученике, којима ће се благодетијаније из правитељствене касе издавати.

§. 20.

Он ће опредељивати време испита из поједини наука.

§. 21.

Он ће с концем школске године извештавати министра просвете и црквени дела о свом годишњем раду и о стању заведења.

§. 22.

Академијски савет избира из средине своји чланова сваке године једног деловодитеља, кога је дужност водити протокол заседања саветски, као и протокол класификација и уопште ректору у писмоводству у помоћ притицати.

§. 23.

Изводи протокола класификација издаваће се као школска сведочанства у име Академијског савета, с потписом ректора и деловодитеља.

§. 24.

Ректора Велике школе поставља, из редовни професора, Књаз на предлог министра просвете и црквени дела, свагда на једну годину.

§. 25.

Дужности су ректора: да настојава, да се за предавање одређено време на то употребљава, да професори све, што им из наука свршити треба, у своје време свршују; да они професори, који под својом руком имају који кабинет или ручну академијску библиотеку, ова научна средства уредно заводе у спискове, и у добром их реду одржавају; и да испити из наука и оцена успеха сасвим непристрасни буду. Где би год у овим случајевима ректор какву неуредност приметио, дужан је дотичног професора на точност опоменути; а по потреби и вишу власт о неуредности извести.

§. 26.

Ректор испитује школска сведочанства ученика, који у Великој школи ступити желе, и по томе изјављује дотичним ученицима, примају ли се или непримају.

§. 27.

Он настојава, да се академијски ученици, како у школи, тако и изван школе, сходно позиву изображени и уљудни младића владају, и уопште да испуњавају законе школске.

§. 28.

Он казни ученике за њихово неупуотно владање укором и затвором до осам дана, и само такве случајеве предлаже на суђење Академијском савету, због који би се академијски слушатељ имао осудити на веће казни (види §. 39.).

§. 29.

Он рукује новцима на научна средства и друге потребе одређенима, троши их или сам, или по закључењу Академијског савета.

§. 30.

Он подписује сва писмена, која се одправљају у име Велике школе.

§. 31.

Професоре и сунпенте Велике школе министар просвете и црквени дела по саслушању Академијског савета предлаже Књазу ради наименовања.

§. 32.

Правни одношаји ректора, професора и сунпента као државни чиновника према држави, одређен је нарочитим законима.

§. 33.

Лица, која би добила дозволење од министра просвете и црквени дела, да осим професора и сунпента, јавно предају у Великој школи какву науку, језик, или вештину, зваће се академијски доценти. Они тиме недобијају чиновничка права, и оно, што предају, није обвезателно за ученике.

§. 34.

Професор Вилеике школе, кад му је нужда одсуствовати од дужности, ако то неће трајати дуже од три дана, мора на то имати допуштење од ректора; а за дуже време има тражити допуштење преко ректора од самог министра просвете и црквени дела.

Но кад који професор жели куд путовати у време школског одмора, треба да се само јави ректору.

§. 35.

Редовни ученик академијски може само онај бити који је гимназију с успехом свршио, и који се код ректора у који од поменути факултета упише.

§. 36.

Но и осим редовни ученика моћиће и друга лица слушати предавања академијски наука.

§. 37.

За уписивање редовни ученика одређују се прва три дана месеца септембра и фебруара; но ко би болешћу или другим важним узроком препречен био, до тог рока уписати се, томе ће бити допуштено, то и до конца исти месеци учинити, само ако докаже нужду свога закашњења.

§. 38.

Ученици Велике школе, што се тиче школског реда и уопште нравствености и уљудности, подчињени су академијским властима.

§. 39.

Ученици Велике школе могу се за своје кривице казнити: укором; затвором у празној соби, на то одређеној, до месец дана; одлучењем

од јавног редовног учења, без губитка права на полагање испита; забраном учења у земаљском школском заведењу с губитком права на полагање испита, — и једно у друго на време до годину дана; и напоследку изгнањем из заведења насвагда.

Пресуда Академијског савета, која би изрицала изгнање, подноси се пре коначног извршења по дужности министру просвете и црквени дела на размотрење и одобрење.

Министар просвете и црквени дела по молби они, који се тиче, може ублажити и остале казни.

§. 40.

Кад би грађанске власти, по својој надлежности, каквог академијског ученика казнити морале, дужне су извести ректора, због какве је кривице и на какву казн исти ученик осуђен био.

§. 41.

Министар просвете и црквени дела саслушавши мненије Академијског савета, прописаће правила, како за испитивање тако и за оцењивање ученика у наукама и писменим саставима, а тако и уопште правила, о владању њиовом у школи и изван школе.

§. 42.

Поједини научни предмети предају се у течајима, или семестрима, од 1. септембра до конца јануара и од 1. фебруара до конца јунија, с изузетком времена одређеног за уписе и испите.

§. 43.

Науке се предају јавно по програмима, који ће се у почетку сваке године сачинити и обзнанити.

§. 44.

За свако предавање одређује се један час.

§. 45.

Одмор школски је, осим недељни и празнични дана, од 23. до 27. децембра, и од великог до светлог четвртка и цео месец јули и август.

Осим тога овлашћен је ректор, кад за потребно нађе, по који дан одмора допустити питомцима Велике школе.

§. 46.

Испити из наука сваког факултета држаће се на концу онога течаја, кад се науке сврше, и трајаће највише по 15 дана. Но Академијски савет, по одобрењу министра просвете и црквени дела, може изузетно по основаним молбама дозволити, да поједини ученици и мимо овог времена могу испите положити.

§. 47.

Испити биће јавни, а испитиваће се на њима само редовни академијски ученици.

§. 48.

Научна средства: ручна библиотека, кабинети физични, зоологични, ботанични и минералогички са збирком модела за математику и пољску економију, к томе збирка математични оруђа и хемијска лабораторија, састајаће под управом дотични професора или на то одређени лица, која ће за уредност и исправност њиову коме треба одговарати.

Овим законом губе силу:

Устројење књажеско-србског Лицеја од 15. септембра 1853. год., ВНо II.881/СНо II.979 (Зборник VII. страна 98);

Настављење за главног инспектора училишта од 17. јунија 1853. год. ВНо 566/СНо 525 (Збор. VII. страна 59);

Решење од 14. јунија 1856. ВНо 813; — и сва друга закона наређења, која би овоме устројству противна била.

Закон овај ступа у живот од дана, у који га Књаз подпише.

Препоручујемо нашем министру просвете и црквени дела, да овај закон обнародује и о извршењу се његовом стара; властима пак заповедамо, да по њему поступају, а свима и свакоме, да му се покорава.

ПН 2854.

24. септембра 1863. год.
у Београду

М. М. Обреновић

(М. П.)

Видно и ставио државни печат,
чувар државног печата,
министар правде,
Р. Лешјанин

Заступник министра просвете
и црквени дела, министар
финансије,
К. Цукић

Оригинал. АС, МПс, 1875, XI, 182.

РЕГИСТАР ЛИЧНИХ ИМЕНА

Абадул Меџид, 1, 86, 87
Авакумовић Јован, 563, 567, 569, 581,
585, 605
Агис III, 134
Адолф, 76
Аксентић Милован, 130, 160, 180, 196,
203
Аксентић Сава, 160
Александар Велики, 134, 228
Александар Караборђевић, 187, 207,
209, 212, 220, 234, 259, 260, 263, 270,
282, 297, 322, 323, 324, 333, 353, 354,
379, 385, 387, 399, 406, 427, 436, 439,
444, 448, 449, 450, 465, 466, 478, 479,
485, 486, 489, 490, 492, 494, 496, 497,
502, 513, 566, 576
Алковић Коста, 442, 450, 467, 476, 579,
656
Амица, 16
Анастасијевић Миша, 371, 376
Андоновић Е. А., 613
Андоновић Јефрем, 623, 650
Андрејевић Андреј, 505, 516
Андрејевић Арсеније, 73, 86, 87
Андрејевић Вукадин, 205
Андрејевић Јеврем, 376
Андрејевић Јефрем, 73
Андрејевић Тома, 374, 376, 378, 474
Анђа, 311
Анђа, 313
Анђелковић Мита, 159
Анђелковић Настас, 371, 375
Антигон, 134
Антић Владислав, 197, 204, 236
Антоније, 135
Антонијевић Борђе, 161, 163
Антонијевић Јован, 442, 450, 454, 476
Аполон, 155
Арен, Карл, 449, 950, 509, 512, 590
Аристотел, 154, 155
Арнот Антониј, 76, 77, 79, 80, 82, 83,
91, 109, 110, 111, 131, 147, 150
Арсенијевић Јован, 73, 160
Арсенијевић Лазар Баталака, 270,
286, 297, 299, 302, 303, 306, 401, 404,
405, 419, 426
Арсенијевић Марта, 73, 160
Атанасијевић Вукосав, 160

Атанасијевић Борђе, 259
Атанасијевић Симеон, 131, 160, 180,
196, 203
Бабовић Атанасије, 574, 575, 581,
607, 613, 622
Бан Борђе, 551, 564
Бан Магија, 329, 362, 363, 364, 380,
381, 395, 396, 398, 399, 402, 404,
447, 469
Банчић Светозар, 567, 575
Баралић, 60, 404, 436
Барјактаревевић Никола, 313, 326, 374,
380, 476
Барловац М., 649, 658, 659
Беговић Живадин, 133
Бекер, 228
Белопољак Атанасије, 658
Берар Васа, 648
Берисављевић Борђе, 251, 267, 309,
311, 383
Берић Стеван, 648
Бесаровић Панта, 253, 267
Бимбић Сима, 655
Бифон, 274, 382
Благојевић Борђе, 475, 498
Богдановић Владимир, 130, 131, 162,
179, 196, 203
Богдановић Марко, 162, 163
Богђевић Антоније, 497
Богђевић Димитриј, 119, 130, 160,
180, 181, 196, 197
Богђевић Милан, 517, 567, 575
Богђевић Савагије, 160
Божовић Божин, 14, 84, 89, 100, 119,
132, 158, 180, 181
Божовић Јоксим, 72, 158
Бојовић Тодор, 340
Болић Прокопије, 202
Боракровић Никола, 378
Борисављевић Коста, 450, 478, 498,
505, 516
Бошковић Јован, 654
Богиковић Стојан, 320, 321, 326, 340,
371, 374, 375, 376, 377, 380, 383,
404, 654
Брандајз, 471

Бранковић Димитрије, 130, 160, 180, 196, 203
 Бранковић Катарина, 160
 Бранковић Константин, 34, 37, 38, 39, 41, 43, 51, 54, 55, 56, 63, 67, 70, 73, 76, 78, 80, 83, 91, 93, 102, 109, 149, 163, 172, 173, 175, 177, 179, 180, 181, 182, 226, 241, 243, 245, 246, 247, 256, 263, 279, 316, 327, 333, 370, 383, 390, 391, 399, 402, 404, 406, 456, 471, 472, 487, 490, 492, 495, 497, 499, 501, 508, 509, 511, 518, 520, 532, 553, 554, 564, 565, 570, 573, 574, 578, 580, 581, 582, 583, 586, 590, 591, 593, 597, 599, 602, 605, 606, 608, 611, 614, 615, 621, 626, 627, 631, 637, 643, 646, 647, 649, 652, 654, 655, 659, 661, 663, 666, 673, 684, 689
 Бранковић Петар, 160
 Булић Борбе, 374, 376, 378, 389
 Булић Павле, 376
 Буловац М., 485
 Бучовић Драгутин, 505, 517, 558, 563, 566, 567, 575
 Бучовић Милан, 340, 371, 374, 377, 380, 384, 441
 Валтер Михаил, 501, 505, 516, 559, 567, 573
 Васиљевић Коста, 161, 163
 Вахлер, 228
 Величковић Атанасије, 162, 179
 Величковић Димитрије, 310, 326
 Величковић Манојло, 310
 Величковић Стеван, 162
 Вељковић Стојан, 489, 490, 508, 512, 514, 531, 532, 566, 570, 572, 573, 590, 621, 652, 659, 660, 661
 Веса болтаџија, 371
 Веселиновић Милосав, 475, 498, 510
 Весовић Живадин, 72, 100
 Весовић Јевтимиј, 31, 61, 66, 84, 88
 Весовић Павле, 31, 66
 Весовић Петар, 30
 Весовић Симеон, 30, 31
 Возаревић Глигорије, 98
 Возаревићка, 602
 Врањалић Михаил, 625
 Вујић Димитрије, 311
 Вујић Јосиф, 311
 Вујић Констан, 311
 Вујић Константин, 311, 326, 340, 384, 484
 Вујић, 376
 Вукићевић Иван, 613, 623, 650
 Вукичевић Јован, 130
 Вуковић Марко, 563, 567, 574, 601
 Вуковић Милан, 505, 516, 559
 Вуковић Сава, 27

Вукомановић Алекса, 386, 387, 392, 402, 405, 456, 469, 471, 486, 487, 507, 512, 515, 562, 573, 590, 599, 601, 602
 Вучић Перишић Тома, 44, 46, 52, 59, 79, 185, 186, 302
 Вучковић Борбе, 474
 Вучковић Јефрем, 626, 658, 661
 Вучковић Јован, 159
 Гаврил, 539
 Гавриловић Груица, 558, 563, 567, 569, 575, 581, 585
 Гавриловић Јован, 332, 333, 684, 689, 690, 691
 Гавриловић Лука, 376
 Гавриловић Момчило, 59
 Гарашанин Илија, 65, 371
 Герман Н., 116
 Гершић Јаков, 9, 11, 12, 13
 Голубовић Димитрије, 339
 Гребенаровић Коста, 499, 516, 553, 567
 Грујић Александар, 607, 624, 628, 655
 Грујевић Михаил, 67
 Грујевић Теодор, 35, 39, 55, 67
 Грујић Владимир, 105, 263, 496
 Грујић Јеврем, 250, 265, 267, 299, 314, 339, 485
 Грујић Пантелија, 314
 Грујовић Мијанло, 162
 Грујовић Сава, 162, 179, 196, 203
 Гудовић Јефрем, 454, 455, 476
 Давидовић Димитрије, 7, 52
 Давидовић Јелена, 30
 Давидовић Милан, 14, 30, 31
 Дамјановић Михаил, 239, 266, 285, 567
 Дамјановић Пеја, 159
 Дамјановић Милан, 505, 516, 558, 563, 572, 574, 596
 Дамјановић Раја, 288
 Данило, 313
 Данило, 603, 610
 Данић Данијел, 30, 31
 Данић Наумка, 30
 Даничић Борбе, 590, 601
 Дачић Лазар, 602
 Делић Сретен, 655
 Денић Коста, 567, 569, 575, 581, 585
 Дерок, 514
 Десмировић Алекса, 220, 238
 Димитрије Полиорцетес, 134
 Димитријевић Атанаско, 310
 Димитријевић Димитрије, 221, 239, 242, 252, 266, 285, 310, 339
 Димитријевић Бура, 159, 161
 Димитријевић Јован, 30, 35, 42, 55, 66

Димитријевић Коста, 205
 Димитријевић Лазар, 205, 237
 Димитријевић Никола, 205, 237
 Димитриј Јаков, 26
 Динић Стефан, 73, 133, 158, 180, 181
 Добринковић Тома, 477, 500
 Драгутиновић Коста, 266
 Драгутиновић Константин, 221, 238, 242, 252
 Дугалић Лазар, 629, 655
 Ђокић Арсеније, 197, 220, 236
 Борбевић Бошко, 371, 376
 Борбевић Димитрије, 204, 205, 497
 Борбевић Живан, 516, 567, 574
 Борбевић Живота, 649
 Борбевић Милутин, 73
 Бурић Александар, 30, 35
 Бурић А. Д., 614
 Бурић Јанићије, 20, 30
 Бурић Мијанло, 442
 Бурић Мојсило, 450, 454, 477
 Буришић, 602
 Бурковић О., 440
 Екер Јован, 507
 Жељезковић Михаил, 267, 312, 346, 352
 Жељковић Михаил, 326
 Живадиновић Јован, 204
 Живана, 312
 Живановић Јован, 426, 436
 Живановић Милојко, 371, 375
 Живић Јован, 507
 Живковић Јован, 253, 267, 309, 311, 326, 340
 Живковић Лазар, 205, 221, 237
 Живковић Сима, 442, 450, 459, 475, 498
 Живковић Стојан, 607, 625
 Живојковић Милојко, 313
 Жујевић Мијанло, 613, 623, 650
 Захаријевић Димитрије, 266
 Заравковић Јосиф, 499, 516
 Заравковић Максим, 629, 655, 657
 Заравковић Светозар, 655
 Зечевић Милош, 569, 575, 581, 607, 613, 622
 Зисић Андрија, 35, 39, 42, 50, 55, 66
 Зорић Георгије, 94, 96, 97, 98, 99
 Зорић, 79
 Зубан Лаза, 18
 Ивановић Живоин, 629
 Ивановић И., 37

Иванковић Стојча, 35, 43, 55, 61, 67, 84, 88, 100, 119
 Ивановић Груица, 14, 35, 42, 55, 61, 66, 84, 88, 100, 119
 Ивановић Никола, 67
 Ивковић Петар, 655
 Игњатовић Јован, 253, 267, 311, 314
 Илија, 313
 Илијић Станоје, 253, 267, 313, 326, 340, 383
 Илић Јован, 197, 204
 Илић Павле, 517
 Илић Радоња, 72, 158
 Илић Сретен, 267
 Илић Станика, 158
 Ирић Борбе, 204
 Исаиловић Димитрије, 9, 10, 11, 16, 23, 24, 25, 29, 53, 79, 84, 107, 108, 165, 178, 220, 245, 262, 306, 334, 335, 337, 341, 342, 354
 Исаковић Константин, 174
 Јагодић Илија, 582, 607, 613, 623, 628, 633, 650
 Јаковљевић Јован, 442, 450, 454, 455, 477
 Јаковљевић Коста, 384, 442, 450, 474
 Јаковљевић Лазар, 516, 558, 563, 567, 574
 Јакшић Владимир, 399, 402, 449, 452, 454, 456, 468, 469, 472, 511, 512, 513, 518, 529, 533, 534, 570, 573, 588, 590, 603, 604, 608, 614, 636, 650, 656, 657
 Јакшић Јаков, 30, 533
 Јакшић Максим, 389
 Јанке Франц, 34, 35
 Јанковић Алекса, 258, 259, 426
 Јанковић Јанко, 72, 158
 Јанковић Јован, 14, 72, 84, 89, 100, 119, 132, 158, 180, 181
 Јанковић Коста, 371, 376
 Јанковић Милован, 243, 253, 255, 267, 309, 312, 485, 492, 494, 502, 503, 504, 508, 512, 531, 555, 556, 557, 558, 561, 566, 573
 Јанковић Павле, 34, 37, 63, 77
 Јанковић Павле, 625, 629, 633, 655
 Јанковић Паун, 8, 186, 187, 188, 190, 1993, 194, 198, 199, 202, 206, 207, 208, 213, 214, 218, 234, 235
 Јанковић Тодор, 312
 Јевтимијевић Лазар, 655
 Јевтић Ката, 182
 Јела, 312
 Јелисавета, 313
 Јеремић Гаврило, 377
 Јеремић Новак, 221, 238, 242, 250, 252, 265, 266, 339
 Јечменић Илија, 655
 Јечменић Марија, 162

Јечменић Петар, 162
 Јован, 313
 Јован од Милера, 228
 Јованка, 311
 Јовановић Андрија, 374, 378; 380, 389, 442, 450, 479
 Јовановић Арсеније, 624, 655
 Јовановић Владимир, 331, 341, 371, 374, 376, 377, 379, 384, 389, 390, 441, 559, 561, 650, 651
 Јовановић Глигорије, 161
 Јовановић Димитриј, 119, 130, 160, 180
 Јовановић Димитрије, 475, 498, 516
 Јовановић Борђе, 625, 658
 Јовановић Борђе, 160
 Јовановић Живан, 239, 252, 266, 285, 311, 323, 326, 339
 Јовановић Живоин, 239, 266, 285, 311, 323, 326, 339
 Јовановић Здравко, 119
 Јовановић Илија, 371, 376
 Јовановић Јелена, 160
 Јовановић Јефта, 119, 131, 160, 180, 181, 196, 203
 Јовановић Коста, 374, 376, 378, 380, 384, 389, 442, 450, 474, 573, 574, 590, 601, 613, 614, 652
 Јовановић Лаза, 161, 163
 Јовановић Максим, 180
 Јовановић Марко, 376
 Јовановић Милоје, 267, 312
 Јовановић Михаило, 35, 39, 40, 42, 131, 160, 181, 196, 203, 205, 221, 237, 340
 Јовановић Ненад, 197, 204, 236
 Јовановић Никола, 221, 238, 376
 Јовановић Павле, 313
 Јовановић Панта, 205, 221, 237
 Јовановић Пантелија, 160
 Јовановић Перуника, 30, 73
 Јовановић Петар, 30, 31
 Петар Јовановић, 27, 29, 32, 86, 426
 Јовановић Радојица, 267, 313, 340
 Јовановић Рајко, 238
 Јовановић Риста, 120
 Јовановић Ружица, 160
 Јовановић Сава, 149, 150, 172, 173, 174
 Јовановић Светозар, 205
 Јовановић Свет., 476
 Јовановић Атан., 475
 Јовановић Стефан, 442, 450, 454, 475
 Јовановић Стојан, 312
 Јовић Јован, 624
 Јовић Коста, 371
 Јовшић Сава, 280, 282, 292, 293, 316, 402, 448
 Јоксић Димитрије, 475, 498
 Јоксић Милан, 624
 Јосимовић Емилијан, 214, 215, 218, 219, 220, 236, 256, 280, 282, 308, 309, 316, 321, 322, 383, 601, 606, 630, 631, 652
 Јосимовић Ј., 564
 Јосиф Рајачић, 577
 Јосифовић Стојко, 371, 374, 376, 377, 384, 389
 Јошев Борђе, 311, 326, 384
 Јула, 313
 Јулија Хуњади, 585
 Јустинијен, 296—298, 481, 482, 483, 484
 Кајус Фабијус Максимус, 134
 Каљевић Лука, 623, 650
 Каљевић Љубомир, 626, 634, 650
 Камп, 602
 Караборђевић Петар, 568
 Карамарковић Матија, 477, 498, 507, 516
 Карл XII, 135
 Караџић Вук, 178, 532
 Касабов Иван, 576, 577, 607, 623
 Катанић Алекса, 629, 655
 Катих Стевана, 158
 Катих Стефан, 72
 Кипр, 228
 Кламенс, 507
 Клеоменес III, 134
 Кнежевић Симеон, 313
 Кнежевић Стеван, 313, 326, 340
 Кнежевић Урош, 629, 655
 Книс, 561
 Ковановић Милан, 238, 242, 252, 266, 389
 Ковачевић Милан, 221
 Ковачевић Стеван, 553
 Ковачевић Филип, 238
 Ковачић Стеван, 500, 507, 516, 567
 Коић Петар, 607, 625, 628, 633, 655
 Којанов Георгије Стефанович, 323
 Колумбо, 135
 Комод, 135
 Корнеј, 274
 Коста Сараф, 371, 376
 Костић М. П., 25
 Кошић Димитрије, 450, 454, 455
 Крстић Милоје, 197, 204, 221, 236
 Крстић Михаил, 607, 626
 Крстић Никола, 440, 441, 447, 448, 462, 464, 468, 471, 472, 473, 478, 508, 510, 520, 529, 530, 531, 532, 539, 553, 554, 572, 588, 590, 594, 602, 621
 Крстић Петар, 655
 Кузмановић Кузман, 267, 339
 Кујунџић Јанићије, 612, 650

Лазаревић Александар, 205
 Лазаревић Марко, 450, 476, 498, 505, 516
 Лазаревић Радован, 267
 Лазаревић Светозар, 239
 Лазић, 10
 Лаловић Мијанло, 160
 Лаловић Радован, 131, 160, 180
 Лаушевић Груица, 384, 389, 441
 Лавајац Вељко, 119, 131
 Лепац, 135
 Лешјанин Милоје, 340
 Лешјанин Рајко, 328, 340, 402, 439, 443, 444, 448, 450, 452, 456, 458, 473, 478, 479, 480, 481, 484, 487, 489, 490, 494, 508, 531, 546, 550, 661, 698
 Лонгиновић Стефан, 239, 266, 285, 339
 Лоренц Рудолф, 228
 Лоц, 561
 Луј XIV, 135
 Лукић Василиј, 11, 13
 Лукић Илија, 478
 Лукић Јеврем, 558, 563, 567, 569, 575, 581, 585
 Лукић Марко, 558, 563, 567, 569, 575
 Лукић Милан, 374, 376, 377, 380, 384, 389, 442, 450, 474, 611, 625
 Лукић Милић, 162, 179
 Лукић Стефан, 267
 Лутер, 135
 Љушић Радош, 300
 Мага, 371, 376
 Мајсторовић Ранко, 19, 20
 Максимовић Јован, 582, 607, 623, 628, 633, 650
 Максимовић Максим, 476, 498, 516
 Максимовић Миленко, 629, 655
 Максимовић Милош, 312
 Максимовић Светозар, 238
 Максимовић Стефан, 34
 Малетић Борђе, 597
 Маливук Таговић, 37
 Мањалина, 311
 Марија, 11
 Маринковић Вук, 318, 332, 335, 337, 346, 360, 402, 456, 471, 479, 505, 506, 507, 510, 512, 515, 518, 520, 521, 531, 550, 552, 556, 557, 563, 566, 567, 570, 573, 578, 590, 592, 601, 605
 Маринковић Димитрије, 442, 450, 460, 465, 478
 Маринковић Марко, 11, 105
 Маринковић Матија, 309, 312, 314
 Маринковић Тодор, 314
 Маринковић Јован, 426, 512
 Марић Манојло, 581, 607, 626, 628, 634, 650
 Марјановић Павле, 197, 204, 221, 236
 Маркмилиер Фридрих, 47, 77, 186
 Марко, 313
 Марковић Аврам, 607, 613, 623, 628, 633, 650
 Марковић Алекса, 567, 571, 575, 596
 Марковић Александар, 517
 Марковић Аћим, 402
 Марковић Бранко, 376
 Марковић Бука, 311
 Марковић Јован, 162, 179, 197, 205, 221, 237
 Марковић Коста, 311
 Марковић Крста, 267, 340
 Марковић К. Б., 326
 Марковић Мита, 159
 Марковић Павле, 253, 267, 309, 313, 326, 371, 376, 378, 380, 383, 389
 Марковић Петар, 73
 Марковић Петар, 243, 253, 267, 339, 376, 378, 380, 383, 389
 Марковић Сима, 162
 Марковић Стефан, 18, 120, 212, 426, 522, 571
 Марковић Стоја, 73
 Марковић Стојан, 374, 376, 377, 384, 389, 442, 450, 474, 653, 654
 Марковић Стојна, 162
 Марковић Танасије, 205, 237
 Марковић, 79, 532
 Матешкић Ранко, 87
 Матија, 275
 Матић Димитрије, 14, 31, 35, 42, 55, 61, 66, 70, 71, 84, 88, 119, 150, 151, 270, 272, 300, 307, 308, 318, 327, 328, 334, 335, 383, 531, 585, 684, 689, 690, 691
 Матић Илија, 66
 Матић Марко, 243, 253, 267, 309, 312, 326, 339
 Матић Матија, 371, 376
 Матић Стефан, 197, 204
 Мацијевски, 462, 463, 464
 Мачванин Милош М., 250, 265, 299
 Машаревић Василије, 267, 310, 326, 339, 352, 389
 Мијаило, 311
 Мијатовић Чедомиљ, 582, 607, 628, 634, 650
 Мијушковић Тодор, 314, 374, 376, 377, 383, 389
 Мил Стјуарт Цон, 561
 Милаковић Јован, 159
 Милена, 314
 Миленковић Борђе, 204, 237
 Миленковић Иванко, 67
 Миленковић Јован, 87, 602
 Миленковић Милан, 238
 Миленковић Милош, 563, 569, 575

Миленковић Петар, 655
 Милешиновић Тимотиј, 113
 Милинковић Алекса, 86, 162, 179, 182
 Милинковић Јован, 162, 197
 Милинковић Јудјана, 162
 Милосављевић Радован, 160
 Милосављевић Смиљана, 160
 Милаићевић Арсеније, 30, 35, 39, 42, 50, 55, 61, 66, 84, 88, 119
 Милаићевић Јован, 288
 Милаићевић Никола Луњевица, 30, 66
 Милаићевић Радивоје, 371
 Миловановић Аксентије, 204
 Миловановић Веселан, 72
 Миловановић Григорије, 581, 607, 623, 628, 650
 Миловановић Јосиф, 341
 Миловановић Милаан, 238
 Миловановић Милосав, 629, 655, 657
 Миловановић Риста, 197, 204
 Миловук, 77
 Милојевић Димитрије, 30, 66, 87
 Милојевић Милош, 582, 607, 623, 628, 650
 Милојковић Владимир, 624
 Милојковић Радивоје, 253, 267, 309, 313, 326, 329, 330, 340, 371, 374, 375, 377, 380, 383
 Милосављевић Јован, 72, 158
 Милосављевић Јоксим, 73
 Милосављевић Марко, 648, 649
 Милосављевић Милосав, 73
 Милосављевић Мина, 73
 Милошевић Петар, 238
 Милошевић Стефан, 61, 73, 84, 89, 119, 133
 Милциадес, 52
 Миљковић Аксентије, 205, 222, 237
 Миљковић Јован, 163
 Мингардо Лукурго, 52
 Миовић Јосиф, 340
 Михаиловић Димитрије, 204, 237
 Михаиловић Иван, 66
 Михаиловић Јанко, 162
 Михаиловић Милаан, 655, 657
 Михаиловић Наум, 655
 Михаиловић Теодор, 267
 Мишковић Борђе, 221, 239, 242, 252, 266, 285, 311, 323, 326, 339
 Младеновић Дина, 73, 158
 Младеновић Коста, 26
 Младеновић С., 464
 Молијер, 274
 Момировић Димитрије, 475, 498
 Монтескије, 274, 382
 Мрцаиловић Милош, 314
 Мрцаиловић Тома, 314
 Мугавић Станко, 197
 Мучалица Олга, 387
 Мүшицки, 149

Наполеон, 135
 Настасија, 312
 Небригић Михаил, 267, 312, 340
 Небригић Никола, 312
 Недељковић Живко, 563, 571, 576, 581, 596
 Недељковић Милан, 477, 500, 582
 Недељковић Мирко, 162
 Недељковић Михаил, 607, 623, 628, 633, 650
 Немањић Растко види св. Сава
 Ненадовић Љубомир, 205, 459, 460, 649, 656, 658, 659
 Нетер Густав, 505, 517, 558, 567
 Нешић Димитрије, 105, 354, 442, 450, 477, 656
 Нигрис, 602
 Никић Јован, 161
 Никић Љубомир, 215
 Никола Павлович Романов, 86, 87
 Николајевић Голуб, 61, 72, 84, 88, 119, 132, 158, 180, 181
 Николајевић Димитрије, 465, 478, 500
 Николајевић Зиса, 66
 Николајевић Јоаким, 312
 Николајевић Константин, 35, 42, 50, 55, 61, 67, 70, 71, 84, 86, 119
 Николајевић К., 511
 Николајевић Макрена, 67
 Николајевић Милош, 501, 516, 567
 Николајевић Стефан, 442, 450, 454, 476
 Николајевић, 468, 469
 Николић Атанасије, 10, 11, 12, 14, 15, 23, 24, 26, 34, 56, 57, 60, 62, 63, 68, 69, 70, 71, 73, 76, 78, 80, 81, 82, 83, 86, 88, 91, 93, 94, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 107, 108, 109, 111, 117, 118, 136, 137, 140, 149, 165, 171, 182, 184, 185, 214, 220
 Николић Васа, 371, 376
 Николић Владимир, 374, 376, 377
 Николић Борђе, 197, 204, 340
 Николић Живко, 371, 374, 375, 377
 Николић Илија, 371, 375
 Николић Јован, 160, 376
 Николић Јован, старији, 35, 39, 42, 55, 61, 67, 84, 88, 89, 150, 151
 Николић Јован, млађи, 35, 42, 55, 61, 67, 84, 88, 89, 119, 150, 151
 Николић Милован, 221, 238, 242, 252, 266
 Николић Михаил, 371, 374, 376, 378, 380, 389
 Николић Сергије, 77, 200, 202, 212, 216, 217, 224, 227, 245, 256, 257, 258, 272, 316, 344, 345, 346, 351, 352, 353, 382, 390, 391, 402, 456, 479, 487, 511, 518, 520, 534, 553, 555, 564, 566, 572, 573, 586, 590, 608, 611, 614, 643, 650, 652, 659, 663

Николић Стана, 67
 Николић Тихомиљ, 267, 340
 Нинић Алекса, 162
 Нинић Борђе, 162, 179
 Нинић Јован, 163
 Нинић Марја, 162
 Новаковић Георгије, 553
 Новаковић Григориј, 34, 37, 77, 86, 100, 499, 516, 567
 Новаковић Димитрије, 624, 658
 Новаковић Борђе, 629, 655
 Новаковић Коста, 607, 624, 628, 646
 Новаковић Лука, 162
 Новаковић Милутин, 571
 Новаковић Михаил, 607, 613, 623, 628, 633, 650
 Новаковић Никола, 313, 326
 Новаковић Перуника, 162
 Новаковић Стојан, 655, 658
 Нојел, 139

Облучаревић Лазар, 442, 450, 454
 Обрадовић Доситеј, 478
 Обрадовић Борђе, 516, 563, 567, 575
 Обрадовић, 77
 Обреновић Јеврем, 29, 46, 51, 52, 59, 79, 163
 Обреновић Љубица, 177, 194
 Обреновић Милаан, 14
 Обреновић Милош, 3, 4, 7, 8, 12, 13, 16, 20, 22, 26, 27, 28, 31, 32, 33, 34, 35, 39, 52, 86, 208, 234, 570, 571, 572, 576, 577, 585, 590, 604
 Обреновић Михаило, 44, 86, 87, 99, 105, 106, 108, 113, 115, 116, 119, 120, 121, 128, 129, 150, 151, 153, 155, 168, 171, 172, 185, 186, 585, 611, 619, 620, 632, 634, 637, 692, 698
 Огњановић Петар, 67
 Окољски Алекса, 56, 57, 78, 108, 112, 149, 205, 206, 234, 256, 258
 Октавијан, 135
 Ононер, 602
 Остоић Алекса, 442, 450, 460, 465, 478
 Остоић Никола, 563, 569, 575, 607, 613, 622
 Остоић Петар, 655
 Остоић Стефан, 505, 516, 558, 567, 575

Павле Мишков, 376
 Павле папуција, 371, 376
 Павловић Борђе, 558, 563, 568
 Павловић Јанићије, 222, 239, 243, 252
 Павловић Јефтимије, 35, 43, 50, 55, 89
 Павловић Коста, 384, 389, 624
 Павловић Стеван, 313, 340, 371, 376

Павловић Стојан, 374, 376, 377, 397
 Павловић Теодор, 43, 258
 Пазјуковић Борђе, 517
 Панић Борђе, 182
 Панић Михаил, 238
 Пантелић Атанасије, 442, 450, 454, 473, 478
 Пантелић Димитрије, 73
 Пантелић Борђе, 516, 567, 575, 601, 625
 Пантелић Жарко, 180
 Пантелић Јован, 11
 Пантелић Марко, 119, 130, 160, 181, 196, 203
 Панчић Јосиф, 439, 468, 469, 470, 472, 473, 496, 502, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 514, 515, 517, 518, 529, 530, 563, 564, 565, 567, 571, 573, 578, 588, 590, 594, 596, 597, 598, 599, 602, 603, 605, 606, 615, 636, 652, 663
 Паунковић Борђе, 515
 Паштрмчевић Вуле, 389
 Пеић Радован, 442, 450, 477, 500
 Пеливановић, 658
 Пелић, 107
 Пердика, 134
 Перуника, 311
 Петар Велики, 135
 Петар Мугавија, 158
 Петровић Андрија, 220, 238, 242, 252, 266
 Петровић Анђел, 477
 Петровић Аранђел, 450, 500, 505, 516
 Петровић Аћим, 267
 Петровић Василије, 221, 242, 266, 285, 310, 323, 326, 339
 Петровић Георгије, 185
 Петровић Димитрије, 238, 265, 266
 Петровић Драгутин, 624
 Петровић Борђе, 582, 607, 613, 623, 628, 650
 Петровић Живан, 27, 314
 Петровић Јаков Ж., 314
 Петровић Јефрем, 204, 222, 237, 242
 Петровић Јосиф, 371, 376
 Караборђе Петровић, 20
 Петровић Константин, 179
 Петровић Коста, 162, 182, 196, 203
 Петровић Милош, 243, 266
 Петровић Михаило, 78
 Петровић Настас, 655
 Петровић Никола, 77, 82, 186, 239
 Петровић Никола, 629, 655
 Петровић Риста, 14, 73, 84, 89, 119, 133, 158, 180
 Петровић Сава, 558, 563, 568, 569, 575
 Петровић Сергије, 185
 Петровић Станојко, 684, 689, 690, 691

Петровић Стефан, 31, 35, 39, 43, 55, 67
 Петровић Стојко, 441
 Петровић Теодор, 87
 Петровић Христофор, 181
 Петронијевић Аврам, 6, 7, 44, 47, 52, 56, 59, 79, 185, 257, 300, 312, 355
 Петронијевић Милан, 250, 265, 267, 312, 326, 339
 Петронијевић Павле, 221, 239, 243, 250, 252, 265, 266, 285, 339
 Пецић Јосиф, 371, 374, 384, 389, 390, 441
 Пецић Милован, 371
 Пир, 134
 Платон, 153, 155
 Поповић Аксентије, 14, 72, 84, 89, 119, 132, 158, 180, 181
 Поповић Алекса, 35, 39, 42
 Поповић Атанасиј, 474
 Поповић Василије, 197, 204, 221, 236, 252, 475, 498, 505, 515, 516
 Поповић Гаврило, 57, 78, 85, 108, 134, 138, 149, 190, 195, 197, 245, 340, 382, 384, 397, 441
 Поповић Георгиј, 117
 Поповић Дамњан, 602
 Поповић Димитрије, 454, 477, 500
 Поповић Жарко, 181
 Поповић Живко, 158
 Поповић Јован Стерија, 104, 105, 114, 120, 129, 142, 149, 165, 171, 177, 178
 Поповић Коста, 625, 629, 655, 657, 661
 Поповић Лазар, 77, 79
 Поповић Марко, 61, 73, 84, 89, 119, 133, 158
 Поповић Милош, 238
 Поповић Михаи, 475, 498, 510
 Поповић М., 37
 Поповић Р., 188
 Поповић Светозар, 516, 563, 566, 567, 575
 Поповић Стеван, 613, 623, 650
 Поповић Таса, 67
 Поповић Чедомиљ, 477, 550
 Прајзовић Милан, 374, 384, 389, 442, 450, 467, 474
 Прица Симеон, 187, 199, 213, 214
 Прокић Аћим, 517, 558, 563, 567, 574
 Прокић Милош, 516, 563, 567, 574
 Протић Димитрије, 569, 575, 613, 622, 650
 Протић Борђе, 120
 Протић Лазар, 629, 655
 Протић Милосав, 221, 239
 Протић Петар, 162, 179, 182, 243, 253, 254, 255, 267, 309, 313, 326, 339, 352
 Птоломеји, 134
 Радевић Милорад, 37, 250, 259, 265, 269, 299, 315, 326, 341, 355, 356, 357, 492
 Радивојевић Антоније, 239
 Радивојевић Вук, 371
 Радивојевић Вуле, 250, 265, 374
 Радивојевић Вучко, 253, 267, 383
 Радичевић Александар, 505, 516, 558, 563, 566, 567, 574, 601, 607, 624
 Радичевић Бранко, 645
 Радичевић Велимир, 629, 655
 Радичевић Стефан, 112, 118, 121, 128, 146, 150, 172, 173, 174
 Радишић Вукашин, 18, 34, 36, 47, 48, 63, 77, 86
 Радовановић Димитрије, 267, 310, 326, 340, 371, 374, 378, 380
 Радовановић Јован, 160, 310, 371, 376
 Радовановић Љубомир, 371, 374, 376, 377, 380, 384, 389, 469, 474
 Радовановић Милан, 516
 Радовановић Михаи, 567, 575
 Радовановић Павел, 77
 Радовановић Павле, 309, 313, 326, 371, 374, 376, 377, 380
 Радовановић Петар, старији, 25, 26, 29, 36, 40, 41, 77, 100, 119, 131, 160, 180, 181, 196, 203
 Радовановић Петар, млађи, 131, 160, 180, 181, 196, 203
 Радовановић Светозар, 454, 455, 476, 656
 Радовановић, 101
 Радовић Димитрије, 475, 516, 498
 Радојковић Миладин, 35
 Радојковић Милета, 19, 20, 106, 153
 Радојковић Младен, 442, 450, 474
 Радојковић Тоџор, 478
 Радонић Вељко, 239, 266, 285, 310, 323, 326, 339
 Радонић Јован, 72, 132, 158, 180, 181
 Рајић Јован, 77, 112, 113, 114, 115, 147, 148, 149, 173, 174, 467, 472
 Рајковић Вељко, 655
 Рајовић Драгутин, 516, 563, 567, 574, 601
 Рајовић Цветко, 572
 Ракић Илија, 72, 132, 158, 180, 181
 Ракић Марко, 72, 158
 Ракић Сава, 158
 Ракић, 70
 Ранковић Максим, 65, 159, 162
 Ранковић Милош, 162, 179, 186, 197
 Ранковић Милутин, 629
 Ранковић Стевана, 162
 Ранковић Стојко, 162
 Ранос Константин, 258, 259
 Расин, 274
 Рацин, 561
 Рашић Давид, 35, 42, 50, 55, 61, 66, 84, 88, 100, 119, 150, 151

Рашић Тома, 66
 Рашковић Михаи, 440, 479, 506, 507, 508, 509, 512, 514, 517, 578, 588, 590, 599, 636, 652, 663
 Ризнић Јован, 471, 478
 Ристић Арсеније, 371, 374, 376, 377, 389
 Ристић Гавра, 649
 Ристић Јован, државник, 254, 255, 267, 332, 333, 339, 485
 Ристић Јован, 221, 238, 253
 Ристић Наум, 161, 163
 Ристић Тоџор, 558, 563, 568, 569, 575
 Романовић Алекса, 62, 62, 84, 89, 119, 132, 158, 180, 181
 Романовић Панга, 72, 158
 Романовић Урош, 205, 222, 237, 242
 Ротек Карл, 107, 228
 Рошер, 561
 Сава св., 81, 85, 87, 100
 Сава, архимандрит, 518, 529, 564, 588, 601, 663
 Савић Аанпсије, 629, 655
 Савић Милан, 205, 221, 237, 241
 Савићевић Коста, 607, 624, 628, 633, 655
 Савка, 310
 Салмаиов, 57
 Сарановић Радомир, 625
 Сарић, Лука, 516, 567, 574
 Селечкиди, 134
 Сенић Петар, 505, 516, 559, 563, 567, 575
 Сигер, 140
 Симић Алекса, 212, 315, 328, 329, 330, 332, 333, 338, 344, 346, 353, 356, 357, 361, 369, 370, 379, 385, 387, 389, 436
 Симић Борђе, 162, 179, 571, 576, 596, 613, 625
 Симић Милаи, 342
 Симић Матија, 162
 Симић Мелентије, 516, 558, 563, 567, 575
 Симић Милоје, 374, 378
 Симић М. А., 488
 Симић Сима, 629, 655
 Симић Стојан, 59, 60, 212
 Симић, 160
 Симоновић Максим, 198, 199, 200, 201, 202, 230, 256, 257
 Симоновић Миладин, 607, 625, 628, 633, 655
 Симоновић Н., 426
 Симоновић Платон, 404, 405, 409, 421, 422, 439, 440, 441, 443, 444, 447, 448, 450, 452, 455, 457, 461, 462, 465, 466, 480, 481, 484, 486, 509
 Симоновић Радојко, 442, 450, 474
 Солуић Алекса П., 238, 266, 338
 Спасић Алекса, 563, 571, 576, 581, 596, 607, 613, 625
 Спасојевић Константин, 221, 238, 266
 Спасојевић Риста, 222, 238, 242, 252, 253
 Спасојевић Теофила, 442, 450, 474
 Срећковић Панга, 590, 601
 Стаменковић Андрија, 14, 35, 42, 50, 55, 61, 66, 84, 88, 100, 119, 150, 151, 340, 357, 460, 471, 485
 Стаменковић Арсениј, 204
 Станија, 310
 Стаммировић Игњат, 113, 114, 115, 117, 129, 143, 147, 149, 173, 175, 185, 200, 216, 227, 256, 272, 316, 382, 383, 390, 391, 402, 456, 471, 472, 487, 511, 529, 532, 554, 566, 582, 583, 586, 590, 614, 628, 636, 659, 663
 Станић Јован, 569, 575, 585
 Станић Новак, 567
 Станко Позорник, 376
 Станко Цамција, 371, 376
 Станковић Алекса, 371, 374, 376, 377, 380, 384, 389, 442, 450, 474
 Станојевић Јеремија, 551, 553
 Старчевић Анте, 361, 326
 Стевчић, Јован, 655
 Стеић Јован, 120
 Стефан Немања, 81
 Стефановић Андрија, 220, 238, 340
 Стефаиовић Арсеније, 243, 253, 266, 339
 Стефановић Атанасије, 499, 516, 553, 567
 Стефановић Велимир, 267, 339
 Стефановић Данило, 371, 658
 Стефановић Борђе, 442, 450, 474
 Стефановић Илија, 197, 203, 204
 Стефановић Јанићије, 477, 500, 516
 Стефановић Јован, 238, 266
 Стефановић Лазар, 563, 571, 576, 581, 596, 607, 613, 625
 Стефановић Марко, 376
 Стефановић Петар, 313, 326, 371, 384, 389, 441
 Стефановић Стаменко, 66
 Стефановић Станоје, 205
 Стефановић Стефан Тенка, 8, 9, 13, 14, 19, 22, 23, 26, 32, 57, 58, 60, 79, 80, 86, 90, 261, 264, 268, 270, 426, 436
 Стоиљевић Никола, 572
 Стоја, 310
 Стоја, 158
 Стојадиновић Владислав, 77
 Стојадиновић Јован, 253, 267, 339
 Стојковић Алекса, 341, 374, 376, 377, 380, 389, 397
 Стојковић Анастасије, 202
 Стојковић Јован, 120
 Стојковић Крста, 162

Стојковић Петар, 30
 Стојановић Арса, 475
 Стојановић Арсеније, 498, 516
 Стојановић Владимир, 309, 310, 326,
 340, 374, 376, 378, 380, 383, 389,
 404, 582, 607, 623, 628, 650
 Стојановић Димитрије, 371, 374, 376,
 378, 380, 269
 Стојановић Исадор, 5, 7, 11, 18, 34,
 37, 38, 39, 40, 43, 47, 48, 51, 52,
 54, 55, 56, 67, 68, 69, 71, 74, 77,
 78, 80, 87, 88, 91, 100, 102, 106,
 108, 109, 110, 116, 118, 121, 122,
 127, 129, 131, 135, 149, 197, 220, 222,
 224, 230, 231, 232, 236, 239, 240, 256,
 268, 282, 284, 318
 Стојановић И., 542
 Стојановић Љубомир, 475
 Стојановић Милаи, 197, 204, 236
 Стојановић Милош, 335
 Стојановић Милутин, 505, 516, 559,
 556, 567
 Стојановић Савко, 376
 Стојановић Стефан, 335, 406
 Стојановић Стојко, 30
 Стојановић Стојко, 376
 Стојановић Танасије, 376
 Субашић Никола, 450, 476, 498, 505,
 516
 Сушић Мил., 371, 357, 376
 Тадић Бошко, 371
 Тадић Љубомир, 312, 371, 374, 378
 Тадић Милован, 312, 371
 Тајсић Филип, 501, 516
 Танасијевић Николај, 35
 Тасић Никола, 43, 55, 61, 67, 84,
 88, 89
 Текелија Сава, 464
 Телемак, 274
 Теодоровић Лаза, 63, 65, 79
 Тецнер, 106, 107
 Тешић Борбе, 648
 Тимић Миленко, 241
 Тимотијевић Миленко, 205, 221, 237
 Тирић Петар, 625
 Тодор, 312
 Тодоровић Атанасије, 25, 26, 34, 35,
 36, 120
 Тодоровић Димитрије, 489
 Тодоровић Лазар, 7
 Тодоровић Мита, 506
 Томић Иван, 243
 Томић Марко, 267, 312, 326
 Топаловић Марта, 73
 Топаловић Михаи, 73
 Топаловић Петар, 73
 Топаловић, 16
 Трифковић Јован, 120
 Трифуновић Петар, 477, 500, 516

Трифјуновић Риста, 376
 Трпезић Милош, 563, 569, 575, 581,
 607, 613, 622
 Турн, 275
 Туцаковић Јаков, 267, 314, 326, 352
 Туцаковић Петар, 315

Белић Петар, 567, 569, 575, 585
 Бирић Мијанло Ј., 241
 Бирић Стефан, 222, 239, 357
 Бирковић Филип, 563, 569, 575, 581,
 607, 613, 622

Угричић Драгољуб, 477, 497, 506
 Угричић Зарија, 569, 575, 602
 Угричић Лазар, 454
 Урошевић Милосав, 119, 130, 131

Фердинанд II, 275
 Фенелон, 274
 Филиповић Дамјан, 179
 Филиповић Јован, 11, 13
 Филиповић Јован, 612, 620, 627
 Филиповић Стојадин, 205, 237
 Фридрих II, 135
 Фридрих V, 275
 Фриз, 347

Ханибал, 134
 Хаџи Стојло Панта, 24
 Хаџић Димитрије, 267
 Хаџић Јован, 14, 75, 77, 78, 79, 90,
 202
 Хенри IV, 135
 Хербез Јаков, 35, 39, 43, 55, 67
 Хербез Теодор, 19, 67
 Хердер, 207, 208
 Хрисант Јовановић, 222, 242, 252, 266
 Христић Филип, 14, 281, 684, 689, 690,
 691
 Христовић Филип, 402, 448, 449, 472,
 512, 529, 552, 564

Цана, 376
 Царић Ж., 385
 Цвета, 313
 Цветко Барјактар, 376
 Цветковић Борбе, 389, 397
 Цезар, 135
 Ценић Борбе, 204, 221, 237, 318, 383
 Церман, 376
 Циганлија Борбе, 161
 Цинцар-Јанковић Тома, 222, 239, 243,
 252, 266, 285, 339
 Цојић Павле, 376
 Црвчанин Петар, 378, 475

Црнобарац Димитрије, 30, 31, 487,
 532, 533, 558
 Црногорац Коста, 450, 477, 500, 505
 Цукић Коста, 260, 269, 270, 272, 318,
 341, 346, 354, 383, 444, 453, 456, 469,
 471, 472, 484, 508, 531, 556, 557, 614,
 615, 648, 657, 675, 698

Чарнојевић, 15
 Чумић Абим, 477, 500, 505, 516, 517,
 553, 559, 567

Цонић Урош, 646

Шапсал, 139
 Шафарик Јанко, 89, 90, 198, 217,
 222, 226, 239, 245, 253, 256, 257, 262,

263, 268, 316, 334, 335, 337, 341,
 342, 382, 402, 404, 456, 469, 487, 507,
 509, 511, 518, 531, 562, 564, 566,
 573, 588, 590, 599, 601, 602, 614,
 615, 619, 621
 Шафарик Павле, 90
 Шварц Венцл, 159
 Шенборн, 15
 Шилер, 202
 Шлезингер Јосиф, 73
 Шлезингер Херман, 73, 133
 Шилић Живко, 624
 Шпанић Људевит, 259, 316
 Шуац Антоније, 389, 401, 402, 568,
 569
 Штролахјм, 228
 Шуац К., 602
 Шушкаловић Александар, 341, 384,
 397

Саставио
 Драгослав ОПСЕНИЦА

ПРЕДМЕТНИ РЕГИСТАР

Агрономија, 500, 588, 626, 676.
 Академијски савет, 677, 678, 679,
 681, 682, 693, 694, 695, 696, 697.
 Алгебра, 76, 94, 130, 131, 197, 204,
 239, 267.
 Архитектура 75, 132, 136, 137, 179,
 180, 196, 213, 214, 215, 238, 411,
 500, 625.

Велика школа (Академија), 3, 4, 5,
 6, 7, 115, 116, 146, 153—157, 634,
 674—676, 678—681, 683, 690, 692—697.

Геометрија, 10, 65, 107, 130, 132, 135,
 179, 197, 239, 688, 693.

Гимназија, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 12,
 13, 14, 19, 20, 21, 22, 23, 28, 29,
 32, 33, 34, 36, 37, 40, 45, 46, 47,
 48, 51, 53, 58, 59, 62, 70, 71, 74,
 75, 76, 80, 83, 85, 86, 92, 100, 182,
 189, 213, 342, 343, 409, 410, 411, 412,
 414, 491, 536, 541, 542, 543, 547,
 548 550, 577, 597, 604, 665.

Грчки језик, 37, 47, 48, 214, 665.

Државни савет, 4, 5, 8, 28, 29, 38,
 44, 45, 52, 58, 59, 60, 77, 78, 79,
 80, 81, 89, 100, 102, 105, 106, 121,
 128, 146, 148, 150, 151, 152, 153,
 155, 156, 157, 171, 172, 189, 190,
 194, 207, 208, 234, 259, 297, 333, 353,
 357, 360, 385, 386, 388, 392, 404,
 406, 409, 422, 508, 608, 609, 619, 620,
 631, 641, 656, 657, 674, 682, 683, 684,
 689, 690, 691.

Дружина младежи српске, 246, 247,
 248, 249, 250, 264, 265, 298, 299,
 315, 339, 340, 341, 355, 356, 357,
 460, 484, 485.

Друштво српске словесности, 171,
 172, 332, 333, 509, 511, 532.

Економије:

Народна економија, 281, 381, 399,
 452, 492, 493, 494, 500, 503, 504,
 508, 555, 557, 580, 590, 603, 614,
 623, 626, 656, 657, 663, 676, 686—689,
 692, 693.

Пољска економија, 76, 118, 130,
 131, 132, 140, 676, 677, 686, 693.

Политичка економија, 179.

Политичка и народна економија,
 269.

Државна економија, 196, 444.

Естетика, 626, 676, 686.

Етика, 686, 687.

Земљеделије, 75, 93.

Земљемериј, 56, 60, 63, 68, 69, 70,
 71, 73, 76, 81, 82, 83, 86, 93, 96,
 97, 98, 99, 100, 101, 102, 107, 109,
 117, 118, 136, 137, 140, 196, 204.

Земљописаније, 75.

Земљорадња, 111.

Зоологија и ботаника, 501, 580, 626,
 677, 688, 692, 693.

Историја, 23, 36—39, 42, 43, 47, 48,
 50, 51, 54, 55, 56, 64—71, 75, 77, 78,
 80, 88, 91, 100, 102, 106, 110, 116,
 122, 127, 129, 130, 131, 132, 134, 135,
 149, 179, 180, 196, 197, 204, 222,
 224, 230, 231, 232, 236, 238, 239, 256,
 267, 268, 275, 281, 284, 316, 332,
 333, 386, 387, 392, 401, 402, 498,
 499, 500, 562, 573, 579, 590, 601, 622—
 —626, 628, 676, 685, 690, 692.

Историја књижевности, 75, 89, 90,
 198, 238, 239, 263, 590, 626, 676,
 686, 687, 692.

Италијански језик, 82, 83.

Јестествена историја и агрономија,
 439, 510, 514, 571, 588, 596, 598,
 606, 686.

Латински језик, 83, 190, 200, 665.
 Лицејски савет, 415, 416, 417, 419,
 427, 428, 429, 430, 432, 433, 434,
 439, 440, 441, 443, 448, 452, 453,
 454, 455, 456, 458, 460, 461, 462,
 465, 466, 467, 468, 469, 470, 471, 472,
 478, 480, 481, 482, 484, 486, 488,
 489, 490, 494, 495, 496, 505, 506,
 507, 508, 509, 510, 513, 514, 515,
 517, 519, 520, 521, 522, 523, 524,
 525, 526, 527, 528, 531, 532, 536,
 537, 538, 539, 542, 543, 546, 551,
 552, 553, 559, 562, 564, 565, 566,
 570, 572, 577, 578, 591, 599, 601, 602,
 612, 620, 621, 627, 630, 637, 646,
 647, 652, 655, 660, 661, 664, 665.
 Логика, 164, 130, 239, 411, 500, 501,
 586, 589, 624, 626, 676, 685, 686,
 689, 693.
 Математика, 10, 23, 26, 38, 39, 41,
 42, 43, 50, 51, 54, 55, 56, 57, 60,
 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71,
 73, 76, 78, 80, 81, 82, 83, 86, 88,
 93, 94, 97, 98, 99, 100, 101, 102,
 107, 109, 111, 117, 118, 136, 137,
 140, 149, 165, 184, 187, 213, 214, 215,
 218, 220, 280, 281, 282, 308, 309,
 316, 321, 322, 361, 401, 402, 412,
 449, 509, 551, 552, 564, 579, 488, 606,
 656, 657, 676, 677, 685, 688, 692, 693.
 Матица српска, 462, 463, 464.
 Медицина, 90, 439.
 Метафизика, 676, 687.
 Метеорологија, 495, 580.
 Механика, 677, 688, 693.
 Минеорологија, 500, 580, 626, 677, 688,
 692, 693.
 Намесништво, 44, 45, 46, 47, 52, 59,
 60, 79, 81, 102.
 Наука трговине, 453, 500, 625, 661.
 Немачки језик, 23, 37, 38, 39, 41,
 42, 43, 50, 51, 54, 55, 56, 63, 64,
 65, 66, 67, 73, 75, 76, 78, 82, 83,
 130, 131, 132, 138, 172, 179, 180,
 196, 197, 200, 204, 384, 388, 401,
 487, 498, 499, 500, 501, 580, 622—626,
 663.
 Ректорат, 82, 83, 146, 184, 185, 186,
 187, 188, 193, 198, 199, 201, 202, 205,
 206, 208, 212, 213, 214, 216, 218, 224,
 225, 230, 231, 232, 234, 235, 340, 255,
 258, 260, 261, 262, 263, 268, 269, 270,
 285, 286, 299, 301, 302, 303, 315, 321,
 328, 329, 330, 331, 335, 337, 388, 342,
 344, 345, 346, 350, 351, 352, 353, 356,

363, 369, 370, 372, 375, 377, 378, 379,
 382, 384, 385, 388, 389, 390, 391, 397,
 398, 404, 405, 406, 436, 438, 439, 464,
 495, 497, 510, 519, 553, 556, 565, 592,
 633, 631.
 Реторика, 37, 44, 62, 77, 86, 100.
 Ручкоделије, 142.
 Српска академија наука, 164, 165,
 166, 167, 168, 169, 170, 171.
 Статистика, 23, 37, 38, 39, 41, 42, 43,
 50, 51, 54, 55, 66, 67, 77, 114, 129,
 142, 147, 173, 175, 179, 185, 196, 203,
 227, 256, 281, 316, 402, 444, 529, 588,
 622, 625, 650, 651, 654, 657.
 Теологија, 58, 64, 65, 77, 78, 125, 130,
 132, 134, 178, 180, 196, 197, 204, 238,
 239, 264, 316, 402, 411, 487, 498, 499,
 501, 579, 588, 667, 668, 676.
 Универзитет, 115, 343, 634, 665, 669,
 670, 671, 672, 673.
 Универзитетски савет, 668—671, 673,
 689.
 Правни факултет, 127, 128, 146—148,
 153, 178, 184, 185, 193—194, 210,
 665—668, 675, 677, 680, 685, 689, 690,
 693, 694.
 Богословски факултет, 665, 666, 667,
 668.
 Технички факултет, 675, 676, 680, 685,
 689, 693, 694.
 Филозофски факултет, 128, 148, 150,
 154, 172, 178, 184, 185, 210, 666, 668,
 675, 676, 677, 680, 685, 689, 690, 692,
 694.
 Факултетски савет, 669, 670.
 Физика, 56, 64, 65, 70, 73, 76, 78, 79,
 80, 82, 91, 93, 100, 111, 131, 132, 137,
 147, 149, 150, 179, 180, 196, 204, 213,
 222, 226, 238, 256, 281, 337, 342, 360,
 401, 402, 501, 510, 579, 588, 599, 601,
 621, 626, 656, 676, 686, 688, 692, 693.
 Филозофија, 7, 11, 12, 17, 23, 35, 36,
 37, 38, 39, 41, 42, 43, 47, 48, 50, 51,
 53, 54, 55, 56, 58, 58, 64, 65, 66, 67,
 68, 69, 70, 71, 72, 74, 76, 77, 78, 80, 83,
 85, 86, 88, 89, 91, 93, 94, 96, 100,
 102, 104, 109, 118, 119, 121, 129, 130,
 131, 132, 134, 138, 139, 149, 154, 156,
 159, 161, 162, 1722, 173, 175, 177, 178,
 179, 180, 181, 182, 186, 192, 196, 197,
 203, 204, 220, 221, 222, 223, 226, 227,
 236, 238, 239, 241, 243, 247, 254, 255,
 256, 260, 263, 267, 269, 274, 281, 309,
 316, 320, 321, 327, 339, 340, 341, 347,
 364, 378, 379, 401, 402, 411, 412, 440,
 492, 497, 667, 6990, 692.
 Финансије, 272, 444, 452, 498, 509, 529,
 588, 622, 625, 650, 651, 654, 656, 676,
 686, 688, 689, 692, 693.
 Француски језик, 23, 56, 57, 63, 64,
 65, 77, 78, 109, 112, 130, 131, 132,
 139, 149, 179, 180, 196, 197, 203, 204,

205, 234, 238, 239, 256, 258, 259, 267,
 272, 281, 284, 318, 329, 330, 362, 363,
 364, 380, 381, 395, 396, 397, 398, 401,
 402, 403, 447, 449, 487, 498, 499, 500,
 501, 509, 580, 590, 622—626.
 Хемија и технологија, 440, 500, 580,
 588, 599, 626, 677, 688, 693.

Школска комисија, 79, 97, 98, 99,
 333—335, 337, 341, 342, 354, 380, 381,
 382, 386, 403, 404, 409, 410, 415, 419,
 421, 422, 448, 481, 482, 483, 528, 534,
 535, 536, 537, 538, 539, 540, 546, 547,
 589, 609, 610, 615, 631.

Саставно
 Драгослав ОПСЕНИЦА

КАТАЛОГИЗАЦИЈА У ПУБЛИКАЦИЈИ (СР)

378.4(497.11) (093.2)

ЛИЦЕЈ : 1838—1863 : зборник докумената / приредио Радош Љушић.
— Београд : Универзитет [и т д.], 1988. — XXIV, 713 стр. ; 24 см. — (Архивска
грађа о Универзитету у Београду ; књ. 1)

Предговор / Радош Љушић : стр. XXIX—XXXII

ISBN 86-387-0084-9

1. Љушић, Радош

ПК: а. Београд — Лицеј — Историјска грађа, 1838—1863

Обрађено у Народној библиотеци Србије, Београд